

Ms.

M-404

Philosophiæ Tripartitæ
Pars Prima Dialectica
siue Logica. Autho-
re P. Bartholomeo Flo-
rencio & Nauarra Soc.
Iesu in Compostellano
Collegio Publico Philoso-
phiæ Professore Exarata
à F. Josepho fran.º ab.
Isla eiusdē Societatis
Anno — 1722.

1727 — anno
Societate
A. Josepho ...
Pria Professor
Colligio Publico
Uchi in Compositio
scio & ...
re. A. ...
line ...
ars ...
stir ...

Ad maiore Dei Deipara, glā.

Proœmium

Liberrimas lucubraciones, sollicitissimè componere proœmijs, iam pridem studium
simi auditoru, in more positum est, apud sapientes. Nimirum ut edificia nice-
de vestibulo, et magnificè fronte cupidos ad se trahunt spectaturo, sui ingenioru
opera, lectoru invitante eleganti facie, primisq; aspectu illecebru subornant. Non
istum ex auditorum exemplo renexandum, ita serabo, ut tamen hoc pro
Proœmio simile omnibu totius operis partibus satisfactum vellem. nigenim et
ea nobis erga facimus, aut tempore inveniendi limite, aut veru tractandū copia, et preparati-
cat in singulis aut cubru apparatus immerari. Quapropter, de Nomine, Partibus et
Utilitate Philosophia, quosdam, sed raptim, et per pauca prefabor.

Prosa non Philosophia idem sonat, ac amor sapientia: idq; nomini à Py-
thagora inventum testatur antiquitas. Nam cum antea Linguis magni Ag. 1. 8
de Civ. D. 2. sapientes appellarentur, qui modo quosdam laudabili vita alij pie-
tate videbantur, iste interrogatu, quid proficeretur Philosophum se esse respondit,
id est, studium, vel amorem sapientia, quoniam sapientem proficere, acrogantem
simum videbatur: quam amplissimi ambitu contemplationem varias in partes divi-
dit, prout sapientes, videlicet in Philosophiam rationalem, naturalem, mathematicam,
cam, metaphisicam, et moralem. Philosophia rationali, quo et Logica, et Dialec-
tica nominatur, humana rationi acui, contemplatur, ac dirigit, et errorum vitæ
copulos, et ad veritatem recto tramite pergit. Et hac ipa est, quam p. p. t. eorum
nostri, laboru exponendam suscepimus. Naturali, qua et Divina, et Divinologica
dicitur, de ente corporeo, variisq; ignis mutatione, sensibili tractat. Mathematica,
de quantitate, tum continua, tum discreta, id est, de lineis, figuris, ac numeris, eorūq;
proportatibus accuratè docet. Metaphisica, aliā prima Philosophia, et Theologia
naturali, est in communi, summa rerum capita, altissima causa, et principia tri-
plex alta considerat. Morali, qua et Ethica nuncupatur, de virtutibus agit, cordi-
q; et utilissima quoque ad moru spectantia docet. Eorūq; Mathematica vera-
sum scholaru habet. Quam Theologi fere totam sui usui fecerunt iam dudum.
Quare tres reliquas, nosci muscipu propriis, etiamali curau persequeremur. Ne ta-
men omnia, ad facultates hanc precipientia pro dignitate dicenda à me specta-
ti. Non illa propemodum inania, nec p. p. t. angust, nec minimi tam

Quam ingenij ^{mei} viribus contineri possunt. Ea igitur accurate exacte conabor, que
maxima celebritate a medicis descriptionibus tum inter, tum extra Hippo-
cratem disputantur, et ad sum Theologia, cui omni humana scientia famulari de-
bet, necessaria magis, vel opposita videbuntur.

adici

Coactis partibus eadem presens temporis, in referendis Auctorum placitis, quorum
lociferosum prolixo citandi, haud quaquam immorabor. Exstant pariter Docto-
rum libri Hippo excusis: quorum aliorum quorundam referendi adhiberi potest facile
si cui formam id genus exactioni videatur operandum. Sed quoniam Aristote-
lem Philosophorum Principem ac Quam, laudatui respici, et de futuris volumus; qui
ille fuit, et quantum, indicabo summam. Aristoteles igitur natus est Stagira in fi-
nibus Thacdonia inde Stagira, vel Stagyrta nominari solet. Natali eius
referebat in annum primum Olympiadi nonagesimo nono. Patroni fuit in Philo-
phia discipulus, et Alexandri magni preceptor. Magni ipse et admirabili via, sui
ingenium, sicut doctrinam, aut diligentiam spectes, omni Philosophia partes sic
illustravit, ac pariter exhaustit, ut antea longo intervallo suppressa, et postea
bu Philosophandi magister extiterit. Oivem discipulos instruit in Lyceo, quod
Athensium gymnasion erat: ubi, ut ait Cicero l. 1. Academ. Quatuor, qui erant
non Aristotele, peripatetici dicti sunt, quia disputabant in ambulans in Ly-
ceo: quod nomen deinceps in omni Aristoteli sectatorum derivatum est.

consequitur

Quod attinet Philosophia laude, plurima dicta sunt, a plurimu, que pu-
sit soria licet cuique legere per se sum. Elegantissima vero Philosophia tes-
uit enoniam maximu orator, magnus Philosophu Cicero, tum alij in loci tum
presertim l. 1. Tuscul. Quatuor, ubi sic quam alleguicax: Oris Philosophia Diva! O
victoria indagata, et sapientia q. virtutum! Quid non modo nos, sed omnino vita homi-
num sine te esse potuisset? Heu Oris periculi: tu discipulos hominum in sapientia
tem vita convulsisti: ... Tu inventis legum, tu magistra morum, et discipli-
na fultis: ... Tibi nos, ut antea magna es parte, sic nunc penitus totius tra-
dimus. Et autem non diei bene, sed et precepti tui actus, peccanti immortalitate
ti anteponendum. Cuius igitur potius operu stamus, quam tui? Hoc Sallustius.

Reliquam est audire, charissimi, ut in re Philosophica animu intendatis,
Deo auspice, et lumine intelligentia largiente; Philosophu, iusta nomini estymon
est, amator sapientia. Quasi, ut sapienter plerq. monet magnus Augustinus
l. cit. c. 1. si sapientia, Deus est; per quem facta sunt omnia, sicut divina
authorita, scriptura monstravit, veru Philosophu est, amator Dei. Docet apud
Platonem Socrates, philosophari neminem acie bonu, nisi qui animu a terrenis
cupiditatibus, et inmundis affectibus se purgat: sicut iter bonu viro, dicit esse
sapientia, et peritiam verum cultum non nisi a Deo petendam, et expectandam.

Id quod multo dicitur, docuit Jacob. Grot. ep. cap. c. t. omne datum
optimum, et omne donum perfectum deus est. descendit à patre lumi-
num. Totū igitur sibi enitendum, se digne daturum optimum, et scien-
tia donum perfectum, assidui precibus, et moxum pueritiae mexamur à Pa-
tre luminum obtinere.

QUINQUE AD LIBROS.

Quia intellectus humanus ceteris, et inextinguibili obnoxius est: et hinc pra-
cipue in scientiis, arguendum, difficultas curat, inventa est Dialectica, et dissi-
mū seu An dixerit, per quam intellectus ad recte operandum instruitur, et ad-
juvatur.

Terminatio operationis, seu actus intellectus, apprehensio, iudicium, et di-
citur. Per apprehensionem, intellectus sibi prae se repraesentat obiectum suum,
de eo nihil affirmans aut negans. Sibi sunt conceptus, Deus homo planta.
Si obiectum unum, ita exprimitur, ut Deus dicitur apprehensio simplex;
In pluribus, ut substantia intellectualis, vocatur apprehensio complexa.

Iudicium, quod etiam propositio et enuntiatio dicitur, est actus de obiecto
cognito aliquid affirmari, aut negari, et cum dico, Deus est spiritus, ho-
mo non est planta. In iudicio omni reperiuntur haec tria, subiectum, de quo
aliquid enuntiatur, praedicatum, quod de aliquo enuntiatur, et copula, quae
quasi vinculum, seu nexus intentionaliter unit praedicatum subiecto. Prae-
terea ponuntur aliquando explicite, et in iudicij, allati, aliquando tantum
implicite, et insidentur in vna, ita duobus, vel pluribus aequivalente. Sic
in hac propositione, Sicut legem, subiectum importatur implicite, et intel-
litur, nam legem equivaleat ego, et in hac propositione subin-
tellecta in hac voce, lego, implicite continentur, subiectum, praedicatum, et
copulam. Nam lego equivaleat in hac voce, ego sicut legem.

Dicere est actus, quo qui ab aliquibus notis ad aliam notiam pro-
greditur, inferendo unam veritatem ex aliis, ut si sciam Angelum esse spiri-
tum, et omnem spiritum esse substantiam, hinc inferat Angelum esse sub-
stantiam. Si dicere constat tribus propositionibus, (ut hic, omnis planta vivit,
sed lolium est planta, ergo lolium vivit) dicitur Syllogismus, cuius prima propo-
sitionis est maior, secunda minor, tertia consequens, seu conclusio. Si dicat tanquam
propositiones complectatur dicere (ut, est homo, ergo est animal) dicitur enthy-
mema, ubi prior propositio vocatur antecedens, posterior consequens.

Ad huius operationis dirigendas, totidem sciendi modos subministrat Logi-
ca, videlicet, definitionem, divisionem, et argumentationem. Est autem modus
secundi orationis, ignoti manifestatione, seu oratio esse apta generare cognitionem
claram essentiae, partium, vel proprietatem aliquid, cuius, quo aliunde minus

DISPUTATIO AD I^m mentis operationem.

Sessio I.

DE DEFINITIONE.

Definitio est, iuxta Aristotelem l. 1. Topic. c. 2. oratio explicans ipsam quod quid exat esse rei, id est, explicans essentiam, seu naturam rei; nomine vero essentia, seu natura rei intelliguntur omnia rei constitutiva intrinseca, seu illa omnia, quae cum ita constituent in suo esse, ut huic omnibus datus, et necessarius detur, et eorum quorum ablatio, necessariò destruat essentia: Naturae etiam, quod dicitur rei, quia quae exenti quid esse rei, respondetur assignando illi essentiam.

Essentia rei dividitur in Phisicam, et Metaphisicam; essentia Phisica est ipsa intrinseca rei constituta, prout sunt in se, et flexuramque constat ex partibus realiter distinctis, quales sunt in homine anima, corpus, &c. Dicitur flexuramque, quia in se indivisibili, spiritu &c. datur essentia Phisica, quamvis sic habeat partes, nec constitutiva distincta. Essentia Metaphisica est ipsa rei entitas prout representatur per duos conceptus, quorum unus exprimit totam, secundum quod habet commune cum alijs, alium secundum illud, per quod ab omni alio distinguitur. Sic essentia Metaphisica homini est ipse homo representatus per hos conceptus, animal rationale, quorum primus hominum nobis exhibet, et principium venturum, quod ei commune est cum alijs animalibus; secundum eum representat, et principium ratiocinandi, per quod ab alijs distinguitur. Haec partes Metaphisicae animal rationale non distinguntur realiter inter se; nam totus homo est animal, idemque totus est rationale. distinguntur tamen ratione nostra, in quantum per illos conceptus non aliter representantur animal, et rationale, quam si se vera essent distincta.

Itine obicere potest analogia inter essentiam Phisicam, et Metaphisicam; nam, sicut omnia composita Phisica constituentur essentialiter ex materia et forma; quarum materia est indifferens ut inquit huic, vel alteri composito; forma vero huic composito propria: sic in essentia Metaphisica, homini &c. unum praedictum animal est indifferens ut applicetur huic, vel illi, namque homini, vel equo; aliud vero rationale est huic composito Metaphisico proprium, nulli alii rei communicabile. Unde, sicut non omnia quae inveniuntur composito Phisico sunt de illius essentia, sed sola materia, et forma quae principaliter constituent; alia vero reijciuntur accidentia: sic nobilitas demerita praedicta constituit essentiam Metaphisicam, alia vero quae partem conducunt ad dignam de objecto estimationem, reponuntur inter proprietates; talia sunt in homine

zibile, et admixatum.

Definitio alia est obiectiva, alia formativa: definitio obiectiva est ipsum obiectum, cuius essentia explicatur: definitio formativa est ipse conceptus, sive mentalis, sive vocalis, sive essentiam explicans. Definitio formativa dividitur in essentialem, et descriptivam; definitio essentialis explicat rei naturam delectando illius predicata essentialia: et homo est animal rationale. Descriptiva, qua impropiè dicitur definitio, non tantum definit, quam descriptio, sed et per accidentia procedit: et homo est animal zibile, vel per accidentia communia et homo est animal implume. Definitio essentialis dividitur in Physicam et Metaphysicam; illa explicat essentiam rei, assignando eius partes Physicas, realiter distinctas, et homo est compositus ex anima et corpore organico inter se mixti; haec essentiam explicat per partes Metaphysicas, et homo est animal rationale.

REGLAE DEFINITIONIS.

1^a Definitio continere debet genus proximum, et differentiam ultimam. Genus, sive predicatum genericum est illud, quod convenit huic, et alijs, sive dicitur est predicatum genericum, quia convenit homini atq; alijs, sive dicitur, et plantis. Genus proximum est quod huic obiecto, et alijs, sive dicitur, quam paucissimi est attribubile. Diatio cui requiritur genus proximum est, quod genera remota non sibi determinent naturam rei definendo. Hinc male definitur homo substantia rationali, vel vivens rationale, quia ista predicata substantia et vivens nimis late patent, nec ideo faciunt, quod homo sit sensitivus; Unde omittitur homini predicatum notabile et essentialis. Differentia ultima est predicatum essentialis, quod distinguit obiectum definitum ab omni alio. Hinc non recte definitur homo animal implume; quia licet implume distinguat hominem ab aquila, non tamen ab equo: nec bene definitur animal zibile, quia zibile licet sit ultimo distinctivum, non est essentialis.

Nota Sufficere, iuxta aliquos, genus remotum, si differentia supplet defectum generis proximi: sive definitur potest homo Vivens sensitivus-rationalis: nam differentia sensitivus-rationalis cum genere remoto Vivens totum explicat, quod explicatur per definitionem communem, animal rationale.

2^a Definitio debet convenire omni et soli definito; nam est explicatio essentiae, qua reperitur in omni, et solo definito. De convenire soli definito explicari debet tota essentia. De convenire omni, nihil debet explicari praeter essentiam.

venibili cum definitio, scilicet, ut quicquid verificatur de uno, verificatur de alio: et ut valiat consequentia à definitione, ad definitum, et e converso, et est homo: ergo est animal rationale. Est animal rationale: ergo est homo. Ratio huius est, quod definitio obiectiva, scilicet et definitum, sint realiter eadem entitas.

2^a Debet definitio esse clarior definito; respectu illorum scilicet, qui eximino, uti peritiant. Ratio patet, nam definitio, si non esset clarior, non esset explicatio.

3^a Definitio debet nec manca esse, nec redundans. Debet enim explicare totam rei essentiam, et nichil aliud. Vitanda etiam est nimia brevitas, sicut verborum superfluitas, quia hoc pariter obcurat eam.

De Definitione ita quasi solent. Utrum scilicet possit definitio, quem modo debet definitio, et ad quam intellectus operationem pertineat? Ut huiusmodi ratio, sit, ut

Conclusio 1^a

Definitio potest stricte definiti.

Probatur. **E**ssentia definitionis potest explicari explicatione conformi omnibus regulis definitionis, sed sic explicari et stricte definiti: ergo hoc competit definitioni. Maior probabitur in conclusione sequenti: reliqua pariter patent.

Obicitur primò.

Definitio usque quatenus regulam, debet esse clarior definito; sed implicat definitio definitioni, quia ut clarior definito; ergo explicat definitio definitionis. Maior patet. Probatur minor. Implicat ut aliqua definitio sit clarior se ipsa; sed definitio definitionis ut sit clarior definito, debet esse clarior se ipsa: ergo. Maior, utrum patet. Probatur minor. Quia definitio definitionis, definitum est omni definitio; sed ut definitio definitionis sit clarior omni definitione debet esse clarior se ipsa: ergo ut definitio definitionis sit clarior definito, debet esse clarior se ipsa.

Concedo maiorem, nego minorem. Ad huius probationem distingo maiorem. Implicat ut definitio sit clarior se ipsa, si uno dumtaxat modo representetur, concedo: si plures modi represententur, nego maiorem, et distingo minorem: ut definitio definitionis sit clarior definito, debet esse clarior se ipsa, uno eodem modo representata, nego, uno modo representata debet esse clarior se ipsa, alio modo etiam representata, concedo minorem, et nego consequentiam. Omni definitio obiectiva representatur per hunc conceptum definitio; clari per hunc aliam conceptum, maiore expli-

explicans essentiam rei; hic enim conceptus dilucide, & per se patet ex se
omnia predicata essentialia definitionis. neque major est difficultas in hoc
ut obiectum clare representetur per unum actum, et obscure per alium, quam
ut clare videatur in uno speculo, et obscure in alio.

idem Romo

Obiectu 2°. **F**ieri non potest ut definitio definiti aqua late patet ac
definitum: ergo non potest conueniri cum definito: ergo in definitione defi-
nenda non potest obuiuari tertia regula. Prob. ant. Quia definitum est
omni definitio; definitio uero definiti est una particularis; sed una defi-
nitio non tam late patet quam omnia definitio: ergo. Prob. 2^a conseq. quia si
definitio definita late patet quam definitum, non de mutuo inferunt, sicut
ob hanc causam non de mutuo inferunt eu et animal: non enim ualeat dicere, est
eu, ergo et animal.

Itaque antecedens ad prob. distingue uerandam partem maiorem. Definitio def-
finiri est una particulari definitio entitativa concludo; obiectiue nego maiorem
et distingo minorem; uerba una definitio non tam late patet quam omni uerba
maioris entitativa, concludo: si obiectiue, nego minorem & consequentiam. Defini-
tio definitionis licet sit entitativa una, habet pro obiecto et uerba eam et om-
nem aliam definitionem, adeo conueniabilis est cum omni definitione: sicut
et non licet entitativa sit uerba una, significat tamen omnem uerba, et de
omni uerba affirmabili.

Conclusio 2^a.

Definitio bene definitur, oratio explicans essentiam rei.

Prob. 1^a. **Q**uia hoc definitio coincidet cum illa, quam Aristoteles ex se tenet,
nam uerba omni per ipsum, quod quid erat species significatur ipse quidam,
seu essentia rei.

Prob. 2^a. **I**n hac definitione obuiuantur omnes leges definitionis bene, et con-
stat in solutione obiectiue; ergo hac definitio est bona.

Obiectu 1°. **H**ac definitio non fit per genus proximum: ergo precat contra pri-
mam regulam. Prob. ant. quia modus sciendi est genus minus late patens,
quam oratio: ergo est genus proximum: ergo oratio non est genus proxi-
mum.

Itaque ant. Ad prob. distingue suppositam antecedenti; obiectiue enim male sup-
ponit quod, oratio, et non, oratio explicans, sed genus adaequatum seu totale in
hac definitione: ubi, oratio explicans, quam implet, quod, oratio ipse modo
scinda, seu modus sciendi; adeo est, genus proximum. Deinde, quando con-
sideratur antecedens, negari potest consequentia: dato enim quod oratio sit genus
proximum, differentia supplet defectum generis proximi, quod sufficit ut definitio

re bona.

Obijctio 2^a. Non potest in definitione nobis assignari differentia: ergo haec definitio convergetur secundum regulam. Prob. ant. quia si explicari essentiam rei sit differentia, non relinquatur genus proximum: sed si genus proximum sit, oratio explicans, non relinquatur differentia sufficienti: nihil enim remanet praeter *ly* essentiam rei.

Neg. ant. Ad prob. dico *ly* explicari summi posse, vel proximius, ita scilicet, ut procedat verum explicans essentia huius vel alterius objecti, et sub hac consideratione constituit cum *ly* oratio, genus proximum: sed considerari posse posse per se objecti particulas essentiam rei, restringitur ad significandam explicationem huius determinate objecti, videlicet essentiam rei; et sub hac consideratione constituit cum *ly* essentiam rei differentiam, quae requiritur.

Obijctio 3^a. De definitione hominis, e.g. recte affirmatur, quod sit oratio explicans essentiam rei: sed haec non potest affirmari de definitione rei de seipso hominis; ergo definitio nostra non est convertible cum definitione: ergo non est conformis verae regulae.

Distingui. mai. Id recte affirmatur de definitione obiectum homini, nego de formali; concedo maiori, et concedo minori, distingo conuersum: ergo definitio nostra formalis non est convertible cum definitione concedo conuersum: definitio obiectiva non est convertible nego conuersum. Et absolute nego secundam illationem. Sexta regula tantum requirit ut verum definiens et definitum habeant eodem obiectum; et proinde ut obiectum huius sit de altero obiecto affirmari.

Conclusio 3^a

Definitio perfecta consistit in sola apprehensione.

Prob. **E** a Aristotele l. 1. vol. c. 10. ubi expresse docet, quod definitione non dicant esse autem non esse, id est, quod nihil affirmant aut negant; sed si constituerent in iudicio aliquid affirmantem aut negantem: ergo in iudicio non consistunt, sed in apprehensione.

Confirm. eadem, ibidem l. 2. c. 3. ubi dicit, in definitione alterum alteri non attribui, id est, unum de alio non predicari.

Prob. 2^a. Haec apprehensio, animal rationale, habet omnia requirita ad definitionem, ergo est bona definitio: ergo haec constitui potest in nuda apprehensione. Latent regulae. Prob. ant. Haec apprehensio explicat essentiam homini per genus proximum, et differentiam claram, conuenit omni, et soli definitioni, et cum definitione convertible, est clarius, quam hic conceditur, homo; nec man-

manca, nec redundans; sed nihil aliud requiritur ad definitum boni.

Prob. 3. hoc iudicium, homo est animal rationale, non est conforme legibus definitioni: ergo non est bona definitio. Prob. ant. Dico est redundans, in quantum includit aliquid praeter genus, et differentiam. Secundo non est convertible cum definito; non enim uerba dicunt, homo est = homo est animal rationale.

Contra. Aliud iudicium non est definitio nisi in quantum explicat essentiam rei, sed non explicat essentiam rei nisi in quantum involvit hanc apprehensionem animal rationale: ergo non est definitio, nisi prout illam continet: ergo in illa, et non in illo consistit definitio.

Obiect. 1.° Iuxta Philosophum 1.2. post. c. 3. definitio declarat quid res sit et est affirmativa: ergo consistit in iudicio.

Conced. ant. nego conseq. Metu Philosophi est, quod definitio consistit in praedicati ponendi, quae ponunt de obiecto affirmati; non autem in negatiu, quae solum declarant, quid res non sit: nullibi uero, dicit Philosophus, quod definitio consistit in actu affirmante; quinimo hoc ipso loco contrarium asserit, ut supra ostendimus.

Obiect. 2.° Omnis modus sciendi facit scire; sed pura apprehensio non facit scire: ergo nec modus sciendi; nec definitio est. Prob. min; quia licet clare apprehendat stellatum parietem, non tamen intel. scire poterit aliquis, quod non pax.

Disting. maj. Omnis modus sciendi facit scire, sed dispositiue, et formaliter, concedo: uerum facit scire formaliter, nego maj; et disting. min. sed pura apprehensio non facit scire formaliter, concedo: dispositiue, nego minorem, et utrumque consequentiam. Ut aliquid faciat scire dispositiue, sufficit quod primum disponat, et determinet intellectum ad formandam scientiam: si uero faciat scire formaliter, debet esse forma, quae immediatè et per se determinet intellectum scientem; talis forma est ille ipse actus, quo intellectus scit, seu aliquid clare enunciat de obiecto cognito. Unde patet, quod apprehensio non facit formaliter scire, sed tantum dispositiue, in quantum determinat intellectum ad elicendum actum scientificum; hoc enim sufficit, ut apprehensio dicatur modus sciendi; nam modus sciendi non est ipsa scientia, sed uia, et dispositio ad scientiam. Et hinc dicit Philosophus 1.2. 2. hinc. c. 3. absurdum esse simul quodere scientiam, et modum sciendi.

Duplicati. 1.° Apprehensio planitiam stellatum, nec quidem dispositiue facit scire, quod stella sint pau; ergo apprehensio essentiae hominis non disponit ad scien-

quia quod ita sit illius essentia.

Conced. ant. neg. conseq. Aliud est scire, quid tu sis, et aliud scire quid tu sis. Ad primum insufficiencie dispositiva intellectus per hoc, quod clare apprehendat tu essentiam: ad secundum autem requiritur gratia signum aliquod cum obiecti existentia actuali conuersum. Hinc est, quod nec quidem iudicium illud, Homo est animal rationale faciat scire homini actu existere.

Appli. 2.º. Visu, auditu, &c. disponunt ad scientiam, nec tamen ideo ite modi sciendi: ergo disponere ad scientiam non sufficit, et apprehensio dicitur modus sciendi.

Disting. ant. Illa disponunt remote, et per accidens conc. proxime et per se, nego ant. et disting. conseq. ergo disponere remote non sufficit. Et apprehensio dicitur modus sciendi, concedo; disponere proxime, sicut disponit apprehensio definiens, nego conseq. Verum hanc esterne immediatè et per se disponunt ad imaginationes, ut sit etiam in brutis: quod autem in homine etiam immediatè disponant ad scientiam et iudicia, est solum per accidens.

Obijciat 3.º. Hic actus, homo est animal rationale est oratio explicatiua scientiam rei: ergo est definitio. Confitem. Illud iudicium est oratio ignota manifestatiua: ergo est modus sciendi, sed non aliu quam definitio: ergo.

Disting. ant. est secundum totum quod includit oratio explicatiua scientiam rei: nego: secundum quod involuit predicationem illud animal rationale, concedo, et disting. conseq. ergo est definitio, et simul aliquid aliud, concedo. Est pura definitio, nego conseq. est confitem. concedo illud iudicium esse modum sciendi eodem modo, quo est definitio.

SECTIO 2ª

Explicatur natura termini.

Terminus nomen habet à terminando, et significat finem, sicut verbum alicuius rei: Diuiditur in Phisicum, et Logicum. Terminus Phisicus est extremum rei Phisice, seu existentis independens ab intellectu: tale terminus dicitur extremum baculi, licet &c. Terminus Logicus, de quo hic agimus, est extremum propositioni.

Conclusio.

A terminus Logicus rectè definitur, id in quod resolutio pponit, nec probationem nota, quod, sicut resolutio Phisica homini; Eg. in corpus &c.

ut per ablativum nomen in nomine Thimae, ut resoluatur Logica sed tollendo copulam, quae est in fine Logica inter predicatum et subiectum: et dicitur res Thimae, dicitur res Thimae, seu dicitur in illa parte, quae superius dicitur in nomine, sic propositio resolutur in predicatum et subiectum, quae restant, copula sublata.

Prob. concl. 1. auctoritate Philosophi, qui in hac questione magni ponderis est, quam quidem vel ipse instruit, vel instructori mentem calluit. Dicitur etiam in principio c. 1. Terminum vero inquam resolutum propositio, quale predicatum, et eo de quo predicatur, adiecto esse vel non esse.

Quis 1. Philosophus hic solum ducit terminum. Respondet, id non nisi facile dici, patet enim soluisse ea professo terminum definire: nam sublimis non capere debet oportet definire, quid sit propositio, quid terminus, quid ratio natio. Cum igitur propositio, et ratiocinatio sit concordant omni, sicut definiantur, hoc grati ripatur de termino.

Quis 2. Si sequamur Philosophum, male excludimus illam definitionem partem, quale predicatum, et id de quo predicatur. Respondet. Ita non ingrediuntur definitionem, sed ponuntur exemplaria ad applicationem clausuram; ut Si quis dixerit homo est animal rationale qualem est Deus et Paulus. Cum enim propositio non possit resolvi nisi in subiectum, et predicatum, frustra adhibetur predica restitio, nam sine illa verum est agere plenum ac perfectum.

Prob. 2. Definitio nostra constat genere proximo, et differentia propria: nam esse id in quod aliquid resolvitur, aliquid resolvitur est commune termino Thimae et Logica; esse autem id in quod resolvitur propositio est termino Logica proprium: Quomodo autem habeat haec definitio reliquas condiciones requiritas ostendetur resolvendo objectionem.

Obiectio 1. Primum est constituere propositionem, quam esse id in quod resolvitur propositio: ergo esse primum constituere propositionem, est conceptus primarius termini: ergo definitio nostra non explicat conceptum termini primarii: ergo non est bona.

Conc. ant. neg. conseq. Non quod primum est, sed quod principaliter est dicitur conceptus rei primarius: sic ignis primum materiam disponi, quam in ea producat ignem, et tamen esse ignis productum, est rei conceptus primarius. Quomodo igitur terminus primum propositionem constituat, non requirit hanc esse conceptum eius primarium.

Resolutio. Logica non versatur circa terminum, nisi quatenus sunt apti constituere propositionem: ergo sic aptum constituere propositionem, est conceptus primarius termini Logicae, quod talis.

Res. ant. Nam Logica primo considerat quae et quales sint partes, in

Quae propositio revoluta dividat, ut inde ostendat, axiomaticum quo propositio-
nes istae sunt conexas, et alia potius conficit. Ad eundem finem motum
quo factus horologij parte distabit, ut ea sequenti conspiciendo dicat quo
modo aliquid similiter ut construendum. Finis est, quod Aristoteles de
de revolutione librum conceperit. Obi et propositio, et dicitur in sua prin-
cipia, et terminos revolvit; ut hoc explicans, Aristoteli axiomaticum, clarioris
aspectum ponat.

Obiectio 2°. Haec definitio, terminus est extremum propositionis, et clarior
et brevior; ergo est preferenda. Res. ant. Nam extremum, et termi-
nus sunt synonyma, adeo dicitur terminus propositionis, esse extre-
mum propositionis, est explicare idem per idem.

Obiectio 3°. Subiectum et predicatum dum actu constituunt propositionem
sunt termini; sed dum actu constituunt, non sunt id in quod revolvitur
propositio, ergo esse terminum, non est. Sic id in quod revolvitur propositio.
Conced. maj. disting. min. Non est id in quod actu revolvitur propositio, concedo:
non est id in quod revolvitur potest, nego ant. et conseq. Est axioma inter Philoso-
phos receptum, quod voca in definitionibus non significant actum, sed poten-
tiam proximam, utitur et aptitudinem ad actum: unde ad rationem termini
sufficit quod sit id in quod revolvitur potest propositio.

Responsio. Etiam syllaba et littera sunt id in quod revolvitur potest propositio,
nec tamen sunt termini: ergo esse id in quod revolvitur potest, non sufficit ad ra-
tionem termini.

Disting. ant. Sunt id in quod revolvitur potest propositio mediate concludo: immedia-
te, nego consequentiam. Revolutio illa mediate in syllabas, et litteras est ma-
xi grammaticali, neque spectatur à Logica: revolutio enim Logica, de qua hic
agitur, est immediata, et proprie dicta revolutio in predicatum et subiectum.

Obiectio 2°. Propositio non est magis nota, quam terminus: ergo explicamus igno-
tum, per aliquid aequi ignotum.

Disting. ant. Propositio non est magis nota, quam terminus, si spectetur utriusque
notitia clara et quidditativa, conc. non est magis nota secundum acceptio-
nem, quam terminus, secundum acceptio-
nem, neg. ant. et conseq. Ad claram notitiam termini sufficit propositionis notitia confusa; sicut ad cla-
ram cognitionem creaturae sufficit notitia confusa creatoris.

SEC^{ti}o. 3^a

Quibus Vocibus composita est tri.
Conclusio 1^a

Quae, tam in qua, tam in qua propositio non habet potest rationem
termini. Prob. Quae sive in qua, sive est propositio non sunt id in quod

Resolvitur propositio; ergo sunt termini.

Confrm. Etiam conveni omnium Philoſophorum, qui agentes de locis ea appellat terminos, tunc incia, tunc extra propositionem.

Officiu. In toto Philoſo et artificiali nihil vocatur terminus, niſi quod actu terminat: ergo nec non sunt termini, niſi dum actu terminant propositionem. Prob. ant: quia termini lines, libri, &c^a sunt eorum summata actu, et non tantum potentia.

1° Nego antecedent: nam corpus & anima homini, materia et forma corporis Philoſo et &c^a ponunt dici eorum termini, quando non actu terminant, neque actu terminant. Nec refert, quod summata mea localiter terminantia dicantur actu; nam horum dispar est ratio, cum sint quoad indifferentia, et constituantur vel per modum medij, vel per modum summata; ad hoc autem et dicantur summata, remoueri debet ista indifferentia, quod non tollitur nisi per actu terminandi.

2° Con. ant. neg. conseq. Argumentum illud, quod sumitur a pari, tenu est pro auctoritate et non omnium Philoſophorum.

CONCI^o 2^a

Ratio termini competere potest syllabis & literis item verbis & adverbis, casibus obliquis vocibus non signifi-
catis, &c^a propositionibus, gregu modo hac oia summantur materialiter.

Dicuntur hoc omnia summi materialiter, quando accipiuntur meae pro se g. iii: et cum dico, amo est syllabum, valde est adverbium, Petrus est homo est propositio. Summantur autem formaliter, quando accipiuntur pro suis significati, et cum dico, amo Deum, valde docui, Petrus est homo.

Prob. conclusio. De omnibus istis materialiter sumptis, potest aliquid affirmari, aut negari: ergo possunt esse propositioni subiectam et predicatum: ergo sunt in quod revolvi potest propositio: ergo sunt termini.

Officiu. Terminus omni vel est, vel potest esse pars propositionis, vel propositio integra neg est, neque esse potest pars propositionis, ergo non potest esse terminus. Prob. minor. Propositio integra est totum, vel implicat et idem sit totum, et pars: ergo et quod propositio integra sit pars.

Conc. maj. neg. min. Ad huius probationem, distingo minorem; propositio integra est totum respectu sui ignis, conad. respectu propositionis in qua est terminus neg. maj. et disting. min. implicat et idem sit totum et pars respectu eiusdem, conad. respectu diuersorum, neg. min. et in eodem sensu conado, vel nego consequentiam. Quod est totum respectu sui resp. et pars respectu alterius: sic totum corpus est pars hominis, et totum homo est pars ciuitatis.

Conclusio 3^a Adverbis, casibus obliquis, et integra propositione, si summantur formaliter, non sunt termini.

Prob. Hac omnia in acceptione formaliter non possunt esse vel predicatum, vel subiectum

Sed admittuntur eorum affectiones quodam et modificationes; et quando dico
eggo Dei est valde bonus, et Dei limitat subiectum, et valde modi-
cat predicatum; neutrum vero est vel ipsum subiectum, vel predicatum; adeoq;
non sunt termini.

Confirmatur. Quia ista modificationes et affectiones extenuationum se habent
in propositione, sicut se habent accidentia in composito substantiali; sed composi-
tum substantiale non dicitur resolvi in sua accidentia: ergo propositio non re-
solvetur in ista modificationes, quae praesenti non sunt termini.

Objicit 1.º De adverbij. Et formaliter sumpti potest aliquid affirmari, aut
negari: ergo formaliter sumpta possunt esse subiectum propositionis: ergo sunt
termini.

Disting. ant. Potest aliquid affirmari de illi formaliter sumpti in illa ipsa pro-
positione, ubi id affirmatur, neg. in alia propositione, concedo antec. Inq.
conseq. In hac propositione, Dei formaliter sumptam, limitat subiectum,
et Dei summitur materialiter de eog affirmatur, quod limitat subiec-
tum in aliqua alia propositione, ubi summitur formaliter.

Objicit 2.º Voluta propositione manent adverbia, et casu obliqui: ergo proposi-
tio resolvi potest in illa: ergo sunt termini.

Conc. ant. neg. conseq. Verba formae destruxer manent accidentia, non tamen
in illa resolvitur homo: quia tu non dicitur resolvi nisi in sua constitucio in-
trinseca.

Conclusio 1.^a Copula sumpta formaliter, seu prout verax manu co-
pula, non est terminus. Prob. Non resolvi est, Copulam afferri: ergo resolvi
propositione non manet copula, sed propositio tantum resolvitur in illa quae ma-
nent post resolucioem: ergo propositio non resolvitur in copulam: ergo non est terminus.

Objicit 1.º Resolvita propositione manet copula: ergo. Prob. ant; quia propositionem
aliquam resolvi (hanc eg. petrus est homo) et eiu extrema petrus et homo se-
parari. Sed hoc potest Dei, quin tollatur Petrum est: ergo.

Disting. ant. Resolvita propositione, manet copula in ipso Dei, seu in specie
materiali, concedo: in spe copula, seu in spe sua, formali, neg. ant. et conseq.
Nec aliud vincit probatio. In copula duo debent considerari, nimirum, quid Dei
ver, et hoc est eiu ess materiali; et quid ver Dei formali predicati cum sub-
iecto, et per hoc constituitur, formaliter in ess copula. Cum igitur illa ver Dei for-
mali, quae sunt eo prae quod ver, implicat inveniri formalem clari; quin
extrema mutantur; adeoq; implicat propositionem resolvi quandiu manet co-
moxum Dei formali, seu copula in spe copula: ergo propositio non resolvitur
in copulam formaliter sumptam, quae praesenti non est terminus.

Et licet; Resoluta propositione Subiectum & predicatum non manent in eis
Subiecti, & predicati, & tamen sunt termini: ergo de copula sic terminus, non
est necesse de retinenda rationem copula.

Conc. ant. neg. conseq. Predicatum & Subiectum non componunt propositionem
suis ratione predicati et Subiecti, sed quatenus sunt taliter significatiua; tenent
suis significatiua etiam resoluta propositione: Verbum autem est, non re-
tinet significatiua copula recurrendum quam ad propositionem pertinebat.

Obiecti 2.º Omne compositum resoluitur in sua constituta; sed copula forma-
liter sumpta, est constitutum propositionis: ergo proinde resoluitur in copulam forma-
liter sumptam: ergo copula est terminus.

Disting. maj. Omne compositum resoluitur in sua constituta et quod, conc. in consti-
tuta et quo, nego majorem, & disting. min: sed copula est constitutum de quo,
conc. de quo, neg. min, & consequentiam. Constitutum de quo, est quod constituit
per modum exempli min: constitutum de quo est illud, quo mediante, per
modum verbi formali res constituitur, et per cuius ablationem dissolvitur; Unde
sequitur, rem desinere in constituta et quod, non autem in constitutum de quo.

Obiecti 3.º In hac propositione, est formaliter sumpta, non est terminus
est, est Subiectum: ergo est terminus: ergo copula formaliter sumpta potest esse
terminus.

Conc. reliqua, nego ultimam illationem; nam copula ista summitur materialiter,
& sic sumendo, de ea innuitur, quod non sit terminus quando summitur
formaliter.

Disting. ant. Replica. Quod hic negatur, negatur de copula formaliter sumpta:
ergo copula ibi summitur formaliter.

Disting. ant. Neg. de copula formaliter sumpta in ista propositione, neg. in ista
propositione, conc. ant. de neg. conseq.

Quaestio 1.º Verum propositio mentali habeat terminos proprie dictos? Propositio
mentali est actu intellectus correspondens propositioni vocali, huiusmodi. *Secundus*
homo.

Resp. Cum propositio mentali sit iuxta communem sententiam, unum actu indivi-
sibile, non potest realiter resolvi in partes; addidit non habet terminos proprie,
& simpliciter dictos: quia tamen equivalenter continet Subiectum, copulam,
predicatum habens tria membra ratione distincta, in quo potest mentaliter resolvi,
unde, ideo tria membra illius possunt, non incongrue, dici termini mentales.

Quaestio 2.º Verum huiusmodi propositione connesse particula copulativa & *Et* *Et*
autem huiusmodi, et *Paulus* *quodam*, proprie dicantur termini?

Resp. Videtur quod possint, cum addito dici termini propositionis compositae

græpæ quæ sublatâ copulata in illas resolutivæ: non tamen dicitur in singli-
citer dicendo terminî; quia resolutio præpositionis propriæ dicitur, et quæ in
Logica dicitur, sed respectat. Et illa quæ fit auferendo præteritum sublati-
vum et, quod copula Logica propria et simpliciter dicitur.

SECTIO 4^a

DE DIVISIONE TERMINORUM.

1.° Dividitur terminus in formalem et obiectivum. Terminus formalis
est id in quo præpositio resoluitur: Obiectivus est, obiectum à termino forma-
li significatum.

2.° In mentalem, vocalem, et scripturam. Mentalis est id in quo resoluitur
præpositio mentalis: Vocalis, est id in quo resoluitur præpositio ore prolata.
Scriptura est in quo resoluitur præpositio scripta.

3.° In significativum, et non significativum. Significativus est qui ex ho-
minum institutione aliquid in constructione conducit, ut domo: non significati-
vus est cui nullam significationem ponuntur homines, ut hicari, Sindagru.

4.° Dividitur terminus significativus in categorematicum, et syncatego-
rematicum, et mixtum. Terminus categorematicus est qui se ipso,
et sine alterius dicitur adiuventu, significat aliquid determinatè, et potest
completè predicari, ut equus, Leo, &c. Syncategorematicus est, qui nihil
determinatè significat, nec potest aliquid completè predicari, ut bonus, Petrus,
natus, &c. Mixtus est, qui utrumque induit, ut naturaliter, seu dicitur equi-
vales, et natus, æquivalens sibi nullus homo.

5.° Dividitur in simplicem, et complexam, simplex, seu incomplexa est,
quæ pariter, seu in summa vel nihil significant, ut domo, vel non idem
significant, quæ conjuncta, ut domus. Complexa est, cuius pariter idem
significant, et separatè, quæ conjuncta, ut res publica, hexagonalis.

6.° In communem, particularem, et singularem. Communis est, qui convenit
pluribus personis, seu ita, ut possit in singulis determinatè applicari, tales sunt
homo, Deus, lapis, &c. Particularis est, qui significat unum aliquem, sed in-
determinatè, sic aliquis homo, significat hunc, vel illum hominem indetermi-
natè: singularis, qui significat unum determinatè, ut Petrus, sic domus.

7.° Omnes dividuntur in distributum, et collectivum, distributum est, qui significat plu-
ra, de quorum singulis potest predicari: collectivum, seu copulativum importat in ultis
plura per accidens congregata, de quorum collectione non autem de singulis seorsim,
potest affirmari. Exempli gratia. Civitas, civitates, &c. Nam necesse dicitur Petrus,
Paulus

Paulus de^a unit. Veretur; non autem, Secu. et. Veretur, Paulus et. Veretur.

8° Distribuitur in Univocum, et equivocum, et analogum. Univocum est, qui significat plura in ratione per nomen inpositam omnino convenientia, talis sunt nomen equi; nam eodem sensu predicantur de omnibus suis inferioribus. Aliquid est, qui representat plura et inconvenientia, et attingit ipsam rationem convenientiam; hoc modo Paulus representat hominem et avium. Analogum est, qui significat plura secundum rationem, quia partim convenient partim inconvenient: sic Sanum significat animal, quod possidet, medicinam, quae curat, et colorem qui indicat sanitatem: quae omnia convenient in hoc, quod dicant aliquem ordinem, seu respectum ad sanitatem; convenient in hoc, quatenus dixerit modo respiciunt sanitatem.

9° Dividitur in absolutum et relativum. Absolutum est, qui una significat sine respectu ad aliud, et equum lapid. Et Relativum, qui etiam connotativus dicitur, ita rem suam significat et connotat, seu simul importat, sed minus principaliter, aliam rem cum ea connexam: sic Pater significat principaliter, quem generat, et minus principaliter, filium; indicat enim respectum, quem deus e.g. Pater habet ad Paulum suum filium.

10. In positivum, privativum, et negativum. Positivum est, qui significat rem veram et realem, et homo, privativum significat coarctationem formae in subiecto illius formae capaci. Negativum significat formam negationem, seu abentiam in subiecto incapaci. Sic caecus respectu homini, qui est capax formae visionis, est terminus privativus; respectu lapidi incapaci, est negativus.

11. In concretum et abstractum. Concretum significat compositum ex subiecto et forma; sic album significat haberi albedinem, sibi haberi et substantiam denominatum, albedo est forma denominativa. Terminus abstractus est, qui significat solum formam denominativam, et albedo. Sic inter substantiam et formam interueniat ratio Metaphisica, seu identitas, qualis est in homine inter humanitatem, et subiectum haberi humanitatem, dicitur concretum Metaphisicum; si tantum sit ratio Physica, qualis est ratio albedinis cum parte et, dicitur concretum Physicum. Si vero forma denominativa sit Physica, terminus abstractus, eaq. tantum moraliter, et Logice dicitur, qualis forma est ratio respectu subiecti sibi, dicitur concretum Logicum. Concretum Metaphisicum dicitur essentialia quia forma Metaphisica denominatur cum essentia subiecti; concretum Logicum dicitur accidentalia, quia illorum forma dicitur est extrinseca et accidentalis. Concretum Physicum aliquando sunt accidentalia, quando, scilicet eorum forma est accidentalis, qualis est albedo respectu partium; aliquando sunt substantialia, quando forma est substantialis, qualis est anima respectu subiecti animati.

grappe que sublatâ cogitâ in illas resolutas: non tamen dicitur simpli-
citer dicendo termini; quia resolutio propositionis propria dicitur, et quæ in
Logica sensu ferri spectatur. Et illa que fuit apponendo Verbum subla-
torum est, quod cogula Logica propria et simplicitate dicitur.

SECTIO 4da

DIVISSIO Terminorum.

1.º Dividitur terminus in formalem et obiectivum. Terminus formalis
est id inquit propositio resoluta: Obiectivum est, obiectum à termino forma-
li significatum.

2.º In mentalem, vocalem, et scripturam. Mentalis est id in quod resolutus
propositio mentalis: Vocalis est id in quod resolutus propositio ore prolata.
Scriptura est in quod resolutus propositio scripta.

3.º In significativum, et non significativum. Significativum est qui ex do-
minum institutione aliquid in constructione conducit, ut homo: non significativum
quod est cui nullam significationem ponuntur homini, ut hircus, Sindapus.

4.º Dividitur terminus significativus in categorematicum, et syncathe-
gorematicum, et mixtum. Terminus categorematicus est qui se ipso;
et sine alterius voci adiuvamento significat aliquid determinate, et potest
completè predicari, ut equus, Leo, &c. Terminus syncategorematicus est, qui nihil
determinate significat, nec potest aliquid completè predicari, ut bonus, hircus,
hircus, &c. Mixtus est, qui utriusque indubie naturaliter, seu ex quo equi
valet, et vere, æquivalens huic nullus homo.

5.º Dividitur in simplicem, et complexam, simplex, seu incomplexa est,
quæ parte secum sumpta vel nihil significat, ut homo, vel non eadem
significat, quæ conjuncta, ut dominus. Complexa est, cuius parte eadem
significat, et separate quæ conjuncta, ut res publica, hexisyllaba.

6.º In communem, particularem, et singularem. Communis est, qui continet
plures vocem, seu ita se ponit singuli determinate applicari, tales sunt
homo, Leo, lani, &c. Particularis est, qui significat unum aliquem, sed in-
determinate, sic aliquis homo, significat hunc, vel illum hominem indetermi-
nate. Singularis qui significat unum determinate, ut Petrus, sic homo.

7.º Terminus dividitur in distributum, et collectivum, distributum est, qui significat plu-
ra, de quorum singuli potest predicari: collectivum, seu copulativum importat inulto
plura per accidens conjugata, de quorum collectione non autem de singulis vocem,
potest affirmari. Collectivum est, ut omnes, omnes, &c. Nam necesse dicitur Petrus,
Paulus

Paulu de^a uine exercitii; non autem Petru de exercitii, Paulu est exercitii.
8° Distribuitur in mixtum, & equiuocum, & analogum. Indivisus est, qui
significat plura in ratione per nomen inopposita omnino convenientia tale nomen
nomen equiu; nam eodem sensu predicantur de omnibus suis inferioribus. Indivisus
est, qui representat plura et disconuenientia, & attingit ipsam ratio-
nem disconuenientia; hoc modo Paulu representat hominem & suum. Analogus
est, qui significat plura secundum rationem, qua partim conueniunt, partim
disconueniunt: Sic sanum significat animal, quod possidet, medicos, qui
curant, & colorem qui indicat sanitatem; que omnia conueniunt in hoc quod
dicant aliquem ordinem, seu respectum ad sanitatem; disconueniunt tamen,
quatenus ad uero modo respiciunt sanitatem.

9° Distribuitur in absolutum & relativum. Absolutus est, qui uero significat si-
ne respectu ad aliud, ut equu lapsi. De Relatiuo, qui etiam connotatiuus di-
citur, ut rem suam significat et conuincit, seu simul importat, sed minus
principaliter aliam rem cum ea conueniam: Sic Pater significat principaliter eum,
qui generat, & minus principaliter, filium; indicat enim respectum, quem Pa-
ter habet ad Paulum suum filium.

10. In positivum, privatium, & negatiuum. Positiuum est, qui significat rem
veram & realem, ut homo, privatiuum significat contrarium formae in subiec-
to illius formae caraci. Negatiuum significat formam negationem, seu abien-
tiam in subiecto incapaci. Sic casu respectu homini, qui de curia haurire
vultum est terminus privatiuum; respectu lapidi incapaci, est negatiuum.

11. In concretum & abstractum. Concretum significat compositionem ex subiecto
& forma; sic album significat haberi albedinem, ubi haberi est subiectum
denominatum, albedo est forma denominatiua. Terminus abstractum est, qui sig-
nificat solum formam denominatiuam, ut albedo. Sic inter subiectum et for-
mam interueniat unio metaphisica, seu identitas, quali est in homine inter hu-
manitatem, & subiectum haberi humanitatem, dicitur concretum metaphisicum;
si tantum sit unio phisica, quali est unio albedinis cum pariete est
ceterum concretum phisicum. Si vero forma denominatiua sit phisice separata
subiecto, est tantum moraliter, & Logice unita, quali forma est unio respectu
obijcti ubi dicitur concretum Logicum. Concretum metaphisicum dicitur essen-
tialia quia forma metaphisica conueniunt cum essentia subiecti; concreta Logice
semper sunt accidentalia, quia illorum forma semper est separata & acciden-
talis phisice aliquando sunt accidentalia, quando, subiecti eorum forma est acci-
dentalis, quali est albedo respectu parietis; aliquando substantialia, quando forma est
substantialis, quali est anime respectu subiecti animati.

12. Dividitur in non transcendens, transcendens, & supertranscenden-
tem. Terminus non transcendens est, cuius significatio limitata ad significan-
dum entitatem realem, aut aliquam entitatem clavem, ut lapsus, rursus &c.^o Ter-
minus est, qui significat omnem entitatem realem, cum actu existentem, cum
possibilem: sunt autem ~~ex~~ termini transcendentes, & violenti quorum aliquid bonum, aliquid malum; quorum littera primo consistunt illam
realem, famorum, reubarum. Supertranscendens significat omnes omnino entitates,
cum possibilem, cum ficticia, ut imaginabile, cognoscibile &c.

13. Terminus finitum, infinitum seu infinitantem. Terminus finitus est, qui signi-
ficat aliquid determinate ut homo, Leo &c. Infinitus, qui ratione particula
non pro aliquid determinate negat, sed nihil determinate affirmat
ut non-homo; qui terminus in hac propositione Leo est non-homo, de subje-
cto negat hominem, & omnia affirmat indeterminate, sed nihil determinate.

14. Dividitur in terminum primam intentionis, qui significat rem secundum
esse suum reale, seu est in se nomine cogitante, vel independenter ab ulla
cogitatione, & g. Hic homo &c. Et in terminum secundam intentionis, qui sig-
nificat rem ut pro cognitam, id est, rem secundum esse intentionale, quod
habet ad intellectum, ut cognitum, subiectum, predicatum &c.^o que omnia
expressunt conceptum intellectus cognoscenti obiectum antecedenter cognitum.

15. In denominantem, qui denominationem tribuit, ut iustitia, que deno-
minat iustum: & denominatum, seu denominatum, qui denominationem
recipit.

16. Dividuntur termini in pertinentes, & impertinentes. Termini pertinen-
tes sunt, qui se mutuo inferunt, vel excludunt: qui se mutuo inferunt, ut
homo est vivibile, dicuntur pertinentes regulas; vale enim consequentia est
homo, ergo est vivibile: est vivibile, ergo est homo. Qui se mutuo excludunt
ut calidum, & frigidum, dicuntur pertinentes regulas; vale enim de-
ce; & frigidum, ergo non est calidum: est calidum, ergo non est frigi-
dum. Termini impertinentes sunt, qui nec se mutuo inferunt, nec se mutuo
excludunt. tales sunt canes, & doces, album, & dulce; nam potest aliquid
esse album, & simul dulce, vel esse album, & simul non dulce.

SECTIO 3.^a

Inquiruntur aliqua de isto secreto, & infinito.

Quaestio 1.^a

Quares 1°

Utrum terminus concretus principaliter im-
ponat Formam, vel Subiectum? U-
trum .v.g. si Album principaliter signi-
ficet albedinem, an vero parietem?

Rep. Significatum principale termini concreti est forma.
Nam forma cuius denominationem, & distinguit concretum il-
lud in quo est, ab omni alio concreto. Si tamen spe-
letur modus predicandi, dici potest quod subiectum significatur prin-
cipaliter, quia subiectum semper importatur in uerbo, forma vero tantum in obli-
quo: nec reflexe, quod concretum Methaphisicum totum esse reale importatur in uerbo; nã
in uerbo importatio totum per modum subiecti, et totum in obliquo per modum for-
mæ; .v.g. concretum hoc homo, resolutus, habet humanitatem, tibi quia habens est
idem realiter cum humanitate habita, totum uenit in uerbo per modum subiecti
habentis, & totum in obliquo per modum Formæ habite.

Quæst. 2° De quibus predicari possunt termini concreti? Ante res
sensuum.

Nota. Antè ueritatem propositionis affirmatiuæ, sufficere & requiri, ut iden-
tificetur uerum subiecti uerbo predicandi. Et contra, ad ueritatem propo-
sitionis negatiuæ sufficere & requiri, ut distinguatur uerum predicandi à uerbo subie-
cti. Ratio est, quod propositio affirmatiua auerat, negatiua negat uerum
predicandi esse uerum subiecti.

Respond. 1° Concreta Similia affirmari possunt de concretis Similibus ut
Album est dulce, non tamen de abstractis, non enim recte dicitur albedo
est album neque abstracta possunt predicari de concretis, ut Album est al-
bedo, neque abstracta de abstractis, ut Albedo est dulcedo. Ratio horum
omnium, facile colligitur ex dictis.

Resp. 2° Concreta Methaphisica affirmari possunt tam de concretis, quam
de abstractis Methaphisicis; & abstracta Methaphisica tam de abstractis, quam
de concretis: Nam recte dicitur homo est animal, uerum humanitas est
homo, humanitas est animalitas, homo est humanitas. Ratio petitur
ex eo, quod horum concretorum forma realiter idem tenentur cum subiecto.
Unde in sensu reali, subiectum & forma conueniunt de se mutuo affirmari.

Quares 3° Quinam termini possint infinitari?

Nota. Lexum sit de finito infinius, si proponendo particulam non,
obseruari autem debet, quod hæc particula dupliciter fouet summi negantes
& infinitantes.

Infinite. Summitus negantes quando illius. *Verba tendunt ad omnia,*
quo eam sequuntur in eadem propositione, seu quando afficit propositio
ni copulam, et propositionem facit simpliciter negativam. Summitus infini-
tanti, quando illius. *Verba limitatur ad aliquem terminum particularem,*
et aliquem non extenditur. Exemplum sit in hac propositione, non homo
est Angelus, *Verba* non sumitur negans, sed si afficit copulam,
propositio exit simpliciter negativa et quae tenorem coincidet huic ho-
mo non est Angelus. Si vero particula, non, accidatur infinite, et exten-
datur ad terminum, homo, propositio exit affirmativa, et habebit hunc sen-
sum Aliquid quod non est homo, est Angelus, huius praeterea.

Propos. 1.° Terminus non transcendens, et transcendens non potest supertran-
scendere. *Verba* non potest infinite.

Prob. 1.° pars. Terminus infinite, quando propria particula non de-
terminat negat id quod representat, et indeterminate affirmat aliquid aliud,
ad quod negationi. *Verba* non extenditur; sed hoc competere potest terminis
non transcendentibus, et transcendentibus; ergo termini transcendentes, et non tran-
scendentes possunt infinite. *Major pars.* Ex notionem termini infinite. *Prob. min.*
Terminus non transcendens solum representat aliquas entitates possibili, et termi-
nus transcendens, representat distantiam entia possibile: ergo exclusio per particulam
non huius omnibus, quo huius termini representant, superant alia vel possible, vel
impossible, quo affirmantur indeterminate.

Prob. 2.° pars. Quia cum terminus supertranscendens significat omnia proxi-
mum cum facta; huius omnibus per particulam non exclusio, nihil proxi-
mum affirmandum; additque terminus supertranscendens nihil omnino significa-
bit. *Conf.* Quia in hac propositione, impossibile est non-cognoscibile si aliquid af-
firmaretur, eo ipso cognoscitur; additque esse cognoscibile. *Alioq.* dicitur non-cogno-
scibile; ita illud predicatum non-cognoscibile, falsificat propositionem, et debuit
de ipso.

Prop. 2.° In propositione potest tam predicatum, quam subiectum infinite.
Prob. Terminus infinite potest de aliquo affirmari, ut Leo est non equus, et alij
termini sunt de infinito affirmabiles, ut Sit in huius propositionibus, Aliquid non
animal est planta, non vivens est non homo: ergo terminus infinite potest in
propositione esse tam subiectum, tum predicatum.

Prop. 3.° Potest terminus infinite extra propositionem.

Prob. Terminus hic non homo extra propositionem excludit determinati hominem

141

*I*ndeterminatē representat omnia quod non est homo: ergo etiam propositionē est terminus infinitus. Prob. ant: Quia patet, quod *ly* non homo potest institui ad illud representandum; quod autem de facto fuerit ita institutum, eundem Quaderet, quod Philosphi agentes de huiusmodi terminis etiam propositionem illos appellant infinitis.

Secund. 1.º Non potest infinitari copula, reliqua vero verba possunt infinitari.

Prob. 2.º par. Si copula negetur propositio exit simpliciter negativa: ergo particula non, accipitur tunc negante, non autem infinitante. Prob. ant: Quia copula est in omni dicta cum subiecto: ergo si negetur copula, negatur ino predicati cum subiecto: ergo propositio est pure negativa.

Prob. 2.º par. Potest particula non ita profigi, verbi, ut non afficiat copulam, sed solum excludat illud quod representatur per predicatum in verbis contentans: ergo possunt verba infinitari. Conveg. patet Quia si *si* particula non ita modo extingatur, predicatum quod involuitur in verbis infinitabitur, nam hæc propositio *pp.* Petrus non currit æquivalens illi petrus est non currens, sed predicatum in infinitabitur. Prob. ant: Quia Philosphus *l. 1. post. c. 13* particulam non ita profigit verbi, ut omnia afficiat predicatum: nam sic dicitur, Stella non scintillans est prope nos: planeta non scintillat, ergo planeta sunt prope nos. Obi. si particula non in minore afficiat copulam, minor erit negativa, addidit non fore inferri (ut potest attendemus) conclusio affirmativa: ergo minor illa est affirmativa, et æquali aut, planeta sunt non scintillantes, ubi, ut patet, predicatum infinitatur.

Confirm. Quia quosdam formamus huiusmodi *si* illi mor, qui tamen non rejiciuntur illegitimos, quales erunt, si minor, facit negativam.

Obiecti 1.º Bona est hæc illatio, Seco non est equus: ergo Seco est non equus. Ergo simile, bona est hæc illatio, impossibile non est cognoscibile: ergo impossibile est non cognoscibile. Ergo *ly* cognoscibile, terminus supertaxandens potest infinitari.

Neg. conveg. Dixerunt est, quod in primo casu post equum negatum, super unum alia per illum terminum infinitatum affirmabilia in secundo autem casu, si primo cognoscibile nihil aliud affirmandum.

Obiecti 2.º Particula non est natura malignantis, et negat totum quod potest referri: ergo si profigitur subiecto, facit propositionem pure negativam: ergo subiectum non potest infinitari.

Disting. ant. Negat totum, quando sumitur pure negante, conc: quando sumitur infinitante, neg. ant. et in eodem sensu con. vel neg. conveg. Particula non ita tantum negat ad quod negandum à loquente additio: unde si proficitur tunc propositionem, non lapis est homo, intendat solum negare idem statem lapidi cum homine, *ly* non afficiat copulam, etiam propositio pure negativa: quod si *si* unquam

pelli

bellis aliqua quod non est lapsus ex hominem, & non limitabitur ad subjectum, & illud infinitabit.

Obiecti 3. Ut de eventibus terminis infinitis aliquid affirmare, & aliquid negare; sed neque ut negatio aut affirmatio tertia propositionem: ergo extra propositionem nequit terminus infinitari.

Disting. maj. Ut de eventibus terminis infinitis aliquid affirmare & negare actu, neg. aliquid affirmare potentia, seu ut sit terminus affirmabilis, conc. maj. & contra mi. nox. neg. conseq. Suggestimus, verba in definitionibus non significare actu, sed potentia.

Obiecti 4. Ista propositiones Petrus currit, Petrus non currit sunt contradictoriae; sed non eventus, si verbum infinitaretur, nam utraque esset affirmativa: ergo verbum non infinitaretur.

Disting. maj. Sunt contradictoriae, vel formaliter, vel equivalenter, conc. sed semper sunt contradictoriae formaliter, neg. maj. & disting. mayo. Sed verbum infinitaretur, non essent contradictoriae formaliter, conc. equivalenter, neg. min. & conseq. Propositiones sunt formaliter contradictoriae, quarum una ad precise negat, quod altera affirmat: et tales flexum sunt propositione, ne allata, quia particula non flexum sumitur negantur: hoc tamen non impedit, quia ponit aliquando infinitanter summi; quod, si fiat, eorum ista propositiones ambo affirmativae equivalenter tamen sunt contradictoriae, quia secunda negat totum, quod prima affirmat.

Obiecti 5. Verbum includit copulam, & predicatum: ergo si verbum dicitur infinitari, debet et copula et sic dictum etiam infinitari. Sed copula non potest infinitari: ergo nec verbum.

Res. conseq. Nichil est communius, quam si existantur totae denominationes quae non competunt nisi ratione partii. Sic homo dicitur subtrahi, quando solum corpus subtrahatur. Dicitur ratiocinari, quando sola anima dicitur: quidni igitur dicitur verbum infinitari, quando solum predicatum infinitaretur?

Quaestio 2. De quibus predicari possunt terminis infinitis?

Res. 1. Terminis non transcendentibus, si infinitentur, possunt; transcendentibus vero non possunt de possibilitibus affirmari. Ratio prima partii est, quod terminus non transcendens non significet omnia res possibili, exclusi proximis hi, quae representat determinate, restant aliae res possibili, de quibus affirmetur. Ratio secunda partii est, quod terminus transcendens significet omnia possibili, unde excluso, res particularem non eius significatio locali, non potest amplius de possibilitibus predicari.

Res.

2.
De impossibilitate ponere predicari termini infiniti, tum transcendentis, tum non
transcendentis: Ut Chimera est non homo, Chimera est non ens. Ratio huius est.
quod cum impossibili non competat predicatum entis possibili; addidit de ente impos-
sibili negari potest quoddam predicatum entis possibili.

Confirm. Homo est non homo, ens est non ens, opponuntur contradictione: ergo
cuiuslibet Dubitatio. Quam impossibili competit eorum alterum; sed negat homo,
negat ens potest affirmari de Chimera; ergo de ea ponunt predicari non homo,
est non ens.

SECTIO 6.^a

N Explicantur suppositiones terminorum.

Unumtaxat octo terminorum proprietates, quarum precisas est suppositio.
Est autem suppositio termini, eius acceptio vel sermo, vel seu suo significato.

Suppositio dividitur in materialem, et formalem. Suppositio materialis
est termini pro se, ut cum dico homo est animal absum: formalis est acceptio ter-
mini pro suo significato, ut cum dico homo est animal rationale.

Nota I. Quid suppositio materialis non sit proprie suppositio; nihil enim pro-
pria supponitur pro se ipso. Impropria est, prout in latina loquutio hęc termi-
nus supponit pro aliquo; debet enim potius dici supponitur, et sublinetur, sed
hoc non sunt tantis, ut profectus bellimus, recedat a modo loquendi, apud Phi-
losofos receptissimo.

Nota II. Quid termini suppositio, et significatio, licet res eodem intenduntur
sentant, vix tamen longe differant, nam significare rem, est eam representare,
et in cognitionem inducere: supponere vero pro se est ipse loco poni, seu cubo
gari.

I. Dividitur suppositio propria in proximam, quando scilicet terminus
sumitur in sensu proprio, ut in hac suppositione, Leo est animal: et im-
propriam, quando accipitur in sensu improprio, et figurato, ut si dicatur
Vero erat enenia bellua.

II. Dividitur suppositio propria in personalem, et simplicem. Suppositio per-
sonalis est, cum termini pro suo significato, secundum quod est in se, et in se
sententur ab intellectu, ut homo est animal. Sibi ly homo supponit pro habentem
naturam humanam, quod competit homini ex natura sua, et antecede-
nter ad omne opus intellectus. Suppositio simplex est, cum termini pro se
significati, non ut est in se, sed secundum statum, seu esse, quod accipit ab
intellectu, ut homo est species, sibi ly homo sumitur pro omnibus hominibus,
sicut tali modo cogniti.

Quod

Quod dicitur de termino communi personaliter supponitur predicari potest de singulis eius inferioribus, sic recte dicitur homo est animal, cygo pitrus est animal, Paulus est animal. Quod vero affirmativa de termino communi simpliciter supponente nequit affirmari de singularibus sub eo contentis: non enim rectum est dicere Petrus est species, Paulus est species.

2. **Dividitur** Suppositio personalis, in conjunctivam, & disjunctivam, conjunctiva seu copulativa est acceptio termini pro duobus inferioribus enumerandis per particulam copulativam. Et si homo est animal, id est Petrus est animal, & Paulus est animal. Et. Suppositio disjunctiva est acceptio termini pro duobus significati enumerandis per particulam disjunctivam vel, si homo currit, id est, vel Petrus currit, vel Paulus currit.

3. **Dividitur** Suppositio copulativa in collectivam, & distributam. Suppositio collectiva datur, quando is quod dicitur de termino communi affirmari potest de inferioribus simul sumptis, non autem de singulis. Petrus enim, & cum dico, Planetae sunt septem, h. Planetae supponit collectivam, quia Saturnus, Jupiter, Mars &c. sunt septem: non tamen recte dicitur, Saturnus est septem, Jupiter est septem. Et. Suppositio distributa est, quando quod dicitur de termino communi verificatur de singulis eius inferioribus: si cum dico, Planetae est stella erratica, quod dicitur de h. Planetae est affirmabile de singulis inferioribus, nam Saturnus est stella erratica, Mars est stella erratica &c.

6. **Dividitur** Suppositio distributa in completam, incompletam, & accommodatam. Suppositio completa est, si terminus pro singulis inferioribus nullo proximo excepto, si omne animal est mortale. Si h. animal supponit pro singulis sub se contentis. Suppositio incompleta est, quando terminus communi accipitur solum pro aliquibus eius inferioribus, si omne animal fuit in Area Noe, vel in exilis non est, quod omnia proxima animalia fecerint in area: sed quod istae fuerint aliqua de generibus singulorum. Hinc suppositio completa dicitur, si terminus pro singulis generum; incompleta, si terminus pro generibus singulorum. Suppositio accommodata est, si terminus pro singulis sui significati, excepto uno, aut altero quod connaturaliter intelligitur exceptam; si Deus creavit omnia, legit omnia, alium, omnia scilicet proter se ipsum.

7. **Dividitur** Suppositio disjunctiva in determinatam et confusam. Suppositio determinata est, quando enumerando singula inferiora, pervenitur tandem ad aliquod de terminatum, de quo verificatur supposito. Si dixeris aliquis homo currit, dicitur, vel Petrus currit, vel Paulus currit, tandem pervenitur ad aliquam, de qua licet dicere hic homo currit. Suppositio confusa, seu indeterminata est, talis acceptio termini

pio. cui inferioribus in singula fecerunt, nunquam fecerunt forte ad aliquid de-
 terminatum, quod propositionem dicitur: sic in hac propositione, aliquis oculus est ne-
 cessarius ad videndum, & oculus supponit conspici, nam nullus est assignabilis, de quo
 ponit cum veritate dici, hic oculus est necessarius ad videndum. Quae de terminatum
 propositione dicitur debent diligenter observari, nam in syllogismi conspici, eorum
 dicitur, Palatys, sunt vni profutura. Quotiescumq; enim aliqui in syllogismo ter-
 minus suppositionem mutat, id est, aliter accipitur in maiori, quam in minori, con-
 clusio illegitima est. Atque si ita dixerat, Petrus est homo, sed homo est species, ergo Pe-
 trus est species, recte negabitur conclusio, quia & homo, in maiore supponit persona-
 liter, & in minore simpliciter.

Quae. Quid sit propositionem esse de subjecto non supponente, et quando oporteat negare supponi.
 Prop. Hae propositionem de subjecto non supponente quando ex parte subjecti assumitur aliquid, ut si
 nam, quod est falsum: ut si quis dicit, Virg. Ordinem primae vixit sub Augusto. Tunc au-
 tem negare debet supponit, quando assumitur pro vi, vel pro conasso, quod falsum
 est vel non concessum: ut si dicit, aliqui jejuno, sentaculum tuum dexterae erat bonum.
 Ergo non ego prandio. Jejunos recte negabit suppositum antecedenti, ubi falso supponitur
 sentaculo, et hoc suppositum affirmat sentaculum cui, fane bonum.

SECTIO 7^a

DE INDIVIDUO VAGO.

Occasione eorum, quae Secunda procedenti dixerimus de suppositione deter-
 minata & confusa, intueri potest questio de Individuo vago: quae tamen
 a recentioribus nec libere quidem, mihi tamen non contemptenda videtur.
 Intellegitur autem hoc nomen Individuum vagum entis aliquos determi-
 nata, equus &c. qui neque sit hic neque ille equus, neque illi aliter
 determinatus. Unde opponitur individuo determinato, quod designari po-
 test aliqua particula ostensiva dicens, est hoc, et illud &c. quod dandi po-
 test in intellectu huiusmodi individuum vagum, erat per se patens; obice-
 tum enim utcumque sit in se determinatum representari potest ita con-
 fusum ut non appareat verum sit hoc, vel illud obiectum. Quorum
 idem igitur est, an extra intellectum, & a parte rei existere possit talisen-
 tibus, quae neque sit hoc neque illa, neque illa alia determinata.

Conclusio: Nequit dari a parte rei individuum vagum. Prob. Quia quae eni-
 ter necessarius est illud ipsum, quod est, nec potest esse aliud a se ipso, ergo
 necesse

necessario habet suum esse distinctum ab omni alio, ad hoc potest deter-
minari assignari dicendo; Et hoc, et non est alio; sed quicquid potest
ita assignari non est individuum vagum; ergo impossibile est individuum
vagum a parte rei.

Obiecti 1°. Dum dico, aliquis currit affirmo cursum de aliquo, sed
non de aliquo determinato: ergo de aliquo vago; ergo videtur esse
verum, datur obiectum ei conforme videlicet obiectum vagum.

Disting. min. non affirmo cursum de aliquo determinato in intelle-
tu, sed determinate cognitio, conc. de aliquo determinato in se neg
min. et parum conseq. Cursum isthuc affirmatur de omnibus sed in-
determinate, ita ut tota indeterminatio qua isthuc refertur, sit in mo-
do affirmandi et nullatenus in ipso obiecto prout est in se.

Obiecti 2°. Qui dicit, curro vel non curro affirmat cursum indeter-
minatè: ergo si curro vel non curro (quod est necessarium) debet cursum con-
tere indeterminatè. Disting. ant. Salu affirmat cursum ex parte de-
terminatè, neg. indeterminatè, sive modo indeterminatè affirmat cur-
sum ex parte, conc. ant. et neg. conseq. Actus ille est quidem indeter-
minatè, sed indeterminatè affirmationi non autem aliqua inde-
terminationi affirmatè de ipso obiecto.

Obiecti 3° et precipue. Aliquis equus est necessarius ad equitandum;
sed non est necessarius aliqui equus determinatus; ergo necessarius est cursum
vagus. Prob. min. Neque equus A neque equus B, neque aliquis alius est
assignabilis et necessarius, nam quicquid aliud sufficit; ergo nam existit ad er-
gò non est necessarius nisi equus determinatus.

Prop. 3°. Si equus vagus est necessarius, equus determinatus non sufficit, et si
quid equus sufficit equus vagus non est necessarius. Unde quicquid dixerit arguen-
tū evidens est quòd hoc argumentum nimirum vel nihil continet.

Prop. 2°. Disting. maj. ad equitandum necessarius est aliquis equus in suppositione
determinatè, nego: in suppositione confusa, nego maiorem, et distinguo minorem;
sed non est necessarius aliqui equus in suppositione determinatè, concedo, in
suppositione confusa, nego minorem. Nam in suppositione confusa omnes equi
sunt necessarii: vnde nego etiam 2^m. Ad probationem minoris respondeo, et equum
A, et equum B, et omnes alios equos esse necessarios in suppositione confu-
sa, nullum vero in suppositione determinatè. Equum aliquem esse necessa-
rium in suppositione determinatè importat esse aliquem de quo potest

dic, hic est necessarius; qualis si daretur, esset quidem vaju, quia de nullo
to determinato potest dici, quod sit necessarius. Eius vero aliquem necessa-
rium in suppositione confusa solum significat necessitatem, quae inde-
terminatè respicit non aliquem equum vaju, sed omnem omnino e-
equum, ita ut indeterminatione non se teneat ex parte equi; scilicet tex-
mini, qui respicitur; sed ex parte modi, quo hæc necessitas terminum
suum respicit.

Aliter ad argumentum propositum respondere potest, sic
disting. do aliquis equus ad equitandum est necessarius pro omni non equo,
concedi. pro alio equo, nego maiorem. Sed non est necessarius aliquis deter-
minatus pro alio equo, sedo, pro non equo, nego minorem, et v. m. si tantum
omnis equus sufficiat, et nihil præter equum sit satis ad equitandum, fa-
tes omnem equum esse necessarium pro non equo, nullum vero equum esse
necessarium pro alio equo.

Replias 1: equus, qui neque est hic, neque illud
est equus vaju; sed talis est equus, qui necessarius est ad equitandum: ergo ne-
cessarius est equus vaju. Nego suppositum maiori, supponis enim; quod si ali-
quis equus, de quo dicitur positus, neque est hic, neque ille &c. hæc autem est illud
ipsum, quod in questione positus, adeoque non est assumendum, donec præbe-
atur.

Replias 2: unus equus est necessarius pro alio etiam in suppositione
determinata: ergo aliquis est necessarius in tali suppositione. Prob. ant. 1: quia
non possum equitare, nisi habeam unum pro alio. Secundo: possum equi-
tare sine equo A, non autem sine aliquo: ergo aliquis est magis necessa-
riu, quam equus A.

Ad primum autem: unus equus in suppositione confusa est ne-
cessarius pro alio in suppositione determinata, concedo: unus in suppositio-
ne determinata est necessarius pro alio in suppositione etiam determina-
ta, nego ant., et v. m. Aliquem in suppositione confusa esse magis neces-
sarium aliquo in suppositione determinata, tantum importat, requiri ali-
quem indeterminate, nullum vero determinate. Ad primam præbationem
conc. ant. neg. v. m. Antecedens illud tantum significat, quod actui equitan-
di nequeat exacerri, nisi adhibeatur unus equus in se determinatus.

At nunc autem non sequitur, quod necessitas equi ad equitandum res-
picat.

aspiciat aliquem equum determinatum aut unum pro alio, quod asseritur in
conclusioni. Ad secundam probationem, conc. maj. & dilting. min. non possum
equitate sine aliquo simplicitate, conc. sine aliquo distincto ab equo A, nego
min. & conseq. Nam cum equus A tam sufficiens, quam illus aliter, nullus est
magis necessarius, quam equus B.

Regl. 3°. Id sine quo non possum equitate est magis necessarius, quam id si-
ne quo possum equitate, sed possum equitate sine equo A, & non possum equi-
tate sine aliquo equo; ergo aliquis equus est magis necessarius, quam
quus A.

Secundo neg. Suppositum maj. Supponi enim esse aliquid assignabile, &
determinatum sine quo nequeat equitate, quod est falsum. 2° Dilting. Secun-
dum partem minorum, non possum equitate sine aliquo equo in supposito-
ne determinata, neg. sine aliquo in suppositione confusa concedo min. & sub-
conseq. ergo aliquis in suppositione confusa est magis necessarius, quam equus
A, conc. in suppositione determinata neg. conseq.

Regl. 4^a. Ante omnem suppositionem, & actum intellectus est necessitas ali-
cuius equi, sed non est necessitas equi determinati; ergo ante omnem suppo-
sitionem est necessitas equi magis; ergo ad vitandum individuum sagum, solu-
tio, recurrimus ad suppositionem confusam.

Dilting. maj. Ante omnem suppositionem est necessitas aspicendi ali-
quem equum determinatum, & fundam. suppositionem determinatam neg. est
necessitas indeterminate respiciens omnes equos, & sine expugnabili pater-
minum confusam supponentem, conced. maj. & conc. min. neg. & transig. illa-
tionem. Quamvis necessitas sit antecedens ad omnem suppositionem, tamen
tamen est, ut nequeat recte explicari, nisi per suppositionem confusam;
addo q. recte ad hanc recurrimus, ubi sermo est de tali necessitate.

SECTIO 8^a

Explicentur reliqua terminorum proprietates.
Restant terminorum proprietates, septem, videlicet, status, ampliatio,
abstractio, restrictio, diminutio, appellatio, alienatio.

Status. Est acceptio termini pro suo significato, & existente in illa de-
terminata temporum differentia, quo per copulam importatur, & sedens ubi,
ubi significatur lusus hominis nudi actu sedentis. Est autem pro significo

tem

temporis differentia, exigitur termini status, de presenti, futuro, et futuro. Et dicitur

diligens studet, Paulus ociosus ambulavit, Joannes semper dormit.

Ampliatio. Est acceptio termini pro duobus, vel pro omnibus temporis differen-
tijs, et Jurem dicitur venes, id est, quisquis est vel erit Jurem, dicitur venes. Sicut
valeratur, id est, quisquis est, dicitur vel erit iustus, et alia dicitur.

Restrictio. Est acceptio termini pro alia temporis differentia, quam quam im-
portatur per copulam, et coci videtur, id est, qui fuerunt coci iam videntur.

Adversio. Est ^{contra dicitur} acceptio termini a latiori, ad minus latam significationem, quod
fit varijs modis, primo, adiciendo casum obliquum, et liber dicitur est liber
et sic de significatione unius liberi, restringitur ad significandum illum librum
qui est dicitur. Secundo, apponendo adiectivum, et homo doctus, dicitur ad-
dendo participium, et homo scribens homo qui scribit.

Diminutio. Est translatio significationu termini a toto ad partem, sicut
a simplicitate, a secundum quid, id est, est termini restrictio quod fit et sic quod
per se significat aliquid simpliciter, non illud significat nisi secundum quid.
Et Ethiops est albus secundum dente, ubi sic albus dicitur qui solitarie dicitur
tuo significat restrictionem simpliciter album, restringitur ad significandum quod-
dam albedinem dentium.

Appellatio. Est significationi applicatio unius termini, ad significationem alterius.
Et homo iustus, applicat dicitur ubi sic iustus applicat suum significationem ad
significationem termini homo, eius quam denominationem communicat. Et iustus
dicitur terminus appellari sic homo, vocatur terminus appellatus.

Duplex potest esse appellatio, materialis et formalis. Appellatio est ma-
terialis, quando terminus appellans afficit subiectum termini appellati, et
autem appellatio formalis, quando afficit eius formam, et quando di-
co, dicitur est magnus Philosophus, si dicitur sit, dicitur esse magnus materia-
teris, appellatio est materialis. Si vero dicitur sit, dicitur esse magnus materia-
teris Philosophum valde doctum, appellatio est formalis, nam sic magnus ap-
pellat Philosophiam, quod est forma istius concetti.

In Synlogismo conficiendi diligentia maxime debet appellations mutari;
sic enim fit, et dicitur sit Minor, qualis est iste, habet fecit cathedra
diam. Sed cathedra est lignum, ergo habet fecit lignum. ubi consequentia
est illegitima, quia sic dicitur in majori appellat. Nota formalis cathedra
dicitur esse aptam partium dispositionem et figuram; in conclusione vero ap-
pellat supra materiale, seu materiam ex qua cathedra conficitur.

Et termini proprietatibus nonnulli aliam addunt, quod dicitur rem.

nemo, et qui adnotatio terminum a Significatione entis realis, ad Significandum aliquid impossibile, ut homo irrationalis, ubi by homo, quod per se significat ens reale, per appositionem termini irrationalis, transferretur ad significandam Chimeram.

Quæritur, quid sit ascensus et descensus terminorum? Resp. Ascensus terminorum est argumentatio, quæ ascendit ab inferioribus sufficienter communitatis, ad idem affirmandum de ratione superiorum, seu termino communi, ut animal rationale est mortale, et animal irrationale est mortale; ergo omne animal est mortale. Descensus terminum est argumentatio à termino superiorum ad eum inferiorum, ut homo omnium est animal; ergo Petrus est animal, Sautus est animal.

DISPUT 2^a

De his quæ ad secundam mentis operationem pertinent.

SECT 1^a

De Divisione.

Divisio est oratio distribuens totum in suas partes, id quod dividitur dicitur terminum, partes in quas dividitur dicuntur membra dividenda. Divisio alia est obiectiva alia formalis. Divisio obiectiva, est ipsum obiectum quod dividitur. Divisio formalis est actu intellectus, quo totum in suas partes distribuitur.

Divisio formalis dividitur in accidentalem, et potentialem; Divisio actualis est partitio totius in partibus actu existentibus. Si partes sint Mathematicæ, seu sola ratione distinctæ qualis sunt in homine animal Irationalis, est divisio actualis mathematica. Si sunt realiter distinctæ sed distinctæ unite, qualis sunt in homine corpus et animus, est divisio actualis distinctiva. Si sunt unite tantum moraliter, qualis est inter membra Reipublicæ, dicitur Divisio actualis moralis.

Divisio actualis distinctiva dividitur in essentialem et integram. Divisio distinctiva essentialis totum actuale distribuit in partes essentialis, ut corpus et alia pars materia, alia forma. Divisio distinctiva integralis partem totum in partes integrantes; hæ partes dicuntur partes integrantes si in quibus si aliqua pars est datur, sed non integra; talis partes in homine sunt, manus, pedes &c. nam hæ sublati manet homo, tametsi mutui.

Divisio potentialis est partitio totius potentialis, seu alicuius rationis communis in sua inferiora, ex. g. animal, aliud est homo, aliud est equus

Divisio

Dicitur autem ratio communis esse totum generacionem, quia dicitur prescindit ab in-
 ferentiam differentij, ea non continet actu, sed tantum potentia, in quan-
 tum potest per differentia adijerari ad inferentia concialli: sic animal non
 est actu homo, Deo, equi &c. quia non includit formaliter rationalitatem,
 rugibilitatem &c. est tamen ista omnia in potentia, quia si contrahatur, &
 potest, per rationale est homo, si per rugibile est Deo &c. Jam vero
 quia fluxus sunt rationis communis, hinc ratiis sunt diuisionis potentiale.
 Prima est diuicio generis in speciem sub eo contentas, ut animal, aliud ra-
 tionale aliud inhiabile. Secunda est diuicio speciei in singularias, ut ho-
 mo aliu est Petrus, aliu est Paulus. &c. Tertia per accidentia, ut homo al-
 liu est albus, aliu est niger. &c. Quarta accidenti per subjecta, ut album
 aliud mix, aliud lac. &c. Quinta accidenti per alia accidentia, ut album
 aliud dulce, aliud amarum. Sexta, nominis in sua significata, ut
 Paulus, aliu aui aliu homo.

Regula bona diuisionis.

1. Nullum membrum diuidens includatur in alio membro, hinc mala
 est hoc diuicio, animal aliud est rationale, aliud irrationale, aliud rugi-
 bile. nam rugibile includitur in irrationale.

2. Nullum membrum diuidens adquet diuisionem; tunc enim quum diuio
 est contra hanc regulam, peccat hoc diuicio animal aliud rationale, aliud inhi-
 bile, nam sub diuio animal, continentur Deo, Tigrii &c. quia in hac

diuisione omituntur.

3. Membra diuidencia nihil contineant, quod non contineatur in diuio; hinc
 vitiosa est hoc diuicio, animal aliud homo, aliud Singula, quia Singula
 non continetur sub diuio animal. Ista reguli addi potest, quod diuicio non
 debeat aut nimis generari esse, nam tunc est obuia, nec descendendo
 ad minutias, nimium multiplicare membra, sic enim generatur confusio,
 magis quam sciencia.

Modi argumentandi ex Diuisione.

Argumentum dicitur ex diuisione potenciali, primo ab affirmatione
 diuio ad affirmationem membrorum sub diuisionem; ut est homo,
 ergo est vel Petrus, vel Paulus &c. Secundo, ab affirmatione diuio, &
 negatione omnium membrorum, excepto uno ad determinatam affirmatio-
 nem unius istius membri; ut est manus, & non est deus, ergo est vi-
 nidro. Tertio, ab affirmatione unius cuiuslibet membri diuidenti, ad af-
 firmationem diuio, ut est Petrus, ergo est homo. Quarto, ad negationem mem-
 brorum

membrorum omnium diuisentium, à negatione diuisi, ut non est homo, ergo nec est terra; nec laurus &c. Quinto, à negatione omnium membrorum diuisentium, ad negationem diuisi, ut nec est manus dextera, nec sinistra, ergo non est manus.

Ex diuisione accurati valet argumentum; primo; ab affirmatione diuisi, ad affirmationem omnium membrorum diuisentium, ut est homo, ergo est corpus & anima. Secundo; ab affirmatione omnium membrorum ad affirmationem diuisi, ut datur anima & corpus inter se inhaerere, ergo datur homo. Tertio; à negatione diuisi, ad negationem unius ualtem membri diuisentis, ut non est homo, ergo uel non est animal, uel non est rationale. Quarto à negatione unius membri, ad negationem diuisi; ut non datur anima, ergo non datur homo. Quinto; à negatione diuisi & affirmatione omnium membrorum, uno excepto, ad illius unius negationem, ut non datur homo, uel datur corpus & anima; ergo non datur diuiso.

Quaestio I. In qua mensura operatur diuisio? Respondi. Considera in iudicio. Prob. Diuisio consistit in actu affirmante hoc & illud esse partem, sed omni actu affirmanti est iudicium, ergo diuisio consistit in iudicio.

Prob. maj. Diuisio formalis est tendentia intellectus in partes quae tales; sed talis tendentia non fit nisi per actum affirmantem hoc & illud esse partem; ergo diuisio formalis non fit nisi per actum ita affirmantem. Pars maj.

Prob. min. quia apprehensio mensurae representat illa quae sunt totum & partem, sic e.g. homo, anima, corpus, praescindit mensurae. Nam uel totum uel partem & mensurae sunt distincta, uel idem, quod, ut patet, nullo modo sufficit ad diuisionem.

Dico. Haec apprehensio, homini alia pars corpus, alia anima est bona diuisio; ergo haec potest consistere in apprehensione. Nego suppo. Si enim antecedenti, nam actu assignatus non est apprehensio, sed iudicium; non quidem expressiua copula, necessario tamen subintellectu, aliquis nullus existens, nec coniectetur by alia pars. Datur pars, cum by corpus & anima.

Quaestio Secundo. Vtrum definitio et diuisio sint diuersi modi sciendi? Respondi affirmatiua. Prob. Definitio tendit in obiectum suum eius partes ostendendo; id est representando ut unum, uel solius praescindendo ab hoc, an habeat partem uicini. Diuisio uero tendit in obiectum eius partes negando; ergo definitio & diuisio habent modum tendendi diuersum; ergo sunt diuersi modi sciendi.

Confirm.

Constat 1.º Quia et iam probavimus definitio consistit in apprehensione
divinis in judicio. Constat 2.º Quia Philonophi omnes numerant eodem modo
di; sed si definitio et divinis eient idem modus, non eient tri: ergo.

Obiectis 1.º Syllogismus affirmativus, et negativus licet habeant tendentiam
diversam, sunt idem modus sciendi: ergo tendentia diversa non probat def-
initionem et divisionem esse diversos modos sciendi.

Disting. ant: sunt idem modus sciendi, licet habeant tendentiam diversam
Phisicam, conc: Logica neg. ant. et conseq. Logica in syllogismo omnia respic-
cit tendentiam illam, qua infertur unum ex alio, nec aliud requirit in argu-
mentatione in quantum est modus sciendi; prescindit vero utrum illatio
fiat per affirmationem, vel negationem, additq; diversitas hoc est mixta mate-
riali respectu syllogismi, quatenus est modus sciendi: at vero differentia, qua
reperitur inter tendentiam definitionis, et divisionis consistit in illo ipso, quod
hinc proprium est, quatenus sunt tales modi sciendi; nam definitio, ut est ta-
li modus sciendi explicat rem per partes et componentes illius essentiam, sicque
tendit in partes eas intentionaliter componendo. Divisio autem quatenus est ta-
li modus sciendi dividit rem in partes, sicque tendit in partes illas intentional-
liter separando.

Obiectis 2.º Divisio essentiali representat partes rei essentiali: ergo divi-
tio explicans essentiam rei: ergo est definitio.

Reg. conseq. Nam representat partes ut separatas, quo non sunt essentias,
nec ut unita. Sed dicitur quod representet rei essentiam, adhuc divisio est
diversa modus sciendi; quia representat essentiam ut divisam in partes: defi-
nitio vero eam representat ut totum ex partibus conflatum.

Respons. 1.º At duo actu homo est animal rationale, homini alia parti
animal, alia rationale, idem representant: ergo idem faciunt scire: ergo
sunt idem modus sciendi: Sed prior actu est definitio: ergo et posterior.

1.º Eodem modo probe, quod hoc conclusio: ergo homo est animal ratio-
nale, ut definitio et divisio: additq; quod coincidunt omnes modi sciendi.
2.º neg. ant. Nam Secundus actu representat animal et rationale ut partes, a
quo prior actu prescindit. 3.º Disting. ant: idem representat, Sed diversimodi, con-
idem et eodem modo, neg. ant. et conseq. Diversitas modi sciendi non petitur ab
obiecti cognitio, sed a modo, quo in cognitionem adducuntur.

Respons. 2.º Divisio actuali representat partes actuales, seu actu constituentes. et
ergo ea representat ut unita, seu ut confluentes in unum totum. Reg. conseq.
representat partes actu constituentes, seu qua actu constituant, non tamen eas
apprehendit.

SECT. 2^a

Nomine, verbo, oratione & propositione.

Nomen definitum ab Aristotele l. 1. de interpret. c. 2. non significativum est in se, sine tempore, cuius nulla pars separata significat, finita est recta, faciens cum verbo (est) orationem rectam, vel falsam.

1.º Dicitur hoc, ut excludatur terminus puri mentalis. 2.º Dicitur significativum, ut excludatur hoc non significativum. 3.º Dicitur ex individuo excluditur hoc animalium, quo sunt signa puri naturalia. 4.º Additur sine tempore, quia nomina (sicut eorum aliqua, ut annus, postea, hanc, significant tempus) non significant cum tempore, id est non significant actionem exerceri pro certo aliqua temporis differentia. Sic nomen, cetera significat commotionem perpetuam, non tamen significat vel actu poni, vel positam esse, vel ponendam: ac verbum cetera implet commotionem perpetuam, et in se significat eam actu exerceri. 5.º Dicitur finita et recta, ad excludendum terminum infinitum, et casum obliquum. 6.º Dicitur, cuius nulla pars separata significat, id est, vel non omnino significat, vel non idem significat separata, ac reliqui adiuncti. Cetera definitioni particula satis se esse patet.

Verbum idem c. 1. definitum, non significativum ad placitum cum tempore, cuius nulla pars separata significat, finita est recta et est nota eorum quo de altero iudicantur. Dicitur non finita, quia verbum, et verbum est, seu copula neque infinitum: dicitur etiam recta, id est temporis presentis, et modi indicativi, quod reliqua tempora, et modi sunt potius casus verbi, quam verbi dicuntur nota eorum de quibus verbum est. Signum, quod predicatum conveniat subiecto. Reliqua facile intelliguntur ex dicto.

Oratio definitur l. cit. c. 2. non significativum, cuius partium aliqua separata significat, ut dictio, sed non si affirmatio vel negatio. Dicitur hoc non intelligitur unica non, sed coordinatio verborum. Quo separata aliquid significant, tamen per modum simplicis dictionis, non enim requiritur, ut sint affirmatio vel negatio. Obi notari debet, quod non accipi à Philo. præcisiue; verum quippe non est, quod oratio excludat affirmativum, vel negationem, sed quod ponit esse orationem, qua nihil affirmat vel negat.

Oratio dividitur in perfectam et imperfectam. Oratio perfecta est, qua non habet sensum completum, ut dies serenus, si nox sit. Et imperfecta

Perfecta est qua habet sensum plenum & perfectum, ut ego sum peccator, miserere mei Deus. Oratio perfecta dividitur in non-enunciatiuam, quae licet sensum habeat perfectum, nihil affirmat aut negat, ut reddi cito: & enunciatiuam, quae aliquid affirmat aut negat, ut Petrus orat. Paulinum legit.

Propositio est oratio enunciatiua. Dividitur 1° in affirmatiuam & negatiuam. Affirmatiua est in qua praedicationem dictae contentae subiecto negatiua, in qua negatiua contenta. 2° In formalem, materialem, & identicam. Formalis est cuius praedicationem conuenit subiecto ratione forma, ut musicus cantat; materialis est cuius praedicationem subiecto conuenit ratione materiae, ut musicus edificat. Identica est cuius subiectum & praedicationem sunt vel idem terminus, ut ensis est ensis vel termini synonymi, ut ensis est gladius.

3° In incidentem & principalem. Propositio incidens est, quae uolumen explicat aliquam circumstantiam praedicationi vel subiecti, ut paries quiescit albi, disgregat uisum, ubi propositio incidens est hoc, qui est albi, per se positio uero principalis est, paries disgregat uisum; huius enim ueritas ueritas affirmata, alterius autem ueritas uolumen diffinitur. Unde, ubi propositio incidens sit falsa, non ideo negari debet propositio principalis, sed suppositio. In omni huiusmodi propositione, duplex reperitur copula, una in propositione principali, quae dicitur copula principalis, altera in propositione incidente, quae est copula secundaria & praeter copula implicationis.

4° Dividitur in categoricam, & hypoteticam. Categorica est (quae simplex etiam dicitur) in qua unum praedicationem enunciatur de uno subiecto. Hypotetica uero composita est quae ex duobus saltem categoricis conflatur. Propositio categorica dividitur in propositionem de inesse modalem, et exponibilem. Propositio de inesse, quae etiam absoluta dicitur, nude & simpliciter affirmat vel negat praedicationem de subiecto, ut Petrus est homo, homo non est lapis. Si praedicationem ponatur explicite, ut in exempli gratia, propositio dicitur esse de tertio adiacente. Si ponatur implicite, ita dicitur, ut connotatur in uerbo, ut in hoc die est, nox appropinquat, est propositio de secundo adiacente.

Propositio modalis enunciat modum, quo praedicationem conuenit vel aduenit subiecto, ut hominem esse animal est necesse. Sunt autem quatuor modi, possibilis, contingens, necessarius, impossibilis. In propositione modali duo sunt obiecta, scilicet dictum, & modus. Dictum est propositioni subiectum, modus praedicationem; sic in hac propositione, Ferrum currere est contingens, dictum est Ferrum currere, modus est praedicationem contingens.

Propositio

Propositio exponibilis est quae ob difficultatem specialem exponi debet per aliam faciliorem, quae notantur exponentes. Dicitur propositio exponibilis in exclusivam, exceptivam, et reduplicativam.

Propositio exclusiva dicitur per particulam tantum, solum, solummodo, quae aliquando afficiunt subiectum, ut in hac propositione, tantum Petrus currit, quae sic exponitur, Petrus currit, et nemo alius currit, aliquando afficit praedicatum, ut in hac, Petrus est tantum Philosophus, quae sic exponitur, Petrus Philosophiam intelligit, sed nullam aliam scientiam, vel aliam novit; aliquando cadit super copulam, ut Petrus tantum erit doctus, quae propositio explicatur per haec exponitur, Petrus erit doctus, sed nequam erit, nequam fuit doctus. Quando signum exclusivum afficit subiectum, propositio dicitur exclusiva de subiecto; quando praedicatum, de praedicato; quando vero copulam, dicitur propositio exclusiva de tempore per copulae importans.

Propositio exceptiva cognoscitur per particulas praeter, nisi, aliam, simile, quae excipiunt aliqua à termino communi in eo aliquam includenda; ut cum dicitur, omnes sunt docti praeter Petrum, ubi à termino communi docti excipiuntur [Petrus] nam ista propositio sic exponitur; Petrus est indoctus, et reliqui omnes sunt docti.

Propositio reduplicativa est quae continet aliquam particulam reduplicantem, quales sunt, quae, quatenus, si &c. Illud autem quod tali particula afficitur, designatur ut ratio propter quam tale praedicatum convenit subiecto aut illi differentem; ut homo quae animal differit à Angelo, quae sic exponitur, homo differit à Angelo, et ratio differentiae est animalitas.

Propositio hypothetica dividitur in copulativam, & disiunctivam, causalem, & conditionalem.

Propositio copulativa, seu conjunctiva constat duabus, aut pleribus categoricis inter se connexis per particulam [et] vel [nec] vel aliam similem, ut Petrus ludit, & Paulus studet, nec Petrus stat, nec Paulus sedet. ubi utraque veritas conjunctim vel affirmatur, vel negatur, additque ad copulativam veritatem requiritur ut omni categorico, quibus constat, sint vera.

Propositio disiunctiva complectitur duas categoricas connexas particula [vel] ut vel Petrus currit, vel Paulus dormit; ubi ubi disiunctione affirmata una veritate, additque ad propositionem disiunctivam veritatem sufficit quod alterutra pari sit vera.

Propositio causalis constat duabus categoricis simili particula causali

quia) Ne homo sentit quia est animal; ubi non tantum affirmantur duo ve-
 ritates absolute, videlicet hominem sentire, et esse animal, sed etiam quater-
 na veritas sic ratio alexitru: unde ad propositioni casuali veritatem non tantum re-
 quiritur, et itaq; propositio sit vera, sed insuper et ita sit ratio alexitru. Propositio
 conditionalis componitur ex duobus categoricis connexi inter se particula con-
 ditionali scilicet Ne si sol lucet, dicitur: ubi solam affirmatur conne-xio inter con-
 ditionem, et conditionatum, seu illud ~~est~~ quod ^{sub} conditione existit. Vg. inter so-
 lis lucem, dicitur existentiam. Unde, si dicitur hoc conne-xio propositio conditio-
 nis est vera, quamvis neque detur conditio, nec conditionatum: Et e converso, qua-
 vis haec ambo detur propositio esse falsa, nisi detur conne-xio. Nunc verba est
 hoc propositio, si equus sit homo, est animal rationale, et falsa est hoc, si
 nix sit alba, ignis ardet: nota tamen non requiri conne-xionem strictè illa-
 teram, sed sufficere vel contingentem, vel talem, et conditio sit quasi conditio-
 ni occurrere.

Propositio conditionalis dicitur p^oposita, seu posita conditione, ex parte in abso-
 lutam; quia tunc aequivaleret absoluto: sic, si dicat Petrus, si hoc feceris dabo tibi
 centum aureos. Posita conditione, p^oposita obligatis, ac si absolute, et nulli
 interposita conditione promittit centum aureos.

Quar. Quales sint propositiones falsificantes, et utrum sint possibili?

Resp. Propositio falsificans est, quae ad veritatem suam sequitur et ipsa sit fal-
 sa, et ad falsitatem, et sit vera: talis est hic actus reflexivus de se ipso dicens,
 ego sum falsus: nam si actu ille sit verus, est etiam verus; quia dicit de
 se verum: et si sit falsus, est et ipse verus, quia dicit verum, dicendo se esse
 falsum: unde satis patet huiusmodi actus esse mixti veritatis; nam intellectus
 non potest simul assentire duabus contradictoriis oppositis, quod tamen fieri necesse
 est, si eliciteretur talis actu mentalis; dum enim intellectus elicit propositionem af-
 firmativam, necessario iudicat predicatum convenire subiecto, et dum iudicat ac-
 tum suum esse falsum, necessario iudicat predicatum non convenire subiecto, sed
 hoc sunt contradictoria; ergo si intellectus eliciteret talem actum, deberet assentire
 contradictoriis.

Confirm. 1.º Patet lumine rationis eundem actum non posse simul esse
 omnimode conformem, et simul discrepantem suo obiecto; sed hoc requiritur verac-
 itas sit simul verus et falsus: ergo talis nequit esse. Confirm. 2.º Intellectus dum
 in actu signato affirmat vel negat aliquid, simul expresse, et implicite affirmat
 obiectam suam esse verum: ergo non potest mentaliter affirmare propositioni
 aliquam, quam actu elicit esse falsam.

Obiectis. 1.º

Obiectis 1° Paulus scilicet Petrum esse mendacem, habet motum dicendi, adeoq
potest veritate, quod quia dicit Petrus est falsum. Et Petrus scilicet Paulum esse
veracem; habet motum sufficientis dicendi, adeoq potest dicere, quod quia dicit
Paulus est verum. Sed in hoc casu utriusq propositionis exit simul vera et falsa.
ergo. Quod min; quia si propositio Pauli dicentis, Petrum dicere falsum, sit
vera, falsum est id quod dicit Petrus; sed Petrus dicit Paulum dicere verum.
ergo etiam falsum est Paulum dicere verum: ergo Pauli propositio, quae sup
ponitur vera est etiam falsa. Eodem modo ostenditur hoc eadem propositio.
et vera, ex eo quod supponatur falsa, idemq Similiter probet de propositioe Pe
tri.

Disting. maj. habent illam casuposito motum ellicendi tales actus in tota
latitudine, quam verba expriment, neg. cum implicita restrictione, quae est
natura rei debet subintelligi, conc. maj. et Disting. min. utraq propositio
exit simul vera et falsa, si summantur in tota sua latitudine, conc;
si elliciantur cum restrictione implicita, neg. min; neque aliud vincit pro
batio. Dico, igitur, illam Pauli propositioem equivalere huic, Falsum est
quod quia dicit Petrus, nisi dicat hunc meum actum esse verum. Quodau
tem huiusmodi restrictio implicita continuatur in actu Pauli probatur. Nisi
admitatur hoc restrictio, Paulus iudicat hunc ipsum actum Petri esse falsum.
ergo iudicat obiectum aliter se habere, quam dicit actus Petri; sed actus
Petri dicit actum Pauli esse verum: ergo Paulus iudicat actum Pauli, id est
actum suum esse falsum: ergo iudicat id quod Petrus dicit, non esse falsum;
sed tamen iudicat illud idem esse falsum: ergo iudicat idem esse et non esse
falsum, quod tamen sit impossibile admitti debet praedicta restrictio. Quod
hic dicimus de actu Pauli, eodem fieri modo applicari potest actui Pe
tri.

Obiectis 2°. Fiat hoc leg. suspendatur qui falsum dicit; deinde di
cat Petrus ego suspendar. In hoc casu, si Petrus suspendatur, Nexum de
bit, adeoq immixtio suspendatur; si non suspendatur, falsum dicit, ad
deiq mixtura suspendit.

Deiq: nihil hinc probatur contra nos; nam si suspendatur, actus eius
exit simpliciter verus; si non suspendatur, exit simpliciter falsus, adeoq in
novo casu exit simul verus et falsus. Quod autem iuxta legem nec de
beat suspendi, nec a suspendio liberari, solum probat quod illa lex sit rati
ta et inepta, nisi fiat cum exceptione illorum actuum, quorum veritas
pendet ab ipsa legi executione. Adde, quod nemo potest mentaliter dicere

20

Suspendetur, qui salum dixerit; dicendo, se suspensurum iri; addito
tali les non potest à quopiam fieri, sine iudicis exceptione.

SECTIO 3^a

D materia, forma, qualitate, & quantitate propositionis.

Materia propositioni alia est remota, seu e qua, alia proxima, seu
circa quam. Materia e qua sunt termini, & quibus propositio constat,
materia circa quam est connectio obiectiva inter predicatum et subiectum.
Si haec connectio sit contingens, qualis est in hac propositione, Petrus est mi-
les, propositio est in materia contingenti; si connectio sit impossibilis, ut in
hac, homo est leo, est in materia impossibili; si connectio sit necessaria,
ut in hac, Petrus est animal, est in materia necessaria. Sunt autem dicti
ter, materia metaphisica necessaria, quando nec diuini fieri potest, ut
predicatum non contineat subiecto; est phisica necessaria, quando hoc fieri
potest, non tamen naturaliter; est moraliter necessaria, quando predicatum
potest naturaliter non contineat subiecto, rarissime tamen contingit ut diuini
niam.

Propositio hypotetica est in materia necessaria, contingente, vel impossibili;
propter cuius veritatem est necessaria, contingens, vel impossibilis. Cum ergo iam ostendimus
sit quod ad cuiusmodi hypotetica veritatem requiratur; hinc constat Pauli in qua
materia quae in hypotetica scilicet. Forma propositionis est eius copula principalis, haec
autem in categorica est verbum (est) vel implicite, vel applicite in propositione contentum, in
hypotetica copula principalis est aliqua ex his particulis, & ne, vel, quia &c.

Qualitas propositionis alia est accidentalis, estque eiusdem veritatis, aut falsitatis; alia essen-
tialis, quae est affirmatio vel negatio. Ut dignoscatur propositio affirmativa, ac negatiua,
explicite debet copula principalis, quae si afficitur particula (non) propositio est negatiua,
aliam est affirmatiua. In propositione categorica particula (non) afficit copulam princi-
palem, quando vel illi immediate praefigitur, ut equus non est leo; vel continetur
in subiecto, ut nullus lapis sentit, vel praecedit subiectum non infinitatem, ut non
aliquis lapis est leo. Extra hos casus propositio est affirmatiua ut e.g. hoc leo est
ens, quia caret omni particula negatiua, et haec, qui non est otiosus, eradet doctus.
quia particula (non) solum afficit copulam implicitam, seu secundariam. Item haec
non = animal est non -- homo; quia particula (non) afficit predicatum et sub-
iectum.

non autem copulam.

Nota, quod si in propositione aliqua sapius ponatur particula [non] afficiens copulam principalem, negationem partiu facit propositionem affirmativam, imposita vero negationem. Hinc affirmativa est hac propositio, non aliquis non scribit; nam duo negationes illa se mutuo destruant: negativa vero est hac propositio, non aliquis non-non-scribit; sicut et hoc, qui non hudet, non-exit Philosophus; nam licet particula [non] bis ponatur, tantum semel afficit copulam principalem.

Quodam propositione hypotheticae hac est regula generalis: illa sunt negativa, quaxum copula principali negatur, seu afficitur particula [non]; xxi. quo omni non affirmativus; hinc hac copulativa, Petrus non-currit, et Paulus non-sedet est affirmativa; hac autem non-& Petrus currit, & Paulus sedet est negativa; nam prima avertit, secunda negat simultaneam Petri et Pauli propositionem.

1. Hoc disjunctiva, vel Petrus non-currit, vel Paulus non-sedet est affirmativa; hac vero non vel Petrus currit, vel Paulus sedet est negativa; nam prima sub disjunctione affirmat, secunda simpliciter negat, prout per propositionem Petri et Pauli. 2. Hoc causalis, planta non sentit, quia non est animal est affirmativa, hac homo sentit, non quia est rationalis, est negativa; nam prima affirmat, secunda negat causalitatem. 3. Hac conditionalis, si non est animal, non est homo, est affirmativa; hac non si est animal est homo, est negativa; nam prima avertit, secunda negat consequentiam conditionis cum conditione.

In modalibus illa est copula principalis, quo mediat inter dictum et modum. Unde si hac afficitur particula negativa, ut Petrum currere non est necessarium, propositio est negativa, aliter est affirmativa, ut Petrum non-currere est contingens.

Quantitas propositionis est operatio, vel limitatio subiecti ad fluxum vel paucitatem significandi. Dividitur in universalem, particularem, singularem, & indefinitam, quibus aliqui addunt mixtam. Quantitas est universalis, quando subiectum est terminus communi affectu signo universalis, qualia sunt omnis, nullus &c. Hinc universalis est hac propositio, omnis homo est animal. Quantitas est particularis, quando subiectum est terminus communi, cui adheret aliquod signum particulare, ut aliquis homo currit. Sunt autem signa particularia aliquis, nonnemo, nonquibus. Quantitas est singularis, quando subiectum est terminus singularis, ut Petrus hudet, vel

terminus communis affectus signo singulari, ut hic homo ridet. Quarta
 est indefinita, quando subiectum est terminus communis nullo signo af-
 fectus. Si talis propositio sit in materia necessaria, ut homo est animal, vel
 in materia dogmatica, ut ~~veritas~~ iustus saluabitur, aequivaleret particulari, om-
 nis homo est animal, vel primum iustus saluabitur. Si in materia contin-
 gente, ut homo legit, aequivaleret particulari, aliquis homo legit. Quantitas
 est mixta, quando vel subiectum notatur aliquo eorum signis, neutrum vero
 &c. vel quando subiectum propositionum simplicium, quibus constat hyp-
 othetica habet quantitatem diuersam, ut omnis homo est animal, & aliquis a-
 nimal est equus.

DE SECT. I. DE OPPOSITIONE PROPOSITIONUM.

Ter sunt praecipuae propositionum proprietates oppositio aequivalentia
 & conuersio. * Oppositio est duarum propositionum habentium eadem sub-
 iectum & praedicatum repugnantia quoad quantitatem, vel qualitatem, vel ut-
 tramque. * Repugnant quoad quantitatem propositiones quarum una habet sub-
 iectum latius patens quam alia. Repugnant quoad qualitatem, quarum una
 est affirmativa, alia negativa: item illae quae vel non ponunt esse simul verae,
 vel simul falsae. Diuiditur oppositio in contradictoriam, contrariam, sub-
 contrariam, & subalternam.

Oppositio contradictoria est duarum propositionum eodem praedicato,
 & subiecto constantium repugnantia quoad simultaneam tum veritatem, tum
 falsitatem: ea. g. omnis homo est animal, aliquis homo non est animal.
 Quorum unae propositioni nec ponunt esse simul verae, nec simul, falsae, quia
 ad praesens requiritur ad veritatem unius, quae sufficit ad alterius falsitatem:
 unde in contradictorijs recte arguitur a veritate unius, ad falsitatem alterius,
 & e conuerso. Haec oppositio a multis definitur, affirmatio & negatio eius-
 dem de eodem secundum idem.

Oppositio contraria est duarum propositionum repugnantia, quoad veri-
 tatem, non quoad falsitatem, ea. g. Omnis homo est doctus, nullus homo est
 doctus. Vbi quia una affirmat id quod altera negat, non ponunt esse simul
 verae, quia tamen una plus negat quam requiritur ad aliam falsificandam,
 ponunt esse simul falsae. Sic ita, omnis homo est doctus, falsificata per se
 contradictoriam, aliquis homo non est doctus. Nam verum, quia eiu contradic-
 toria, nullus homo est doctus aliquid plus negat fieri potest ut secundum
 hoc

hoc plu, si falsu; nam fieri potest, ut aliqui homo sit locus. Hinc va-
let argumentum in contrarijs a veritate unius ad falsitatem alterius,
sed non ab unius falsitate ad alterius veritatem.

Oppositio subcontraria est duarum propositionum repugnantia quoad solam
falsitatem, ut aliquis homo currit, aliquis homo non currit, quae possunt esse simul
vera, non tamen simul falsa. Dicuntur subcontrariae, quae sunt particulares
contentae sub universalibus contrarijs, v.g. sub hu, totus homo currit, nullus ho-
mo currit, continentur subcontrariae praedictae. In subcontrarijs est unius fal-
sitate recte inferre alterius veritatem; sed non e converso, unius falsitas est alterius verita-
te.

Oppositio subalterna est duarum propositionum repugnantia quoad solam quantita-
tem: ut signa sit universalis vel indefinita in materia necessariu. Altera particularis
vel indefinita in materia contingenti, e.g. omni homo currit, aliquis homo currit.
Propositio universalis dicitur subalternans, particularis vero subalternata. Subalternans
possunt esse vel simul vera, vel simul falsa; nam vel idem affirmant, vel idem
negant: quia tamen subalternans vel plu affirmat, vel plu negat, quam subalternata,
non potest subalternans esse vera, quin vera sit subalternata, nec subalternata
esse falsa, quin falsa sit subalternans; hinc in subalternans recte arguitur a sub-
alternanti veritate ad veritatem subalternatae, et ab huius falsitate ad illius falsi-
tatem, sed non e contra.

Ex dictis colligitur 1° quod in omni propositione, respectu subalternatae, subter-
na propositio esse affirmativa, altera negativa; nam cum sit praebique idem subjectum,
& praedicatum, si praebique affirmet, aut neget idem, non opponitur quoad veritatem et fal-
situdinem. Colligitur 2° quod propositio universalis contradicitori opponatur particulari, duo vero
universalis opponantur contrarij, duo particulari subcontrarij: universalis & particulari, &
praebique sit affirmativa, vel praebique negativa opponantur subalternae.

Quae hactenus dicta sunt conveniunt praecipue propositionibus simplicibus & in esse
affectu signo particulari, vel universalis; harum oppositio dicitur de modo enunciationis,
& clari expressit in schemate adijcto

P. E. X.

JOSEPHUS FRANCISCUS JESSA & ROSO
IHS

IDIA
que

Adumbravit

penicillo.

CON
TRA
RISAE

CANTOSA QUAM COMIS, REE HUNE
EST

MUNDUS OCTI EST INJUSTUS IN OIBI
SUSAI
TRA
MIBLO

OPPO

CON
TRA
DIC
TRA
DIC

OPPO

SUB
EST

EXPO

SUB
CONTRA

OPPO
SIBI
NON SOLUM HOMO
ET ANIMAL RATIONALE
Sed non qua ra
tionalis discernit

CONTRA
OIBI

ANNI

EMAN
VEL
DAVAIL
RE

MDCC
XXA

1620

JESUADUM INGENA

1^a Omnes sunt
Erum curant.
2^a Solus homo e al
ra rationale.
3^a Homo pua
rationalis
discernit

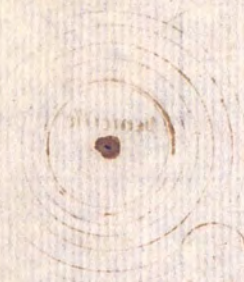
1^a non amos
pater leg non
curant.
2^a non solum homo
et animal
rationalis
discernit
3^a Homo pua
rationalis
discernit

1^a Aliquis pra
ter se rati
onem
2^a exclusus
3^a redup licatio

1^a Omnes sunt
Erum curant.
2^a Solus homo e al
ra rationale.
3^a Homo pua
rationalis
discernit

1^a Omnes sunt
Erum curant.
2^a Solus homo e al
ra rationale.
3^a Homo pua
rationalis
discernit

1112

1110

1110

1110

1110

1110

1110

1110

1110

EMAN
VET
DAVALL

EMAN
VET
DAVALL

In propositionibus simplicibus de modo, seu in propositionibus modaliibus ad oppositionem melius declarandam inventa sunt à Dialecticis haec Voces purpureae, Illiæ, adentuli, amabimus. In quibus Vocibus haec quatuor vocales, A, E, I, U, quae significant totidem propositiones modales, ita ut prima Vocali in unaqueque Voce significet propositionem de modo possibili; secunda propositionem de modo contingenti; tertia propositionem de modo impossibili; quarta propositionem de modo necessario. Quatuor vocales istae declarant qualitatem propositionum, nam, A, significat propositionem subiecto respondentem esse affirmativam, tum de modo tum de dicto: U, propositionem negativam tum de modo, tum de dicto: E, negativam de dicto, et affirmativam de modo: I, affirmativam de dicto, et negativam de modo. Haec omnia exprimunt sequens carmen;

E dictum negat, I q̄ modum: A, nihil, aut U, totum

Quia omnes propositiones significatae per Vocales eisdem Vocis sunt inter se & quivalentes: et q̄ propositiones significatae per Vocales contentas in Voce, purpurea sibi mutuo equivalent; opponuntur vero contrariae propositionibus significatis per Illiæ, contradictoriae vero propositionibus significatis per amabimus.

SECTIO 3.

De propositionum aequipolentia, et conversione.

Aequipolentia est aduaxum propositionum dixerit signi constantium eadem. Si
et ualor utrius eorum debita collocacione particula non *. Ut uero sciatur quomodo
haec particula debeat collocari, tria praescribuntur regulae, quae ex ordine hic contra-
tux.

Præ contra dicit, Post contra, Praepositi subalter.

1. Prae contra dicit, Vult, ut proponantur duo contradictoria ad equipolentiam deducen-
dam, alterius subiecto praefixa particula non fiet equipolens; ex. g. Si pro-
ponatur illa, omnis homo est animal, aliquis homo non est animal; praefigatur
præterea particula non, et fiet non omnis homo est animal, quae aequivaleret secunda,
aliquis homo non est animal. Similiter si huic secunda praefigatur non, fiet non
aliquis homo non est animal, quae aequivaleret primae omnis homo est animal.

2. Post contra, id est si duas contrarias sicut ad equipolentiam reducere uoluerit
in subiecto postponere non, et exeri equipolentes; ex. g. huic, Omne animal
sentit, contraria est haec, nullum animal sentit; fiet uero equipolens ponendo
particulam non post subiectum, scilicet nullum animal non sentit. Subcontrarij de-
quuntur contrariarum regulam, et eodem modo ad equipolentiam reducuntur.

3. Praepositi subalter, id est, in subalterno reducere debet particula negatiua,
et praepositi et postpositi alterutro subiecto. Ex. g. Subalterna sunt haec omnis
homo sentit, aliquis homo sentit, ponatur non ante, et post subiectum. Secunda
scilicet et fiet, non aliquis homo non sentit, quae aequivaleret primae, omnis ho-
mo sentit.

Dictorum ratio petitur ex eo quod particula negatiua praefixa diuersaliter facit par-
ticularem; praefixa particulam facit diuersalem; postposita uero sicut diuersaliter
et particulam eius quantitatem non immutat. Quomodo immutentur quantitati sig-
na, et quibus aequivalent indicant sequentia examina.

Non omni, quidam non; omni non, quati nullus.

Non nullus, quidam, sed nullus non, ualeat omnis.

Non aliquis, nullus; non quidam non, ualeat omnis.

Non alter neuter, non alter non, quati neuterque.

Regulae equipolentiae hactenus explicate tenent in propositionibus oppositis de modo en-
unciandi; in oppositis uero de lege tantum ualeat prima regula. Non tamen necesse est
pro his aliam regulam excidere; quia eorum aequivalentia, et oppositio ex dictis facile cog-
noscitur. Conuersio propositionum est illatio sicut ad aliam per transpositionem uerba-
rum, praeter eadem qualitatem *. Illa propositio, quae mutatur dicitur conuersa,
ille in quam mutatur dicitur conuersens. Est autem conuersio triplex, scilicet
simpliciter

simpliciter, per accidens, & per contrapositionem. *Conversio simplex fit per me-
tam subjecti & prediati transpositionem.* Hoc modo conversio universalis negativa,
e.g. hac, nullus homo est Angelus, sic convertitur: ergo nullus Angelus est ho-
mo. Eodem modo convertuntur particulari affirmativa, &, aliquis homo est ani-
mal: ergo aliquod animal est homo.

Conversio per accidens est quando non solum transponuntur termini, sed etiam
mutatur eorum quantitas, videlicet Universalis in particularem, sic convertuntur Univer-
salis affirmativa, & omnis homo est animal; ergo aliquod animal est homo. Et Uni-
versalis negativa, & nullus homo est Leo: ergo aliquis Leo non est homo. *Fit per
contrapositionem fit* quando dextra eadem quantitate & qualitate, termini tran-
sponuntur, & invertuntur: sic convertuntur Universalis affirmativa, & omnis homo est
visibilis; ergo omne non visibile est non homo, et particulari negativa, & aliquis
homo non est albus: ergo aliquod non album non est non homo. *Qua conversio, cuius
propositioni condatat ostendunt hi versus.*

Simplicitet feci, convertitur exa per accidens,
A A O per contra: sic. Fit conversio tota.

In quibus versibus notando sunt quatuor vocales, A, E, I, O, contenta in dicitur
F E O, E O A, A I O, horum vocalium applicationem dant carmina sequentia:
A dicitur A, negat E, sed per universaliter ambo.

A dicitur I, negat O, sed particulariter ambo.

Id est, A denotat propositionem universalem affirmativam, E universalem ne-
gativam, I particularem affirmativam, O particularem negativam. *Fit per
cognitio facili est intelligentia primum verbum.* Simpliciter feci, designat
universalem negativam, quam designat, E, & particularem affirmativam, quam
designat I, in verbo feci, converti simpliciter. Convertitur E O A per acci-
dens, id est, per accidens convertuntur universalis negativa, quam denotat, E, &
universalis affirmativa, quam denotat, A, in E O A, A I O per contra, id est,
universalis affirmativa, quam designat, A, et particulari negativa, quam deno-
tat, O, in A I O, convertuntur per contrapositionem.

Nota S. Propositiones singulares sunt affirmativa, tum negativa contra eo-
dem modo, quo fiti universales, e.g. Petrus est animal; ergo aliquod animal est
Petrus: Petrus non est Deo; ergo nullus Deo est Petrus. Indefinita vero
quando sunt in materia necessaria, quia equivalent Universalibus, convertuntur
Universalis, idem intelligi debet in materia dogmatica; in materia vero contingente,
quia equivalent particularibus, convertuntur per particulares.

Nota D.

*Nota 2.º In omni conversione retinenda esse eadem terminorum sup-
positiones, et affectiones; hinc Universalis affirmativa non convertitur simpliciter, sic,
omnis homo est animal: ergo omne animal est homo; quia hoc animal in contextu
te distribuetur, seu accipitur pro toto suo significato; cum tamen non fuerit di-
tributum in contextu. Ob eandem causam particularis negativa non potest con-
verti simpliciter.*

*Nota 3.º Locum predicatum in conversione commutandum esse in toto subiecto; quod
est diligenter observandum. In conversione propositionis, ubi est distractio terminorum, e.g.
in hac, Senex fuit puer, quo non bene convertitur: ergo puer fuit senex, sed
sic: ergo qui fuit puer, est senex; nam prima propositio equivale huius, ille qui est
senex fuit puer. 2.º Item observari debet in conversione modali; nam lege, om-
nis Philosophus est necessario homo, male convertitur sic; amovet ergo aliquis
homo est necessario Philosophus, recte autem sic; ergo aliquis necessario homo
est Philosophus. 3.º Idem observandum est, quando non ponitur explicite predicatum,
sed tantum casus aliqui aliquis; ut Alexander insidet Bucephalo, quo non
sic convertitur: ergo Bucephalus insidet Alexandro; sed, qui insidet est Alexan-
der.*

DE DISPUT 3^a

De hiis quae ad tertiam mentis o-
perationem attinent.

SECTIO 1^a

Quid & quotuplex sit Discursus?

Discursus dicitur, a Philosopho, in 1.^a quaest. 18, art. 3. cognitio unius veritatis
per et post aliam, et a Philosopho, oratio, in qua unum inferitur ex alio, id est, una
veritas deducitur ex alia. Si hoc fiat in unica propositione affirmativa unum
propter aliud sine illatione proprie dicta, ut fit in propositione causali, et conditionali;
dicitur Discursus Virtualis. E.g. homo sentit, quia est animal; item homo, si
est animal, sentit. Ad discursum Normalem tria requiruntur, 1.º Veritas inferens,
seu oratio ex qua aliquid deducitur; quo, sicut in unica propositione, dicitur an-
tecedens; ut sint plures dicitur praemissa. 2.º Requiritur illarum, seu ve-
ritas, qua deducitur, et haec dicitur consequens, seu conclusio. 3.º Requiritur
illarum, seu connectio inferentis cum illato, quo dicitur consequentia; Est quod
speciatim operatur in omni discursu.

Consequentia tunc dicitur bona et legitima, quando talis in-

interuenit conuersio inter Veritatem inferentem, & illam, Et illa admodum, hoc non
debet recipi: mala est ratio consequentia, quando non datur tali conuersio; idcirco siue
ipsum consequens sit Verum, siue falsum; siue enim potest, ut consequentia sit bona, &
consequens falsum, ut in hoc dictu; omnis homo est lapis, sed Petrus est homo;
ergo Petrus est lapis, ubi consequens est falsum, & consequentia est optima; nam sic
connectitur cum Veritate promissum, ut quicquid admittit promissum, non possit negare
consequentiam. Contra ratio in hoc dictu, aliquid animal est planta; aliqua
planta uult; ergo animal aliquid uult; consequens est Verum, sed consequentia
illegitima; quia Veritas conclusionis non sequitur ex illi promissi. Conclu

Conclusio aliquando sequitur ex promissi si materia tantum, aliquando etiam
si forma, exemplum illationis materiali habet in hoc dictu, animal est homo,
Petrus est animal; ergo Petrus est homo: ubi licet consequens sit Verum ob con-
uersionem obiectivam, qua est inter predicatum, animal, & hominem; in alia tamen
materia potest consequens esse falsum, ubi datur eadem terminorum dispositio:
ut hic, aliquid animal est Deo; Petrus est animal; ergo Petrus est Deo. Hinc
sequitur consequentia si forma, quando talis est terminorum & propositionum
ordinatio, ut obiectiua illa habeat, legitima sit illatio, in quacumque sententia
materia.

Argumentationis species, videlicet, entimema, inductio, exemplum, dilemma,
sorites, & syllogismus.

Entimema est argumentatio constans duabus propositionibus, ut Deo currit, er-
go modetur: dicitur entimema, quia tertia propositio quicquid currit, modetur, qua
supponi debet, et illatio sit bona, mente retinetur, hinc etiam entimema dicitur, &
logismus truncatus.

Inductio est illatio conclusioni diuersali ex particularibus sufficienter enume-
ratis, ut Petrus est animal, Laulus est animal &c. ergo omnis homo est animal.

Exemplum est argumentatio ab pro simili, ad aliud, et si sit potior ratio pro con-
sequente, quam pro antecedenti, dicitur argumentum a fortiori. Ut heret Securus, ergo
heret Leporem: si par sit prior ratio, dicitur argumentum a pari. Quando pro-
positio huiusmodi argumentum negari non debet consequentia, nisi assignari possit dispa-
ritas, id est, nisi possit ostendi cur argumentum tenet in pro casu, & non in alio.

Dilemma, quod etiam datur argumentum cornutum est ratio primus sexans
tra, videlicet, ut si se negatur, siue concedatur, aequaliter inferat Veritatem probandam:
U.g. vel sciuisti, vel nesciuisti hoc esse illicitum; si sciuisti, peccasti faciendo, quod sci-
ebas illicitum; si nesciuisti, peccasti ignorando, quod tenebaris scire.

seu argumentari a prima ad ultimum, et scilicet propositionum iam dispo-
zarum, et predicatum precedentis sit semper subiectum subsequens, donec
tandem predicatum ultimum affirmetur de subiecto primo: ut g. Petrus est ho-
mo; omnis homo est animal; omne animal est vivens; omnis vivens est subs-
tantia: ergo Petrus est substantia.

Syllogismus, qui est principia argumentationis species, et ad quam cetera re-
ducuntur, definitur a Philosopho, l. 1. xi. c. 1. Oratio in qua, quibusdam positis,
aliud quod a positis necessariis accidit, eorum hoc sint, id est, syllogismus est
oratio constans tribus propositionibus, quarum dua priores inferunt tertiam,
et omnis homo est visibilis; Petrus est homo; ergo Petrus est visibilis.

Quomplex sit Discursus?

Syllogismus dividitur 1° in affirmativum, cuius conclusio est affirmativa, et negativum,
cuius conclusio est negativa. Dividitur 2° in simplicem, seu categoricum, cuius omnes
propositiones sunt simpliciter, et in hypotheticum, cuius una saltem propositio est con-
posita: ut g. si sol lucet, dies est; sed sol lucet: ergo dies est. 3° in demons-
trativum, topicum, et sophisticum, demonstrativus est, cuius premissa sunt evidenter
vera, et evidenter connexa cum veritate conclusionis: topicus est cuius una saltem
premissa, additio et conclusio est tantum probabilis. Sophisticus est, in quo vel
premissis tantum apparenter veris, vel in premissis veris, sed tantum apparenter
connexis cum veritate conclusionis, inferatur fallacia, et capta conclusio.

Nota. Ad Syllogismum topicum requiri premissas habentes probabilitatem si-
multaneam veritatis, seu quas probabile est esse simul veras; non enim sufficit si
multas probabiliter, qualem habent illa; ars pictoria est servilis, ars pictoria non
est servilis, quae evidens est non posse esse simul veras.

Quares. In quo consistat discursus formalis?

Resp. 1° Non consistit in solo terminis, sed. Omnis discursus necessarius includit illa-
tionem inter veritatem unam aliam; sed in solo terminis non habetur talis illatio, ergo
discursus non consistit in solo terminis.

Resp. 2° Discursus huiusmodi similiter formaliter in sola conclusione. Prob. sola
conclusio est cognitio inter veritatem unam aliam: item sola conclusio est oratio in
qua unum inferatur ex alio: ergo discursus consistit in sola conclusione. Ant. patet. prob.
consequ. quia illa sunt notiones discursus, quae assignant et illi. et illi, quarum authen-
ticitas (principia in hac questione de voce) est irrefragabilis. Confirmit. Sola conclusio
est veritas menti operata; ergo sola conclusio est discursus. Prob. est, quia premissa

Sunt quae iudicia, addeq; pertinent ad secundam mentis operationem.
Def. 2. Si dicimus tibi, immemore pro toto artefacto Logico, & ita ut coincida
cum argumentatione, includit essentialiter & primarias & conclusionem. Prob.
Artefactum Logicum est illud in quo invenitur artificium Logicum; sed arti-
cium Logicum invenitur non minus in promissa, quam in conclusione: ergo
tam promissa, quam conclusio sunt artefactum Logicum: ergo dicimus, sine
motu pro artefacto Logico includit & primarias, & conclusionem.

Confitem. Syllogismus involvit essentialiter primarias & conclusionem: ergo argu-
mentatio, seu dicimus tibi, sumptus eadem involvit essentialiter. Prob. art.
Quia Aristoteli l. 1. pri. c. 1. Syllogismus sic definitur, oratio, in qua, quibus-
dam positis aliud quiddam sequitur, eo quod haec sint, a quo tali modo involvit
& primarias, in quibus quiddam ponitur, & conclusionem, in qua aliud quiddam sequitur:
ergo Syllogismus involvit & primarias, & conclusionem. Prob. conseq. Quia Syl-
logismus est species precipua argumentationis: ergo quod competit Syllogismo, compe-
tit argumentationi.

Obiectio. 1. Dicimus Indivisum, seu localem includit terminum a quo, & terminum ad
quem: ergo dicimus mentali includit primarias, quo sunt terminus a quo, & con-
clusionem, quo est terminus ad quem. Prob. conseq. Quia sicutque dicimus est
formaliter progressus ab uno termino ad alium.

1. Negari potest antea; nam iudicia aliquando dicimus locali consistit in sola obiectio-
nibus de novo adquirenda, connotando tamen obiectio. ubi: ex g. Cuius seu motus est,
puncto A, in B, non est obiectio, qua res constructatur in B, sed est tantum obiectio,
per quam dicitur A, & constituitur in B, est inquam, hoc posterius obiectio con-
notans priorem obiectio. relictam.

2. Concedo ant, neg. conseq. Intellectus dicaxiens non aliter procedit ab
sua cognitione, ad aliam, quam deducendo unam cognitionem ad aliam; unde
dicimus mentali non tantum est progressus ab una veritate ad aliam (sicut enim
potest huiusmodi progressus, quando prius cognitio non sit illativa & sequens) quam
progressus prius cognitionis ad aliam; est enim cognitio per se ad aliam habitam.

Obiectio. 2. Eadem conclusio deduci potest ex primis dixeris; sed si primis
sunt dixeris dicimus non est idem: ergo potest conclusio esse eadem, quando non est
idem dicimus: ergo dicimus non consistit in sola conclusione.

Neg. maj. nam conclusio Formalis non est unica illa veritas, quo inferretur ex pri-
mis; sed est illa veritas, ut illata ex his, & non capiti primis, seu de conre-
cam veritate harum primarum.

Obiectio. 3. Dicimus causat incertam; sed sola primis causat incertam: ergo primi
non nota sunt dicimus. Con. maj. neg. min. licet primis causat incertam motu,

Inquam scilicet sunt motum determinans ad conclusionem elicendam, et
ta tamen conclusio caret scientiam, Similitera, et sententia dixerunt habentem illa
scientiam; quod maxime videtur dicuntur Formali.

Obiecto 1.º Implicat dicitur sine premisi: ergo premisa sunt de even-
tu dicitur. Reg. 1.º implicat conclusio sine premisi: ergo premisa sunt de e-
ventu conclusionis, quod est certum. 2.º Conc. aut. neg. conseq. inde dicitur
sequitur, quod premisa essentialiter, et necessario praesupponatur, vel praesuppo-
nuntur ad dicitur. Sicut ad effectum praesupponitur causa, quae tamen non videtur
est de eventum sui effectus.

SECT 1.ª

Explicatur principia & regulae

U. illata syllogismi affirmativi fundatur in hoc principio, quae sunt eadem
inter se, sunt eadem inter se: unde quodcumque potest affirmari identitas duo-
rum cum eodem tertio, sequitur quod potest affirmari eorum identitas inter se.
nam si potest huius premisiis omnis homo est rationalis; sed Petrus est homo, non
licet affirmare, quod Petrus sit rationalis; sequeretur, quod omnis homo sit
rationalis, et quod aliquis homo, videlicet, Petrus, non sit rationalis, quod
manifeste repugnat. Illa duo, quae in premisiis comparantur eidem tertio (quod
sunt in exemplo appoito, rationalis & Petrus, quae comparantur cum homine), di-
cuntur coramini; illud vero tertium cui comparantur, dicitur medius terminus.

Syllogismus negativus nititur hoc principio, illa quorum unum est, et aliud non
est idem cum eodem tertio, non sunt eadem inter se. Unde si in una pre-
missa affirmatur identitas unius coramini cum medio termino, scilicet, omnis homo
est rationalis, et in alia premissa negatur identitas alterius coramini cum eodem
medio termino, scilicet, nullus equus est rationalis; necesse negatur in conclusione iden-
titas coramini inter se, dicitur, ergo nullus equus est homo.

Hoc duo principia fundantur in alio nota natura lumine, videlicet, in hoc idem
non potest esse et simul non esse; quod probaretur falsum, si principia assigna-
ta potent falsificari. Nam si fieri potest, ut homo sit animal, et Deus quod
idem quod homo, non sit animal; sequitur quod idem sit, et non sit animal.
Similiter, si omnis homo sit rationalis, et equus, qui non est rationalis, sit ho-
mo; sequitur, quod omnis homo sit rationalis, et aliquis homo non sit rationalis.

Quoniam aliqui istum principia assignata sunt universaliter, et teneant in quibus
no sanctissimo. Unde concedunt asserere esse haec principia, dicit de om-
ni, dicit de nullo; quorum sensus est hic, quod quod affirmatur vel negatur deter-
mino communi, potest simul affirmari, vel negari de omnibus eius inferioribus.

Quod

Quod ad hanc controversiam attinet, sup. brevis, Syllogorum sic ostendit, quod
 Sanctissimum illos ~~ostendit~~ ~~non~~ non repugnet illi principio, lumine ra-
 tione noto, quod multi abundantissime praestantur: nobis interim sufficit, quod
 principia nulla indubitanter verantur in omnibus rebus creatis: cum tamen prima
 sia ab aduersarij assignata neque locum habeant in Syllogismo, quorum omnis
 propositionis sunt uniuersales, neque in Syllogismo copositorij, seu in his, quo-
 rum medius terminus est singularis. At addit quod in principiis nullus error
 & Facilis deducatur Syllogismorum regula.

Regula Syllog. Categorical.

1. In omni Syllogismo debent esse tres termini. Prob. Quia ut per axioma Syllo-
 gistham ostendatur duo extremum identificari inter se, ostendi debet eorum identitas
 cum eodem tertio; & ut ostendatur duo extremum non identificari inter se, ostendi de-
 bet, quod eorum unum identificatur & aliud non identificatur cum eodem tertio: ergo in
 utroque casu, id est, tam in Syllogismo negativo, quam affirmativo requiruntur duo
 extremum, & unum tertium, seu medius terminus.

2. Medius terminus poni debet in utraque praemissa, non autem in conclusione. Prob. Quia
 in utraque praemissa affirmatur, vel negatur identitas alterius eorum
 cum eodem medio termino: ergo medius terminus poni debet in utraque praemissa, non
 autem in conclusione; quia in conclusione tantum affirmatur, vel negatur iden-
 titas extremorum inter se.

3. In nullo syllogismo debent esse plures, quam tres termini. Prob. Quia
 ut ostendatur duorum identitas inter se, ostendi debet eorum identitas cum uno eo-
 dem tertio: & ut ostendatur duorum non identitas, ostendi debet utrius non iden-
 titas cum illo ipso, cuiusque alter identificatur; si eorum nihil fieri, si plures
 sint quam tres termini: ergo non debent esse plures.

4. Non valet Syllogismus, cuius utraque praemissa est negativa. Prob. Quia
 ut affirmetur in conclusione extremorum identitas inter se, debet in praemissis
 affirmari utriusque identitas cum medio termino: additque ut conclusio sit affirma-
 tiva, debet utraque praemissa esse affirmativa. Deinde, ut in conclusione negetur
 extremorum identitas, debet in praemissis ostendi, quod unum extremum non
 identificatur, & aliud identificatur cum eodem medio termino: ergo ut conclusio sit
 negativa, debet una praemissa esse affirmativa, & altera negativa.

5. Medius terminus debet in altera saltem praemissa distribui. Prob. Quia
 si in neutra praemissa distribuitur, seu accipitur pro toto suo significato, poterit
 una praemissa significare unum obiectum, & in altera aliud distinctum; dicentur
 aequivalenter quatuor termini, ut fit in hoc dictum: aliquid animal est rationale;
 sed

eguis est aliquid animal; ergo, equus est rationalis. *Ubi ly animal, quod sub
libi distribuitur. Supponit in maiori premissa, in minore pro alio obijec-
to. Unde in isto dictum sunt quatuor termini.*

6.º Nullus terminus debet distribui in conclusione, qui non fuit distribu-
tus in premissis. *Prob. Quia si distribuat aliquid in conclusione, quod non fuit
distributum in premissis, affirmabitur, vel negabitur in conclusione aliquid de id.
denotante eorummodum inter se, quod in premissis non affirmabatur, vel negabatur
de eorum idemitate cum medio termino; et contingit in hoc syllogismo; om-
nis homo est animal; nullus equus est homo, ergo nullus equus est animal.
Ubi in conclusione negatur de equo omne animal, quod non recte inferatur
ex istis premissis. Ubi hoc enim quod omnis homo est animal, et nullus equus
sit homo, tantum sequitur, quod nullus equus sit illud animal, quod est homo:
potest autem hoc esse verum, quando equus sit aliquid aliud animal.*

*Nota. Predicatum propositionis affirmativa nunquam distribuitur, nam ad veritatem
affirmativa, cuius Rg., omnis homo est animal, sufficit, quod predicatum conse-
niet omnibus de quibus enuntiatur; non vero requiritur, ut contineat sibi illi. Sic
ad verificandam propositionem allatam sufficit, quod nullus sit homo, qui non sit
animal. Quod verum est, etiam si sit aliquid animal, quod non est homo; ac
in propositione negativa, predicatum semper distribuitur, nam, falsa est negatio,
si subiecto concedatur aliquid unum esse hu, quo importanter per predicatum
hinc falsa est hoc negatio, nullus equus est animal, sicut et hoc, aliquid e-
quus non est animal.*

7.º Si alterutra sit negativa, conclusio erit negativa. *Prob. Quia alterutra
premissa sit negativa, negabitur idemitas inter se communi eorum medio termi-
no; ergo in conclusione non potest affirmari, sed negari debet eorummodum id.
denotans inter se; ergo conclusio debet esse negativa.*

8.º Et si duabus premissis particularibus nihil requiritur. *Prob. Quia si magis
premissa sit affirmativa et particularis in natura distribuitur aut predicatum
aut subiectum; non predicatum, quia utraque premissa supponitur affirmativa;
non subiectum, quia utraque est particularis; ergo medius terminus nulli di-
tribuitur, quod repugnet regula quinta. Si vero una premissa sit negativa, con-
clusio, nisi regulam sequatur, erit negativa; addit distribuitur conclusioni
predicatum, quod pariter per regulam sextam distribui debuit in premissis; sed
hoc non potest fieri; nam in premissa particulari affirmativa (qualis debet esse
per regulam quartam) nihil distribuitur; in negativa vero particulari tantum
potest distribui unus terminus; debet autem hic terminus distribui esse medius ter-*

Terminus, quippe qui aliis non distribueretur in proximi: ergo in proximi non distribuetur illud extremum, quod distribuitur in conclusione negativa; id hoc repugnat regula sexta; ergo.

3° * Conclusio sequitur debiliorem partem, id est, si alterutra ex premiis sit particularis, vel tantum probabilis, conclusio erit similiter vel particularis, vel tantum probabilis. * Prob. Quia cum proximo cavetur veritatem conclusionis, id est, cum veritas conclusioni non affirmatur, nisi propter proxima, non potest in conclusione aliquid enuntiare immoderatus, vel certius de extremorum identitate inter se, quam enuntiabatur in proximo de extremorum identitate cum medio termino.

SECT. 3^a

De materia, forma, & modo Syllog.

Materia Syllogismi alia est circa quam, quo est ipsum obiectum de quo agitur; alia est qua, quo dicitur in remota, et proxima. Materia proxima est propositio, quibus constat Syllogismus. Materia remota sunt, termini, quibus propositiones componuntur. Sunt porro tres termini, videlicet, medius terminus, et duo extrema, quorum illud quod latius patet dicitur extremum majus, et propositio, quo extremum majus comparatur cum medio termino, vocatur major: illud quod minus late patet dicitur extremum minus, et propositio in qua hoc extremum comparatur cum medio, vocatur minor.

Duplici materia Syllogismi correspondet duplex forma, materia remota correspondet debita ordinatio extremorum cum medio termino secundum suffocationem, et predicationem: hoc terminorum dispositio vocatur Syllogismi figura; sunt autem tres figurae, quo reser hoc continentur.

Sed pra prima, de pra secunda, tertia bu sub.

Prima est, quod in prima figura medio termino debeat esse sufficiens majori, et quantitate minorum: in secunda autem figura debeat esse veritas proximo predicatum, in tertia veritas subiectum. Hae figurae adunt aliquam quantam, quo dicitur figura saluti, licet namquam medio termino predicatur in majori, et subiectum in minore; videtur tamen, quod haec figura, quoad rem non differat a prima figura Aristotelica, cum quae incidet, modo transponatur praemia; ferinde autem est quocumque ordine praemia habentur; ex. g. hic Syllogismus, omnis substantia est ens; sed omnis homo est substantia: ergo omnis homo est ens, hic, inquam, syllogismus est in prima figura Aristotelica; quod si transponatur praemia, sic, omnis homo est substantia; sed omnis substantia est ens: ergo omnis homo est ens; habebimus Syllogismus in figura Galeni.

Forma correspondens materiae Syllogismi proxima est debita Syllogismorum dispositio secundum quantitatem et qualitatem; quo dicitur vocatur Syllogismi modus: est modo

in modo autem, & figura congruit adaequata. *Forma Syllogismi.* *Modus*
Syllogismi multiplici est pro multiplici combinatione propositionum, vel quantitate,
vel qualitate, vel utriusque differentium. Quenam vero combinationes, seu modi sint
ad dicendum. Nilu' mag' ostenditur, nisi tantum.

Nota 1.^a Propositiones singulares possunt in Syllogismo eodem modo adhiberi,
si quo viderentur. Ratio est, quia in arte Syllogistica tantum requiritur videri
salitas, et propositioni subiectum summatae distinctivitate, seu in ora sua lati-
tudine; subiectum vero propositioni singulari non potest alio modo summi.

Nota 2.^a Syllogismus directus concluditur, quando in conclusione extremum
majus enumeratur de extremo minore, indirectus vero, quando extremum
minus enumeratur de majore.

Regula pro prima figura.

1.^a In modis directis concludentibus debet minor esse affirmativa. Prob. Quia
si minor sit negativa, conclusio est negativa, & major affirmativa; adhibet di-
stribuitur predicatum conclusionis, & non distribuitur predicatum majorem; sed in mo-
di directis primo siquid predicatum majorem. Et tamen predicatum conclusionis:
ergo si in modis directis minor sit negativa, distribuetur aliquid in conclusione quod
non fuerat distributum in premisiis: quod repugnat secundo regulae regulis tra-
ditis.

2.^a In modis directis debet major esse universalis. Prob. Quia cum minor debeat
esse affirmativa, medius terminus, qui est predicatum minoris, non potest in minore
distribui: ergo distribui debet in majore; sed medius terminus est subiectum majorem:
ergo huiusmodi subiectum debet distribui, ac minime & major debet esse universalis.

Regula pro secunda figura.

1.^a Ex duobus premiis affirmativis nihil concluditur. Prob. Quia in secunda fi-
gura medius terminus est predicatum utriusque premisi: ergo utriusque premi-
is utriusque affirmativa medius terminus in neutro distribuitur.

2.^a Major debet esse universalis. Prob. Quia cum una premisa debeat esse nega-
tiva, conclusio erit negativa: ergo distribuetur predicatum conclusionis; sed in hac figu-
ra predicatum conclusionis est subiectum majorem; ergo huiusmodi subiectum distri-
bui debet; atque adeo major debet esse universalis.

Regula pro tertia figura.

1.^a Minor debet esse affirmativa. Prob. Quia si minor sit negativa, conclusio erit nega-
tiva, et major affirmativa: ergo distribuetur predicatum conclusionis, & non distribuetur pre-
dicatum majorem; sed in hac figura idem est predicatum conclusionis & majorem: ergo si
minor sit negativa, distribuetur aliquid in conclusione, quod non erat distributum in
premissis: ergo minor debet esse affirmativa.

2. Conclusio debet esse particulari. Prob. Quia cum minor debeat esse affirmativa, predicatum minoris non distribuitur; sed in hac figura predicatum minoris est subiectum conclusionis: ergo subiectum conclusionis non debet distribui; adque ad hoc conclusio debet esse particulari.

SECTIO 2^a

Determinantur modi ad argumentandū viles.

Modus, ut diximus, est in syllogismo debita dispositio propositionum secundum quantitatem & qualitatem, quae multiplex ut potest pro multiplici, & diversa combinatione, quae fieri potest in propositionibus spectata earum quantitate & qualitate. Ut haec combinationum diversitas melius perspicatur, loco propositionum ponuntur aliquot litterae A, E, I, O, intellectu usque regulam, asserit A, negat E. Jam quia omnia syllogismi consistit ex tribus propositionibus, debent in singulis combinationibus poni tres vel ista litteralis; quod, si fieri, invenimus omnes combinationes possibili, sine numero quatuor, quae prohibito inveniuntur exarribi vel omnino facili solentur.

aaa|aac|aae|aaa|aaax|aea|ace|aei|aco|ata|at|ate|ati|aio|x|aoo|aoe|aoo|aoi|aox|

1° Ex dictis modis illi sunt de ratione reprobandi, qui peccant contra aliquam regulam supra traditam.

2° Rejiciuntur hi: eaa|eei|eei|eeo|x|eaa|eei|eei|eeo|x|oaa|oei|oei|oeo|x|oaa|oei|ooi|ooo| quia contra prima est negativa quod repugnat regula sexta. 2° Rejiciuntur, iia|iee|iee|ido|x|ioa|ioe|ioe|ioo|x| quia contra prima est particulari, quod repugnat octava regula.

3° Rejiciuntur. aae|aao|aje|ajo|iae|iao: quia contra prima est affirmativa inflexu conclusio negativa, quod repugnat rationi data in regula 1^a.

4° Rejiciuntur. eaa|ace|aoo|aoi|eaa|eai|eia|eii|iea|iei|oda|oai| quia inflexum consequentiam omnium affirmativam, licet una prima sit negativa.

5° Rejiciuntur. aia|aoe|eie|iaa|iee|oae| quia inflexum consequentiam omnium affirmativam, licet una prima sit particulari, quod repugnat regula nona. Alii omnibus omnino, quae peccant contra regulam syllogismi generalem, remanent combinationes, seu modus admodum, scilicet: aad|aad|aa|aao|eai|eao|eio|iei|io|ooo. Ut omnes quinam eos humeris in quacumque figura teneant, in una speciali examinamus, si quae regulae sunt examinandae. Et 3°.

Ita quatuor aec|aeo|aoo|ioo| non ponuntur in prima figura dicitur conclusio, quia habent minorem negativam, quod est contra primam regulam.

nej

directe concludunt illi duo: $iaj/eaol$ sunt inutilis, quia consequentia est
 particulari cum ponit esse universali. Illi omnibus supponitur, restat in prima
 figura quatuor modi. Sicut: $aaaj/aej/aaj/eio$.

Ad modum indirecti prima figura excluduntur hi sex $aaaj/aoj/aej/eio/iaj/oaol$
 quia si concludantur indirecte, distribuuntur in consequentia aliquo
 terminum, qui non fuerit distributus in praemissis, quod est contra regulam
 tam. Vigetur etiam hic modus $eaol$ in quo consequentia est particulari, cum
 ponit esse universali. Illi supponitur, pro prima figura sunt quinque modi indirec-
 ti: $aaaj/aaj/aej/eaol/eeol$

Secundo a secunda figura excluduntur illi qua-
 tuor $aaaj/aaj/aaj/eaol$, quia utraque praemissa est contra primam regulam
 curus figurae. Excluduntur etiam de modo argumentandi hi duo: $ieol/oaol$ quia
 major est particulari, quod repugnat secundae regulae. Excluduntur insuper hi
 duo: $aej/eaol$, quia inferunt consequentiam particularem loco universali
 ii. Exponunt igitur hae secunda figurae illi quatuor: $aej/aej/eio/oaol$

Pro tertia figura rejiciuntur illi quatuor, $aej/aej/oaol/ieol$, quia
 non est negatio, quod est contra primam regulam tertiae figurae. Excluduntur
 etiam illi duo $aaaj/aej$ quia consequentia est praeter naturalis. Unde reser-
 vantur modi pro hac sunt nobis tertia figurae,

aej *eaol* *iaj*

Ex dictis colligitur, quod sint omnino notendae modi legitimi, videlicet in prima Figura quatuor directi, et quinque indirecti, in secunda Figura quatuor, in tertia Decem, qui omnes exemplantur huiusmodi:

- I. Barbara, Celarent, Darii, Fesio, Baralipson,
 Celantes, Dabitis, Frazimo, Favesomozum,
 II. Cesare, Camestres, Festino, Baroco, = (3. A.) Daraptum
 Celasum, Disantii, Dabiti, Broaco, Fesison.

Ad horum sensum intelligentiam, =

Nota I. In singulis vocibus considerari debent eae syllabae (nam I. B. A. in Baralipson, et M. A. R. A. in Favesomozum adduntur carmini gratia) quarum prima denotat maiorem, secunda minorem, tertia conclusionem. In singulis autem syllabis invenitur una vel quatuor vocalibus, A, E, I, O, quae intellecta iuxta regulam Asserit A, negat E, indicat quantitatem, et qualitatem propositioni, cui talis syllaba respondet. Ex. g. Quia in Barbara ter reperitur vocali A, quae significat universalem affirmativam, hinc colligo omnes propositiones syllogismi in Barbara esse affirmativas; similiter quia in Fesio habentur vocales E, I, O, colligo, quod syllogismi in Fesio major sit particularis negativa, minor particularis affirmativa, conclusio particularis negativa.

Nota II. Ad primam Figuram spectant modus duobus primis vocibus expressis. Sunt autem quatuor proxi directi, et vocantur perfecti quia ita manifeste concludunt, ut hanc apparet elatio esse legitima: quod quia non tam facile percipitur in alijs modis, talis alij omnes vocantur imperfecti. Modi indirecti prima Figura sunt Baralyton, Dic. Ad secundam Figuram pertinent Cesare, Camestres, Festino, Baroco, et reliqui omnes ad tertiam Figuram. Quae haec omnia melius intelligantur subijcto exemplo syllogismorum in omni modo Modi directi prima Fig.

Bar =	Omne rationale est vivibile.
Ba =	Omni homo est rationalis.
Da =	Ergo omni homo est vivibilis.
Ca =	Nullum rationale est equus.
Da =	Omni homo est rationalis.
Ca =	Ergo nullus homo est equus.
Da =	Omne rationale est vivibile.
Da =	Aliquid animal est rationale.
Da =	Ergo aliquid rationale est vivibile.

Modi indirecti, 10 Fig.

FE	Nullum irrationale est imortale.
FE	Aliquis equus est irrationalis.
O	Ergo aliquis equus non est immortalis.
DA	Omne animal est sensitivum.
DA	Omni homo est animal.
DA	Ergo aliquid sensitivum est homo.
CE	Nullum mortale est plantae.
DA	Omni animal est rationale.
FE	Ergo nullum irrationale est plantae.

Omni	epiphonema est acutus
Al.	Aligua non est epiphonema.
Fi.	Ergo aliqua non est acutus.
Om.	Omne nigrum negat albedinum.
De.	Nullum album est nigrum.
Mo.	Ergo aliqua nigratio albedini n̄ est albi.
Fi.	Aligui cantaber est horrificus.
se.	Nullus Pallens est cantaber.
so.	Ergo aliquid horrificum n̄ est Pallens.
Moti 2 ^o Figur.	
ce.	Nullum certate est rarisum.
sa.	Omni lapsi est certitudo rarisum.
de.	Ergo nullus lapsus non lapsi est certitudo.
ca.	Omne exiugium est musica.
me.	Nullus rugitus est musica.
me.	Ergo nullus rugitus est exiugium.
fg.	Nulla compositio est chorus.
al.	Aligui exiugium est chorus.
no.	Ergo aliquid exiugium n̄ est compositio.
gn.	Omni iustus est colicula.
de.	Aligui homo n̄ est colicula.
co.	Ergo aligui homo n̄ est ^{iustus} colicula.
Moti 3 ^o Figur.	
om.	Omne monocolor est carmen;
na.	Omne mono color est rarisus raris.
fi.	Ergo aliquid monochorus n̄ est carmen.
de.	Nullum cucurbitula est clypeus.
de.	Omni cucurbitula est vas.
no.	Ergo aliquid vas n̄ est cucurbitula.
al.	Aligua arundo non est pluma.
na.	Omni arundo est aui.
ni.	Ergo aliqua aui est pluma.
ca.	Omni trator est trax.
ti.	Aligui trator est trax.
sa.	Ergo aliquid trum est trax.
ca.	Aligua rota est non est globus.
ca.	Aligui rota non est globus.
ca.	Ergo aligui rotulus n̄ est globus.

Fi.
VJ.
SoH.

Nullus horriaca est rarisus
Aligui horriaca est rarisus
Ergo aligui rarisus n̄ est rarisus

D SECT. 3.

Reductione syllogismorum.

Reductio duplex est, ostensiva, & perimpossibile. Reductio ostensiva est syllogismi imperfecti translatio, seu mutatio in syllogismum perfectum, cuius eadem sit conclusio. Reductio per impossibile est commutatio syllogismi imperfecti, in perfectum, cuius conclusio sit contradictoria opposita alicui propositioni antecedenti. Reductio ista non est, ut adteraxius, si aliquando neget consequentiam syllogismi legitimi, cogatur vel recipere illationem evidentem bonam, vel concedere, quod negaret, vel negare quod concederet, vel admittere contradictoria.

Modi imperfecti reduci debent ad perfectos habentes eandem litteram initialem. Nunc ad Barbara, reducitur Baralipon, ad Celarem reducuntur Celantes, Celares, Cametres, ad Darij reducuntur Daritio, Darayci, Diamicidra, si, ad Ferio reducuntur Fapesmo, Trisomorum, Festino, Felapton, Ferion. Ab hac regula excipiuntur, Baroco, & Bocardo, qui non possunt reduci nisi per impossibile.

Diligenter observare oportet utrum in conditione correspondente syllogismo antecedente, insensurata aliqua, & huius quatuor litterarum, S, I, M, C, s. s. indicat propositionem, quam designat littera proxime procedens, esse consequentiam simpliciter. I, significat tam conditio eandem esse per accidens. M, denotat praemissam esse transpositam; ita scilicet, ut major syllogismi imperfecti, sua minor syllogismi perfecti, & illius minor, huius major. Si C sit in medio dictionis, ut est in Baroco, et Bocardo, significat modum illum tantum reduci per impossibile. Haec omnia paucis exprimunt sensus sequentes:

S, nullo simpliciter verum, I, Ferio per accidens;

M, nullo transpositi, C, per impossibile duci.

Proposuit, ex g, hic syllogismus in Fapesmo:

Omnis homo est animal;

Nullus Leo est homo.

ergo aliquid animal non est Leo.

Quia littera initialis huius modi est I, debet hic syllogismus reduci ad hunc modum perfectum eadem littera initialem. Quia in Fapesmo littera I immediate sequitur primam praemissam. Major syllogismi praemissa, quam designat I, contraria debet per accidens. Sic, aliquid animal est homo. Quia S venit post secundam praemissam, minor syllogismi praemissa, quam denotat

18
contextu debet simpliciter; si, nullus homo est Deo. 2° Dicitur M. denotat ma-
jorem & minorem esse exponendas, quo facto, habebitur syllogismus in
Ferio, cuius eadem sit conclusio, quo praecedente, videlicet, hic syllogismus,
Nullus homo est Deo;
Aliquid animal est homo.
Ergo aliquid animal non est Deo.

SECTIO 6^a

REDUCTIONE PER IMPOSSIBILE.

Cum verum non possit contineri fabrum, et conclusio omnis continetur in praemissis,
non potest conclusio legitime deducta esse fabra, quin fabra sit aliqua ex praemissis. On-
de, si negatus conclusio sit deducta, exinde potest inferri fabrum alicuius praemissis;
et hoc est reductio syllogismus per impossibile: quod, quomodo fiat in singulis
figuris indicabunt sequentes regulae.

Regula pro prima fig.

Major sit minor, sit contradictoria major.

Excipe Celantes, in qua contextus ordo.

Id est, si syllogismus apparet in prima figura, ut in Baralipon, formari debet al-
ter syllogismus, cuius major sit contradictoria conclusionis negata, et cuius minor sit
eadem, qua fuerat major in syllogismo praemissis; conclusio vero contradictoria, vel con-
trarie opposita minori praemissis syllogismi, ut. g. Si huius syllogismi in Baralip-
ton,

Omne animal est substantia;

Omnis homo est animal;

Ergo aliqua substantia est homo.

Si, inquam, huius syllogismi negetur consequentia, fiat merito praemissis,
reductio per impossibile ad hunc syllogismus in Celarent,

Nulla substantia est homo;

Omne animal est substantia;

Ergo nullum animal est homo.

Obi conclusio nullum animal est homo, si contextatur per accidens, fiet, aliquid
homo non est animal, quo praemissis apparet contradictoria minori opposita, omni ho-
mo est animal. Regulam hanc non sequitur Celantes; nam si modus hic red.
Ducatur, minor syllogismi praemissis sit major, et contradictoria conclusionis nega-
ta sit minor, nequa conclusio nota vel exit, vel contextus eam. Fiat

Concordantia maioris concens; ut videtur est in syllogismo oppositi, ubi syllogismus
propositus in Celeres reducitur ad Dori.

Nullus homo est lapis;
Omne rationale est homo;
Ergo nullus lapis est rationalis.

Sic reducitur.

~~Aligui lapis est rationalis;~~
Omne rationale est homo;
~~Et aligui lapis est rationalis.~~
Ergo aligui lapis est homo.

Et concordantia.

Ergo aligui homo est lapis.

Regula pro secunda figura.

Majoris veritate, minoris secundae minoris.

Secunda est, quae in syllogismo reducitur, sit in secunda figura, utinam aliquid eadem
dem major, pro minore poni debeat contradictoria conclusionis negata, et sic habebitur con-
clusio contradictoria opposita minori concens, ut videtur est in exemplo opposito, ubi syllo-
gismus prius in Celeres reducitur ad Dori.

Nullus equus est rationalis;
Omni homo est rationalis;
Ergo nullus homo est equus.

Sic reducitur.

Nullus equus est rationalis;
Aligui homo est equus;
Ergo aligui homo non est rationalis.

Regula pro tertia figura.

Secunda maioris veritate, sextata minoris;

Id est, quando syllogismus reduciendus est in tertia figura, pro maiore syllo-
gismi ponatur, cuius debet contradictoria conclusionis negata, minor debet eadem
dem esse, quae fuit in priori syllogismo, et conclusio erit contradictoria majoris
concens: ut videtur licet in exemplo, ubi syllogismus propositus in Dori reducitur
ad Barbara.

Aliguid animal non est homo;
Omne animal est sensitivum;
Ergo aliguid sensitivum non est homo.

Sic reduciuntur.

Sic adducimus. Omne sensitivum est homo;
Omne animal est sensitivum;
Ergo omne animal est homo.

Hoc est communis methodus adducendi, quam, si qui difficilem experientia, sic brevius rem experitur. 1. Si antecedens, comuni praemissis negat consequentiam legitimam, cogatur ostendere vitium, seu defectum syllogismi: nam inpositi negatur consequentia, quando syllogismi vitium non potest assignari.

2. Ostendere quam vocatur disputare, quod in syllogismo duo obveniunt regulae tam generales syllogismi, tam propriae tali figura. 3. Ostendere quam vocatur, quod fuerit in praemissis conueniens aut inconueniens identificari cum eodem modo adhaerentia necessario conueniens, quod identificentur inter se. Vel, si syllogismus inuenitur, ostendat, non posse inter se identificari illa, quarum una est comunitas identificatur, et aliud non identificatur cum eodem tertio.

SECTIO 7^a De syllogismis hypotheticis.

Syllogismus hypotheticus est, cuius una praemissa propositio est composita. Distinctus in copulativum, disiunctivum, & conditionalem. Syllogismus copulativus, si sit affirmativus continet duas simplices; ut omnis angelus est spiritus, et omnis homo est animal; sed sanctus Michael est angelus, et Petrus est homo: ergo sanctus Michael est spiritus, et Petrus est animal. Huiusmodi syllogismus nullam copulam speciale continet, & melius propositiva per duas syllogismos simplices.

Syllogismus copulativus negativus, est talis, non est Petrus haec, et Paulus sedet; sed Petrus stat: ergo Paulus non sedet. Ubi in maiore negatur simultanea veritas illarum propositionum, et in minore affirmatur vnius veritas; unde in conclusione recte inferatur alterius falsitas. Secundum tamen est, quod in huiusmodi diuina non debet illari a falsitate vnius ad alterius falsitatem, vel veritatem: sic vbi praemissis, non est Petrus stat, & Paulus sedet; sed Petrus non stat: non recte deducitur haec conclusio, ergo Paulus sedet, neque hoc, ergo Paulus non sedet. Ratio est, quod licet in maiore negetur illarum propositionum simultanea veritas, non tamen affirmatur earum simultanea falsitas, neque alterius veritas. Unde in falsitate vnius praemissae male inferatur alterius veritas, aut falsitas.

Syllogismus disiunctivus est qui affirmat duas vobis disiunctione, et ex remotiore vnius praemissae inferat positionem alterius, v.g. vel Petrus stat, vel Paulus sedet; sed Petrus non stat; ergo Paulus sedet. Ubi quia maior affirmat aliquam vobis disiunctionem esse

Nequam

Verum, Petrus negat nisi veritatem, recte inferitur in conclusione veritas alterius
 partii. Ut scio, quia major negat affirmat verique partii veritatem, negat negat
 alterius partii falsitatem; illatio non dicitur ad nisi partii positionem ad alterius partii
 vel positionem, vel exclusionem. Hinc ex hiis sequitur vel Petrus dicit, vel Pau-
 lus sedet; sed Petrus dicit, negat sequitur hoc conclusio, ergo Paulus se det, ne-
 gat, ergo Paulus non sedet; quia Petrus stante vera est major, quia Paulus dicit
 nisi non sedet.

Nota. Cautè procedendum est in huiusmodi syllogismo, quando particula copula-
 tiva, aut disiunctiva ponitur in propositionibus contradictorijs: ut g. non Petrus
 audit, et non audit, ubi quia negatur simultanea veritas istarum propositionum
 est alterutrum veritate recte inferitur alterius falsitas: sic, sed Petrus audit, ergo
 non non audit, vel sic, sed non audit, ergo non audit. Similitèr in hac vel
 Petrus audit, vel non audit, negatur simultanea veritas istarum propositionum,
 inde ex veritate falsitate recte inferitur alterius veritas; sic, sed Petrus non au-
 dit; ergo Petrus non audit: vel sic, sed Petrus audit: ergo Petrus non non au-
 dit, vel, ergo Petrus audit. Oportet cautè procedendum in hiis, quia sequen-
 tium est: utare male collocando particulam non.

Syllogismus conditionalis est quificatione conditionis, seu positione antecedentis,
 inferri conditionalium, seu consequens: sic g. si sol splendet dies est, sed sol
 splendet: ergo dies est. Obi in maiore affirmatur concessio inter splendentem so-
 li, qui est conditio, et diei existentiam, que est conditionalium, ~~quodammodo~~
~~conclusionem~~ ~~inductam~~ ~~secundo~~ ~~antecedentem~~. Hic modus argumentandi fundatur in concessio-
 ne inter conditionem et conditionalium ratione cuius est positio conditionis inferri
 positio conditionalis, et est remotio conditionalis, inferri remotio conditionis, ut fit
 in hoc dicitur, si sol luet, dies est, sed non est dies: ergo sol non luet.

Nota 1. Non valet consequentiam à positioe conditionalis ad positionem con-
 ditionis, nec à remotioe conditionalis ad remotioem conditionis. Hinc male est sic
 dicitur, si Petrus haurit venenum, morietur; sed morietur: ergo haurit vene-
 num: et hic, sed non haurit venenum; ergo non morietur. Ratio est, quia ad
 veritatem propositionis conditionalis sufficit, quod conditio sit illa que conditionalis: non
 autem requiritur, ut conditionalium inferri conditionem. Nota 2. Conditio-
 nem aliquando quificari sub alia conditione; et tunc etiam conclusio est conditio-
 nalis: ut contingit in hoc dicitur, si Petrus est animal, est substantia, sed si
 est homo est animal; ergo si est homo, est substantia. Nota 3. Conditio-
 num

conditionem Praez antecedens, et conditionatum dici consequens; quia omni propo-
sitione conditionalis est quidam dicitur naturalis, ubi terminus antecedens propositi con-
necionem, quam habet cum alio. Et hinc est, quod multi, dum rejiciunt pro-
positionem conditionalem, negant illius consequentiam.

Ad Syllogismum hypotheticum accedunt Syllogismi modali, et exponibiles: moda-
lis est, cuius aliqua propositio est modalis; exponibilis, qui continet propositionem exponibi-
lem. Propositio modalis potest in Syllogismo dixerimendi adhiberi. 1.º Ita ut terminus sit
medius terminus, et dicitur sit terminus circumsumptum, e.g. quod est contingens est po-
sibile; sed hominem esse doctum est contingens: ergo hominem esse doctum est
possibile. 2.º Ita ut dicitur sit medius terminus, medius vero sit circumsumptum:
e.g. hominem esse hominem est necessarium; sed hominem esse hominem est
hominem esse animal rationale: ergo hominem esse animal rationale est necessa-
rium. 3.º Ita ut medius, negat sit circumsumptum, negat medius terminus, sed tantum
aliquid modificatum sicut terminus Syllogismi, e.g. omne animal esse substantiam esse
necessarium, sed omnem hominem esse animal est necessarium: ergo omnem homi-
nem esse substantiam est necessarium. Ubi tres termini sunt, substantia a-
nimal, homo; modus autem non habet rationem termini Syllogistici, sed sicut
modificatio ostendit, qualis sit connectio circumsumptum cum medio termino,
et inter se.

Quando propositio Syllogismus modalis, observari debet ratio sub qua mo-
dus est dicitur ad Syllogismum pertinent, deinde habenda est ratio quantitati pro-
positionum modalium; nam quae sunt de modo necessariis, vel impossibilibus, quia
equivalent universalibus, adhiberi debent ut universales: quae vero sunt de mo-
do contingens, vel impossibilibus, quia equivalent particularibus, mutandas sunt ut
particulares.

Quod admodum ad propositiones exponibiles ab illi dicitur consequentia per modum enu-
merationis. 1.º In exclusivis ad negationem eorum omnium, quae non exprimun-
tur, ut tantum Petrus est doctus: ergo Paulus non est doctus, &c. 2.º In
copulatis dicitur illatio, ad negationem eorum, quae excipiuntur; ut omnia praeter Deum
sunt creata: ergo Deus est increatus; item, ad affirmationem illorum, quae non
excipiuntur; ut omnia animalia praeter hominem sunt irrationalia: ergo e-
gulus est irrationalis Leo est irrationalis, &c. Ratio horum omnium per se pa-
ter.

In Syllogismo exponibilibus, qui sunt Fallacii, non parum observari, curandum

Est primo si particula, sive sit conclusiva, sive exceptiva, sive reduplicativa semper afficit eundem terminum, & eodem modo; nam terminus diverso modo affectus aequivalens duobus; addidit hinc fieri potest, ut sint quatuor termini, ergo homo quia homo est rationalis; homo quia homo est animal; ergo animal quia animal est rationale. Obi mala est consequentia; quia particula quae in conclusione afficit terminum animal, quae non afficitur in praemissis. 2.° Curandum est ut tam medius terminus, quam extremae integre utantur; defectus huius conditionis, vitiosus est hic syllogismus, animal quia animal est sensitivum; sed rationale est animal; ergo rationale quia rationale est sensitivum. Obi in minor non repetitur totus medius terminus animal quia animal.

In huiusmodi syllogismi modo facilissimas fallacias committitur; est singularis propositionis exponitio, explicare per duas singulas. Sic enim facile constabit non observari legem syllogisticae: n. g. si praemissae hic syllogismus, omnia praeter Deum sunt creata; sed omnia creata sunt possibilia; ergo omnia praeter Deum sunt possibilia. Ut iterum detegatur, sic corvus, Deus est increatus, et reliqua omnia sunt creata sed omnia creata sunt possibilia; ergo Deus est impossibilis, & veli. quia omnia sunt possibilia. Obi patet defectus argumenti; nam minor, ut inferat istam conclusionem, debet esse talis, sed omnia increata sunt impossibilia, & omnia creata sunt possibilia quod est ex eo fabrum.

DISSECTIO 8MA syllogismo demonstrativo.

Syllogismus demonstrativus est quo ex praemissis evidentibus inferitur conclusio per se rationem evidentem bonam. Distinguitur in demonstrationem quid, & propter quid. Demonstratio quid, seu quid sit, est quo demonstratur causam per effectum, vel quare effectum; ut omne quod sentit est animal; Leo sentit; ergo Leo est animal. Obi inferitur evidenter, quod Leo sit animal, ex eo quod habet sensationem, quae est effectus animalitatis. Et quia effectus est posteriori causa, huiusmodi dicitur distincta demonstratio a posteriori, qualem etiam est haec, omnis homo est visibilis; omne visibile est rationale; ergo omnis homo est rationalis. Obi homo, predicatur esse rationalis, ex eo quod sit visibilis; est autem visibilitas, quare effectus, cuius propria profluat a rationalitate.

Demonstratio propter quid est in qua demonstratur effectus per causam, vel quare causam; ut, si praebetur calor ex igne. Haec argumentatio dicitur demonstratio a priori: quando vero inferatur propter quid, vel attributum rei ex aliquo eius predicato vel essentiali vel proprio; ut si ex Dei aeternitate demonstratur eius aeternitas, vel est ei

res eo eiu concepta essentiali inter se eiusdem existentia; tunc dicitur de
monstratio quasi a priori. Ad omnem demonstrationem requiruntur tria pec-
cognita, videlicet subiectum, passio & principium. Subiectum est illud de
quo aliquid demonstratur, passio est illud, quod de aliquo demonstratur,
principium est medium quod assumitur ad id postmodum. Finis vero et
fructus demonstrationis est scientia, quam causas concludit formaliter, gra-
minis vero motus, et quasi efficienter.

Scientia definitur soler cognitio certa & evidens. Dividitur in im-
mediatam, et mediatam. Scientia immediata est, quae habetur ex sola
terminorum apprehensione, et talis est scientia primorum principiorum, seu
veritatum, quae se ipse et immediate innoscunt. Scientia mediata est as-
sensu praestitu veritati propter aliam veritatem videlicet, et evidenter cum
ea conuenit.

Ex dictis patet, quod ad omnem actum scientificum requirantur haec duo
certitudo, & evidens. Est autem certitudo inflexibilitas actus a vera illa
est propria actus et obiectiva consistens in connexioni necessaria inter predi-
cationem, et subiectum, ratione cuius connexioni obiectum necessarium se habet si-
cut actus dicit. Illa est intrinseca actus et formalis consistens in hoc, quod
actus intrinsece dependet a principio quod saltem hic et nunc non potest falli;
unde definitur intrinseca et essentiali determinatio cognitionis ad veritatem. In-
mitatem; nam ad certitudinem requiruntur et veritas et firmitas assensus;
ad hoc non sufficit assensus firmus praestitu conclusioni falsae; nec assensus dubius
sive conclusioni verae.

Certitudo formalis dividitur primo in metaphysicam, physicam, & moralem.
Habens certitudo metaphysica, quando intellectus videt obiectum non posse al-
iter se habere nisi quidem determinatum; talis est certitudo primorum principiorum. Cer-
titudo physica est, quando sensus obiectum posse se aliter habere, sed non sine
miraculo; talis est certitudo, quae adquiritur ab experientia sensuum. Certitu-
do moralis est, quando talis est apperentia veritatis, ut nemo possit prudenter iudi-
care rem aliter se habere, tametsi possit sine miraculo contingere.

2° Dividitur in naturalem & supernaturalem. Naturalis est, cuius prin-
cipium est lumen naturale, seu clara et perspicua veritati representatio. Su-
pernaturalis est, quae procedit a lumine supernaturali, et infuso, talis est certitudo
actuum fidei.

3° In certitudinem adhaerentis speculative, et adhaerentis affective. Pa-
ter

Actu, quando ita proponitur obiectum, ut, excludo omni dubio & falsitate, rapiat intellectum in avemum, ita ut nequeat divenire aut avemum considerare. Secunda est, que procedit ab imperio voluntatis, quali imperio indiget intellectus, quando non ita proponitur veritas, ut per se intellectum deteremineat. Evidentia est clara & distincta obiecti perceptio. Dividitur, sicut & certitudo, in Metaphysicam, Phisicam, & Moralem. Omni actu evidens est certus, non tamen omni actu certus est evidens; actu enim Philo. dicitur ut certissimus, licet sit obiectum.

Quar. 1. Utrum deus scientia?

Res. affirmativè contra Academicos, qui concedebant omnia esse incerta. Prob. Sunt in homine multa cognitiois actus & evidentes, ergo datus scientia. Prob. ant. 1. quia anuquique habet de se ipso has cognitiois certas & evidentes, ergo cogit, ergo videt. Prob. 2. Quia pleruma principia sunt certa & evidenter. Arg. hoc, totum est majus parte; idem non potest esse ex non esse &c. Prob. 3. Quia evidens est dari, vel non dari scientiam, item evidens est, quod, si omnia vere incerta, nihil sit certum.

Obijci. 1. Omni cognitio nostra originem habet a sensibus; sed sensus sunt fallaces, & obnoxii errori: ergo omni nostra cognitio est fallax, & exori obnoxia. Prob. min. Et axiomatico recogo, nihil est in intellectu, quod non prius fuit in sensu.

Disting. min. Sensus sunt fallaces, ita ut exori sensuum possit corrigi generalium sensuum, & ab ipso intellectu reflectente ad circumstantias, in quibus operatur, deviantur, conc: ita ut exori non possit corrigi, neg. min. & conseq. Quamvis igitur sensus in particularibus circumstantiis falli possint, & in errorem induantur; constant tamen, in universali & uniformi sensuum experientia, accedente intellectu, omnia in eis se comparantur examine, et infalibili, & ita intellectum rapi, ut nequeat dubitare.

Adde quod licet anima ex sensibilibus sensu percipiat de huiusmodi. Formas multas cognitiois certas & evidentes, quod, licet occasionaliter procedant a sensibus, non tamen fundantur in aliqua sensatione, ita ut ab illa dependeat quod certissimum. Falsi cognitiois sunt principia aliqua. Prævidetur & evidenter, Arg. totum est majus parte &c. De quo et similibus sentit nunquam cogitaret intellectus, nisi sensus perciperent in actu. Sensibilibus eorum tunc supra parer. Et tamen, nullummodo principia sunt metaphysici certa, neque fundantur in experientia sensuum. Ne in materia animi.

Quidam, licet deus, quod anima in hoc statu, nihil cognoscit, nisi certis sensibus, a suis organo corporis; certum tamen est, quod in cognitione actu sensuum.

averanda de cognitionibus immaterialibus, cuius certitudo, quarum veritas non pendet
 a fallibilitate sensuum, et quarum objecta non sunt sensui aliqua perceptibilia.
 Plurimum facile colligitur sensui a seipso alieni, videlicet, quod nihil cognoscat carum, quod
 non prius fuit in sensu vel formaliter, vel occasionaliter.

Obiectum 2.°: Sciri potest si annis quibus nobis contingunt sine peri somnia: ego
 nulla datur certitudo aut scientia. Prob. ant. Quia non possumus aliter probare, quia
 vigilamus, quoniam per hoc, quod patremus nos vigilare, vix expectamus nos idem aliqua
 de nocte dum somniamus: ego non potest hinc probari, quia vigilamus.

Resp. ant. Ita probetur non neg. mihi.
 Non volumus putamus, sed etiam certis scimus ab ipsa experientia nos vigilare,
 nec potest aliquis sans mentis de hac re veritatem dubitare: et quamvis aliquando
 de nocte dormiendum videamus nobis vigilare, omnia tamen ex seculo, nempe proba-
 tur, aut potest iudicare se adhuc dormire; quia ipsa vigilans se ipsam manifeste
 probat.

Obiectum 3.°: Paralogismus esse affectu hominem eodem modo, quo per demonstrationem
 vero: ego non possumus ostendere veritatem, quia illa, qua videtur nobis demonstratio
 mea, non sunt se ipsa paralogismi.

Resp. ant. Quia quicumque habet veram demonstrationem per ipsam ipsa videtur
 certitudo de sui actu veritate, ut non possit quantumcumque de hoc reflectere
 suspicari, sed timere, ut avertatur eius. Cetero sollicitudini affectu, aut est invidiositas
 timor. At qui paralogismus facit neque habet, neque habere potest hanc clarita-
 tem et certitudinem de certitudine sui actu; sicut vigilans eo modo quod vigilans
 certis scit, se vigilare; cum est contra somnians per somniam quoniam non certitudo
 tunc primum vigilans, an dormiat, licet videatur sibi vigilare.

Quaestio 2.°: Quomodo adquiratur aliqua scientia de novo?

Resp. affirmatiue. Contra Datorum qui vident omnem scientiam esse
 nobis congenitam, excitantur per exercitium et studium, et sic in partem
 reddita. Prob. responsio 1.°: Quia non potest ostendi unde, vel quomodo hanc
 habuerit illam scientiam, quam videtur adquisita de novo. Nam dicere, quod in-
 ter esset homini essentialiter vel fuit infusa in primo instanti creatio-
 nis, est communem tenuitatem et gratuitam dicere verum, quod adquisita
 non ab anima existente ante omnem cum contra est firmamentum nullo modo
 argumento, et non solum sicut catholici, sed etiam communi hominum
 persuasioni contrarium.

Prob. 2.°: Quando aliquid.

Prob. 2°. Quando aliquis in memoriam addit, flexum videtur non tantum ipse oblitesci, sed etiam obiectum illud prout fuit a nobis cognitum; sed nihil simile inquam contingit in hiis, qui quotidie addicimus: ergo hoc non videtur in memoriam, sed de novo addicuntur. Confirm. Quia si nihil sciret de novo, non esset in tanto studio ad ea cogitanda; nam flexum leuissima occasio sufficit ad refutandam memoriam rerum prout cogitauerunt.

Dico. Dubit. sed imperiti ordinati cogati, posse dare responsum quam maxime approposito, etiam in materijs, que videtur non prout intellecta: ergo tunc non videtur de novo scire, sed solum remouentur de vitijs.

Resp. coneg. Quia ista axiomata interrogantur cum per nos ad ignota videtur dicitur conuenire paulatim dicentibus, ut indubio sufficiens est aliquis de novo addicentur.

Dico 2°. Frustra quoso Deum, nisi illum vixi noverim: ergo frustra quoso scientiam non prout notam. Resp. coneg. Quia qui incurrit in Deum non prout notum, non dignetur eum Deum, quia Deum non est prout de novo arguitur. Dubit. videtur veritatem, seu esse veritatem, quia veritas dicitur semper manere facta.

Quar. Quid sit syllogismus topicus et opinio?

Resp. Syllogismus topicus est, cuius praemissa saltem prima, sed praemissarum connectio cum conclusione est tantum probabilis. Unde sequitur conclusio non esse tantum probabilem. Sicut conclusio probabilis dicitur opinio, nam si eius veritatem generaliter demonstrare, est Syllogismus topicus, generat opinioem.

Opinio actualis dicitur a D. Thom. actus intellectus, qui fertur in unam partem contradictionis, cum formidine alterius. Opinio habitualis est habitus in intellectu ad avertendum cum formidine partis oppositae. Dicitur autem haec formido esse formalis, seu actualis, quando actu dubitat aliquis de vobis cogitanti veritate, est formido formalis: potest etiam esse radicalis, seu fundamentalis, quando scilicet, sine formidine actuali habetur ratio sufficiens formidandi certitudinem materiae debilitate. Haec opinioem sufficere formidinum radicalem videtur aliquibus, plerique tamen requirunt formalem.

Opinio mediata, quo deducitur ex proximi probabilitate, immediata, quae est alio non infertur. Sicut opinioem immediatam, licet regens aliquis, est sententia longe remotior, nam cum omni conclusio probabilis, seu opinio mediata deducatur ex proximi probabilitate, nisi deest aliqua proxima probabilitate, cui avertatur

aveniens propter se, dabitur propter in infinitum.

Ita Opinione redducitur fides humana, quo definitur, consensus propter se, propter auctoritatem hominis loquentis. Quia, fides humana, quia fides divina, seu consensus propter se, propter auctoritatem Dei loquentis, non est opinio, quia habet certitudinem; neque est scientia, quia caret evidentia. Cum scientia innitatur essentialiter motui evidenti, fides deo & opinio motui probabilis; dubitari potest, an et quomodo possint similiter innitere in eodem intellecta? Sed de hi, dante Deo, ^{alibi} ^{oxonia} opportunius.

§ Sectio 9.^a

Utrum conclusio formalis attingat
intrinseci objectu premissarum.

Objectum premissarum, seu id quod in premissis enuntiatum est identitatem in remota cum eodem textu, quo identitatem cognita, cum determinat intellectum ad elicendam conclusionem, dubitari non potest quin conclusio extrinsece attingat objectum premissarum, in quantum intellectu illo attingat et causam motuam conclusionem. Quamvis tunc, verum conclusio intrinsece, seu ex tendentia sua intrinseca reflexa super premissas, attingat earum veritatem objective, et motum inferendi conclusionem, ita, scilicet, ut hi ergo denotet premissas objective repraesentari, in conclusione formali, tanquam objectum formale motuum?

Conclusio. Ja.

Conclusio formalis attingit intrinseci
objectum premissarum.

Prob. 1.^a Idem est dicere, ergo Petrus est animal, ac dicere, propter se Petrus est animal; sed hoc secunda conclusio est reflexiva super motum; ergo et prima; atque conclusio non attingit aliud motum propter objectum premissarum, ergo huiusmodi objectum debet attingere. Corol. Haec conclusio formalis, ergo Petrus est animal, est tendentia sua intrinseca differens ab hac simplici, scilicet Petrus est animal; sed non potest assignari talis differentia propter hanc, quod veritatem simplicem non attingat identitatem extrinsecam; conclusio vero formalis propter identitatem earum motuum attingit motum suum motuum.

Prob. 2.^a Objectum premissarum est motuum formale, conclusionis; ergo attingitur a conclusione. Antecedens patet, quia intellectu avertitur, corol.

propter promissum. Prob. cor. 1.º a paritate actuum. Sicut, qui simulten-
 dunt in mysterium creditum, & in testimonium Dei propter quod mysterium
 creditur. V. A paritate actuum voluntatis, qui iam tendunt in materiam, ut
 simul attingant finem; qui enim propter Sanitatem velut medicinam, tra-
 cunt medicinam ut simul velut Sanitatem. Conf. Vesp. recte negatur con-
 sequentia, quando consequens est verum, sed nihil recte negatur nisi quod importa-
 tur per conclusionem: ergo conclusio importat aliquid per se verum consequenti;
 additio importat ipsum modum, seu obiectum promissionem.

Obiecto 1.º. Si vera sit hæc sententia, medium terminus ingreditur conclusionem,
 quod repugnat regulæ syllogismi. Prob. ant.; quia in hoc syllogismo omnis
 virtus est laudabilis; diligentia est virtus: ergo diligentia est laudabilis.
 conclusio, visæ nos, æquivaler huic propositioni, diligentia est laudabilis quia
 omnis virtus est laudabilis, & diligentia est virtus; sed, ut patet, medium termi-
 nus virtus ponitur in conclusione.

Dist. ant. Medium terminus ingreditur conclusionem ut obiectum formale
 modum, con: ut obiectum materiale, seu ut obiectum in conclusione affirma-
 tum, neg. ant. Ad prob. respondeo, promissum non reseri, totaliter, nec partiali-
 ter in conclusione, sed solum attingi ut modicum assensu, quod nullo modo repugnat
 regulæ syllogismi.

Obiecto 2.º. Cum intellectu assentiat conclusio propter connexionem, quam
 habet cum promissum, non est necessarium ut assentiat promissum: consequens verum
 ergo non reflectit super promissum.

Dist. ant. non est necessarium, ut assentiat, sed tamen explicite, & diac-
 te, con: implicite, & indirecte, neg. ant, & conq. Quia, qui assentiat conclu-
 sioni propter veritatem promissionum, necessario simul agnoscit veritatem pro-
 missionum, non quidem eam primitivè, & directe affirmando, sed apprehendendo ut
 veritatem per se agnitam.

Obiecto 3.º. Cum Sabin sequi potest aliquando verum; sed in nostra verren-
 tiâ hæc non poterit fieri: ergo. Prob. min. Quia in hoc syllogismo omnis ho-
 mo est immutabilis, sed omnis equus est homo; ergo omnis equus est immutabilis;
 conclusio attingat obiectum immutabilitatis, seu conclusionem esse, omnis equus
 est immutabilis, quia omnis homo est immutabilis; et omnis equus est homo,
 hæc est manifestè falsum: ergo conclusio ista est falsè iuxta nos. Con-
 maj. neg. min. Ad prob. neg. 1.º. Quando conclusio sic veritatis, requirit verum
 consequens eâ promissum Sabin, quod sufficit.

Op. 20

172.
N° 2°. In conclusione non affirmari, sed supponi. Veritatem promissarum.
Unde conclusio non debet esse veritas in propositionem causalem, sed hoc modo,
omnis egrius est imitabilis, quandoquidem omni egrius est homo, & omnis ho-
mo imitabilis. Ubi non avertitur, sed supponitur promissarum veritas; addit
conclusio est vera, licet promissa sint falsa.

Obiectio 2^a. Ut conclusio inferatur ex determinatione promissarum non requi-
ritur reflectio super promissa: ergo quare dicimus conclusionem reflectere
super illa. Dist. ant. Quia dum video hominem, intellectus determinatur
a divinitate, ad cognitionem hominis, quando non reflectat super suam di-
vinitatem.

Dist. ant. Ut inferatur conclusio per avertitum proutam conclusioni, et
illata est promissa, non requiritur reflectio super promissa, neg. Et alio modo
affirmatur veritas conclusionis, conc. ant. neg. conseq. Ad probationem sup, non
posse cognosci hominem ex determinatione divinitatis, et motum propter
quod affirmo existentiam hominis, quin cognoscatur divinitas, modo similiter
non possum avertitum conclusioni propter promissa, et notatum istud averti-
tum, quin cognoscatur promissa.

Obiectio 3^a. Si conclusio reflectat super promissa, habitu inde acqui-
tus inclinaret ad actus similiter reflectentes; sed non sic inclinatur: ergo.
Dist. min. Quia saepe recordamur conclusionem, de eaq. cogitamus, quin cogite-
mus de promissa.

Dist. maj. Aliquando inclinaret ad actus similiter reflectentes, conc.
semper inclinaret neg. maj. et dist. min.; sed non semper sic inclinatur conc.
non aliquando, neg. min. et conseq. Nihil aliud est inquit probatio. Habitus
acquiritus non inclinatur ad actus, nisi dependens ab apprehensione, modo licet
habitus, quoad se, inclinatur equaliter ad conclusionem, et promissa, potest
tamen determinare ad cognitionem conclusionis, quin determinet ad cogni-
tionem promissarum, quia, fixi potest, et tractetur apprehensio conclusionis,
et non simul exercetur apprehensio promissarum.

Conclusio 2^a. Promissis recte penetratis & concessis, et conclusio sci-
tificè inferatur, non prosequitur aliquis actus distinctus signati dicens
illationem esse bonam.

Aliter prob. nota 1^a. Illationem duplicem esse, obiectivam, et formalem. Illa
vero obiectiva est, connexio obiecti conclusionis cum obiecto promissarum: et
autem obiectum conclusionis identitatis extrinsecarum inter se, et obiectum

premissarum, identitatis ex commotionem cum eodem texto. Ratio formalis est
 eorundem obiectorum commotio, quasi ex aequo, fundata in hoc, quod syllo-
 gismus sit conformis regulis, additio premissarum nequeant esse deo, quia convergentur
 deum. Unde reflectere ad illationem obiectivam est habere huiusmodi actum,
 cum ex aequo in premissis identitatis premissarum cum eodem texto recte inferatur ead-
 dem identitatis inter se. Reflectere autem ad illationem formalem est habere actum
 sic, cum syllogismus hic sit conformis syllogismi legibus, recte inferatur con-
 clusio.

Nota 2^a dicitur esse in conclusione premissa recte penetrata; quia nisi intel-
 ligantur premissa, non potest intellectus adverti donec reflectatur super premissa
 in et eorum commotionem cum conclusione esse ipsum determinat: dicitur etiam
 est occurrentia; quia concedunt omni assensum esse premissarum ad habitum sine
 reflectione ad bonitatem illationis. Quia denique actus distinctus signat ed-
 tens. Quia potest intellectus adverti conclusionem et illationem ex premissis,
 quin per illum ipsum actum exercere deat illationem esse bonam. Alii pre-
 notati.

Prob. conclusio. Premissa debite intellecta, sine ulla apprehensione ref-
 lectiva, sufficienter ad inferendam conclusionem: ergo ad eam non requiritur ap-
 prehensio ulla. Prob. ant. Quia semel ac intellectus cognoscit ex premissa idem
 referari cum medio termino, et lumine natus notum ea identitatis inter se.
 Ergo habet intellectus motum sufficientem affirmandi, quod ex premissa idem referatur
 inter se; et hoc affirmare propter illum motum, est inferre conclusionem:
 Ergo eo precise quod cognoscit intellectus ex premissa idem referari cum medio ter-
 mino, scilicet, semel ac terminari debite modo penetrat, habet motum sufficientem;
 Atque adeo sufficienter determinatur ad inferendam conclusionem.

Conf. Quia quicquid determinat ad cognoscendam veritatem illationis po-
 test ergo determinare ad affirmandam ex premissarum identitatem: ergo non requi-
 ritur aliud præter premissa recte penetrata, ut possit affirmari illa identitatis
 ex premissarum.

Obijci. 1°. Tenere inferre conclusionem qui non prius iustitiam illationem
 esse bonam: ergo prosequitur iustitiam de bonitate illationis. Nego ant. Dicitur
 quod in terminis recte distinctis et debite penetratis cognoscit intellectus deum
 et identitatis commotio cum veritate conclusionis; nam hoc motum non est
 sufficienter est ut possit qui prudenti adverti conclusionem; sed etiam, et ha-
 bitum advertentem, necessario determinat ad talem assensum.

Obijci. 2°

Obiectio 2^a. Inferri conclusionem affirmat illationem esse bonam; sed in intellectu nihil affirmat, quod non prius apprehenditur: ergo inferri conclusionem prius apprehenditur illationem esse bonam.

Solutio. Inferri conclusionem illud affirmat exercite, conc. signate, neg. maj. et dist. min; sed intellectus nihil affirmat signate, quod non prius apprehenditur, conc. nihil affirmat exercite, neg. min. et conseq. Sicut qui signate dicit, homo est animal, exercite, iudicat hunc suum actum esse verum: sic qui signate inferri conclusionem, exercite et per ipsum actum conclusionem profertur, iudicat illationem esse bonam. Sicut ipius, ut constat ab experientia, ad iudicium non requiritur apprehensio reflexa signate representari iudicium veritatem; sic neg ad conclusionem requiritur apprehensio reflexa representari bonitatem illationis.

Not. cogi negatur consequentia, quando consequens est verum: ergo qui inferri conclusionem signate affirmat illationem esse bonam. Ita est certum. Prob. conq. Quia qui negat consequentiam, quando consequens est verum, voluit negat bonitatem illationis; sed nihil recte negatur, nisi quod affirmatur signate: ergo inferri conclusionem signate affirmat bonitatem illationis. Conf. Quia Formali conclusio syllogismi huius, scilicet, omnis homo est animal; Petrus est homo: ergo Petrus est animal; si reducitur, Petrus est animal, et hoc recte inferri ex eo, quod Petrus sit homo, et omnis homo sit animal. Obi. videtur est, quod signate affirmatur bonitatem illationis.

Not. conq. Ad prob. conc. maj. neg. min; nam si aliquid recte negatur, satis est quod dicitur falsum, et ipso modo affirmatum. Ad confirm. respondet conclusionem posse quidem, ut reduci; quia exercite affirmatur illationis bonitas, adeoq. equivalenter conclusio propositioni signate affirmanti bonitatem illationis; hinc tamen non sequitur eam signate affirmari.

SECTIO 10.

Utrum promisso demonstrationis sint magis evidentes quam conclusio

Nota 1^a. Promissa considerari posse, vel specificatiue, quatenus fidelitatis sunt talis propositionis, vel reduplicatiue seu quatenus affirmant identitatem extremorum cum eodem tertio, et ipse sunt inferri conclusionem. Si milititer, conclusio specificatiue sumpta, et quum conuenit, seu tertium quod inferri. Sumpta vero reduplicatiue seu formaliter est eadem demum.

* identificari inter se, ac proinde hoc nexum realiter continere in illis.

Prob. 2^a pars. Quia D^{ixi} potest, ut identitas, eorumque inter se sit obiectivè
certa, quando eorum identitas cum medio termino sit incerta; ergo potest D^{ixi}
ut conclusio sit obiectivè certa, quando premises sunt incerte.

Conclusio 2^a. Premissa specificati^o sumpta, ponunt esse formaliter certiores
conclusioni specificati^o accepta, I^{tem} condictio.

Prob. 3^a pars. Quia premises licet evidentes, ponunt esse tantum probabiliter
nexo cum veritate conclusionis; sed in hoc casu conclusio, nō sit aliunde evi-
dens, est formaliter minis certa, quam premises specificati^o sumpta. 20.

illata, res
Nob
dum vni
ceterum
in hoc
reus: 22
Dixi et
Conclu
tam con
licet am
ei cent
oprumma

Prob 2a p
hoc sylla
nis ho m
mag p
Conclusi
Prob.
Conclusi

Prob. C
deluxiar e
Aulo xea
dentitatem
mino i
noxum i
dentitate

Prob.
eodem t
exscemi
tio; ex
sionis e
ni xala

illata, rei ut adina propter certitatem premissarum.

Nota 2^a. Quæstionum præcedere de utraque præmissa simul sumpta per modum unius, nam cum conclusio semper sequatur debiliorem partem, certum est unam præmissam fore esse magis certam conclusioni, ut contingit in hoc syllogismo: quia quia currit moxer; Petrus currit; ergo Petrus moxer. ubi conclusio est tantum probabilis, sed ad summum præmissa certior, majorque est metaphisicè evidens.

Conclusio 2^a. Præmissæ requirunt esse certiores obiectivè conclusioni, potest autem conclusio esse obiectivè certior præmissis. = Prob. 1^a pars. Certior conclusio realitè continetur in præmissis, sed præmissa non possunt esse certiores certitate realitè in eis contenta: ergo non possunt esse obiectivè certiores conclusioni. Prob. maj. Quia duo extremum idem significari cum eodem textu, est realitè ea idem significari interesse.

Prob. 2ª pars. Quia potest esse certior quando præmissa sunt incerta, immò & falsa. ut in hoc syllogismo: omnis homo est equus; omnis equus est rationalis; ergo omnis homo est rationalis. Ubi conclusio specificativè sumpta est certa, licet utraque præmissa sit falsa.

Conclusio 3^a. Conclusio formalitè, seu reduplicativè sumpta non potest esse certior præmissis.

Prob. Eadem evidentia quæ constat extremum idem significari cum eodem textu.

Conclusio 3^a. Conclusio formalitè seu reduplicativè sumpta, non potest esse certior præmissis.

Prob. Conclusio reduplicativè sumpta, non aliam habet certitudinem præter illam quæ debetur eis præmissis, ergo non potest esse certior præmissis. Prob. ant. Quia in actu reduplicativè, seu quatenus est illatio unius ex alio, solum affirmat idem certitudinem extremorum inter se, propter eandem identitatem cum medio termino in præmissis affirmatam: ergo non habet aliam certitudinem, de eorum eorum identitate inter se, quam quæ in præmissis habetur de extremorum identitate cum medio termino.

CONCLUSIO 4^a

Conclusio reduplicativè sumpta non est minus certa quam præmissæ.

Prob. Eadem evidentia quæ constat conclusionis extremum idem significari cum eodem textu, constat ea idem significari inter se; sed eadem evidentia quæ constat extremum præmissarum esse veras, constat extremum idem significari cum eodem textu; ergo eadem evidentia quæ constat præmissam esse veram, constat conclusionis extremum idem significari inter se: ergo equalitè est certitudo in conclusione reduplicativè sumpta, & præmissis.

Conf.

29

Confirm. Causa necessaria semper agit quantum potest; sed eviden-
tia promissarum est causa necessaria respectu conclusionis; ergo tri-
buit existentiam quantum potest conclusioni; potest aequalem; ergo ta-
lem tribuit.

Obijciat 1° contra primam conclusionem. Quia primum probabi-
libus potest ellici conclusio improbabilis; ergo ellici potest conclusio
non certa ex promissis certis. Antecedens probatur ex hoc syllogi-
mo; si datur praedeterminatio Divina, non datur libertas; sed datur talis praedeterminatio;
ergo non datur libertas ubi major est probabilitas, et hoc loco dicimus; minor vero non habet
excludi a probabilitate; propter aucto-
ritatem, et quidem magnam, Patrum Dominicanorum; conclusio autem est
haeretica, addeat certio falsa.

Distinguo antecedens. Ellici potest conclusio probabilis ex primis probabi-
libus simultanea probabilitati; con: probabiliu probabilitate simultanea
vera veritate, nego antecedens, et conseq. Conclusio nititur simultanea
veritate promissarum, qualem nullus Catholicus tribuit primis syl-
logismi propositi, addeat ista illatio est illegitima.

Nihil deest.

Obijciat 2°.

Obiectio 2^a. contra textum, plura rationi probat conclusionem, quam primum: ergo conclusio est certior primum. Neg. conq. Prima principia nulli rationibus presentibus, aut probari possunt, & tamen sunt omnium maxima evidencia. Evidentia igitur non potest esse numero argumentorum, sed est eo quod sensu aliqua magis rapit intellectum.

Obiectio 3^a. c. 2^m. Probatio secundum Divisionem fieri debet per notitiam: ergo primum debent esse magis nota quam sit conclusio. Dist. conq. ergo primum debent notari se quam conclusio sit aliter, conc. quam sit conclusio per claritatem, quam accipit a primum, neg. conq. Ideo Philosophus requirit quod prima sint magis nota, quia, si conclusio esset, vel eam se vel independentem a primum, si equè clara dicitur, ac sunt primum, frustra adhiberetur primum ad conclusionem, probandum. Hoc autem non sequitur, est eo quod primum existant conclusionem certitudinem sua aequali.

Obiectio 4^a. Contra primum evidentius, primum dubitare de conclusione: ergo conclusio est minus evidens. Prob. ant. quia, quomodo concedam primum, primum dubitare nam illatio sit bona. Neg. ant. Quia eo primum, quod sit primum primum evidens, & recte diligenter, evidenti modo connexionem connexionem cum notitia, est quo videntes immotus eorum connexionem inter se.

Obiectio 5^a. Veritas conclusionis remotior est a primo principio, quam veritas primum: ergo est minus certa. Ant. prob. quia primum median inter primo principio, & conclusionem. Prob. conq. Quia actuum obnoxia, fieri tunc certior est eorum remotione a primo principio, nam quo magis remotior est minus apparet eorum connexionem cum primo principio.

Neg. conq. Ad prob. neg. Obnoxiam non presentia est alium distantia, a primo principio, sed est eo quod, quo magis incrementum veritates, est difficilius perceptionis connexionem cum primo principio. Quod si hec connexionem, non obnoxiam actu intermutui, sit evidens, qualis est connexionem conclusionem cum primum, duo veritates quocumque esse equè evidentes, ac sunt prima principia cum quibus clare connexionem.

Uol. 1^a. Prima principia sunt quasi lumen naturale intellectui, sed quo magis distat aliquod a lumine, eo minus clare percipitur: ergo quo magis distat aliquod a primo principio, eo minus clare percipitur. Dist. min. si per majorem distantiam lumen minus applicatur, conc. aliter, neg. min. & conq. Lumen in distantia magna minus illuminat obiectum, quia habet spheram limitatam, adeo non sufficienter applicatur. At vero prima principia semper applicantur sufficienter, quando inter illa est veritatem proportionem clarè videtur connexionem.

Uol. 2^a. Actus angelici illi sunt clarior notitii, quia Angeli habent cognitionem magis immutatam, & simplicem, quibus primo intus obiecta sua clarissime cognoscunt: ergo omni cognitione
ea

ea est evidencior, quo est ammirabilior. Neg. ant. Major clarior cognitionis angelica
procedit ex eo, quod Angeli habeant speciem propriam, & magis perfectam, quo pariter ob-
jecta clarior representantur.

Obiect. 6.º Quando praemissa sunt evidenter, idem tamen est quummodum cum merito
cognoscitur in se ipso; idem tamen est quummodum tunc se non cognoscitur in se ipso,
sed in eorum connexionem cum merito: ergo minus clare cognoscitur idem tamen est quummodum
inter se, quam eorum idem tamen est quummodum cum merito termino. Neg. conseq. Nam quando conclusio
est evidens, quod cognoscitur in illa tamen est evidens apparet ac eorum, quod cognoscitur
in se ipso.

Obiect. 7.º Intellectus magis adhaeret obiecto formali motivo, quam obiecto materiali;
sed praemissa sunt obiectum formale, conclusio obiectum materiale: ergo intellectus magis adhaeret
praemissis, quam conclusioni: ergo avenit praestitum praemissis est Praemissis, additque certior est
sensu praestitum conclusioni. Prob. maj. Quia axiomate recepto, propter quod in unumquodque,
tale, & illud magis: sed intellectus adhaeret obiecto materiali propter formalem: ergo
magis adhaeret obiecto formali. Dist. maj. Quando non committitur evidenter obiectum
formale & materiale, intellectus magis adhaeret obiecto formali, conc. quando evidenter
committitur, neg. maj. & conc. min. neg. conseq. Ad majorem prob. resp. axioma illud
locum habere in voluntate amante materia propter finem, in alij autem esse proprium
factum; nam qui odit peccatum propter Deum, non magis odit Deum.

SECTIO II.

An & quomodo praemissa necessi-
tent intellectum ad inferenda
conclusionem.

Necessitas duplex est, una concordantiae seu quod ad speciem, alia contra-
dictionis seu quoad exercitum. Per primam determinatur potentia ad actum
aliquem, intellectus (eg. ad unumquemque) ita ut nequeat elicere oppositum, videlicet dissentire
per secundam ita determinatur ad actum aliquem, ut nequeat illum actum omittere.
Conclusio. 1.^a Praemissa rite disposita & penetrata necessitant quoad
speciem, seu ita ut intellectus nequeat dissentire.

Prob. Quia conclusio praemissis non potest intellectui dissentire conclusioni, quin admi-
tatur contradictoria clare cognita: sed hoc est impossibile: ergo. Prob. maj. Quia si contrarii premi-
ssis, huius (eg. omnis homo est animal, Terrus est homo, ponit intellectus dissentire non
habere hunc actum, Terrus non est animal, admitteret hanc contradictoriam, omnino
non est animal, aliquis homo (Terrus scilicet) non est animal.

Conclusio. 2.^a Praemissa rite disposita & penetrata necessitant quoad exercitum,

scilicet ita ut intellectus non possit non assentiri.

Prob. 1.º. Semel ac intellectus habet præmissa rite disposita, & penetrata, habet omnia requirita ad inferendam conclusionem: ergo cum sit potentia necessaria, necessario infert conclusionem. Prob. 2.º. Intellectus penetrat & conuenit præmissa rite disposita avertitur. Veritate eadem contraria cum Veritate conclusionis: ergo non potest cohibere avertum conclusioni dandum. Resp. Quia in illo quod dicitur a Philosopho, oratio, in qua, quibusdam postis aliud iudicium necessario sequitur, eorum hæc sint.

Obiicitur 1.º. Intellectus est subditus voluntati: ergo potest voluntas, si non conuenit præmissis, impedire ne detur assensus conclusioni. Dist. ant. est subditus in aliquibus, conc. in omnibus, neg. ant. & conuenit. Potest quidem voluntas applicare intellectum ad cogitandum de obiecto, vel ab obiecto proposito ad alia transire: potest etiam, quando Veritas solam representatur de probabili, inclinari intellectum ad avertum, aut diuertum, non potest tamen avertum impedire, quando habetur eadem appaerentia Veritatis, sicut nec potest cohibere oculos avertum ne videant colorem clari representatum.

Resp. 1.º. Potest voluntas impedire ne potentia motiva operetur in actum, quando datur omnia ad motum necessaria; ergo idem potest cohibere intellectum. Resp. conuenit. Potentia motiva cum non sit cognoscitiva, non determinatur nisi ab imperio voluntatis: intellectus avertum determinatur per quamcumque euidenciam, videlicet per apprehensionem euidenciam determinatur ad iudicium, per præmissa euidenciam ad conclusionem.

Resp. 2.º. Potest voluntas efficere, ut intellectus recedat avertum præmissis datum: ergo potest impedire ne avertatur conclusioni. Prob. conuenit. Quia conclusio elicitar post præmissa: ergo conuenit præmissis impediri potest avertum conclusionem.

Resp. Si præmissa sint solum probabile, conc. ant. & neg. conuenit. Pro prob. dist. ant. conclusio elicitar post præmissa posterioritate nature, conc. posterioritate temporis, neg. ant. & conuenit. Omnia causa necessaria in primo instanti quo habet omnia ad eundem requirita, necessario prode in actum: Effectus tamen tunc posterior nature, quia dependet à causa. Quamvis igitur conclusio sit posterior nature præmissis, elicitar tamen in illo ipso instanti reali, quo intellectus avertum præmissis. Sicut igitur intellectus non potest simul avertum præmissis, & recedere avertum avertum; sic non potest simul avertum præmissis, & non avertum conclusionem.

Resp. 3.º. Occurrere potest notum contradictum, vel aliud contingere post præmissa conuenit, quod impediat avertum conclusionem. Resp. Impossibile est ut aliquid naturaliter impediat avertum dandum conclusionem; quin idem impediat avertum dandum præmissis. Si dicitur naturaliter; quia si Deus, contra naturam contingentiam, negaret conuenitum suum ad conclusionem, non deducatur conclusio, sed hoc nihil est contra nos, qui solum querimus

quod sua naturaliter.

Objic. 2°. Quia concludimus probabiliter non apparente evidenter connexa: ergo intellectus non necessitate ad advertendum conclusionem. Dist. ant. non apparente evidenter connexa inter se, conc. non apparente evidenter connexa cum proximum veritate, neg. ant. I. dist. conseq. ergo intellectus non necessitate simplicitate, conc. non necessitate, sed hypothese quibus concludimus proxima, neg. conseq. Dicitur possum non assentiri propositioni probabiliter, si tamen advertitur, necessario debeo advertiri omnibus cum ea evidenter connexis.

Resp. 1°. Quia proxima conuenit tantum sequitur conclusionem eius probabiliter: ergo non necessitate ad advertendum conclusionem. Neg. ant. nam cum evidenter sit concluditur eius veram, si vera sint proxima cum ea connexa, eo facit quod admittant proxima eius veram, necessario debeo admittere conclusionem, non modo et probabiliter, sed etiam et veram veritate proximum.

Resp. 2°. Dum advertitur proximum possum etiam dicere, forte non dum possum ergo idem possum dicere de conclusione: ergo etiam possum illi non adverti. Conatio primo entimamente nego secundam illationem. Nam quicumque probet advertitur proximum, eadem necessario probet conclusionem. Unde, sicut admittit proximum, quomodo sciam posse esse falsum, sic etiam debeo admittere conclusionem, quomodo agnoscam posse non esse veram.

Objic. 3°. Intellectus non necessitate bis adverti eadem veritati, sed dum assentitur proximo, advertitur veritati conclusionis: ergo non necessitate iterum adverti eadem veritati, prout proponitur in conclusione. Dist. maj. non necessitate bis adverti eadem veritati formaliter, conc. eidem virtualiter, si connexio sit evidenter, neg. maj. et dist. min. Dum advertitur proximum, advertitur formaliter veritati conclusionis, neg. advertitur virtualiter, conc. min. I. neg. conseq. Intellectus semel advertendo sufficienter possidet quancumque veritatem formalem, non tamen omni veritate virtualiter in ea contenta: unde opus est iterum adverti, et allegatur formaliter notam veritatem formalem.

Resp. Veritas propositioni contenta, continetur in contenta; et tamen potest intellectus adverti contenta, quin advertatur contenta: ergo potest assentiri proximo, quin advertatur conclusionem in sui contenta. Neg. conseq. disputatum est, quid veritas conclusionis semper apparet evidenter connexa cum veritate proximum, si rite disputatur, et proceditur; et veritas propositioni contenta non semper apparet evidenter connexa cum veritate contenta: quia non semper innoteceat regula et principia, quibus nititur propositionum contenta. Deinde contenta, et contenta sunt flexumque respectu intellectus eadem plane veritas, licet ea primario examini dixerit: inde nihil est vel minus veritate contenta, vel in modo pro-

notum

quod inclinat intellectum ad notum eventum; quia per primum perfecte ponitur veritas
tam propositionem.

Obje. 1.º Ipse eorundem primum sequuntur plures conclusiones; sed in hoc casu intellectus
non necessitatur, neque ad unam, neque ad omnem per aliam: ergo ad nullam necessitatur. 2.º
Tertium maj. neg. min. Nam necessitatur ad illam, quae est magis directa, & clarius propo-
sitae; vel si omnia appareant evidenter connexa, necessitatur ad omnem, licet unam tan-
tum verbum exprimat. 2.º Distin. maj. Sequuntur plures verba, conc. plures conclusio-
nes mentales, neg. maj. 3.º Dist. min. sed in hoc casu intellectus non necessitatur ad omnes
conclusiones verbales, neque ad unam per aliam, conc. ad omnes conclusiones mentales, neg.
supponitur min. 4.º Correy. Intellectus necessitatur admittere in conclusionem ea omnia idem
ficari inter se eodem modo, quo in primum conueniunt ea idem significari cum eodem termino, quo
veritas sua directe, sua indirecte inferatur, est mentaliter una eadem conclusio.

Obje. 5.º Datur habitus facilius productivus conclusionis: ergo intellectus non necessitatur
ad conclusionem; quia tunc habitus facit intuitum. Respo. correy. Habitus per se loquendo, &
tunc est in plerisque circumstantiis, videlicet quando, vel de materia obiectivitate, vel de multipli-
citate actuum connexio non est videtur. Quod autem non requiratur esse habitus, ubi connexio est
manifesta, contingit tunc per accidens.

SECTIO 12.

De syllogismo Sophistico.

Syllogismus sophisticus, qui etiam sophisma & paralogismus dicitur, est ius-
ta Arist. l. 1. c. 1. Oratio (quae) propter similitudinem, quam habet cum
syllogismo videtur veri concludere; cum tamen non concludat ob aliquam fallaci-
am. Fallaciae aliae sunt in dictione, seu in verbis, aliae in materia, quae omnes
enumerat Philocephus, l. cit. c. 2. & 5.

Fallacia in dictione.

1.º Est equivocatio, quae oritur ex diversis eisdem vocabulis significationibus; ut omnis
canis latrat; aliquid ex duobus coeleste est canis: ergo aliquid ex duobus coeleste latrat.
Ista equivocationem adducitur fallacia est analogia, ut quod videt est admirandum;
pratum videt; ergo pratum est admirandum.

2.º Est amphibologia, quae oritur ex ambiguo loci verbi; ut omnes Episcopi sunt
sacerdotes; isti libri sunt Episcopi: ergo isti libri sunt sacerdotes. Obi hoc Epis-
copi in majori est casus nominativus, & significat id, quod Episcopus est; in minori est
casus genitivus, & volent volent indicat Episcopi dominium in libris.

3.º Est Fallacia Figura dictionis, orta ex verbis similiter sonantibus, sed signifi-
cantibus diversa, ea q. quod imite fit fit coacti; sed tunc crescunt imite; ergo
crescunt

Item quando accipitur res, non pro quibus, sed pro qualitate; ut in hoc syllogismo, quem
 hominem huius vidisti, vides hodie; sed huius vidisti ambulantes; ergo ambulantes
 vides hodie. Quod quod edisti comediti; sed edisti carnes crudas; ergo carnes crudas
 comediti. Hæc et similia distinctione accipit, sic, quem & qualem, nego. In lingua
 uti, etc. Similiter in 2.º

1.º Est fallacia accidentis, quæ oritur ex eo quod vox aliqua dicitur modo permutata dicitur.
 et significat. e.g. quæ dicitur lepores et venator. sed homo lepidus sectatur lepores. et
 ergo et venator.

2.º Est fallacia compositionis, ubi infertur aliquid de rebus in rebus compositis quod
 rebus non est nisi in serui diuisio; ut Petrus potest ambulare. sed Petrus est sedens,
 ergo aliquis sedens potest ambulare. Ubi ex hoc, quod Petrus sedens potest ambulare
 in serui diuisio veniens, id est, ex hoc quod potest ambulare veniens, et ambulare infer-
 tur quod potest ambulare in serui compositio veniens, id est, quod potest componere seruum in
 ambulatione. Hæc idem est, dum mutatur suppositio de serui copulatio ad diuisio-
 nem, ut si dicitur, quæcumque sunt quingui, sunt duo et tria; sed quingui sunt quingui,
 ergo quingui sunt duo, et quingui sunt tria.

3.º Est fallacia diuisionis, quando aliquid infertur in serui diuisio, quod non est de
 rebus, nisi in serui compositio; ut, qui sedet non potest ambulare; sed Petrus se-
 det; ergo Petrus non potest ambulare.

causa Fallacia extra dictionem.

1.º Et præcipue fallacia est accidentis consistens in hoc, quod aliquid tribuitur sub-
 iecto, et est conueniens rationi, ut, et essentialiter, quod illi non competit, nisi ratione aliam
 existeret. Nomine autem accidentium hic intelligitur quod quod se habet per eandem formam et
 iacenti, nisi realiter, nisi ratione tantum distinguatur a subiecto. Huius vitium est hic syllo-
 gismus, Musicus non est ens naturale, sed artificium, Petrus est Musicus; ergo Petrus
 est ens naturale, sed artificium. Ubi in conclusione tribuitur aliquid Deo ut ei conuenit
 ratione naturali, quod ipse non conuenit nisi ratione Musica, quæ est forma accidentalis.

2.º Est fallacia, a secundum quid ad simpliciter, quando scilicet aliquid tribuitur
 nisi simpliciter, quod ipse scilicet conuenit secundum quid. e.g. quod habet albedinem et al-
 bum. Ergo habet albedinem. ergo est albus. Ubi ex eo quod sit albus secundum quid in-
 fertur quod sit simpliciter albus. Eadem est fallacia, quando predicatur tribuitur subiecto, et eum-
 dem simpliciter, et eo quod conuenit in quibusdam circumstantiis.

3.º Est ignorantia longui. Dicitur vero et longuius et longuissimus eger amicum concubitu-
 riam et teras. Quando scilicet obducitur et concubitus, quæ talia non sunt; tunc dicitur ignoratio
 et longui; ut si dicitur probare idem esse et non esse, diffundit, et eo quod sit duplum. Huius et
 non

duplum alterum.

2^a Est petitio principij, quando scilicet, per idem probatur idem. Et in proba dicitur
moxest, quia mutat iterum, et deinde probat eam mutare iterum, quia moxest. Ita
si argumentatur, dicitur facere circulum vitiosum.

3^a Est fallacia consequentis, quando scilicet, non veritati reguli condecisionis, arguitur
consequente ad antecedenti. Et est homo: ergo est substantia. Est substantia: ergo est
homo. Ubi ~~ita~~ substantia male inferitur homo; quia iuxta condecisionis regulam esse
quod omni homo est substantia, tantum sequitur, quod aliqua substantia est homo.

6^a Est fallacia non causa pro causa, quando videtur obtruditur ut causa alicuius effectus,
quod non est illius causa; sic, si. si nullum tempus esset, non esset nox; si nox non esset, die
esset; si esset dies, aliquid tempus esset; ergo si nullum tempus esset, aliquid tempus esset.
Ubi negatio necesse obtruditur tanquam causa sufficiens ut affirmetur dies: hoc autem causa non
subiicit, quia in suppositione posita quod nullum est tempus, non esset dies, neque nox.

7^a Est multiplex interrogatio quando scilicet per modum unius queruntur plura, quorum
quorundam diversis exigunt; Et anima equi, et tua. sunt ne immortales? Si affirmat, error;
quia equi anima est mortali; si negat, etiam error; quia tua est immortalis. Opponet quibus in
interrogatione distinguendo, in quibus arguere suppositione propria, hoc modo, anima equi non est,
tua est immortalis.

Supra est alia syllogizandi forma, et quidem lubrica, cuius sedes propria non ita faci-
li potest arguere, et ~~namque~~ dixit, te esse animal, verum dixit: sed qui dixit, te esse animu
dixit te esse animal; ergo dixit verum, qui dixit te esse animal, Uel aliter, verum dixit,
qui negat, te esse hominem immortalem; sed qui negat te esse hominem, negat te esse homi-
nem immortalem: ergo qui negat te esse hominem verum dixit. Huiusmodi inferendi for-
me nulla est veritas que non falsa nec illa est falsitas que non vera, huius capam appa-
reat. Ad primum distinga sic: verum dixit, ergo nihil alienum addat, conc: aliter
neg. Ad secundum, sic: verum dixit, si negat complexum dicitur, conc: in nego
verum extremum vigilatam, neg. Denum adde tantum ab esse individuali, ad esse specifi-
cum; Et, quod ego sum, tu non es; sed ego sum homo: ergo tu non es homo. Ubi major re-
sificatur de esse individuali, minor vero, et conclusio loquuntur de esse specifico. Ad haec aliter
fallaciae teni vitanda, tunc detegenda, regula maxime generalis, et optima est, et diligentissime
obseruetur, terminorum accipio, seu supposito, quo, nisi eodem aliquo sit, consequentia est rem
per illegitima.

SECTIO 53.

Expediuntur reliqua ad discursum.

Hi omnia, que ad syllogizandum pertinent, diu explicata, non est cum alijs argumentis operibus di-
scursu immoremur; quippe que vel ita sunt facili, ut regule non indigeant, vel ponere ad syllogi-
zandum reddunt, ad hoc sicut legi syllogisticae examinare. Nolumus igitur restare, ut hic dicitur
Capitulum generalia dicitur principia, et addamus aliquis de suppositione imposita, cum diu
est frequenter inter disputandum. Generalia principia dis-
cursus.

4^m Ex vero non nisi verum, id est, non potest salum dicitur esse vero per consequentiam legitimam, nam verum non connectitur cum falso, ne cogitur aliqui concedere falsum, ex eo quod dicitur verum.

5^m Si consequens legitime deductum est falsum, antecedens est idem falsum. Patet ex dictis.

6^m Ex falso aliquando verum, id est, si falsum antecedens concedatur, inde dicitur potest conuenire verum, ut, Petrus est equus: ergo est animal.

7^m Ex necessario, non nisi necessarium, nam necessarium non potest conuenire cum contingenti.

8^m Ex contingente sequitur contingens aut necessarium, non autem impossibile. Sic ex antecedente creatura existit, sequitur: ergo est producta, quod est contingens. Item, ergo Deus existit, quod est necessarium: non tamen sequitur impossibile, quia impossibile non potest conuenire cum contingente.

9^m Si consequens est impossibile, antecedens est impossibile. Patet ex duobus precedentibus.

10^m Ex impossibili sequitur impossibile, contingens, & necessarium. Sic ex hoc antecedente impossibili omne nitens ratiocinatur, recte inferri: ergo huiusmodi ratiocinatur, quod est impossibile. Ergo Petrus ratiocinatur, quod est contingens: ergo homo potest ratiocinari, quod est necessarium.

11^m Quidquid sequitur ex consequente, sequitur ex antecedente.

12^m Quidquid cum antecedente, Atque cum consequente.

13^m Quidquid repugnat consequenti, repugnat antecedenti.

14^m Ex quocumque sequitur antecedens, sequitur & consequens. Ratio horum omnium est eadem: quia, videlicet consequens continetur in antecedente, nec potest esse falsum, quin falsum sit antecedens.

15^m A contradictorio, vel contrario consequens, valet argumentum, ad contradictorium, vel subcontrarium antecedens. Nam, si antecedens, vel contrarium consequens sit verum, consequens est falsum: ergo per primum principium, si antecedens est falsum: ergo verum est contradictorium antecedenti, & huiusmodi contrarium verum, quod est contrarium antecedenti. Similiter, si hoc dicitur, aliquis homo currit: ergo aliquis homo mouetur, valet idem. Ratio a consequentis contradictorio, nullus homo mouetur, aut ab eius contrario, nullus homo potest moueri, ad contradictorium antecedens: ergo nullus homo currit, vel ad eius subcontrarium, ergo aliquis homo non currit.

16^m A contradictorio, vel contrario consequentis, non valet ad contrarium antecedens. Et in hoc dicitur, omnis animal mouetur: ergo omnis homo mouetur, non valet consequentia a consequenti contradictorio, aliquis homo non mouetur, vel ad eius contrarium, nullus homo mouetur, ad antecedentis contrarium, ergo nullum animal mouetur. Ratio est, quia ex hoc, quod consequens contrarium, vel contradictorium sit verum, sequitur quidem, quod antecedens sit falsum, non tamen quod eius contrarium sit verum, quia potest esse contrarium esse simul falso. Patet tamen contingit, ut ex contrario consequentis inferri possit contrarium antecedenti, si materiam, non autem si formam; addeque sic

hic modus arguendarum non est Universalis.

Ita Principia in omni diuina Veritate esse potuerunt, sed in entimemata reguli precipua
vixit necessaria, quia hoc non habent alia sibi propria, et quorum percipio debent in qua
sua materia confici et examinare, contendunt hic aliqui nulla esse entimemata naturalia. Solent
enim quod actu interuenerit entimemata naturalia, semper esse syllogismus: ex. g. dum
proferitur hoc entimema: Petrus est homo: ergo est animal: dicitur interuenerit illi hanc aliam
actum, omnis homo est animal, ad aliquam similitudinem, quod cum dicitur entimemata confici
tunt in intellectu syllogismum perfectum, qualem debent semper sequi inferentia aliqua
conclusio.

Verum tamen videtur sententia opposita. Nam ratio non apparet cui dicitur et ratio
sequitur esse motum sufficientem ad inferendam conclusionem. Sed hoc enim non requiritur aliud,
nisi ut duo veritates sint ita connexae, ut intellectu videtur unam non posse carere sine
alia. Sic lumine natura naturae est, quod ita connectitur hoc dicitur, omnis homo est animal,
aliquis homo est animal, et prima non potest esse vera, quin vera sit secunda. Unde intelle-
ctus primam cognoscens, habet motum sufficientem inferendi secundam. Similis dum propo-
sitione contextur, aliquando non potest facili assignari praeter consequentem, alia propositio,
ex qua tanquam ex altera prima inferatur conclusio, seu propositio consequens; eadem
ratio est difficultas, quando ex aliqua propositione inferatur alia equivoce, et non alter non
currit, ergo atque currit.

De suppositione impossibili.

Inter disputandum non raro adhibetur suppositio impossibilis, ut si homo esset equus,
esset irrationalis. Omni huiusmodi suppositio in bono reali desinit de ipso; quia pra-
dicatum equus, et subiectum homo se mutuo excludunt. Unde tale suppositum esset irra-
tionale, quia esset equus et non esset irrationalis, quia esset homo. Non igitur considerab-
letur repugnantia praedicati cum subiecto, sed oportet attendere ad solum praedicatum, et di-
dicere nam praedicatum antecedenti, scilicet, equus, connectatur cum praedicato consequenti, scilicet,
et, cum irrationali. Nam si datur haec connectio, poterunt ex tali suppositione deducere
clausulam legitime: Sic, scilicet, si homo esset equus, esset irrationalis, sed non est irrationalis:
ergo non est equus. Vel sic si homo esset equus, esset irrationalis, ergo omnis equus est irra-
tionalis. Nam veritas illius antecedenti, fundata in hoc Universalis, omnis equus est irra-
tionalis.

Suppositio impossibilis dicitur inadeguata, quando sic procedimus a repugnantia
praedicati cum subiecto; quando vero non procedimus ab illa repugnantia, dicitur sup-
positio adeguata. Suppositio impossibilis formaliter esse ipsam desinit, quando ipsam
praedicatur.

predicatum suppositioni seu antecedenti, sibi ipsi repugnat. Et cum dico, si Petrus es, et homo irrationalis, non es rationalis. Obi predicatum homo irrationalis deditur suppositionem ipsam, in quam cordina illa duo repugnantia. Minus est suppositio licet illegitima, quia cum inferat utrumque contradictioni non bene, est ad diuina inuicem; nam inde sequitur Deum esse rationalem, quia suppositus esse homo; et non esse rationalem, quia suppositus irrationali.

Quaestio. An in quacumque suppositione impossibili, possit inferri quodlibet per illationem formalem bonam?

Resp. negatiu. Prob. nihil potest inferri ex illa suppositione, quod non conueniat cum termino in tali suppositione positi, sed factum est, quod quodlibet conueniat cum termino positi in quacumque suppositione impossibili: exi. Neg. patet; nam inuenitur non inferatur eis alia nisi propter connexionem, quam habet veritas illa cum inferente. Prob. min. Quia omni termino possibili in suppositione impossibili habet connexionem limitatam, valentem ita ut non conueniant simul cum positore, et conclusionem cuiusvis rei. Sic in hac suppositione, si homo esset Deus, termini suppositionis conueniant cum omnibus predicatis hominis et Deum sed cum nullis alijs; ad idem illa suppositio est apud inferentem omnia predicata hominis, et Deum, non tamen alia; non enim bona est hoc sequela; si homo esset Deus, furca valeret.

Obiicitur 1.º Si homo supponatur Deus, recte inde inferatur, quod furca valeret; ergo ex suppositione impossibili, recte inferatur quodlibet; Consequ. Patet; nam illa sunt maxime disparata. Prob. aut. hoc syllogismus, vel homo est Deus, vel furca valeret; sed homo non est Deus; ergo furca valeret. Obi maior est vera, quia homo supponitur Deus; minor etiam est vera, quia homo realiter non est Deus; consequentia tamen est legitima.

Neg. aut. Ad prob. restat, minorem istius syllogismi, licet sit absolute vera, esse tamen falsam in suppositione quod homo sit Deus; unde negamin. Resp. Sol. ten. Si supponamus hominem esse et simul non esse Deum, vera erit praedicta, nam istius syllogismi: exi. recte inferatur illa conclusio. In hac suppositione, tunc maj. et min. syllogismi positi, et neg. conueq. Nam est syllogismus disiunctiuus recte conclusio licet minor remota aliquam, vel debet negatio concludere alteram partem maiori; quod hic non fit in suppositione quod homo sit, et non sit Deus. Hoc autem ten. suppositio, posuit maior et minor esse Deum, quando furca non valeret, seu quia non falsa sit conclusio.

Obiicitur 2.º Intra definitum principium, ex impossibili sequitur contingenti euariationem.

Impossibile, sed omnia sunt vel contingencia, vel necessaria, vel impossibilia: ergo omnia sequuntur ex suppositione impossibilitatis. Dist. maj. Si impossibile, sequatur ali qua contingencia, necessaria, et impossibilia, con: omnia, neg. maj. Ille enim non est sensus principij assignati, unde concaim minori, neg. consequentiam.

Solam antiquissimam hic methodum innotuit, innotuit, quam in quasi materia, inveni si potest melius tenemus apud ad aliquid probandum. Occurrit autem tot difficultatibus est obvena, ut merito assinorum pon assignari possit.

Ponte hoc non indigebunt, qui hactenus tradita bene intellexerint, in primis, si non defuxit, sequens in disputatio-

nibus exercitium, quacum plurimum pro-

ceptum loco es.
de ponit, ut
hic Sum-
mularu p
Finis.

~~Maestrius hic sicut precepit~~
~~Quaque nostri dedit, Phisicus alio dicit.~~

~~Jesus adis chartam claudat cantata pagella~~
~~Stig D Cj A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z~~

ma

Obiecta dicitur per modum fractionis, figuris
pennarum

Pr
Lr
Di
Re
De
De
De
E
Tr

Q
U
R
A
C
P
D

D

Q
D
Q
D
E
Q
D
E

INDEX SUMMULARUM.

Proamium.	Fol. 1.	DISPUT. 2°	
Introductio ad Summularum.	Fol. 2.	SECT. 1°	
Diff. 1 ^a ad 1 ^m menti op. S. 1 ^o de Def.	Ibi.	De Divisiōe.	Fol. 15.
Reg. Def.	Fol. 3.	Reg. bon. Divis.	Fol. 16.
Def. potest tria defini.	Ib.	Modi argum. ex Divis.	Ib.
Def. bene def. oratio explan. eam rei.	Fol. 4.	In qua menti operatio vultur divisa.	Ib.
Def. perf. convulsi in sola apprehen.	Ib.	Utrum Def. & Div. sint diversi modi scdi.	Ib.
SECTIO. 2°	Fol. 5.	SECT. 2°	
Tras. Log. recte def. idem qd reobit propositio.	Ib.	De nōe verbo oratioe & propoē.	11.
SECTIO. 3°		Quale sint propoē falsifantes & non inpropoē.	19
Quibus scdis veniat rāo tri.	Fol. 6.	SECT. 3°	
Uter tm intro. tum extra prop. pm. hab. rāo tri.	Ib.	De ma. fra. qualitate & quantate proporum.	20.
Rāo tri potest operari syllabi de modo sum. m. m. m. m.	Fol. 7.	SECT. 1^a	
Adverbia de si sum. forlit n̄ sunt eti.	Ib.	De oppoē propoem.	21.
Copula sumpta forlit n̄ ē trās.	Ib.	Oppoē propoē de jee de subo sum. m. m. m.	Ib.
Propoē mens. n̄ habet tm proprie dictos.	Fol. 8.	Oppoē propoē de jee de subo singulari	22.
Dua prop. in eor. part. de. dicunt eti prop. ignita.	Ib.	Oppoē propoē copulativa.	Ib.
SECTIO. 4°		Oppoē propoē conjunctiva.	Ib.
Divisio trōrum.	Ib.	Oppoē propoē quantitate mixta.	Ib.
SECTIO. 5°		Oppoē propoē casualij.	Ib.
Utrū trō scdis praliter iporet fra. q suby.	Fol. 10.	Oppoē propoē ratiōnality.	Ib.
De quibz prodari possunt eti scdis.	Ib.	Oppoē propoē exponibility.	23.
Quinam eti possunt ifinitari.	Ib.	Oppoē propoē aequivalentij.	24.
De quibz prodari possunt eti ifinia.	Fol. 11.	SECT. 2^a	
SECTIO. 6°		De propoē aequivalentia & succurva.	Ib.
Explan. suppoē trōrum.	Fol. 12.	DISPUT. 3^a	
Quid sit propoē eē de subo n̄ suppoē.	Fol. 13.	SECT. 1^a	
SECTIO. 7°		Quid de quoculso sit Dicitur?	25
De indivisio rāo.	Ib.	Quoculso sit Dicitur?	26
SECTIO. 8°		In quo vultur Dicitur forlit.	Ib.
Explan. reliqua trōrum proprietate.	Fol. 14.	SECT. 2^a	

Explantur principia & regula.	27.
Regula syl. charhy.	28.
SECT 3^a	
D ma ^a fra ^a & modo syl.	29.
Regula pro prima figura.	30.
Regula pro 2 ^a fig.	30.
Reg. pro 3 ^a fig.	30.
SECT 4^a	
De rano non arguendi rilo.	30.
SECT 5^a	
De reductioe syllog.	32.
Reg. pro reductioe offen.	36.
SECT 6^a	
De reductioe per impossibile.	36.
Reg. pro 1 ^a fig.	36.
Reg. pro 2 ^a fig.	33.
Reg. pro 3 ^a fig.	36.
SECT 7^a	
D syllog. hyppot.	36.
SECT 8^a	
D syl. demonstrat.	35.
Utrm det rancia?	36.
Utrm adquirat aliqua rancia de novo?	36.
Quid sit syllog. cog. & rancia.	37.

SECT. 9°	
Utrm rito falsi aut rita rancia obz rita.	36.
Conclua rita rancia rancia obz rita.	36.
Conclua 1 ^a	38.
SECT. 10°	
Utrm rancia demonstrat rancia rancia rancia rancia.	39.
Conclua 1 ^a	40.
Conclua 2 ^a	36.
Conclua 3 ^a	36.
Conclua 4 ^a	36.
SECT 11°	
And quomodo rancia rancia rancia rancia.	41.
Conclua 1 ^a	36.
Conclua 2 ^a	36.
SECT 12°	
D syllog. rancia rancia.	43.
Fallacia rancia rancia.	46.
Fallacia rancia rancia.	46.
SECT 13^a	
Expediuntur rancia rancia rancia.	44.
De rancia rancia rancia.	45.
Utrm in quacumq; rancia rancia rancia.	46.

LOGICA TRACTATUS

I.

QUESTIONES PROEM.

Mond Philofophus in cuiusdam rei tractatione quatuor esse investiganda; videlicet an sit, quid sit, quale sit, et propter quid. De primo, id est de Logica existentia non potest dubitari. Quicquid enim, quia ipam contemnebat, non nisi rursu a sapientibus fuit acceptu. De reliquis, hic instituimus breviter disputationes proemiales.

DISPUT. I.

Quid sit Logica, et quid eius
Obiectum?
Sectio I.

Quid et quotuplex sit Logica?

Logica definitur a nonnullis, scientia directiva intellectus ad recte operandum. Ab alijs, scientia directiva operationum mentis. Ab alijs denique (ut Aristoteles definitionem omittit) facultas recte discurrendi. Quorum ea, si definitionibus multu copiose naturam Logica, facile potest colligi et postea diceretur.

Dividitur Logica 1° in naturalem, & artificialem. Logica naturalis est vis nativa intellectus, per quam ipse primorum principiorum et independentium a regulis, potest facultate sibi innata in multis recte operari; quod quoad veritatem contingere hominibus Logica imperiti. Logica artificialis est collectio regu-
larum prescribentium modo ad recte definiendi, dividendi, & argumentandi.

2° Dividitur Logica artificiali in docentem, & utentem. Logica docens sunt illa regu-
lae prescribentes modum recte operandi, quae in omnibus magna ex parte est
plurimum.

Quest. Proem.

Logica dicitur sunt actus producti ex prescripto Logica docens, videlicet definitio-
num, divisionum, & terminum. Quae, quatenus sunt conformia regulis, sunt actus do-
cendi: quatenus vero deponunt in nos vel illa merita, pertinent ad aliam scientiam.

3° Dividitur Logica docens in actualem et habituales. Logica actualis con-
sistit in ipsis actibus Logicae docentis, quales sunt definitio debet esse convertible cum def-
inito. Membra dividenda debent adaequare divisum. Logica habituales consistit
in habitibus, qui ex frequenti actu Logicae repetitione acquiritur, et sunt quaedam
quasi reliquia, et semina, quae actu frequenter tractati relinquuntur in intellectu, unde
facilitatur similitum actuam productio.

4° Dividitur in Logicam deffinitivam, dividivam, & discursivam; de quibus in
summo iam egimus.

5° Dividitur Logica discursiva in analyticam, topicam, & sophisticam. Analytica
tradit regulas pro syllogismo demonstrativo: topica pro syllogismo probabili. Sophisti-
ca ostendit modum fallaciae detegendi, & sophismata potius vitandi, quam confunden-
di.

sectio 2^a

De objecto in communi.

Objectum est omne illud quod obicitur potentiae, seu i quod potentia aliqua ten-
dit per nos actu. Sic, quia potentia videndi, seu facultas videndi, meritis habet sui acti-
bus deponit circa colorem, coloratum dicitur objectum potentiae visiva: similiter, quia
obitus percipiuntur sonum, soni audiri &c. ita dicuntur harum potentiarum objec-
ta. Unde quia potentia, actus & habitus tendunt in idem objectum, requiritur idem in
objectum actuum, habituum, & potentiarum.

Objectum dividitur primo in adaequatum & inadaequatum. Objectum adaequatum
est totum illud, quod ab aliqua potentia attingitur. Objectum inadaequatum est aliquid eo-
rum, ad quod potentia alicuius actu determinatur: ut, g. potentia visiva. Objectum
adaequatum est omne coloratum; objectum inadaequatum est aliquid coloratum, ut, album
vel nigrum.

2° Dividitur in materiale & formale. Formale est, quod attingitur a potentia
propter se, seu ratione sui: materiale est quod non attingitur propter se, sed ratione
objecti formalis. Sic cum intueris partem album, color est objectum formale; quia non minus
ratione alterius, sed ratione sui. Latius vero est objectum materiale, quia videtur ratione coloris,
non autem ratione sui. Similiter si vellis pharmacum propter sanitatem, solutus
objectum formale est sanitas, quae intenditur propter se; materiale vero est pharmacum, quod
intenditur propter sanitatem.

3° Dicitur objectum formale, in limitans, finale, et fundamentale. Objectum formale limitans est objectum formale ad quatuor alicuius potentia, seu est ratio formalis in objecto, propter quam potest a tali potentia attingi; ita ut illud omni, et illud solum potest attingi a potentia, in quo reperitur illud. Ita potentia prima objectum limitans est intellectus, secundum, potentia hominum; nam omni, et solum coloratum potest vni percipi, intellectus in nihil tenet nisi sub ratione dei, nec volens in aliquid fecerit, nisi quia bonum.

Objectum formale finale, seu motum finale, est finis ultimo intentus a potentia dum operatur circa sua objecta. Ut g. Si Pellis medicinam est sanitatem, sanitatem obstruam, studium vero non est eius referens, est studium objectum formale finale; si vero studium referat ad maiorem Dei gloriam, et omni debemus tunc est hoc gloria objectum formale finale voluntati intendenti medicinam. Similiter quando intellectus elicitorum aliquid, hunc. Et definitio sui clarior definitio, objectum formale finale est finis ultimo, ad quem illi actus diriguntur. Hoc autem interest intellectum inter et voluntatem quod voluntas potest pro se ipso hunc vel illum finem intendere, intellectus autem magis habet finem illum, ad quem actus eius est sua natura ordinatus.

Objectum formale fundamentale, seu motum fundamentale est illud, quod intellectus, vel voluntas fundamentum prout elicendi hunc actum prout alio. Sic cognitio sanitatem medici iudicium est motum fundamentale, cuius potius veram incusat, quam summas medicinam; sic etiam geometria non respectu intellectus motum fundamentale, cuius deducit hanc conclusionem pro alia.

4° Dicitur objectum formale in formale quod, et formale sub quo. Objectum formale quod, est quicquid a potentia per se et immediate attingitur: formale sub quo, est ratio formali vel qua, seu propter quam objectum a tali potentia attingitur. Ex. g. in parte alba, albedo est objectum. Formale quod tunc a potentia percipitur, non propter aliquid extrinsecum distanciam, sed propter se, ad ratio formalis, cuius albedo potest attingi a tali potentia, et quo obiectum requiritur, existit approximatum obiecto, et percipi potest ab illa potentia, illa, inquam, ratio formalis dicitur objectum formale sub quo.

Dixerunt aliqui, verum in exemplo primo (id est de albi potest intelligi) objectum formale sub quo sit ipse color, an vero speciali quodam attingitibus, subiectum vel obiectum. Et quodam leui momenti: videtur tamen rectum loqui qui dicunt coloratum ipsum esse objectum formale sub quo. Nam 1° et quatuor ratio, cuius obiectum sunt videtur? respondere debet, quia est coloratum, non autem quia est visibile, dicere enim fortiter posse videtur quia est visibile, vel tali modo attingitibus, et probare idem per idem. Deinde objectum formale sub quo est ipsa formali ratio, vel attingitibus, seu illud in quo fundatur illud attingitibus; sed hoc non fundatur in

semper, sed in aliquo predicato distinet nam obiectum est aliter attingibile, quæ est co-
locatum, et non est conuersus; ergo ista attingibilitas non est obiectum formale sed quo.

¶ Diuiditur obiectum materiale in proximum & remotum. Proximum est quicquid a po-
tentiâ attingitur immèdiate. Remotum est quod terminat actum tantum mediâte, mediâte scilicet
obiecto proximo. Sic dum aspicio faciem, albedo immèdiate terminat actum est ob-
iectum proximum, parus vero, qui non attingitur secundum se, sed mediâte secundum albedi-
nem illi inherentem, dicitur obiectum remotum. Unde colligat obiectum materiale
proximum esse idem realitèr cum obiecto formali (Calbedo enim non realitèr distinguitur à co-
lore); distinguitur tamen formalitèr, quia obiectum materiale proximum est quod attingitur
secundum se, sed non propter se formalitèr; obiectum formale est, quod attingitur & secun-
dum se & propter se.

¶ Diuiditur obiectum materiale, in obiectum primum & secundarium. Obiectum prin-
mum & per se est illud ad quod notitiam vel effectiorem scientia aliqua ordinatur. Se-
cundarium est, quod non consideratur, neque attribuitur nisi in adiutorio ad obiectum primum;
cognitionem vel effectiorem, sic Astronomia obiectum primum est sphaera celestium, &
secundarium vero, seu obiectum per accidens, est sphaera lignea.

¶ Diuiditur in obiectum attributionis & attributum; obiectum attributionis insit
igitur practico est illud ad cuius effectiorem, & in scientiis speculatiuis est illud ad cuius notitiam
religiosa omnia in illa scientia ordinantur. Obiectum attributum est illud omne, quod ordi-
natur ad obiectum attributionis. Hinc Theologia obiectum attributionis est solus Deus. Obie-
ctum attributum autem sunt res creatæ, quia harum notitia ordinatur ad respectum Dei cogno-
tionem, quæ non refertur ad aliud, ista scientia. Ad obiectum attributionis requiruntur
illa tria conditiones; 1° ut ad ipsum referantur omnia in ista scientia, ipsum deo refe-
ratur ad nihil aliud; 2° ut in eo obitio scientia acquiescat; 3° ut scientiam dis-
tinguat, seu faciat differre ab omni alia scientia.

SECTIO 3°

De obiecto formali Logico.

Cum omni actus Logici sint intellectuâles, dicitur non potest, quin Logico
obiectum formale limitari nisi ratio veri, obiectum autem fundamentale principia lumine
naturæ nota, in quibus fundantur regulæ Logice. Quæsto igitur præsertim institutus
de obiecto formali finali, quod simpliciter vocatur obiectum formale. In hac con-
troversiâ de candidè fatear, quod veritas non vni di, nec vni formidine auctori à
communi inter nostratos opinandi modo, præsertim cum jam jam nec per tempus imbi-
licat, nec per salutem castigat aliqua, quo forte coniectura indigebunt. Licet ra-
men quam aliquid statuumus.

Nota

Nota 1° Scientias illas esse speculativas, quae necesse contemplantur naturam sui
 objecti. ibiq; hexent; talis scientia est Divina quae speculatur corpus naturale. Illa scientia
 sunt practicae quae procedunt modum aliquid efficiendi, et ex natura sua practici respici-
 unt; talis scientia est Logica, et postea probabitur. Nota 2° Quoniam hic insti-
 tutio de Logica doctore, seu de collectione regularum, quibus intellectus dirigatur in mo-
 do operandi. Secundum autem est, necesse instituat Quae de Logica habituali, an de ac-
 tuali; nempe actu habitu et potentia referuntur circa idem objectum, et respectu eundem fi-
 nem; addo q; habent idem objectum, cum formale, cum materiale.

Conclusio 1°

Objectum formale Logicae non est operat-
 ionum - rectitudo, quam a
 Logica accipiunt ipse.

Prob. 1°

Objectum formale Logicae est finis, quam ipse Logica per se, et immediate inducit in
 suum objectum materiale: sed rectitudo operationum non est finis, quam Logica per se et im-
 mediate inducit in suum objectum materiale: ergo rectitudo operationum non est objectum formale
 Logicae. De maiore non dubitatur: nam finis aliquid rei est terminatio aliquid, ad quod con-
 ducit per se, et immediate. Sic finis operari est gloriari recte, non autem causare mentem,
 quamvis ad hanc mediatio conducatur: finis etiam finitatis est reparare obsequium, sui con-
 tinuam potentiam virtutem, non autem invenire liberum, quamvis per accidens ad hoc inducatur.
 ergo nisi Logica immediate et per se inducat operationibus rectitudinem, haec forma nignandi-
 ci finis, seu objectum formale Logicae. Prob. nunc min. Rectitudo operationum idcirco, si
 eorum esse: ergo alio accipiunt immediate suam rectitudinem, a quo accipiunt immedia-
 te suam esse; sed esse non accipiunt immediate a solo intellectu, qui est potentia productiva
 talium operationum: ergo etiam accipiunt immediate a solo intellectu suam rectitudinem: ergo
 Logica non trahit illi per se et immediate rectitudinem istam.

Dico. Sine concursu Logicae intellectu non produci operationibus recte: ergo Logica con-
 currit ad rectitudinem operationum: ergo et operationibus accipiunt rectitudinem a Logica. Conf.
 Operatio recte potest considerari, vel precipue si est operatio intellectus, vel si est operatio
 conformis regulis Logicae. Si primo modo consideratur, concipitur ut operatio procedens ab
 intellectu, sed ut indifferens ad rectitudinem, vel pravitatem: si secundo modo consideratur,
 concipitur ut habere rectitudinem deservit a regulis Logicae: ergo non concipitur recte qua-
 tenus procedit ab intellectu, sed quatenus procedit a Logica: ergo quia haec trahit operatio-
 nis rectitudinem.

Dist. ant. Intellectus non produci operationibus recte sine concursu mediato Logicae intel-
 lectum dirigenti, conc. sine concursu immediato Logicae influenti immediate in ipsa op-
 eratione,

operationis, neg. sup. ant. & in eodem sensu conc. vel neg. quae inferuntur. Operatio
 nu non aliter accipiunt utilitatem a Logica nisi quia procedunt ab intellectu
 agente ex principio regularization Logicae; hoc autem non probat operationem dirig
 imaginari a Logica, sed produci ab intellectu, quem Logica immediate dirigit.

Ad confirm. resp. Operatione non concipi recte quatenus sicut ab intellectu pro ca
 se, sed quatenus ab intellectu agente ex directione Logica; ad hoc autem non requiri
 tur ut Logica immediate influat, sed causet istam rectitudinem, sed sufficit quod intel
 lectus attendat modum recte operandi.

Resp. 1.º: Si in Logica intellectus non sit principium completum operationis
 rectae: ergo Logica complet intellectum per modum concipiendi; ergo etiam simul
 cum intellectu influat in operationem rectam. Neg. ant. Finis est completum
 quando in se continet totam vim activam, qua requiritur ad productionem effectus,
 licet hic & nunc non producat in actu alicuius conditionis: sic ignis est
 principium completi potest producere alium ignem in materia disposita, quando hic
 & nunc non producat, quia non applicatur. Sic etiam intellectus est quoad se prin
 cipium completi potest producere operationem rectam, quando requiritur per modum condi
 tionis directionem Logica, ut sciat vim quam activam modo debito in actu redu
 cere. Quod autem independenter a concursu immediato Logicae, intellectus in se continet
 totam virtutem effectivam, qua requiritur ad operationem rectam; probatur 1.º quia si
 ne Logica praeidio intellectus ipse ellicit operationem rectam; cum hoc tamen diversimodis, quod
 agens ex principio Logica eum ellicit cetero, & impossibile, quia Logica distincte ellicit
 eum, vel conjunctiva. Prob. 2.º Quia operatio recta non est imperfecta, & plene
 perfectior, quam prava: ergo non requirit, ut causa immediate influens sit imperfecta.

Resp. 2.º: Habitus aliarum scientiarum immediate concurrunt ad actum: ergo
 & habitus Logici immediate influunt in operationem, quod sunt per regulas Logicas.
 Sed nunc dist. ant. habitus illi immediate concurrunt ad actum simili illi, a quibus
 ipse habitus sunt producti, conc. ad alios divinitus, neg. ant. & conseq. Operatione Lo
 gica, quando fiunt iuxta regulas, sunt tamen regulis plane divinitus, & quo ad ma
 ximam certam quam verantur, & quo ad invicem modum tendenti: sic hoc affini
 tio, animal rationale, vel hoc conclusio, ergo Petrus est homo, non sunt simili illi regulis,
 adeo non procedunt a regulis Logicae, vel eorum habitibus effectivis concurrenibus.

Prob. 1.º: Operatione intellectus non sunt capaci rectitudinis a Logica induentis: ergo
 Logica ipse non tribuit immediatam rectitudinem: ergo haec relictio hoc potest suffici
 tum formale Logicae, reliqua per se patent. Prob. ant. Quia operatione intellectus sunt
 omnia vel essentialiter recta, vel essentialiter prava, adeo immutabili: ergo non sunt ca
 paci

capaci rectitudinis exerceat accipiendi. *Concl.* Operatio quando sunt, sunt immutabile, additio non possunt rectificari, si dunt prae: antequam sint, non possunt accipi a Logica additio non possunt accipere rectitudinem ab ipa: nec possunt dum actu producantur dirigere in memoriam a Logica, quia Logica non in memoriam influat in eorum productionem.

Dico. Logica efficit, quod operatione vivuatur recte, cum nisi Logica potuissent produci prae: ergo quando non sunt tales diriguntur a Logica. *Dist. ant.* Logica efficit ut illo ipso producantur recte, quo possunt produci prae, negant: efficit ut loco praevarum, quo sine Logica fuissent producti, producantur alio operatione recte, sub int: itaq' efficit mediate, in quantum dirigit intellectum, conc: immediate et per influxum proprium, neg. ant. et conseq. Quia non potest immediate dirigi a Logica, quod ab ea non attingitur nisi mediate. *Resp.* Satis Logica dirigit operatione in sua causa. *Concedo* assumptum. Nam dirigere operatione in sua causa non est aliud, quam ipsam causam, seu intellectum dirigere, ut sic directus possit produci operatione recta.

Prob. 3. Quamvis Logica tribueret immediatam rectitudinem operationibus, hoc esset per accidens respectu Logicae docentis: ergo illa rectitudo non est obiectum formale Logicae. *Conseq. per se.* Nam obiectum formale scientiae debet esse finis per se et primario intentus a tali scientia. *Prob. ant.* Ut scientia dicatur docere solum requiritur, ut ostendat modum aliquod perficiendi: sic ut aliqui dicatur docere artem architectonicam, vel nauticam, non requiritur ut ipse domum exstruat, vel navim moderetur: sed sufficit quod praecipiat tradat, quibus illa gaudere perfici: ergo ut Logica sit scientia docens sufficit quod praecipiat modum recte operandi: ergo est per accidens respectu Logicae docentis, nisi immediate influat in operatione.

Prob. 2. Quia cum Logica sit suam omni dispositione praeparata ad aliam scientiam, debet eius finis esse aequivalens independenter ab alia scientia: sed rectitudo operationum non potest haberi independenter ab alia scientia: ergo nec esse finis et obiectum formale Logicae. *Ita prob.* Quia incongruum est, ut scientia quae ad aliam praeparatur non possit obtinere finem suum nisi dependenter ab illa, ad quam praeparatur. *Prob. min.* Quia quatenusque intelligentes regulae Logicae nunquam recte deservunt, dividunt, aut dicuntur, nisi aliunde innoterant natura, facti, et proprietate rerum.

Conclusio 2^a

Directio intellectus est obiectum formale Logicae.

Prob. 1. Logica est essentialiter scientia docens et dirigens: ergo est natura sua ordinata ad docendum et dirigendum; sed non potest docere et dirigere nisi intellectum: ergo ad tantum docendum et dirigendum ordinatur ex natura sua: ergo directio intellectus est finis et obiectum formale Logicae. *Primum* est manifestum ab omnibus seu comunitate. *Prob. secundum.* Logica non dirigit nisi representando regulas, seu ostendendo modum recte operandi: sed istud

intellectu est capax tali directioni; nam ipse solum potest cognoscere regula. Et modum operan-
di: ergo solum intellectus potest dirigi a Logica.

Prob. 2^a. Finis omnium actuum est iuxta suam potentiam; sed actu Logici non ac-
tus intellectus, ergo finis actuum Logicorum est iuxta ipsum intellectum; Sed non aliter ju-
vant quam dirigendo: ergo finis eorum est dirigere intellectum. Prob. maj. Quia omni ac-
tus procedunt in bonum sicut potentia, et ad illud est natura sua ordinata: ut patet ab
inductione: sic etiam Divus ordinatur ad conservandam potentiam videlicet, auditionis.
nisi est conservare potentiam avertentem, &c. Min. pat. Prob. supponitur. Actus ad
quos solum representant regula: ergo non possunt iuxta nisi illas representanda; sed ju-
dicia representando regula est dirigere: ergo actu Logici non possunt iuxta intellectum
nisi dirigendo.

Concl. Omni verbi finis est alicui representare suam significatur, ergo finis debiti
mentali, quo intellectus sibi loquitur, est ipsi intellectui manifestare illud, quod per
verbum mentale representatur. Sed actu Logici, sicut et omni intellectu sunt verbum
mentis, et representant regula Logica: ergo finis actuum Logicorum est manifestare in-
tellectui regula Logica. At qui manifestat regula potentia intellectus est talis poten-
tiam dirigere: ergo finis actuum Logicorum est dirigere intellectum.

Prob. 3^a. Omnis ars habet pro fine supplet aliquam naturae defectum; sed Logica
est ars: ergo est finis Logica supplet aliquam naturae defectum; sed nullum supplet po-
test, nisi defectum intellectus: et hunc defectum non aliter quam intellectum dirigendo: ergo
huiusmodi directio est finis Logica. Maj. pat: quia ubi natura non deficit ars est super-
flua. Min. tam. et patet prohibetur. Dubium est prima pars prob. Quia ad hoc est
cogitata est Logica, ut doceret intellectum recte operari, et ad naturam suam ordinare ad
bonum intellectus. Probatur secunda pars: quia solum naturae defectum suppletur a Logi-
ca est ignorantia intellectus circa modum operandi, haec autem tollitur per Logicam direc-
tionem.

Concl. Quia cum operationes sint essentialiter immutabiles, si recte sint non indigent
directione Logica; si vero pravae sunt sunt in corrigibiles; ad hoc defectum ille arguitur
a Logica suppletur immediate.

Obiectum 1°. Omnis scientia practica ordinatur ad opus aliquod, cuius perfectio est
illius scientiae obiectum formale; sed Logica est scientia practica ordinata ad operatio-
nem, quarum perfectio est eorum recitatio: ergo recitatio hoc debet esse obiectum formale
Logicae.

Arg. maj. Nam nulla scientia practica ordinatur et natura sua ad opus aliquod
per se et immediate efficiendum; ordinatur quippe omnis scientia ad perfectionem, et
directionem intellectus, qua mediante, ordinatur ad opus.

Respl. *Ita p[ro]p[ri]a et natura ob[er]ationis formale est perfectio p[ro]p[ri]a vel actus; ergo operatio
non reactiva debet esse ob[er]ationis formale Logice. Dist. ant. Si autem illa consistat in re h[ab]itu intel-
lectuale docente modum aliquid faciendi, neg: si numeratur, et nisi sit p[ro] exercitio cetero, et a-
cquisio instrumentorum sui, conc. ant. & neg. conseq. Nam Logica est scientia p[ro] intellectu; non
aliter in se influens, quam attendendo per regulas modum, quo op[er]a p[ro]p[ri]a; tunc autem
scientia habet p[ro] ob[er]atione formale directionem intellectu, qu[ia] ip[s]a causam immediate, non autem
perfectiorem op[er]is, ad quam non conducunt nisi mediate.*

Objic. 2. *Logica respicit reactivitatem operacionum et formam in suum ob[er]ationis materiale
inducendam; ergo illa reactivitas est ob[er]ationis formale Logice. Dist. ant. Eam respicit et formam
immediate a se induendam, neg: induendam ab intellectu in Logica directione, conc. ant. & neg. con.
Forma illa, qu[ia] est ob[er]ationis formale alius scientie debet induci p[er] influentiam immediatam su-
per scientia.*

Respl. *Si omnis operatio intellectu necessario habet reactivitatem, Logica esset superflua;
ergo talis Logica consistat in hoc, quod talis operacionibus reactivitatem; ergo reactivitas operacio-
nis reactivitatem est finis Logice. Si tibi placeat, potest replicari idem sic: si intellectus non in-
dirigitur directione Logica esset superflua; ergo si quis probat hoc argumentum, talis Logi-
ca consistat in hoc, quod dirigat intellectum; ergo dirigat intellectum est finis Logice. Quod
conclusio primo entimemate, nego secundam illationem. Hoc omni est ad ea omnia v[er]ba, ad
quod concurrens vel mediate, vel immediate: ad illa tamen potest esse aliquid rei finis, et for-
male ob[er]ationis, ad quod talis se concurrens immediate. Cum igitur, et ostensum est, Logica non con-
currens immediate ad reactivitatem operacionum; hoc reactivitas non est ob[er]ationis formale Logice.*

Objic. 3. *Omnia autem Scientia p[ro]p[ri]a dirigunt intellectum; ergo directio intellectus sui,
iuxta non eorum omnium ob[er]ationis formale. Sed hoc dicitur est autem omnes Scientias conjun-
tere, quo nihil absurdum; ergo ad vitandum hoc, debemus dicere, directionem intellectus non
esse eorum ob[er]ationis formale. Obj. addo nec Logice. Dist. conseq. ergo eorum omnium ob[er]ationis
formale est directio intellectus ad suam seandem rem, neg: ad res didiceras, conc. conseq.
& neg. utrumque. Nam scientia variis aliquid p[ro]p[ri]a per hoc quod dirigant ad didiceras:
Logica ad recte operandum; Altruistica p[ro]p[ri]a, ad intelligendum eorum modum, et sic de ali-
quis.*

Objic. 4. *Logica est scientia p[ro]p[ri]a; ergo eius finis non est docere intellectum. Prob. conseq.
Docere intellectum est manifestare aliquid non p[ro]p[ri]a notum; sed hoc non sufficit ut Logica dicatur
scientia p[ro]p[ri]a; ergo si p[ro]p[ri]a sit, illius finis non est docere intellectum. May. prob. nec est
minor; nam omnis scientia speculativa manifestat intellectui aliquid non p[ro]p[ri]a notum. Neg.
conseq. Ad prob. dist. min. Sed non sufficit manifestare eorum naturas et p[ro]p[ri]a ibi sita,
con: non sufficit manifestare modum, quo aliquid operatur fieri, neg. min. & conseq. Ad prob.
min. respondeo: Scientia speculativa h[ab]ere in sua contentione eorum, Logice vero non solum
speculati*

naturam & proprietates operationis actus, sed etiam regulas rationis, & per se hanc mediam
 eos efficiendi: hoc autem sufficit, ut Logica intinere, & si natura sua referatur ad primum,
 addere dicatur scientia practica.

Objic. 5. *Actus Logici ordinantur ut medium ad suum finem, sed medium realiter
 distinguitur a suo fine: ergo actus Logici distinguuntur realiter a suo fine. Sed non
 distinguuntur realiter a directione: ergo directio intellectus non est finis actuum Logicorum. Maj.
 potest, quia finis & medium non correlativa, addere directio intellectus non potest esse finis
 actuum Logicorum, quoniam actus Logici sunt medium respectu illius finis. Item. Item minor, quia
 nihil potest esse medium ad se ipsum, nam medium jure est ad acquisitionem finis, & ad eum
 presupponitur. Sub. Subjungitur. Item actus Logici faciunt intellectum directum non ali,
 quod in ipso producendo, sed nisi communicando se ipso, addere sunt ipse formali directio.*

Diff. maj. *Actus Logici ordinantur ad suum finem extrinsecum, conc. ad finem intrin-
 secum, neg. maj. & omnia non. Dist. conc. ergo actus Logici distinguuntur realiter a suo
 fine extrinseco conc. a fine suo intrinseco, neg. conc. Subjungitur, dist. illatum: ergo direc-
 tio intellectus non est finis extrinsecus Logice, conc. non est finis intrinsecus, neg. illatum. Finis
 extrinsecus dicitur ille, ad quem referitur a voluntate tanquam instrumentum aptum ad illius
 acquisitionem, vel effectum: cum igitur non solum voluntas velle aliquid ut aptum ad con-
 utationem sui finis, finis extrinsecus necessario distinguitur a medio, interea datur multa relatio realis,
 quae non sunt medium et finis, nisi quatenus unum intenditur propter aliud. Finis intrinse-
 cus est ad quem se ordinatur ut intrinseca sua tendentia: et si sic ordinatur in genere causa
 efficientis, quomodo medium igitur ordinatur ad productum eorum, distinguitur a suo fine,
 si deo ordinatur in genere causa formali, sicut dicitur ad videndum, & dicitur ad constan-
 dam potentiam ordinem, non distinguitur realiter a suo fine, seu effectu formali, neque
 habet respectu illius rationem medij. Hoc ultimo modo finis Logice et actuum Logicorum
 est directio intellectus, quae est illatum effectus formali, ad quem est natura sua ad intrinsecum, finis
 extrinsecus est finis ille finis, ad quem Logica applicatur a voluntate.*

Objic. 6. *Directio intellectus nullo modo est objectum Logice: ergo nec formale. Sub.
 ant. Obiectum distinguuntur realiter ab illo cui subjicitur, sed directio intellectus non distinguitur
 realiter a Logica, ergo. Neg. ant. ad primum, neg. maj, quae est certio falsa, si motus
 dicitur accipiatur, nam intellectus recognoscere, voluntas se amari, actus super se reflectendi
 non distinguuntur a suo fine. Quamvis Logica respectu (quatenus Logica est causa formali,
 directionis) possit terminari ad se ipsum, quatenus est effectus formali. Sed hoc certe non appi-
 nent nisi distinctio rationis.*

SECT. I^a
D obiecto materiali Logicae.

Obiectum, si dixerimus, est quodlibet officium potentia visibili: obiectum vero materiale est quod
 actus

aliquid

attingitur quidem, sed rationi alteri. Unde si aliquid potest esse obiectum materiale Lo-
gicæ, vel proximum, vel remotum, nec est alterum, quod vel immediate vel mediè attingatur
à Logia. Obiectum tamen huius debent duo modi dicendi, quibus actu Logia ad sua obiecta termi-
natura. Terminatur ad intellectum et obiectum actuibile, et dirigibile; terminatur ad oppe-
rationem, et alia circa que dixerunt, et obiectum representationem. Ex. j. huius actu definitio debet
esse clarius definitio, cum sit et a natura sua actu datus et dirigens ex natura sua refer-
ta ad obiectum actuibile, et dirigibile, quod est intellectus. Secundo, sicut omnino actu intellectuali,
essentialiter representationem necessario habet obiectum representationem.

Conclusio 1^a

**Intellectus est obiectum materi-
proximale Logicæ. In. Ante.**

Præf. Illud est obiectum materiale proximum, et principale alterius scientiæ, si quod scien-
tiæ terminatur immediate, et in quod induit formam primario, et principaliter à se inveniatur;
sed Logia immediate terminatur ad intellectum, et induit formam primario à se inveniatur;
ex. 0. Huius præf. ex ratione obiecti primario: minor sequitur ex dicti Sectionis procedente,
ubi præfationem est Logiam terminari ad intellectum et ad obiectum quum dirigibile; et eam
quam dicitur intellectui, videlicet eius directionem esse illam, ad quam eam natura sua ordinatur,
et quam primario inveniatur Logia.

Obie. 1°. In tota Logia nullibi fit terminus intellectui; ergo intellectui non est obiectum materiale
Logicæ. **Res. conseq.** Debet quidem obiectum representationem capere, et reverterari, id est ex
illo antecedente accesse inferri, quod intellectui non sit obiectum representationem, hoc tamen non habet quin
omni actu Logia terminetur ad intellectum, et obiectum dirigibile.

Obie. 2°. Scientia dicitur non est obiectum materiale omnium; ergo intellectui non est obiectum
materiale Logicæ. **Antec. videtur manifestum. Res. conseq.** Quia omnia argumenta, quibus præ-
fatur intellectui esse obiectum materiale, præfatur præfationem omnium esse obiectum materiale omnium. Nam
1° sicut actu Logia ex natura sua ordinatur ad bonum intellectui, sic omnia ordinatur ad bonum præfationem
dicitur. 2° Sicut actu Logia recipitur in intellectu, sic omnia recipitur in sua præfationem. 3° Sicut præfationem
in Logia dirigat hominum in operationibus mediis, ita omnia hominum dirigat in operationibus extremis.

Res. conseq. Sed huius præf. rationem et præfationem illam nihil præfatur contra nos. Nam 1° non
præfatur intellectum esse obiectum Logicæ, ex eo quod actu Logia ordinatur ad bonum intellectui; nam præ-
fationem quam præfatur est omni actu inimicum; sed ex eo quod actu Logia, quatenus sunt dicitur
te, ex natura sua præfatur, et præfatur intellectum modo specialiter, cum ex illis dirigentibus et dicitur
2° Si, si idem est intellectus obiectum actualem Logicæ quia ille in se præfatur et in præfatur
tam, sed quia ita præfatur et simul terminet tendentiam, quam habent ad obiectum do-
cibile. 3° Quam præfatur sit essentialiter, an solum præfatur accidit hominum dicitur, non dicitur
non dicitur

dirigit quam potentiam ordinari, quae quia novell cognoscitiva et inagria talis dicitur.
Objic. 2. Intellectus non dicitur a Logica ad formam rationum: ergo non est obiectum materiale Logicae. **Ans. par.** quia Logica inquam preparavit materiam preparavit, et dicitur ad intellectum. **Ans. conq.** quia alia arte preparavit circa sua obiecta materialia, ex.g. ars statuaria circa lignum, seu marmo, ars pictoria circa colorem, &c. ea preparavit ad formam receptionem.

T **Ans. ant.** Logica enim preparavit intellectum optimo modo quo potest preparari; deinde saltem invito proprio huiusmodi facilitate, quod si non semper ita saltem ea quae dicitur, potest intellectionem ad difficultatem melius intelligendam: nam, ut ait **Cicero 2° Sive:** cultura animi Philosophia est: **Preparavit animas.** 2° **Immo** antecedenti non conat. **Ans. post. neg.** Preparavit enim, quod ista arte habeant obiecta capacia tali preparationi; intellectu vero vel preparatione non indiget vel illius uti inest: nam si ipse per se se preparavit nihil, non indiget preparatione; et nisi hoc fuisse facultas esse regulae dispositione, quae non intelligit. **Ans. 2.** quod in alio actu dicitur materia se habeat per accidens respectu obiecti materiali: nam marmo non idem est obiectum materiale, quia per paratam ab arte, sed quia recipit formam ab arte statuaria intentionem.

Objic. 2. Ex hoc, quod forma quam principiter intendit Logica, inducitur in intellectu, scilicet sequitur intellectionem esse obiectum Logicae: ergo male inde inferimus, quod sit obiectum materiale. **Ans. ant.** Quia non est de ratione obiecti aliquam formam subiectam. **Ans. post.** Ex hoc quidem, quod Logica, quatenus est habitus intellectualis recipitur in intellectu, pariter requiritur quod intellectus sit illius subiectum, sicut et subiectum omnium habituum intellectuum: ex hoc autem, quod intellectus tanquam obiectum dicitur recipiat Logica, quatenus et ipsa formatu dicitur intellectu, non inferitur, quod intellectus sit non modo subiectum, sed principiter intentio a Logica, sed sicut ipsius Logica obiectum materiale. **Ans. post. ant. respondet,** quod licet non sit de ratione obiecti in genere recipere in se formam, est tamen de conceptu obiecti materiali: dicitur ^{quod} **obiectum materiale**, quia subleminat formam tanquam materia.

Conclusio 2°.

Tres mentis operationes sunt obiectum materia.
 Le proximum, quod respicit immediate Logica.

Ante prob. nota, quod si operaretur etiam Logica utriusque, et analogam quam habet obiectum materiale formale cum materia, et formam spiritus: obiectum materiale proprie significat obiectum illud in quod scientia inducit suam formam. **Objic. hoc modo accipiunt, prout alii qui accipiunt,** solum intellectus exit in scientia nostra obiectum materiale Logicae: communis tamen accipitur pro eo omni, quod terminat actum intellectum sive materiae sive immateriali, sed non ratione sui: **Ans. hoc senu accipimus obiectum materiale in hac conclusionem, et**

sequitur.

Declaratio.

Prob. con. In mentis operatione attinguntur à Logica immediate, ergo sunt obiectum materiale proximum. **Prob. ant.** Quia Logica agit de definitionibus, aduentionibus, Taxationibus, item de universalibus, probabilitatibus &c. quae omnia attinguntur immediate, non tamen proprie se, sed ut attendamus intellectui quomodo operatione ista debent produci; sunt igitur ista omnia obiectum materiale proximum, non tamen sunt obiectum principale quia non recipiunt formam Logicae principalem, nempe diuisionem actus.

Obj. Obiectum materiale actus, debet actui praesentari; ergo operatione mentis non sunt obiectum materiale Logicae. **Prob. ant.** exemplo actus naturalis, praesentia &c. quoniam omnium praesentia promouunt ad ipsam actum. **Prob. coney.** quia operatione recta secundum diuisionem Logicae addit non praesentatur Logicae. **Dist. ant.** Obiectum materiale actus factus debet praesentari, conc. actus factus, reg. ant. & coney, reg. aliud dicitur praesentari. **Ans.** Praesentia est illa quae facit aliquid opus cooperatum permanens, reg. naturam domini &c. quorum materia curram non potest primo iudicium ab ipso artifice, praesentia tunc aliunde habita. **Ans.** ad huc est cuius opus est aliquid unicum, &c. aliqua operatione; sic actus naturalis opus est naturalis, actus receptionis opus est receptio huiusmodi autem actus, quod si iam est Logica, non promouunt obiectum materiale, quia produci potest ab artifice agente eo iudicium actus. **Prob. coney.** de operatione, recta dicitur quidem mediare à Logica, non subiicere, sed obiectum. **Dicatur,** subiicere dicitur de arte, quod postquam existit, adhuc est imperfectum, ut iuxta regulas actus perfectatur, sicut mater receptus actus naturalis. **Obiectum** dicitur dicitur est, quod cum mentaliter unum sit, imperfectum tantum est ut existat, vel non: sicut cognitio animal, quae essentialiter genus est, potest tamen intellectu Logicae instructum vel ellicere eam, vel non ellicere, proinde in ipso de lege, vel non detegit aptitudinem ad consiciendum artefactum Logicum, quod intendit. **Unde** obiectum dicitur corruptum animal aliquando dicitur obiectum dicitur, non quidem de genere, sed ut cum differentia inimitabile, vel rationale, constituat definitionem hominis vel equi &c. sic de alijs.

Conc. 3.º

Voces sunt obiectum Logicae,
materiale proximum,
sed minus principale.

Prob. Voces attinguntur à Logica immediate secundum se, sed non proprie se: ergo voces sunt obiectum Logicae materiale proximum. **Prob. ant.** quia Aristoteles, & alij qui post ipsum Philonem in libro Categoriarum agunt de modis, agunt, analogi &c. et

in libro

libro de interpret. consideratur nomina, verbi, termini finiti & infiniti & in libro e.
 tenorum fallacia in libro de explicantur &c. Vbi exiliter est illud Philosopho est
 p[ro]p[ri]e agere de verbis, eor[um] attingere immediate, & secundum se, non tamen attingen-
 tate p[ro]p[ri]e, quia non considerantur a Logica, nisi quatenus eorum notitia requiritur
 ad dictionem intellectu.

Confirm. Quia vni[us] totum notitia intellectus non e[st] sufficienter instructus ad rec-
 te discendum: ergo pertinet ad Logicam tractare de verbis. Ant. pat. p[ro]b. conu[er]s[us], quia
 cum sit finis Logice efficiere intellectum complet[um] directum ad discendum, pertinet ad lo-
 gicam ea explicare, quae ad hunc hunc utat necessaria, nec aliunde subministrantur.

Objic. 1°. Finis requiritur, quod ad Logicam pertinet explicare naturam, & proprietatem
 omnium rerum. Dicitur & regula, quia intellectus quantumcumq[ue] callat regula Logi-
 ca, non est sufficienter instructus ad discendum, nisi sit naturae rerum, neque ad
 dicendum nisi intelligat rerum proprietatem. Reg. regulam. 1° Quia si intellectus
 dicitur sufficienter instructus quoad dictionem, sufficit quod habeat p[ro]cepta re-
 quirit, eor[um] tunc pericit, tunc quae sunt illi regula, quae agunt de verbis. Dicitur
 cor, qui intelligit omnia articula p[ro]cepta, est quod se sufficienter instructus quam-
 vis defectu materiae, colorum, scilicet vel tale, non possit hic & nunc pingere. 2° Quia
 materiam Logica, supponit alia scientia; regula vero ad discendum, quae
 requiritur Logica, non traduntur in illa alia scientia: unde defectum foret Lo-
 gica, si regulas istas praetermitteret.

Resp. 1°. Ad Grammaticam pertinet constructio verborum & significatio, seu ad
 musicam, metrum ad Poesim ornatum ad Rhetoricam: ergo nullo modo cogit pertinet vo-
 cum consideratio ad Logicam. Reg. conu[er]s[us]. Alia est verborum consideratio, quae lo-
 gica p[ro]p[ri]e est, nimirum specialis verborum acceptio, secundum quam dicuntur omnia
 signata, hoc est illi modo supponenti genus, differentia &c., quae omnia Logica dicunt
 actu necessaria; ab alii vero scientiis nunquam explicantur.

Resp. 2°. Ad Grammaticam pertinet quidquid requiritur ad conceptum debito modo
 exprimendum. Reg. assumptionem, nam de his, quae non Logica attinent, nullus Gram-
 maticus unquam meminit, nisi velis Aristotelem, omnem Philosopho, ad Grammaticam
 rem classem relegare. Quinimo, si quid efficeret hoc argumentum, prebaret Poesim,
 & Rhetoricam esse Grammaticam, neq[ue] omnes articuli confunderet.

Objic. 2°. Intellectus vel motus potest esse perfectus Logica, sine verborum cognitione, ergo
 cognitio verborum non spectat ad Logicam. Dist. ant. Potest esse perfectus quoad Logicam p[ro]p[ri]e
 mentalem, conc. quod mentalem simul & verborum, p[ro]p[ri]e ant. & conu[er]s[us]. Logica, quae in p[ro]p[ri]e

providentia requiritur in eo homini, & quo maxime congrua est naturalis humore de
bet intellectum dirigere ad directionem non accidentalem, tum debeat; aliter ad
eam festinet orationem explicitam, Quatenus hec necessitas est ad debitam examinationem di-
positionem, & ad vitandas fallacias, quae solent subesse significationi orationum Imperma-
tiali seu vulgari.

R. est. Nunc requiritur quid melior sit Logica, qui plura lingua intelligit, sed ha-
bituram: ergo. Neg. maj. Nam Logica jurisdictione a particulari orationum significatio-
ne, & tantum agit de vocibus in communi datam quomodo accipienda sunt, & di-
stinguenda in his, vel illis circumstantiis. Nunc est quid Logica profecta equaliter lo-
cum habeant, quorum tandem utilitate mentem exornat. Nunc quomodo illa pro-
fecta profectus intelligit, prout est Logica profecta, quamvis multum potest significatio-
nem particularium intelligat.

Objic. 3°. Voces non conducunt per se & immediate ad directionem intellectus: ergo
non sunt obiectum proximum Logicae. Prob. ant. Non conducunt ad directionem in-
tellectus, nisi quatenus sunt omnia, & quidem, vel analoge; & non sunt omnia equi-
voca, vel analoge secundum se, sed ratione conceptuum, quos representant: ergo. Neg.
ant. Licet non sint omnia, & quidem, vel analoge secundum se, immediate tamen ter-
minant aciem Logicae, & sic terminanda, conducunt valde, ut intellectus sciat eos esse mi-
voca, & quidem, vel analoge ratione conceptuum, quos representant; adeoque immediate
conducunt ad directionem intellectus. D. P. amiso antea. neg. ant. eq. Ceterum est quod
voca immediate attingantur ab acie Logicae, hoc autem sufficit ut dicantur obiectum Logicae in-
mediate, quamvis per se non conducant ad directionem intellectus.

Objic. 4°. Logica non aliter considerat voces, quam Astronomia considerat sphaeram armillarem,
sed hoc non est obiectum immediatum Astronomiae: ergo nec vox sunt obiectum immediatum
Logicae. Neg. maj. Astronomia non considerat sphaeram armillarem, ut habeatur illius notitia,
sed ut inde cognoscatur situs corporum, & circularum celestium. Logica autem considerat voces ut
creatur orationem notitia, quae est ad Logicae perfectionem necessaria. Deinde, si Astronomia immediata
agit de sphaera armillari, sicut Logica immediate agit de vocibus, sphaera armillari potest dici
obiectum immediatum Astronomiae; quod si non immediate attingat sphaeram armillarem,
patet, quod nulla sit paritas. Illa argumenta, quae valde visa, & quorum fieri nulla est
efficacia libenter omnitto.

Conclusio 2^a

Voces omnes sunt obiectum materiale Logicae, &
quidem proximum.

Prob. Proximi acie Logicae immediate attinguntur: ergo sunt obiectum materiale proximum

Logicae.

Logica. Consequenter colligitur, eo dicitur. Substantia. Illi actus Logici, definitionis debent esse contextibiles cum definitione omnia membra dividenda debent adaequare definitum & in toto representant totum et omnia, quatenus sunt subiecta definitionis, vel definita: ergo illi actus immediate attingunt omnia.

Consequenter. Logica ex parte agit de rebus et substantiis conceptibus, et partibus universabilibus: ergo immediate attingit res: ergo haec sunt verum ipsum numerum. Prob. autem. Quia Logica agit de rebus dum docet quomodo representata personae dicendum id quod singula habent commune sine inveniendi, et iudicabile, quod representata et simile et ex parte eadem vera sine inveniendi: quod representata et simile. Ex parte vero vera sine aguntur: item dicitur Logica, quomodo intellectus debet operari circa res, prout haec vel illa modo representantur. Prob. consequenter. Quia nam Logica immediate attingit operationes seu conceptus ubi de illis agit et terminatis ad res, sic immediate attingit res, ubi agit de rebus et terminantibus conceptibus.

Obij. 1. Quia in tota sua latitudine, seu secundum omnem modum sicuti Philosophia cum Metaphysica: ergo nullo modo est subiectum Logicae. Neg. autem, nam cum quatenus componitur et completur philosophia, vel quatenus est vel corpus naturale, vel aliquid philosophiae pertinet ad corpus naturale et subiectum Logicae: quatenus componitur et completur Metaphysica, seu quatenus habet scientiam Metaphysicam et primum, seu propriam Metaphysicam et subiectum Metaphysicae: quatenus vero est taliter predicabile et universaliter conceptus dicitur, est subiectum Logicae, quod haec enim proprietas considerate debet, et sciat intellectus modum debent operari.

Respl. Conceptus universales, et entia per illos representata sunt subiectum Metaphysicae: ergo non sunt subiectum Logicae. Prob. autem. Quia illi conceptus universales homo, animal, vivens, substantia, ens, idemque de alijs similibus, sunt gradus metaphysici, et ad Metaphysicam pertinet consideratio eorum, quae representantur per illos conceptus. Neg. consequenter. Quamvis illi conceptus universales non sint actus Logici, ad Logicam tamen spectant considerate res et substantiae illi conceptibus, et terminantur eorum esse intentionale, declarando proprietates quas habent, et modo quibus predicari possunt, dum subsistant illi conceptibus.

Obij. 2. Res non attinguntur a Logica nisi per cognitionem: ergo sola cognitio proximè attingit: ergo sola cognitio est subiectum proximè. Ergo res non sunt nisi subiectum remotum. Neg. consequenter. Reduplicatio non semper inducit subiectum illud cui comparatur per reduplicatio, sed tantum significat, quod subiectum non habet talem denominationem, si abest tali forma. Sic dicitur deo, veritas damnatur et peccator, certum est, si alium peccatum damnari, et deus iudicari damnari propter peccatum. Sic etiam in casu nostro: res attinguntur a Logica per cognitionem, non quia sola cognitio attingat, sed quia res non attingentur, nisi essent tali modo cognita.

Objic. 2° Nefpungenda non est obiectum actus p^rictoris, ergo et cognita non est obiectum Logice. Dicitur aut. Si res p^ringenda immediatè attingatur ab actu p^rictoris, neg; alio, conc. aut. & neg. conseq. Non est notitium determinate quomodo ad p^rictoria. Veritas circa rem p^ringentem: si ad illam terminatur immediatè, exit et p^ringenda obiectum immediatum, ad actum & proximum; si non, exit obiectum tantum remotum, sed tunc non subijctus p^rictoria, quia Logica immediatè terminatur ad et.

Objic. 4° Obiectum obiecti proximi est obiectum remotum, sed et sunt obiectum obiecti proximi Logice; sunt enim obiectum operationum: ergo sunt obiectum remotum Logice: ergo non sunt obiectum proximum. Confitem. Quia si omnia sint obiectum proximum Logice, nullum exit obiectum remotum; sed hoc est contra naturam Scientiarum: ergo Logice esse aggregatum regularum, quarum aliqua immediatè terminantur ad operationem, et mediatè ad et: unde respectu horum actuum Logice operationum sunt obiectum proximum, et et sunt obiectum remotum. Illa vero sunt regule, que immediatè terminantur ad ipas et, et respectu horum actuum, et sunt obiectum proximum. Item ad obiectum conc. est ill. & neg. illat. Et ad confitem. neg. neg. maj. Nam et sunt obiectum & proximum & remotum Logice, sed respectu diversorum actuum.

Objic. 5° Si et sint obiectum Logice, Logice circa illa Operare vel p^racticè, vel p^reculativè, sed neutrum potest dici: ergo. Prob. min. Quia Logice neg contemplatur naturam, nequè aliquid agit circa eas, aut famam inducendo, aut illo modo immutando. Neg. min; nam Operari potest dici. Actus Logice speculantur diversam rem p^radiativè, etiam p^reculativè, non que habent in se, sed que habent prout substantia conceptu diverari. Huiusmodi autem actus sunt incommensurati speculativi, & simul commensurati p^racticè, et quantum ordinantur à Logica ad finem p^racticum, p^radiativè, ad directionem intellectu.

SECTO.

De obiecto attributionis Logice.

Duplices hic insinuat potestates quæstio, una, utrum obiectum attributionis dicat directionem intellectui, an vero artificium seu subsistentiam operationem; et hac quidem facili determinatur ex dictis. Altera quæstio est, an dicat directionem ad unum modum sciendi, an ad unum aliquem ad quem reliqui omni ordinantur. Inter resolutionem.

Nota. 1^a Apprehensio prima est independens ab omni reflexione intellectu, adlogice non potest intellectum dirigere ad producenda, app^rehensio prima, potest tamen ea tam p^ractica examinare secundum regulas Logice, de xi immutantur conformes, huiusmodi finem intentionem, sed in se differunt, et ipsi p^rictori elicent alia magis idonea. Nota 2^a Unum p^ractice multipliciter reflexi ad aliud. 1° Nam in se nullam habeat naturam,

Quest. Proem.

qua intendi potest, nisi quatenus ad illud aliud intendit, sic terminorum expressio non habet aliam utilitatem à Logica expectabilem, nisi quod intendat à operatione secunda. Huiusmodi autem Objecta assignantur per sua media. 2.º Ita non tantum conclusa ad aliud, sed etiam habent utilitatem à tali scientia expectabilem, propterquam intendi potest in fine. Nam ad alia intra istam scientiam forte inveniunt. Huiusmodi Objecta sunt propria Logice, definitio & divisio, quae conclusioni quidem ad demonstrationem. Hoc tamen recluso, habent aliam utilitatem, scilicet proprie ratione sui intendi à Logica tanquam finis.

3.º Potest etiam ad aliud ordinari secundum conceptum suum primum. Sic notu quatenus sunt signa rerum, quae est illarum conceptus primarius ordinantur ad operationem. Et cum sit potest etiam ad aliud referri secundum conceptum suum secundum: sic definitio referretur ad demonstrationem, non quatenus sit oratio explicans sensum rei, quae est conceptus eius primarius, sed quatenus representat radicem proprietatem ac primam, quae est conceptus secundarius. Ita notu sit.

Conclusio.

Objectum attributionis Logice, est intellectus perfecti directus ad definiendum, dividendum & argumentandum. Duo sunt haec conclusio. 1.º est, quod intellectus directus ad operandum mentaliter suum objectum attributionis. 2.º quod hoc directio non est ad maiorem aliquam operationem, sed ad omnes eius modos sciendi.

Primo per. Objectum attributionis scientiae practicae est illud ad quod efficiendum omnia intra istam scientiam ad fine ipsius scientiae referuntur. Sed Logica docens est scientia practica & omnia intra Logiam, quae hinc Logica referuntur ad efficiendum intellectum perfecti directum, ergo intellectus perfecti directus est objectum attributionis Logicae docentis. Ita patet. Ex notione Objecti attributionis. Non colligitur ex ista Sectione 3.º nisi attendimus finem ultimum ad quem omnia referuntur Logica esse attributionem intellectui.

Confirm. 1.º Quia in intentione practicae Objectum attributionis est completio ad omnia principaliter intenta, et respectu in quo illa forma inducitur, sed forma prima. Tunc intentio à Logica est directio intellectus, ergo et respectum recipiens est ipse intellectus: ergo. Confirm. 2.º Finis ultimus intentus à Logica est directio intellectus, ergo Logica in hunc finem referre omnia sua respectu. Ita ipse sequitur: ergo intellectus directus est Objectum attributionis Logicae.

Primo 2.º per. Finis Logicae est reddere intellectum perfecte directum ad operandum, et complete dispositum ad aliam scientiam adquirendam. Et in directio ad omni modo sciendi non est intellectus perfecte directus, & complete dispositus, ergo finis Logicae est directio intellectus ad omni modo sciendi, ac finis est Objectum attributionis. Ita patet.

De Objec. Metrib. Log.

quae ideo dicitur Logica, dicitur Janua scientiarum. Quod min. In Logica scientiarum ratio
investiganda, naturalis, inventa, pariter & quo pueris, quibus correspondere ad modum sciendi.
ergo ut intellectus sit completus ad idem illa tria investiganda, requiritur directio intellectus
ad omnes modos sciendi.

Contra. Finis totius Logicae est finis omnium regularum Logicarum, sed finis omnium regularum
est directio ad omnes modos sciendi: ergo & finis totius Logicae erit eadem directio. Quod mag. Quia na-
lijua regula non ordinatur ad finem a Logica intentum, non potest illa regula conici juxta Logica.
sicut regulae Verborum, &c. non sunt juxta Logica, quia ordinantur ad finem alium. Adde, quod
Logica non est nisi collectio regularum, actus non potest habere alium finem, quam finem regulatum.
Quod min. quia finis regularum de definitione est directio intellectus modum definiendi, & hinc
efficiendi, tam antiquo, quam finem, quam directio Logica nihil aliud intendat. Similiter, fi-
nis regularum de divisione est directio modum dividendi, & finis regularum de argumentatione est
directio modum argumentandi: ergo omnium regularum finis est directio modum definiendi, dividen-
di, & argumentandi.

Obje. 1. Intellectus est essentialiter immutabilis: ergo non potest perfici a Logica: ergo non po-
test dirigere. Dist. ant. Est immutabilis quoad essentiam, conc: per essentialiter excludit omnem
mutationem sicut accidentalem, neg. ant. & dist. conseq: ergo non potest perfici essentialiter,
sicut quoad essentiam, conc: accidentaliter, neg. conseq, & neg. abstrac: recubam illationem.
Logica non attingit essentiam intellectus eam immutabilem essentialiter, sed tantum juxta hinc
accidentaliter, & quoad modum operandi.

Regl. Omnia actus intellectualis perficiunt intellectum accidentaliter: ergo non potest non
potest ut dicitur intellectus sic obiectum Logicae. Conc. totam. Non ideo quia dicitur
intellectum, quia perficitur accidentaliter, & in ratione subjecti, sed quia perficitur ut poten-
tia dirigens, seu potentia in quam accipitur, & ad quam terminatur directio Logicae.

Obje. 2. Illud tantum est obiectum attributionis, quod quod referuntur omnia, & quod non
referuntur ad aliud, sed in Logica omnia referuntur ad demonstrationem, & demonstrationem
referuntur ad aliud: ergo sola demonstratio est obiectum attributionis Logicae. Mag. conseq: prob.
tam. quia definitio ordinatur ad demonstrationem proprie quod, definitio autem in se ordinatur
ad multos argumentandi modos, quos supra assignavimus. Dist. mag. Illud est obiectum
attributionis, ad quod omnia referuntur ut juxta media ad finem totalem, conc: ad quod
referuntur non solum ut media, sed etiam ut finis partialis, neg. mag. & dist. min: ad omnia referuntur ad demonstrationem ut juxta media, neg. ut media. In
multis finis partialis, conc. min. & neg. mag. Neg. aliter omnino probatio.

Obiectum adequatum attributionis neq: referretur ut medium, neq: ut finis partialis, quia

quia est tractu finis vicinis. Obiecta vero inadequata debent ad se mutuo fieri. Ne finis specialis ad constituendum unum obiectum adequatum. Quod etiam in unum aliud referri potest medium, motus non referatur ne quidem medium, nam si propter non utilitatem, quod ad aliud conducit, habeat aliquam excellenciam, in ista dicitur. per tabilem, quod est huius inveniendi etiam propter se, quod sufficit si dicitur finis parvitas.

Demonstratio dividitur, ut supra diximus, in quodam, et propter quod. Demonstratio quod ostendit a posteriori, vel est effectus quod est in: demonstratio propter quod, ostendit a priori non solum quod existit, sed etiam cur, vel unde sit. Iste autem demonstratio probat effectum, vel in causa, ut sol est ortus, ergo est dies; vel quare causa deducens, propter quod est in causa radice, quod est essentia, ut est animal rationale, ergo est visibile. In huiusmodi demonstrationem invenit et referatur de finibus, quod explicat sententiam rei. Dicitur tamen, quod in referri ad demonstrationem, non mixte per accidens cum respectu ipsius demonstra- tionis, cum respectu ipsius definitionis, tum respectu Logice.

Item 1. Demonstratio propter quod solum requirit, ut primario explicat veram pro- priam causam necessitatis conclusionis, unum vero explicat per definitionem, an aliter, ut ne materialiter se habeat respectu demonstrationis. 2. Item in ipsa definitione, non in e- ru regulis, apparet illa tendentia ad demonstrationem, ergo quod, subordinetur definitio de- monstratori, est e contrario et accidentale definitioni. Denique sicut esse rationem proprie- tatem est essentia conceptus secundarius, conceptus vero primarius, et non constituitur in se esse: sic definitionis conceptus primarius est explicare essentiam, secundarius vero est referri in- ca radice proprietatum. Unde quantum definitionis sub conceptus vero secundario subordi- natus demonstrationi; hoc non impedit quin sub conceptus primario sit generale obiectum attributionis. 3. Denique definitio non referatur ad demonstrationem et in invento Logice, quia Logica procedens regula pro demonstratione propter quod, non requirit ut cognoscatur pro- pter quod, vel propter quod, radice, sicut nec propter quod notitiam communi, in se esse, et effectus, quod in se omnia ad Divinam pertinet; sed tantum debet, quomodo pro- illi omnibus propter quod, inferri conclusio.

Res. Intellectus non acquiritur nisi in demonstratione sola, ergo omnia alia referuntur ad demonstrationem. Dist. ant. Intellectus dicitur non acquiritur nisi in demonstra- tione, tunc intellectus definitur, vel dividitur, non ant. et conseq. Intellectus definitur acquiritur perfectissime in definitione conformi regulis definitionis, aliter non est in se referat definitionem ad demonstrationem. Unde antecedenti aliam intelligi debet de intellectu dicitur. Intellectus significat, quod intellectus non quod nec per dicitur propter quod.

Res.

Resp. 2° Logica est scientia dixerunt, ergo finis Logica est dirigere ad dicendum. Dicitur
consequenter: ergo finis partialis Logica est dirigere ad dicendum, consequenter: finis dicitur & totalis, nec
consequenter: Eadem est quod Logica a parte principaliori dicitur scientia dixerunt, non sequitur tam
nomen scientiam definitivam, & definitivam. Deinde quomodo dixerunt ad dicendum sit
Logica finis principalis, dixerunt tamen ad omnes operationes est substantia dixerunt ad dicendum
nam.

Obiic. 3° Sicut Metaphysica & Theologia agunt de proximis rebus, quarum notitia est
proprie se expectatio, vobis tamen Deus est obiectum attributionis istarum scientiarum, quia
est obiectum nobilissimum, cuius quod veritas ista scientia; sed demonstratio est obiectum pro-
cipuum cuius quod veritas Logica: ergo demonstratio est obiectum attributionis Logicae. Respon-
ditur ideo Deus est obiectum attributionis Theologiae, quia est obiectum nobilissimum, tam
quam Phisica, cuius obiectum est corpus naturale, aliquando agit de Deo; sed quia alia
obiecta non considerantur a Theologia, neque curata eorum notitia, nisi quatenus conducat
ad perfectionem Dei notitiam, idem intellige de Metaphysica dixerunt.

SECTIO 6^a

Utrum ens rationis sit obiectum formale Logicae.

Enim rationis dixerunt de nungari potest. 1° Subiectivum vel effectivum, id est, pro quatuor
operatione intellectus, quo tamen in Deum, et reale, quia tamen est opus rationis, etiam etiam
ens rationis appellari potest. 2° Denominativum, id est, quod denomina rationem accipit ab intel-
lectu, ut ens cognitum. 3° Et precipua sumitur pro obiectivum, et factivum, id est, quod
nullum aliud esse habet, nisi quod accipit ab intellectu, cui per fictionem obiectiva. Et in du-
plici differentia, vel cum fundamento, vel sine illo, quod est cum fundamento dixerunt ratio-
nis ratiocinata, tale est quando animal fingitur inconvicem distinctum a rationali, quod
nimirum sumitur fundamentum a distinctio et distinctione operationum. Quod est sine
fundamento dixerunt rationis ratiocinata, ut hircocervus, vel homo equus, qui tamen con-
cipitur sine illo proprio fundamento. De ente rationis in hoc ultimo sensu questio pre-
terea procedit.

Thomista quippe omni exultant obiectum formale Logica esse in rationis pro ob-
iectivum, non quidem in tota sua latitudine, sed prout factum in materia Logica. Ita verum,
quia vel inter ipsos est magna varietas opinandi circa fictionem istam, et notitia perperam
valde aliorum texere fictionibus tempore, cum in rationibus imperio sunt facta; ideo
volumus et ratiocinationem Thomistarum precationem referemus. Quia quod in hoc casu
homo est animal, hunc animalis et animalitatis concipiuntur ab intellectu ut distinctus, et in-
dicem componit, et inter se comparato per modum respectus et pretationis: cum autem se
vera, et in ipso homine nec dicitur, nec dicitur, sicut talis distinctio, seu compositio aut compositio

Quæst. Præm.

comparatio; inferunt quod actu hic homo est animal prout Logice artificium cogit
aliquid sicut obiectum, quod est fictivum, & forma spiritus cui rationis. Cum ergo hoc est
rationis resultet ex artificio Logicali, & iniquum tandem quiescant regule Logice, sequit
circumstantia cui rationis debere esse obiectum formale Logice. Sed contra hanc doctrinam
sic requiritur.

Conclusio.

Ens rationis non est obiectum formale Logice.

Prob. 1. Ens rationis non resultat ex artificio Logice: ergo nec potest esse ens obiectum formale.
Prob. ant. Si artificio propositioni formali non resultat, sed eadem est ratio de qua si alio ar-
tificio: ergo ex nullo resultare potest. Prob. maj. Hoc propositio Deus est sanctus, et continet
artificium formale, & ex ipsa resultare requirit ens rationis: ergo. Prob. ant. quodam recusatam per-
tem, quod ultimam enim non indiget probatione, cum continet quod quod expresse non sit
propositio Logice vera & formalis. Ens rationis non resultat nisi ex propositione fingente.
Sed prædicta propositio, prout actu fidei non potest fingere ergo. Itaque doctrina ad verum
rationem, Dicitur min. Actum fingere est cognoscere aliquid aliter ac est in se, cum non
quod actu fidei; ergo. Prob. min. Actum fidei non cognoscit, nisi quod est resellat
& prout resellatam: sed resellatam prout resellatam non cognoscit, nisi cognoscat
quod aliter ac est in se resellatam: ergo. Itaque est evidens. Sim. non potest negari nisi
adversarij velint, Deum esse auctorem fidei, cum sit auctor specialis habitus fi-
dei, à quo pendet actu fidei, ergo resultatur fictivum.

Confirm. 1. Ex habitu charitatis requirit pendere malitia: ergo nec fides ex habitu fi-
dei. Prob. conij. Julia non minus pugnat fidei cum veritate radicali habitu fidei, quam
malitia cum errantibus habitu charitatis. Confirm. 2. Actum fingere est esse fal-
sum, sed actu fidei requirit esse verum: ergo.

Ant. Propositionum posse fingere, et non esse falsam, si nimirum non cognoscatur ex ra-
tione iudicatur, sed maxime apprehenditur, & ideo vocata Thomasti in hac propositione ho-
mo est animal intellectus cognoscit diversitatem identitatem animalium cum homine, cum
affirmat ut cognitam iudicatur: ac vero inducitur fingit distinctionem & relationem in-
tellectualem homini ad animal, nec progrexerit illam affirmat, sed tantum apprehendit.
Sed contra. Quia solutio videtur implere in ipso termino, quod sic ostendit. Quia
affirmatur per propositionem attingitur ab ipsa ut est formaliter enuntiatio et de con-
tradictoria ab apprehensione, sed requirit ut contradistinguatur, si cognoscatur obiectum si-
mul apprehenditur: ergo implicat quod simul teneat in officium iudicatur et apprehen-
ditur.

Unde aliter. Propositione eo modo potest fingere quo potest cognoscere, sed implicat

quod

quod simul cognoscatur idem obiectum, iudicatur, & apprehenditur: ego non iudicatur nisi in
 nem ita obiectum cognoscatur, adhuc implicatur, quod acro. Nisi fingat. Ego min. Implicat
 quod in yo. modo tendendi non distinguatur progreſſu vel formaliter emittitur ab apprehensione, et
 est formaliter apprehensio, sed in cognoscatur idem obiectum. Verum, iudicatur, & apprehenditur
 apprehensio, et progreſſu non distinguuntur in modo tendendi: ego. Nisi videtur ingreditur, necesse
 videtur propter negati minor, conve. Nisi est legitima.

Quest. 2. Quia nec in principio de formatione inveniri potest alium esse potum, potes, atque
 enim invenitur in denominatione intima de finitum, ex fatentur conve. quia intellectus
 denominatione formaliter definitur per definitionem in eo receptam, que sane reati est: nec enim
 per in denominatione cognoscatur definitur, hoc post. Nisi proxi. Et intellectum dici definitionem
 nominum. Et hominem dici definitionem ab intellectu, sicut idem proxi. Et quod color
 dicitur a me Nisi, & ego dicitur Nisi colorum, & ratio Nisi, quia denominatione illo tan-
 tum differunt generi proxi. ab uno et prima significatione. Nam dicit. Intellectum dici defini-
 tionem nullum invenit in ratione, ego nec rem dici definitionem. Constat. Per eandem em-
 miam formam videtur intellectus definitur, et res simile definitur, sicut per eandem for-
 mam dicitur Nisi, & obiectum Nisi, sed forma per quam videtur intellectus defini-
 tum non includit rem ratione, ego. Nisi est rem, quia definitio formati, que nulli ratione in-
 commutata est forma per quam videtur intellectus definitur.

Dicit. Non non dici formaliter definitam ab ipsa definitione reati, sed tantum fun-
 damentaliter, expectat enim donec contingatur in ratione, et accipiat denominationem for-
 maliter definitam, et potest. quia cum definitio sit extrinseca subjecto, et forma suum esse
 tum formalem non potest nisi subjecto, cui inhæret intrinseca, non potest denominare
 rem complete & formaliter definitam, nisi ipsi intrinseca contingatur: dicit non denomi-
 nare intellectum definitum, nisi ipsi intrinseca contingatur. Jam vero quod intrinseca
 obiecto contingatur, sic dicitur potest. Non esse definitam indicat ab alio, esse defini-
 tionem subjectum, quid autem fatiui expectari potest, quam quod definitio nominata
 gatur in ego. et tanquam in proxi. subjecto.

Sed contra. Non esse formaliter, et non solum fundamentaliter definitam ab rem, esse
 spiritum formale definitioni, sed et obiectum formale definitioni ab ratione. Et
 ego. Quest. min. Non esse obiectum formale definitioni, est definitionem formaliter attri-
 gere rem, sed definitio sic attingit rem ab obiectum: ego. Adhuc, quod nisi per definitionem
 num non formaliter, sed tantum fundamentaliter est res definita, nec per in ratione
 formaliter & complete definitur, nam quod forma reati definitioni contingatur in
 intrinseca non videtur illam formaliter definitam, sicut nec videtur intellectum forma-
 liter definitionem, intantum fingeretur si inhæret, et rem nec inhæret.

Impugnatur.

+ ab auctore ex ipsa sola
et cone legitime illato.

Inquon. 2. Eadem solutio. Deum enim ab aeterno denominatur formaliter cognoscere creaturas
ex quo iuxta solutionem creaturae non denominatur formaliter et ab aeterno cognoscit a Deo.
Sed comey. Quia cum Deus in ipso rei confingenti eni rationi, dicitur forma illa, quam ad-
versariy requirunt, et creatura complecti ex formaliter dixerunt cognita sic dixerunt cognita.
Quid autem e duobus omnino necessariis est, vel quod spectans intellectus humani figuratus
et perfectus cognitionem divinam in ratione forma denominantiu creaturae formaliter cog-
nita (si hoc non sit aliud magis figuratum), vel quod creatura nunquam dixerunt forma-
li cognita ab aeterno, ut qui ab aeterno nullus fuit intellectus creator qui fingere poterit Deum
tunc alio dubio cognoscit exente a Deo: ergo factum videtur, debet confingi cognitionem inam-
secam objecto, et objection, sicut reat formaliter cognitionem denominari.

Nota dicitur dicitur inter intentiones ac extrinsecas denominationis, et ut in ea enim non
afferunt rei denominatione perfectionem vel imperfectionem, et ideo non requirunt. Nam et ra-
tio in existentia forma extrinseca denominationis, nec rursus in existentia facta, cum hoc nihil pro-
desse possit objecto denominato. Et ratio est, quia objectum cognitum non est subiectum, et
terminus prout cognitionis, et autem terminus rei per cognitionem actus non requiritur aeterno,
non secum ac bonum dicitur per amorem actus, qui est subiectum in quo aeterno requiritur,
vel qui ad objectum nudum confingatur. Illa vero ratio est de denominatione intentionis,
cum hoc perficiant subiectum quod denominat, unde quod est earum forma subiecto intentionis,
nulla enim forma perficit, vel dixerunt se est subiectum, quod subiecto intentionis, et ideo
requiritur prout intellectum ad intellectum, et ideo intelligi denominatur.

Confingantur haec omnia, auctoritate peripateticorum **2. 2. q. 29. pr. fin.** ubi tamen sicut
angelicus perceptor intellectus est falsus, dum apprehendit naturam communem prout principia
individuantia, sicut quibus esse non potest in rerum natura, non enim apprehendit intellectus quod
natura communis sit sine principia individuantibus, sed apprehendit naturam communem,
non apprehendendo principia individuantia, et hoc non est falsum. **Idem dicit 1. 2. q. 83.**
art. 1. ad 4. ergo iuxta Thomam nihil fingimus per apprehensionem animae, nec per illam
aliam conceptionem per quem formae genua et species.

Substantia predicta, et tendunt, et ostendatur dicitur **2. 2. q. 29. pr. fin.** Logia non reallata in re-
tione, quod perinde est ac dicitur, in secunda intentione objectiva, dicitur Deo nullam tale
figurationem involvere, nec per illum complexi. Sed non eadem intentionem saluor. Et quod
ta in secunda intentione involvere in ratione, sed etiam quod ipsa secunda intentione objectiva
et peritiam ad formalem Logia considerationem. Et prout quam hoc probetur, Nota, in
tentionem ipsa dicitur duplicem esse, aliam formalem, objectivam aliam, quae rursus dividitur
in duas subindivisa. Intentio prima formalis est illa actus, quo intellectus non aliquam concipit a-
cendum quod habet et ipse, et hic actus homo, prima intentio objectiva est rursus prima intentio

ni formalis subest, vel per illam attingitur, ut homo cognitur per talem actum.

Secunda intentio formalis est actu reflexivo supra ipsam rem. Exponit primam cognitionem per-
cipiam, à quo actu accipit aliquam denominationem extrinsecam, quam esse non habet, ut de-
nominationem generis. Secunda vero intentio obiectiva est. Quam ipsa se prout hoc dicitur no-
do & per secundam intentionem formalem atacta extra representata natura, ut humana à sui
intentionibus praevisis. In quibus notari & nominari sic nunc convenientia natura, de directione intel-
lectus, in qua omnia statuimus obiectum formale Logice, III

Conclusio 2^a

Secunda intentio obiectiva non pertinet ad formalem

Logicam considerationem.

Pro. Quid spectat ad formalem Logicam considerationem ad actu effectivum cui regula imme-
diata, vel mediata prout ordinatur, sed nullo ex his modis ordinatur regula Logica ad ef-
ficiendum secundam intentionem obiectivam: ergo secundam intentionem obiectivam (quod quidem in an intel-
vant cu ratione) non spectant tanquam obiectum formale ad Logicam considerationem. Illud
manifestum est, nec obiectum minus, quod sic ostenditur. Logica praecepta tradunt modum
sciendi ut, esse rationem ignoti manifestativam, sed hoc dicitur convenit immediata &
prout est directio ipsi intellectui instructo, mediata, et prout est effectus operationis, sed in-
tentionibus formalibus: non vero secundam intentionem obiectivam: ergo. Probi. min. quod se-
cundam partem, secundam intentionem obiectivam non est oratio, sed orationis obiectum: non
est manifestatio ignoti, sed ignorantiam quod manifestatur, ergo.

Confirm. Illud sic se & formaliter considerat Logica, in quo rellucet vel directio artifi-
cium, vel Logicam artificium: sed nec directio, nec artificium ellucet in secundam intencio-
nibus obiectivis: ergo Logica non considerat per se secundam intentionem obiectivam. Illud. Pro.
Et in quibus quod non ellucet directio, est obiectum, sed nec artificium, quia artificium
Logicum ordinatur regulis Logicae, ipsi est conformis, sed secundam intentionem obiectivam
non ordinatur per regulas Logicae, nec sunt ipsi conformes: Logica enim non intentionem est
ad obiecta, sed ad intellectum, et hoc mediante ad actu cui nominando, aucte Dicitur.
et post. lect. 1. Logicam versari circa ipsum rationis actum, sicut in progressum maxime.
Ideo esse artem artificiam, quia in actu rationis nos dirigat, ergo in secundam intencio-
nibus obiectivis nullam Logicam artificiam ostendit.

Arguo 1°. Logica dicitur scientia rationalis, quae denominatione non trahitur ad se ipsam.
ergo, ergo quia agit ad ente, non reali sed rationi. Pro. Logica dicitur scientia rationalis
quia agit immediate de directione intellectus, ut de rationi maxime. Pro de actu, et
de hi non sunt ratione extra realibus praevisis, sed subratione artificis, vel directionis prout aucte
vero scientia, ut dicitur reale, ideo est, quia considerant se secundum esse suum in nihil de

rationis artificis curantes. *Arg.* Logica non potest suspicari esse reale sed abstractiva à materia individua, sensibili vel intelligibili, alia enim confunderetur, cum Philosophia, Mathematica, aut Mathematica: ergo suspicari esse fictum. *Res.* Logica est vera, quia p[ro]p[ri]e est de conceptibus abstractis ab omni materia, sicut Mathematica in quo certe nullum abstractum, cum in ente reali; quia abstracta ab omni materia, distinguantur diversis familiaritate, et respectu diversitate specificante scientia dicitur: quod clare videtur in Theologia, et Mathematica, quia etiam abstracta ab omni materia, et tamen sunt diversa respectu ergo potest Logica esse reale sub ratione artificis, licet idem Mathematica suspiciat sub alia ratione, nempe sub ratione entis, et sic.

Res. adhuc. Secunda Philosophum *S. Th.* Logica agit de omni ente, sicut Mathematica, sed hoc agit de omni ente reali: ergo Logica de ficto. *S. Th.* Mathematicam agere de omni ente tantum reali, quod in ratione; ergo in aliquid ostendunt auctoritate Logica agit etiam de ente reali, et non solum ficto, et quidem de ente reali in tota sua latitudine, et non prout prout in materia Logica cum Mathematica ita late agit de ipso ente. *S. Th.* Logica et Mathematicam agere de omni ente sub ratione dicitur; iste, quia est ens, illa, quia potest abstrahi intellectu.

Arg. 2°. Forma constitutiva artefacti Logici est artificium formale Logica, sed talis forma non est realis sed rationis; *Res.* min. A parte rei non datur unitas, simplicitas, et superioritas, quae omnia repeririuntur in artefacto generis p[ro]p[ri]e formali: ergo in huiusmodi artefacto invenitur fictio, vel in ratione; nec valet esse denominatio illa p[ro]p[ri]e generis à cognitione reali tanquam à forma; quia supponunt: tamen quod intellectus cognoscit naturam p[ro]p[ri]am, non vero naturam multiplicem: ergo illa unitas est p[ro]p[ri]e objectum cognitionis, et tenet ex parte naturae, atq[ue] alio neque est ipsa cognitio, nec potest p[ro]p[ri]e à cognitione. Tamen etiam quod intellectus cognoscit naturam generalem, et generalem; atq[ue] ad hoc cognitionis, etiam constituta generis multiplicatione de tali; quod fieri nequit, quin repraesentet naturam, et unitatem, cum nihil repraesentet cognitionis, quod non sit objectivum in se cognitum.

Altera etiam pars min. primi *Arg.* 2°. Forma artificiosa est p[ro]p[ri]e compositio, non autem est in architectura. Tamen hoc negat recurrens quidam *Peripateticus*, auctori enim formam dicitur. *Res.* Sed reale et artificiosum, et necesse distinktam à partibus suis, et quia non hinc talis forma resultat. Perum de legitis ait *Lat. Quoad*, *cap. 8. de termino*, c. 2. sed fallor, nisi haec forma realis est merum ens rationis. *Legis*, *argum.*, *Peripateticus* *arg.* tor à p[ro]p[ri]e unitate deluti videtur, hinc hinc forma: qui auctor, vel in *Summuli*, c. 1. cap. *S.* in omnibus videtur, v[er]o ad elegam, ita ornari, graviter et capere nostrum, v[er]o, et nihil succurrit, nihil solidum invenire p[ro]p[ri]e. Sed ad p[ro]p[ri]e *Thomisticam* *revelatam*.

Forma ergo artificialis, aliud est partium compositio: ergo talis est forma definitionis respectu arti-
ficialis: ergo eo modo est forma, quo est compositio; sed est compositio magis fictiva, & solius
rationis; patet. Quia talis est compositio, qualis distinctio; compositio quippe est distinctio magis
et distinctio animalis à rationali est solius rationis, sunt enim inter se veri et realiter idem:
ergo compositio in definitione non est quid reale, sed quid fictum: ergo nec forma, quo est
minor probanda.

Inte resolutionem arguunt, quo late et fave advenari videntur, scilicet quod quomodo
afformetur artificium Logicum, et quomodo ab intellectu cognoscatur. Cognitio quippe di-
recta minime in objectu cognoscunt artificium; sed ex ipso simul respectu convergit artifi-
cium Logicale: male cognitio directa tendit in objectum ipsum reddendo explicitum non veri
cognoscens dignitate artificium. V.g. cognitio generica animal solum habet pro objecto gen-
eratum sententiæ verum et reale. Et licet prescindat à differentia rationali, & rationa-
li non prescinda fingit quia illa non negat posse, sed tantum abstracte animalitatem
à differentia, quia differentia ipsa, nullo modo attingat. Et ideo ab omnibus est recipitur pro
magis hoc, prescindendum non est mendatum.

Itaque cognitio illa abstractens naturam animalis realiter multiplicem, denominat ipsam na-
turam formalem unam, quo denominatione cum sit natura animalis extensiva, potest pre-
tari ab ipsa cognitione abstractente ut à forma reali. Et ratio est, quia naturam esse unam pro-
civile, non est aliud quam esse cognitam à cognitione non cogitante multitudinem specierum.
Ergo hoc autem fit ut dicitur sit subjectum, et materia respectu animalium, quia sic cogita
potest affirmari, et verificari de omnibus animalibus, quin ad hoc requiratur fictio illa.

Idem pariter dici debet de compositio definitionis animalis rationalis, qua est omnino rea-
li, et nullo modo ficta. Nam ex parte actu est conjunctio realiter duorum apprehensivum;
ex parte vero objecti, prout est in se, nulla datur conjunctio, seu distinctio, sed tantum re-
ceptiva in ipso objecto. Sed inquit, à qua immittitur distinctio, qua recipitur in objecto? Res-
ponsum est, quod ipsa apprehensio completa, quo propter suam tendentiam est aequali distinctio,
cum ex una parte tendat in animal ipsum exprimendo et prescindendo à rationali;
ex alia vero parte tendit in rationale exprimendo rationale, et ipsum prescindendo ab ani-
malis: hinc fit ut objectum demonstratur formaliter distinctum, et relud ex partibus compo-
situm.

Etiam in artificio propositionis idem currere licet, quia propositio non habet pro objecto
distinctivam hominis et animalis, sed utriusque individuatam, et tota distinctio, et compositio
revertit ex parte propositionis, qua cum sit verum diversarum expressivum, etiam rec-
titè ad unum modum tendendi per quod denominatur homo à parte res essentis, et subjectum,
et predicatum: subjectum prout videtur apprehensio homo; predicatum prout videtur ap-
prehensio

apprehensio animalis, & rursus prout subest in illis apprehensio in denominata forma
 lux distincta, prout autem subest non tantum apprehensio in homo & anima, sed e-
 tiam cogula, seu integra propositioni, homo & anima, denominatur formaliter conjun-
 tu.

Vel dicitur. Homo prout subest integra propositioni, subest conjunctioni, constantia in-
 bus ex propositionibus homo est, animal; si propositio sit simplex qualiter, homo & anima
 exunt opposita tantum virtualiter distincta, si non sit simplex qualiter, distinguuntur
 realiter, ut si pro modo dicitur consideretur. Semper veritas, quod propositio constat ex
 nominibus vel naturalibus, vel realiter distinctis, quod illa natura, & ex quibus constituitur.

Sed quæritur, quod propositio dicitur ex tunc obiecto denominationis, quæ in se non est
 tunc habet quædam, si non est factio? An quæritur ad eam, neg. min., ad eam primam quæ
 dicitur, maj. non datur a parte rei omnia, & naturalia, de ante operationem intellectus, ergo, post illa
 & per illam, neg. maj. & tunc, min. neg. conseq. Cum igitur realiter cognitio sit forma tantum essentia
 & denominationis illa naturalis, & naturalis, & tunc primam replicam contra resolutionem
 immutatam, potest dici, quod cognitio dicitur non tunc in naturam, & tunc cum non tendat
 in ipsam, & constituitur in rationem generis. Vel potest dici distinguuntur, sic, tendit in na-
 turam, & tunc, & tunc replicante naturam obiectivam, neg. reduplicante medium, quo
 die cognitio, & tunc numerum constituendo naturam, tunc, conseq. Quod si per cognitionem
 reflexam hoc omnia cognoscantur, non eadem cognoscantur, & constituta ad ente rationis, sed
 a cognitione directa.

Ita secundam replicam hanc igitur & rationem respondendum est, neg. enim intellectu cog-
 noscit naturam generis, & generis, nisi per cognitionem reflexam modo iam dictam, &
 tunc in cognitione reflexa respondentur constituta generis, nempe cognitio directa abstractam
 & naturam abstractam. Ita secunda probatio mixta, & mixta colligitur nihil continet nisi ali-
 quomodoque conjunctioni, quæ est dicitur facile datur, nam conjunctio distinctio est conjun-
 ctio tantum se tenent ex parte cognitionis, & sicut in architectura forma est conjunctio
 partium realium, tunc, tunc in logica forma artificiali est conjunctio partium intentionali-
 ter realium.

Arg. 3. In hac propositione homo est anima, respiciendum & predicatum minus inven-
 re existit, sed hoc minus relatio est in ratione. Post. min. Obi datur identitas, non
 datur minus relatio, sed in obiecto datur identitas, ergo si datur relatio, non est obiectiva
 sed rationis. Argu. negare esse relatio rationis, vel & subiecti, ergo est relatio facta. Post.
 subiectum, quia iudicium simplex qualiter incipit relationi dicitur.

De ad arguendum, & sic. ill. simul respondeat, admitto sententiam valde dubiam, de im-
 plicitate propositionum mentalium, quam si non admittet, tunc argumentum diffinitur. Post.

nihil

nihilominus maj. Subiectum et predicantem referentur naturaliter, conc. formaliter, ut
 dicitur ante cognitionem reflexam procedentem ipsam formalitatem, sicut ab alio, maj.
 in tali reflexione subsequatur, conc. maj. et neg. min. cum conseq. Ad pat. min. Dom. ex dictu
 patet solutio, quia in eo sensu, in quo est idem, nunquam datur relatio. Sedentem est
 realu ^{intra} intentionem et obiectum, relatio est realu intentionalis, vide rationu, et tunc obiectu
 et unia de terminis est parte actus. Ex permissione sententia dubia, tantum in quibus in cog
 nitione nullam datur realam distinctionem, realu vero naturaliter, quo sufficiens fides et fundamentum
 de cognitione reflexa abstractam unam in se ipsam et alia per se ipsam datur et tunc
 distinguit formaliter unam ab altera.

Arg. 2. Quia denominatio cogniti va diffinit, non potest constitui formaliter per se ipsam cog
 nitionem realiter. Prob. duplici ratione. 1. Quia negat unitatem concretum, cognitum ex se ipso con
 creto subiecto, sicut nec concretum abstractu, proximum cum nominum sit de essentia concretu
 quam forma; sed nisi forma non datur concretum: ergo nec nisi unum intentionu. 2.
 ratio est, quia cogniti non denominat intellectum cognitum, sed cognoscentem, denominat
 autem cognitum, si est forma denominatum cognitum cum ignitur.

Maj. et ad primam pat. neg. pro diversitate concretum dicitur dicitur esse eam me
 nem. Namque ratio quod cogniti non unum intentionu obiectu, sed tantum cognitum, et
 intentionalis, quia hac unia unia contenta est specu unum cognitum cum cognitum ipso
 in suo intentionali sui ad obiectum, ad modum quo ratio naturaliter est uno sui ad ob
 jectum. Quod autem sit tali uno cognitum, patet, quia est formalis determinatio ad representan
 dum unum obiectum pro alio. Ignitur ratio quod datur cognitum, datur formalis repre
 sentatio obiectu, sicut videtur denominatio obiectu representati seu cognitum. Hoc autem est
 nihil aliud est unum unum intentionali nempe est unum determinationem denominationem
 cognitum. Et ratio est quod ad verum hoc dubitare cum iuxta quod est ratio determinat
 cognitum a cognitione. Nisi velint quod cognitum, quia cogniti est rationi dicitur fingit, atq
 ad quod ipso obiectum, licet apparet ex ratione, et tamen dicitur est in realu. Patet concu
 aliter est ab re, jam enim diximus quod sicut concretu. Unia equum unum unum, sic in
 intentionalia inquit unum intentionalem.

Ad secundam rationem sup. Cognitionem non debet denominare intellectum cognitum,
 quia sic denominat obiectum, sicut cognitio fingit non debet denominare intellectum, sicut
 quia sic denominat in rationi. Disparitas quilibet in eo, quod intellectus est principium cog
 nitionis, obiectum vero est terminus, et ideo actus creatur non denominat. Quia creatum, sed
 creatum, nec creaturam creatam, sed creatam.

Arg. 3. Auctoritate A. Th. 2. 2. q. 1. 2. ubi hoc habet: ens rationis dicitur proprie de illam
 intentionibus, quas ratio attendit in rebus consideratis, sicut intentio generis speciei, et similibus, quae

quidem non invenitur in reum natura, sed considerationem rationis consequuntur. Et
huiusmodi, scilicet eius rationis est proprium subiectum Logice. Item Angelicus Doctor, quod
dicit subiectum Logice est incertissimum, & dubilissimum inter omnia subiecta: quo deno-
minationes eorum enim rationi possunt operari.

Resp. Angelici præceptoris verba debent intelligi de ente rationis subiectivè, non vero obiectivè
accepto, itaq; dum dicitur non inveniri in reum natura, secunde est ac videlicet non dari ra-
tis enim. Nec gratè hoc dicimus; quia ratio interpretationis est quod dicitur in 1. 2. de Logicam
est intentionem ad operationem intellectus dirigendam, non t. 1. alibi etiam citato, aut Logicam ista
est rationalem, quia servata circa actum rationis, & ita autem actum, quia in actum ra-
tionis non dirigit. Si ergo loquar ab adveniens rationi non intelligitur de ente rationis subiectivè
accepto, quomodo conveniat tibi ipse Angelicus præceptor, in locum nuper relatu; & quomodo in quatuor
to se explicat dicit intentionis, quas respicit Logica habere esse ab anima, & in anima. Item
dicitur quod dicitur. Signum ergo est quod Angelicus præceptor intelligit non inveniri entem ani-
mam illam intentionis, quæ a se non inveniri in reum natura.

Resp. De acceptivo subiectivè cui rationis dicendum est, quod sit ipsam considerationem,
& non quod consequatur considerationem rationis: dicendum verum est inveniri in intellectu et
non in rebus considerati. Resp. Intentionis de quibus agit Angelicus præceptor inveniri in rebus con-
siderari per cognitionem reflexam, non vero per directam, scilicet, cognitio directa non invenit
ta in rebus specificativè sumptis, sed duplicativè de cognitiis per cognitionem directam, vel
precisivam, & quæ sit in ipsi experientia ratio generis speciei &c. Quia genus constituitur,
et cogit amidiimus per istam primam cognitionem. Ad illud de consequentia rationis, dic quod
ipsum primo intentionis, seu considerationis consequentia de ipsam in abstracto, et per effectum for-
malis denominationis cogniti speciei generis, quomodo sumitur in concreto. Quod et melius expi-
abitur.

Dupliciter potest numerum consequi aliud, vel per modum effectus, vel quasi effectus dicitur per quod mo-
dum effectus formalis. Alio ergo consequitur finem suam causam, quam presupponit. Modus vero
dum dicitur denominationem alii non est effectus distinctus a se ipso, prout communicata sub-
iecto, & ita non consequitur de ipsam prout in communicatam, vel aliter non consequi-
tur de ipsam in concreto; consequitur tamen in abstracto; quatenus quia est abstractum esse,
quam abstractum existens communicat. Et in hoc secundo sensu, dicitur considerari
nem rationis consequi eorum, quia prout est ratio considerationem, quam quod per causam
sua communicatio dicitur, quod dicitur.

Ad verba Angelici præceptoris in quibus nihil notum suspendendum, nisi quod connotati
adveniens facient, si verba ista emittent; considerari enim eorum ligna Angelicam
magistram in expresse adde secunda intentionis, & formam constitutivam intentionis
ipse.

cognitionem ipsam, quae in anima cognoscitur, et in intellectu proprio. Si autem ad intellectum, sicut
 intellectum Logica debilissimum, ubi hoc agitur, quia si per ipsum dicitur, Objectum Logi-
 ce est ab anima, et in anima. Et inter omnia genera cognitionis, omnia quo sunt maxima minus
 participatione de certitate. Equidem in rebus ista non magis conveniunt actibus intellectibus, quam
 fictionibus, candidis factis, non male interpretari, sed quaeque. Illi, autem, in rationem
 non sicut esse debita nec veritatem, nec certum, nec inextinguibile, nec magis, haec minus de certita-
 te participare, sed omnino nihil.

Sunt et alia argumenta à necessitate exposita, quae eo tendunt, ut etiam in obiecto factis,
 licet non in ratione dicitur Objectum formale Logicae, sed quibus.

Argum. 6. Quia duo contradictoria nequeant esse in eodem, falso, vel vere, et per consequens
 Logica, quae quidem eundem simultaneam veritatem, vel falsitatem duplici contradictione, sed
 simultanea haec veritas, vel falsitas est vera, fictio, loca in ratione. Unde magis, Dupliciter
 fictio simultaneam veritatem, duplici contradictione, vel in intentione, nec in intentione, con-
 traria enim, nec conseq. Neg enim proest esse Objectum formale Logicae, quia ad ipsum non
 est intentionem et expresse, sed verum et contemplabile. Illud quod gerimus, in rationem
 Objectum formale illius actus, non tunc dicitur etiam alia Objectum Logicae, nec quidem partiale.
 Quia enim dicitur Objectum Logicae, partiale, et in intentione, progressiva in eadem dicitur et eam
 Objectum huius actus Theologiae, vero persone non habere triplicem naturam divinam.

Obij. 7. Sunt aliqui actus in Logica dicitur fingere, ergo talis actus habent pro ob-
 iecto in ratione. Probat. Quia Logica actu modum arguunt ex cogitatione, in quibus, in
 fictio, loca etiam veritatem vel invidiam hypotesi impossibile ad inferendam conclusionem,
 Arg. Logicae attingere quidem per non actu veritatem et veritatem hypotesi impossibile, sed
 nec fictio, nec hypotesi impossibile attinguntur à Logica quia se, sed propter contradictionem
 intellectus vel operationum. Nec tam fictio, quam hypotesi exunt omnia Objectum materiale
 quia materiae alter attinguntur. Et donec Logica non magis nititur ente fictio, quam realit.
 Et tamen in reale, quia non attingitur propter se, sed propter contradictionem, quibus actus non
 cognoscitur, non est Objectum formale Logicae.

Resp. Logica si materiam dirigat intellectum etiam actu, considerat in intentionem, et
 fictionem, generat fingere naturam aliterque realiter ad intentionem, etiam in
 nego Logicae, in quibus illa materiam est propositum, et melius intellectum
 rigat, donec ad ipsum adveniat prodest. Non tamen negat, quia aliquando, si per eam
 tionem Logica sunt fictio, magis ad artificium cogitandum, sed hoc est cogitandum generat
 unum est materiae aliena, quemadmodum etiam potest aversi cogitandum, et melius
 placet dicitur, in eo cogitationem est propositum Objectum Logicae, per modum partiale,
 quoniam propterea etiam sic in ipsum Objectum.

Obij. 8. Quia cum contradictionem eadem in ratio, vel Logica non agit de arte, nec

Quest. Proem.

philosophiam deus agere de suo. Dictionem cum aliis dictionibus etiam agere deus. Philosophia de factitate, et necessitate, et alia de necessitate et alia. Philosophia deus de ratione, et ratione. Et quali iure potest probare ex ratione, et de ratione, et de ratione, et de ratione.

Dico. cognitionem contraxerunt gestum ad eandem rationem, quando talis cogni-
tio, vel conatus proxime, vel est necessaria ad perfectam aliquam obiecti notitiam. Et de
et hinc agere per deus, quia inquam notitia conficitur ad rationem. Sed de deus, et de
quod. Ne ratio cum notitia entis rationis nec necessaria sit, nec gestione conducat ad perfectam
notitiam. Logica notitiam, non est cui Logica debeat etiam agere de ente ficto. Notitia
ficta inordinato agit quidem, quia igitur notitia fluxum conducat ne intellectus eorum et
per facilius efficitur artificium ordinatum: quo duo artificia sunt contraria et in hoc sensu
Logica etiam agit de contrariis: sed licet dictum sit verum et non alterum, nullum tamen
et mixtum fictum, quia de hoc agere nihil conducat ad distinctionem intellectus Logica
non curat cum prout qui videtur Logica et quidem optimum, quia agere de fictione et de
mentis. Sed ratio est rationis fictum, ne talis ratio, quia est

Seccio 7°

De specificatione, unitate, et subalternatione scientiarum.

Rem aliquam specificari, est eam comburi in certa classe, et differere ab omnibus
in illa classe non contentis. Sed ratio per quod res aliqua differt ab alijs in eadem classe
non constituitur, dicitur etiam specificatum, est quod alijs, in invicem, et extrinsecum. Spe-
cificatum intrinsecum est predicatum illud per quod res specificatur, seu differt ab alijs: speci-
ficatum extrinsecum est aliquis extrinsecum, per quod innoscitur, et relati ad quod specificatur
tali predicatum intrinsecum. Nam quia natura naturae res dicitur cognoscimus, quam per
ipsarum operatione, ipsaq; operatione precipue innoscunt per sua obiecta: et explicamus
intrinsecum cognimus per rationem naturae ad operationem extrinsecum: sic quia videtur factus
in rationem, aut in rationem de: colligimus quod color est sonus, per specificatum extrinsecum
illarum potentiarum et quod aut in otculo specialis quaedam habitudo ad colorem, et in
et ad sonum. Illis habitudinibus, seu innoscuntur cognoscuntur tendendi in talia obiecta:
per alij obiecta dicuntur potentiarum specificatum extrinsecum.

Dico I.

Specificantur extrinsecum potentia per suum ob-
iectum formale limitans.

Pro. Potentia quilibet differt notabiliter ab omni alia potentia per hoc quod habeat tale ob-
iectum formale limitans: ergo hoc est specificatum extrinsecum potentiarum. Consequenter
colligitur ex dicto, prob. ant. Quis intellectus est per hoc quod videtur tendat in rationem per

differe notabiliter a volentibus, quatenus in bonum potentia dicitur, que tantum tendit in
 ut loquar, idem est ad alij potentij, que omnino tendunt in bonum formale, sicut in propria, et in
 limitantur. Quod dictum est de potentij, intelligi debet ad eorum actus, relate ad eorum
 aliorum potentiarum. Nam actus quilibet, quatenus potest a tali potentia habere idem
 obiectum limitari, quod sua potentia.

Dico 2. Finis huius potest hinc pertinere ad
 Concludi. Et illius finis

Scientia specificatur per suum obiectum formale et proprium huius
 finale.

Prob. Omnis actu essentialiter tendit in unum obiectum materiale proximum: ergo quia
 actu specificatur per eum modi obiectum. Prob. ant. Nam visio albescentis, essentialiter respicit
 albedinem sicut nigredinem, nigredinem, et sic de alijs. Prob. conseq. Quia proprie, quod actu ha-
 bent obiecta proxima notabiliter dicitur, et in ea tendant essentialiter, concipiuntur notabiliter
 dicitur, adeo, per illa obiecta specificantur.

Consim. Actus eiusdem potentia nec specificantur per obiecta formalia, nec per materialia
 remota: ergo specificantur per obiecta materialia proxima. Prob. ant. Quia obiecta formalia
 sunt remota communia, et obiecta materialia remota, possunt esse communia remota alij actui,
 sicut potentia: ergo non possunt specificare actu talem potentia.

Nota est affectionem intelligendam esse de illi potentij, que non tantum modo attingere
 possunt idem obiectum, qualiter sunt potentie communita, nam alij intellectuales, qui voluntur de
 proximitate circa idem obiectum proximum, videlicet apprehendendo, judicando, et ducendo: item
 actu volentium, qui tendunt in idem obiectum, et ducendo tendendi modo, et etiam corpore
 materiali.

Dico 3.

Scientia, fides, et opinio specificantur per obiectum motum
 fundamentale.

Prob. Quia scientia, fides, et opinio circumferuntur vel conveniunt in solo obiecto fun-
 damentali: ergo per illud specificantur. Prob. ant. Et 1. quod conveniunt in obiecto motu
 fundamentali, patet: nam scientia nititur essentialiter motum, edicenti, fides autem dicitur
 ab actu, opinio motum probabili. 2. Quia omnia ista actus sunt intellectualis, habent idem
 obiectum limitari, videlicet rationem veri, et idem obiectum finis, nam finis omnium ac-
 tum intellectuum, est intrinsece uno modo intellectum de statu veri, et esse dicitur idem
 obiectum materiale: nam quod ab uno dicitur edicenti, ab alio creditur, et ab alio cognoscitur
 tantum probabiliter: ergo scientia, fides, et opinio conveniunt in proprio, et in solo
 dicitur conveniunt quoad obiectum fundamentale.

Dico 4.

Actus eiusdem potentia specificantur in eorum per obiectum
 tum materiale proximum.

Pro. Singula scientia habent finem et obiectum finale uti proprium, reliqua vero obiecta sunt per se vel saltem proxima scientiæ communia, ex quo scientiæ specificantur per obiecta sua finalia. Pat. conseq. Quia non possunt specificari nisi inter se differre per aliquid commune. Prob. ant. Quia motum fundamentale, cui inveniuntur omnes scientiæ est eisdem apparença velicatus, obiectum limitans omnium scientiarum est ratio veri obiectum materiale est esse commune fluxibus scientiæ: ut ex. p. humanum et obiectum materiale Phisica, et Medicinæ, et operatione intellectiva sunt obiectum materiale Arithmetica, Logica, &c. Obiectum vero finale est omnia scientiæ proprium; nam Phisica considerat corpus humanum et illius naturam legi, et Phisica eadem considerat et illi impletur: Arithmetica consideratur operatione numeri et comparat diversa animi tendentia: Logica rationem examinat et dirigat intellectum in operando: ex quo obiectum finale est omnia scientiæ proprium, et reliqua obiecta communia specificantur etiam scientiæ per obiectum attributionis; quia, ut videmus obiectum formale finale convenit in obiecto attributionis. De specificatione Philosophicæ scilicet li.

Unitas dividitur in Metaphisicam, Moralem et rationis. Unitas Metaphisica est identitatis quo reperitur inter illa, que non distinguuntur realiter. Unitas Phisica est partium motuum realiter distinctorum quos seu compositionis Phisica, quatuor est inter animam et corpus in homine. Unitas Moralis est vel motu aggregationis, quatuor est inter sapienter qui simul cogit et conspiciunt unum accidens; vel ordinis, quando scilicet unum ordinatur ad aliud, ut in exercitu milite, Censuram, et Deum susceperunt ad conficiendum unum totum. Unitas rationis est, que habetur ab intellectu considerante multa realiter distincta per rationem unius, sic omnes homines habent unitatem rationis, quatenus considerantur ad intellectum et naturam humanam.

Quod unitas Metaphisica non computat Logica, est certum, nam Logica actualis considerat actibus, habituati vero considerat habitibus, quocirca producti adque realiter distincti proprie videmus: neque habent unitatem phisicam, quia potest Logica actualis non simul existere, et nulla est ratio tribuendi unitatem phisicam habitibus, in quibus consistit Logica habituati; sufficit enim unitas moralis ordinis, quo conveniunt Logica tum actuali, tum habituati; actus enim est habitus Logici ordinatur ad unum finem, qui est completa directio intellectus.

Notandum tamen, quod sicut unum Regnum dividitur in plures Provincias, et in quibus Provincie in fluxu civitatis, ita et singula habent suam unitatem, videlicet Phisicam, que est omnia scientiæ et ordinatur ad cognitionem naturalem omnium rerum, in quo se continet scientiæ partialia, videlicet Metaphisicam Phisicam, Logica Mathematicam, que singula sunt scientiæ distincta, ad finem sibi proprium ordinantur.

habent quam naturam.

et naturam saluberrimam, consilii in hoc quod sua scientia ad alterum conuersionem subteruat, et aliquomodo praeregularum. Sic autem saluberrimus Logica omnibus canis, nam ad hunc modum mentaliter operantur, Veritatem indagant, et erroris vitandi in quocumque materia, usque concurrat diuisione ad omnes scientias.

DISPUE. 2^a

An et quod, et qualis virtus mentis sit Logica, et quomodo ad alias scientias requiratur

Sectio 1^a

De habitu et virtute mentis incommuni.

Habitus est qualitas permanentem inchoari, et actum productioni inchoari. Alio est supernaturalis quem Deus animo inchoat, quali sunt habitus virtutum operum, additum, Fidei, Spei, Charitatis &c. alii est naturalis, qui natura virtutum est frequentio actuum repetitione conuatur. Cum causa nequeat effectui tribuere virtutem, quam ipse nullo modo continet, habitus naturalis ad actum productionem non accipit a causa, sed virtutem effectum actum diuinitum illi a quibus generatur. Et cum producat ad actum, maxime virtutem et in aliquem actum independentem, ad habitum producatam. Unde intellectus virtus habitus est implicitus potest elicere talem actum, adeo habitus naturalis non dat simpliciter formam, sed tantum facilius posse.

Et hinc deducitur duplex diuinitum in his habitus naturalis et supernaturalis quodammodo concurrunt, nam quod agere naturale non sufficit ad productionem effectum supernaturalis, habitus supernaturalis potentiam completam dat simpliciter posse produci actum supernaturalis. 2° Habitibus supernaturalis aliquid virtutis, Fidei, Spei, Charitatis, &c. docentur, et omnia actus illius virtutis, utcumque diuinitum sunt, quod species virtutis. Habitibus agunt, et naturalis alii, ad voluntatem operantur, eorum inclinationem ad actum, ex quoque frequentatione oritur, alii sunt intellectuales, namque vel imperitiam, vel errorem, qui inchoat ad consentendum, false propositioni, et opinio, que inclinatur ad spectandum, virtutem inchoat, vel sunt per se, et dicuntur communi nomine virtus mentis.

Virtus inchoatam sunt hanc dicitur ab Intellectu dispositio perfecti ad optimum que definitio significat virtutem esse habitum, qui disponit potentiam a se perceptam ad operationem eius nature congruam: sic virtus intellectualis est habitus disponens intellectum ad actum verum, adeo ad optimum, nam verum est optimum respectu intellectus. Ita

Primum autem a Philosopho quingua virtutes intellectuales, scilicet intellectus, scientia, scientia, prudentia, ois.

Intellectus omni hic dicitur, pro habitu distincto a potentia intellectiva. Est habitus inclinans ad adhibendum solum primum principij. Non autem prima principia virtutes nota immediate et eis terminari, sed ipso natura lumine, et ita clare de ad ea probanda non sunt aliquid clare affirmari; tamen virtutes sunt, totum est magis parere, idem non potest esse, et simul non esse.

Scientia est virtus Aristotelis l. 6. Eth. c. 3. habitus demonstrator, seu inclinans ad cognitionem certam, et evidentes eis primum principij deducitur. Dicitur vero scientia nimis habili pro quasi cognitione evidentis, vel etiam pro collectione multorum actuum ad eundem finem tendentium, quorum plerique vellem et precipui sunt demonstrari, vel etiam virtutes pro habitu ad talia alia inclinante.

Prudentia est habitus inclinans ad adhibendum virtutem circa objecta aliorum et perfectissima, et demonstrata per principia evidentia.

Prudentia est habitus cum vera ratione aliorum circa ea, quae homini sunt bona, vel mala, est enim virtus animi, quae sit honestum, et eligendum, quid inhonestum, et fugiendum, quae melius sint ad finem intentum accommodata, et summo fine particulari, ut ad finem ultimum ordinantur.

Artes habitus cum vera ratione efficiuntur per habitus inclinans ad adhibendum virtutem primum modum aliquam faciunt. Sunt differre a prudentia, quia haec precipue spectat communi igna agentis, illa perfectionem operis. Sunt autem divites in liberales, et serviles, quarum precipue experimentum sunt virtutes.

Lingua, exiguus, raris, nimis, serus, angulus, alia.

Vel, nemo, arma, raris, vulnere, lana, faber.

Primo carmine assignantur septem artes liberales, scilicet Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Musica, Geometria, Astronomia. Secundo continentur totidem artes serviles, scilicet Agricultura, Venatio, Militia, Navica, Chirurgia, Lanificia, Fabrica. Haec potantur artes serviles, quia ordinantur ad conversationem, cultumque corporis, quod minus subditur; illa dicuntur liberales, quia ordinantur ad animam, quae est libera.

Sicut. In tantum virtutes circa opera externa permanentes, quae sunt adhibendum virtutem, et ergo Grammatica, Rhetorica, et quae ordinantur circa operationem vel quae intrant, vel externa permanentes male dicuntur inter artes. Probantur, quia ly effectus tantum virtutem opera externa, et ly virtus operationem interna, et emanantur; hinc in definitio prudentia, quae ordinatur ad adhibendum virtutem, per ly virtus, non virtutem ly effectus. Confitem. Quia virtus

Philosophum e. de arte. magnum dicitur inveni in actionem & effectum, tempore verarum effectuum.

Arguitur ad prob. dicitur aut. S. effectus in accipione Aristoteli solum denotat genera humanitatis, conc. in accipione communi, neg. aut. Quid autem in definitione artis debet h. effectus summi minus habere. Prob. 1. quia Aristot. 1. 2. de ty. c. 5. vocat Musicam artem, & tamen Musica non versatur circa opus permanens, & immutabile c. 1. 1. me. Eleac. gloriatur de primis tradidit artem Diaceticam. 2. quia est hic sensus Philosophorum, fere omnium, dum dividunt artes in liberales & serviles. 3. quia nihil hoc dicitur de effectibus artis & virtutis, dicitur, nam habitu inclinari ad regulam non demonstratur ad artis motum operandi interne, vel externe transeuntis, licet eis certissime situs ad nullam virtutem intellectuales clavam potest reduci.

Ad confirm. Arg. Philosophum indicare dicitur illud ut distinguat artem que est virtus & habitus, & effectus, & generantur, que est tantum virtus, vel dicitur potest, quod Philosophus virtutem accipiat artem, quam alii accipit minus virtutem, ut l. 1. Aristot. c. 4. Philosophi. et Mathematica vocat artes, & l. 1. Ethic. c. 4. Vbi idem nomen tribuit omnibus virtutibus practici.

Quatuor intellectuales artes sunt practice, que inclinant ad cognitionem practice, alie speculative, que inclinant ad speculationem. Est autem cognitio practica, que tendit in objectum practicum, exhibendo motum illud faciendi: cognitio speculativa, que tendit in objectum illud quod contemplan. de. Unde differunt cognitio practica & speculativa in intentione modo tendendi, nam cognitio practica est generaliter directio, qualis est hic, suffinitio constare debet genere proximo et affinitate minima: nec sufficit quod versetur circa objectum factibile, sicut cognitio considerari per se virtutem sciendi, nec quod per accidens iuret ad praxim, sicut contemplatio Celi iudice gressu ad constructionem horologii, nec quod mere representet modum, que aliquid sit in se. Siculus describitur circulus, cuius unus per circumducitur, altero manente fixo: nec debet moveri per aliu versus tendentia inartificata esse directum, qualis est hic, et circulum docuit, circumducere debet unum circuli pedem, altero manente fixo. Latet autem quod hic alio licet idem representet cum praxi, habet modum tendendi longe diversum.

Et quinquaginta virtutibus recentibus intellectus & sapientia sunt virtutibus speculative, prudentia & ars virtutibus practice, scientia vero est aliquando practica, aliquando speculativa, nam si inclinat ad aliu nudo contemplatione objectum est speculativa, si ad aliu demonstrat praxim, tunc modum agendi est practica.

Secundum Aristoteli 1. 2. Ethic. virtutes, tunc 3. excludit a ratione scientia nam cognitionem practice: ego habitus practice non potest esse scientia. Arg. Aristoteli non sentit eodem modo accipit scientia, nec vocat virtutem de illius mente in loco citato. Nam alii sanim distinguunt virtutes in scientia in practice, & speculativa, & l. 1. differentiam dicit, scire est per demonstrationem cognoscere.

Cognoscere quod optime continetur ratione scientia. Adde quod communiter loquendi veritas
 pro nisi lib, qui precipue spectari debet in questione de ore.

Seccio 2^a

P An Logica sit virtus mentis.
 Respondit hoc, sicut et sequenti questione de Logica docente habituali: nam Logica habitualis
 non est virtus, quia non est dispositio intellectui, sed est illud ipsum ad quod intellectus per virtutem disponitur.

Conclusio.

Logica habitualis docens est virtus intellectualis.

Pr^o Logica habitualis docens perficit intellectum, eumque disponit ad optimum, videlicet ad actum suum,
 ergo est dispositio perfecta ad optimum. Ergo est virtus intellectualis. Utque conjunctura sit manifesta. Dicitur autem
 Et si quis perficit intellectum docens, quia omni habitu bono est perfectio potentia, ad quam iustitiam ordinatur.
 Dicitur etiam quod disponit ad actum suum, quia disponit ad regulam Logicam non tantum veram, sed etiam in
 denter deductas optimam principij.

Consequens. Virtus intellectualis est, quae anima sibi semper dicit verum, nisi quae semper inclinat intel-
 lectum ad actum verum, sed habitus Logica docens semper inclinat ad actum verum, ergo quae est virtus intellectualis.
 Alij et virtutem non communiter recipi, et quodammodo Aristotelica, et quodammodo Thomae sequuntur. Thomae sequuntur Aristotelem.

Obiectum V. Logica inclinat ad conclusionem tantum probabilem: ergo non est virtus, ergo haec Logica secundum
 nostrum partem. Est autem Logica immediate inclinat ad conclusionem probabilem, nec mediata, nisi sit inchoata, et
 inclinat ad eam admittendam, ut probabilem, certe, et certe veram, nec autem etiam inchoata. Logica immediate inclinat
 intellectum ad regulam docentem modum dicendum in materia probabili, quae non sunt minus evidenti, quam in
 regula pro demonstratione. Hoc autem sufficit pro Logica docente virtutem quamvis consideratur dispositio mediata
 non solum ad actum probabilem, sed etiam ad actum falsum, nam virtus tantum respicit actum illum, ad quem habitus
 inclinat immediate. Logica tamen nec quidem mediata inclinat ad aliquid falsum, vel probabile, non solum
 inclinat ad assentendum conclusioni probabili, ut probabili, sed non et certe. Et autem tamen inchoata conclusio
 nem legitime delectam, et propter probabilem esse probabilem, quam certum est delectum ad primum actum
 esse certum.

Obiectum VI. Philosophica disponit ad paradoxum, sed paradoxum non est actu falsum et falsum, ergo Philo-
 sophica disponit ad actu falsum: ergo non est virtus. Dist. maj. disponit ad paradoxum detegendum et vitium
 conc. ad paradoxum confutandum, nec maj. et conc. min. dist. conc. et xpo. Philosophica disponit ad actu
 falsum eliminandum, nec ad eliminandum conc. conc. et absolute nego duplicem illecebram. Philosophica immo
 dicitur inclinat ad regulam docentem modum detegendum vitium et vitium paradoxum, unde nec quidem modo
 te disponit ad illud, sed ad dicendum legitimum.

Def. Quia Philosophica docet vitium paradoxum, docet etiam modum illud eliminandum, docet enim quod

ut illud, quod debet vitari: ergo non est vitium. Dicit aut. dicitur motum conficiendi paradoxum dicitur, et per
se, neg. indubite et per accidens, conc. ant. et neg. conseq. Omnia precepta prohibent dicitur indubite, sunt
quia prohibentur, non idcirco tamen precepta quibus prohibentur vitia, dirimuntur ex precepta vitia.

Obj. 3.º Iuxta Augustinum nemo ad vitium vitatur; sed multi abutuntur Sophistica, ergo Sophistica non
est vitium. Dicitur min. Quia Stoicis abutuntur Sophistica ut impiantur fallitium impeditur et habitum eorum ex-
co. Neg. min. abutitur dicitur, videlicet vitium est male, ut, Stoicis non vitantur Sophistica, nam si generat-
im confirmetur ad illud regula, vitantur Sophistica; deceptio, igitur impeditur non per unum Sophistica, sed
per alium fallaciam, quibus Sophistica traditur Sophistica.

Quae habentur dicitur sunt supponunt Sophistica dicitur intendere operationem rectam, et hoc quidem est
magis conformis naturae, et fini Logice, quae est directio intellectus ad recte operandum. Sed licet dicitur Sophi-
sticam dicitur intendere Sophistica, et nomen eius videtur impeditur; non tamen tunc dicitur eam non esse vi-
tium intellectuale, nam precepta ponunt per Sophistica regulae rectae, et vitantur ad quae, si videtur d-
Sophistica, exit habitus immediate inclinandi ad actum rectum, quod sufficit pro ut talis dicitur.

Obj. 4.º Vitium non potest dirigere ad eorum; sed facit paradoxum eorum. ergo. Dicitur min. facit
paradoxum eorum, si intendit illud facere, neg. si intendat facere paradoxum, conc. min. et neg. conseq.
Sed non dicitur est ille eorum intellectuale, qui iuxta regulam vitantur, facit illud quod intendit.

Obj. 5.º Vitium paradoxum dicitur ad eorum; ergo non potest intendere eorum. Dicitur aut. paradoxum ad
eorum dicitur illum, quibus regulae vitantur facit paradoxum, neg. ad eorum dicitur alio impeditur, con-
ant. et neg. conseq. Qui per regulam conficit paradoxum, vitet se paradoxum, adeo non potest illi assenti-
ti, aut per illam in eorum induci.

Obj. 6.º Propugnans vitium tendit ad deceptio aliorum; ergo Sophistica, quae parat ad alios deceptio
non est vitium. Dicitur aut. Propugnans vitium tendit ad deceptorum aliorum, conc. dicitur intellectuale,
neg. ant. et dicitur conseq. ergo Sophistica non est vitium, conc. intellectuale, neg. conseq. Alia dicitur
est inhonestum, adeo adducitur vitium morale, quae tamen dicitur per regulam rectam, arguit fidem et
ingenium, adeo est perfectio, et vitium intellectuale, et ipsa non est vitium morale.

Obj. 7.º Regula paradoxica sunt contraria Sophistica, ergo habitus ad illa inclinandi non est vitium. Au-
paret, prob. conseq. Quia si duo vitia tradiderit precepta opposita, illa vitia opposuerunt, sed vitium non po-
tuit inter se opposita, ergo. Neg. conseq. Ad prob. neg. quae vitium sine opposita tradiderit precepta contraria,
si quae intenduntur fieri vitia, vel idem finem in dicitur circumferunt. Cum igitur finis ad Sophistica, et
Sophistica intenti, sint vitia, videlicet directio intellectus ad recte operandum, et eadem directio ad para-
doxum, ponunt sine opposita tradiderit precepta contraria.

Obj. 8.º Multi abutuntur Sophistica sic intellecta, ergo iuxta Augustinum supra dicitur, Sophistica
sic intellecta non est vitium. Dicitur aut. videtur, multi et per se adhibent Sophistica ad malum finem,
con. videtur, dicitur vitium est illud rego male operandum, neg. ant. et conseq. In primo dicitur non potest intelligi dicitur
Augustinum, nam certum est hominum rego illa modo abutitur, non tantum vitium intellectuale, sed etiam morale.

Sectio 3^a

Quanam virtus sit Logica?

Logicum, neque est intellectum, neque virtutem, neque prudentiam agnoscunt omnes, & sic oportet ex rationibus illarum virtutum. supra traditum. Unde. Quomodo dicitur de quatuor specibus Logica sit ars, et scientia?

Conclusio 1^a

Logica habitualis docens est ars.

Prö. Logica est habitus cum dea ratione effectivus: ergo est ars. Quia patet ex actu affirmativo supra explicato. **Prö. ant.** Logica docet modum se habendi: ergo est habitus effectivus. Sed etiam docet se regulando et ordinando: ergo est habitus effectivus cum dea ratione. **Confirm.** Quia omnes Philosophi numerant Logica inter artes liberales, et Philoſophi eam dicunt extrinsecus habitum.

Dico. Logica non est habitus effectivus: ergo non est habitus ars. **Prö.** Quia omni habitus vel virtus dicitur esse ars, si nobis sufficit, quod est in actu, ad operandum illam virtutem, quae dicitur Aristoteli, et Platoni per ipsum Philoſophum.

Conclusio 2^a

Logica habitualis docens est virtus scientia.

Prö. Scientia est agnoscere se vel aliter multum aliter ad eundem finem tendentem, quoniam per quod aliter, et per quod sunt demonstrata: sed Logica est agnoscere talium actuum, ergo est scientia. Major est virtus scientia in qua plerique committunt. Minor colligitur ex dicto: non supra probatum omni actu Logica se habere ad finem intellectum. Et in omnibus demonstratis supra supra Logica, illa, aliter, que demonstrata non intelligunt. **Confirm.** Quia omni demonstrationi in actu scientia videtur per se Logica: ergo si per se Logica non esset demonstrata, incerta foret sepe omnia in alio ordine: sed hoc dicitur supra: ergo.

Obje. 1° In Logica sunt multa non demonstrata: ergo Logica non est habitus scientia. **Prö.** Neg. ant. non si accipiatur Logica habitus per regulam docentem modum operandi, nihil est in Logica quod non demonstratum, vel quod non sit, ac si demonstratum. **Prö.** Omnia sunt eadem res, et sic. Quisquis quod plerique et per se demonstrantur, nam nisi hoc sufficeret, neque Plura, nec Aristoteli, bene scientia, nam in illis sunt multa probabilia.

Obje. 2° Ut regula demonstratur per se per se notitia demonstrationis: sed ad regulam Logica non per se per se notitia demonstrationis, ergo regula Logica non sunt demonstrata. Major est certa, et per se. Quia supra Logica docent modum concipiendi demonstrationem: ergo si ad regulam Logica per se per se notitia demonstrationis per se per se: illud notum, ad cuius notitiam cavendum est, ad se exant, et tunc est necessarium. **Prö.** Ad regulam demonstratur per se per se notitia demonstrationis, vel artificiali, et per se, con: artificiali per se per se. Et diff. min. sed ad regulam Logica non per se per se notitia demonstrationis artificiali, con: demonstratur naturalis, per se. **Prö.** Demonstratio artificiali, ad quam per se per se per se Logica conhibet in artificiali terminatum distinctione, quam dicunt regulam Logica. **Dico.**

Demonstratio naturalis habetur per hoc, quod ex ipsa materia inspecta apparet aliqua veritas
evidens certissima, cum primo principio, & hoc modo demonstrantur regule logicae, quarum veritas
est evidens certissima, & est cum principio, vel cum aliqua veritate evidenti.

Obje. 3.º Scientia et au. sunt virtutes diverse: ergo in Logica est au. non de scientia. Dist. ant.
Sunt virtutes diverse & est scientia vel facultas, conc. semper virtutes diverse, neg. ant. & conseq.
Scientia requiritur ut actu illi ea quibus consistat, sint maxima ex parte demonstrata, non tamen
eligit ut sint actu peccati. Ita requiritur ut actu illi, ea quibus consistunt, sint practica, sed non tamen
si non sint demonstrata. Unde scientia et au. recurrendo ad unum formaliter realiter deo inveni-
unt distinguuntur, in eod. modo identificantur ut contingit in Logica, cuius actu. sunt practica, quibus
requiritur au. & demonstrari, quales requiritur scientia.

Obje. 4.º Scientia est de necessariis & necessariis; id Logica est de contingentibus, videlicet de gene-
rationibus intellectibus: ergo non est scientia. 1.º Hoc argumentum, si quid probet, probat non dari scientiam
non nisi de deo; nam reliqua omnia sunt contingencia, & contingentia. 2.º Dist. inq. Scientia est
de eternis & necessariis, quod est principium, neg. quod est Logicum, conc. inq. & dist. inq. sed Lo-
gica est de contingentibus, quod est principium, conc. quod est Logicum, neg. inq. & conseq. Propter
hoc est abstractio existentia rei extra causam. Est Logicum tantum dicitur illicum subiectum habere, quia
pertinet ad veritatem propositioni, id est connexionem predicatorum cum subiecto; quae non contingens est,
sed in hac propositione. Secus currit obiectum est contingens Logice aut respectu huius necessarii ut
est in hac propositione. Secus est homo, obiectum est quod est Logicum, seu in significando scien-
tiam & veritatem: nam talis propositio, non quatenus sonat esse falsam, sed huiusmodi propositionem dicitur
esse vera veritatis, & hoc modo veritas & necessaria regule Logice.

Obje. 5.º Logica est de factibilibus; sed factibilia sunt singularia; ergo est de singularibus: sed
omnis scientia est de universalibus: ergo Logica non est scientia. Dist. inq. factibilia sunt singula-
ria in re, conc. sunt semper singularia in intellectu, neg. inq. & sub eodem dist. inq. conc. vel neg.
conseq. & subsumptum, & absolute neg. eundem illationem. Quia quod est necessarium est in re aliquid de-
terminatum & regulare, nisi argumentum si quid probet, probat nullam dari posse scientiam. Omnia autem igitur
quae requiruntur scientia non est ratio, & obiectum invariabile, vel certum & in intellectu, id est, scientia
requiritur ut obiectum represententur per cognitionem communem & invariabilem: nam si modo a creaturam
distinguerentur. Si Logica non considerat hanc vel illam definitivum, sed praecedit regule pro definitione inveni-
unt, id est pro omni affirmativa ponit.

Obje. 6.º Logica est modus scientiae: ergo non est scientia. Dist. ant. Quia sic dicitur Logicae pro Philosophia
vel conseq. Modus scientiae praerequiritur ad omnem scientiam: sed impossibile est in scientia praerequiritur ad omnem
scientiam: ergo quia modus scientiae non est scientia. Concl. In qua Philosophia dicitur est in modum scientiae
scientiam & modum scientiae; sed non est absurdum quodammodo Logicae & modum scientiae: ergo Logicae
est scientia.

Key.

Neg. cony. arg. ad prob. dist. maj. ad omnium scientiarum præsequitur. modus sciendi, vel naturalis, vel arti-
ficialis: semper præsequitur modus artificialis, neg. maj. & concin. min. dist. cony. ergo modus sciendi na-
turalis non est sciendi, conc. artificialis, neg. cony. Modus sciendi naturalis consistit innotitia eorum
primorum principiorum; hoc præsequitur ad quam Logica, sicut et ad omnes alias scientias, hinc
modus sciendi non est præsequitur scientia; quia non est aggregatum abstrum sedulatum. Cognitionis principij
ipso primo principio, & lumen naturalis. Modus sciendi artificialis consistit innotitia artificiorum, quæ
curatur eorum primo principij et juxta ad æquationem aliorum scientiarum, nec ipso scientia particulari,
alii enim non parant reliqua scientia per tale regula scientiæ dirigere, vel tale regula requiri ad ipsa.

Ad concin. dist. maj. est abstrum simul quædam scientiam & modum sciendi, si hinc est modus sciendi
illam quædam scientiam, que quædam conc. aliter, neg. maj. & concin. min. neg. cony. Logica non est na-
turalis sciendi respectu sui sed respectu aliorum scientiarum, q. g. Philis. & Mathematicis, quæ concin. in
mine sciendi sunt. Philis. dum Logica præcipio nomine appellat modum sciendi, & dicit ingrediens
est simul quædam modum sciendi, seu scientiam ad alia dirigentem, & illo ipso sciendi, ad quod
git.

Obj. 7. Logica agit de probabili, et Dogmatica de falso: ergo neutra est scientia: ergo nec Logica
potest dici tali simpliciter. Neg. cony. Nam quanto Logica agit de falsi et probabili, non tamem de
illu agit modo falso, aut probabili, sed certo & evidenti. Nominis significatum est objectum, nam etiam de cer-
to & ignorantia dicitur potest scientia. Sed considerari debent abstrum deventu ordinale objectum, quod
demonstrari, qualis sunt omnes regule Logica & Dogmatica eorum collectio est præcipio & scilicet scientia

DE FINE

Utrum Logica sit speculativa, an practica?

Nota 1. Invenit denominari à majore & principali parte, sicut Philosophus simpliciter & absolute dicitur
ger, quia licet dicitur sine albi reliquum corpus strigum orbi et scientia præcipio præcipio simpli-
citer, & absolute, sufficit quod plerique & præcipio illius actus sine practici. Nota 2. Actus alio
intentione, alio modo extentione practica. Actus est intentione practicus, qui est natura sua & tendit
intentione ordinatur ad præcipio, seu docet modum aliquid facienti: abstrum ille est, extentione tantum
tunc, qui cum est natura sua sit speculativa, abstrum ab aliqua scientia et intentione ad præcipio,
adesq. est sine scientia ordinatur ad præcipio.

Conclusio 1^a

Logica docens est scientia simpliciter practica.

Prob. Illa est scientia simpliciter practica, cuius omnes abstrum principales sunt practici; ad omnia abstrum
principale Logica docentur sunt practici: ergo. Maj. patet, præcipio min. Principale abstrum Logica docens
est omne regula præcedenti modum scilicet definitio, & doctrina, ad omnia ha regule
sunt est natura sua practica: ergo. Concl. Scientia illa est practica, cuius finis est dirigere

præcipio

Ad finem Logica est dirigere ad proximam, seu ad actum speculandum: ergo.

Objic. 1°. Logica non dirigit ad proximam: ergo non est practica. Prob. ant. Actus ad quos dirigitur Logica sunt speculativi, sunt enim definitiones & conclusiones Philosophicæ & Mathematicæ &c. vel actus speculativi non sunt practici: ergo. Neg. ant. Ad prob. arg. min. Nam actus qui speculativi tendunt in suam obiectum, ponunt esse practicos respectu alicuius regule Logicæ, et cuius directione talis actus ellicuntur, sicut Patet, licet ipse non ordinatur ad aliquid faciendum, et tamen practico respectu actus Naturæ.

Repl. Sicut Aristoteles intellexit esse terminum sic practicum, sed intellectus non est extrinsecus, dum ellicit actum intellectivum: ergo actus intellectualis non est practico. 1° Neg. maj. Nam in mixtionem regantur axioma illud quod reperiri apud Philosophum. 2° Neg. min. Nam intellectus est practicus et terminus, seu ordinatione omnia sui actus ad productionem alicuius actus intellectualis, et non quiescens in nudâ alicuius actus vel obiecti contemplatione. Hæc explicatio sufficit uti axiomaticæ, cuius auctoritas, et sensus sunt flari incerte.

Objic. 2°. Actus Logici speculantur essentiam et proprietates definitionum, derivantur, derivantur, terminantur propositionum &c.: ergo sunt actus speculativi: ergo non practici. Prob. ant. Quia in actu definitio est oratio explicans essentiam rei, derivatio est oratio distributum totum in partes &c. sunt actus Logici, et tunc speculantur naturam istarum operationum et longè distat de alijs actibus Logici.

1° Vel isti et similes actus sunt formaliter et per se directi, vel non? Si sint, sunt practice, et non tantum extrinseci actus practici, licet speculativa naturam operationum, ne perentur in Logica nisi quatenus sunt directi ad quatenus sunt actus Logici: sunt simpliciter practici. Si non sint per se directi, non sunt actus principales Logice dicenti, de quâ est questio: nam hoc est extrinsecus dicenti, et extrinsecus rei absolute dominatio tali, quam ab actu suo principalem, qui primus debet in esse, inveniatur. 2° Dist. ant. actus Logici principales speculantur essentiam &c. neg. min. principales, cum ant. et dist. conseq. ergo actus Logici minime principales sunt speculativi, conseq. principales, neg. conseq. et ab obiecto neg. et eadem illationem. Ad antecedenti prob. Log. Actus illos esse secundarios, primarios vero Logice esse regis, qui fundantur in istis secundariis, et sunt eis intimos tendendi modo dicenti, et directi ad esse operum.

Objic. 3°. Cognitio quâ nimis precise percipimus est speculativa, sed omnis actus Logicus est cognitio, quâ scimus precise percipimus: ergo omnis actus Logicus est cognitio speculativa, neg. per. prob. min. Quia finis actus intellectualis est facere intellectum verum: ergo et finis actuum Logicorum. Dist. maj. arg. tunc, quâ scimus precise percipimus naturam, vel proprietatem, est speculativa, conseq. cognitio quâ nimis precise percipimus, in eadem aliquid faciendum est speculativa, neg. maj. et dist. min. similiter in maj. neg. conseq. Ad prob. ant. Sic sunt actus intellectualis in genere, facere intellectum verum, finis vero actus dicenti, qualem sunt Logici, facere intellectum verum in eadem aliquid operari. Denique quomodo conciliatur major, negari, prob. minor.

Uter enim utriusque actus Logice, quatenus est intellectualis facit intellectum utriusque quatenus tamen est alio modo, finis eius est constitutio suam potentiam, quod distinctionem adinet, prout in potentia recte operatur.

Obj. 2.º. Nulla cognitio universalis est practica; sed omnis cognitio Dialectica est Universalis, ergo nulla cognitio Dialectica est practica. Conseq. est legitima, & in sexta; Logica enim eadem regulas (Impressu) ad definitionem, distinctionem, &c. in communi: Et etiam scientia, & omnia, scientia est de Universalibus, ut est Dialectica. Atque autem sic pat. Cognitio Universalis respicit obiectum universale; sed obiectum universale operabile non est; ergo nec cognitio Universalis potest esse practica.

1.º. Et argumentum eodem modo inferri scientiam nullam, nec autem esse practicam; omniaque de scientia agit de Universalibus, & ratio etiam constanti regulis generalibus; nec enim victoria traditur regula ad imaginem in particulari designandam, nec medicina ad alium hominum in singulari re-tituendam curantem. In respondendo cognitionem universalem practicam esse posse licet enim obiectum universale operabile non sit, colligimus eam in communi, cum talis colligimus, talis obiectum nota dicitur a parte rei; prout tamen plura in particulari colligimus sunt, & regulam de cognitione Universalis applicando scilicet regulam generalem cuilibet colligimus in particulari: Unde omnia immutatio, vel mutatio, de quo modo non curamus constituitur in directione illius regulae, & cognitio Universalis; quae prima cognitio practica est.

Obj. 3.º. Cognitio practica debet esse certum, quatenus principium est electio, ut quaedam est obiectum cognitioni practica debet pendere ab imperio voluntatis; sed regula Logica non sunt certum, quatenus principium est electio, nec actu intellectus quod Logica respicit pendere ab imperio voluntatis: ergo. Atque est Dialectica, min. prob. Quia Logica cognitio est regula tendens in actu intellectus, sed actum intellectus non est principium electio seu imperium, cum actus voluntatis non ascendat. Patet hoc, quia per actionem intellectus respicitur voluntas.

Comp. Quoties Logica finis est determinati indagatio per proximam scientiam motum, nempe colligimus perfectum, sed hoc indagatio pendere non cadit sub voluntari electione, cum recte dicitur, finis prout videtur, alioquin ratiocinatio inferatur conclusio: ergo nec finis Logica potest esse prout nec practica ipsa Logica.

Ad argum. 1.º. Insuper intelligendum se de obiecto cognitioni practica, inquit de dicta quae respicitur dependentiam ab imperio voluntatis; sed accipiendum se de determinatione, quam habet in quo respicitur ad voluntatem, tanquam ad potentiam voluntatem, utem actu imperantem. Unde prout nota magis respicitur: quia voluntas prout: actu enim intellectus dependente a voluntate quod ut voluntatem, non quidem tanquam a principiis electionis, seu actu immediate procedente, sed tanquam a principio intellectus: voluntas enim imperat intellectui, sicut et reliquis potentibus omnia sunt eius actu, imperio voluntatis, quod subiectum facit hoc applicatur, nam sicut ignoti nulla cupido, vel prout est vulgare proloqui, nihil volitum quin prout cognitum, sic etiam nihil factum cognitum, quin prout cognitum: quod

et hinc quod indubium omnino est; respectu vero potestatis, potestati.

Imo et ad confirm. respectu eam respectu chari evidenti; et a fortiori respectu illius, qui tantum
indubio evidenti est, id est, conclusioni evidenti deducta: licet enim intellectus regulat non, affirmat
electioni legitime illata et a maximis ubi dixerit, adeo, cui affirmat immutabili non, per se ut a elec-
tore, potest tamen indubio. In causa, quatenus ab ea pendet et ea praemis, axioma dis-
positio, cum libera et ipsi sit has, libere praemissa, hoc vel illo ordine, in hoc vel illo mo-
do disponere, quod alicui, ut sub electione voluntatis assensus ipse conclusioni cadat:
sic unitatis et unitate cadit supra media electionem, non quidem quod adhibitis
efficacibus medicamentis libera illi sit reparatio unitatis, sed qui a libera conficit
hoc, vel illa medicamenta, quae unitatis causa sunt adhibere: sic etiam libera est
amissio gratiae hominis peccatoris delinquenti, tamen si semel supposito peccato iam
ipsi non sit libera.

et est contra in magis: quia ex resolutione videtur indubio, quod etiam cognitio ne-
cessitatis sit practica, cum necessitas etiam medicinae pendet astanta ex quatenus
liberum est citum sumere, vel non. Sed nego: si quidem: si praemissa est, quod do-
ctores applicat causam conclusionis, applicat enim intellectum et praemissa, ita vero
applicat causam accidentis mutationis, cum calor nascitur ab illa resolutione et opo-
reta per se in materia appositam: unde licet ad resolutionem pendet applicatio ma-
riae, non tamen pendet applicatio causae a nutritionis.

Objc. 6. Logica prout dirigit ad regulum non est practica: donec prout
dirigit ad aliquo modo docendi. Consequenter optima, et praeterea: quia omnia iuris, et
logicae principia sunt illis principia, quae sunt eadem in intentione, et quae dirigitur in
re, sed haec principia sunt speculativa, et quod pendet a principia, quae utilita-
tis non est practica, sed speculativa: Ergo de rebus ad regulum est speculativa,
et non practica. Nego autem: et ad eius probationem dist. min: principia illa sunt
speculativa solum, nego: speculativa simul et practica, vel dist. in quo: fundamentum
negotium eminentes, concedo min. In principiis illa ut potest generalia eminentes conti-
nere et speculativa, et practica, id est, de rebus cum practica, tum specula-
tionis conficienda, omnibusque rebus: tam practica, quam speculativa adhibentur.

Hec facile hoc negari potest, cum prima principia dependant ad intellectum,
qui eorum habitus (ut iam vidimus) ab Aristotele appellatur; hinc etiam cum omni
scientia pendeat ab intellectu, ut docet D. Tho. necesse est, ut pendeat ab his prin-
cipijs, atque adeo ipsi inestantur tam practica, quam speculativa. Duplici itaque mo-
do possunt principia generalia de rebus ad scientiam, vel de speculatione sua obiecta,
vel ut partialia principia subiecti constructionem quaeant. Si primo de rebus
specu-

assensus dirigit
in semper, et de
tamen ab inpe
no solum ad
pendet et a.

speculativa sunt. Sic modo practica: sic principium hoc, totum est maius sua
 parte, speculativum est respectu physico, quia non eo utitur nisi ut contem-
 pleatur naturam corporis naturalis: ut deo respectu animi naturalis practicum
 est, quia utitur ipso ut statuantur regulae, maxime in his partibus distribuat, cum autem
 logica utatur in eodem principio, ut perfecti modi sciendi constructionem obtineat,
 quod non ex parte practica relati ad logicam. Deinde ut cognitio sit practica, ut est,
 quod dirigat ad opus vel absolute, vel ad artificiosum consequendum; sed regula logica prin-
 cipio principij inchoa dirigunt ad opus artificiosum consequendum: exant igitur pra-
 ctica.

Obj. 5. Cognitio practica sic debet tendere in opus modo operabile: sed re-
 gula logica si non tendunt: ergo non sunt practica. Conseq. est legitima, mai. est certa,
 et minor prob. nam hic accu definitio constat genere, et differentia est simili huius,
 homo conuenit anima et corpori: hic dicitur unum latius patet membrum dicitur dicitur, si-
 milis est dicitur conuenit anima et corpore: hic demonstrat logicus constat tribus propositi-
 onibus, similis etiam nisi tria anguli conuenit tribus angulis; sed hi omnes secundarios
 non tendunt in opus modo operabile, et ideo non sunt practica: ergo nec primiguis sunt
 regule logica. Hoc assumptum non eadem ferri reductionem potest ac sciendum. Re-
 spondetur aliter resp.

Et dicitur mai. ut cognitio practica sic debet tendere in opus modo operabile: pra-
 ceptum vel dicitur, conuenit: copulatio, preceptum, et qui copulatio per se rudiendum
 vel per se rudiendum, et debet, subdit, ut sit practica in tantum esse copulatio, per-
 mittere: dicitur aliter et dicitur, et copulatio, nego mai., et sub ea dem distinctione
 minor, et conseq. Ad probationem minor resp. aculo sic dicitur esse huius, quia alij
 scientij in exemplum adducuntur, quorum dicitur in eis intentione scientia sunt ap-
 paret, quia scientia quorum sunt accu apponit ex sua genere et intentione excellunt,
 ut vel corporis, vel totius, vel cuiusq. naturam nude contemplantur logica non
 nominata, sed ut per eos intellectum dirigat ad omnes sciendi modos conficiendos, qui
 esse obtineat illis regulis quocumq. tandem modo proponantur: dicitur enim definitio
 conuenit genere et differentia, et sic de alijs perinde est ad finem logica ac dicitur,
 definitio constat de se et de se differentia; sed de accu definitionem modo ope-
 rabile proponit: ergo et illa, ut pote isti equidantur: sicut ignarum sic Comptellam
 dicitur dicitur, que dirigat, si dicitur, hoc dicitur Comptellam dicitur, ac si dicitur, hanc
 debet tendere Comptellam.

Sept. Logica pro eadem tendendo rudiendum per causas vel principia: ergo pro-
 edit modo resolutionis: sed rudiendum a se procedens iura dicitur Thom. 1. lib. 1. c. 1. huiusmodi lect.

3° est speculatio: ergo. 1° iuxta Reg. Præcepti philosophia moralis est practica, et medicina etiam, et amez. si resolutio modo procedant. C. resp. scientiam moralem speculati-
 dam quam practica modo resolutio procedat. Omnis enim scientia non obiectum per
 causam demonstrat in eaq. conclusionem resolvit; unde ratione nempe sic reversitiam
 et identem eo principij. et identem comparatam; in eaq. pro re resolutam, sic e. y. re
 docet ipse e. d. tract. de y. logico c. 1° ubi sic ait: necesse est ut in re et in causa y. xion-
 cupiatam principia resolvit; et de orientia, quæ est secunda demonstratio; et per
 causam, scilicet cum ratio causam in causa resolvit.

Differre ergo practica ab speculativa scientia; quia speculatio conclusivum, quæ resol-
 ve non operatur nec ipse rei ordinatur ad complementum, sive ad effectum operatum; nec enim ig-
 nitio, quæ demonstratio illi existentia, pro ordinari ad sui objecti productionem; ac scientia
 practica resolvit per complementum ad log. suam ordinant conclusivum, ut docet Philo. h. 1. d. 1. h. 1.
 c. 1. dicitur aut, Si practici considerent quo pacto res se habeat non tamen contemplan-
 tur causam ipsam per se sed ad aliquid, et c. 3. practicus inquit, non considerat cau-
 sam secundum se, sed in ordine ad opus: Logica autem hoc secundo modo procedit, cum
 idem modo dicitur naturam, eiq. h. tractatam demonstrat, et resolvit, et dicitur ad opus ipsum, Multas
 compositionum procedat.

Objic. 8° Dicitur mentaliter ad opera artificia non sufficit, ut scientia dicatur practica. Dub.
 ita. Quia non Mathematica dicitur ad plura figuræ mentales, ad alia, scilicet naturam et rationem.
 1° dicitur. In Mathematica etiam reperitur actu practico, sic videndum est. Dicitur. Causa. Machi-
 nae peritino. Dicitur autem simpliciter speculativa, utat. Logica simpliciter practica, quia res.
 eiq. actu illius dicitur speculativa, istum autem dicitur practica tendunt.

Ita calcem nota. Et Thomam esse concordantem speculativum Logica practica mechanico,
 et dicitur. Logi. dicitur de speculativo prope inveniunt. Sole, per intellectum; Et in hoc sensu officij
 ponunt multi loci Angelici Magistri, in quibus Logiam appellat autem speculativam. Detrahit aut
 nulli magi est passio agat de natura scientia speculativa, quam opus. 1° dicitur. Logiam e.
 dicitur, non est cui de ipso mente ponimus dubitare, nec quæ per nos sit dubitabile, quia enim
 Angelicum Magistrum attendit. Etenim licet in 1. d. quest. 1. art. 1. dicitur, practicum
 dicitur ab opere exteriori, et speculativum ab interiori, nempe ab operatione intelle-
 ctus intelligi debet de practico verbi, mechanico, vel inter. sua ratione, non dicitur, velint,
 quia dicitur negat rationem practice cognitioni dirigenti actu voluntati, cum tantum ad actu int-
 operationis, et iuxta Philo. h. 1. d. 1. h. 1. omnia sunt veri practici. Alia quæ Caput. 1. dicitur
 principij, intelligit namque operis exterioris opus factum est electum voluntati, quia, et jam
 vidimus, comperit actu intellectus.

Et dicitur inferri, cognitionem practicum tendere in opus subditum imperio voluntati.
 quia tendere in opus modo operabili, est propter hanc limitationem objecti operabili. bonitas autem ista non
 nisi

Quest. Proem.

nisi voluntatem potest motum ad apprehensionem, & perveniam suam ipsam. Insuper. 2° Opus
 sine intellectu cognitionis practicae non debet esse immediate liberum cum ipse actu edificandi
 sine intellectu cognitionis practicae dirigenti ad effectum constructionis dicitur. 2° quia quicquid
 talis cognitio practica habet pro subiecto ab actu voluntatis. Ergo prout respectu ad directionem in actu
 actionis exterioris, prout respectu. Si dicat respectu in exteriori tantum determinativum ad actu
 tantum, tunc ad actu voluntatis determinandi. Sed cum dicuntur motu actu exteriori. Contra
 hoc tunc dicitur est, quia motu actu exteriori impeditur, quia in solo actu voluntatis determinandi
 videtur. prout tunc prout imponat ipsum fieri in dicta natura regula.

Insuper 3°. Deum im debet esse intellectu cognitionis practicae. quia hoc est effectus motum
 quo deus fieri debet. quo autem prout dicitur facultativam illius quod non habet pro se
 esse. Proutem velle quod sufficit motu dicitur ad quod si cognitio non habet illud pro
 subiecto, dicam nullam dari posse cognitionem suam ad speculativam. omni quippe cognitio est
 capax motum saltem ad celebrationem. Et sic. c. 7. Et sic capax esse. Aristoteles.

Insuper 4°. Contra Thomam & Scotum communiter, ab actu intellectus non esse prout
 quia non est prout ratio pro actu exteriori potentia. ideo enim ab actu exteriori potentia potest esse
 prout, quia potest elici ex directione cognitionis practicae in motum, quo talis ab actu exteriori
 debet. Sed essentia potest elici ex directione practicae compositionem generis prout
 & ultimo differentia. Si hoc est motu quo exteriori dicitur definitio. Ergo quia potest esse
 prout, tunc & ab actu exteriori potentia. Nec dicit, prout dicitur in exteriori. Quia in
 prout dicitur. 2° Quia ab actu voluntatis non est quod exteriori, & est prout. est enim intellectus
 prudentia & philosophia moralis. 3° Quia ab actu exteriori vel temperantia diriguntur a prudentia
 dicitur. 4° de omni ab actu. Et prout prudentia practica est, nec aliam prout
 cuius est ab actu voluntatis quem immediate dirigit. Sed etiam ab actu exteriori, quem mediate, tunc &
 ab actu exteriori. 5° Quia prudentia. Sed de possibili communiter tenentur apud Philosophos practicae.
 Ergo cum terminatur ad cognitionem motum, hac mea cognitio prout est.

Insuper 5°. Logicam posse habere pro subiecto speculationem alterius obiecti, non potest esse (videtur
 tunc de intellectu prout communiter dicitur) est dicitur. Logica potest habere pro subiecto definitio
 nem homini. 2° quia prout speculationi sui subiecti, nempe homini, et ipse homo non est
 obiectum Logicae, sed obiectum obiecti, nimirum definitionis. Sic cognitio requirit esse obiectum
 sui, sed alterius cognitionis, actu exteriori requirit esse obiectum vel imperium sui, sed alterius in
 exteriori: tunc ab actu exteriori requirit esse prout coloris, cuius est speculationis, sed prudentia illud motum.
 tunc, & casu est obiectum: tunc est obiectum prudentia prout motu speculationis ab actu. Inimicium
 a prudentia non motu speculationis.

Insuper 6°. Quia motu practicae & speculationis dicitur ad finem, prout dicitur de
 Aristoteles & dicitur. c. 2. obiectum, speculationis, cuius finis. Quia prout autem opus
 id est, & certia speculationis illius in contemplatione prout de obiecto, practica non obiectum, videtur.

Utrum ad intellectum speculativum dirigat. Nunciam quare, quod sit istud in contemplatione
 veritatis, & quod operari ad opus? Res. Non esse huius loci de comparatione: quod non autem
 actu, cognitionem speculativam tendere inobjektivum et cognoscibile, practicum vero in ob-
 jectum et operabile, ita ut operabilis de materiali se habeat respectu cognitionis practicae et
 respectu speculativa de materiali: et hoc in duobus dicitur cognitioni.

Alia autem dicitur rationem practicae cognitioni dicitur esse intermedia cognoscere quae
 non immixtum vel ordinem vel non ordinem cognitionem ad opus. Sed conat. Quia homo au-
 tem licet nihil dicitur practicae cognitionis hic & tamen distantia non effectus operis, Pra-
 ctici distantiam illam esse practicae est. Accur. quod, quia licet dicitur non nisi animi gratia, et Theo-
 logia esse practica. Pari ratione speculativa.

Inspeci 7. Cognitionem practicae tendere in rem operabilem ad ipso cognoscere, sed nat-
 ura, quod sit tantum operabile ad alio, quia virtus Dei ad operari non est practica, fore ta-
 men si sufficit quod huiusmodi cognitionis practicae esse operabile ad alio, & non ad cognoscere.
 Et ratio est potest quia sola cognoscere non alio, est qui dirigitur cognitione: ego volens res-
 pectu cognoscere non dico alicuius operari cognitionem rationem practicae. Nota tamen, quod nec
 non est practica ad cognoscere solum vel accidit, ut dicitur sicut sit materia non propria cognoscere di-
 rigere in practica dicitur esse practica: quia dicitur ad opus per se operabile a cognoscere, licet per
 accidit imperat: nota dicitur non requiri quod res sit huiusmodi operabile, sed sufficit quod sit
 operabile materialiter. Cum enim magister dirigat discipulum ad opus cognoscendum, qui tunc esse
 practica est tam respectu discipuli, quam magistri, cum esse sit causa materialis ipsi operari.

Inq. ex dictis colligere dicitur potest cognitionem practicae sic esse diffinita actus intellectus
 representans obiectum operabile a cognoscere modo sibi. Et in operationem alliciat, pra-
 ctici vero sic, opus factibile est directione cognitionis sui. Unde hic actu, Deus est a-
 mandus, practicus est, quia respectu amorem operabilem et operabilem representans, videlicet
 unum amorem dignum qui omnia. Alia vero aliter, amor Dei est actus vitalis est mix-
 tus speculativus, quia non tantum amorem et operabilem, sed tantum et virtutem, cum vitalitas vir-
 tute formalis cui attribuitur, non vero operabilem, quo dicitur de materiali se habeat: unde dicitur
 quomodo intelligi operari quod sequentes dicitur namque, cognitionem practicae tendere modo
 operabile, et compositionem, quod non ad alio, quam tendere in operabilem et talem, iam vero
 quia operari et operari, aliter potest cum sui habitus, si parte habet, quo est vera compositio vel
 virtutem dicitur potest compositionem virtutis de virtutibus sui, alio cognoscere tendere vel ad completum
 virtutem, vel ad illam compositionem dicitur tendere modo compositionem.

Quo tendere omnino necessarium est in actu et habitu eo qui generatur in dicitur practicus, na-
 habitus talis esse debet, quod non actu a quibus generatur, et qui immutari potest, alicuius virtutis
 de virtutibus. omnes habitus eo operationibus similibus fiunt: quae virtutes talis quidem si-
 ratione virtutis generatur: generatur namque, differentia habitus qui sequuntur, et c. 2. actu sunt
 auctori

actum ut talis quidam spiritus habitus fiat. Ex quo fit, ut habitus Logice dirigens ac-
tus Metaphysice sit practicus, licet habitus Metaphysice sit etiam speculativus;
quia licet actus Metaphysice sint pro se ipso Logice; non tamen sunt practici, sed magis
speculativi: ergo magis pertinet habitum speculativum generari: tamen magis proprie o-
peratur ille habitus Metaphysice, quam Logice; cum habitus Metaphysice sit operatus
actus, non effectivus, habitus autem Logice tantum dirigere.

Nec dicitur practicum ab operatione sumi ab actu magis operati habitum quam
intellectus dirigens, non inquam hoc opponit, quia philosophice loquendo, practicum non est ge-
neratum phisice, sed intentionaliter et directivum. Negia enim intellectus prout est phisice ge-
neratum suum actum est practicum philosophice, sed prout est intentionaliter directivum, dicitur
D. Thomae quest. 12. de verit. art. 2. intellectum practicum oportet esse proximam
regulam operis, ut patet quo consideretur ipsum operabile, et t. p. quest. 19. an.
11. ad 1. intellectus practicus est motivus, non quasi exsequens motum, sed quasi
dirigens ad motum; quod convenit ei secundum modum sua apprehensionis,
ergo inquit Angelicam præceptionem intellectus nominis est practicum, quia operatur proximam; sed
quia dirigit ad motum seu, quod idem est, quia elicit actum qui dirigit motum, sicut intellectus
suum affectivum, sicut materialem, unde totus intellectus est practicus, et speculativus est,
prout ynductivus fuerit cognitionum, vel quo prout speculativus spectatum, vel quaestio
dirigens ad effectum effectivum. Adhuc tandem practicum prout dicitur in se non dicitur;
in quo practicum dicitur prout iam factum, practicum quo respectu, et practica prout operantur,
sed de hoc sensu nihil ad nos.

Conclusio 2°

Logica docens per se eius actus secundarius est
secundum quid speculativa.

Prob. Aliqui actus Logice sunt intrinsece speculativi: ergo Logica docens est secundum quid speculativa
secundum istos actus, speculativa. Prob. ant. Quia actus cogitantes proprios, dirigunt, et ynducti-
vum terminum, item fallacia dictionum, non docent prout immediate modum aliquid dicitur
de: ergo hi actus sunt intrinsece speculativi.

Obic. 1° Logica docet utrumque terminum, ergo actus qui denantur circa terminum, sunt
practici. Dist. conseq. ergo aliqui actus, qui denantur circa terminum, sunt practici, conseq. omnia, qui
circa illos denantur, neg. conseq. Aliqui docentur modum dictionum terminum, sicut intrinsece practi-
ca; sed præter ha sunt alij actus mere speculativi, qui prout continentur proprios terminum
norum.

Obic. 2° Omnis actus Logice motivus ad primum, ergo Logica nullo modo est speculativa.
Dist. ant. Omnis actus denantur ad primum corvineo est sua Logice, conseq. intrinsece
est practica sua, neg. ant. et conseq. Logica considerat quidem terminum, scilicet primum, quia istam
notitia est necessaria ad directionem intellectus; modo tamen, quo terminum considerat, est quodam
speculativa

quod sufficit, et Logica dicitur secundum quod speculativa.

Conclusio 3^a

Logica reflexa est solum speculativa.

Prob. Logica reflexa, e.g. questio ista de qua modo agimus, idemq. intellige de questionibus per-
mittitis, minime dixerit ad praxim, sed solum reflexive speculativa per se nam naturam, vel sua
proprietate: ergo est tantum speculativa.

Obje. Contra hanc. Et secundum conclusionem. Præteritum et speculativum ignoramus: ergo
non tenentur de eodem. Sed Logica dicitur et reflexa et solum secundum scientiam: ergo si dicitur
est practica, reflexa non est speculativa.

1° Summa D. Thom. 4. p. q. 1. art. 4. practicum et speculativum referuntur in Philo-
sophia. 2° Argumentum falsum supponit Logicam esse implicitam habitam: inveniuntur non esse 3° dicitur
Logicam generi dixerit habitus constituentes ipsam suam unitate ordinis et univocitatis esse practi-
cam et speculativam, in quo nullum inveniuntur. 2° dicitur. ant. quod practicum et speculativum
opponuntur, conc. practicum et sic vel incommuni, neg. ant. et sub eodem distinctio conje. primum
et secundum conje. Certe rationale et animal, si prout accipiuntur, vel determinate prout sunt in
Angelo et sunt absolute opposita: sed si sumantur in communi, possunt coniungi in specie hu-
mana. Deniq. non venia fecit, quod etiam in Logica, prout communiter in scholis traditur prout in-
venitur prout practicum et prout speculativum. Quid si Logica accipiatur prout generi regale dicitur,
et prout practica: si vero sumatur prout questionibus aliquibus, quæ in Logica tractari solent, et verba
pertinent ad Metaphysicam vel ad Aristotelicam, sunt prout speculativa exi illa par. sed quid
in 2° cum non sit Logica. Et in verba ista intelligi debent aliquæ auctoritates, in quibus aperit dicitur
Logica prout speculativa.

Sectio V

De necessitate Logice ad alias scientias.

cius.

Necessario dicitur, quod non potest non esse. Dicitur in necessarium absolute, et in supposito. Et ab-
solute necessarium, quod ex sua natura determinatur ad esse independentem ab omni cognitione, et hoc
modo necessarium est simpliciter. Necessarium ex supposito, est quod potest quidem non existere, ta-
men tamen talem contrarietatem cum alio, et aliud negare, et contra sine illo. Necessarium ex supposito
non dividitur in metaphysicam philosophicam, moralem, et ad melius esse. Illud est metaphysicæ
necessarium sine quo res non potest, nec dividitur quidem existere. Sic est metaphysicæ necessarium,
et homo et animal rationale. Est philosophicæ necessarium, sine quo res non potest esse, nisi interminat
miraculum: sic cibum et regulam ad vitam sustentandam. Est moraliter necessarium, sine quo
potest res tam esse moraliter, et cetera miraculum. In tamen difficultes, in dispositione prout quidem
quam contingat: sic necessaria est prout specialis, ad vitandum contra omnino peccatum. Est
necessarium ad melius esse, sine quo res potest haberi, non tamen in communi. Facile: si equa
necessarium

necessarium est ad hoc, quod probetur, quod conficitur, id non ita commode. In parenti quibusdam
 tunc Logica ut aliquo in modo cogitationis necessaria ad reliquas scientias adquirenda, in
 eo perfectiori gradu, quo solent communiter adquiri ad instructum Logica. Inter quosdam
 nem.

Nota 1° Scientias alia dici perfectas, quarum omnes conclusiones sunt demonstratae &
 evidenter connexae, vel immediati, vel mediatae cum primis principiis: tales sunt omnes con-
 clusiones Geometriae, Arithmeticae &c. alia vero scientia sunt imperfectae, quarum multae con-
 clusiones sunt solum probabiles, ut contingit in Phisica, Mathematica &c.

Nota 2° Quamvis sit, quod nulla dari possit scientia sine Logica naturali, id est, sine ratione
 & methodo principiorum, & dicitur intellectiva, quam singuli habent a natura. Quod si quis
 tantum loquatur de necessitate Logicae artificialis, illius videtur quod in actu dicitur, vel ali-
 cuius equivalentis.

Nota 3° Intellectum sive scientiam per se vel naturaliter per se non penetrat in materiam
 sicut de rebus facillimum dicuntur, sed indiget vel auxiliatur per se ad regulas, qui
 methodo operantur tunc tantum est necessaria, quando materia est obscura, nec facile penetratur eius
 connectio cum primis principiis.

Conclusio 1^a

Logica est omnibus & ad omnes scientias
 necessaria, saltem quoad melius est.

Prob. Logica vtilis est, & iuxta ad alia ratione requiritur: ergo est necessaria quoad melius sit.
 Prob. aut. Quia qui Logica est instructus facillius argumenta conficit, & examinat, citius de-
 quimata, & operatur cum minori extensi periculo.

Conclusio 2^a

Logica nemini est mathematicae necessaria ad om-
 lam scientiam.

Prob. Potest Deus immensum illustrare lumine supernaturali, ut sine regulis Logicae & principis
 & penetratione materiae cognoscatur connectio, quam habent conclusiones cuiusvis scientiae cum
 primis principiis: ergo Logica non est mathematicae necessaria ad omnem scientiam. Prob. aut.
 Quia sicut cum eoque illo lumine, quod immenso actu habent multa clari cognoscunt connectio-
 cum primis principiis, sic si lumen hoc augeretur coeque apparetur aquae clarae, ex quo est qui
 examinatum manifestat. Prob. autem Deum augere seu mittere hoc lumen sine quocumque ratione
 methodicae. Prob. autem quod est immutabile. Prob. autem. Quia sicut in hoc mundo totum est magis
 parte, sed corpus est totum & manus est pars: ergo corpus est magis manu: non ita
 in hoc mundo non qui est Logica artificiali ut a natura illi conclusionem, quam est terminus partium, dicitur
 connectio cum primis principiis, sic in alia conclusionem lumine divinitus infuso apparetur tam manifeste
 neque, Logica non est necessaria, ut dicitur illi quocumque ratione.

Q. 1^a

Probabilitatem, quam que deivates oris ascribitur Logice; sed talem intelligitur non quatenus intelligitur
 sine Logica: ergo non tunc multa conclusionum, que non possunt intelligi, sine illa: ergo quoniam
 scientia non potest necessitate sequi sine Logica. Sic, quod quoniam Logice plerumque conu-
 lunt ad hanc eandem conclusionem obiectivam, quam habent conclusionum aliarum scientiarum
 cum non principij, non tamen sunt ad hoc principij necessaria, multo minus est non necessaria
 in intelligatur illa conclusio ad aliam dicitur. Et ratio est, quia cum ipse ipse scientia
 eam conclusionem ita committam cum veritate ipsarum, et intellectum necessitate ad eam se-
 quendum, vel quod ex exitum, vel quod specificationem independentem a Logica, dicitur
 conclusio obiectiva, sui obiectiva demonstrationis dicitur cognoscitur a conclusionem
 antecedente. Quod inde dicitur quod quia nihil in inferri conclusionem non est aliud, quam
 conclusio scientia in obiectiva transmissam, et obiectivam conclusionem. Ad quod ego necessitas
 Logice in cognoscitur se per se habet?

Et rursus ante Aristotelem quomplurimum scire vix sapienter sine illa Logica reflexione
 adhibere, enim sequitur de Logica Aristotelica, non vero de naturali: ante Aristotelem, hunc autem
 in Philosophia et tunc est Logica artificiali non fuit inventa; ibi enim dicitur: de syllo-
 gismis autem omnino nihil habuimus prius quidquam, quod disceremus, quem quod ex-
 citationi huius proposita multo tempore insudaverimus. Vel ego non requiritur ut qui sit
 scire cognoscitur Logica artificiali; vel excludi debent a numero sapientum omnino in mi-
 serabili Auctore. Denique

Denique intellectus est dicuntur, sicut et iudicatio: ergo sicut iudicatur sine Logica, cum
 sicut se iudicare primum, ita primum sine Logica evidenter cognoscitur se esse inferre
 num ex alio, quod est cognoscitur evidenter se percipere primum. Unde homo cognoscens
 hunc naturalem honestum esse bonum, statim ac cognoscit virtutem esse honestam, neces-
 sario inferre virtutem esse bonam. Denique hoc non clare cogitant inobedi, quomodo
 amplius potestate virtute sub ratione honestam, et amabilitatem, que in omnibus experi-
 tur? Sic dicitur ad hoc ut sit esse cognoscitur experimentalis, que cognoscitur ex experimen-
 talis est de singulari; cognoscitur vero illa de bonitate virtutis est de universalibus: ergo
 est vera scientia; cum iuxta D. Th. 1. 2. 2. lect. 1. experientia et veritas differant in eo,
 quod primum cognoscitur quid; secundum proprie quid: est dicitur, experientia cognoscitur virtutem
 esse scientiam autem cognoscitur causam cui obiectum ita sit. Jam vero sine Logica, se-
 est qui cognoscitur causam cui virtus bona sit namque, que honesta: ergo per se habet cog-
 nitionem scientificam, et non solum experimentalem. Accedit quod talis cognoscitur si per
 evidenter, que est fides, nec opinio: cum ista nec cognoscitur practica sit debet, quod dicitur.

Obij. I. Nemo habet scientiam formaliter quam agnoscit modis sciendi: sed nemo agnoscit
 modis scienti sine Logica: ergo sine Logica nemo habet scientiam formalem. Minor est
 contra primum, qui ignorat modis sciendi, necit quomodo sit conficienda demon-
 stratio; sed qui hoc nescit non habet scientiam formalem; ergo nec qui ignorat modis
 sciendi. Iuxta, magis nescit conficere demonstrationem, qui illam tantum habet qui acci-
 dentem vel casu; sed non debet demonstrationem dicitur, qui nescit modis sciendi: ergo
 illa ignorat, nescit quomodo conficienda sit demonstratio formalis.

Neq. maj. illi cuius dicit. maj. nunc quomodo concluditur ut demonstratio artificiali
 naturaliter formata, neq. maj. similis minorum cum conseq. Et ad illam prob. dist. maj. ne.
 est confusus demonstrativum in communi, qui illam tamen habet casu & per accidens, cum in
 particulari, nisi in circumstantiis ubi se determinavit ad ostensionem conclusionis, neq. mihi
 conc. min. neq. conseq. Equidem rubius sine illa prioris notitia moti quoniam, Et q. illi
 circumstantiis debiti & solutioni, legimus dubio naturali, hic & nunc potest ellicere hanc
 demonstrationem: debebas mihi bis quinq. nummos: solvisti quinq. ergo adhuc alios
 quinq. mihi debes, fac, quare ne rubius decipiaris in agnitione veritatis huius, Si tamen
 falleris, imputa illi etiam acutissimi. Unde minor ultima probationis potest. Et non alio
 tute negari, quia vel rubius dum efficit demonstrationem perpositam, non illam efficit
 casu & per accidens, cum ignem tamen naturale per se ostendat conclusionem illam non per
 se aliter se haberi; itaq. rubius hac ostensionem dicitur, non casu vel fortuito operatur,
 sed cuius est firmiter adhaeret ostentia sua conclusionis. Non ideo potest aliter quam
 cumq. demonstrationem in communi, ne ostendat illam, quam probationem esse communem
 regulam: sed haec prope facta illum casu scientia reflexa, vel Logica artificiali, non in
 scientia dubia & Logica naturali.

Resp. Demonstratio est orationis quo quid dicitur dicit: sed qui dicit verum, nuncius
 dicit non dicit verum formaliter, sicut nec mentitur formaliter qui falso loquitur dum igno-
 rat quo dicit: ergo cum rubius ignorat veram demonstrationem esse talem, tantum
 habet scientiam suam materialiter. Resp. Verum esse non mutari formaliter, nec dicitur
 formaliter verum, qui non intendit, nec advertentia profert aliqua verba, in quibus reper-
 tur mandatum, vel veritas materialis, sed si dum profert verba illa, quae intelligit,
 quae dicit, quae verum, verum dicit formaliter: sicut formaliter mentitur si habet a-
 nimam fallentem tamen ignorat in quo casum vel dicitur vel falsum formaliter in-
 stituit: ergo licet demonstratio non verbum quo qui sibi loquitur verum, et rubius ig-
 norat in quo instat ut eius scientia dum modo illam aperte agnovit, habet in se vel
 dubio demonstrationem formalem.

Resp. Scientia importat cognitionem conclusionis per causam & resolutionem dubio
 conclusionis in principia, sed sine Logica nec potest cognoscere conclusio per causam, nec
 solvi in principia: ergo sine Logica non datur formalis scientia. Dist. maj. im-
 portat cognitionem operari agere rubius rationem de causa & resolutione conclus-
 ionis conc. reflexe, rubius scientia videtur de principio Logica, conc. scientia ad
 verba de quocumq. alio modo neq. maj. & dist. similiter min. neq. conseq. Quod
 cum in demonstratione apparet plura non cognovit per causam, ostendit enim in-
 novat quinq. non esse si quinq. & hoc ratio ad ipse dicit potest, si ad illa pe-
 ra, cuius vel alio sumptu, dicit accipit quinq. et decem nummos illi debiti. Quae
 in dicit verum Logica potest et ipse solvit conclusionem in principia & quae in
 particulari, et ostendit. Quid ergo sine requiritur, ut ignis conclusio sit formalis
 demonstratio?

Huc quoque dicit etiam roboratur auctoritate magistri Augustini

plerumq; accidit ut facilius homines recte eas assequantur, propter quas assequenda ista
discuntur, quam tabularum praceptorum nodosissimas, & spinosissimas disciplinas:..
ita plerumq; citius ingeniosus videt non esse ratam conclusionem, quam praecpta eius
capi; tardus autem non eam videt; sed multo minus quod de illa praecipitur. Ma-
gis in his omnibus ipsa spectacula veritatis sepe delectant quam ex eis in disputandis
aut iudicando adjuvantur. Eci tibi, quamvis iura d. Augustinam facilius videri conclusionem
non esse ratam, quam eius praecpta intelligere, & quidem magis abesse, tibi opinor, resle dicitur
artificialis, cum detegunt veritatem, quam se ipso adjuvantur inter disputandum & iudicandum; sed qd
situm accidit, ut essent phantasiae naturae; semper enim ea ipso adjuvantur; atq; Deo non magis de-
lectant, cum non semper delectent, ex quo omnino non sunt phantasiae naturae.

Conclusio 2^a.

Logica non est moraliter necessaria ad scien-
tiam perfectam.

Prob. Nulla est necessitas moralis Logicae, ut praebatur alicui conclusioni, quae apparet evidentem con-
tineri cum aliqua veritate ordinari, ut iam ordinari; sed in scientiis perfectis omnia conclusionum sunt
evidenter contineri cum aliqua veritate ordinari; ergo non est necessitas moralis Logicae, ut praebatur alicui
conclusioni in scientiis perfectis; ergo non est moraliter necessaria Logica ad istam scientiam. Magis
tamen ostendi potest. Quia eo ipso quod aliquid apparet evidentem contineri cum aliqua veritate bonum
ostendi illud esse evidentem verum. Prob. non. Quia in scientiis perfectis prima conclusionum, in ordine
ad evidentem continentur cum prima principiis; secunda cum connectione cum primis, tertia
cum secundis, &c. sic deinceps.

Obiic. 1^a. Sunt multa difficilia. Etiam in scientiis perfectis; ergo ad illa necessaria est Logica.
Res. cony. Nam illa difficilia proveniunt, vel ex eo quod non recte intelligantur termini, vel quod
non retinatur memoria omni propositionum praecedentium; ad haec autem imperiorum remedianda sa-
xum, ad nihil conlucit Logica.

Obiic. 2^a. In scientiis perfectis debent conclusionum ita ordinari, ut una clara sequatur ex altera,
vel ad conclusionem ita ordinandam necessaria est Logica; ergo & ad scientiam perfectam. V. Dist. min.
Ad ad conclusionem ita ordinandam necessaria est Logica in illo qui conclusionem recte in eam ordinat,
con: in illo, qui alicui conclusioni sic disputat, neg. min. & cony. 2^a. Mag. absolute minus, nam in
propositionum materia recte sentitur, non est ratio dicendi, quod negatur, sic disputari in Logica; in-
tentione per se apparet veritas illationi obiectiva, non opus est obiectiva ad regulas, vel ad bonitatem illa-
tionum formalium, ut recte ordinantur.

Obiic. 3^a. In scientiis perfectis debent conclusionum aliquando inferuntur conclusionum ab aliis apparet de
mortalibus, & re vera solutivis; ergo ad illas deducendum opus est Logica. Etiam in istis cony.
Res. cony. Nam ista fallacia sanis factis dicitur; comparatio istas conclusionum cum praecedentibus
distinguitur

Ab ingenio examinando, preparando, & actu dependere.

Conclusio. 3^a

Ad scientias imperfectas Logica est in plurimum moraliter necessaria.

Ubi. et plurimum, quia in nonnullis ingenij praestantia singulari sufficere potest defectum Logicae: nam ex animi ingenij ductu et gressu videtur clari, quae alij sunt obscura, quia facili maxime sentiant, et non sine conlationem studiorum. Quia qui praestant ingenio, altaria deprehendunt, et quae sunt maxime difficili examinantur sine reflexione ad regulas vel ad terminorum conuersionem formalem. Nec reperiuntur aliquando excedunt, vel conclusionum errorem obnoxia esse generationis: nam hoc ipsum, nisi contingit illis qui Logica sunt instructi. Conclusio igitur intelligi debet de illis qui praestant ingenio quidem, sed non valde exceduntur.

Ubi. Ubi in ratione imperfecta prima sunt, et valde obscura, et a prima principij remotissima, quia sine ope Logicae non aliquam distant. Eadem principia reddunt, quae non plurimum facile ingenio: ad hoc enim quod est reflexionem praestant, et subtilem, quae non semper habent illi, de quibus procedit conclusio, et quomodo dicitur quod ingeniorum ordinatum non sit obscura aliqua sententia sine Logica, est: tamen moraliter impossibile, et in omni difficultate superari, et non esse optimam. Unde Logica est tali moraliter necessaria.

Obij. 1^a. Sane aliqua in Logica non minus obscura, et difficilia, quam quae habentur in alijs scijs, sed hoc intelliguntur sine Logica: ergo et illa alia possunt sic intelligi. Res. min. Quia Logica progrediendo a faciliore ad difficiliora disponit intellectum, et hoc intelligenda, quippe quia ex illis alijs facili intelliguntur. Unde, quod quando ponuntur praeter difficultates, quae reperiuntur in Logica, magno labore capiuntur, non tamen sine reperiuntur difficultates in alijs scijs frequentissimi occurrentes, non est moraliter imperabile.

Obij. 2^a. Logica non efficit ut materia obscura fiat clara, ergo Logica nihil iurat, et alia reuocant. Res. conu. Logica iurat, non quidem illustrando materiam, sed effugendo et in se cognoscendo conuicio huiusmodi terminorum. Adhuc sententia per regulas demonstratur, quod conclusio nequeat esse absurda, quando obscurantur formae Logicae, et docendo modum ita disputandi terminis, et habentur formae requirunt.

Hinc tamen uolam in terra Logicae subalternari ad alia scientia eo modo quod dicitur in d. 1^a Res. 6^a in fin. non uos proprie et proprie subalternari, quod est facilius periclitari, uelut dicitur, scientia est autem alia dicitur subalternari, uel subalternari, alia uelut inuenta. Scientia subalternari illa est, quae alteri quasi subditur, et subalternatur, subalternari uel, quo alteram sibi subiicit. Affirmationem autem scientia subalternari contingit, 1° ratione finis, quando uelut finis in una scientia uel autem alterius finis dicitur et ordinatur, quo factum

finis

transfectoria subalteratur equitati. 2° rationi obiecti, quia scientia autem, cum scilicet obiectum
ipsum sub alterius obiecti continetur, quatenus Prima subalteratur Mathematica, quia Prima obiectum
est determinatum, corpus nomen naturale, Mathematica vero obiectum est in communi. Ratio
etiam obiecti proprii ad hoc subalteratur scientia cum obiectum illius est etiam alterius obiectum ad hoc
obiam differentia accidentali, ne Musica dicitur subalteratur Mathematica, quia Mathematica proprie
cum obiectum ad hoc, Musica vero sub rationi sonori, quo numero accidentali est.

2° de mun. modo, qui cum proximo relato coniungendus est, subalteratur scientia ratione princi-
pium, quia ab alia mutatur, quod accidit cum plerumque principia, quibus subalteratur sciatur, sunt
conclusiva in subalterante, ad ipsa demonstrata, sic Medicina subalteratur Prima, quia Prima
obiectum nomen corpus naturale, respicit ut differentia accidentali, variabilis, et quia plerumque principia,
quo dicitur esse in Prima demonstrata conclusiva. Scientia ergo, quae hoc modo subalteratur, pro-
prie subalteratur dicitur, impugnat tamen videtur. Huius scientia, quia scientia, et ex eius definitione
constat, debet esse notitia certa et certum, et principia autem demonstrata sua, sed scientia, illa autem
principia et ipsa non demonstrantur, sed ab alia, non est notitia certa et certum, sed principia, cui autem
et constantem cum principium, sic praesens conclusionem, quae sumit, et non demonstrat non sine
evidentia, ergo ad hoc Philo. 1° p. 1. c. 1. non est, nisi is qui non habet demonstrationem igitur
non principiorum demonstrabilium, scire enim proprie et non secundum accidens, quia quorum
demonstratio est, habere demonstrationem est. Et certum. Quia nec Theologia scilicet scientia
et aliquid appellatur, et non alia ratione, nisi quia eius demonstratio certum geometria, quorum al-
tera est certum. Prima autem licet certa, non tamen evidens, sed certum, et certum est in hoc. Chris-
tus est homo; sed homo est rationalis: ergo Christus est rationalis: similis ergo scientia
quo tanquam principia sumit conclusionem in alia demonstrata impugnat videtur dicitur scientia, quae
impugnat sic ista conclusio.

Conclusio

Logica nec alias scientia sibi subalteratur, nec
proprie subalteratur alijs.

Prob. 1° pars. Quia nulla scientia tanquam principia ducunt conclusionem a Logica demonstrata: ergo
et alibi nulla scientia proprie subalteratur Logica. Prob. 2° pars. Quia nec ipsa Logica conclus
non ab alia scientia demonstrata tanquam principia assumit: ergo quia scilicet nulli scientia potest
subalteratur. Impugnat tamen subalteratur alijs scientijs, quatenus eius finis, nunc, dirigat intellectum
ad veritatem scientiæ indagare aliam scientiarum sententiarum finibus ducit.

Arg. Logica assumit ex Mathematica illa principia, quae sunt eadem scientia de 2° et quae distin-
guuntur in omni tertio de 2° et allegum. certam, distinctam demonstrat: omni certam illud im-
possibile est idem simul esse et non esse et demonstrat contradictoriam naturam: ergo Logica mutua
proprie subalteratur propria et tunc subalteratione. Arg. Illa principia, quae Logica ducunt, non esse
conclusiva in Mathematica demonstrata, imo nec demonstrabilia, cum sine principia per se non possunt
non potest demonstrata dari et deo Mathematica subalteratur Logica, oppositae ducuntur princi-
pia

principia a. Nichilominus tanquam conclusioni demonstrati. Sic Theologia namque etiam principia naturalia, scilicet hominem esse rationalem, & Christum naturalem esse concludit, quoniam tamen scilicet naturalia a qua illa principia derivant suam substantiam, non alia ratione, nisi quia principia illa non sunt conclusioni in scientia naturali demonstrata.

Sectio VI

De concursu Logice ad aliam scientiam.

Duplex est in presenti concursu, alter directivus, effectivus alter. **Effectivus** est cum aliquo ad ipsi concursu suum etiam principia concepti directivus est, cum solam directam quo quodammodo illud effectivum est. Uterque exemplum habet in tali magistro, qui quorundam circumstantiis effectivum effectivum, vel enim effectivum per se, manu simul cum illo literas scribit, vel solam regulam prout videtur litteras efformandi: primo modo principia effectivus cum prout concursu, secundo autem solam directivum.

Huiusmodi habitus quoque prout divisione Logice dicitur in actualem & habituales, in duplex aspectu, est

Conclusio 1^a

Logica actualis directivum solum concurret ad actu aliarum scientiarum.

Prob. Logica actualis nihil aliud est, quam regula, vel prout dirigendi intellectum, vel concurrendi actu scientiarum: sed hec regula, solam directivum concurret in huiusmodi actu, ergo Logica actualis directivum solum concurret in alia scientia. **Prob. min.** Hec regula non aliter concurret quam proponendo intellectui modum & rationem concurrendi talis actu, sed hoc solam est directivum concurrendi. **Prob. max.** sic aut dirigendi non concurret effectivum cum prout ad concurrendum imaginem, sed solam directivum, quia illi tantum regula imaginem concurrendi prout.

Conclusio 2^a

Logica habitualis non concurret effectivum, sed directivum tantum in actu aliarum scientiarum.

Prob. Habitualis solum prout effectivum concurret ad actu, sicut in a quibus in quibus est, sed habitus Logice non est prout ad actu aliarum scientiarum: ergo non prout ad illud effectivum concurret. **Prob. min.** sicut in actu, habitus enim Logice solum prout concurret ad actu, quia prout quibus modum efformandi, actu autem prout, sed hi actu non aliam scientiam, non, sed est prout concurret, ergo. **Prob. max.** Logica habitualis solum directivum ad actu aliarum scientiarum, concurret prout, sed non effectivum, sed tantum tantum, quoniam effectivum concurret, sed regit, quo concurret, in quibus imaginem ad concurrendum intellectum, intellectum illud prout concurret.

Obj. Si colloquimur in Thoma scilicet conclusio, et dicitur: Sed concurrendum in seipso prout, & dicitur Logica concurret: ergo Logica vel actualis, vel habitualis concurret effectivum ad actu aliarum scientiarum. **Ans.** prout, sicut illud concurrendum prout prout.

Quod idem est ac cogere in omni Dialectica habere unum tantum quod ex omnibus habitum, qui intellectum reddat facilius ad quaecumque definitionem adhibendum, quod cum cogati etiam valeat de quatuor aliis rebus, quicquid de Logica dixerim de aliis rebus in parte ratione accommodari debet ex parte. Huiusmodi circumferat sententia. Prima appropinquat simpliciter et indivisi-tem habere, ad hoc sic Thomista, tunc I. Cogitatio. Secunda de-ferat esse unum habitum non tamen simpliciter, sed comparatum ad diversum habitum habitum inter se in parte. Ita. Ratio quod I. quod, et alio, quod ipse citat. Tertia sumunt tunc non unum sed multiplicem habitum esse, pro hac sententia sunt nominalia com-Occurrit. Quarta cum sua subtili Dialectica et omni se-Deus, cum Omnia Dialectica. Haec tertia sententia per se patet.

Terce quod esse facilius ad unum adhibendum, et simul habere difficultatem ad dividendum, ergo habitus ad definitionem et ad dividendum ad habitum adhibendum. Similiter vel ipse per se non comparatur, non potest qui facit definitionem adhibendum, quem dividendum adhibendum, sed quod est ex parte, esse quodammodo ad definitionem, et ad dividendum facilius non esse, ergo potest qui habet facilitatem ad adhibendum, et simul habere difficultatem ad dividendum. Non est cur. Nam facilitas ad adhibendum tunc comparatur. Major magis est habitus.

Confirm. nota quam argumentationem potest qui habet facilitatem arguendi in Barbara, quod quod est in tali modo elicere, quin adhibendum adhibendum arguendi in Tertio: ergo dari potest habitus circa unum argumentationem tantum quin dicitur circa aliam: ergo et potest dari habitus unum secundi modum quin dicitur alio. Haec illa cum congruat, aut congruat. inter eandem temperantiam naturam potest qui habet facilitatem ad adhibendum adhibendum habere difficultatem ad dividendum a potest, ergo per dividendum habitum redditur qui temperantiam in se et in potest, ergo similiter de habitibus intellectionis ad dividendum. Ergo. Ideo facilitas ad temperantiam distinguitur a facilitate ad dividendum: qui potest qui esse promptus ad dividendum, quin sit de temperantiam dividit in facilitate arguendi et dividendi et quod id ipsum experimus: ergo facilitas arguendi, et dividendi naturaliter distinguitur.

Resp. bene Complurimum distinguendo duplicem difficultatem formalem, aliam et habitum in-terveniam, aliam materialem et comparatam. Prima consistit in defectu inclinationis ad habitum, quod est habitus in unum adhibendum, experimus difficultatem non contineri sub ratione formali, ad quam ad sua natura facilitas habitus. Secunda vero consistit in defectu applicationis materiae, que applicata sit in unum habitum et in unum ordinatum earum quo potest dicitur intellectum in se esse facilius circa definitionem, et magnum habere difficultatem circa argumentationem, quia tunc est habitus unum facilitas ad definitionem, et ad argumentationem, circa hanc tamen est in unum, propter defectum precisionem, qui defectu non per motum habitum, sed per extensionem quod est habitus.

Ad notam materiam, & quibus speciebus operatur.

Quia totam & omnem Formam habentem, qua ubi. ratione videtur non vera, & in se
 mi qua parte a se. habitum definitum, medij. species facultate ad colligendum eadem facilia.
 te ac de definitionem. Contra. Si. Notam habent ac qui habitum colligendi, notam conclusionem
 audit illius ad quibus species, & tamen non ad quibus habitum, seu facultatem, qua notam aliam
 assequitur. ergo difficultas colligendi, non melius speculatio. Et intentionem habere tollitur, ut longi
 cilitate definitum, Et colligendi sunt realiter distincta. Contra. 2. quia in simili hanc partem
 non ad hunc pro omnibus rationibus. Notam habitum speculatio parte ubi operatur ad quibus, quod mal.
 tu, ex eo concludit. 3. Cum qui notam mutat partem & habitum mutat, & tamen potest non
 mutare, speciem, quam antecedenter habuit. ergo difficultas facultati non per speciem sed per ha.
 bitum. operatur. Notam tamen dubia patet, nam cum eadem specie intelligitur potest quo operatur
 ellius actu ad quibus dicitur habitum ad quibus.

Secundo dicitur. in conclusio, qua parte asserit intellectum habentem habitum definitum ad faci.
 lem ad colligendum partem per experientiam tali habitum, ad notam materiam, nam contra. 1.
 Tamen enim licentia dicitur partem per actu dicitur experientiam notam habitum minimi. per
 duci, sed habitum per se. Notam experientia per se. Et ad notam applicari materiam, medij. pe.
 cula ad quibus. imo. Et per actu notam experientia per se habitum intellectum, quod in se. et concludit
 Thimilia. 2. Vel illa experientia habitum. Et per additionem notam aliam experientia, sed non. 3. per
 mam. Notam notam experientiam, Notam habitum. in. Notam, hoc intelligitur. Et nam cum qui
 facili est circa definitionem, et se circa colligendum experientiam, notam circa hoc actu, facultatem. Et per.
 tur, qui concludit. imo minus potest facilius circa definitionem. ergo quod ubi advenit aliquid de
 notam cum implicet notam. effectum formali ubi notam formam. Jam. Et. Et illo. facilius notam non po.
 test querere a modo habitum presentem, tanquam ad ad quibus formam. ergo. Tamen. Notam, nam
 aliam. imo. ac tali. Et per hoc actu in intellectu, illam facultatem concludit. cum intellectu. Et se. et
 subjectum capax, & totam formam, communicatam habitum.

Respondetur, intellectum habentem habitum definitum, intellectum colligimus esse magis faciliem
 ad colligendum, non per notam habitum, sed per maiorem habitum presentem rationem, &
 intentionem in intellectu. Et contra. In se. quodammodo intentionali, cognitioni. Et. aut habitum
 per non potest nisi circa eadem subjectum, eademque subjecti partem, non. et de intentione. In
 co. qualitas in eadem subjecti parte. aliter. ubi. ergo. intellectus. per magis habitum definitum.
 rationem, & intentionem presentem quodam ad definitionem. Notam. et. ad. dicitur. de.
 ultum. et. colligendum magis ac magis facilius. Ergo. imo. et. explicat. per.
 de. notam. Et. actu. colligendi non facilius magis intellectu circa definitionem. ergo.
 per. colligendi actu non magis rationem, ad. intendit habitum definitum. imo. per. tam
 quia. intellectu. cum. circa. colligimus. operatur. tam. longi. ubi. Et. circa. definitum.

non

non faciliatur, quin potius multo magis reddatur difficilius, tunc iam quia per inveni-
 non habuit suam facilitatem intellectus ad hanc causam quod habuit antea, tunc
 ter. Consequenter considerat. Nam habitus diffinitivi suam intendit, aut tunc tunc per actum
 finitum: ergo.

Respondetur ad P. Vazquez. Intellectum per quibus definitivi aliam adquiret tonum
 bitum, per subsequentem modo syllogizandi adquiret notam modo, si quoniam habitus per
 ter sequitur. Ad contra P. Vazquez. Substantia de Temperantia, tunc omnium virtutum
 bita sunt de simplici similes. Ad P. Vazquez, nam quodali jura dicunt per omnia habitum
 virtutis de temperantia de facilitate ad Temperantia, ad hanc hanc hanc illius modi ut
 ne alium Temperantia, et cuiuscumque alterum virtutum producit. De hanc hanc hanc
 du de novo generis non est eorum habitus non dicitur, cum sit facilis ad dicitur
 de hanc hanc.

3. Jam si alius syllogizandi ante definitionis habitum elicitur, producat quibus
 vel inveniunt ipsum Vazquez, non tunc notam, sed syllogizandi habitum: ergo de hanc
 producat, hanc per definitionis habitum elicitur. Ad P. Vazquez. Jam quia actus illius
 causa necessaria, ad hoc effectum, quem per omnia producat. Jam quod quibus
 potest qui per repetitionem actum syllogizandi amittit habitum, et definitionis fa-
 litatem: ergo vel simul cum habitu amittit etiam modum illius generis, et repetitio-
 ne actum syllogizandi, vel non. Primum est falsum: nam intellectus agere facilius manet
 ad syllogizandi actum, et contra. Secundum non magis verum videtur; rigidum im-
 plicat contra modum sine re, cuius est modus, si dicitur intellectum esse in ordine
 volumus amittit modum contra definitionis actum, contra est; quia actus definiendi non
 non modum, sed habitum iuxta contrarios producat: ergo.

Quædam in super Conditio alia efficax in ratione: in logica sunt actus
 definiendi, dividendi, et argumentandi; ergo in logica sunt plures habitus. Prob.
 conseq. producti actus formaliter, et specie sunt diversi; sed actus formaliter, et spe-
 cie diversi generant habitus formaliter, et specie diversos: ergo in logica sunt plures
 diversi habitus. Conseq. ex recta. Prob. maior: definitio, divisio, et argumentatio con-
 dunt tres species modi sciendi: ergo sunt actus specie diversi. Et confirmat: in logi-
 ca sunt actus demonstrantes per diversam media, et de diversi obiectis, de definitio-
 nes, divisiones, et argumentatione per proprietates, et essentialiam; sed huius-
 modi actus sunt specie diversi: ergo. Maior est constans. Minor deducitur ex D.
 Thomae 1^a 2^a quæst. 87 art. 10 ubi dicit: actus, qui eandem proprietatem deoden-
 subiecto demonstrant per diversa media, esse specie diversos, et ad diversi ha-
 bitus pertinere.

Sic igitur prob. minor primi syllogismi: causa partialis specie dixeris dixeris
semper producit effectus, ut equus equum, homo hominem, leoluonem; sed actus sunt
causa partialis habituum: ergo actus dixeris in specie dixeris habitus producit. 2. ac
tus specie dixeris sicut et dixeris obiecta, dixeris omnino specie rememoratiorem
in intellectu relinquit: ergo etiam dixeris habitum. Patet conseq. nam sicut spe-
cies est virtus obiecta, ita etiam habitus est effectus, et semen ab actibus relicta. 3. idem
actus voluntatis, et intellectus dixeris habitum producit; quia sunt actus in specie
dixeris; sed in logica, ut probatum est, similis actus reperitur: ergo.

Orgetur: habitus arguendi ex actibus arguendi produciunt: ergo qui in actibus de-
finiendi non se ad arguendi se ex exercit, caret habitus, et arguendi facilius, sed ha-
bitus definiendi non caret: ergo definiendi, et argumentandi habitus sunt dixeris.
U. glarescientifici et probabiles actus in Dialectica reperimus: ergo et habitus sci-
entifici et probabiles. Patet conseq. quia in Dialectica datur facultas, seu habitus
ad similes actus produciendos. Jam sic: idem habitus probabilis simul scientificus
esse nequit: ergo in Dialectica sunt glares habitus. Prob. subiectum: unum Thomis-
tarum implicat actus scientis et opinatus: ergo et habitus opinatus
pariter scientificus.

Respondetur ex communi Thomistarum ratione. Hic allegatur actus materialis
ita tantum non se ad formaliter esse dixeris; contenti enim in eis quod
tendant sub eadem ratione formalis, aut artificij logici, aut recurre ad intentionis, aut
sub eadem abstractione a materia. Contra 1. actus scientifici et opinati Logici conueniunt
in eadem ratione communi, et abstractione et tamen ut patet in 2. et 3. de anima habitus ad arguendi
ergo opus: unum Thomis est falsum. 2. Actus Mathematici et Logici tendunt sub eadem ab-
stractione a materia in eadem ratione, et abstrahuntur ab eadem intentione, et
conueniunt in eadem abstractione, et abstrahuntur ab eadem intentione, et
in ratione communi artificij naturalis, et tamen in materia omni libro de habitibus patet: ergo idem
quod patet.

Sec. VIII

Objectionibus occurrunt.

Obj. 1. De Th. 1. 2. g. 1. art. 2. ad 3. agentem, ille qui in aliqua scientia acquirit per bonum
rationem scientiam conclusionis: minus habet quidem habitum; sed impossibile est
sele acquirit per aliquam demonstrationem scientiam conclusionis, aliter non appropiat
in eo alius habitus, sed habitus qui prius erat, sit perfectior, de quo ad quia se exen-
dens. Hic 1. Th. 1. 2. g. 1. art. 2. ad 3. dicitur: quia tamen in eadem non manent
cum glares alia non minori claritate communitur a nobis reuerentia a ferentur. Deductum
est in quest. 8. de unit. art. 16. tum in 1. 2. quest. 12. art. 2. Hic per Thomis

Latentia

facientibus antiquam Angelicæ Rationi mentem relinquunt.

Sup. exp. Quid. eo in loc. omnia dicit per secundam conclusionem non produci rationem habitum qui spiritus sanctus peragunt; ad enim peragunt illud habitum (generatur) significat. Hoc est tantummodo interpretatio, qua nec sibi difficultatem nec veritatem mutam velinquit. Quasi res. Quidam aliter intendit quam in rationem esse spiritum habitum non inveniunt. Quia inveniunt autem consuetudo, quatenus scilicet primo habitu rationis in spiritu sancto cadunt. S. Thomæ opus ea quest. 2. considerat habitum de ordinatum et omnium finem. Sed spiritum habitum rationem, in qua ylaris habitus distincta virtute similitudinis et convenientiæ adveniant. Et philosophia in corpore illius et presentium articulo. Negat quod Angelicus. Magister generari rationem habitum rationem ad discernere finem, nec tamen generari habitum distinctum pro distinctione principiorum, quod distinctio arguit distinctionem plurimam et essentialiter habitum, simul continentem virtutem quam moralis et rationem inter ipsa. Unde licet quædam pluribus gaudeat habitibus distinctis, utique tamen ad quatuor et perfectius spiritus habitus virtute et omnia et moralia. Statu unquam allegatam auctoritatem non excedere habitum rationem et demonstratio distinctam, cum ad habitum spiritus demonstratorem loquatur S. Thomæ.

Res. ea eadem in. Magister. eodem art. 2. corpore dicere. habitum esse simplicem quietatem in habitibus pluribus non constitutam. Dicit, habitus est simplex qualitas simpliciter et simpliciter et simpliciter, com. simpliciter inveniunt, demonstratio, res. ylaris. Distinctio ylaris in habitu. Et eadem S. Thomæ quidem in versu antecedentibus. Et consideramus, magis habitum secundum ea ad que se extendit sic interiorius in eo quandam multipliciter; sed quia hoc multipliciter est ordinata ad aliquod unum, ad quod simpliciter respicit habitus, inde est quod habitus sit simplex qualitas non constitutus pluribus habitibus, etiam si ad multa se extendat. Hæc S. Thomæ, quibus in habitu classis denotat leguntur spiritus fuisse de coarctata distincta virtute et ratione.

Res. exp. Dionis. Presentia et intellectus est simplex et indivisibilis virtus, quia in eadem ratione formali veri omnia sua objecta attingit. sed dialectica attingit etiam omnia sua objecta in eadem ratione formali, nempe artificij. Logica: ergo dialectica est simplex qualitas. Similiter coram. Perfectio deus proportioni cum suo perfectibili, sed Logica et presentia est perfectio virtutis vero perfectibilis. ergo virtus presentia est simplex qualitas ylaris. Sicut dialectica habitus.

Res. hoc, ut quod presentia ylaris Logica actualis. imo et virtus presentia est simplex et indivisibilis qualitates. imo in quidam virtutis sunt perfectio intellectus presentia et omnium virtutum objecta continentur in ratione virtutis. ergo presentia virtutum virtutum habitus. Sicut. Nam, presentia esse omnium virtutum habitum, presentia

De arg. Adhuc igitur a Logica licet in generalitate ratione assequi vint similes, et immo
 tamen sunt specificitate: definitio, divisio, et argumentatio tribuunt tres species,
 moti scilicet, habentque diversam rationem. Et hęc eadem, formale dicuntur, adhibita
 est definitio generis, in argumentatione infere non dicitur, licet in fluxu aliquid in actu
 simile illi, a quo generis est. Et vari Logica, Quarta, et Aristoteli habita multi-
 plex est; quia licet eorum actus in aliqua generali ratione coincident, differunt tamen
 in alijs.

Resp. Omnis actus Logice non definitio, divisio, et argumentatio. Sed ad hoc omni-
 umque habitus assignatur; ergo ad omni Logice actus singulorum habitus sufficit. Sed
 vni: definitio, divisio, et argumentatio in eodem actu velut respectu; ad habitus vero ali-
 abus generis faciliatur ad definitionem, divisionem, et argumentationem: ergo vnicuique habitus ad
 omnes Logice actus potest faciliare. Concedo. mag. dist. min. ad omni actu vnicuique habi-
 bitu se se et regulare; nec. per accidens, com. min. et neg. comeg. Ad vni. grad. eadem disti-
 ngendi debet. Concedo igitur habitum generis est aliquid actu faciliare ad definitionem,
 divisionem non tamen se se definitionem, divisionem, et argumentationem in eo-
 dem actu regeri, cum frequentius in actibus vnicuique distincti separantur, non vnicuique ac-
 tu iustitia et mixtionis distincti generant habitus; quia licet eadem actu sunt specu-
 latio, et mixtionis, regulare tamen differunt distinctum, Nimirum iudicium, et
 luculentum habitus distincti producant. Ergo regulare actus distincti sunt.

Obie. 3. Sciam et simplex supernaturali scilicet habitus sufficit ad curanda plura di-
 versa scilicet Mysteriorum: ergo eadem Logice habitus sufficit ad plures actus, quando ab eodem.
 Sunt nempe Theologi, qui rationum antecedentium regere. Omittunt nempe habitus super-
 naturales distincti, non solum intentionis, sed etiam extentionis. Quorum hoc omnino, ne-
 comeg. Ratio disparitatis est, nam habitus supernaturalis est in hac causa vnicuique,
 et per motum potentia ad curanda scilicet potentia suppletam insufficientiam, infer-
 untur a solo Deo, a quo habentur generale extentionem, sufficientemque vnicuique ad
 in actu elicicando, precipue cum aliquid a quo limitentur non habeant. Ergo in actu
 a quo infunduntur non limitantur, nec a potentia cui conceduntur nec tandem ab actu,
 cum ad ipsa non ducunt originem. Et deo adquisitis habitus est alii actu producti:
 unde non potest faciliare nisi ad actu simile illi a quo sunt sui producti, ne alius vnicuique
 cipi regere perfectum: ergo si omni Logice actus sunt distincti, requiritur habitus
 ad omni curanda.

Responden. Nam potest habitum scilicet vnicuique et simplicem esse; quia licet mysteria et
 stellata plura dicantur sunt, tamen medium meritum seu eadem ratio omni et indivisibilem
 per se, quoad omnia adhibita scilicet auctoritate Dei scilicet, que eadem modo
 est eorum, ad omnia mysteria; Et ideo si quis vel vni tantum mysterio scilicet

non probatur. **Habit. habitus** prout dicitur, cum eo ipso certum fore non creditur esse moti.
de rationibus; quid ergo mixtum in ad unum **Habit. habitum** mysteriorum omnia spectant?
Et pro **Dialectic. habitu** motu valde dixerit inveniuntur: quia in quatuor sententiis, quæ
sunt conclusionis dixerit, tot sunt principia dixerit, dixeritq; conclusionis, quæ singula
ad dixerit habitum spectant.

Regl. Item naturalis & adquirenda habitus temperantia p.g. ad plura distincta se extendit,
ad abstinentiam scilicet ad hoc vel illo cibo & à cibo simul & p.g. ergo idem **Logica. habi.**
tu, licet adquirenda, ad plura poterit se extendere actu. **Orgetur.** **Sig.** prout facili
quod est ad abstinentiam à cibo, non dicitur à p.g., quando dicitur abstinentia ad eandem generalem
habitum: ergo stante p.g., & simpliciter **Logica. habitus**, potest qui habitus facilitatem ad omnia
actum, **Dicit** ad alia se valde difficili. **Orgetur.** 2. **Indivisiibilis temperantia habitus** ad
actu maxime dixerit potest facilitate: ergo & **Dialectic. habitus**.

Int. **Maadur**, qui dicitur abstinentia à cibo & p.g. est superfluitatem. **Mohammedanum**, si ad **Habit.**
caritatem condecoratur de secundum dei cultum, facilius dicitur esse abstinentia; ad alia hi sunt val.
de dixerit: ergo dixerit actu ad eundem habitum pertinere valent.

In p.g. n.g. assumptum, nam talis & similes modis habitus ad certam indivisibile non sunt;
potunt inter se quod omnium actum, quod quidam alium intenduntur, et supra constari in p.g. rati-
one. Quare temperantia iuxta hanc communissimam intentionem est & **Metaph.** exit una &
nitate aggregationis plurimum habitum. In p.g. eodem temperantia exemplo potest videri,
amicam esse omnium sententiarum & motum habitum. **Verum** hi pro summi omnino, vel
diffant: non temperantia habitus ad omnia valde dixerit se extendit, quando modum absti-
nentia est mixta, & dicitur: quare modum abstinentia est p.g. rati. n.g. ant. & cetera.

Dupliciter ergo potest qui abstinentiam visibi p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, mo-
derationi illa, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
tu non sicut ac potest qui dicitur habitus abstinentiam, vel quia nona dei, vel quia quod homini
speciali temperantia est: dicitur qui hoc secundo modo se habeat temperantia ad hoc dicitur
cibo quia modum salutis vel p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
tu talis ratio non inveniatur abstinentiam se extendit, quemadmodum qui p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
tem dicitur habet, utraque simul potest p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
Cuius ratio est, quia omnia habitus vo-
luntati distinguuntur ea motu, nec ultra hoc p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,

In p.g. quod se abstinet ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
nentiam huius vel illi cibi; & ratio est, quia cum quis abstinet ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
perantia, motum hoc equaliter inclinatur ad abstinentiam ad omni cibo vel p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,
tati ratio cuius inveniatur, eadem prout dicitur volentia inclinatur, ac dicitur huius inveniatur, ac dicitur huius inveniatur,
crimen ad alia **Logica.** & cuiusque alia inveniatur, licet non eodem gaudere motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati, vel ea motu p.g. rati,

motum sui de quo dicitur in illa hinc conclusio: syllogismus debet concludi
 re tribus terminis in forma digne, et ita de quo dicitur hinc conclusio, definitio
 debet esse clara suo definito. Et tunc dicitur, esse rationem inter habitus temperantia &
 intellectus, docetur a Thom. 1. 2. q. 66. art. 4. ubi dicitur habitus voluntatis riget extensionem,
 quam habitus intellectus concedit, id est aperit, ut tenet Cajet. Idem Thomista dicit agud
 Alena, ubi supra.

Ad 1. conf. dicitur. an. facilius est ad abstinentiam a cibo, non vero a potu, licet utraq;
 abstinentia ad unum habitum pertineat, ut in modo particulari se abstinet, neg. sup. si
 ut ex modo dicitur. ut dicitur. ut facilius ad abstinentiam a cibo, et difficilius in abstinentia a potu, diffi-
 cultate proveniente a debilitate, aut insufficientia motu, neg. ex arduitate & resistentia ma-
 terie, conc. ant. Et mag. conseq. Facilius potu experiri facilitatem abstinenti ad hoc cibo, et
 faciliorem abstineri ad alio, et a potu: hoc dicitur difficultate provenire potest, de eo quoque
 motum videtur non ut, vel si velis esse videtur, non est debilitate motu, sed est materia resisten-
 tia.

Et tunc dicitur item calor difficilius calcet lignum viride, quam aridum, non solum
 quod aridum, sed et majorem sui resistentiam in in materialibus docet P. Suarez, dicitur
 s. 11. num. 42. eadem fortitudo licet in se sit aequa intensio respectu totius materiae,
 facilius subit vulnera, quam mortem, id est majorem objecti resistentiam, quare ad eam
 vincendam difficultatem, non habitus novus, sicut nec nova extensio (involvi d. Th.) sed
 nova virtutum prohibens necessarium est; at vero difficultas circa dicitur Logica actus,
 cuius defectu motui capi provenit.

Ad 2. conf. dicitur. an. idem temperantia habitus ad dicitur actus potest facilitate, si mi-
 neraliter ea respiciat, admittit. si particulariter, neg. ant. cum con; ad pot. neg. ab utriusq; si
 quidem habitus idem est abstinentiam superfluum, et religiose inclinari non debet alio enim
 habitus est in se feron, ut superfluum est vel religiose, quod impedit communiter. ut non
 dicitur. Th. 1. 2. q. 147. art. 1. ubi dicitur, sentitur quaedam non difficultatem, quatenus habitus
 ille virtutis resumitur appetitum, ut offerat ad cibi appetitum inurgat.

Subic. 2. ex 1.

Quia. Habitus speciei multiplicandi sunt ex dicitur modo tendendi ac-
 tum: sed actu eodem modo tendunt, sicut definitionem, sicut dicitur
 naturam suspiciant: exp. Logica habitus est unicus. Dub. maj. Habitus
 sunt speciei dicitur, id est difficultatem, quae per speciem superari non
 potest, sed per speciem superari potest difficultatem, quae non dicitur ex modo
 tendendi actum. exp. Th. 1. 2. q. 147. art. 1. Quia sicut intellectu et motu animalia
 tendunt, eadem facilitate ex sumo ad dicitur speciei inferri ignem.

In primis major argumenti est falsa: nam plura actu Logica, prae diffinitio est, et legitime di-
 xerunt habent tendendi modum: ego iura argumentum dicitur habitus erunt adhaerendi. Im-
 per definitio argumenti est contra communem Philosopherum sententiam, quae est, quod si
 in actu sumit distinctionem habituum. Unde neg. maj. ad prob. maj. est falsa, et tunc proce-
 datur, falsa est minor. Nam speciei (sicut habitus non identificantur, et communiter tenet
 Philosopherum opinio) minime adhaerent difficultatem, sed magis per naturam continentiam
 se continent ex parte subjecti complecti potentiam, et in ergo actu naturae amplexu. Et ratio est,
 quia dum qui primo elicit diffinitionem, obdulo diffinitioni habet speciem, et tamen ad
 diffinitionem elicitur hanc partem consuevit difficultatem: ergo speciei non habent adhaerent
 difficultatem, et tunc si eorum speciei, quae quae est rationale inferat admixtum, solo speciei
 equi et indubio sufficienti, et minatur difficultas, quae est in eorum. Ita, et in illa, et in
 et alio, non est eorum eadem potentia illam sufficientiam non habent, licet primo actu non per-
 tinent, nec est eorum habitus non appellatur. Tandem notabilis argumentum probat habitum
 Dialcticae cum noni speciei sufficienti ad omnia scientia, nam nec ad naturalium scientia
 eorum dixerunt tendendi modum habent.

Obij. 5. Scientia totali ponitur in iudicamento qualitati, sed quaedam illius speciei,
 sed nulla qualitati speciei componitur ex multiplici qualitate: ego nec scientia ex multipli-
 ci habitus. In hoc, scientia actuali ex multiplici actu componitur, et omnia facit, imo et in
 unita etiam naturalis, prout omnia scientiae comprehendit, et plures constat habitus, et ta-
 men in qualitati iudicamento collocatur: ergo argumenti ratio est nulla. Eadem instantia
 etiam fieri potest in quantitate, quae est dicitur proportionalis humoribus, et qualitatis commu-
 nis, et in pulchritudine quae est rarij, inaequalis, et dicitur qualitatis, et colore, proportionis
 exultat. Quare dist. maj. scientia totali ponitur in iudicamento qualitati, per se dubia,
 et ad speciei infima, neg. inducto, et per speciei subalterna, cone. maj. et dist. min. nulla quali-
 tati speciei infima, et directe ponit in iudicamento qualitati, componitur ex multiplici qua-
 litate, omnino. subalterna. In dicitur et dicitur, neg. min. cum conq.

Scilicet scientia totali eorum collocatur in iudicamento qualitati, per speciei subalterna, et
 unitate exaltat ratione habituum, quibus constat non nec ad naturae elementari, licet per se speciei a-
 liqua substantia non esse ponitur nihilominus in iudicamento iudicatur substantia ratione, et per
 comparationem, quibus constat idem accide in dicitur et dicitur artificialiter, et sunt dicitur et dicitur. No-
 tatur tamen. Scilicet quae sumit, prout est ratio communi et abstracta ad omnia, et speciei
 habituum, qui in dicitur inveniuntur, dicitur habet naturam generalem, ponitur dicitur in
 qualitati iudicamento, non tamen per speciei infima, sed subalterna, continetur sub dicitur
 habituum speciei dicitur. et nec sumatur prout vulgo accipitur, per dicitur habituum, nec
 unitatem habet, et non nisi in dicitur in qualitati iudicamento collocatur.

Obij. 6.

Objic. Habituum distincti debent mutari inter se omnia. sed hoc repugnat unitati rei
 exteriori. ergo habituum non multos esse, sed omnia. *St. Prob. min.* Item quia si habituum caeteris
 nomine, non est eis quam unitatem constituent. Item dicitur, quia collectio plurium habituum
 non unum est aggregatum per accidens, ad hoc ad naturam quatuor predicamentorum: videlicet
 habituum unitatem constituentem, debent inter se uniri. *Conf.* Inter quatuor habituum debet uniri
 eadem ordo: ergo unitatem non est qualitatis, sed relationis predicamentum essentiale;

Res. mag. Item quia si habituum distincti plurium inter se omnino facerent unitatem
 nem, que indivisibili repugnat potentia: cum etiam quia comitis quo plurima potest distincti
 inter omnium essentialitatem habituum. *Ad 1. prob. huj. ant.* quia unio illa habituum inter se
 est omnino superflua in sua unitatem unire ordini constituit. Cui ratio est, quia ad id
 sufficit ordo, et connectio omnium habituum ad idem attributionis officium. Non creditur ac
 in Expositio plurium constante militum, qui ad hoc, ut dicitur in *ordini* requiritur unitatem
 plurimum. Etiam militum inter se, sed sufficit omni militum in eadem eodem finem. Idem
 licet conspiciat in *Præmissis* ut unum Regnum constituentem in præmissis et conclusionem pro
 num collegium componant, et tandem in ipso actu, qui sic iure contraxerit plurimum
 unione connectuntur, ut et ipsi unitatem actuali convergant. Cuius quibus ad *2. prob. dist.*
ant. collectio plurium habituum non unitatem, si nec inter se, nec in ordine ad aliud subordi
 nentur, est aggregatum per accidens conc: si vel inter se, vel in ordine ad aliud subordi
 nentur. *Habituum* igitur est quibus quocumque unitatem collucet subordinantur inter se in
 ordine ad perfectam cognitionem unius speciei attributionis: unum non sunt aggregatum per
 accidens, sed constituentem unum per se pertinens ad predicamentum, ad quod pertinet unitatem.

Conf. potest intari: in unitatem totali habituum potest ordo habituum componitur, in
 licet plures habituum includat, in qualitate tamen predicamento non vero relationis collectus.
 Idem accidit in unitatem actuali. *Dist.* ergo ant: inter habituum debet inter se ordo etiam
 distincti, conc: ordo predicamentali, *neg. ant.* cum conseq. Inter habituum inter se et relati ad
 unitatem dicitur ordinem non predicamentalem, sed transcendentem similem illi, quem
 dicunt partes aliquid esset ad ipsum totum, *scilicet materia et forma ad totum compositum,*
 qui ordo insufficientis propter *St. D.* relationis predicamentum; etiam enim ad idem relationis, *scilicet*
 dicantur compositum *declaret.*

Objic. dicitur. Ex ingenio primo *P. In quibus.* Actus quorum unum continentur in alio
 ad eundem pertinere habituum: sed tali ratione actu unitatem totali: ergo ad unum habituum
 hunc expectant. *Quædam mag.* Cuius essentia speciei demonstratur prima ratio contenta
 in essentia et ratio exprimitur hanc demonstratur secunda, que in prima continetur, et in
 dicitur, alia in alio continentur, alij actu ad alium actu faciunt: ergo. *Religiosus* ergo
 Actus circa demonstratum in actu circa *prologium* minime continentur aut e contra: ergo

habitu distincti nam d. Struendi. Quod autem quodlibet actu est diuino omnino motu & modo per
 eadem: ergo conu in alio minime continetur, adeoq ad diuina pertinent habitus. Dist. 1. in q.
 actu quoniam tunc continetur in alio, continentia formali vel virtuali ad quatuor ad eundem facti.
 nec habitum, per se: continentia virtuali inadaequata, neg. in q. et dicitur: talis sunt
 actu scientia totalis, si est eorum essentia inferioris proxime paria, et est tunc secunda con-
 tinetio: si non inferioris, neg. min. cum conu.

Igitur admittere eundem habitum sufficere ad actu circa syllogizandum & diffinitionem
 Romanis. ^{contra} ^{propos} A. quia sic actu circa diffinitionem comparatur cum actu circa
 eundem sciendi in communi, sed cum habitu syllogizandi, sed quatenus ex hi modo contace-
 re ad diuina habitum excludit: ergo. Min. quod primum partem patet: qui licet actu diffi-
 nienti continetur in modo sciendi in communi, illa tamen continentia est totalis remota & generi-
 ca, adeo non tollit, ne infra ipsam diuina scibilitate ut diuina motu, adeo & diuina habi-
 tu inueniantur. Min. etiam quod secunda partem est clari; nam actu diffinitionis non con-
 tinetur in habitu syllogizandi continentia formali & eo modo quo hic actu Petrus est visibilis,
 continetur in hoc omnis homo est visibilis, cum idem objection non habeat, neq. etiam
 continetur continentia virtuali ad quatuor, et eo modo quo duo proxime dicimus continetur con-
 clusorem.

Dicitur secundum: Actus diffinitionis continetur in habitu syllogizandi continentia virtuali inadaequata,
 ad modum quo una proxima continet conclusionem, quam nisi alia inferat non potest, et cum
 diuina diuina etiam potest elicere conclusionem. Admittit hoc modo, scilicet inadaequate fa-
 cilitate. Logica habitum ad alium etiam diuina facilitare; quia hic continentia & facilitas
 eum modo non tollit distinctionem habitum; alii enim sunt eadem habitus videlicet naturalis
 tu, et naturalitate, quo ad ea dependet, videtur etiam esse habitus omnium specierum Mathe-
 matice, cum omnia ab altero principio dependet: idem patet ex habitus primorum princi-
 pium & conclusionis ad quod dependet, contra d. in habitu distinguendum l. p. q. 99.
 art. 2. coroll. ubi dicitur prima principia pertinere ad quendam specialem habitum, quidam
 sunt primorum principiorum, idem reperit ead. q. art. 13 & 3.

Ex quibus colligitur potentia omnia scientia habitus inueniuntur & iuxta, & alium ad alterum
 actu aliquatenus facilitare, idem, qui diffinitionis habitus gaudet, per se conu exigitur est ad
 argumentationis actu elicendo, quam illi qui facilitat ad diffiniendum non potest. Alio
 d. Habitum quando primario et per se facilitat ad actu simili illi, a quibus productus
 fuit, inueniuntur tamen & ratio hinc facilitat ad actu simili, dummodo illi sint aliquo mo-
 do cum illi conueniunt, ut accidit in habitu generis est actu finem intendentibus, qui quod me-
 dium selectionem inueniunt & ratio facilitat. Alioq. etiam dicitur Magister meus.

Tractatus II

De Distinctione

Disput. I^o

De distinctione reali.

Quid et quotuplici sit, inuis, identitate, et distinctio, et quoniam signa distinctionis realis? ^{Sectio I^o}
 Unum definitio potest in diuisum in se, & diuisum a quolibet alio; sic Petrus est unus homo, quia non potest diuisi in plures homines, et est diuisus seu cognatus a cunctis aliis non hominibus, tamen non hominibus. Unum diuisum in Metaphysicam, Theologicam, & Moralem ad quibus omnibus supra dictam.

Idemitas (quid quid alij dicant) definitio veritas rerum non realiter sed ratione nostra plurimum; & dicitur quia eadem entitas est eorum forma metaphysica per quam eadem eiusdem rei perfectio, inuisibile, determinatur idem. Idemitas & eorum identitatem certum, iudicium est, si una possit de alia affirmari in re: sic quia animal et rationale identitatem in homine sunt de se inuisibile affirmabilia in re: nam Petrus est dicitur in homine reali: hoc est animal et hoc rationale, et e converso. Idemitas dicitur fieri quia potest duorum de se inuisibile mutua in re affirmabilitas. Et hoc quidem est idemitas propria, et hinc dicitur excludere omnem diuisum realem. Idemitas hinc est & moraliter conuicta in hoc, quod res aliqua occurrunt sequenti modum dicitur eadem tunc est realiter alia: sic flumen quilibet est moraliter idem flumen, qui est & qui perit et multos annos; est tamen realiter diuersus.

Distinctio opponitur identitati, & vel est, vel necessario importat negationem identitatis: sic Petrus distinguitur a Paulo, est Petrus non esse idem cum Paulo, seu esse alium a Paulo. Idemitas est identitatem requiritur extremorum mutua affirmabilitas, sic est distinctio rerum, requiritur extremorum mutua necessitas in re: cum enim unum non sit aliud, quod non potest affirmari unum non esse aliud.

Distinctio diuisum 1° in realem et rationis.

Distinctio rationis est quae datur inter res realiter eadem. Dicuntur tamen ratione distingui, quia distinguuntur dependenter ab intellectu eadem rem diuisimodi cognatione. Sic in Deo distinguuntur substantia & misericordia, licet sint realiter eadem in re. Distinctio realis est quae reperitur a parte rei, & nomine cogitante, inter illa extrema, quae non realiter idem: sic Petrus distinguitur realiter a Paulo, & Paulus ab eoque

2° Distinguitur distinctio realis in adequatam, quae intercedit inter duo eorum, quorum unum est pars alterius, q.g. inter Petrum & Paulum; et in inadequatam, qualem est inter totum aliquod eiusque partem, q.g. inter Petrum, & animam Petri. Haec dicitur distinctio includentis ab inclusio. 3° Distinguitur in absolutam & modalem. Absoluta datur inter totum & rem, seu inter duas res, absolutas, q.g. inter Petrum & Paulum. Modalis est, quae datur inter rem absolutam, & modum rei, q.g. inter Petrum, & eius oblationem. Et autem modus rei, vel saltem concipitur esse essentialis quosdam, qui non potest existere separata a re, quam determinat. Ad se habet hancmodi: tali contraria sunt, nisi ducatur oblatio d^r.

4° Distinguitur in numericam, specificam, et genericam. Distinctio generica dicitur illa, quae datur in praedicatione generica, q.g. inter hominem & plantam. Specifica datur inter illa, quae conveniunt in praedicatione generica, & differunt in specifico, q.g. inter equum & leonem. Numerica intercedit inter illa, quae conveniunt in genere & specie, non autem numero, q.g. inter Petrum & Paulum. 5° Distinguitur in positivam & negativam. Distinctio positiva intercedit inter duas res positivas, q.g. inter Petrum & equum; vel inter rem positivam & negativam, q.g. inter lucem & tenebras. Negativa est, quae habetur vel inter duas negativas, q.g. inter tenebras & vacuitatem; vel inter negativam et rem positivam, q.g. inter tenebras & lucem. 6°

6° Distinguitur in essentialis et per se personalem. Distinctio essentialis, est, quae reperitur inter illa, quae habent speciem realem distinctam. Per se personalis solum intercedit in se. Illi, qui sunt, ubi exiunt personae reales distinctae, habent tamen eandem realem essentialitatem.

Primum signum distinctio realis et animatum est significatio contradiutorum; nam est manifesta impossibile, ut duo contradictoria simul existant de eodem. Sic quia hoc contradictoria, sedere non sedere, ponunt simul, sic est de Petro et Paulo tunc esse et non esse Petrum & Paulum realiter distincti. Secundum signum est separabilitas, quod est in terra, nam si duo possint separari, sic ut duo existens aliter non existat, et illi duo non existant simul, hoc contradictoria in existens non existat. Tercium quia multa sunt essentialia, sine actu amoris, sequuntur actum amoris realiter distinguuntur a se. Separabilitas quidem est in signum distinctio plurimum eorum, quia nihil potest naturaliter esse in duobus locis, tamen est in signum, metaphysice eorum, quia potest univocare se aliqua loca, tunc separari a se, sic per se, et iterum.

Quartum signum est ratio causa et effectus, quia producantur et producantur, nam quod primum est; nam causa est priora suo effectui, et producantur necessario manentur ad producantur. Unde si idem esset causa et effectus, esset prior se ipse, et per consequens de se ipse, quod repugnat. Et si quoad primum esse, quia multi contendunt, causa aliquam habet effectum.

Utrum ad se gram representationem seu de nihil trivium secundum esse.

Sectio 2.

In qua consistat formaliter distinctio realis.

In hac questione est non parva sententia, prima tribuitur Scoti, et consistit distinctio-
tionem, cui formam, que denominat in distinctas esse quendam entitatem superadditam, que
quodam relationum distinguantur. Secunda, que de Thomistarum alium similem entitatem,
que tamen vocatur negatio physica identitatis. Tertia dicit, quod omnia distincti formaliter
per sui ipsorum entitatem, adque omnem formam superadditam esse negationem. Intra
tionem.

Nota 1. Negationem aliam metaphisicam, aliam logicam. Negatio physica est entitas
liqua, seu motu physice existens et a seculo generis realiter distincta. Negatio identita-
tis logica est ipsa entitas in distincta, sed considerata negatione, cui est eadem iden-
tatem cum alij. Nota 2. Omnis res habet aliqua predicata positiva, quia sunt
esse eius substantia, vivans, animal, &c. et aliqua negativa, quia sunt esse irrationale,
non esse aliud, differre ab alio, &c. que in suo formali conceptu aliquid negant, seu excludunt.
Hac predicata negativa realiter identificantur cum positivis, nam quodlibet est idem substantiam, sed
per predicationem positivam reperitur relati ad perfectionem, que continet, per negationem ad
illam, que excludit. Tamen autem pertinet ad se ipsam excludere illam, quod non est, que
includere illud, quod est: sic tam repugnat eventus Petri esse equum quam non esse hominem,
et tam est eventus esse non esse rationale, quam esse immedicabile.

Conclusio 1.

Forma distinguendi responsiva est realiter ipsa rerum
distinctarum entitas positiva.

Prob. 1. Quod quod est illi constituitur intinere in predicatione sibi propria, et nulli alio numero
communiter; sed sic constituitur est distinguendi intinere, et formaliter per suam entitatem. ego
quod quod est illi distinguitur intinere, et formaliter per suam entitatem ab omni alio. Petrus
meus; quia in predicationem aliquo intinere, est numero commune homini in ego, et ego in
habere tale predicationem est homo et equus, adeoque eventus hypotesis, quod est impossibile. Petrus
quia predicationem est propria homini est illud est predicationem homini, et nullius alterius, sed
est predicationem homini, et nullius alterius, sed est distinguendi a predicationem omni alterius in: ego
constituitur in predicationem intinere sibi propria, est constituitur in predicationem intinere distincta
ni alia res; sed hoc est distinguendi intinere, et formaliter per suam entitatem. ego.

Conf. 1. Petrus est Petrus formaliter per suam entitatem; sed esse Petrus est esse non Petrus
tum et esse non Paulum est distinguendi a Paulo. ergo Petrus formaliter per suam entitatem
distinguatur a Paulo. Conf. 2. Nulla responsiva est intinere indifferens ad esse impossibile.

ergo omnia se possunt intrinsece coadunare omne in quo sunt, sed identitate. Item dicitur. cum Paulus est
 impossibile. ergo Petrus intrinsece coadunatur identitate cum Paulo. sed per illos distinguitur Petrus
 à Paulo per quod coadunatur identitate cum pio. ergo Petrus intrinsece, seu per suam entitatem
 distinguitur à Paulo.

Sub. 2° Illa entitativa, quam requirunt aditio, nō habet, et inveniunt ad distin-
 ctionem expressivam. ergo non datur. Consequenter conceditur, et merito, quia entitativa non sunt multipli-
 cande nisi unitate. Ant. post. 1°. Petrus nullam habet insufficiensiam ad distinguendum vel non distin-
 guendum à Paulo: ergo insufficiens est forma determinandi ad distinguendum à Paulo. Post. 2°. Petrus pro
 priori ad illam entitativam vel est Paulus vel non est Paulus: si primum, illa entitativa non po-
 rest distinguere Petrum à Paulo; si secundum, hoc pro distinguendum à Paulo pro priori ad illam en-
 titativam, quo primum est inutile ad distinctionem. Post. 3°. Petrus distinguitur ab illa entita-
 tiva, sed per suam entitatem, vel per aliam entitativam expressivam: si primum, pariter
 dicitur cum distinguatur ab omni alia re per suam entitatem: si secundum, secum quibus quo-
 modo distinguitur ab hac secunda entitativa et sic redditur eadem quaestio, et per consequens in infini-
 tum, nisi tandem distinguitur ab aliqua entitativa per suam entitatem.

Obie. 1° Distinctio Petri à Paulo est negativiva: sed entitas Petri non est negativiva: ergo entitas
 Petri non est distinctio Petri à Paulo. Dist. maj. distinctio est negativiva et in judicando conc-
 ut negativiva phisica et in existendo, neg. maj. et dist. min. sed entitas Petri non est negativiva phisica,
 et in existendo conc- non est negativiva logica et in judicando neg. min. et concy. Tam entitas quam
 distinctio Petri sunt contingentes in existendo, nam Petrus potest non esse et haec entita-
 tis, sic potest non esse distinctio à Paulo: et oritur haec propositio, Petrus est distinctus ab
 omni alio est negativiva si ergo sic etiam hoc, Petrus est haec entitas est negativiva vera,
 adeo distinctio et entitas Petri sunt eodem modo negativiva, scilicet in judicando.

Post. Haec propositio Petrus est distinctus à Paulo est negativiva vera: ergo distinctio
 Petri à Paulo est negativiva in existendo. Sed concy. quia si distinctio illa non est nega-
 tiva potest fieri et non datur, sed distinctio illa est positiviva propositio signata: ergo
 si distinctio non est negativiva in existendo potest fieri et non datur positivivam tali propositio-
 ni, adeo et propositio signata non est falsa. Inimò eodem arguuntur proba hominem esse positivivam
 in existendo, nam hoc propositio, homo est animal est negativiva vera. Secundo nego con-
 sequ. ad post. neg. positivivam illius entitatem non requiritur aliquid existentem ab eo et phisica, sed
 positiviva quod distinctio, quo est illius positivivam negativiva actu logica, id est, quod distinctio non
 concluditur cum entitate Petri, si non ponitur Petrus datur, quoniam datur illius distinctio.

Obie. 2° Nullata distinctio Petri à Paulo, primum identitate inter Petrum et Paulum;
 sed nullata entitate Petri non ponitur identitate inter Petrum et Paulum: ergo entitas Petri non
 est distinctio Petri à Paulo. Sed. maj. quia distinctio est negativiva identitativa; per nullata
 negativivam identitativam ponitur identitativa: ergo et nullata distinctio. Ant. maj. ad post. dist. min.

distinctio est pura negatio identitatis, quia est negatio identitatis positiva, seu identitatis
 ea cum entitate positiva, tunc magis et dist. min. sed sublati negatione pura identita-
 tis, ponitur identitatis, conc. sublati negatione positiva identitatis ponitur identitatis, neg. min.
 et con. q. Identitatis et pura negatio identitatis opponitur contradictoria, a cuius non potest
 una tolli, quin ponatur alia. At identitatis et distinctio, seu negatio identitatis positiva
 identificatur cum rebus positivi, quae cum sint inexistendo absolute contingenti, fieri
 potest ut negari deus identitatis, neg. distinctio, adeoq. opponitur tantum contraria, sic qui
 amor et odium opponuntur contraria et committunt in positivo realiter, licet se mutuo
 cludent, fieri tamen potest ut reuocem aliu deus.

Res. 1°. Sublati precise negatione identitatis, tollitur formaliter distinctio: ergo distinctio
 tollitur in pura negatione identitatis. Prob. ant. Sublati precise negatione identitatis,
 ponitur identitatis; sed positiva identitatis, tollitur formaliter distinctio: ergo. Dimo. Ab
 precise animalitate, tollitur formaliter homo: ergo si quid posset argumentum, essentia
 mixta consistit in parte animalitate. Secundo nego suppositam antecedenti, nam si
 non posset precise tolli animalitatem, quin simul asseueret rationalitatem, ut non posset
 si precise negatio; quia eo ipso tollitur entitas positiva, cum qua identificatur illa negatio, si
 deo supposita per impossibilitatem tolli negationem identitatis manet entitate positiva, cum quae
 tollitur distinctio, quia hoc necessario includit negationem identitatis: et simul non tollitur
 distinctio, quia ea supposita manet entitas, quae est realiter distinctio. Sic, si supposita tolli
 sine animalitatem, tollitur quidem homo, quia negari esse sine animalitate: et non
 tollitur homo, quia ea suppositione manet rationalitas, quae est realiter homo. Haec qui
 dem sunt impossibilia, sed nihil mirum, si ea suppositione impossibilia se ipsam destruant,
 sequantur impossibilia.

Res. 2°. iuxta S. Th. distinctio et identitatis opponitur contradictoria: ergo
 distinctio est pura negatio identitatis. Res. S. Th. et Arist. intelligendo ut de oppositione
 rei tantum, et equivalenter contradictoria, quae est oppositio contraria, ea quae tolli inter se
 est formaliter contradictoria. Sic quia distinctio et identitatis sunt contrarii opposita, ea de
 quod Secus, et Sicut distinguuntur, recte inter se non identificari.

Conclusio 2^a

Distinctio realiter consistit formaliter in negatione.

Donus conclusio est, quia licet quasi entitas distinctio realiter sit omni alia, quae
 distincta positiva, non tamen concipitur ut distincta, nisi per conceptum negationem, seu per conceptum
 negantem eius identitatem cum alio.

Res. 3°. Non concipitur se ut distincta, nisi concipitur se ut distincta, identitatem cum
 alio: ergo non concipitur ut distincta, nisi per conceptum negationem. Prob. ant. Quia conceptus
 representat identitatem, si est praesens ad identitatem, non representat distinctioem: ergo

ergo si se concipiatur distincta, concipi debet et excludi identitatem.

Prob. 2°. Petrus distinguit à Paulo, ut formaliter Petrus esse non Paulum: ergo distinctio Petri à Paulo consistit formaliter in hoc, quod Petrus sit non Paulus. sed esse non Paulum est conceptus negativus; neque enim identitatem cum Paulo: ergo distinctio consistit formaliter in negativo.

Prob. 3°. In eo consistit distinctio formaliter, quo precise concipitur distinctio concipiuntur et quo precise non concipitur, non concipiuntur. sed hoc precise concipitur, quod Petrus sit non Paulus, concipitur Petri distinctio à Paulo, et hoc non concipitur distinctio non concipiuntur: ergo distinctio Petri à Paulo consistit formaliter in hoc, quod Petrus sit non Paulus: ergo consistit formaliter in negativo.

Cont. Cognoscendi sola predicata positiva, ut non apparet se distincta: ergo concipiuntur et apparet distincta cognoscendi debent predicata negativa: ergo conceptus distinctio est formaliter negativus. Prob. ant. Quia illi conceptus positivi, animal, substantia, homo de quocumque uno à distinctio; nam per illos non apparet (nam spiritum cognoscendi est sic possibile, omni de omni homo).

Obij. 1°. Distinctio consistit realiter in positivo: ergo non consistit formaliter in negativo. Prob. concip. quia negativum et positivum opponuntur contrarie: ergo sunt incompatibilia: ergo non possunt competere eidem subiecto. Neg. concip. Ad prob. resp. Negativum et positivum opponuntur, quando dicuntur negativum et positivum respectu eisdem: sic predicata Petri, quia negant, seu excludunt predicata positiva Pauli, sunt opposita predicati positivi Pauli; non autem predicati positivi Petri, quia non excludunt, et respectu quorum non dicuntur negativa, sed positiva.

Obij. 2°. Assignari possunt conceptus puri et simpliciter positivi, qui explicent eam essentiam distinctio: ergo distinctio consistit formaliter in positivo. Prob. ant. Nam talis non in conceptu affirmativo; Petrus est alius à Paulo, Petrus numerus differit à Paulo de Neg. ant. ad prob. resp. Iste conceptus, quomodo sunt affirmativi, non tamen est purus positivus, sed mixtus, nam per illos affirmatur aliquid positivum esse negativum alterius, et constat illius positionem esse positivam: hoc enim Petrus est alius à Paulo, sic oppositum, Petrus est aliquid qui non est Paulus, sed affirmatur essentia Petri, et negativum identitatem cum Paulo: et in quantum illi conceptus implicant hanc negationem identitatem, implicant formaliter distinctio.

Sectio 3^a
Utrum distinctio realis consistat formaliter in indivisibili.

Cum distinctio realiter identificetur cum ipsa rei distincta entitate, et entitas sua sit major, perfectior altera: non est dubium, quin omnia distinctio sit materialiter, et in ratione entitatis, non sit alia distinctio. Quæritur tunc, an per omnia distinctio sit major alia formaliter et in ratione distinctio; ita ut per se dici quod una rei magis distinctio est alia, et quod Petrus magis

magis distinguatur ab eodem quam distinguatur ab aliqua rena entia; sed à Dico. Gra-
tio etiam passim de distinctione inter se ceatam, nam non est dicitur tota examinari. Quam
distinctio quae personalis, quae in SS^{ma} TRINITATE conjungitur cum identitate eorum.
si est major vel minor distinctione inter se ceatam, ubi nulla invenitur identitas.

Conclusio.

Distinctio realis consistit formaliter in indi-
viduitate, nec potest una esse major a-
liā in ceatam.

Prob. Distinctio consistit formaliter in negatione identitatis; sed in ceatam omnia negatio-
denotati non potest esse major alia: ergo nec distinctio. Neg. habetur ex dictis, vel
min. Omnis negatio identitatis in rebus ceatis est adaequata, seu totalis; et ad nullam negatio id-
entitatis potest esse major, quam negatio adaequata totalis: ergo omnia negatio identitatis
non potest esse major alia. Prob. maj. Si datur identitatem inter illa praedicata, datur id-
entitas inter omnia: ergo si nulla datur identitatem, nulla datur negatio identitatis: ergo
ubi non est illa negatio identitatis, nulla datur identitatem: ergo omnis negatio identitatis
rebus ceatis excludit omnem identitatem: ergo etiam est omnimoda, et adaequata. Prob. min.
Quia totalis negatio identitatis ita excludit identitatem, ut nullo modo identitatem in-
cludatur; sed potest quaedam identitatem non fieri majori excludi, quam ita ut nullo modo
includatur: ergo.

Conf. Omnis distinctio est omnimoda incommunicatio per diatomam, nullatenus admi-
ttere communicationem; sed una omnimoda incommunicatio non potest esse major formaliter
vel alia omnimoda incommunicatio: ergo omnia distinctio non potest esse formaliter major
aliam distinctionem.

Objic. 1. Modus rei minus distinguatur à se absoluta, quam omnia absoluta distinguatur à
alia: ergo potest una distinctio esse formaliter major alia distinctione. Prob. ant. 1. Quia mo-
dus rei non est simpliciter rei, aut entia: ergo non distinguatur à se, aut entia. Prob. 2.
Quia modus est inseparabilis à se modificata: sed inseparabiliter est eodem aliquid identita-
tis: ergo. Neg. ant. Ad prob. neg. etiam ant. Modus licet non sit à se absoluta et tamen
non est propria rei sui entia realis, habens sua praedicata ubi propria, nullis alia rei
sed absolute vel modaliter identitatem communia: ergo tam distinguatur à se abso-
luta, quam à se absoluta distinguatur ab alia à se absoluta. Ad 2. prob. neg. min.
Licet ex inseparabilitate rebus inferatur distinctio; sed inseparabilitate non sequitur iden-
titas, sed tantum necessariam dependentiam, per hoc enim, quod modus necessario dependat à
se modificata, redditur ratio sufficienti cuius modus non potest existere sine se modificata.

Objic. 2. Res et modus in fluxibus praedicati disconvenerunt, quoniam dicitur à se absoluta: ergo

per et modus magis conveniunt, quam duas res absolutas. Ant. pat. nam ex et modus tantum conveniunt in ratione entis, et in alijs omnibus di. conveniunt: ex vero absolutus. N. g. homo & Angelus conveniunt in proximo predicato, videlicet in ratione entis, substar. tis, generis &c. Prob. contr. Quo magis conveniunt verificant plura contradictoria; eod. quo verificant plura contradictoria magis distinguuntur: ergo quo magis conveniunt, magis distinguuntur. Neg. patet, nam Petrus N. g. & modus verificant hoc contradictoria, et substantia non est substantia, que Petrus et Angelus non verificant. Prob. min. Quia verificatio contradictoria est signum proximum distinctionis, et non verificatio est signum identitatis: ergo quo verificant plura contradictoria magis distinguuntur.

Neg. contr. Ad huius prob. neg. min. Ad prob. min. neg. contr. Veritati contradictoria est quidem certissimum signum distinctionis, adeo ubi plura verificantur contradictoria, habentur plura signa distinctionis; non tamen hinc sequitur, quod distinctio sit major; nam omni verificatio contradictoria est signum distinctionis omnimoda, adeo est signum distinctionis tanta, quantum est identitatis. E contra vero, nulla verificatio contradictoria est signum identitatis: At verificatio plura, vel pauciora non est signum majora, vel minoris distinctionis: nam quod contradictoria arguit omnimodam excludentem identitatis.

Objic. 3° Angelus magis distinguitur a Deo, quam Petrus a Paulo: quia una est eadem est major alia. Prob. ant. Perfectio Angelus magis distat a perfectio Petrus quam perfectio Petrus a perfectio Paulus: ergo Angelus magis remotus est identitate cum Deo, quam Petrus est identitate cum Paulo: ergo Angelus magis distinguitur a Deo, quam Petrus a Paulo.

Neg. ant. ad prob. dist. ant. magis distat quod similitudinem, conc. quod idem: tamen, neg. ant. et magis illationem. Angelus magis distat a Deo, quam Petrus a Paulo, quod similitudinem perfectionum, quia Angelus habet aliquam perfectionem similitudinem, que sunt in homine, alia vero distinctio. Petrus autem et Paulus habent omnes perfectiones, rationem essentialis, parum similitudinem, sed cum hac omnimoda similitudine conjunctionem sunt identitate, singularum perfectionum. Alia quod identitatem tantum distat Petrus a Paulo, quantum distat ab Angelo.

Objic. 2° Entitas et distinctio sunt reales idem: ergo quod dicitur de entitate, dicitur de distinctio. Sed dicitur de una entitate, quod sit major alia: ergo idem dicitur de una distinctio. Dist. contr. Ergo quod dicitur de entitate, potest in eodem sensu dici de distinctio, conc. potest in alio sensu alia, neg. contr. et dist. pat. sed dicitur de una entitate, quod sit major sit in ratione entitatis, conc. in ratione distinctio, neg. pat. & dist. contr. ergo alia potest de distinctio, quod sit major alia in ratione entitatis, conc. in ratione distinctio, neg. contr. Entitatem esse majorem in ratione entitatis.

entitas est eam habere plus materiam vel magis commotionem et esse autem majorem in ratione distinctionis est eam habere majorem incommunitationem in judicio, quia majoria est (si ordinamus) impossibili.

Resp. 1. Dicitur est hoc argumentatio, hoc lignum est corpus; sed hoc lignum est majus lignum: ergo hoc corpus est majus corpus: ergo similiter dicitur est hoc argumentatio, hoc entitas est distinctio: sed hoc entitas est major entitas: ergo hoc distinctio est major distinctio. Neg. conseq. Disjunctio est, quod in priori dicitur ly majus, ubi appellat quantitatem, adeq. ubi junctur in eodem sensu; in posteriori autem dicitur ly major appellat in minore conceptionem quantitativam, et in conclusionem appellat conceptionem identitativam; quae duo cum sint longe diversa, mutatur sensus huius appellatio, unde illegitima est sequela.

Resp. 2. quod identitatur cum perfectiori est perfectior: sed si entitas sit perfectior distinctio identitatur cum perfectiori: ergo si entitas sit perfectior distinctio est perfectior. Dist. maj. quod identitatur cum perfectiori est aliquo modo perfectior: conc. et omni modo perfectior neg. maj. et conc. min. dist. conq. ergo si entitas sit perfectior distinctio est perfectior entitativa et materialiter conc. et perfectior formaliter, et in ratione distinctionis, neg. conq. Quia identitate distinctio cum entitate perfectiori, tanquam sequatur distinctionem esse perfectiorem in eo genere, in quo ipse entitas est perfectior: Sic est identitate potentia prima cum anima, sequitur potentiam primam in homine un entitativa perfectior, quam est potentia prima in aqua; non tamen sequitur eam esse perfectiorem in ratione potentia prima; nam aqua, licet homini imperfectior, habet potentiam longe perfectiorem, et magis passivam.

Objic. 3. Quis entitas aliqua est perfectior, eo magis opponitur imperfectiori; sed identitatis unius rei cum alia Neg. Petrus cum Paulo est imperfectior: ergo quod entitas aliqua est perfectior eo magis opponitur sua identitati cum alio. Sed oppositio cum identitate est formaliter distinctio: ergo quod entitas est perfectior eo perfectior distinctio. Maj. pat. quia omni perfectior est recusat ad imperfectiori. Dist. min. quia identitatis Petri cum Paulo est impossibili: ergo est imperfectior. Dist. maj. quia omni distinctio est formaliter negatio identitativam, adeq. est formaliter oppositio cum identitate.

Dist. maj. Quis entitas aliqua est perfectior, eo magis opponitur omni imperfectiori, neg. eo magis opponitur imperfectiori in ea linea, in qua est perfectior conc. maj. et conc. min. neg. conq. Sic si dicitur Petrus sit distinctio Paulo, sequitur Petrum magis opponi ignorantia, quae est in eadem linea cum distinctio; non tamen sequitur, cum magis opponi ignorantia, nam hoc est in linea diversa: sic etiam quia aqua est passivior

formae, sequitur. Si quidem magis oppositi cecitati, sed divini imperfectione, non carerent. Sed pariter cum magis oppositi alii imperfectionibus. Unde ut arguuntur per hoc argumentum, debet prius ostendi illud quod negatur in questione videlicet cecitatem eo ipso quod sit perfectior quoad alia perfectiora, esse etiam perfectiorem quoad quam distinctionem ab omni alio.

Res. 1°. Entitas perfectior magis remittitur ad imperfectionem, sed identitate ipsius cum alia est imperfectio. Ergo entitas perfectior magis remittitur ad identitatem cum alia re. Ergo magis distinguitur ab alia re. Neg. hij. Sed per remissionem ad imperfectionem intelligatur excluditur in perfectibilitate; nam omnis rei perfectio est remissio ad imperfectionem, cuius ita excluditur impossibilitatem, ut tam nullo modo includat; adeo omni excluditur impossibilitatem est maximam numerata. Unde una excluditur non potest esse minor alia.

Res. 2^a. Deus est in omni genere perfectior creatura; ergo magis oppositur omni imperfectioni; ergo magis oppositur quo identitatem cum aliis; ergo perfectior ad imperfectionem. 1° ergo magis est imperfectionis identitatem Dei cum creatura, quam identitatem creaturae cum Deo, quod est inveniendi ab abstrahendo, cum magis est eadem identitatem. 2° Dist. ant. est perfectior in omni genere, et realiter conc. est perfectior formaliter, subdit. et perfectior formaliter istud non est per perfectior est perfectio conc. aliter neg. ant. et dist. conc. est magis oppositur omni imperfectioni, quatenus magis oppositur est perfectio conc. aliter, neg. conc. et quod inferuntur.

Imperfectio habent duplicem originem, vel per contrarium positivum, sicut secundum gradum perfectioris positivum, qui includunt; vel per contrarium negativum, secundum imperfectionem, qua excludunt. Si incipiatur primo modo omni perfectione, qua imperfectio particularis a Deo, sunt in Deo modo infinite perfectiori, quam in creatura. Si ex contrario modo accipiatur, sed talis sunt, ut perfectio excludant imperfectionem oppositam, sicut scientia et potentia divina perfectio excludunt ignorantiam et impotentiam. Sed ita ut aliquid includant de imperfectio opposita, sicut omni scientia creata conjugitur, cum aliqua ignorantia, et boni potentia creata cum aliqua impotentia; perfectione hoc ultimo modo opposita perfectioris reprobantur in Deo, quam in creatura; qui in Deo reprobantur ab omni imperfectione, in creatura vero conjuguntur cum aliqua imperfectio.

Sub illo perfectione, quorum contrarium est negativum, et quo essentialiter contradicunt omnem imperfectionem oppositam, negativis consistunt in indivisibili, ad hoc non perfectio in ratione indivisibilitatis, sed perfectio de parte aliam, reprobantur in Deo, quam in creatura. In perfectione vero non reprobantur ad contrarium, distinctio de quo cum negativis includant formaliter imperfectionem oppositam, reprobantur esse perfectiora in Deo quam in creatura. Quia nullatenus est possibile eadem habere perfectionem, sunt modo perfectiora in Deo, quam in creatura.

hic distinctio Dei a creatura licet non sit formaliter major distinctio eorum eorum additio
est tamen non tantum in predicando, sed etiam in existendo externa necessaria, indifferens
et realis non perfecta, quae nulli distinctio causa communi parit.

Obij. 6° Una cognitio omnium predicatum, quae representat in objectis, potest esse
perfectior, in ratione cognitionis, quam alia cognitio omnium eorum eorum predicatum:
ergo una incommunicatio omnium predicatum potest esse formaliter et in ratione in-
communicationis major, quam alia incommunicatio omnium predicatum: ergo una di-
tinctio potest esse formaliter major alia, et in ratione distinctio.

Respon. Distinctio cognitionis non est in seipso a multitudine habitatum,
quae cognoscitur, sed multo magis a claritate quae representat illa predicata;
cum ratio claritas potest esse major in uno actu, quam in alio eorum eorum representante, fa-
xi potest. Et duo cognoscitur, licet eadem omnia representent, in alio actu in perfectiori,
magis dignam claritatem. At res distinctio, quae est formaliter incommunicatio pre-
dicatum, seu negativae identitatis, non potest comparari majori nisi per hoc, quod magis ex-
cludat predicatum communicationem, seu identitatem, quae cum unquam excludatur
totaliter non potest dici excludi in uno actu, quam in alio.

Obij. 7° Homo minus distinguitur a suo corpore, quam anima distinguitur a
suo: ergo una distinctio potest esse minor alia. Respon. ad hoc huius objectionis habetur
solutio solutio est.

Sectio 2^a

Utrum distinctio includentis ad inclusum sit major
distinctioe inclusi ad inclusum.

Assum. dicitur includens quia omni parte includit, seu completius, parte per di-
citur inclusio: quia in toto continentis, unde hic quatuor, per eorum eorum eorum magis
distinguitur a sui parte, quam una pars ab alia. U. per eorum eorum eorum magis distinguitur a corpore,
quam corpus ab anima.

Conclusio.

Distinctio includentis ad inclusum est eadem cum
distinctioe inclusi ad inclusum, a.

Utrumque neg. maior est neg. minor.

Prob. Distinctio hominis ad animam est eadem cum distinctioe corporis ad animam: ergo di-
tinctio includentis ad inclusum est eadem, quae inclusi ad inclusum. Utrumque neg. prob. aut. homo
non distinguitur ad animam, quatenus includit animam: ergo solam distinguitur ad animam quatenus
includit corpus realiter distinctum ad animam: ergo tota distinctio hominis ad animam est distinctio
corporis ad animam.

Conj. Quae vel sublati distinctioe corporis ad animam, ponitur vel auferatur
a.

distinctio homini ad anima: ergo hoc distinctio est eadem distinctio corpori ad anima.
 Objic. 1. Distinctio homini ad anima est inadequata, sed distinctio corpori ad anima non
 est inadequata: ergo distinctio homini ad anima non est distinctio corpori ad anima. Dist. mag.
 distinctio homini ad anima est inadequata distinctio homini ad anima, conc. est inadequata distinctio
 corpori ad anima, neg. maj. et dist. min. sed distinctio corpori ad anima non est inadequata
 distinctio corpori ad anima, conc. non est inadequata distinctio homini ad anima, neg. min. et conj.
 Prae distinctio est eodem modo adequata, et eodem modo inadequata, non magis est adequata
 distinctio corpori ad anima, et pra. inadequata distinctio homini ad anima.

Resp. 1. Adequata et inadequata sunt termini oppositi: ergo non possunt competere eidem dis-
 tinctioni. Dist. ant. et sunt termini oppositi si referantur ad idem, conc. si referantur ad diversa.
 neg. ant. et conj. Distinctio hoc dicitur inadequata, relati ad eorum hominem, qui non distinguitur
 cor ad anima, nisi inadequata, et secundum aliquam sui partem. Dicitur autem adequata, relati
 ad eorum corpus, quod adequata, et secundum se totum distinguitur ad anima.

Resp. 2. Totum adequata nunquam distinguitur a parte, ergo distinctio totum a parte non
 est distinctio inadequata. Dist. ant. Totum adequata nunquam distinguitur a parte adequata,
 neg. distinguitur inadequata, conc. ant. et dist. conj. ergo distinctio totum a parte non est inadequata
 distinctio totum inadequata nunquam, conc. non est inadequata totum adequata nunquam, neg. conj. et
 totum adequata nunquam dicit omni parte, quae cum non distinguitur secundum se a parte
 ad aliqua parte, distinctio totum adequata nunquam est tantum distinctio inadequata. Prae distinctio
 inadequata nunquam, tantum dicit aliquam partem, quae cum secundum se totum distinguitur
 cor ad alia parte, totum inadequata nunquam distinguitur adequata ad illa parte.

Objic. 2. Distinctio totum a parte includit aliquam identitatem, sed distinctio partem a per-
 te nullam includit identitatem: ergo non est eadem distinctio. Maj. et min. parent: nam totum to-
 tum in distinguitur ad anima, et aliquo modo identificatur cum anima: corpus vero in distinguitur ad
 anima, et nullo modo cum anima identificatur. Dist. mag. distinctio totum a parte includit aliquam
 identitatem secundum quod distinguitur totum a parte, neg: secundum quod non distinguitur, conc. maj.
 et conc. min. Distinctio homini ad anima secundum illam partem, quae seipsum distinguitur, id est,
 secundum corpus, nullam admittit identitatem cum anima, adeo distinctio homini ad anima, se-
 cundum quod est distinctio est partem eadem cum distinctio corpori ad anima.

Objic. 3. In distinctio totum a parte, et partem a parte, non sunt eadem extremum dis-
 tinctio: ergo non est eadem distinctio. Ant. pat. non sunt eadem extremum est ipsum totum, aliud ex-
 to est tantum una part. Ita. conj. quia distinctio identificatur cum extremum distinctio.
 go si extrema non sunt eadem, non est eadem distinctio. Dist. ant. Non sunt eadem
 extrema, si numerantur passiva secundum quod distinguitur, neg. si numerantur secundum se to-
 tum, quod dicunt, conc. ant. et neg. conj. Ita. pat. conj. distinctio non identificatur cum
 extremum distinctio secundum quod distinguitur, non autem secundum quod identificatur.

carum. Sic dicitur homini ad animam identificatur eam cum solo corpore, secundum quod solam hanc dicitur ad animam.

Resp. Homo & anima significat contradietoria, quia non significatur de corpore et anima: ergo non sunt quodlibet eadem realiter exponenda: ergo non est eadem distinctio. Prob. aut; quia homo et anima significant hanc contradietoria, et totum, non est totum, quia non significantur de corpore et anima. Dist. cony. ergo non sunt paria eadem exponenda secundum eam, quod importatur con: secundum eam, quod distinguitur, neg. con. et ad. sic. ill. Dist. hoc, quod non significantur eadem contradietoria tantum sequitur esse aliquid in uno exponendo, quod non reperitur in alio; hinc autem non patet distinctio esse diversa, nisi illud aliquid realiter distinguatur. Sic est quod homo et anima significant contradietoria, quia non significantur de corpore et anima, sequitur hoc exponenda hominem et corpus esse diversum quod diversa: hoc autem distinctio non est distinctio distinctio diversa; quia in distinctio homini pro anima, quia anima non est eadem exponenda distinctio, non enim distinguitur a seipso.

DISP. 2. De Distinctione rationis.

SECT. 1. Quid et quotuplex sit distinctio rationis?

Oratio distinctio importat aliquomodo negationem identitatis, quod ex se dicitur quod a seipso, nisi ipse non invenitur, quod reperitur inter entitates realiter distinctas, dicitur distinctio realis: ut si sit externa, et procedat ad intellectum intentionem dividente illa, quod sunt realiter eadem et individua, dicitur distinctio rationis. Est autem distinctio rationis diversa eiusdem obiecti representatione, seu cognitione faciens ut obiectum, quatenus substat uni cognitioni, appareat aliud a se ipso prout substat alteri cognitioni. Quod et melius intelligatur,

Nota 1. cognitionem dividi in comprehensivam, intuitivam, et abstractivam. Cognitione comprehensiva est quae comprehendit eam obiecti cognoscibilem, seu quae adequatur cognoscibilitati quae reperitur in obiecto, ut per cognoscitur per hanc cognitionem eam quod est in obiecto cognoscibile. Cognitione intuitiva est, quae cognoscitur obiectum immediate et per speciem nisi per se, nec noscimus accidentia sicut calorem, lucem, colorem &c. In omni autem cognitione aliter nescimus aliquid cognoscitur immediate, quia alioquin vellet in infinitum. Cognitione abstractiva est, quae cognoscimus obiecta mediate et per speciem accidentium; hoc modo cognoscimus substantiam, quae non attingimus immediate, sed solum mediate in quantum percipimus accidentia, quae eam nescimus. Illud, quod mediantem seu per quod cognoscitur, aliud cognoscitur, dicitur a multo illius obiecti connotationem. Sic quia animal non cognoscitur nisi per se, nec per se, dicitur per connotationem animalium.

Cognitionis intuitus et abstractus, quales homini competunt, sunt omni modo quales, et imperfecti, nec unquam repraesentant clarè et explicitè omnia quædam, quæ continentur in obiecto. Cum enim nulla sit entitas, quæ non habeat in se invicem relationem ad terminum immensum, de quibus non cogitamus, semper latet aliqua rei proprietas vel quædam eorum, quæ non explicitè cognoscuntur.

Ita 2° eandem entitatem individuatam in se continere plures perfectiones. Sic Deus est simplicissimus in se continet sanctitatem, misericordiam, iustitiam, aliaque perfectiones infinitas, quæ licet sint realliter una eademque entitas individua, æquales tamen quibus perfectionibus realliter distincti. Sic homo in quantum habet rationalitatem et animatitatem, licet hoc sint realliter idem, æquales Angelis, quæ est rationalis, et brutis, quæ est animal. Plurimodis perfectiones dicuntur formalitates, quæcumque directiva non est intuitiva et realis, sed conuenit in hoc, quod obiectum dum comparatur cum alio termino extrinseco, cognoscatur habere hanc formalitatem, et vnicuique appareat directum à se ipso cognito sub alia formalitate, scilicet relative ad alium terminum extrinsecum. Tot autem sunt in quovis obiecto formalitates, quot sunt termini extrinseci, cum quibus obiectum illud sit comparabile.

Hinc patet distinctionem rationis fundari partim in ipsa obiecti perfectione, scilicet in utroque intuitivo, quem dicit ad plures terminos extrinsecos: partim in imperfectione intellectus nostri, qui nunquam cognoscit obiectum omnimodo, quod est cognoscibile. Nam perfectio obiecti facit, ut sit pluribus modis cognoscibile: imperfectio autem intellectus, quæ nunquam à nobis cognoscatur perfecte et omnimodè, sed nunc uno, nunc alio modo; unde se præpareat nunc ut hoc, nunc ut aliud obiectum, adeoque sit formaliter distinguatur.

Distinctio rationis dividitur 1° in distinctionem rationis rationantis, et rationis rationatae.

Distinctio rationis rationatae est representatio obiecti per actum directum cum fundamento in re; talis autem actus sunt, qui representant directum obiecti formalitatem, et obiectum comparatum cum connotatu directivo. Cum enim obiectum habeat in se perfectiones æquivalentes multis aliis, utiq; comparabile cum pluribus terminis extrinsecis, præbetur intellectui fundamentum obiectum concipiendi nunc relative ad unum, nunc relative ad aliud terminum extrinsecum. Sic quia homo habet animatitatem et rationalitatem, quæ sunt perfectiones æquivalentes directis, cum sit comparabile cum directis terminis extrinsecis, videlicet cum seminatibus et rationibus, præbetur intellectui fundamentum hominem adveniendi concipiendi, nunc ut animal reate ad generationem, nunc ut rationale relative ad rationem.

Distinctio rationis rationantis est illa, quæ fit per duos actus directos sine fundamento in re, scilicet, ab eo quod obiectum præbet fundamentum aliquod tali directivo. Hoc modo distinguitur res expressa per duos modos cognitivos, scilicet ensis et gradus; quia cum sit actus idem, prout representet et relative ad eam, tunc et distincta nullum præbet intellectui fundamentum, nisi distinguendi.

Secundo Distinctio rationis ratiocinatio, de qua precipue agitur in hac disputa-
tione dividitur in positivam et negativam, seu praesensivam. Distinctio ratio-
nis positiva consistit in duobus de eadem entitate actibus cum fundamento in se
diversis: sic in homine distinctio inter animal et rationale est positiva; distinctio
negativa consistit in unico actu praesensivo, quo cognoscitur obiectum totum,
sed non totaliter, in quantum formaliter ille, qui cognoscitur explicitè praesensivus,
et quasi intentionaliter distinctus ab alio formalitativo, non explicitè representati.

Distinctio rationis positiva dividitur in mutua, et non mutua. Distinc-
tio rationis mutua consistit in duobus actibus, seu conceptibus, quorum neuter includit
alium formaliter. Tali conceptus sunt animal et rationale; nam si huius conceptus a-
nimal praesensivus non scio quod obiectum sit rationale, nec si huius conceptus ratio-
nale scio, quod obiectum sit animal. Distinctio rationis non mutua consistit in
duobus conceptibus, quorum unus includit alium, sed in illo alio non includitur: tali con-
ceptus sunt homo et animal, homo enim includit formaliter animal, sed in illo non
includitur.

Quaere Ntrum duo actus ista claritate differant, ut homo et animal ra-
tionale sufficiant ad distinctionem rationis ratiocinatio? Resp. Negat. et prob. 1°.
Nam per unum actum cognoscitur idem omnino obiectum, et utraque ad idem: ergo non
probetur ad obiectum fundamentum talis distinctionis. 2° Quia tota diversitas inter illos ac-
tus se tenet ex parte ipsorum actuum, qui solum differunt per se explicitum, et
implicitum, id est qui solum differunt in hoc, quod unus conceptus homo est magis
confusus, et imperfectus, quam alter conceptus animal rationale. Ergo tota diversitas ap-
paret esse in ipsa ratione ratiocinante, id est, in ipso intellectu magis minuste clare cog-
noscente suum obiectum. 3° Quia ratio ratiocinatio, seu ipsum obiectum cogno-
scitur per se apparet se idem: ergo per istum actum non potest distinguatur obiectum,
nec ita representatur ut apparet distinctionem, sed duntaxat ita ut clarius appa-
reat idem.

Quaere. Representatio ni claritas actus differunt plusquam numerici: ergo
conferunt distinctionem rationis ratiocinatio; Omnis. ant. neg. conseq. quia ista
magis diversitas in claritate nec materialiter se habet ad distinctionem rationis ratiocinatio-
na, prout enim formari duo conceptus aequales clari, quatenus obiectum distan-
tiant ratiocinatio, tali sicut conceptus rationale visibile, qui aequali claritate
representant obiectum, sed ita illud representant, ut apparet distinctum. De hoc est
diversitas quam requirit distinctio rationis ratiocinatio, nec sufficit illa, quae non appa-
ret se in obiecto, sed tantum in ipsi actibus.

SECTIO II

Quid et quoties sit connotatum, et quomodo ad precisionem requiratur?

Connotatum est omne illud rei quod cognitum cognoscitur aliud, cui relati ad quod conceptus aliqui explicatur. Sic rei sensationis, quae producit homo, scitur esse animal, et per rationem cognoscitur esse rationale; quia etiam relati ad ista connotata implentur, si conceptus animal et rationale, dicendo animal est principium sensationum, rationale est principium rationum. Ubi in necesse et principaliter significatur quum principium, quod est homo, connotatur autem in dicitur principaliter et in aliquo ipso connotatum. Quidem vero connotatum est objectum, quod connotat necessario requiritur aliqua connectio; quia nisi aliqua connectio non potest esse nisi aliam adducere in cognitionem; sic dicitur, quia non connotatur cum animali, non indicat animal formaliter, sed solum rationale, cum quo connotatur.

Quatuor sunt genera connotatum. Primum rei connotatum est eius causa: sic Petrus est ad Deum dicitur creatura, relati ad Deum, dicitur filius etc. Secundum est effectus, distincti eadem causa: sic Deus relati ad patrem, qui infligit, dicitur iustus; comparatus cum bono filij, qui imperat, vocatur misericors; et creatura, quae vel producit vel potest produci, scitur esse animal etc.

tertium sunt dicitur potentia vel dicitur alia eiusdem potentia, quae idem obiectum potest examinare. Sic Petrus relati ad actum intellectus dicitur cognoscibilis, relati ad actum potentia videtur dicitur sensibilis, relati ad actum voluntatis dicitur amabile; relati ad actum eiusdem actum, dicitur solutus. Quartum sunt rei realiter distinctae, quibus eadem individua tria entia equivaleat. Sic actus concupiscentiae dicitur amor Dei in quantum equivaleat actui, qui tantum est Dei amor, et dicitur etiam odium peccati in quantum equivaleat actui, qui tantum est odium peccati. Quintum est dicitur modus, quod idem obiectum aliquam potentiam afficit: sic albedo proprie afficit oculum dicitur color, quae denominatio est, si connotatur cum proprietate, quatenus modo talis modo particulari, si dicitur solum discrepante afficit oculum, dicitur albedo.

Seximum est complexum particularem accidentium, rei quod tali re dignoscitur per alia: sic dicitur novus unum individuum per distinctum ab alio, p. g. Petrus a Paulo. Item homo ab equo, domus a nave etc. Denique omnia illa est connotatum relati ad quod explicatur aliqua denominatione, cui quod redditur per ratio, cur tali denominatione competat obiecto: sic quia quatenus, cum in se dicitur substantia, pro ratione redditur illius independens a substantia, hac independens est connotatum substantia.

Et dicitur apparet quod pro simplici fere rerum formalitatem solum assignari connotatur, et quod connotatur obiectum nunc per hoc nunc per alia connotatur. Sicut alio passivum, talis scitur, qui solum adtingunt aliquam obiecti formalitatem, alij sed non auctori, vel saltem non nisi connotare et innotare connotatur, quod precipue hic quaeritur, est an et quomodo ad huiusmodi passivum

precisionem requirantur connotata.

Conclusio I.

Fieri potest una aliqua precisio sine connotato

Prob. Omnis cognitio rationalis est precisio: sed potest aliqua cognitio nostra esse sine connotato: ergo et aliqua cognitio precisio. **Prob. maj.** Multa cognitio nostra est comprehensio rei cognoscens subiectum amicum, quo est cognoscibile: ergo omnis cognitio nostra representat aliquod obiectum determinatum, alij non explicitè cognita: ergo quia omnis est precisio. **Prob. min.** Cognitio, que habetur per connotationem præsupponit ipsum connotatum per seiori cognitionem: ergo præsupponit aliquam cognitionem: sed est impossibile ut omnis cognitio nostra præsupponat aliam cognitionem: ergo est impossibile ut omnis cognitio nostra habeatur per connotationem: ergo aliqua habetur sine illo. **Prob. ant.** Quia patet quod ego non habeo per connotationem cognoscere rem esse animam nisi antecedenter cognoscam ipsam remotionem, et aliter sciam eam esse propria animali ratione et non aliam connotatum. **Concl. prob.** sicut et est numerum: quia alioquin nulla cognitio esset prima, et esset aliqua cognitio prior ad omnem cognitionem.

Conf. Si requiritur esse precisio sine connotato, quodcumque precisio dicitur, quodcumque cognoscit aliquid, cognitio illius relative ad connotatum: sed non cognitio illud connotatum nisi per se: ergo cognitio illud relative ad aliud connotatum: et quia hoc aliud cognoscitur per se, cognoscitur etiam relative ad tertium aliud connotatum, et sic persequi in infinitum, nisi tandem per veniamus ad aliud precisio cognitum, sine relatione ad connotatum.

Obic. 1. Nullum subiectum cognoscitur nisi per aliquam speciem simpliciter vel intellectuali: sed hæc species sunt connotata: ergo nullum subiectum cognoscitur nisi per connotatum: ergo sine hoc nulla fit precisio. **Resp. min.** Per connotatum intelligitur illud, per quod cognoscitur cognoscatur aliquid aliud. Quamvis igitur per speciem cognoscatur subiectum, non sunt tamen illæ species connotatum: quia si per illa subiectum cognoscatur non est necessarium ut ipsa species cognoscatur etiam: aliter non vult illud, per quod cognoscitur cognoscatur aliquid aliud. Ponunt quidem ipsa species cognosci per actum intellectum, et sic potest obiectum cum illi comparari, quo cum eam connotatum. Hoc tamen nihil probat contra nos, quia non est semper necessarium ut sic cognoscatur.

Obic. 2. Nulla fit precisio sine fundamento tali precisionis: sed hoc fundamentum est connotatum: ergo nulla fit precisio sine connotato. **Resp. min.** non fundamentum in se, sed in anima ut cognoscatur sine connotato. est capacitas quam habet ut connotatur intuitu, et per speciem propria: fundamentum dicitur in se ut cognoscatur precisio: est ipsa subiectum facta, seu capacitas, quam habet terminandi alio actu, referendo idem subiectum ad connotatum aliud, vel alio modo ipsum representante.

Obic. 3. Omnis denominatio imperatur rationi alicuius connotati: ergo nisi quicumque

denominatio rei cognoscitur cognoscitur relati ad aliq^{uod} connotatum. l. Neg. ant. nam quan- do rei immediatè cognoscitur, potest immediatè denominari sine respectu ad aliud cognoscitur. de- inde si nulla denominatio potest imponi sine cognitione alicuius denominationis per se imponi, daturus prout in infinitum. 2° Item ant. neg. conseq. l. quia potest aliq^{uod} cognosci ab ipso quod cognoscatur eius denominatio. 2° Quia potest ipsa denominatio cognosci, ab ipso eo quod cognoscatur ratio ad quem tali denominatione fuerit tali obiecto attributa.

Conclusio II.

Illam solum precisio fit sine connotato, qua aliquid cognoscitur immediatè et per speciem propriam.

Prob. Quia quo non cognoscuntur immediatè sicut sunt in se quomodo modum in nobis cog- noscuntur omnia substantia, cognoscuntur per aliq^{uod} prout cognitam. Sed si cognosci et cog- nosci per connotatum: ergo que non cognoscuntur immediatè et per speciem propriam, cognoscuntur per connotata: ergo tunc tantum fieri potest precisio sine connotato, quando aliq^{uod} cognoscitur immediatè et per speciem propriam. Quid substantia cognoscantur tantum immediatè et per spe- cie aliter ut corpora per se et anima per se non effectus et Deus per creaturam, item quod accidentia ut motus, color figura &c. cognoscantur immediatè et intuitiva clarior- est ad experientiam.

Nota tamen 1° quod illa etiam, que intuitiva cognoscuntur, sunt cognosci ad naturam, et cum ordine ad connotata, cum hoc tamen diversimode quod cognoscitur substantiam primo et immediatè attingat connotatum, et inde colligat ipsum substantiam naturam, cognoscitur per a- cidentia primo et immediatè attingit eorum essentiam, et in ea greditur ordinem, quem dicunt ad- connotatum. **Nota 2°** Intellectus videtur quod etiam in intuitiva cognosci modo sunt iudicium sine connotato; nam iudicium habet motum ut ita iudicat, et plerumque in hoc motu includi- tur connotatum. Quod si ita sit non profectus sequitur quod in infinitum, quia de con- notato non ferretur iudicium, sed solum apprehenditur, quod fieri potest sine connotato.

Conclusio III.

Non possunt de eodem subiecto identificari duas precisiones cum fundamento in se diverso, sine

imo, saltem connotato

Prob. Quia nisi unus alius obiectum referat ad aliq^{uod} connotatum prout ad se representa- bit eadem, tum in recto, tum in obliquo: ergo obiectum prout obiectum apparetur sit idem: ergo una di- versitas est prout ipsam cognitionem: ergo precisiones illæ non erunt diversa cum fundamento in se. **Obij. pat. Item ant.** quia obiectum cognitionem prout ordine ad connotatum cognosci- tur prout sit ad in se et per speciem propriam; sed obiectum in se semper dicitur idem in recto et in obliquo, et etiam speciem propriam semper representant idem: ergo obiectum cognitionem sine ordine ad connotatum cognoscitur secundum idem tum in recto, tum in obliquo: ergo non sunt duas precisiones cum fundamento in se diverso.

Obij. 1°

Objic. 1. Isti conceptus precisiui, intelligibile possibile sunt dicitur cum fundamento in re, sed itaq; idem representat tum in rebo tunc in obliquo: ergo ponunt duo conceptus esse dicitur cum fundamento in re, quorū idem omnino representent. Neg. min; nem quon. Nū utique conceptus assignatus representet omnia in rebo, non tamen representet omnia in obliquo; nam h; intelligibile in obliquo solum representat intellectum relati ad quon. omnia dicuntur intelligibilia; et h; possibile in obliquo solum representat negationem implicantiā, propter quam res dicuntur possibili.

Objic. 2. Quando aliquis a longē videt albiditatem tunc est cognati esse coloris, et sicca panni accidit cognati esse albedinem, tati de obiecto cognito formati duo conceptus precisiui dicitur cum fundamento in re, nū tamen obiectum referit ad aliqd connotatum: ergo ponunt esse duo conceptus precisiui, et dicitur cum fundamento in re aliquid quod connotatur aliquid connotatum. Neg. ant. Licet albedo cognati parit emm. dicit, ratio tamen coloris non potest immediate cognati, nam qui precisiui non esse ali. quā coloratum, non potest assignari aliud quod immediate cognati, quāsi aliquid suū cui affectionem, per quam cognati obiectum esse coloratum: hoc autem sic cognati per affectionem prius cognati, est illud cognati per connotatum.

Conclusio. 1.

Ut formentur de eodem obiecto duo precisiui diversa cum fundamento in re sufficit unum connotatum.

Prob. Et precisiui quod unus actus referat unum obiectum ad aliqd connotatum, aliter tū non referat obiectum prout nihil illi actuius apparet dicitur, et dicitur cum fundam. mento in re: quā illa dicitur fundatur in connotatione obiecti cum illi termino connotati. eo: ergo si flant duo eiuſdem precisiui, sufficit unum connotatum. Conf. quia eo precisiui quod unus actus importet in obliquo connotatum aliter dicitur non importet actus illi habentem dicitatem fundatam in ipso obiecto, quod licet secundum quod importatur in rebo, ut in quo obliquo idem, est tamen dicitur secundum illud quod ponit in obliquo.

Quor. 4. Vera voluntas et verum externū hant procedere. Resp. 1.

Voluntas et sensus speciei hant ita tendere in obiectum verum sicut formatiui in eodem modo veritatem circa illud obiectum, ut per impossibile atq; formatiui abesse: sic voluntas hant Deum, quā est summe boni, eodem modo attingit obiectum suum, quo illud attingeret quantum est ex se, ut per impossibile abesse, ut reliquos perfectiui, adeoq; a reliqui Dei perfectiui, quo modo idem, affectiui precisiui: sic etiam sicut attingit obiectum eodem modo sicut in obliquo, quo in illis tendere, si amoveretur omnia reliqua precipitate. Omnino sufficit ad precisiuium quod dicitur est quāsi de veris quam non facit examinare.

Quor. 5. Quis sine gradus Metaphisicis? Resp. Sicut ordinata series precisiuium in formatiui, per quā accidit ut individuo, sed ad certitatem ad genus representatum, vel dicitur

in ordine ad agere supremo ad eccitatem. Sicut in philosophia dicitur de hinc sensu, ens, substantia, vivens, animal, homo. Tertius dicitur gradus quia per ista intellectus gradatim accendit et ducit. dicitur dicitur Metaphysica quia tantum metaphysice distinguuntur seu ratione notata. Unde sunt in serui reali de re indicem predicabili tam in concreto quam in abstracto.

Sectio III

Quomodo fiat distinctio rationis ratiocinatae.

Omni formalitati eiusdem rei indivisibili existenti proportionari quod apparetur contra. dicitur aliquam inter eas admitti debere distinctionem omni agnoscant; fatentur enim omnes, quod ista distinctio non sit realis; quia tunc sequeretur continui in eadem et indivisibili non solum formalitate, sed etiam realitate distinctio. Thomista et Scotista dicitur in eadem formalitate aliquam distinctionem esse quae magis, quam illi dicitur, in formalitate signaturae rei appellent. Utamque opinionem expendimus et referemus ad p. 10.

Alij contendunt distinctionem rationis esse omnino explicationem, sicut in intellectu dicitur obiecti formalitatis praesistente. Quomodo autem fiat haec praesentia non legitur est comiter. Ita. Aliqui tamen praesentiam obiecti per sua ita cognoscitur una obiecti formalitatis, et animalitatis in homine, ut ne quidem in serui reali attingatur alia formalitas distincta ratiocinatae, tam quanto cum animalitate realiter idelongueat. Impossibile esse praesentiam obiecti per rationem dicitur dicitur dicitur dicitur.

Unde restat per hinc explicamus et defendimus praesentiam formalem, talis realitatis quibus eorum semper obiectum cognoscitur in rebus, sed non semper comparatur cum eodem obiecto; et q. dicitur representatur homo et animal per istum conceptum cognoscitur realiter tota entitas homini, sed realiter dicitur dicitur dicitur. Unde si de homo apparet esse principium ratiocinationum non tamen cognoscitur esse principium ratiocinationum. Similiter quando homo cognoscitur et rationale tota entitas homini realiter attingitur per istum conceptum, sed ita et referatur ad sola ratiocinatione: unde per hunc actum tantum apparet esse rationale, seu principium ratiocinationum; homo dicitur per hoc actum dicitur modo representatur apparet aliud et aliud, et sic ratiocinatione distinguuntur. Per hunc actum dicitur dicitur dicitur.

Conclusio I

Distinctio rationis ratiocinatae non bene explicatur per praesentias obiectivas.

Probat sententia adveniens praesentiam formalem est facili et omnino sufficienter: ergo haec sententia est tenenda. Contra, fiat et magis adhuc constabit ex dicitur. Si attendimus aliam sententiam hanc difficultate fieri involubili: quod ignotum aut: quia in hac sententia clari ex p. applicatur quomodo de eodem obiecto formali conceptu dicitur, ita de illorum distantia fundetur in isto obiecto, et in ipsum obiectum refundatur, ita ut quod aditus dicitur, apparet esse dicitur; sed nihil aliud requiritur ut recte explicatur distinctio rationis ratiocinatae: ergo haec sententia

sententia sufficit ut explicetur ista distinctio.

Conclusio II

Distinctio rationis ratiotinata negativa consuiti in unica precisione formati, et fieri potest sine connotato.

Prob. Distinctio rationis negativa consistit in unico actu, quo representatur obiectum, non totaliter sed inadeguare, et per unicum actum formaliter precipiendum representatur obiectum inadeguare seu non totaliter; ergo. **Prob. min.** Quia precisio formati dicitur et presentet totum obiectum non tamen representat illud totaliter, sed omnimodo, quo est representabile. Quod autem huiusmodi precisio adeoq; et distinctio negativa haberi possit sine connotato, probatum est dist. precedenti. **Conf.** quia vixit distinctio realis inter res et non eni est negativa, quia inter eadem inter existunt negationem et positivam; sic distinctio inter obiectum cognitionis hoc modo, et non cognitum alio modo, ac si dicitur distinctio rationis negativa. **Conclusio III**

Distinctio rationis ratiotinata positiva consuiti in duabus precisionibus formatibus cum fundamento in re diversis, neque haberi potest sine uno saltem connotato.

Prob. Per duas precisiones formati cum fundamento in re diversis, obiectum rei representatur, et ad hoc concepta apparet que hoc obiectum, sub alio conceptu apparet esse aliud obiectum; sed ut apparet, tunc est distinguere distinctio rationis positiva; ergo per duas talis precisiones fit distinctio rationis positiva. Quod autem ad hanc distinctionem requiratur unum saltem connotatum, sequitur ex concl. 2^a dist. preced.

Obj. 1° Ex nostra sententia requiritur vel nullam dari distinctionem inter formalitatem, vel illam distinctionem esse realem. **Prob.** Superius non formalitatem non distinguuntur nisi prout subsistent alibi diversi; ergo in re non non distinguuntur nisi prout eminenter conjunctim cum actu diversi. **Ad** sic distinguuntur realiter; ergo vel non distinguuntur formalitatem, vel distinguuntur formaliter. **Reliqua** videtur patere, prout subiungitur, quia formalitas quatuor conjunctim cum actu, constituit conjunctum ex illa formalitate et illo actu; et ad complexum ex formalitate et illo actu, distinguuntur realiter a complexu ex formalitate et alio actu; ergo.

Neg. assumpt. Ad prob. conc. ant. et conseq. sed nego consequens. **Ad** cuius prob. dist. min. vel complexum ex formalitate et uno actu distinguuntur realiter a complexu ex formalitate et alio actu, distinctio autem ab actu, conc. distinctione formalitatis a formalitate, neg. min. et conseq. **Primal** et rationalis hominum non distinguuntur nisi prout subsistent actu diversi; et sic quidem innotatur distinctio et rationis, et realis distinctio rationis inter ipsas formalitates animalis et rationalis; distinctio vero realis inter duas actus, quorum unus representat hominum, et animal, alius, et rationalis.

Resol. 1° Omnis distinguuntur formalitatem, quo consistit illarum distinctio; sed distinctio formalitatum consistit realiter; ergo distinguuntur realiter. **Prob. min.** Quia distinctio formalitatum non in re non duas actus realiter existentes, et ad eam modo obiectum representantur. **Neg. maj.** Distinctio realis prout apparetur distinctio rationis

Nec ad hoc committitur nisi ad aliud referat obiectum, nihil rei res enim nisi quod
 se ipsa considerat obiecto. nec creat quia, id est obiecta sua in se. nec omni ali
 quod dissonanti obiecto quantum per similes adu non concipit clara et explicita ratione
 obiecto considerat. Nec qui representat hominem et animal quantum non respicit enter et rationale
 non enim representat aliquid quod dissonant homini vel opponitur rationali; sed nec omni
 representare illud quod respicitur et rationali, prout respectum intentionem ad rationem.

Sectio 1.

Utrum dentur precisiones obiectiva.

Precisione obiectiva est cognitio ita tendere in unam obiecti formalitatem, ut non attingat realiter
 aliam eandem obiecti formalitatem, nisi iuxta obiectivam differentiam horum adu animal
 et rationale non solum per se sed etiam modo cognoscendi sui representandi obiectum et
 est constructio horum quo imperatur in obliquo, sed etiam expressio obiecti, quod significatum
 est, in quantum per se non conceptum animal cognoscitur in unam tantam praedictam homini non
 attingens realiter aliud praedictum rationale. Hanc capacitatem dividendi intentionales
 obiectum realiter individuum, et representandi formalitates realiter identificatas aliqui certum
 intellectui preferunt, alij eandem imperfectionem.

Obiectivitas in hoc consistit cum formaliter quod nullam admittit in formalitatu di
 visionem ante opus mentis, in hoc autem dissonantia quod formaliter velint omnia forma
 litates attingi realiter in re. Unde intellectu realiter procedunt a re constructi, quia im
 portantur ad re in obliquo; obiectivitas est contra existimant ita procedi ipsi formalita
 tu et ita realiter obiectatur actu, qui aliter non obiectatur. Sententiam hanc accipiunt sequi
 nat. S. Comenius ad 2. Regis ubi alio illius generis intentioni. Et contra praesentibus
 actibus rejiciunt Valentia, Oriedo, Arizaga, alij plurimi, cum quibus non nos.

Conclusio.

Precisiones obiectiva (ut nobis videtur) sunt impossibiles.

Prob. 1. Impossibile est de cognoscatur una formaliter, animal (e.g. quia cognoscatur realiter
 omni formalitate, qua realiter identificatur cum animali: ergo impossibile est praesentibus
 tita. Conseq. patet. De notione precisionis obiectiva. Prob. aut. Impossibile est de eodem
 eandem realem considerant contradicoria, sed si cognoscatur animal non cognoscit realiter
 omni formalitate qua realiter identificatur cum animali, eandem realem eandem
 non contradicoria: ergo impossibile est de cognoscatur animal non cognoscit realiter omni
 formalitate, qua realiter identificatur cum animali. Itaq. pat. prob. min. Cognosci realiter per
 hanc conceptum animal et non cognosci realiter per illam eandem conceptum animal, non con
 tradicoria; sed sic cognosci convenit animal; et non sic cognosci convenit aliq. form
 litatibus realiter identificari cum animali: ergo eadem realiter convenit contradicoria.

Prob. 2. Animal prout et non prout rationale est impossibile: ergo animal cognosci et
 non cognosci rationale est etiam impossibile. Itaq. pat. prob. max. Quia in rebus non equaliter

firmatis et negatur idem ad eodem secundum idem: ergo sunt equaliter contradictoria: ergo sunt equaliter impossibilia. Conf. 2. In hoc ergo legitur hoc animal est hoc rationale; sed hoc animal cognoscitur: ergo hoc rationale cognoscitur, tam videtur est in clauso in admittitur prima, quam videtur est illud primissimum, quod sunt eadem. Quia veritas sunt eorum inter se.

Prob. 2. Quia si animal cognoscitur et non cognoscitur rationale per eundem eundem animal habet ante quod minus aliquid predicatum incommensuratum quod predicatum non habet rationale: ergo animal et rationale distinguuntur realiter. Prob. ant. quia animal non potest cognosci per illam actionem nisi habeat capacitatem incommensuratum eandem illam actionem: sed rationale non habet capacitatem incommensuratum eandem illam actionem: ergo animal habet aliquam capacitatem incommensuratum, quam non habet rationale. Maj. prob. quia implicat et animal cognoscitur nisi habeat capacitatem suam et ad incommensuratum potest cognosci. Prob. min. quia si rationale habet capacitatem et cognoscitur realiter per hunc eundem actionem animal, gratia dicunt ad hoc, quod non cognoscitur. Prob. 4. conies. quia quae habent predicata incommensurata realiter diversa, habent entitates realiter distinctas. Ergo si animal et rationale habent predicata incommensurata realiter diversa, habent entitates realiter distinctas.

Ad hoc, ut illud non sit huius argumenti varia cogitationum officia, quae tamen facile proceduntur.

1. Respondet aliqui, quod cognosci et non cognosci sunt quidem contradictoria, sed eundem experientia, quae concedunt illi fore simul de eodem verificari. Sed contra est 1. quia de intellectu ex eo quod verificatur hoc contradictoria, sequitur verificari illa incommensurata fore non posse cognosci. Contra 2. quia est difficultas in verificandi quibusdam. Atque idem commisit in hoc quod non ex contradictoria verificatur per id predicatum per quod verificatur alia, ad hoc ergo quod una sit vera, altera sit falsa. Hoc autem equaliter commisit quia contradictoria sunt incommensurata, seu experientia: ergo non possunt in se verificari contradictoria experientia, quam incommensurata.

2. respondens alij illa contradictoria produci non produci, aliaq. similia non fore verificari de animal et rationale, quia prodicamus de illi et sum in se, hujus consentunt verendum ipsam entitatem, quae cum non sit in se alia et alia, non potest et in se verificari predicata contradictoria. At vero cognosci et non cognosci affirmamus de animali et rationale sicut et in intellectu. Cum igitur aliter sint in intellectu, quam sunt in se, possunt pro se in intellectu verificari illa propositiones, quae sunt contradictoria, unde huius predicaturum produci sunt in se.

Sed contra est 1. Quando dicitur animal et rationale esse aliter in intellectu quam sunt in se, vel intelligi aliud cognosci, quam quod se vera est a parte rei, et sic non prohibetur obiectum, quia non cognoscitur animal, sed aliquid obiectum

purè imaginariū, vel tenet animal non cognosci omni modo, quod est à parte rei, quod tenet esse, quia à parte rei dicitur ordinem ad fluxum commotum, et hinc ex nomine tantum cognoscitur relati ad suum: hoc tamen non sufficit ad specificationem obiectiuam, quæ in naturali cognoscitur relati ad illud suum commotum.

Contra 2. Quia quicquid intelligitur per illud esse in intellectu, intelligitur quod animal sit in intellectu aliquo modo, quod non sit rationale, nam sic idem esse non erit eodem modo in intellectu; quod non est mirum impossibile, quam quod idem sit, et non sit eodem modo à parte rei.

3. respondetur alij; intellectum dum cognoscit obiectum suum, ipsi tribuere non solum esse propositionatum modo cognoscendi; quia igitur animal cognoscitur per operationem, et rationale per rationem, animal habet in intellectu esse distinctum, ab illo, quod habet rationale. Unde cum tu cognoscatur secundum esse suum inueniatur, sicut animal cognoscitur, quæ cognoscitur rationale.

Ad contra est 1. Vel tamen cognoscitur esse intentionale animalis, vel tantum cognoscitur illius esse finitum? Si primum non speciat obiectiue, quia esse intentionale animalis et rationalis coniungunt in actibus realiter distinctis: si secundum, redder difficultas, quomodo animal habere sicut aliquid esse intentionale quod non habeat rationale, aut quomodo animal cognoscitur sicut in aliquo esse intentionale, in quo rationale non cognoscitur.

Contra 2. Habere esse intentionale, non est aliud quam cognosci: ergo animal habere esse intentionale, quod rationale non habet, est animal cognosci cognitione, quæ non cognoscitur rationale: ergo dicitur, quod animal cognoscatur, non cognoscitur rationale, quia habere esse intentionale dicitur, sicut et accidit animal cognosci non cognoscitur rationale, quia habere esse intentionale dicitur animal cognoscitur cognitione, quæ non cognoscitur rationale, quod est manifeste per se principium. Eodem modo occurrerit illam orationem, qui per dicitur esse intentionale inspicitur ad speciem intelligibilem dicitur, nam si solum cognoscatur in speciem, non sit per se obiectiue; si autem per illam speciem cognoscatur animal, per eandem necessariò cognoscitur rationale, realiter ad effectum cum animali.

4. respondetur, cognosci & non cognosci, non esse contradictoria, nisi per dicitur de eodem omnimodè; sed animal et rationale non sunt idem omnimodè; ergo cognosci & non cognosci quando de illis per dicitur non sunt contradictoria. Nam per prob. min. quia animal et rationale per ipsas cognitiones coniunguntur formaliter distincte, ergo non sunt idem omnimodè. Conf. quando dicitur animal & rationale, sicut animal dicitur in sensu reali, quando autem dicitur animal cognoscitur, sicut animal dicitur in sensu formalis; ad cognoscitur per se, in quibus mutatur significatio, non potest esse infra se conclusio: ergo rationale cognoscitur.

Contra est primo. quia animal distinguitur formaliter à rationale non est aliud verum adve-
 nitur quia animal cognosci et rationale non cognosci est eodem actu: ergo dicitur quod animal
 non cognosci quia eodem actu cognoscitur rationale quia distinguuntur formaliter est aliud ver.
 minus dicitur animal posse cognosci quia eodem actu cognoscitur rationale quia animal cog-
 noscitur aliquo actu quo non cognoscitur rationale, quod est mixta p[ro]p[ri]as p[ro]p[ri]as. Contra 2.
 quia distinctio illa formalis quam advenit ad hunc impactat idem p[ro]p[ri]as realiter simul
 adve et abve ad eodem subiecto reali: ergo ista distinctio formalis est chimera. Sic dicitur
 cognosci se p[ro]p[ri]as formalis quia quomodo non sit reale inanimatum, et tamen p[ro]p[ri]as p[ro]p[ri]as
 dicitur reale: deinde quomodo cognosci sit p[ro]p[ri]as formalis et p[ro]p[ri]as tamen p[ro]p[ri]as cog-
 nosci est p[ro]p[ri]as reale et inanimatum. Contra est 3. quia eodem jure dicitur animal
 posse terminare p[ro]p[ri]as materiam vel tangi quia dicitur pel tangitur rationale: non in hoc
 casu animal terminare distinguitur à rationale, adeo ista contradictio non significatur
 de eodem omnimode.

Ad Conf. resp. Cum animal et rationale sint realiter idem, impossibile est, ut animal acci-
 piatur in se sensu, quia rationale realiter accipitur in eodem sensu; deinde si negati p[ro]p[ri]as
 ista consequentia eodem jure negabitur omni consequentia p[ro]p[ri]as, et sic enervabitur omni p[ro]p[ri]as
 p[ro]p[ri]as. Nam sicut advenit dicitur istam consequentiam, ergo rationale cognoscitur non adve ab-
 duci, que in majore animal terminatur in sensu reali, in minori autem in sensu formalis:
 sic etiam in hoc collegimus, hoc animal est hoc rationale; hoc animal producit: ergo hoc rationale pro-
 ducitur. Negabo conseq. Quia animal in majore terminatur et est in se, in minore vero accipitur se-
 cundum naturam p[ro]p[ri]as.

5. Nota. Non dicitur p[ro]p[ri]as animal et rationale à parte rei, sed esse hæc p[ro]p[ri]as methaphisicam
 in quo intellectus dicitur. Sicut p[ro]p[ri]as cognoscitur; omni p[ro]p[ri]as intellectu et nam p[ro]p[ri]as cognoscitur
 et quia cognoscatur aliam. Sed contra est. Quomodo animal et rationale p[ro]p[ri]as sunt à parte rei non
 sunt p[ro]p[ri]as, tamen de vera existunt à parte rei, sunt una eademque entia, omni non p[ro]p[ri]as intel-
 lectus cognoscatur animal, neg animalis existere esse p[ro]p[ri]as methaphisicam, quia simul cognoscatur rati-
 onale non p[ro]p[ri]as cognoscatur animalis illis tribuit esse p[ro]p[ri]as methaphisicam.

SECTIO 3.
 Solventur objectiones.

Objic. 1. Ponamus quod cognoscatur sensu à longe se moven, ita ut o[mn]i manu sciam esse ani-
 mal non tamen sciam esse rationale. In hoc casu cognosco animal et non cognosco rationale: ergo
 quia distinctio p[ro]p[ri]as animal à rationale. Conseq. p[ro]p[ri]as p[ro]p[ri]as p[ro]p[ri]as distinctio p[ro]p[ri]as.
 aut. Illud tamen cognosco, id quod cognoscendum determinat speciem omnia ad distinctio; sed
 speciem illa determinat ad cognoscendum animal et non determinat ad cognoscendum rationale: ergo
 cognosco animal, et non cognosco rationale. Maj. p[ro]p[ri]as: nam intellectu est quodam indifferen-
 te determinationem accipit ad speciem. Prob. min. Speciem, que sunt communis rationali et inveni-
 tali

rationali et irrationali, non possunt determinari ad cognoscendum rationale; sed specio ma-
 xim. quoniam, quia in casu patris emittit. Item sunt communes rationali et irrationali: ergo
 ista specio non possunt esse determinata ad cognoscendum rationale.

Conf. 1^a. Specio solum determinatur intellectu secundum quod apparet; sed
 non aliter apparet, quam si evenit ab equo: ergo specio non aliter determinatur intel-
 lectum, quam si evenit ab equo. Sed si evenit ab equo, non determinatur ad cognoscendum
 rationale: ergo neque tunc determinatur ad illud cognoscendum. Conf. 2^a. Motus quinquies
 est contrarium solum animalis: ergo per motum presentium tantum potest cognosci ani-
 mal: ergo non potest cognosci rationale. Antea suspensionem

Nota 1^a. Motus specio, quo ad obiectum emittitur, esse obiectum illud per se
 sentire potentia, vel potius per motum motus sufflere adentiam obiecti. Cum igitur
 in casu patris emittitur specio ad aliquo obiecto determinato, specio illa sentit poten-
 tia solum obiectum determinatum, quod potius determinatur cognoscitur; non tamen in
 ni modo, quo est cognoscibile. Deinde quomodo specio motus evenit, quod indifferenter ad
 esse ad hominem, vel ad equo, ex suspensione tantum quod sunt ad hominem, indicant homi-
 nem et non equum; quia indicant illud a quo sunt, non autem illud a quo possunt esse.
 Unde male supponunt ad certum specio non esse ita indifferenter, de potuerint esse ab equo, quod
 de facto sunt ad hominem; et quod potuerint indicare equum, quod de facto indicant homi-
 nem. Sic respondere potest: quia tamen quod motus huius definitio est alterius loci, de
 dicto loco obiecti, quod subiecto hoc fundamento omnino certum: ponamus illa specio
 esse indifferenter se, sicut ad hominem, vel ad alio animalis, et quod non magis indicant animal
 rationale, quam brutum.

Nota 2^a. Contrarium late dictum esse omnino illud per quod cognoscitur sensus in qualem
 cumque alterius rei cognitionem, et in hoc sensu motus est contrarium rationali, nam per motum
 sensus cognoscitur rationale, sicut tamen et sub conceptu animalis: contrarium sicuti dictum
 est illud, per quod cognoscitur aliud clarum, et sub conceptu proprio, et in hoc sensu sola rationalia
 sunt contrarium rationali; nam per ea sola cognoscitur rationale sub conceptu rationali. Et

proponatur
 Resp. Ad prima suspensionem, neg. ant. ad prob. neg. min. ad sicuti prob. dist. maj. 1^a.
 cuius quo sunt communes rationali et irrationali, non possunt determinari ad cognoscendum
 rationale clari et determinate conc. confuso et indeterminate neg. maj. et omnia min. eadem
 dist. conc. vel neg. conseq. Et eo quod specio, quod de facto emittitur, est hominem, in
 indifferenter se potuerint emitti ad equo, vel ad alio partem animalis, solum sequitur quod
 ista specio non representent illum determinate, sed omnia animal indeterminate; cum ratio-
 nale sit aliquid animal representant rationale eodem modo, quo representant animal, dist. in
 determinate, et conseq.

Ad Conf. minus prim. et seq. sedum, nam si specu illa uent ad ego, et est
 sunt indifferenter, quale ad aduerarij supponitur indicatur omne animal cognoscit, adq. de
 examinat ut cognoscendum inter reliqua etiam animal rationale. Ad 2. Conf. dist. ant. n. scilicet
 precisionis est connotatum totum animal, si connotatum simile sumatur, conc. illari accipitur,
 neg. ant. et quo inferuntur. Nonominus aro colligi prest. ex secundo notando.

Repl. 1. In casu posito reflecteri super meam cognitionem possum dicere, quod obiectum
 est animal, et non possum dicere quod sit rationale: ergo cognosco animal, et non cognosco ra-
 tionale. Prob. conseq. Quia qui aliquid cognoscit potest rationem reddere de obiecto cognito: id
 hic non potest rationem reddere de rationale: ergo non cognosco rationale. Neg. conseq. Ad
 prob. dist. maj. qui cognoscit aliquid potest aliquam rationem reddere de obiecto cognito, conc.
 potest omnem rationem reddere, neg. maj. et dist. min. sed non possum omnem rationem
 reddere de rationale, conc. non possum aliquam rationem reddere, neg. min. et conseq.
 Ut aliquid cognoscatur realiter, non requiritur ut reflecteri possum dicere me illud cognosce-
 re sub omni conceptu, vel ut possum omnimodam rationem reddere de obiecto cognito; suffi-
 cit enim quod ista faciant sub illo conceptu, sub quo obiectum cognoscitur. Sic in casu posito,
 quia cognosco obiectum sub conceptu animalis, possum dicere me cognosce animal, et tam de
 animali, quam de rationale, id est, de toto obiecto cognito possum reddere hanc rationem, quod
 sit animal: non tamen possum dicere, quod sit rationale.

Repl. 2. Animal cognosci clari et rationale non cognosci clari tam non contradictoria,
 quam animal cognosci, et rationale non cognosci; sed in nostro casu animal cognoscitur clari,
 et rationale non cognoscitur clari: ergo tam contradictoria, quam si animal cog-
 noscitur et rationale non cognoscitur. Neg. qu. prob. min. quia distinguit animal ad omni
 non animalis, et non distinguit rationale ad omni non rationale: ergo cognosco animal clari, et
 non clari cognosco rationale.

Neg. min. ad prob. neg. conseq. In casu posito eadem claritate cognosco tum animal, tum
 rationale; nam totum obiectum clari cognosco sub conceptu animalis, et nullo modo cognosco sub
 conceptu rationalis. Et eundem ad omni non animalis tam animal, quam rationale, nullo modo
 modo dico ad omni non rationale, quod hoc requiritur ut rationale clari cognoscatur, sub con-
 ceptu animalis.

Repl. 3. Quod animal et esse rationale sunt in homine idem realiter, sed in hoc casu cog-
 nosco esse animal, et non cognosco esse rationale: ergo cognosco et non cognosco idem realiter: ergo
 precando obiectum. Con. maj. et min. sed neg. conseq. Nam licet esse animal et esse rationale a-
 lier supponit in maiore, quam in minore. In maiore tantum significat entitatem animalis, et
 aliter significat, cum entitate rationali in minore, sed significat entitatem animalis, cogno-
 sci relate ad seruationem, et entitatem rationali non cognosci relate ad rationem, quod non
 debet dici, nisi hinc sequitur entitatem rationali non cognosci realiter eodem modo, quo cog-
 nosco animal.

cognoscitur entia animalia.

Objic. 2. Omnia perfectionum divina identificantur realiter; sed potest cognosci una aliqua perfectio divina, quin cognoscantur omnia perfectionum divina: ergo vbi realiter identificantur potest unum cognosci quin aliud cognoscatur: ergo positum est quodammodo obiectiva. *Res. ges.* quia Deus est ens simplicissimum, adeoque excludit omnem distinctionem realem. *Sub. min. 1.* quia perfectionum divina sunt infinita: ergo excedunt omnem cognitionem finitam: ergo non possunt omnino cognosci per aliquam cognitionem finitam, seu creatam. *Sub. 2.* quia qui cognoscit omnino perfectionum divina, cognoscit Deum comprehensivum; sed intellectus creatus non potest Deum cognoscere comprehensivum: ergo intellectus creatus non potest cognoscere omnino perfectionum divina. *Sub. 3.* quia tenuitatem est dicere, quod aliqua creatura aut cognoscit aut potest cognoscere omnino perfectionum, quae sunt in Deo.

Divina

Dist. min. sed ipse una perfectio cognosci, quin cognoscatur omnes realiter, eoque modo, quo illa una cognoscitur, n: quin cognoscantur omnes alio modo, et singule sub respectu proprio, et n: et n: utramque illationem. Ad primam probationem respondeo 1. non tantum omnes, sed etiam singule perfectiones, sunt infinitae: q: si quid probet hinc, nulla perfectio divina potest cognosci. *Resp. 2.* non excedere cognitionem finitam cognoscere realiter, et modo finito perfectiones infinitas; hinc enim non acquiritur cognitionem illam adaequare suo obiecto. Ad 2. probationem respo: Deum non comprehendit, nisi omnes Dei perfectiones cognoscantur explicitate, et omnimode, hoc autem nullo modo sequitur ex eo quod cognoscantur realiter omnes Dei perfectiones sub respectu unius alicuius perfectionis. Ad 3. respo: esse id quod tenetur; quia haec oppositio cognoscit omnes perfectiones ubi n: simpliciter praedicta accipere in sensu finali, et pro explicita cognitione singularum perfectionum, quae sunt in Deo.

Observare hic oportet discrimen inter cognoscere aliquid, v: unitatem divinam realiter, et eandem cognoscere finaliter: cognoscere realiter e: elicere actum realiter determinatum ad unitatem divinam; hoc autem necessario est quocumque; actus aliquis determinatus ad aliud, quod e: realiter unitas divina. Cognoscere aliquid finaliter, seu explicitate, et sub respectu proprio (nam haec omnia idem sonant) e: elicere actum, qui non tantum terminatur realiter ad tale obiectum, v: ad unitatem divinam; sed qui etiam attingit in obliquo illa motata, unde obiectum accipit talem denominationem.

Obj. 3. si aal et reale sunt idem realiter, quocumque; respectu e: proprius aal, idem e: proprius etiam reali: q: nisi praesens obiecto, implicat aal cognosci sub respectu proprio, quin reale cognoscatur sub respectu proprio.

D

Act. 4. Quia dicitur primum obiectum.

Quia si sint realia idem receptus actualis est in sensu reali receptus proprius actualis: in sensu finali, in actu, et rationem. Hic conceptus principium sensationum est receptus actualis, tamen actualis, sed quatenus sunt actualia: similiter hic receptus principium rationum est receptus utriusque, sed quatenus sunt actualia. In sensu tamen generali prior est receptus solius actualis, qui explicat obiectum relate ad sensationes, a quibus denominatur haec denominatio actualis; secundus vero receptus est solus actualis, qui obiectum explicat relate ad rationes sola, a quibus denominatur actualis. Cum ergo obiectum referat potest ad sensationes, quibus referat ad rationes, potest in sensu finali cognosci sub receptu proprio actualis, quibus cognoscitur sub receptu proprio actualis.

Replicat. quando dico actualis ut actualis est principium sensationum, sensus non est, quod actualis ut tali modo cognoscitur sit principium sentiendi, quasi ipsa cognitio tribueret istam proprietatem intentionalem: sed reduplicatio cadit supra finalitatem obiecti proprie pertinentem. Et ratio. Ita proportio significat, quod tota realitas obiecti sit principium sentiendi, non tamen quod receptus ut tale principium, nisi quatenus cognoscitur cum ordine ad sensationes. Unde reduplicatio cadit supra totam realitatem in recto, et super solas sensationes in obliquo, et importat, quod super sensationes tribuatur, et in ordine ad ipsas explicata ista denominatio actualis.

Obs 4^a Superiorem differentiam est extra receptum generis: sed recipi potest differentia, quibus recipitur genus. Sed genus, et differentia conveniunt realiter: sed differentia potest oblique procedi a genere. Tamen differentia obliqua est supra statum conceptum generis, nec differentia formati conc. ant. et dist. conc. ergo concipi potest differentia, quibus concipiatur genus realiter magis: quibus concipiatur formati conc. conc. et conc. tribuuntur nec secundum illas. Aristoteles in gram dicit differentiam obiectivam, cui obiectum quod cognoscitur per differentiam, distingui realiter a genere: sed tantum dicit differentiam formatam esse supra conceptum generis. Hoc autem docemur, quia nec non concipiatur per differentiam, nisi potest concipiatur relate ad communitatem speciei, concipiatur autem per genus, quando cognoscitur relate ad communitatem communem. Quamvis igitur differentia formati et genus idem dicant in recto, in obliquo tamen important communitatem realiter dixerit, adeoque inter ipsa obliqua datur distinctio realiter, et inter ipsa recta distinctio rationis formati per seipsum.

Repl. v. Omnis compositio requirit partes extra partes, seu partes distinctas, etiam positionis metaphisice sunt partes generis, et differentia: ergo genus est extra differentiam: ergo concipitur genere non concipiatur differentia: ergo genus obliqua procedit a differentia. Dist. magis. requirit partes extra partes vel realiter vel formati, conc. om.

omni composita requiritur pars realiter extra partem neg. maj. et conc. min. diff. conseq. ergo genus est realiter extra differentiam, neg. formativam, conc. conseq. et neg. quo infertur. Ad compositionem metaphysicam sufficit quod partes distinguantur metaphysice. Sic autem distinguuntur, et ponuntur contra se invicem per precisionem formalem. Nam quomodo in homine animal et rationale inter se subjectivi realiter idem, per compositionem tamen eorum terminum dixerunt distinguuntur ratione in parte multa. phinica dixerunt.

Obj. 2.° Animabile est extra conceptum essentialem homini: ergo concipi potest dominium essentia, quin realiter cognoscatur animal: ergo essentia potest subjectivè precitari à animalibus, cumque rationi realiter identificantur. Diff. ant. Animabile est realiter extra conceptum essentialem homini, neg. formativam, conc. conseq. et neg. conseq. Nominem concipi formaliter sed conceptum propriè visibilis, est eorum cognoscere realiter ad invicem: concipi autem formaliter sed conceptum essentiali, est cum concipi realiter ad generationem, et rationem, quia igitur potest homo concipi hoc secundo, quin concipiatur primo modo, ideo dicitur animal ut formaliter extra conceptum essentialem, non tamen sine requiritur, quod sit realiter extra essentiam homini, aut quod possit cognosci, quin realiter cognoscatur essentia.

Obj. 3.° Animal distinguitur formaliter à rationali: sed animal non distinguitur formaliter ab animali: ergo de animali et rationali ponuntur precipue contradictoria: ergo animal potest cognosci, non cognoscitur rationali. Diff. neg. Animal distinguitur formaliter à rationali cognoscere realiter ad generationem, neg. realiter ad rationem, conc. maj. et diff. min. sed animal non distinguitur formaliter ab animali cognoscere realiter ad generationem, conc. realiter ad rationem, neg. min. et conseq. Animal eodem modo distinguitur ab animali quo distinguitur à rationali: distinguitur ab utroque comparato cum rationali, à neutro vero distinguitur si comparatur cum generationi.

Obj. 6.° Illic actu homo futurus præcendit subjectivè rationem homini futuri à ratione individuali hominum futurorum: ergo possibile est præcino subjectivè. Conseq. part. quia ratio individuali realiter identificatur cum ratione homini. Diff. ant. Ille à actu attingit realiter rationem homini, et non attingit realiter rationem individuali, nisi exigitur singulorum futurorum: ergo præcendit subjectivè rationem homini futuri. Conseq. iterum part. Sicut et prima pars antecedenti, nam cognoscuntur realiter omnes homini futuri. Diff. 2.° pars antecedenti. Actus non potest mutare suum subjectum sed si actus ille attingat realiter eccitates singulorum futurorum, mutaret suum subjectum: ergo talis eccitatus attingit non attingit. Illud patet, nam omni actu est essentialiter representatio sui subjecti. Diff. min. Quia si quis de vero esset futurus, ille representaretur per illum actum ad rationem homini futuri, et tamen non attingeretur realiter eius eccitas, quia tunc actu tunc natura realiter ad eccitatem, ad quam non potest terminari, adeo mutaret subjectum.

Obj. 7.° Si ponatur homo aliquis de vero futurus, ille aliquis ante non erat futurus:

eccitates.

eccitates.

ergo ante non convenit illi ratio homini futuri: ergo ad illo non precinditur ratio homini futuri: ergo in illo non attingitur ratio homini futuri: sed hoc ratio, respectu ad presentem: nunc attingitur: ergo in illo, actu ille mutat obiectum. 2.º Sed ant. ad prob. neg. iterum ant. ad hunc prob. dist. maj. non potest actu mutare obiectum se. presentationi conc. obiectum suppositionis neg. maj. et dist. min. sed si attingat realiter eccitati singulorum, mutat obiectum suppositionis, conc. mutat obiectum representationis neg. min. et conseq.

Distingui hic debet duplex obiectum, videlicet obiectum per se, et obiectum per accidens. Obiectum per se est omne illud, qui convenire potest ratio per actum representata et hinc dicitur obiectum representationis. Obiectum per accidens est illud tantum cui de facto convenit ratio representata, et pro quo hic et nunc supponit actu ita tamen ut nisi sui mutatione pro alio supponeret, si eadem ratio aliter conveniret. Ita com. talia in exemplo. Sic aliqua pictura homini exacte representat Leonem figuram, colorem, staturam &c. obiectum representationis huius imaginis est omne illud, quod rei habet vel habere potest eandem figuram, colorem, staturam, &c. que per imaginem representantur, et obiectum hoc est necesse immutabile, quia hac imago quandoque mutat hoc imago, quod ratio retinet talem dispositionem, colorem talia circumstantia &c.; alioque necesse representet omnem hominem cui illa conveniunt. Obiectum vero suppositionis est de facto Leonis, et color Leonis, si supponatur ille color habere figuram, colorem &c. que in imagine exprimentur.

Quod si Leonis Leonis habet illum colorem et figuram, Leonis vero illa agitur: imago vero sui mutatione dicitur esse imago Leonis, et incipit esse imago Pauli, sic mutabit obiectum suppositionis. Ad eundem modum ille actu homo futurus essentia ter representat omne illud, cui competere vel competere potest denominatione homini futuri, ad id habet pro obiecto omnium hominum generaliter cum relatione ad existentiam futuram: sed ita ut precindat an hoc ratio conveniat huic vel illi determinato homini: hoc obiectum mutat idem, est immutabile, nisi aliqui ducunt, nisi aliqui incipiant esse futuri. Mutatur vero obiectum suppositionis; nam actu semper supponit pro illo ipso, qui de facto nunc futuri, nisi glori sit, nisi fuerit. Et hinc habetur responsio ad prob. neg. et min. que alia non educant, quam quod concurrimus.

Respondeo. Si ille actu homo futurus representat singula futura, Angelus intus, ut videtur illum actum cognoscit singula futura; sed hoc non est admittendum: ergo ille actu non representat singula futura. Dist. maj. cognoscit singula obiecta, et sic conceptu homini futuri conc. clare et sic conceptu individuali singulorum, neg. maj. et dist. min. sed non est admittendum, quod cognoscit singula sub conceptu individuali, et propter singulorum, conc. sub conceptu communi homini futuri, neg. min. et conseq. Cui actu ille etiam realiter attingat eccitati singulorum, non tamen clare representat singula.

Singulae eccitatio nō concepta proprio in actu illi intuitiva cognita non possunt
clari cognosci singulae eccitatio. Non est autem inconsonantiū admittenda quod Ange-
li vel etiam hominū cognoscant singula futura nō concepta hominū futura;
et sic cognoscunt singula possible nō concepta hominū possible.

Obijc. 1°. Hic actus omnis creatura praevidendi à singula rationum creatura
non tamen attingit realiter singularium eccitatio: ergo praevidendi obiectum. Con-
gruet: quia ratio creatura realiter identificatur cum eccitatio. *Prob. ant.* Nulle
actu attingere realiter singularium creaturaum eccitatio attingere realiter seipsum
sed non attingit: ergo. *Maj. pat. prob. min.* quia obiectum actu praevidendi ad
actum: ergo nullus actu habet se ipsum pro obiecto: ergo nullus actu attingit realiter
se ipsum.

Neg. ant. ad prob. neg. min. ad huius prob. diff. ant. Obiectum praevidendi ad
actum in statu cognoscibilitate, conc. praevidendi in actu actuali existentia, *neg. ant.*
et coneg. De obiectum aliquod cognoscatur non requiritur eius existentia phisica, sed so-
lam existentia logica, qua consistit in hoc, quod obiectum esse habet modo requiritur et
cognoscatur.

DISP. 3^a

De Distinctione virtuali, et Scotistica.

Sectio I^a
De distinctione virtuali.

Quum eadem entitas indivisibili ob perfectionem multiplicationem, per quam aequatur pluribus realiter distinctis existit proportionem quoad apperentiam contradictoriam, existunt Thomista perfectius realiter identificata, aequales eisdem perfectionibus realiter distinctis, quoad existitio nem proportionem contradictoriam. Unde animalitas, et rationalitas in homine aequivalent animalitati in bruto, et rationalitati in angelo, non tantum quoad effectum earum proprium, qui sunt sentire et discurre, sed etiam quoad perfectionem propriorum. Sic ut igitur animalitas bruti potest cognosci, quin cognoscatur realiter rationalitas angeli, sic, inquirunt, propter aequivalentiam potest animalitas hominis cognosci, quin realiter cognoscatur eius rationalitas. Abs aequivalentia autem quae menti reperitur inter formalitates eiusdem obiecti, non tamen est forma realiter distingui illas formalitates, sed aequivalere distinctioni reali. Unde dicitur distinctio virtualis.

Thomista non omnes inter se conveniunt in explicatione hac distinctio, et inter ipso. Dicoque vult Thomista non nisi de distinctione rationis fundamentali loqui. Sicut etiam alii qui dicunt formalitates virtualiter distinctas tantum recipere contradictoria, et intentionalis, quales sunt cognosci et non cognosci: alii autem contendunt illas recipere contradictoria intrinseca et propria, quales sunt, esse simile, et non esse simile. Denique aliqui d'exto tenent admittere distinctionem virtuales, per eam tamen non aliud intelligunt, quam capaciterem verificandi haec praedicata cognosci, non cognosci, aliaque similia prolati in sensu formali; et tunc quidem a nobis quod drem, non valent, quamvis dicuntur quod modum loquendi.

Concl.

Non datur distinctio virtualis.

Quod si implicat eandem entitatem simul esse eodem modo, et simul non esse eodem modo; sed si datur distinctio virtualis, eadem entitas simul erit et non erit eodem modo: ergo implicat duci distinctio nem virtuales. Maior est nota lumine natura, prob. min. Si daretur distinctio virtualis verificarentur ut ai eodem contradictoria; sed ut verificarentur de eodem contradictoria, debet distinctio se habere eo modo, quo affirmatur se habere, et non se habere eo modo, quo affirmatur se habere: ergo si daretur distinctio virtualis, tu simul erit, et simul non erit eodem modo. Maior non potest negari, quia ideo admittunt distinctio virtualis ut ponitur per ea verificari contradictoria: min. etiam patet; quia ex duobus propositionibus contradictoriis una praedicat negat illud, quod altera affirmat: ergo si daretur simul ut

idem confirmari debet et haberi eodem modo quo affirmatur ut et simul non habetur illo modo.

Concl. Per nullam distinctionem virtutem fieri potest, ut simul verificentur haec contradictoria existit, non existit. ergo neq. verificari possunt contradictoria ista, cognoscitur, non cognoscitur. An. par. et concluditur. prob. conseq. Quia omnia contradictoria aequivalent se invicem. dicitur. ergo aequivalent et impossibile quatenus contradictoria verificari. Dicitur. Ut cognosci et nesciri. noscitur. neci contradictoria debent affirmari de eodem omnimode, sed animal et rationale non sunt idem omnimode: ergo cognosci et non cognosci, parit de illis affirmatur non autem contradictorio. Maj. par. prob. min. Quia animal et rationale iuxta Aristotelem distinguuntur virtualiter: ergo in illorum sententia non sunt omnimode idem.

1.º Eodem modo prob. anima posse existere et non existere rationali; nam existere et non existere secundum se non sunt magis contradictoria, quam cognosci, et non cognosci: ergo si distinctio virtualis officiat ut hoc non sine contradictione, quando enuntiantur de animali et rationali, poterunt ob eandem causam de illis praedicari existere et non existere, quin sine contradictione.

2.º Thomista non admittunt illam decem distinctionem inter duas formalitates, nam si talem admittunt, illorum distinctio virtualis coincideret cum distinctione reali. Unde hoc distinctio virtualis non impedit, quin formalitates sint a parte rei una eademque entitas, adeo non impedit ne contradictoria realia verificentur de eadem entitate realiter, sed ne eadem entitas realiter existat, et simul realiter non existat eo modo quo affirmatur esse. An. sequitur quod si, ut Thomista vident, una formalitas possit esse aliq. modo realiter, quo alia non est realiter, sequitur, inquam, quod haec formalitates prae distinguantur realiter. Quia primum enim et continuum distinctionem realiter signum est verificari contradictoria realia, prae in Thomista, et omni alij concedunt formalitates ille non distinguantur realiter, sequitur quod nec habere nec habere posse capacitatem verificandi haec contradictoria realia, adeo sequitur quod impossibile sit distinctio virtualis, quae rebus tribuit talem capacitatem.

Regl. Animalitas in equo potest cognosci, quin cognoscatur rationalitas, quae est in angelo. Sed animalitas homini aequivaleret animalitati equi, et rationalitas homini aequivaleret rationalitati Angeli: ergo potest animalitas homini cognosci, quin cognoscatur rationalitas homini. Dist. min. aequivaleret quatenus dualitatem et distinctionem realem, neq. quaedam alia omnino min. et neq. conseq. Animalitas equi, et rationalitas Angeli ideo praecise recipiunt contradictoria, quia realiter distinguuntur, Unde ut animalitas et rationalitas homini possint recipere contradictoria, debent aequivalere quatenus distinctionem realem: nam omni alia equivalencia est ad hunc finem impeditur. Cum igitur videtur, quod formalitates realiter identificantur, adeo omnimode excludentur distinctio realem, non possunt quatenus distinctionem realem aequivalere rebus realiter distinctis, sequitur quod non possunt illud ipsum praestare, quod re realiter distincta praestant, nempe de distinctionem realem.

Prob. 2.º Et illi aliquid, quo sequuntur eis distinctionem virtuali. Nam 1.º sequitur, ut supra

Adversum, quod eadem entia simul existant, et non existant. 2° requiritur hinc-ceterum non esse non esse impossibile: cum enim aequivalat hinc et cetero sicut de illo verificari omnino per se, quo verificatur de hinc et cetero; atque potest sine contradictione dici, quod sit hinc et non sit hinc, quod sit cetero, et non sit cetero: nam si in hinc-cetero inter hinc et ceterum admittatur distinctio virtualis, hoc distinctio impedit, ne ista sine contradictione dicantur. Cum igitur non sit alia ratio dicendi, quod hinc-cetero sit impossibile; egrivum illud esse positum. 3° Admitti distinctio virtuali esse omnino non syllogistica, nam quemcumque syllogismum generum conveniunt generum recte negabitur consequentia de distinctio virtuali, quae respicitur inter medium terminum et alio extreme. Sic si hoc modo dicatur, omni animal est substantia; sed omni homo est animal: ergo omni homo est substantia, negatio conseq, licet termini, assumpti idem identificentur realiter, distinguuntur tamen virtualiter; adeo potest homo non esse substantia, licet animal cum quo identificatur homo sit substantia.

Quod 3°. Quia distinctio virtuali non potest saltem sine petitione principij, aut circumscriptione terminorum: ergo non est sustinenda. Prob. ant. Quia si distinctio virtuali sit (sicut multi volunt) formaliter quae capacitas verificandi contradictoria dicere quod animal et rationale sicut verificari contradictoria ad distinctionem virtuali, est alij termini dicere quod pariter verificari contradictoria; quia habent capacitatem verificandi contradictoria, quod nemo non videt esse petitionem principij, quo probat idem per idem. Si vero (sicut alij volunt) distinctio virtuali non sit formaliter ista capacitas, sed aequivalencia, quam habet eadem res cum rebus realiter distinctis, aequivaleret sic circulus probando aliquid obversum, per alius eque obversum, et non minus contrarium. Quibus enim negat eandem rem verificari genere contradictoria, negatio negat eandem rem quae quod hoc aequivaleret rebus realiter distinctis.

SECTIO II

Solvuntur obiectioes.

Contra difficultatem vel rationem propter distinctionem virtuali consultat in eo quod eadem entitate verificari contradictoria recte, omni adnotationem objectioni intendunt se adstant talia contradictione esse verificari. Obje. 1^a. In mysterio N. Trinitatis paternitas et essentia divina realiter indistinctae, et tamen distinguntur per se contradictione: ergo mysterium illud non potest explicari sine distinctione virtuali; ergo admittenda est talis distinctio. Prob. ant. Quia essentia divina communicatur filio, paternitas vero non communicatur: ergo paternitas et essentia distinguntur contradictione. 2^a. Conatus entitatem aut duplex conatus: ergo admittenda est distinctio virtuali in divinis, etiam in rebus creatis, nec sec. illud. Totam difficultatem Trinitatis N. Trinitatis vel rationem propter conatus in hoc, quod de paternitate et essentia verificatur sine contradictione praedicata apparetur contradictione. Unde arguitur ab illo mysterio de formaliter creatis, est in creatis videtur esse non difficultatem illius mysterij; quo nihil fingi potest absurdum.

2^a. Prob. ant. Argumenta contra distinctionem virtuali ab illa habent eam non minus imitari in N. Trinitate, quam in creatis. Ad prob. resp. paternitatem in forma rell. com.

tra. nos. de. ag. non. hinc. real. non. rudi. rationis. a. talen. no. hinc. i. re. liter. quod. in. et. in. et. hinc. da. in. enge. medi. Ont. r. q. a. re. de. impt. ad. hinc. hinc. re. rationis. et. supra.

communicari sibi eodem modo quo communicatur eventus; itaque enim communicatur communi-
 catione essentiali, seu communicatione faciente sibi eandem essentiali cum ipso, ut
 communicatur communicatione generata; seu communicatione faciente sibi eandem genera-
 cum patre. Itaque respondet in presenti sufficit. Cum enim mysterium illud solo filio la-
 mine innotuit, difficultas inde peti, nec sciri debet. Quisquis, nisi si sufficienter remota
 longius ad illa respondet; sed arguitur est pro responsu ad Theologos amandandum.

Objic. 2. In peccato naturalis et malitia sunt realiter idem et tamen desigantur contradi-
 toria: ergo distinguuntur virtualiter. Prob. ant. Virtualis est a Deo et a causa partiali, malitia
 vero non est a Deo et a causa partiali: ergo desigantur contradi-
 toria. Neg. post. quia Deus con-
 currit ad omni actionis creaturam. 2. a patre, quia non deo concurrit ad malitiam, eius autem
 concursu: ergo ad illam non concurrit: ergo malitia non est a Deo et a causa partiali.

Res. ant. quod secundam partem, ad eum prob. dist. ant. Virtualis est a Deo et a causa
 partiali spirituali, conc. si a causa partiali naturali, neg. ant. et dist. alteram partem, in malitia
 non est a Deo et a partiali causa naturali, conc. et a partiali causa spirituali, neg. ant. et conseq. ad prob.
 dist. ant. si deus concurrit spirituali ad malitiam eius auctoris peccati, neg. si concurrit naturaliter con-
 ant. et dist. conseq. ergo non concurrit naturaliter, conc. non concurrit spirituali, neg. conseq. Concursus non
 est per medium causa naturalis est concursus vel determinans, vel incitans, vel rationem notam
 pendens quando aliqui obligatus impedit deus peccato nullo modo in medio concursu. Natura
 determinat ad peccatum, sed ipse creatura est qui determinatur, deus autem conatur commo-
 illam a peccato per misericordiam et promissa; neque obligatus impedit peccatum, quin prout obligatus
 et causa naturalis per influxum spirituali concursu cum omni creatura visiva illius operationem
 nisi nullo modo concurreat auctor peccati, vel causa motus malitia, quae tota est impedita
 peccati naturalis creatura.

Objic. 3. In actu fidei divinae realiter idem significantur virtutes et supernaturalitas illius actus
 sed haec desigantur contradictoria: ergo. Res. anted. prob. min. Quia virtualis producit virtutem naturalem
 qua sufficienti ad actionem naturalem, sed supernaturalitas non producit virtutem naturalem, et enim ad la-
 tere supernaturali, et excedit deum naturalem: ergo. Res. min. ad prob. dist. maj. Virtualis producit
 virtutem naturalem, neg. virtutem naturalem accidentem auctori habitus supernaturalis, conc. maj. et dist. min.
 ad supernaturalitatem non producit virtutem naturalem, conc. non producit naturalem virtutem accidentem
 auctori supernaturali, neg. min. et conseq. In illo actu fidei tam virtualis, quam supernaturalitas
 procedit a duplici principio, videlicet a potentia naturali et ad habitus supernaturalis per medium
 virtutis causa influentis in actu. Illam effectum habitus dat potentia per se ipsam actu, ergo
 naturalem, et potentia concurreat cum habitus ad producendum actum naturalem.

Objic. 4. In actu continentis amor Dei et virtutum quibus idem significantur realiter; sed haec duo
 desigantur contradictoria: ergo et quo idem significantur realiter. Res. conc. prob. min. Amor illi est
 Dei, virtutum non est Dei; amor tendit in Deum, virtutum non in Deum, sed in peccatum tendit;
 sed haec omnia sunt contradictoria: ergo. Res. min. ad prob. neg. maj. nam amor illi est

et Dei et peccati Dei prout est amor peccati prout est odium: similiter odium illud est Dei amor et peccati odium, eodem modo tum amor, tum odium tendunt in Deum, et etiam in peccatum, et am. peccatum Deum, et auerando peccatum. Haec quidem deus sunt in verba reali, non tamen et simpliciter distinctum, quod odium illud est Dei, vel quod amor est peccati, quia ista suppositione nisi existitum prolati, acciperentur in verba formali, et significarent quod odium est Dei odium, et quod amor est peccati amor.

Resp. 1°. Si odium illud tendat in Deum, terminatur ad Deum: ego est odium Dei. Sed cony, quia in actu aliquo est odium Dei, solum requiritur ut sit odium, et terminatur ad Deum. Neg. con. Ad quod. neg. ant. Non sufficit esse odium et terminari ad Deum quandoque, sed requiritur et terminari ad Deum, Deum auerando: Sic autem non terminatur Deum, quod est in actu conditionis, nisi ad Deum terminatur, Deum persequendo.

Resp. 2°. Actus contritionis iusta nos, tendit in Deum persequendo et in peccatum auerando: ego in actu contritionis sunt due tendentia distincta. Sed ista tendentia non distinguntur realiter: ego distinguo virtualiter. Dist. cony, ego sunt due tendentia formaliter distincta, conc. dist. tantum realiter aut virtualiter, neg. cony. et con. subony, neg. con. ill. Tendentia istius actus est realiter eadem, nisi consideretur relate ad Deum, nisi relate ad peccatum; nam in actu tendit realiter tum persequendo, tum auerando, id est, tendit in Deum persequendo Deum, et auerando peccatum, et tendit realiter in peccatum, auerando peccatum, et persequendo Deum.

Resp. 3°. Voluntatem auerandi Deum est istam tendere in Deum tendentia auerandi, sed per actum contritionis voluntas non auerandi Deum: ego neg. tendit in Deum tendentia auerandi: ego non tendit in Deum eodem modo, quo tendit in peccatum. Dist. cony. Auerandi Deum est tendere in Deum tendentia auerandi. Sed con. tendentia quomodo scilicet auerandi neg. cony. et con. min. dist. cony: ego non tendit in Deum tendentia auerandi Dei, con. tendentia auerandi peccati, neg. con. Voluntatem auerandi, vel odio habere aliquid obiectum, non aliter qualemcumque tendentiam auerandi, sed tendentiam auerandi ipsius obiecti, quod odio habetur.

Resp. 4°. In actu contritionis tendentia persequenda est realiter tendentia auerandi: ego tendit persequendo et realiter tendit auerando. Sed actu contritionis in Deum tendit Deum persequendo: ego in Deum tendit Deum auerando, quod est absurdum. Dist. ant. in actu contritionis tendentia persequenda Dei est realiter tendentia auerandi Dei, neg. et realiter tendentia auerandi peccati, con. ant. et dist. cony: ego tendere persequendo Deum est realiter tendere auerando peccatum, con. est realiter tendere auerando Deum, neg. cony, et con. subony, neg. con. ill. Nunc nota. Quia omni distinctione reali, aut virtuali potest esse actus ad orientem, et recessus ab oriente, quidem et eadem actu contritionis nisi omni distinctione aut reali, aut virtuali possit esse actus ad Deum, et recessus a peccato Deum amando, et peccatum auerando.

Resp. 5°. In actu contritionis per eandem tendentiam realiter tendit in Deum et peccatum non est ratio cuius potius dicitur amor Dei et odium peccati, quam amor peccati et odium Dei: sed hoc est absurdum: ego. Neg. cony. cony. Ratio sufficiens potius est ipsa natura actus, qui est in actu

et essentialiter amor seu tendentia persequuntur Dei, et odium seu tendentia aversationis peccati et
per hoc differt essentialiter ab alio actu, qui est odium Dei, et amor peccati. Ad hoc autem de alio
concessionis concipiatur amor Dei, et odium peccati non requiritur ut alio modo realiter seu tendentia
realiter distincta attingat Deum, quam attingit peccatum, sed sufficit, quod utrumque attingat alio, quam
eandem attingere aliter actus, qui est odium Dei, et amor peccati.

Quest. 6. Ergo de actu concessionis dicitur quod est amor Dei, et non sit odium Dei, sed dicitur
non esse Dei est aperta contradictio, et non minor quam esse saltem Deum non esse saltem Deum, ergo.
1. Fac saltem Deum esse carnalium odium, certe saltem esse carnalium non distinguuntur nec separantur quidem,
et tamen coniungere possunt contradictoria similibus et contrariis; vix enim dicitur carnalium odium, saltem
non est odium, atque esse et non esse odium est aperta contradictio. 2. Dist. cony. amor Dei et odium
non est Dei, in eodem sensu reali, neg. in sensu formali, id est amor Dei amor, et odium non est Dei odium
con. con. utrumque. Vero responsione non videtur, diximus enim iam esse Deum amorem, et non esse
Dei odium nullam involvere contradictionem.

Quest. 7. Odium concessionis non denominat deo habitum, sed dicitur ad quod non terminatur,
ergo si ad aliquid terminatur illud denominabit. Sed determinatur ad Deum; ergo Deum deno-
minat odio habitum. Satis videtur. 1. per. 1. cony. quia ubi negatio est causa negationis affirmati-
vi est causa affirmationis. 2. Neque dicitur realiter et simpliciter obiectum denominationis, ad quod ter-
minatur et simpliciter non terminatur; ergo dum ita terminatur ad aliquid obiectum, illud realiter
denominatur; sed supra ad verbum dicitur concessionis realiter et simpliciter terminatur ad Deum; ergo
nominat Deum odio habitum. 2. Homo qui non est ille neque eius pontifex; ergo qui est ille in
eo ipso est pontifex; obiectum quidem illatio, sed per ad reverentiam ratione perhiberi potest. 3. Obiectum
Ad hoc resp. Probationem illud non esse odium ubi negatio non est causa negationis unica; quod si
eum dicitur non terminatur ad Deum est causa quidem sufficiens, sed non unica, ut Deum non
denominat, per est enim ad Deum terminatur, et ipsum non denominatur odio habitum propter aliam
causam, nempe quia terminatur non aversationis, sed persequuntur.

Quest. 8. Odium denominat Deum odio habitum, dum terminatur ad ipsum ut odium est; id
ita terminatur actu concessionis; ergo dist. min. dum terminatur ut odium est Dei, con. ut odium
alterius dicitur, neg. maj. et dist. min. ut terminatur, id est ut odium Dei, neg. maj. ut odium peccati
con. min. et neg. con. Dicitur adhuc. Proponitur ista contritio est amor Dei, contritio est odium
eandem differunt generi illis Oculi amor et odium; ergo si illa dicitur idem significare et similitu-
tate distinctione, quae secunda ac prima preparatio debet esse deus. Quest. 9. Oculi illi etiam respice
ad reverentiam idem significare; ergo supra illa utraque preparatio in sensu reali debet unum
quod est ad eundem. Secunda, si dicitur illi amor ex odium additur obliquum Dei non idem sig-
nificant, quia odium peccati propter Deum significat amorem motum; propter quod odio habetur peccatum
nempe amor Dei; si vero id odium addatur obliquum Dei, tamen non amorem, sed odium Dei
significat, qui duo effectus cum tam diversi sint, non nisi perititer potest insperari quod idem
significent.

Constat, quatuor numerari solis, paginam 68, post 65, cuius qui. Quest.
10. con. con. Regula 9.

DISPUTATIO I.

De Univerſali in Communi.

Quid et quomodo ſit Univerſale? ^{ſectio 1.}

Univerſale in acceptu latiore et vulgaris ſignificat unum habere relationem ad multa. Sic Philoſophia naturalis, quae comprehendit res omniū naturalium cognitionem, dicitur et ſcientia Univerſalis. Ita quia in omni et ſicut quae in generaliſſimo effectu influunt dicuntur cauae Univerſales, ſeu Univerſales in cauſando. Tabula Geographica repraeſentat totum orbem dicitur Univerſalis in repraeſentando, ſicut quae genera ſignificat, ſic anima homo &c. eſt Univerſalis in ſignificando.

Secundum in preſenti tractatu ſtrictius nomen Univerſale, et eſt duplex. Univerſale in eſſendo, ſeu metaphyſicum, et Univerſale in predicando, ſeu Logiceum. Univerſale in eſſendo diffinitur a Logiceo. **A.** Unum aptum in ſe multis. Univerſale in predicando diffinitur Unum aptum predicari de multis, et quia quicquid aptum eſt trahi, eſt etiam aptum predicari, et itaq; deſinitione conſtat deſinitione communi. Univerſale eſt Unum aptum in eſſe et predicari de multis. Et in diſtinctionibus conſtat, quod Univerſale debet eſſe unum et multiplex, quali autem in reſpectu Univerſi et quod multipliciter, non eſt ita certum. Convenit autem inter auctores,

1. Quid debet eſſe Unum et multiplicitas in eadem ratione, ita ut una quae ratio, quae eſt una, ſi etiam multiplex, ſeu multiplex in ſingulis, ſicut natura divina non eſt Univerſalis, quia licet ſit una in multis, ſeu in multis perſonis, non tamen eſt una et multiplex in eadem ratione, eſt enim una in ratione naturae, et multiplex ſolum in ratione perſonae. **2.** Ratio, quae dicitur una, debet tota inhaere ſingulis, hinc civitas reſpectu unum civium, non eſt Univerſale, quia ratio Civitatis non inhaeret tota ſingulis civibus, ſed eorum collectioni: non enim dixerim eſt dicere, Petrus eſt Civitas, Paulus eſt Civitas &c. ſed Petrus, Paulus &c. ſunt omnia simul una civitas. **3.** Ratio illa, quae dicitur una, debet inhaere multis per identitatem, hinc anima homini non eſt Univerſalis, quia licet tota ſit in capite, tota in pede, et tota in ſingulis membris corporis, non tamen inhaeret illis membris per identitatem, ſed tantum per unionem ſubſtantivam.

Iſta tamen conditiones admittuntur ad omnibus ſere Philoſophis, et non ſunt arbitrarie. Sed peccato ſine propter quem Philoſophi conſiderant Univerſale, necesse eſt ſunt admittenda. Unum enim Philoſophorum agentium de Univerſali, eſt in claſſe diſtinctio obiecta particularia, de quibus ſingulis agere ſermonem, foret equi infinitum et ſuperfluum. Quando quidem ſcientia conſideramus multa particularia per modum Univerſi, ponunt ſimul eorum naturas et proprietas explicare, ita ut per talem applicationem, manifeſtetur ſingularum natura et proprietas. Sic e.g. dum in communi applicatur natura homini, inde cognoscitur natura Petri, Pauli, et reliquorum ſingularium, et hinc redditur ratio conditionum, quae ad Univerſale requiruntur.

1.º Si univiale non esset omnium et multiplex in eadem ratione, ratio illa, qua applicatur de omnibus simul, non converteret singulis, vel saltem non sufficienter indicaret, quod et quali ratio singularium esset; sic est eo quod applicetur natura divina, secundum quod commune est omnibus personis divinis, non sufficienter innoscatur particularitate singularium personarum. 2.º Si ista ratio impostata non inhaeret singulis, poterit cognosci ratio univialis, quin perfecte cognoscatur ratio singularium: sic, quia ratio civitati, non inhaeret toti singulis civibus, potest cognosci natura civitatis in genere, quin clare cognoscatur natura singularium civium. 3.º Nisi tota ratio impostata inhaeret singulis per identitatem, quod dicitur de ratione univiale, poterit fatum esse de singulis, non tantum verum, sed etiam simul unumquod. Sic multa verè affirmantur de anima, quae non possunt affirmari de membris corporis, quibus anima inhaeret, non tamen per identitatem.

SECTIO 2.º

Utrum dari possit Univ. scilicet a parte rei?

Quaestio haec praecipue instituitur de Univ. scilicet Merghitico. Quaeritur vero, utrum dari vel dari possit antecedenter ad quod intellectus aliquid obiectum in omnium et multiplex in eadem ratione, et tota ratio, quae dicitur una, in singulis per identitatem. Eodem autem modo, quo datur Univ. scilicet Merghitico, datur etiam Univ. scilicet Logicum; nam quodquod aptum est inhaere multo, potest necesse est de multo predicari. Circa Univ. scilicet a parte rei, quatuor sunt sententiae.

1.º est Platoni, qui (teste Christophoro 14. Metaph. c. 7.) contendit dari naturam aliquam Univ. scilicet, et exna, inexpressibilem et ingenerabilem, non vacante singularitate, de qua natura participant omnia singularia, sine immutatione tamen aliqua naturarum Univ. scilicet, nisi per se. Nisi tamen per accidens singularia. Et q. (dicit) consistere a parte rei aliquid quod est natura humana in anima, et natura Univ. scilicet, quae communicatur. Secus Paulus et reliqui homines per identitatem, unde quod datur in se est, natura humana acquirit naturam Univ. scilicet, et hanc posse amittere, quoniam datur dicitur esse. Ipsa tamen natura humana movet immutata et incorrupta, et in ea manet datur secundum eam naturam humanam, licet destruat secundum eam singularitatem. Huiusmodi naturam Univ. scilicet vocantur idem Platonicis, quae sunt Aristotelis, in se. Et eo in concilio Laterano, iuxta Clementem Magnanimum in regione da. Verum et Augustinus existimat Platonicam hoc naturam idem non intelligi aliud, quam exans rectum futurum tempore in mente divina. Si hoc se dicit datur, quem non negamus; si vero aliud datur.

Contra est 1.º Quia si datur datur, et tunc datur, identitatem cum aliqua natura Univ. scilicet, identitatem inter se, idem hoc si fallam, quia realiter distinguantur: ergo et tunc datur datur. Quae quae est illo principio, quae sunt eadem Univ. scilicet, sunt eadem inter se. Contra 2.º Si datur datur, et idem realiter cum illa natura Univ. scilicet, non poterit datur datur, vel datur, quin illa natura Univ. scilicet destruat, vel destruat, quod repugnat sententiae Platonicae, iuxta quam natura Univ. scilicet

nauf

ratio et incongruitas. Contra 5. Quia hoc est contra contributionem naturae externae et necessitatem requi-
sitae rationi et Fidei orthodoxae, quae docet Unionem Deum esse creaturam, et inexistens necessitatem.

2. **U**niversalia est Similitudo, in qua quos veritas illa, sicut Petrus dicitur: nam homo, vel Deus a-
nimal, distinguuntur formaliter ex natura rei ad unum, quia sicut Petrus dicitur nam individuum, et
Petrus. Explicatur enim y. A. A. minus individua habent. **U**niversalia rei: eadem formaliter naturam un-
am, quantum humana natura Petri realiter distinguatur a natura Pauli, tunc tamen ante qui menti dicitur
eodem formaliter natura. Hinc inferunt dari Universalia ex natura rei, quia datus natura humana
independentem ad intellectum realiter multiplex, et inexistens in multis realiter distinctis, et formaliter diversa
natura. Unde datus unius formaliter, et multipliciter realiter, quae sufficiunt ad universalia.

Contra est. **1.** Quia, si supra probavimus contra Similitudinem, omnium distinctionem esse realem,
nec datus independentem ad intellectum, nec unam partem, non est eodem modo, quod omni tollentur. **U**niversalia
sua habetur ante opus menti. Unde in natura humana **U**niversalia formaliter ex natura rei eadem inexistens
homini est eadem realiter in omnibus, quos est abundantum. **Contra 2.** Natura humana Petri non
distinguuntur ex natura rei ad eum Petrus, nec natura humana Pauli ad eum Paulus: ergo si naturae
humanae Petri et Pauli inter se indistinguishuntur formaliter ex natura rei, Petrus et Paulus indistinguishuntur
formaliter ex natura rei: ergo nulla est multipliciter formaliter, et inexistens inter Petrum et Paulum,
quod unum est abundantum. **Contra 3.** Natura humana Petri est formaliter et ad inexistens natura hu-
mana Pauli, nec haec natura: ergo formaliter distinguuntur, ad omnia alia natura humana: ergo non est for-
maliter eadem cum natura Pauli, ergo natura humana a parte rei non habet unitatem requiritam ad
universalia.

3. **C**ontraria est Fides, qui 1. 3. non explicam distinguuntur naturae Patrum. **U**niversalia naturae e-
ccliam esse, in quo natura unum contradicitur a singularitate. **U**niversalia inferunt, si contradicitur ad unum
et ad illam singularitatem, id est, ut sit in hoc vel illa individuo: et y. g. natura humana, utriusquam contradicitur
ad Petrum vel Paulum, est inferunt ut sit in Petro vel in Paulo. **U**niversalia est existentia realiter, in
quo Naturae, natura unum contradicitur unam indistentiam, et contradicitur ad aliquam singularitatem,
y. g. natura humana ad Petritatem. **3.** **S**tatus existentiae subjectivae, quando per actum intellectum a sin-
gularitatis praesentibus natura communi.

In primo statu natura est universalis, et in hoc ipso habere plures; et enim una, quia in hoc sta-
tu natura est plures per contractionem ad singularitatem; et enim ante habere plures, quia eadem est
contradictoria ad plures singularitatem. In secundo statu natura per se suam universalitatem est in se unum,
quae unitatem per contractionem contractionem. In tertio statu, unum recipit ad intellectum universalitatem, non in-
venit illam universalitatem, quam habuit in primo statu, quae erat universalitas a parte rei. **U**niversalia secun-
dum et tertium statum non accipit nisi hic **U**niversalia, in quibus per se datus datus ad naturam Patrum.

Impugnatio 1. quae si dicit, quod aliqua natura communi sit per tempora, etiam natura communi,
nisi accipit ad extensionem. **U**niversalia, et in se contradictoria, etiam datus naturam communi realiter existentem, an-
tequam perveniat ad statum existentiae realiter, qui, in se unum est, secundum statum: si vero datus datus per
natura communi est per unitatem naturae, quam natura communi, etiam in hoc statu existens, quia cum ea
datus

eodem sit natura communi, et natura contraria, non potest esse univ. regio. Impugnatio 2^a. Quia
 que sunt identificantur, et sic sunt identificantur, sed in hoc respectu natura communi, in
 eundem hanc identificantur cum singulari, ergo sunt identificantur, ergo nunquam est communis natura.

Impugnatio 3^a. Quia natura est contrarium, vel est eadem identifice in omnibus, vel distincte
 distincte, si sunt, utitur eadem individualitatem etiam in eodem, hinc, quod Fortia regat, et eadem
 alia natura, identificantur cum singulari realiter distincte, quod est impossibile. Si, ut dicitur, id est,
 si natura est contrarium, si in singulis realiter distincte, non potest habere illam identificationem, quia
 si distincte in singulis, nam non minus implicat est natura Pauli, prout est natura Pauli, quam est
 natura Petri de facto, vel postea sit natura Pauli.

Impugnatio 4^a. Quia omni re potest esse contrarium, quod est possibile, ergo si natura in statu contrarietatis
 est, non quam potest esse in statu contrarietatis realiter, erat vel communi omnino individuali, vel rationi individuali
 et communicatur, hinc, aut illi individuali, potest esse contrarium, quod est impossibile, vel individuali, sed hoc
 est impossibile, et jam supra ostendimus, ergo contrarium potest esse natura in statu contrarietatis realiter, non cum om
 ni re, vel individuali, ergo in statu contrarietatis, non debet esse contrarium a parte rei.

A. Sententia est adquisitionem, qui probat naturam a parte rei, et hoc, quod singularis, que, natura omnia
 habent multitudinem, sufficientem habere independentem ab intellectu, naturam similitudinis aut contrarietatis
 realiter, qualem datur inter se eundem, qualem, quod predicata, sententia, et inter se, dicitur, quod
 predicata, generaliter. Hinc, naturam similitudinis, naturam, quod similitudinem formalem, et amittunt cum, sufficientem
 ad universalem a parte rei, quia id, quod est realiter multiplex, denominatur, per hanc naturam, similitudinem
 unum. Sed contra est, quod dicitur, unum, unum, similitudinem est tota collectio individualium
 similitudinum, sed hoc tota collectio non est apta, in hunc modum, ita, et in unum, singulari, per identifi
 cationem, ergo tali natura non sufficit ad universalem a parte rei.

Concl.

Implicat Universalis a parte rei.

Prob. Ut dicitur universalis a parte rei, debet idem esse realiter, unum, et realiter multiplex, in
 eadem ratione, sed hoc est impossibile, et impossibile est universalis a parte rei. Prob. magis, quia
 unum, naturam in universalis, debet esse unum, naturam in hunc modum, sed unum, realiter, per identifi
 cationem, existens in pluribus realiter distincte, Prob. min. quia unum, et multiplex, in eadem ratione, g
 yonuntur, ad id, quod aliquid, est unum, et multiplex, in eadem ratione, et quod illud, esse unum,
 et non esse unum, esse multiplex, et non esse multiplex, eodem modo.

Sect. 3^a

Solventur Objectiones.

Obje. 1^a. pro Nature. Essentia rerum sunt necessaria et eterna, sed singularia non sunt nec con
 tingentia et temporaria, ergo essentia rerum distinguuntur ab illarum singularitate, ergo ab eterna
 existentia essentia, seu natura communis et universalis a singularitate sua parte. Conf. 1^a. Obje.
 tura necessitatem est immutabilis, sed singularia non sunt immutabilia, ergo singularia non sunt
 objecta scientiarum, ergo dantur natura universalis, que sunt objecta scientiarum. Conf. 2^a. Quia
 Sci

Deinde non agitur de singularibus: ergo singularia non sunt ipsarum affecta.

Ad hoc et huiusmodi objectiones facile responsio habetur est dicitur; nam essentia seu natura rerum sunt eodem modo eterna, necessaria, et immutabilia, quo sunt ipsa singularia, nam finitè et ita credo omnia præter Deum sunt contingencia; logicè et in prædicando æterna essent et necessaria, omnia illa prædicata, que non possunt discordare subiecto suo, præ singularia sunt sunt necessaria, quam ipsa prædicata. Hæc enim suppositio hic homo est Petrus, est tam necessaria rerum, quam illa, homo est animal rationale. Similiter objecta scientiarum sunt immutabilia phisice, logicè autem immutabilia; nam aliquid mutari phisice et illud aliter se habere reatitè; et hoc modo omnia, præter Deum, sunt mutabilia. Mutari autem logicè est, illud, quod fuit affirmabile, fieri non affirmabile de eodem subiecto, et hoc modo, natura singularium sunt immutabilia; nam venies prædicari possunt de eodem subiecto, dicentè: natura Petri est Petrus, natura Pauli est Paulus &c. Deniq; Objecta scientiarum, sunt necessaria singularia in se, sunt tamen immutabilia per conceptionem formativè providentem ad illorum singularitatem.

Obiect. 2^a. Utinam admirari naturam singularium multa prædicantur, quarum non est causa assignabilis: ergo admitti debent naturæ universali. Sed, aut, quæ non possunt assignari causæ naturæ et aliorum animalium, que prædicantur eis quædam. Neg. aut, quia phisicè illarum omnium causæ sufficiunt, et suo loco ostendimus. Deinde, si nulla alia causa esset assignabilis; oportet magis ad Deum recurrere, dicendo, illis effectus fieri immutari à solo Deo, quam admittenda eorum prædictorum naturæ impossibilia.

Obiect. 3^a. Deo. Perhibiti. Naturæ humane, que sunt in Petro et in Paulo, non distinguuntur formaliter ante quæ mentis: ergo sunt formativæ eadem naturæ ante quæ mentis. Cetero paria: quia inter distinctionem et individuationem non datur medium. Ad præ. 1^{am}. quia Petrus et Paulus non differunt quod naturam humanam: ergo non distinguuntur formativè, quod naturam humanam. Præ. 2^a. Quia iuxta Arist. titulum 1.7. Metaph. text. 31. eadem est ratio animalium in omnibus speciebus: ergo à pari eadem est ratio naturæ humane in omnibus individuis. Sed. 3^a. Quia, iuxta Arist. naturæ humane Petri et Pauli explicantur eadem definitione: ergo sunt omnia eademque natura.

Neg. aut. Etiam naturæ Petri et Pauli ante quæ mentis et à parte rei distinguuntur manifestè in definitione, que prædicantur naturæ, que interuenit, ad præ. 1^{am}. aut. dist. aut. non differunt numerice, sed non differunt omni modo, ante et neg. conseq. Oportet quod Petrus et Paulus numerice differant, et sequitur eorum naturæ sicè distinctæ. Et hæc autem, quod non aliter differant, quam numerice, tantum sequitur ex eis similit. Ad 2^{am} præ. resp. Ad istudem loqui de individuatione formativè seu intellectivè, que prædicantur illis naturæ, que explicantur velate ad eam commotivè, et hoc modo eadem est ratio naturæ humane in omnibus individuis. Ad 3^{am} resp. Et est, quod sequitur natura explicata eadem definitione, tantum sequitur, quod habent naturam similis eadem explicabilis seu eadem conceptione formativè providentem ad illorum singularitatem.

Objic. 2^a. Natura humana est ante opus mentis indistincta in se, et dicitur a quibusdam
 necesse non tantum: ego ante opus mentis est perfectio sua: ego est indistincta a parte rei. Sub.
 ant. Quia natura humana non est ante opus mentis individualis, cum aliqua natura non humana.
 Dist. tanq. Quia omnino determinatur in distictum in se, et dicitur a quibuslibet alio.

Dist. ant. ante opus mentis singula natura non indistincta in se, de conc. ante opus mentis est
 quae natura communis est indistincta in se, neg. sup. ant. Dist. tanq. ergo singula natura non est perfecte
 in se, conc. ego aliqua natura communis est perfecte in se, neg. tanq. et absolute, neg. nec ill. Ant. po
 mentis datur pluri naturae singulari quae non singulae habent suam individuationem, non tamen sunt in
 quibus indistinctae, quia illarum nulla est in se pluri, nam natura Petri est contra in se in se
 Petri, natura Pauli est contra Pauli. Datur quidem una collectio totius naturae humanae, quae
 est indistincta in se, collectio totius, et dicitur ad omnem aliam collectionem, adeo habet individuationem in natura
 collectiva. Sed hoc non sufficit ad individualitatem, quia collectio illa non consistit ex singulis naturis per indi
 vidualitatem.

Objic. 3^a. Ante opus mentis datur natura humana indistincta in se in Petro, vel Paulo, sed
 nulla natura singularis est ita indistincta; ego ante opus mentis datur aliqua natura, quae non est singularis:
 ego datur natura communis, seu individua. Antiqua patet, sub. tanq. Quia natura humana in se non
 capere non includit vel Petrum, vel Paulum: ego est indistincta in se in Petro, vel in Paulo.

Res. mag. ad part. dist. ant. natura humana in se non capere obiectum et propter est in se non indistincta
 Determinatam, vel Individuatam, neg. propter est in intellectu et in suo conceptu formali, conc. ant. et neg. tanq.
 Intel. quidem intellectus non est, et habet obiectum, ita cognoscere naturam singularem hominum in se non
 capere illo naturae humanae non apparet Determinatam, vel Individuatam, antedictam, tamen ad cognitionem nulla datur
 natura humana, quae non includat aliquam singularitatem, nam natura Petri essentialiter includit Determinatam
 et naturam Pauli Individuatam: unde nulla datur natura humana indistincta in se in Petro, vel in Paulo.

Res. Habet Deus hunc actum, ut crearet hominem, obiectum huius actus est aliqua natura
 humana: sed non est aliqua natura singularis: ego est aliqua natura communis. Res. per part.
 min. quia Deus potest creari hoc unum decretum, vel creando Decretum, vel Paulum, vel quantum
 hominem: ergo natura, quae est obiectum illius actus, non est natura singularis Petri, vel Pauli, vel
 tanq. Quia si Deus crearet eam naturam singularem Petri, vel Pauli, non crearetur
 unum decretum, creando naturam singularem. Dist. mag. obiectum illius actus est aliqua natura
 determinate cognita, neg. est omni natura humana indeterminate cognita, conc. mag. et dist. non.
 Sed non est aliqua natura determinate cognita, conc. non est aliqua natura singularis in se
 sed indeterminate cognita, neg. min. et tanq. Nec aliud est in se, quod dicitur, nam illud
 decretum habet pro obiecto omnium hominum indeterminate cognita, adeo equivoce dicitur: ut crea
 re, vel Petrum, vel Paulum, vel aliam quumlibet. In casu quumlibet eorum mandatur hoc
 questionem illud decretum, adeo, si, et contendit obiecto Deus per illum actum decretum con
 creare aliquam naturam, quae non est in se singularis, non crearetur illud decretum, nisi crearetur

sect. 1. An fieri possit universale per intellectum?

causat naturam, quæ non erit singulari quatuor est impossibile.
Obic. 1. Dico a parte rei et ante opus mentis unius specificæ, sed hoc unius sufficit ad
universale: ergo. **Res. maj.** Antequam unum tantum daretur unum similitudinis, quæ facta am-
eam propter intellectum abstractum per secula essentialia similia, et sic tribuuntur speciebus unum
eum specificam, impugnet dicunt, si tamen per similitudinem unam intelligant ad rem
ij similitudinem, conc. maj. et neg. min: supra enim ostendimus similitudinem unam
non sufficere ad universale a parte rei.

Obic. 2. sic Forneo. Antequam natura humana contrahatur ad plura individua, ponit ad
illa contracti: ergo erat universale a parte rei. **Res. ant.** quia natura humana de facie contractiva ad
multa individua: ergo pro pluri hatur sic contracti, nam ad actu ad potentiam inter se ipsa. **Res.**
consequi quia antequam natura contrahatur erat una, quæ nondum erat qualificata per actualem con-
tractionem, sed etiam erat acta indone mutis, quia erat contrahibili ad multa individua: ergo **Res.**
ant. si verum sit de natura singularibus, conc. si de natura aliqua communi, neg. sup. ant. et con-
cedi, quam actu existant, sed pro illo priori non addatur, aliqua natura communi, seu indifferens,
qualem supponit species, sed non potest.

Sectio 4^a

An fieri possit universale per intellectum?

Quid rei intellectus nec sua potentia non aliquid productum, quod vel ipsum sui, vel alteri tribuat esse uni-
versale a parte rei, uti supra ostendit jam dictum. Quæritur igitur, utrum illa species, quæ a parte rei
non sunt universale defectu unius ponit per cognitionem accipere talam similitudinem, seu
intentionalem, ut nihil universale per intellectum. **Negant** hoc Thomam, Aristoteles non dicit dari
universale, præter ipsa sua et contraria, sed hoc veritate facit relictum, quia non ipsi sunt actum
actus, sed species per illa significata sunt acta, et præcipue de pluri. Sic, quando dicitur
erit et homo, verum non est, quod dicitur sit illa res, seu contraria homo, sed quod sit species
significatum per illam vocem. **Nec** reperit, quod dicitur vel contraria rebus applicentur et consensant pluri-
bus, non enim applicentur et aliquid, quod intellectus, vel quod prædicatur de speciebus, sed si signum il-
lius, quod intellectus, et prædicatur. **Intervia** hæc reprobata, et nostra melius intelligitur.

Nota 1. Quæ, sicut intellectus representat idem species, hominem quæ, ad dicitur contraria, ita
illum representat, ut apparet dicitur a se ipsa, ad eundem modum foret intellectus comparari om-
ni homini cum aliquo contraria omnibus contraria, et ita representat sui aliquo uno contraria quæ sub
conceptu animal. Ut perfecte prædicatur a defectibus omnibus, ita et non apparet dicitur animal cog-
nitum sit rationale vel irrationale, hoc autem, dicitur an plura animalia? Sic cum dico animal
et verum dicitur ablu terminatur ad omne animal, ita tamen species dicitur representat, ut si illud
fuit non dicitur dicitur species sit realiter unum an multum. **Nota 2.** Species dicitur sic repræ-
sentatum, quando sit realiter et inveniatur multis, accipit in intellectu similitudinem quandam, præcipue dicitur
seu talem, quæ non potest prædicatur species dicitur unum, sed quæ representatur et cognoscitur, sed em-
mend

modo ac realis in unum. *Supponitur, ut*
Conclusio.

Dari potest univiale per intellectum.

Def. 1. Ponunt plura individua cognosci relate ad composita communia, per actum formaliter p[ro]cidentem ad omnibus illorum differentijs; ergo dari potest univiale p[er] intellectum. *Def. 2.* au- que ponunt omnia animalia cognosci relate ad sola sensationis, sub conceptu animalis, ita ut p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etatis ad illorum differentijs, cum specificis, tum individualibus; uno horum quod cognoscitur tantum relate ad composita communia, solum cognoscitur formaliter, secundum quod habent communi; ad e[ss]e t[ame]n actu necessari[um] p[ro]cidentis ad omnibus illorum differentijs. *Def. 3.* con- quia in isto casu dantur omnia requisita ad univiale per intellectum: nam p[ri]mo individua, quae cognoscuntur sunt realiter multa, adeo habent multipliciter requisitam: 2° patet, quod actu, per quem ita cognoscuntur multa p[ro]cidentis formaliter ad illorum multipliciter reos, sed hi om- nino existat in intellectu unitatem quandam formalem, et p[ro]cidentem. 3° Animalis conceptus p[ro]cidentem non aliter apparet intellectui, quam si op[er]e realiter unum animal, ad e[ss]e est intellectum p[ro]cidentem p[ro]cidentem in ratione animalis, secundum quam rationem est realiter multiplex a parte rei. Un- de est unum et multiplex in eadem ratione animalis.

1^a Nihil importatur formaliter per actum conceptionis animalis, nisi natura animalis, p[ro]cidentem p[ro]cidentem in rationali an[im]a in animalibus, item p[ro]cidentem in una p[er] multiplex, id natura ani- mali secundum totum, quod ita representatur formaliter intellectui, singulis animalibus per idem unum, nam singula animalia, sicut idem animalitatem, ergo natura animalis, p[ro]cidentem in una, est una p[er] in se, et p[ro]cidentem de p[ro]cidentem totum modo, quo requiritur ad univiale. Quod dicitur est de hoc conceptu animalis, eadem modo potest applicari, cuiusmodi conceptus communi representat in se cognita, ad illa tantum composita, quae sunt hi omnibus communia.

Obj. 1. Natura est intrinseca et essentialiter multiplex; ergo non potest fieri una p[er] intellectum, ergo nec univiale. *Def. conseq.* ergo non potest per intellectum fieri una intrinseca, conc[on]sistentem non potest fieri sine extrinseca, nec conc[on]sistentem, et ad hoc secundum illationem. De h[uius]modi cognita, sicut realiter multa, sicut univiale per intellectum, non requiritur ut habeat unitatem intrinsecam, sicut unum, sicut univiale a parte rei; sed sufficit, quod accipiant ab intellectu unitatem extrinsecam.

Def. 2. Unitas, quam accipiunt h[uius]modi cognita, et p[ro]cidentem intentionalis, multiplex, sicut una, habent ista h[uius]modi non est intentionalis, sed p[ro]cidentem realiter; ergo intellectus non facit ut h[uius]modi cog- nitum in unum et multiplex in eadem ratione. *Def. conseq.* ergo non facit, ut natura in una et multiplex in eadem ratione quod statum reo denominatur, conc[on]sistentem quod quum t[ame]n denominatur, sicut in ratione nat- urae humanae fiat univiale. Sufficit, quod sit una et multiplex in ratione, nec conc[on]sistentem. Et natura humanae fiat univiale. Sufficit, quod sit una et multiplex in ratione, nec conc[on]sistentem, sicut univiale, nam sicut tantum requiritur unitas, ut scilicet p[ro]cidentem de p[ro]cidentem per unum, sicut unum et multiplex in ratione.

Vide paginam 66.

Res. 9. Implicat cognitionem, unionem seu productionem terminari ad aliquem terminum vel
 objectum, quin illud denominet cognitionem, unionem, productionem: ergo implicat idem terminum ad Deum,
 quin Deum denominet odio habitum: Dist. aut. Implicat unionem & non denominationem unionem, si
 est pura unio, conc. si utcumque identifice alia predicata, ubi aut. implicat quod non denominet ge-
 neratice, conc. specificè et per illa alia predicata, neg. aut. et coneg. In sententiâ fluxuum actio calcu-
 lû formâ materiali est simul et productio formæ, et unio illius cum materia, in hæc vero senten-
 tiâ, productio terminatur ad materiam, quin illam denominet productam, sed tantum uniam. Sed
 licet formâ semper tribuat in genere denominationem propriam suo termino vel objecto, non tamen debet in
 quibus præstat denominationem specialem, qui continet. Sic cognitio, si diu simul denominat mysticam
 cognitionem, et cognitionem revelationis, non tamen ipsi præstat eandem denominationem, mysticam quippe
 denominatur cognitionem propriam aliud, et revelatio propriam se.

Sic etiam unio denominat formam informantem, materiam vero informatam, et non è converso,
 licet tam formam quam materiam denominet veri unio. Quid ergo unio in actu concisioni et
 præ affectu volentati denominet et Deum, et peccatum generis affectiva actum, licet singulariter
 Deum denominet amorem, et peccatum odio habitum. Nota, si alias explicet eadem formâ fluxus, cuius
 et unio præstat illi semper suam effectum formalem, quia non est æquivalente fluxus. Nota etiam
 volentatem posse denominari amantem et odio habitum, per actum concisioni, quia respectu directionis
 est capax tam primo tunc secunda denominationi, et vero nec Deum nec peccatum habet capacita-
 tem recipere simul denominationem amari et odio habitum respectu eisdem affectu.

Obj. 5. Voluntas amat et non intellectu, hic vero intelligit, et non volentat: ergo distinguuntur
 non realiter, ergo virtualiter. Neg. aut. si loquatur in actu reali, et sic quippe ratione nostra distin-
 guitur, et præcise intellectu à voluntate, unde loquutione illa debent intelligi in actu forma-
 li, in quo præcise præcise gratia. Res. Intellectus est præcise à voluntate. Sed à se ipso
 non est præcise: ergo magis identificatur secum ipso, quam cum voluntate, ergo ista distinguuntur
 virtualiter. Neg. aut. in actu reali, quia identice, et alibi diximus, non ad minus magis et minus in
 actu identitatis, nec est quod intellectu præcise à voluntate, et non à se ipso, quia idem præ-
 bat distinctionem rationi respectu voluntatis, et Deum respectu sui, quod libenter fatemur.

Obj. 6. Angelus excedit hominem non in ratione substantiæ, ergo in ratione perfectionis: ergo
 non existentiâ et perfectionem angelus datur. Oratio distinctio. Coneg. sunt legitime, magis tribu-
 ta, et minus videtur, quia substantia non est magis in minus. Neg. aut. in actu reali, in quo Ange-
 lus excedit hominem in ratione substantiæ, et omni substantia materia et perfectio. Licet enim substantia
 non recipiat magis et minus per abstractionem, sed substantiarum graduum, sicut qualitas, non illi recipitur, quod
 est substantia datur, et equale in perfectione.

Obj. 7. Si in requiritur abstractio ad respectum amari, et non est actu formali, et termino
 cogitatio et amari et terminatur, ergo sed cum amari, quam cogitatio formam terminari, sicut dicitur.

Uel. 3^a De Distinctio. form. ex nat. rei.

distinctione de nomine. *Seco* in contrariis, et *tertio* de quo. *Distinctionem non actum intelligi, sed quoniam actus.*
distinctionem formalis, quod fundam. non illud, quod non est in actu, quod quodammodo ad distinctionem rationis
rationalis. Et tunc hoc ita non facit equinivocum. Taliter contra distinctionem formalem, quod com-
muniter applicatur.

Conclusio
Non datur Distinctio Formalis ex natura rei.

Uel. 1^a Animal et rationale in homine non distinguuntur realiter, ergo non distinguuntur formaliter
ex natura rei. *Ante ad omnium com. quod com. Distingui realiter non aliud est, quam ante quodammodo et a*
parte rei inueniri non esse aliud, sed animal et rationale sunt a naturali formaliter cognoscitur, ante quod man-
tu et a parte rei non esse rationale, ergo distinguuntur realiter a naturali. Sub. imp. Quod aliud realiter non est aliud
quam actu esse a parte rei et esse in se independentes ad intellectum, ergo esse duo realiter, et a distinguuntur realiter non est aliud
quam esse et distinguuntur a parte rei ante quodammodo.

Uel. 2^a Animal et rationale distinguuntur realiter, si sunt in se distincti, dicitur animal non est rationale, et
distinguuntur formaliter ex natura rei hoc potest dici, ergo si distinguuntur via formaliter distinguuntur et rea-
liter. *Ante quod. 1^a Quia inueniri potest in actu quod aliud est eorum inueniri signum distinctionis realis. Uel. 2^a Quia*
distinctione in ipsum esse dicitur. Ant. tunc. 1^a Quia quod distinguuntur ex natura rei habent distinctionem directam, et
ergo habent essentia distinctionem, ergo essentia animalis non est essentia rationalis, et essentia animalis est et
essentia animalis, et essentia rationalis est ipsum rationale, ergo animal non est rationale. Uel. 2^a Natura animalis et
essentia rationalis hoc animal non distinguuntur ex natura rei ad hoc rationale, ergo si ita distinguuntur natura
animalis non est natura huius rationalis.

Uel. 3^a Distinctio non est realis, quia non inuenitur inter duas realitates, sed distinctio realis non est in se
realiter, sed inter duas formalitates, ergo distinctio realis non est realis. *Ante quod. Nam animalis est et realiter*
et essentia est et realiter, et essentia enim essentia realiter, ergo si distinguuntur ex natura rei non duo
essentia realia, ad se et duo realitates. Dicitur, ut supra dicitur, animal et rationale habent definitiones directas, ergo
habent essentia distinctionem. Sed essentia sunt realitates, ergo sunt realitates distinctas.

Uel. 4^a Si datur illa distinctio, quam tenentur scilicet datur distinctio quae formalis, ergo distinctio realis
ca non potest dici distinctio realis. *Ante quod. Si datur distinctio, quam tenentur scilicet, et quod est distinctio a sui pa-*
rentis, datur quidem ex natura rei distinctio formalis, quod non esse realis, sed essentia non tali distinctio est inueni-
tilis. Uel. 3^a Si animal et rationale non datur dependetia vel reparatio, aut alio signa distinctionis realis,
ergo non datur realis distinctio. Ant. tunc. Non enim concedo, quod illa distinguuntur realiter, sed quod realiter distin-
guentur, et datur distinctio formalis ex natura rei. Sed ex hoc quod in illa hypothesis, non datur omnia signa
distinctionis realis, hoc enim non apparet, quia quodammodo illi signa sufficienter eam continent.

Uel. 5^a Animal et rationale identificantur realiter, ergo continentur in omni quodammodo realiter, et sic quod
causa realiter animalis, quod est formaliter ex natura rei animalis, ergo est quodammodo reale rationale, quod est formaliter
ex natura rei animalis, ergo rationale non distinguuntur ad animalis formaliter ex natura rei. *Ante quod. potest*
esse, quia si animal habet aliquid quodammodo reale, quod non habet rationale, distinguuntur realiter eam,
datur illud quodammodo, sed non secundum omnia sua quodammodo. Uel. 4^a quia animal et rationale, et formaliter

Tract. 2. De Dist. Diss. 3^a De Dist. Inn. et Por. Sect. 3.

eo natura rei indifferens cum animal: ego habet hoc predicatum reale quod sit animal: formaliter, eo
natura rei.

Dist. 3^a: Omnia illi argumenta, que contra distinctionem procedunt non attenta. Hinc restat illud
mel et rationale, que sunt idem realiter. Quis dicitur ambidexterus, unde sequitur quod idem reale existit
et animal et non habet eodem modo reale, ut quibus dicitur animal, formaliter, rationale, et quibus
dicitur homo, quamvis esse personam, nam per distinctionem formalem dicitur ambidexter, que alio facit non per
aliam realiter indifferens. 5° Excipitur et Philosophus, que tunc proprie dicitur Philosophus, non enim indifferens per se
fructuaria, medium per unum inter et unum naturam est unum, namque interuenit distinctio realis, et formale, que
nam realiter illationem.

Dist. 4^a: Cuius distinctionis media tantum requiritur quod eodem realiter recipitur predicatum formale dicitur, sed haec non
expugnat, si formaliter distinguantur eo natura rei: ego eo distinctione media non requiritur aliqua expressio, sed
canon est primo. Ceterum est in mysterio N^o Trinitatis in quo eadem de predicata fundant adueniunt quod in
Ceterum, et sic. Nam sunt predicata reale, et realiter distincta, que non differunt, interdum adueniunt mysterio
illud dicitur explicari per unam distinctionem, quam constituit inter personam et essentiam. Contra est 2^a: Quod
nullum unquam Philosophus, quod dicitur, aliud intelligit per predicatum reale, quam illud predicatum, quod unum
habetur realiter existenti, et unum inoponenti ad intellectum. Unde hac differentia inter predicata reale, et
ita eo natura rei quod formale, et tunc ad unum situm. Et sic si hoc predicatum esse simile, esse distinctum
habere hanc essentiam, habere illam essentiam non sint predicata reale, nullam expugnat per predicatum, quod
eodem iure non recipitur esse reale.

Dist. 5^a: Quia si omnia que predicantur de formali dicitur sunt predicata formalia, etiam hoc esse non
se, prout non potest erant predicata formalia, de quibus dicitur in consideratione dicitur de personali dicitur
quantitas omnia se incommensurabilia recipi dicitur. Sic dicitur hoc predicatum implicare personalem dicitur
quod est unum distinctionem reale, namque illa alia predicata, cognoscit non cognoscit, esse unum non esse simile per
potest esse personalem quod ut hoc modo, sed illo modo, que separabiliter agentis recipit distinctionem realiter.

Dist. 6^a: Distinctio media est suspensa, ergo non est distinctio. Cuius patet, quia hoc distinctio est personalem
ceterum, magis distinctio dicitur. Dist. ant. quia se colligi potest eo dicitur, et ad hunc magis constabit eo dicitur, omnia dicitur
personalem distinctio, que dicitur ad habendam rem distinctionem, facit explicari per distinctionem realiter
distinctio.

Dist. 7^a: Distinctio media inveni ad explicandum mysterium N^o Trinitatis: ergo non est suspensa. Omnia
ant. neg. ant. quia quamvis demum illam distinctionem ad hoc inveniatur, potest tamen illud mysterium
nisi ea explicari per distinctionem rationis naturaliter. Dantur quamvis necessarii fuerit in illo mysterio non illa
dicitur ad hunc realiter creati, in quibus realiter inveniatur natura talis distinctionem. 2° Neg. ant. nam quia hoc distinc
tione inter personam et essentiam distinctam adhuc morantur idem realiter, ad hunc adhuc dicitur est eadem distinctio
realiter communicari, et non communicari realiter. Unde per hanc distinctionem non realiter illa apparet contra
dicitur. Deinde Constatum Trinitatem Sect. 2^a essentiam ad hypostasium rei personalem dicitur
ratione tantum, et actu intelligendi ad hunc non distinguuntur eo natura rei. Denique cum dicitur dicitur
esse distinctam omnino distinctioem dicitur inoponenti. Ad hunc huiusmodi distinctionem inter personalem
30

perfectio divina. Unde totum abest de hac distinctio colligatur ex mysterio vel est ex perfectione di-
vina ex parte divina equaliter quatenus gener in alio rebus solvuntur.

Sect. 4. Object. 5.

Object. 1. Rational ante quod intellectus non distinguitur formaliter a rationali, animal ante quod mensi con-
tinetur formaliter cum rationali: ego quod quod est formaliter animal est formaliter rationali. Sed hoc est explicitus
saltem, non totum est formaliter animal et nullo modo est rationali, ego animal ante quod mensi distinguitur forma-
liter a rationali. Dist. an. e. d. nullum animal ante quod mensi distinguitur formaliter a rationali, immo animal ante
quod mensi est cum formaliter cum rationali, conc. si aliquid animal ante quod mensi non distinguitur omne animalitate
sive formaliter rationali, neg. an. e. an. Animal in hunc ante quod mensi mai modo formaliter distinguitur a ratio-
nali, aliquid nunquam est vel realiter vel formaliter idem cum rationali: animal vero in homine i. tempore latere
habetur cum rationali, et perfectio non tam distinguitur ab ipso ante quod mensi.

Obj. 2. Animal ut sic ante quod mensi distinguitur formaliter a rationali ut sic, ego ante quod mensi omne
animal aliquid et animal in homine distinguitur formaliter a rationali. Obj. 3. ut ante quod mensi non dicitur
animal ut sic sed tantum omnia individua animalia, que sunt animal ut sic, per hoc quod experientia vel natura
generata animalis per actum formaliter procedentem ad illorum differentiam specificam.

Obj. 2. Ante quod mensi animalitas que est in homine simili est animalitati equi: sed homini ratio
nulla non est simili animalitati equi: ego animalitas et rationalitas homini distinguitur ante quod mensi, non radi-
caliter, ego formaliter ex natura rei. Dist. an. Animalitas in homine est perfectio, seu dogmate simili animalitas
in equo, que est in dogmate simili concors, et dist. min. Sed rationalitas in homine non est dogmate simili anima-
litate in equo concors, non est in dogmate simili, neg. min. e. concors. Cum animalitas et rationalitas in homine sive radi-
caliter non potest animalitas homini que aliter simili que eadem rationalitas ut eadem realiter simili.

Obj. 3. Rationalitas homini est dissimilis animalitati equi: ego non est simili. Dist. an. quia simili eadem
simili sunt gradibus propria, deus non potest comparari eadem concors. Disting. an. est dogmate dissimilis, ego, inae-
quale, concors, an. et neg. concors. Ad concors. ego. Similitudo nam et dissimilitudo tunc tantum opponitur, quando
sunt perfecta et abqueque, quod de multo investigatur eadem est illa, que cognoscitur eadem non apparet: si
simili, neg. an. quodam simili, nisi quatenus aliter habent ad comparata simili. Omnia illa, que habent omnia eae
comparata simili, sunt perfecte simili, et hoc similitudo necesse est tunc eadem dissimilitudinem, que vero habent
comparata aliqua eadem, et aliqua diversa, sunt imperfecte simili, dist. par in simili, et par in dissimili, aliquid hinc
mori similitudo necesse est comparatur cum aliquo dissimilitudine, sicut claris imperfecta includit aliquam similitudinem.
Cum itaque hinc habeat aliqua comparata dissimili, sensaciones in quibus concors cum equo, ubi vero quatenus
habentur in equo, nullius rationalis, hinc sequitur hominem esse hinc in multo, partem dissimili equo. Sed an-
tem dicitur de homine, aliter aliter in sensu reali de equo animalitate, et rationalitate, et comparata cum homine eadem
cuius que potest non realiter inaequale simili et inaequale dissimili animalitate equi. Neque illa in hoc
est contradictio, quia si attendimus similitudo et dissimilitudo tunc tantum opponitur, quando eadem aliter est
perfecta.

Obj. 4. Similitudo homini cum equo est homini inaequale: ego non debet explicari per aliquid comparatum.
Obj.

Arg. con. Nam illa similitudo consistit in rebus inanimatis, quoniam homo et equus habent id aliud
essentiam, videlicet ad rationem, aliter debent comparari nisi ad illud, et inanimatum.

Resp. 3^a. Quia aliter non comparantur similitudo nisi ad rationem ad comparata: ergo homo et equus com-
parantur ut similitudo quoad animalitatem, unde ad rationem ad comparata. Arg. con. Quia aliter non
sunt comparati ut similitudo, nisi ad rationem ad comparata, quia cognoscimus similitudo et intuitus, et comparantur
in illo predicato, quod cognoscitur immediate. Similitudo autem et equus non cognoscuntur esse animalibus nisi ratione
et per comparata, id est per similitudo quoad animalitatem, aliter non possunt comparari ut similitudo quoad animalitatem,
quia cognoscimus rationem ad illa comparata. Non ergo carere hominem et equum fore habere aliqua simi-
litudinem, quod possit immediate cognosci, aliter fore illa similitudo, quod referantur ad comparata.

Resp. 4^a. Si homo et equus similitudo quoad animalitatem et rationalitatem est perfectio in similitudo equo
et hoc est, et similitudo equo. Prob. maj. Quia similitudo communiter definitur convenientia in predicato: ergo si homo
conveniat cum equo in omnibus predicatis ad perfectio in similitudo equo. Concl. Secus et Secus non sunt similitudo, nec
eandem animalitatem et rationalitatem; differunt enim quoad predicata individualia: ergo si Secus et equus similitudo
quoad animalitatem et rationalitatem, tam est similitudo equo, quam Secus.

Arg. maj. arg. ad prob. con. Illa est perfectio similitudo, quae perfecte conveniunt in omnibus predicatis indi-
vidualibus, vel quae similitudo conveniunt in omnibus predicatis formalibus: aliter autem predicata formalia, quae con-
veniunt sicut non qualitercumque, respectu ad perfectio referantur ad comparata. Unde est aliqua de similitudo
Omnino perfecte similitudo, et conveniunt in omnibus predicatis formalibus, debent referre omnia eandem comparata. Quia
igitur omne predicatum reale, quod est in homine, sicut aliquid, similitudo, predicatum realium equi, non carere homine,
quod hominem et equum est perfecte similitudo, quae debent conveniunt in predicatis formalibus et respectu com-
parata. Ad hunc arg. con. Nam Secus et Secus secundum illa predicata sunt perfecte similitudo, et
equus et equus non sunt nisi imperfecte similitudo.

Resp. 5^a. Equus non habet rationalitatem; ergo homo secundum rationalitatem nullo modo est simi-
litudinem equo. Concl. Quia Angelus secundum rationalitatem est omnino dissimilitudo equo: ergo et homo est
multo dissimilitudo. Arg. con. Quia equus non habet rationalitatem, habet tamen animalitatem, quae est
incomparabile in similitudo rationalitatis realium, sed comparata cum animalitate. Ad hunc arg. con. Rationalitas
angelus non est realiter animalitas, sed non habet unde sit similitudo animalitati in equo.

Resp. 6^a. Quod ingenere Securus cui eam habet similitudo, quam ipse respicit in comparata de
L. Londa, et eadem similitudo Securi. Et nota sententia sequitur Securus mensi est dissimilitudo Securi
equo. Prob. eadem regula. Dissimilitudo Securi cum Securo, quam dissimilitudo Securi cum equo: ergo. Sed
Dissimilitudo Securi cum Securo, est major similitudo Securi cum equo; unde nota sententia. Dissimilitudo Securi
cum Securo est realiter eadem cum similitudo Securi cum equo: si ergo similitudo major est, debet esse et simi-
litudinem. Et ratio est, quia dissimilitudo, et dissimilitudo sunt unum et idem, tripliciter similitudo, scilicet
magis est esse, quam simul caret dissimilitudo, et sic major.

Hac nota et similitudo, quae facti possunt, ratio dicitur, quam captio autem ipse non arguuntur
apparet. Unde cum L. Securus, non impeditur modum referentem in formam ad similitudo respicit, per simi-
litudinem: sic nominem: dissimilitudo Securi cum Securo est major dissimilitudo Securi cum equo, sed
dissimilitudo

Quoniam cum Qualitate est negat diuinitatem. Quod cum simpliciter, tunc est negat maior
 neg. et eadem ratio ad cetera per; tunc ad ueritatem uel falsam formam remittit, uel potius dicitur
 eam in se non, et ueritatem sententiam, que enim dicitur. Quod cum est similitudinem est ratio rei cuius
 aliam, et tamen eodem modo in se militat argumentum, si comparatur ad diuinitatem. Quod et simpliciter ar.
 quoniam autem eodem modo militat contra omni sententiam, non tenemus nos scire, quam dicitur et
 uel.

Per. tamen negatio negationem, in cuius per. neg. ar. et ad hunc per. tunc neg. dist. min. diuinitatem
 Quod et Quod est ratio eadem cum similitudine. Quod et Quod est ratio eadem, uel tamen potius
 que similitudo est neg. et non Quod est, tunc uel. et dist. coneg. Debet tamen esse magis diuinitatem, et Quod
 eadem eodem, uel eadem potius, que dicitur similitudo, tunc si non Quod est, et si non uel. Quod est neg. ar.

Explicatur. Similitudo aut diuinitatem non dicitur magis aut minus nisi in ordine ad gradum, que dicitur
 uel Quod est. Si similitudo hominis cum floribus minor quam cum equo, quia per similitudinem tamen efficitur
 homo et floribus sunt duo prout, et uel. ar. dicitur aliam potius, efficitur per homo et uel. ar. dicitur
 similitudo, et conuersio diuinitatem hominis cum floribus, magis est quam cum equo, quia Quod est a floribus non
 de potius ratione, et tamen similitudo, et tamen autem. Quod est Quod est potius tamen.

Unde magis potius referre, que similitudo, et diuinitatem entitatis identitatem, si enim potius
 que diuinitatem Quod est, tunc potius, dicitur debet absolute minus similitudine. Ad accidit in similitudine
 Quod cum Quod, que uel. a Quod Quod est Quod est, cum tamen Quod similitudo dicitur in Quod
 et potius, tunc est essentiale. Tunc ad rationem aduocatur dicitur similitudinem, et diuinitatem
 Quod sunt conuersa, quod sunt minus et tamen, non uel. entitatis hoc est potius entitatis, que dicitur
 Quod et diuinitatem) sed etiam potius potius, que Quod est, et tamen, quod in se non uel. ar.
 Quod.

Quod inuiti: si eadem entitatem Quod est similitudo et diuinitatem eadem entitatem Quod, quomodo locum habet
 majoritas et minoritas? Uel quando diuinitatem est minor, et similitudo maior, si magis est eadem entitatem
 cum est potius fundamentum, quam est potius tamen? Quod. Sic idem est, que potius explicat majoritas uel
 minoritas diuinitatem non dicitur potius est entitatem potius inter que dicitur. Sed est potius
 potius, uel potius, que Quod est, et tamen. Tunc diuinitatem Quod cum Quod, et
 tamen Quod est a Quod Quod est, et hoc capite minus est, quam similitudo, que uel. in Quod
 tamen.

Quod tamen: eadem entitatem esse equalem minus et inquam dicitur contradictionem in se: et
 potius etiam eadem entitatem esse alteri similitudo, et diuinitatem. Ergo si animalium est similitudo, et ratio
 Quod similitudo non est ratio eadem entitatem. Communiter conuenit ar. et uel. con. Quod est, Quod est, que
 equalitate conuenit in similitudo. Et quod, neq. dicitur magis, aut minus: unde non potius in similitudo in equali-
 tate, et similitudo potius magis et minus potius, et debet semper minus diuinitatem, et potius
 supra dicitur.

Conferuntur ad doctrinam traditionem, distinguatur autem: esse equalem minus, et inquam eadem sen-

Quam conc. in dicto sermo est dicto capite, negant. et sub eod. dist. cony. Inequality et in-
qualiter respectu eisdem non sibi contradicunt. Si numeretur est dicto capite, est. equaliter per se lon-
gitudinem, et inequality per latitudinem. Si etiam homo dicitur per equaliter servitium, ac elephant,
quomodo est inequality nutritio; neque enim nutritur per homo dicitur ad modum elephantum,
sed tantum in nutritio eadem est causa servitium, tam in elephantum quam in hominem; sed quia illa
inequality denominatur est dicto capite, namque est servitium, vel effecta nutritio, quia dicitur est ad ef-
fectu servitium; ideo non pugnat cum equalitate, licet utriusque sit idem.

Pro chorimide dicitur, solere absolute coneri huius proportionum: homo non est similis ego in ratione.
titar, sola animalitas est ratio similitudinis cum ego, et similis. Ratio est, quia p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
procedunt in sermo p[ro]p[ri]a et formalis: et hoc rationale aut animal solent p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a h[ab]ere
capere animal, sicut rationale, qui p[ro]p[ri]a est, iuxta illud, res sicut concipimus, nominamus. Ergo
aut est ego dicitur, et explicat se loqui in sermo reali, et tunc sicut doctrina tradita. Placet
S. D. D. D.

Obj. 3°. Animal et rationale habent definitionem dicitur: ego distinguatur ex natura rei. Quod
ant. Quia animal definitur principium unionis, et rationale definitur principium variationis. Sed
cony. Quia animal et rationale non habent eandem naturam, sicut dicitur natura ex p[ro]p[ri]a ad em defi-
nitione. Neg. ant. ad p[ro]p[ri]a res. ista definitione in sermo reali ambo conueniunt animali, et animal natura
li; nam p[ro]p[ri]a explicat totam rationalitatem homini relate ad ista naturam; secunda totam ab-
te ad sola rationem; unde dicitur est definitio iniqua homini, et per se non definitus in sermo rea-
li, tum animal tum rationale.

Obj. 4°. Similitudo p[ro]p[ri]a ad speciem homini tanquam p[ro]p[ri]a a radio; ego ximilitudo p[ro]p[ri]a
nit estentia: ergo distinguatur ab euentio; sed non recte: ergo formaliter est natura rei. Secunda
requirit, quod ximilitudo realiter distinguatur ab euentio; nam sicut p[ro]p[ri]a se ipsum aut a se ipso
dicitur. 2° Neg. ant. Dependens realiter non inter ximilitudo euentiam, sed inter ximam et naturam,
sicut operationem eadem, quam ximam p[ro]p[ri]a; quia igitur homo, proximum dicitur rationalis, et
relate ad effectum secundarium, sicut dicitur ximilitudo, hinc quatenus est ximilitudo concipitur
ut dependens vel p[ro]p[ri]a per modum p[ro]p[ri]a metaphisica a se ipso, quatenus est rationalis.

Obj. 5° h[ab]et p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a dicitur in p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a dicitur, et distinctione
tuali, et dicitur aliqua, qua libentis omnium, quia ad ea p[ro]p[ri]a facti p[ro]p[ri]a dicitur.

relate ad effectum
proximum &c.

TRACTATUS 3°

DE UNIVERSALIBUS

tractatus hic incipit in pag. 10, seu introductionem Porphyrii, à quo in gratiam Chrys-
ti viri Paritij conceptus est. Dicitur autem introductione, quia ad reliquam Aristotelis Ethicam, p[ro]p[ri]a
significatio, ad categoriam p[ro]p[ri]a.

Vide paululum retroactis folijs. paginam sexagesima primam, post
fol. 57. ubi incipit Disput. 1^a

natura et per accidens.

Reſp. 2.^a Et ſi Univerſa natura ſit intentionali multiplicata tamen eſt realis: ergo non eſt per ſe ratio cui dicatur univerſale per intellectum quam eſt parte rei. Neg. conſeq. quia intellectus tribuit Univerſalem, ſufficit illud, quod eſt a parte rei, et quia intentionali formam, per quam particularia ſubiecta denominantur univerſale: ſicut ſicut agentia naturalia dicuntur causa communis, quomodo producant ſolam formam, ſic intellectus poſteſt dici causa Univerſali quia producit cognitionem, per quam ſubiecta denominantur univerſale. Deinde, licet Univerſali a parte rei, excludat dependentiam ab intellectu, Univerſale tamen per intellectum admittit aliquam dependentiam ab illo, qua erunt a parte rei.

Reſp. 3.^a Quando intellectus diligitur in ſtatu formaliter eandem entitatem intentionalem, Deum ſc. in animal, et rationale, ſicut De.^o datur Univerſa a parte rei, et multiplicata per intellectum: ergo in iſto cau datur Univerſale a parte rei. Neg. conſeq. quia Univerſa ille et multiplicata non ſunt in eadem ratione, non licet Deum, qui cognoscitur ſit realiter ſicut Deum, non tamen ſit per intellectum multiplex, in ratione Dei, nec aptus incluyre multu Deu, ſed multiplex formaliter aſſignati, quorum nulla eſt formaliter Deus: e contra vero, quando multi homines cognoscunt ſub conceptu homo, accipiunt ab intellectu ſimilitudinem ratione hominis, ſi natura humana, habent autem utriusque multiplicatam in eadem ratione, adeo in omni eadem ratione datur Univerſa et multiplicata.

Obſic. 2.^a Natura humana ſi eſt ſine non eſt Univerſali: ergo conſtituta Univerſali per cognitionem: ergo Univerſale eſt complexum ex natura cognita et cognitione. Sed he complexum non eſt actum incluyre aut predicari de multu: ergo tale complexum non eſt Univerſale. Omnis pro enim neg. ſec. ill. quomodo cognitio ſit forma, qua denominatur Univerſale, quum tamen Univerſale eſt ſolum ſubſectum denominatum: unde ſi Univerſale predicatur et non multu, ſufficit quod ſubſectum cognitum, poſſit incluyre et predicari de multu: ſic ſi parva dicuntur albu, non equi. vivat ſit forma denominari, ſicut albedo poſſit predicari de parva; ſed ſufficit, quod de parva poſſit affirmari ſubſectum, qua dicatur albu.

Reſp. Obſectum intellectu factentia Univerſale eſt natura a parte rei: ergo ſi illud obſectum ſit Univerſale, datur Univerſale a parte rei. Neg. conſeq. Quomodo obſectum illud, quod ſit Univerſale, datur a parte rei, non datur tamen Univerſale a parte rei: quia obſectum parva exiſtit a parte rei, non eſt Univerſale, ſed accipit ab intellectu et eſt tamen in ipſo intellectu Univerſale.

Obſic. 3.^a Omnis cognitio noſtra eſt ſingulari aliqui actu: ergo non poſſit obſectum eorum denominari Univerſale. Dat. ante. prob. conſeq. quia ſingulari et Univerſale tam opponuntur quam albedo et nigredo; ſed albedo non poſſit denominari quum obſectum ſingulari: ergo actu ſingulari non poſſit denominari obſectum Univerſale. Diff. ante. omnis cognitio noſtra eſt ſingulari unitati ſive in ſeſe, conc. eſt ſingulari in reſp. eſſendo, neg. ante. et conſeq. Sed parte, neg. conſeq. Albu albedo et nigredo ita opponuntur, ſi albedo nullo modo ſit nigredo; ſingulari vero et Univerſale non ita op-

opponatur, quin ille actus, qui est entitatis singularis, possit esse obiectum, seu in appren-
tando universalis, quod sufficit et determinat unum obiectum universale.

Resp. Cognitio per se, per quam fit universale representat naturam universalem; ergo
ille cognitio representat eam ipsam. Prob. tomaj: quia si non foret representati per se actu,
quin representetur albedo, per quam parvi est albus, sic non foret representati natura univer-
sali, quin representetur cognitio, per quam est universalis. Dist. aut. Illa cognitio representat
naturam universalem capere, non ita et representando, faciat eam universalem, ant: represen-
tat naturam universalem, signate, non ita et reflecti cognoscatur esse natura universalis, su-
ant et conseq. Unum cognoscere cognoscit aliquid obiectum cognoscit, non tamen sine cognos-
citur cognoscere eam cognitionem; quia hoc tantum requiritur, quando signate et reflecti
representatur obiectum et cognitio. Ad eundem modum, qui facit universale, licet si cogno-
scit naturam, qua fit universale, et ita illam cognoscit et per ipsam cognitionem fit universale;
non tamen cognoscit obiectum unum et universale, alioquin non requiritur et cognoscit ipsam
cognitionem, nec aliud probat ratio à paritate sumpta; nam parvi, qui est albus, potest cognosci
quin cognoscatur albedo, licet non possit cognosci et albus, nisi albedo cognoscatur.

Obic. 2^a. Intellectus facit universale, si cognoscit obiectum et unum, vel et non unum,
sed quod quid dicitur, non fit universale; ergo. Prob. maj: quia unum et non unum opponitur con-
tradictione; ergo non datur medium. Prob. min: quia si intellectu cognoscatur obiectum, et non
unum, producit actum factum, si vero cognoscatur et non unum, cognoscatur et multiplex; ergo
non existit obiecto cognitio unitatem; ergo non facit universale. Neg. maj. Ad prob. sup.
quod quantum inter unum et non unum non datur medium reale, datur tamen intentionalis et
per se; nam intellectus potest ab obiecto prescindere ita et non cognoscatur obiectum et non
unum, neq; et non unum; sic tres animal et non animal non datur medium, intellectus tamen
potest ab obiecto prescindere ita et obiectum cognoscitur neq; apparet esse animal, neq; apparet
se non animal.

Resp. Si intellectu prescindat ab unitate obiecti cognitio non dabitur unius cognitio ad
universale; ergo si ita prescindat, non facit universale. Neg. ant. Unitas per se, qua respicitur et
sufficit ad universale consistit in hoc, quod intellectus nec representat partem obiecti, nec unitatem,
nec illam partem excludat representando multipliciter; sed ita cognoscatur multa sub conceptu
communi, et relative ad communitatem communitatis, et illa multa, non aliter appaerant in hoc conceptu, quam
si realiter essent unum.

Obic. 3^a. Materialis imago est tam tribuit omnibus et similibus unitatem quam imago in-
tellectuali, cui cognitio est eadem tribuit unitatem; ergo tam fit universale per illam imaginem
materiam, quam per cognitionem; ergo vel potest esse universale à parte rei, vel non potest fieri
per intellectum. Prob. ant: quia cognitio talis tribuit omni unitatem, quia ea omnia simul re-
spondent, et non representat unum magis, quam aliud, sed materialis imago idem representat; ergo.

1°. Neg. ant. ad prob. neg. maj.; nam hic concepi omnia ora in ſimul representant omnia
 et non magis representant unum quam aliud; non tamen tribuit ſubjectis representati omnia
 tam ſufficientem ad Univerſale; quia in illa representatione apparet formaliter multiplicata. Cog
 nitio ſpecifica tribuit ſubjectis unum univ. quia, precipitando ad differentij individua, ſubjecta
 multa ita confundit, ut non appareat multiplicitas actu, adeoq; facti ut non sint multa ſubjecta
 intellectui cognoscenti, sed unum univ. percipiunt. Hoc autem non prestat imago materialis;
 nam ſibi representat multa, nec potest intelligi, quomodo ſpiciantur a multiplicitate nam multa ap
 paret ſibi representati et multa a parte rei, non est aliud, quam esse realiter multa, et esse re
 presentata.

2°. Omittendo reliqua, neg. de illi; quia licet demum univ. illam, que habetur per ima
 ginem materialem, esse equalem illi, que habetur per intellectum non inde sequitur dari univ.
 ſale a parte rei; nam ad hoc requiritur univ. intrinseca ipsi ſubjectis, que sunt realiter multa; et
 nita autem, que habetur per imaginem materialem tam est extrinseca ſubjectis representati, quam
 illa, que habetur per intellectum.

Sectio. 3.

Per qualem actum fieri possit Univerſale?

Concl. 1^oUniverſale potest fieri per actum indefini
 tum.

Prob. Actus indefinitus, qualis est, qui correspondet termino communi affecto nullo signo quan
 titatis, ſig. homo, animal, equus &c. perfecte precipitatur a singularitate, et multiplicitate sui
 ſubjecti; et nihil attingit formaliter nisi quod aptum est in ſig. et predicari de ſingulis; ergo
 actus indefinitus sufficit ad faciendum univ. Prob. ant. quia hic actus, homo ſig. ita repre
 ſentat omni homini, ut si illius actus precipere non appareat unum ſubjectum cognitum, si v.
 nus vel multi homini; et quod quod realiter in isto conceptu potest precipere predicari de quovis homine.

Concl. 2°

Univerſale non potest fieri nisi per actum indefinitum.

Prob. 1°. Non potest univ. fieri per actum ſingularem, talem, ſig. hic homo, aut iste
 homo; quia huiusmodi actus representant naturam ſingularem, que non est apta in ſig. sui ſubi
 ſubjecto, adeoq; talis conceptus non ponunt affirmari de pluribus.

Non potest fieri per actus formaliter imperantes multipliciter, qualis sunt hi, multi
 Romine, omni equi, decem Deonis, hic et ille homo; quia omni hi actus formaliter represen
 tant multa, adeoq; totum ſubjectum non est aptum in ſig. ſingulari.

3°. Fieri non potest per actum diſjunctivum qualis est hic, vel ille, homo, nec per particularem

aliqui homo, quia illi actus supponitur formaliter pro uno determinato, licet inde examinari non
 mereant. Unde illorum obiectum est, aequaliter singulari, de quo in praesentibus indigne plerisque
 quod obiectum, pro se representatur per sonatum, ut scilicet affirmabile de singulari distributio.
 obiectum vero ad se facienti universale, debet esse affirmabile de multis examinandi ^{aliqui} _{collective}
 rei, dicendo e.g. Ferrus est homo, Paulus est homo &c.

Obijc. 1.º. Isti conceptus multitudinis, civitatis, civitatis &c. representant multipliciter et unitatem
 et tamen sunt conceptus universales: ergo ad universale non requiritur, ut cognitio procedat a
 multipliciter et unitate. Dist. ant. Isti conceptus representant multipliciter et unitatem istius
 rationis, quod sit universale, neg. representant multipliciter et unitatem, quia continentur sub
 illo ratione, ant. ant. et sub eod. dist. con. sed neg. conseq. Quia id significat quidem colle-
 ctivam multitudinem unitatem, et civitas significat collectionem multorum civitatum, ut ex deo
 actu procedit a multipliciter et unitate ipsarum collectionum, non enim apparet secum esse
 na collectio vel plures; et totum, quod representat hic conceptus multitudo vel hic conceptus civitas,
 eodem modo inest singulari illi collectionibus. Similiter civitas procedit secum datur unitatem
 plures unitates, quod sufficit ad universale.

Resp. Quum non possit procedere ad unitatem, sed unum est conceptus u-
 niversali: ergo potest esse conceptus universalis, non procedens ad unitatem. Dist. maj. non potest
 unum procedere ad unitatem signari cognitio, con. ad unitatem exercere cognitio, neg. maj. et con-
 min. dist. conseq. ergo potest esse conceptus universalis non procedens ad unitatem signari cognitio,
 con. non procedens ad unitatem exercere cognitio, neg. conseq. Sed hunc conceptum unum cog-
 noscitur unitati signari, quia sit opposita mentio unitatis; non tamen exercitur exercere, quia
 conceptus ille procedit unum datur una unitati, vel plures unitates, id est, procedit ad unitatem
 et multipliciter unitati signari cognitio.

Obijc. 2.º. Actus indefinitus, homo aequivaler huic disjunctivo, hic vel ille homo, vel
 huic copulativo, hic & ille homo: ergo si actus formaliter disjunctivo, vel copulativo non facit
 universale, negat illud facit actus indefinitus. Dist. ant. aequivaler quoad modum representandi in
 unum obiectum, neg. quoad ipsum obiectum representatum per ant. et neg. conseq. Unum illi
 actu realiter examinatur ad plura obiecta, adeo aequivaler quoad obiectum representatum, dis-
 ferunt tamen in modo representandi unum obiectum; nam actus disjunctivo, et copulativo tra-
 obiectum representant, et in illis relevat formaliter pluralitas, actu vero indefinitus non obiectum
 representat, et quando naturaliter imitatur pluralitas propter eadem pluralitatem obiecti, non
 tamen formaliter relevat in ipso actu illa pluralitas reali. Pluralitas autem, quae tantum importat
 tur et non relevat in ipso actu, non dicitur universalitas.

Obijc. 3.º. Isti conceptus aliquis homo est universalis: ergo est universalis. Sed si conceptus
 per

particulari: ergo per unquam particularem fieri potest Univerf. Neg. ant. Nam conceptus ille fignificat aliquid obiectum determinatum indeterminate enumerandum; Unde a quibus applicatur Petro, Paulo et alij individuis, et suo loco ostendemus.

Repl. Aliquid est genus entis: ergo Univerf. continet omni entis. Conc. locum. Aliquid ut est possessio entis meo fignificat, cum ponatur egera causa, pignificat vero Unum in illa, ut etiam aliquid, vel plura aliqua, adeoq; aliquid ut est genus entis est Univerf. et univerfale. Sed nego, quod in hoc sensu accipitur in illo conceptu aliquis homo, vel in illo alio actu particulari; eo ipfo enim, quod actus sit particularis pignificat suo modo tantum.

Objic. 2. Univerfale definitur Unum agrum inique multi; ergo ex conceptu suo formale importat pluralitatem: ergo pluralitas relucens in conceptu non impedit, ne conceptus sit Univerfalis. Diff. conseq; ergo Univerfale Unumquam reflexe et secundo intentionali ter importat pluralitatem, conc. Unumquam directe et primo intentionali ter, neg. conseq. et absolute neg. nec illi: quando elicito hunc actum homo operari et directe facio Univerfale, in quo neg. relucet Unum, ut multiplia naturae humanae. Si vero reflexe super illum actum elicitorum, sic reflexe non video quod sit Unum agrum inique multi, adeoq; non quod sit genere Univerfali deus realiter multiplicitate. Sed hic actus reflexe non facio Univerfali, sed solum contemplantur Univerfale per se Unum ad alio actu pignificante.

Repl. 1. Reflexe super illum actum homo video, quod reperitur plura; ergo in illo actu relucet pluralitas. Dub. ant: quia alius non videtur illum actum esse Univerfalem. Dub. con: quia nihil copronitur ex actu, quod non relucet formaliter in ipso actu, et ad hanc causam reflexe super illum actum Ferrus est animal, non inde video Deum esse rationale, quia mentis natura non relucet, qui non importatur explicite in illo actu. Diff. ant. Video, quod reperitur plura, et hoc video si Unum actus pignificat, neg: et hoc video, quia actus est indefinitus et aliunde et cetero pignificat homines esse possibile, conc. ant. et neg. conseq. Dum reflexe super illum actum homo, video, quod ille actus sit indefinitus, adeoq; quod realiter examinatus ad plura hominum, quia aliunde non plura esse possibile, ideo agnosco actum esse Univerfalem.

Repl. 2. Intellectu facio Univerfale excludit Univerfalem et multiplicitatem: ergo cognoscit Univerfalem et multiplicitatem. Dub. conseq. Quia intellectu nihil potest excludere quod non cognoscitur. Diff. ant. intellectu ponitur excludit Univerfalem et multiplicitatem, neg: illa excludit pignificat, conc. ant. et neg. conseq. Ad prob. resp. intellectum nihil excludere pignificat et cognoscit, quod non cognoscitur; potest vero pignificat excludere illud, quod non cognoscitur, in eo pignificat, quod aliquando non cognoscitur explicite illud excluditur pignificat: sic, qui cognoscit animal explicite, eo ipfo, quod non explicite cognoscit rationale, excludit rationale pignificat.

Repl. 3. Intellectu facio Univerfale cognoscit, seu attingit plura et Univerfale: ergo illa attingit et plura: ergo non pignificat in pluralitate. Ant. pot. quia nisi obiecta Univerfale aliquando

similia, non potest ab illis abstracti ratio mixta et mixta. Prob. con. quia similitudo est
 conceptus relatus, et refertur unum ad aliud: ergo non potest cognosci similitudo quin cognosca-
 tur unum et aliud. Distinguitur. attingit plura de similia, si ly et solam significat simi-
 litudinem esse conditionem requiritam, et intellectu talimodo attingat suum obiectum, concipi-
 ly et importat similitudinem esse obiectum cognitum ab intellectu faciente universale, quod
 aut. et conseq. Q. y. est aliquando mixta reduplicat super conditionem requiritam, et presen-
 tia tali modo terdat in suum obiectum: sic cum dicit bonum amatum et cognitum, non
 seu non est, quod ipsa cognitio amatur, sed quod obiectum ipsum non potest amari nisi per
 dat aliqua illius cognitio. Sic in nostro casu ly et significat similitudinem requiri et condi-
 tionem, quod si non daretur, non posset plura cognoscere de idem connotatum, de quo
 potest ad huiusmodi abstracti. Una ratio quidam communis, quae necessario requiritur ad uni-
 versale; non tamen necessarium est, et illa similitudo cognoscatur explicitè per actum, quo
 fit universale.

Sectio. 6.

Quodnam est obiectum actus facientis universale?

Aliqui dicunt obiectum actus universalitatis esse ideam quoddam, seu quandam imaginem ad
 intellectu confictam ad similitudinem obiecti cogniti. Sed contra est. 1. quia videtur de
 rum dicitur quod intellectu per hunc conceptum homo, non apprehendat ex parte obiecti
 aliquid, quod dicitur est homo; sed naturam hominis imaginem confictam. Contra est. 2. quia
 illud ideam, seu imaginem hominis non inest materi, nisi illi uni homini, nisi potest de illa
 homine cum veritate predicari: ergo cognoscendo tale ideam non potest fieri universale.

Dicitur. Actus universalitatis, sic. q. homo, representat naturam omnibus identici commu-
 nem; sed opera intellectum non datur naturam omnibus identici communi: ergo ille actus re-
 presentat naturam, quae non datur opera intellectum: ergo representat imaginem naturae ad intel-
 lectu confictam. Neg. mag. actus ille non representat aliquam naturam, quae sit omnibus id-
 entici communi, tali enim natura est impossibile; sed representat omnem naturam particu-
 larem, ita ut non aliter appareat intellectui, quam si esset una natura, omnibus identici com-
 muni.

Alij dicunt obiectum actus facientis universalitatis, sicut q. homo, esse naturam communem
 obiectivam praecipuam ad omnibus differentij, sed hoc verum est sufficienter repositum. Quia
 gra dicitur, ubi ostendimus praecipuam obiectivam esse impossibile. Illi itaque repositi, ut
 Concl.

Obiectum actus facientis universale sunt ipsa singularia.

Prob. Illud est obiectum actus facientis universale, quod per illum actum cognoscitur et denomi-
 natur. Quum actum inhaere multis, sed omnia singularia, quibus consistit conceptus universalis, per illum
 cog-

cognoscitur et determinatur. Etiam apertum intelligitur multum: ergo omnia singularia sunt obiectum ac-
tû facientis Univerfali. *Prob. maj.* nam obiectum actû est illud necessario quod per actum cognoscitur.
Ergo min. quia intellectu cognoscitur singularia adesse ad communitatem communem de illi forma con-
tinetur Univerfalem.

Concl. Lex hanc actum Univerfalem homo cognoscitur aliqui homo: ergo aliqui homo
est obiectum illius actû; sed non est pars tota cuius Unu, quam alius homo vult illius obiectum:
ergo omni homo est obiectum illius actû. *Prob. maj.* quia ille actus homo nihil representat quod
equaliter non conveniat omni homini: ergo non representat Unum per alio. *Prob. min.* quod est
est illum actum cognoscitur dominem per communitatem communem omni homini; sed per communitatem commu-
nem non facit Unu cognosci per alio: ergo, qui elicit istum actum equaliter cognoscitur omni ho-
mine.

Obic. 1. Obiectum actû Univerfali debet totum indigne Singuli. *Arg.* obiectum huius actû
homo debet totum indigne Petri, et totum indigne Paulo. Sed omnia singularia vni omni ho-
mine non sunt in Singuli: ergo omnia singularia non sunt obiectum actû Univerfali. *Prob. maj.*
Prob. maj. quia obiectum actû Univerfali est id quod fit et determinatur Univerfali, sed quod fit vni
determinatur Univerfali est Unum apertum indigne multum: ergo etiam obiectum actû Univerfali.
Prob. maj. obiectum actû Univerfali debet totum indigne Singuli totalitate obiectiva, vni secundum co-
tum, quod dicitur realiter, *Prob. maj.* totalitate formali, et secundum totum, quod importat formaliter, *Prob.*
Prob. maj. per dist. min. sed omnia singularia, vni omni homini non sunt in Singuli secundum co-
tum, quod dicunt omni realiter, vni totalitate obiectiva, conc: secundum totum, quod importatur for-
maliter, vni totalitate formali et intentionali, *Prob. min.* et *concl.* Omnia singularia secundum
quod sunt realiter, vni totalitate obiectiva important collectionem adequatam singularium, *Prob.*
omnium hominum: patet. *Prob. min.* quod tota hæc collectio non potest esse in Singuli, nec hæc responsio
ad Univerfali per intellectum; nam obiectum actû Univerfali totalitate formali tantum dicitur illud
quod velat formaliter in ipso conceptu Univerfali, si in hoc conceptu homo, id est tantum dicitur na-
turam humanam percipiendo an sit hæc vel illa, una vel multiplex natura. Obic. igitur he-
berum natura humana, vni omni vni, et in Petri, vni multiplex vni, et in multum hominibus, habe-
tur obiectum actû Univerfali, et quidem totum totalitate formali: et hinc colligi potest responsio
ad *prob. maj.*

Obic. 2. Omnia sunt obiectum actû facientis Univerfali: hic actus, ens, representatio
Deum, et omnia, que nullo modo continentur in Deo: ergo actus ille erit comprehensivus Dei. *Prob. maj.*
quia quodquid in Deo continentur habet rationem entis. *Prob. min.* representabit Deum, et omnia in Deo
contenta. *Prob. min.* quod ratione entis, conc: illa representabit omni modo, quod possunt representari, *Prob. min.*
Hi non comprehenditur, nisi epohorizatur tota etiam cognoscibilis, id est, nisi cognoscatur omni ratione, quæ
est cognoscibilis.

Obic. 3.

Obje. 3°. Si unum tantum individuum. Sg. Lexi, cognoscatur sub hoc conceptu. non fieri univocali: ergo si fiat univocali non est necessarium et cognoscatur omnia univocalia. Prob. aut. quia in ista cognitione habetur multipliciter significata, non enim apparet sexum obiectum esse cognitum. ut realiter unum, an realiter multum. Deinde habetur omnia realia, quia ex hypothese cognoscitur sola Lexi: ergo habentur omnia requirunt ad univocali.

1°. Neg. aut. quia illa natura particulari Lexi Sg. quae cognoscitur requiritur. cum essentiali Subiecti, quod respicitur ad univocali a parte rei, neg. realitate formalis, quae respicitur cognitioni volam naturam Lexi quae non potest inhære nisi soli Lexi, alioquin dicitur univocali per intellectum. Ita prob. neg. aut. quia ad multipliciter significatam non sufficit, quod obiectum non representetur fortiter se unum, sed in eo requiritur talis representatio, et obiectum apparet quod esse multipliciter. 2°. Neg. rursus aut. nam impossibile est, et aliquid conceptu communi representet unum tantum individuum, quod pignus necessario representat omnia, quia contenti illi conceptu. Sic ille conceptus homo necessario representat omnia homines, nam qui istum conceptum elicit cogitavit hominum per connotata sui termini communia aliorum non potest cogitare unum hominem.

Sectio 7^a

Ut unum univocali retineat univocalitatem in actuali predicatione?

Univocali metaphisicum est ad idem unum aptum inhære multis. Unde necessarium est quod unum unum aptum predicari de multis; nam quod quod inhære rei habet aptitudinem unam univocalitatem, sicut est aptum quodammodo de illa se affirmari. Quia Lexi nihil affirmatur, quia per appellationem significationem expressatur consentaneam Subiecti, hinc oritur concordantia, nam univocali bene cognoscitur et convenientem Subiecti univocali. Ratio dubitandi est, quia Subiectum univocali univocali late patet, quem predicatum univocali, omne videtur, quod predicatum univocali non potest consentaneam univocali univocali, adeo nec potest de illo predicari, sed quod in ista predicatione est univocali ad significandam illam tantum naturam, quae realiter inhære Subiecti. Sic amicus unam univocalitatem. Questio hoc procedit de predicatione in qua Subiectum vel est univocali univocali. Unus est homo vel unum univocali late patet suo predicato, et homo est animal. Nam, si Subiectum est univocali, et ego late patet ac predicatione, et in his propositionibus homo est animal vari. neta, Deo est regibile, non est ratio dicendi, quod predicatum univocali a suo Subiecto.

Concl.

Univocali potest retinere unam univocalitatem in actuali predicatione, etiam de Subiecto univocali.

Lexi.

Prob. Natura humana facta univocali, est personae predicatio de Lexi: ergo potest retinere unam univocalitatem.

¶ Insuperiusse predicari de Petro. Prob. ant. Conceptus Universalis homo, nihil imperat formaliter, quod non impedit. Itaque: ergo non est cur conagruilla universalis non possit predicari de Petro. Conf. Intellectus apprehenderet hos duo terminos Petrus et homo, conagruiter conparatus, scilicet quod nihil mutuo conveniant et quod nihil responderet in hoc conceptu homo, quod non minus idem significat huius termino Petrus: ergo potest affirmari haec predicatum homo de hoc subjecto Petrus eo modo, quo representatur in apprehensione. Sed in apprehensione ita representatur, ut sit conceptus Universalis: ergo potest ita affirmari, ut sit in ipso predicacione conceptus etiam Universalis.

¶ Prob. 2. In hac propositione Petrus est homo, non affirmatur de Petro omnia naturalia per alia nec sua per plures: ergo predicatum illud homo perfelle respondit a singularitate, eorum, officiate naturae humanae: ergo retinet suam Universalitatem. Prob. ant. quia illa propositio conuenit cum hac, Petrus est habens naturam humanam, sed haec propositio est vera, cum Petrus habeat hanc vitam illam, quae est hanc, et sic omnem naturam humanam: ergo in illa propositione Petrus est homo, non affirmatur sua natura per alia, nec sua per plures. Conf. Si predicatum homo non retineat Universalitatem, idem significat, quod hic homo, sed hoc est falsum: ergo retinet suam Universalitatem. Neg. non potest ad aduersari negari, quia omnia illam argumenta aut probant illud ipsum, aut nihil. Prob. min. est differentia inter haec propositiones Petrus est homo, Petrus est hic homo, nam est Secunda extra infertur, ergo Petrus non est ille homo, quod modo sequitur est primum: nam quatuor Petrus est ille homo Paulus, est, aduersari dicitur, Petrus est homo.

¶ Obic. 1. In hac propositione Petrus est homo, predicatum homo non representat omnem naturam humanam: ergo non retinet Universalitatem. Conseq. patet, quia si non representat omnem vel nullam representat, quod est aperi falsum, vel representat aliquam naturam determinatam, et non aliam, adeo non est Universalis. Prob. ant. Si predicatum illud representet omnem hominem, predicatur de Petro omni homini: sed non potest omni predicari de Petro: ergo non omni representat predicatum homo. Prob. min. quia Petrus non est omni homini: ergo non potest cum quocumque alio, quod Petrus est omni: ergo nec potest omni homini de illo predicari.

¶ Neg. aut. ad prob. neg. min. ad Petrus prob. ant. est. dist. nec conseq: ergo non potest omni de Petro predicari determinate et primum, dicendo si Petrus est omni homines con: ergo non potest omni de Petro predicari per se et indefinitum dicendo Petrus est homo, neg. conseq. Nam sic predicando omnem naturam humanam indefinitum volim affirmo Petrus habere naturam humanam, vel hanc vel illam vel hanc, vel omnem, quod primum est, licet non omni naturae veritate indifferenter cum Petro. Sic quando dico Petrus est aliquid homo, de Petro affirmo indeterminare omnem naturam, affirmatio autem indeterminata, cui dicitur, quod hoc equivale affirmacioni indefinitae.

Regl. 1°. Tantum potest predicari de Levo natura, quae realiter identificatur cum
 Levo, & natura quae realiter identificatur cum Levo, non est nisi una natura singularis.
 Ergo tantum potest de Levo predicari una natura singularis. Prob. maj. quia si predi-
 catio sit vera, debet rectum predicatum identificari cum rebus subiecti: ergo tantum potest
 de Levo predicari illa natura, quae cum Levo identificatur. 1° Ergo prob. est hoc propo-
 sitio, Levo est aliquis homo; nam in illa affirmatur de Levo indeterminate omnino.
 cura humana. 2° Dist. maj. tantum potest predicari determinate de Levo natura, quae id-
 entificatur cum Levo, conc: tantum potest predicari indefinite, neg. maj. et conc. min. dist.
 conseq. ergo tantum una singularis natura potest determinate predicari de Levo, conc:
 tantum una potest indefinite predicari, neg. conseq. Ad prob. maj. dist. au. ut predicatio
 sit vera, debet rectum predicatum saltem per se identificari cum rebus subiecti, conc:
 debet tamen rectum predicatum identificari cum rebus subiecti, subdist. ut predicatio sit
 determinata, conc: ut sit indeterminata, neg. au. et ut verum explicare, conc. et neg. conseq.

Regl. 2°. Natura Levi est una determinata natura: ergo non potest de Le-
 vo predicari natura indeterminata, aut universalis. Prob. conseq. quia si de Levo affirma-
 ri possit natura universalis, Levo esset speciei, seu generis. 1° Utq. sup. conseq.
 non affirmatur de Levo aliqua natura indeterminata, aut universalis, sed omni natura
 determinata et singulari, indeterminate affirmatur, et in eo modo affirmandi facti-
 na natura universalis in intellectu.

2° Dist. conseq. ergo non potest de Levo predicari natura universalis respectu
 et signate, conc. directe et explicitè, neg. conseq. Signate predicatur de Levo natura indeter-
 minata vel universalis, quando dico Levo est natura indeterminata, vel universalis, quod
 est manifestè factum. Naturam vero affirmari universalem explicitè et directe, non est
 aliud, quam predicare de Levo omnium naturam per affirmationem indeterminatam,
 et omnem naturam ita cognoscere. Et cum illam per se sit universalis in intellectu.
 Et hinc habetur responsio ad prob. conseq. Nam si Levo sit speciei, vel homo sit,
 debet natura universalis signate predicari de Levo.

Obic. 2°. Si propositio aliqua sit vera cum predicatum non levi patet in sub-
 iecto; sed si predicatum sit universale et subiectum singulare, predicatum latius
 patet subiecto: ergo si propositio sit vera, predicatum non patet esse universale, quando
 rectum est simulare. Dist. maj. si propositio sit vera et predicatum determinate affirma-
 tur non potest latius patere subiecto, conc: ut predicatum indeterminate affirmetur, neg. maj.
 et conc. min. neg. conseq. Propositio infinita, hoc est, Levo est homo, non determinate
 affirmat omnes homines, seu omnem naturam humanam identificari cum subiecto, sed
 indefinite affirmat naturam humanam cum aliquo identificari, quod verum est, licet

Actu naturae humanae representatur eorum parte predicati, quam eorum parte subiecti.

Obje. 3. Non potest natura Lexi representari clare et obscure in eodem actu, sed hoc fieri, si predicatum retineat suam universalitatem: ergo illam non retinet. Prob. maj. quia representatio omnis proportionatur specibus, quos habentur de obiecto: ergo non potest simul esse representatio clara, et obscura eisdem obiecto. Prob. min. quia in hoc actu, si unus est homo natura Lexi clara et distincte cognoscitur eorum parte subiecti, confusive autem eorum parte predicati, si predicatum illud retineat universalitatem, nam si huius homo unum conceptum universalem confundit naturam Lexi cum reliquis naturis humanis. Neg. maj. Nam si eorum parte subiecti referatur obiectum ad annotata propria, et eorum parte predicati ad annotata communia, et sit in actu proprio, clare apparebit eorum parte subiecti, et obscure eorum parte predicati.

Resp. Non possunt simul formari de eodem subiecto apprehensio clara et obscura: ergo eodem obiectum non potest clare et simul obscure representari in eodem actu. Neg. conseq. ut in eodem iudicio clare et obscure appareat idem obiectum, sufficit quod de illo obiecto formatur successive apprehensio clara et obscura. Sic in casuposito intellectus primo cognoscens certitatem Lexi secundum annotata propria, de illo formatur hanc apprehensionem claram. Deinde eundem cognoscens secundum annotata communia, de illo formatur hanc apprehensionem communem homo, denique comparatur inter se. Si quia de his apprehensionibus huius intellectus videns quam alteri communitatem illa intentionaliter componit per affirmationem.

Obje. 4. In hoc actu, Ferrus et homo natura humana apparet identificata cum singulari, scilicet cum Lexo: ergo apparet esse natura singulari: ergo non retinet universalitatem. Dist. ant. apparet potius hae naturae, quam alia natura identificata cum singulari, neg: omni natura indefinitae apparet identificata cum singulari, conc. ant. et neg. conseq. Proponit illa, nec dicit determinate dicit, negat illam determinare, sed indefinitae dicit naturam humanam identificata cum illa natura singulari, quod est in Lexo, et quae representatur ut singulari eorum parte subiecti, non tamen eorum parte predicati.

Resp. Identificari cum natura singulari, est esse naturam singularem: ergo naturam apparet ut identificatam cum singulari, est eam apparet singularem. Dist. ant. et esse singularem realiter, conc. formaliter, neg. ant. et conseq. Potest cognosci natura, quae realiter identificatur cum singulari, quin ita cognoscatur se apparet esse singulari: sicut in hac propositione homo est visibilis, visibile apparet deo cum homine, non tamen est idem formaliter, quod homo, nam visibile significat formaliter ab homine, nec continetur formaliter in illo conceptu homo. Eodem modo, quando in hac propositione, Ferrus est homo, homo apparet idem cum Lexo, tamen formaliter significat

procedit a Petro.

Obijc. 4.º. Hæc præpositio Petrus est homo sic conuertitur: ergo aliquis homo est Petrus: sed homo in hæc conuertente non est uniuersale: ergo negat est uniuersale in conuertente. Hæc pat. ex Summulo, min. etiam colligitur ex dictis, quia aliquis homo est præpositio particulari, per quam non fit uniuersale. Conc. mag. et min. neg. conu. Et præpositio per aliam conuertitur, sufficit quod præ negat esse vera, quin aliter sit vera; ad hoc autem sufficit, quod præ negat habet idem significatum, quod in exemplo præpositio est idem in reuelo Petri cum sua natura; nam illa idem in reuelo præpositio nem conuertente et conuertam. Illi autem non sequuntur quod in præpositio conuertente sit idem modus tendendi, imò contrarium constat: nam in præpositio conuertente, natura humana affirmatur modo indefinito, quod sufficit ad uniuersale; in conuertente affirmatur modo particulari, quod ad uniuersale non sufficit.

Obijc. 5.º. In hæc præpositio homo est animal, prædicatum animal non distribuitur, ergo non est uniuersale. Hæc pat. ex prædictis, ubi attenditur est prædicatum nunguam distribuitur in præpositio affirmatiua. Prob. conu. quia si non distribuitur non significat omnia, nemalia, si non significat omnia animalia non est uniuersale; ergo si non distribuitur, non est uniuersale. Neg. conu. Et prædicatum distribuitur, debet determinatè significat omnia, et singula inferiora quibus se conuertit. Ad hoc autem et sit uniuersale sufficit, quod ea omnia indefinitè representet, et hæc patet ex prædictis ad præ. conu.

Repl. In hæc præpositio homo est animal, prædicatum animal minus late patet, quam in hæc animal est principium conuertendi; sed in hæc secunda præpositio animal est uniuersale: ergo animal in prædictis non tam late patet, ac quando est uniuersale. Hæc mag. Et animal in prædictis præpositio significat omnia animalia, licet modo dicto non sit applicabile: in prædictis applicatur omnibus indefinitè, nec potest aliter applicari in prædictis, et licet ex modo tendendi significet omnia indefinitè, potest tamen si materiam applicari singulis determinate. Sed hoc dixerunt, quia omni prædictis omni materia sufficit, habet per actionem respectu uniuersali.

Obijc. 7.º. In hæc præpositio negatiua equus non est homo, prædicatum homo non retinet uniuersalitate: ergo negatiua retinet in hæc affirmatiua Petrus est homo. Hæc con. Si non retinet uniuersalitate in prædictis præpositio, idem est, quia de equo negatiua omni homo determinate. De prædictis prædicatum homo representat omnem hominem determinate: in præpositio autem affirmatiua non affirmatur de Petro omni bono determinate. Sed tamen indefinitè ad prædictis præpositio prædicatum homo retinet potest uniuersalitate. Ad hæc tandem, et animus meus legenti sit plane oppositum, me equale præpositio inclinat in sententiam oppositam, atque subtile et efficacia argumentorum, quibus nititur, ergo non solito acurina prænotat minime Magister meus. Quæ præpositio non tenet tenet

militi in mentem questionem hanc problematica exarari. Si quid minus jam tibi respici
 angustia tempus, itaq. sit

Objectio. 8.

Expediuntur reliqua pertinentia ad Universale.

Quæst. 1. Per quam potentiam facti fieri universale. Resp. 1. Deus non potest facere
 universale. Ratio est, quod universale per intellectum requirit cognitionem confusi appen-
 tentem multa singularia, et formaliter precipuam ad illorum multiplicare reali.
 Sed intellectus non datur huiusmodi cognitiones confusi ei propinque: ergo Deus non potest
 facere universale. Mag. par. ex. dicti. Des. min. quia omnes cognitiones divines sunt clarifi-
 simæ et comprehensivæ, deo cognoscunt obiectum omnimodo, quo est cognoscibile: ergo cog-
 nitione distincta non ponunt precipua à singularitate, et multiplicare reali.

Quæst. 2. Sensus externi non possunt facere universale. Quia non ponunt precipua
 precipua: sed semper sedentur in se, et sustinent et allegant talibus circumstantiis
 loci temporis &c. Sic quando potentia materialis videt colorem, non precipua rationando
 riu sic, sed vel colorem precipua hunc aut illum determinari colorem, vel sic confusi
 videt precipua quodam colorem ingeneri; qui tamen apparet color determinatus. Unde
 sensus externi solum precipua obiecta presentia, colorem &c. qui de facto emittunt
 speciem ad potentiam universalem; ad universale vero requiritur ut ad se tendat in omnia
 eisdem rationis obiecta, tum presentia, tum absentia. Denique sensus externi non pre-
 cipiuntur à reali unitate et multiplicitate obiecti, nam potentia distincta tunc videt obiecta
 que obiectantur potentia.

Quæst. 3. Fantasia non facit universale; nam fantasia seu imaginatio non precipua
 ad unitatem et multiplicatam, sed cognoscit semper obiectum vel se ipsum determinatum, vel
 se plane determinat, nihil enim cognoscit nisi per speciem à sensibus acceptam.

Quæst. 4. Voluntas, precipua loquendo, non facit universale, quomodo enim voluntas fieri in ob-
 iectum eodem modo confuso, volendo &c. actum charitativum non habet pro illo, sic enim per plu-
 rimum non facit tamen ipsa voluntas universalis, sed tendit in obiectum universaliter ab intel-
 lectu.

Quæst. 5. Per quam operationem intellectus facti fieri universale? Resp. Fieri potest per ap-
 prehensivam, sive simplicem, sive complexam; item per iudicium et per actum ducivum; nam
 per omnes hos actus potest representari obiectum realiter multiplex, non cognita explicitè eius mul-
 tiplicitate, et in hoc exemplo, homo, animal rationale, homo est animal, ergo homo est sub-
 stantia. Nec refert, quod obiectum in iudicio vel ducivo universalizatum per se fiat uni-
 versale in apprehensione; nam sicut cognitio iudicativa et duciva realiter distinguitur ab ap-
 prehensivis propriis, sic universale per ista cognitiones factum, non est idem cum illo, quod proprie
 fiat per apprehensionem, sed fit de novo per ipsum iudicium, vel actum ducivum.

Quæst. 3a

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the word "Sensu" and other illegible characters.

my

Quæst. 3.º Quomodo ad universalia sufficiat unum individuum possibile, seu an requiratur multiplicata eorum generis subjecti? Resp. Semper requiruntur plura individua vellem possibile. Unde sic conatur Deus, non est universalis. Ratio est, quia universalis debet esse unum quantum in seque et predicari de multis, quod fieri non potest, si subjectum, quod est intentionalis numerum, non sit subjectum multiplex.

Quæst. 4.º Quomodo ad predicationem adjectivam universalis parvi duæ apprehensiones simplices, hæc e.g. Petrus, homo, requiratur alia apprehensio complexa, Petrus-homo, comparati- nam apprehensionem simplicem cum alia. Resp. non apparet ratio specialis cui ista modi apprehensio complexa magis requiratur ad predicationem universalis, quam ad aliam quamcumque predicationem. An ideo requiratur universaliter ad omnem predicationem, non est proprie huius loci determinare. Videtur tamen, quod tali apprehensio complexa sit superflua. Quando debite penetramus terminum per duas apprehensiones simplices, quæ intellectui eo propius quæ penetrant naturam termini per illas duas apprehensiones simplices, sufficienter determinamus ad affirmandam vel negandam eorum convenientiam, atque hoc quod per adum restat, unum, cognoscitur illam: quinimo terminus huius penetratus non potest intellectu non affirmari vel negari eorum convenientia: ergo superflua est huiusmodi complexa ratio. Tamen tamen, quod quando terminum non satis penetramus per apprehensiones simplices, tunc opus est comparatione et determinatione, et videatur convenientia, quæ per apprehensiones simplices non satis cognoscitur.

DISSERT. I.^o

De quinque predicabilibus.

Seclio 1.^a

De natura et distinctione Predicabilium.

Quomodo predicabilia seu universalis Logica conveniant in hoc, quod sint unum agrum de modo seu predicari: distinguuntur tamen in modo quo de inferioribus predicantur. Unde pro dicuntur, quæ predicantur, in diversis classe vellem distinctis, videlicet in genu, differentiam, speciem propriam et accidentem. Ratio huius distinctionis est, quia ad eam eorum quinque classibus, communi reduci possunt omnia universalis, quæ predicari possunt de aliquo esse. Metaphysica namque, quæ predicantur, vel predicantur de aliquo essentiali, vel de aliquo extra essentiali, vel de aliquo essentiali, vel predicantur de pari essentiali, vel de tota sententia; vel predicantur de pari sententia, vel predicantur de pari indifferenti, et communis huius essentiali cum aliis, vel de pari differentialis, et determinans ad esse hanc essentiali. Si predicantur de aliquo extra essentiali, vel predicantur de aliquo realiter indifferenti, adeoq. conextibile cum essentiali, vel de aliquo realiter distinctum et separabile, adeoq. non conextibile cum essentiali.

Quod predicantur de essentiali pari indifferenti, dicitur genus; quod predicantur de pari

ac

de terminari seu dixerimari sententiam ab omnibus dicitur differentia; quod predicatur
 de tota essentia, dicitur species; quod predicatur de eorum essentiale, sed convertibiliter di-
 cetur proprium. deniq; quod predicatur de extra-essentiale, non convertibiliter, est accidens.

Quod dicitur assignata esse admodum vati patet ex dicto; non potest enim esse
 aliquid univocum, quod non sit aliquo ex modis dicti predicabile, adeo quod non po-
 sit ad aliquam ex his quinque classibus reduci. Est enim hoc divisio omnium et bonae, tam
 quia sufficienter, et clare distinguit omni predicandi modis notabiliter diversos; quod non
 aequi fieri. si tractaretur de fluxu, vel pauciores: tum quia in hac divisione
 magna invenitur analogia, et consonantia inter compositionem phisicam, et metaphisicam.
 Sicut enim compositum phisicum colligitur ex materia indifferente, et forma composita pro-
 pria; sic compositum metaphisicum constituitur ex genere, quod est indifferens, et differentia;
 quae habeat per modum formae facientes essentiam differens ab omni alia.

Deinde sicut in phisico materia et forma unig sunt tota sententia phisica, sic in me-
 taphisico compositum ex genere et differentia est totum conceptum, essentiale. Quaedam
 aut in corpore naturali patet pars essentialis, aliqua sunt quae continentur inseparabi-
 liter tota specie, e.g. figura dumtaxat homini, equina equo, alia vero quae facit advenire
 et redire, ut esse frigidum, esse macilentum &c. Sic etiam de toto metaphisico aliqua
 predicantur de inseparabilia, adeo et necessaria convertibilia; alia vero de separabilia, quae
 praedicta non possunt converti; deniq; sicut in composito phisico datur materia remota, seu
 materia prima, quae communis est omni corpore, sed composito phisico; et materia proxi-
 ma, quae est materia organivata, et disposita secundum contingentiam cuius formae; sic
 in composito metaphisico dantur genera remota, et latius patentia, inter quae latissi-
 me patet ens, quod commune est omni composito metaphisico; et genus proximimum, quod
 est commune fluvio, sed quam paucissimum, et ordinata verum horum predicatarum
 paulatim descendendum a genere supremo, ad individuum, et ex differentiji genera
 hae contrahentibus constituitur totum predicamentale, ut hic ostenditur

IHS IHS IHS

ARBOR

POPULAN

individuum
Joannes

Ergo aliter restioa oculi
& rite repertum
capitulum

atet arbore opa
res & folijs Memo
mine ramus
oni inferna dicit sacer
unc tepit omnis
vers, et obscuris claudet
convallibus umbrae
ed non ante datur telluris oper
suare
uricomos qua quis deceperit
arbore fetus
oc sibi pulchra suu ferri Proserpina
munus
stituit primo avulso non deficit
alter
ous & simili frondescit

Sectio 2^a
De Genere.

Genus dividitur in *supremum*, *subalternum* et *infimum*. Genus *supremum*, seu *generisimum* est, quod transcendit omnia alia genera, seu quod latius patet *libi* omnibus, nec habet aliud *genus* *superius*. Genus *subalternum* est, quod habet aliquod genus *superius*, et *infra* *se* *est* *genus*. Genus *infimum*, quod habet genus *superius*, nullum *genus* *inferius*. De genere inquiri *potest*, an et *quomodo* *possit* *definiri*? *Quomodo* *possit* *definiri* *de* *inferioribus*? Et *proxime* *requiritur* *fluxus* *speciei*? *Exemplum* *huius* *generis* *potest* *esse* *conclusionem* *respondentem*, *sed* *gravi*.

Orrens.

Nota 1^a. Intellectionem cognoscendo *ob* *subjectum* *hominum* *et* *q.* *relati* *ad* *connotati* *diver*, *potest* *esse* *concep* *diver*, *et* *q.* *libi*, *invenio*, *animas*, *homo*. *Et* *imbric* *comparando* *alia* *ob* *jecta* *cum* *illis* *connotati* *diver* *de* *illis* *concep* *formas*, *et* *talis* *est* *secundum* *exorum* *aliqua* *con* *veniant* *cum* *hominis* *et* *inter* *se*, *secundum* *alios* *ad* *hominis* *diver*, *et* *etiam* *inter* *se* *con* *veniant* *illis* *locutionum* *quas* *conveniunt* *pro* *antur* *concep* *genatis*, *seu* *genera*, *illi*, *secundum* *quos* *diver*, *pro* *antur* *concep* *differentialis*, *seu* *differentis*. *Concep* *quo* *includens* *exorum* *id*, *genus* *et* *differentiam*, *pro* *antur* *speciem* *seu* *speciem*, *et* *hoc* *quidem* *pro* *antur* *differentis* *et* *pro* *antur* *speciem*, *quas* *non* *rationes* *communes* *immediate* *pro* *cipit* *ab* *ip* *subjecti* *directe* *cogniti*, *notantur* *immediate* *directe*, *operata*, *et* *primis* = *intentionalia*.

Nota 2^a. Intellectionem reflectionem *super* *intentionalia* *directa*, *et* *examinarem* *modum*, *quo* *de* *illis* *inferioribus* *pro* *dicantur*, *invenio* *quod* *ea* *omne* *sunt* *de* *illis* *inferioribus* *aliquo* *modo* *pro* *dicabilia*, *unde* *ab* *libi* *omnibus* *abstractis* *hanc* *rationem* *genericam*, *seu* *communem* *pro* *dicabile* *de* *multis*, *vider* *etiam*, *quod* *exorum* *aliqua* *pro* *dicantur* *ut* *par* *species*, *alia* *et* *totam* *speciem* *de*. *Unde* *pro* *directo*, *quo* *pro* *dicantur* *modo*, *ea* *directa* *in* *classe* *sub* *positi* *reconstituta*, *et* *ad* *quodlibet* *classe* *abstracte* *rationem* *speciem* *modum* *speciem*, *quo* *intentionalia* *in* *istis* *classe* *convenit* *pro* *dicantur*. *Ex* *quibus* *pro* *dicatur* *quod* *claus*, *seu* *quod* *pro* *dicabilia* *et* *se* *totidem* *intentionalia* *reflexa*, *et* *secundo* = *intentionalia* *ad* *intentionalia* *directa* *pro* *dicabilia* *seu* *intentionalia* *abstracta*, *quorum* *trans* *inferiora* *non* *sunt* *ipsa* *singularia*, *ut* *sunt* *in* *esse*, *sed* *ut* *tali* *modo* *representata* *per* *intentionalia* *directa*. *Nota* 1^a. Cognoscendo *ipsa* *singularia* *facimus* *et* *ad* *intentionalia*, *2^a* *comparando* *illa* *intentionalia* *jam* *facta*, *facimus* *alia* *intentionalia*, *quas* *non* *sunt* *ipsa* *pro* *dicantur* *de* *ip* *singularibus*, *sed* *de* *intentionalibus*. *Ex* *hac* *pro* *dicantur*

Conclusio 1^a

Genus recte definitur *pro* *dicabile* *de* *pluribus* *et* *par* *se* *sentis* *materialis*.

Prob. *Quia* *hac* *definitio* *claus* *applicat* *naturam* *generis* *pro* *genus* *et* *differentiam* *minimum*, *ergo* *genus* *sic* *recte* *definitur*. *Prob.* *quia* *genus* *proximum* *pro* *dicabile* *de* *pluribus* *genus*

conveni

omni et ubi universaliter predicabile; differentia autem prima est, pro essentia materialis; ge-
nus enim per se dicitur de omni albo predicabile, quod per dicitur de essentia per accidens
vel materialis.

Resp. Quia definitio nostra, quoad rem concidit cum Propositione, iuxta quam ge-
nus est id quod de pluribus, et differentibus specie; in eo quod quod est predicatum: et cum alio est
finium aliquorum, iuxta quod genus est predicabile de pluribus specie differentibus in quibus. Alio
predicari in quibus, vel in eo quod quod est est rem definitam explicare per predicatum, quod
latius quatenus quid est? Sed tamen autem questionem recte suspendens assignando quod
convenit, nam per predicatum differentiale suspendens quatenus quale est? Sic uti quatenus
de homine quid est recte suspendens est animal, et autem quatenus quale est, recte suspendens
est rationale. Et sic est genus istorum examinatum iuxta Propositionem, hic c. 2. et inquit
ult. l. 1. top. c. 2. Unde patet definitionem nostram quoad rem convenire cum definitio-
nibus communiter acceptis. Alii tamen mihi est preferenda, quia multo clarior.

Objic. 1°. Si genus recte definitur, definitio per genus supremum et primum in ef-
fectum, sed non potest omne genus defini per genus et differentiam: ergo non potest omne genus
recte defini: ergo definitio assignata non convenit omni generi. Maj. pat. per. min. quia est
dictum non datur genus generi supremum: ergo genus supremum non potest defini per
genus et differentiam. Neg. min. ad prob. dist. ant. non datur genus dixerunt generi su-
permi, conc. non datur genus reflexum, neg. ant. et conseq. Genus supremum sui esse di-
recte consideratum et relati ad omnia inferiora non habet aliquod genus superius, nam dixerunt
tunc transcedit omnia alia genera, et a nullo transceditur. Sed non est eadem ratio de qua-
re supremum reflexe dicitur, seu considerari relati ad modum, quo predicatur de superioribus
inferioribus; nam, si esse dixerunt genus supremum cum omnibus generibus subalter-
nari, et inferius constituitur inam predicabilem classem: et genera omnia, quae sub alter-
ne continentur in hoc conveniunt cum alij predicabilibus, quod tamen hoc, quam illa potest
pluribus predicari. Unde predicabile de pluribus est genus reflexum et commune,
non solum omnibus generibus, sed omnibus nominis universalibus.

Resp. 1°. Genus definitum debet latius patere genere definito, sed predicabile de
pluribus, non latius patere genere definito: ergo predicabile de pluribus non est genus
definitum. Maj. pat. per. min. Quia predicabile de pluribus est unum genus parti-
culari, definitum vero est omne genus, sed unum particulare genus non latius patet
omni genere: ergo. Neg. min. ad prob. dist. min. Sed unum genus particulare non latius
patet omni genere, si consideratur ut unum genus particulare, conc. Si consideratur ut ge-
nus reflexum, quod adhibetur ab omni universalibus, neg. min. et conseq. Predicabile de
pluribus, si proprie consideratur ut hoc particulare genus est unum et generibus defini-

definitio, adeo minus late patet definitio. Cui vero consideretur et genus reflexum, quod
 determinabile non tantum ad omni genus, sed ad omnibus omnino indeterminate, man-
 datum est, quod sub hac consideratione latius patet omni genere definitio.

Quest. 2. Si latius patet omni genere, latius patet deceptio. Sed hoc est impossi-
 bile: ergo non latius patet omni genere. Neg. min: si fieri potest, et particulare genu-
 mo modo sumptum, latius patet deceptio sumptum alio modo. Cum igitur in defi-
 nitione predicabile de pluribus accipitur et genus reflexum, in deceptio autem et
 nam genus particulare, quatenus est genus definitio potest pariter latius deceptio, et om-
 ni alio genere, quatenus genere definitio.

Obic. 2. Si genus pariter definitio, habet genus differentiam: ergo est species. Sed
 hoc non est admittendum: ergo genus non potest definitio. Prob. an. quia si species ge-
 nus et differentiam, non potest eius natura explicari per genus et differentiam, adeo non
 potest definitio. Prob. conseq. Quia est genus et differentia constituitur species, ergo
 si genus habet genus et differentiam, genus est species. Subsumpt. part. 1. quia genus
 et species sunt clares distinctio indeterminate: ergo genus non est species. 2. quia si
 genus est species, tunc membrum dividendi continetur aliud membrum. 3. quia spe-
 cies latius patet, quam genus.

Dist. an. Si genus potest definitio, genus directe sumptum habet genus et diffe-
 rentiam, neg. genus reflexe sumptum, conc. an. et dist. conseq. ergo genus reflexe sum-
 ptum est species, conc. ergo genus directe sumptum est species, neg. conseq. Si vero ad sen-
 distinctio, conc. vel neg. Subsumpt. et absolute neg. nec illat. Genus directe sumptum
 est species pari materiali et non est species, cui vero sumatur reflexe, prout sumitur
 quando definitio, constituitur quam clarem, seu speciem predicabilem, nam contractionem
 relinquunt probationis subsumpti. Nam ad 1. resp. omnia genera directa eo ipso quod
 reflexe cognita constituant quam classem predicabilem esse quam speciem prediabi-
 liam. Dist. 2. resp. non esse inconuenientem, si genus (quod directe sumptum est et
 tunc membrum divisionis) sit, seu constituitur reflexe sumptum sub alio mem-
 bro. Dist. 3. resp. genus directum latius patet, quam species, genus vero reflexe
 sumptum esse quam predicabilem speciem, adeo minus patet, quam species et
 sic.

Obic. 3. Genus, quod genus precipit a differentia: ergo genus, quod genus, non
 includit formaliter differentiam: ergo genus, quod genus, non potest explicari per genus et
 differentiam: ergo non potest definitio. Dist. an. genus, quod genus, precipit a differen-
 tia directe, conc. precipit a sua differentia reflexe, neg. an. et conseq. Anima, quod ge-
 nus precipit a differentia directe rationali, et irrationali, non tamen precipit a mo-
 do speciali, quo predicatur, et per quem differt ab alijs predicabilibus.

Obic. 4.

Objic. 2°. Omne genuſ ſpecificiter predicatur de pluribus ſpecie differantibus.
 Sed hoc non exprimitur in noſta definitione generis: ergo noſtra definitione eſt de-
 ſectuoſa. Neg. min. Illud ſpecificiter exprimitur per has particulas, et ſpecie
 parti materiali; non enim poteſt dici parti materiali, ſeu communi et indiſte-
 xeni, quod non invenitur in pluribus ſpecie differantibus. Nam ſi de noſtra non
 parte materiali ſufficitur eam eſſe communem pluribus individuis, ſignificat
 rationale eſſe partem materialeſ humani, et individua eſſe partem materialeſ equi;
 quod tamen verum omnino eſt. falſum. Nam illa non parte formali eſt enig.

Objic. 3°. Qui non poteſt, quod definiatur, dum definiatur genuſ, ergo genuſ non poteſt
 defini. Neg. an. Nam dum definiatur genuſ definiuntur omnia illa individua que ſub-
 ſequentur de ſpecie parti materiali, illa vero individua, ſicut et omnia reliqua sunt
 concreta accidentalia, et Logica quorum forma eſt cognitio factum individua, ſubſequentia mo-
 do dicitur ipſa Regularia reſpondentia per eadem cognitionem. Neg. Hic genuſ animal
 eſt concretum et cognitio eſt ſingularis. Sed noſtra definitione neq; exprimitur naturam cog-
 nitionis, neq; naturam ſpeciem ſingularium: ergo non explicat naturam generis: ergo non
 eſt genuſ definitio. Viſt. min. Sed noſtra definitione non exprimit illa ſecundum quod
 dicitur in ſe, et ſecundum naturam ſpeciem ſingularium, ſed: non illa explicat eſſentiam
 ordinem quem habent ad ſe mutuo ſicut conſideratur individua, neg. min. et conſeg.

Deſt. 2°. Genuſ eſt em per accidens. Sed em per accidens non poteſt explicari natura
 finitima: ergo non genuſ. Hic. pat; nam em per accidens eſt cuius parte neq; habent ſub-
 ſtantiam, neq; ſubſtantiam, neq; ſubſtantiam. Sed parte generis, naturaſ cognitioſa
 regularia cognitio neq; habent ſubſtantiam, neq; ſubſtantiam: ergo genuſ
 em per accidens. Viſt. min. em per accidens non poteſt explicari naturaſ finitimaſ
 naturam ſingularium partium componerunt, conc: non poteſt explicari naturaſ finitimaſ
 explicare partium conſiderationem, et habitudinem, quam habent ad ſe invicem, partem
 conſiderant em per accidens, neg. min. et conſeg. Notat et definiatur domui non ſo-
 explicare naturam ligni, lapideum &c. Sed ſufficit ſignificat deſignat ſtam
 ſubſtantiam partium, propter quam denominantur domui. Sic et definiatur genuſ non ſo-
 eſt explicatio naturae ſingularium partium; Sed ſufficit explicare naturam illam re-
 ſpectum, quem habent ad ſe invicem, et a quo denominantur genuſ.

Concluſ. 2^a

Genuſ predicatur de individuis immediate
 immediatione affirmatiſ: non au-
 tem conceptu affirmatiſ.

Ante prob.

Nota

Nota 1.º Individuum aliud esse completum, incompletum aliud. Individuum completum est ratio prima, e.g. Petrus, Sed hic homo, continens formaliter omnem rationem superiorem et subiectum speciei inferioris. Individuum non completum est ratio aliqua, quoniam subiectum speciei inferioris, sed tantum rationibus superioribus quasi contrahit per partem eam hic hęc De. e.g. hoc animal, hoc vivens.

Nota 2.º Questionem non inforti de genere signate. Cumque, seu partem exprimitur per hunc conceptum genus. Sed de genere operari dicitur, Sed partem exprimitur per conceptum alicuius generis particulari, huius e.g. animal, nam certum est genus signate cum tam nisi per se mediata, nec immediata de singularibus non enim licet dicat Petrus est genus.

Nota 3.º Dicitur immediate immediatam conceptum affirmati, et ita predicari de nullo alio conceptu intermediario. Dicitur species immediate, e.g. homo de Petro, quia est ratio propria superius individuum. Genus vero predicatur mediata, quia inter genus et individuum mediat species: Sic inter animal et Petrum mediat homo. Dicitur immediate immediatam affirmationis, est ita predicari et affirmari aliqua conceptu intermediario. Et cum dicit Petrus est animal. Affirmatio est in affirmationem et animal ita affirmari de Petro, et non invenitur hoc affirmatio, Petrus est homo.

Prob. 1.º partem conclusi. Ut animal ponit predicari immediate de Petro, non requiritur aliud, quam et intellectus comparari illa predicatum cum isto subiecto. Sicut ea sunt mutuo consentanea, sed intellectus comparari hoc modo: ergo potest animal immediate predicari de Petro. Mai. partem. Nam omni de alio predicari non est aliud, quam dicitur predicatum comparari subiecto. ergo si intellectu videat predicatum consentanea subiecto potest omni de alio predicari. Prob. min. quia animal nihil imponit formaliter, quoniam non convenit Petro. ergo intellectu comparari animal cum Petro, non est quod. Sicut mutuo consentanea.

Concl. 1.º Hoc genus animal abstracti potest immediate de individuo. ergo predicari potest immediate de individuo. Prob. Mai. quia est species quod omnia animalia comparantur cum denominationibus cognoscuntur essentialiter, adeoq. et illi abstracti potest hoc ratio communi animal; Sed hoc facti potest ab eo quod cognoscuntur singulis differentiis per se, adeoq. ab eo quod cognoscuntur formaliter singulis speciebus. Concl. 2.º Potest predicatum immediate, quem species: ergo prius cognosci potest genus, quam cognoscatur species; nam intellectus videtur prius a cognitionibus comparari de Petro. ergo Petrus potest prius cognosci esse animal, quam cognoscatur esse homo. ergo potest prius de Petro predicari animal, quam affirmari homo. ergo animal potest predicari immediate de individuo immediate affirmationis.

2.^a partem conclusionis. Dicitur, quod genus non affirmatur immediate immediate affirmatione.

concl.

congrui affirmati, ficut ex nichilo 3° et ex alio predicamentali, ubi inveni genus animal
et individuum indiat Specie homo.

Objic. In Specie continetur genus: ergo genus eodem modo predicatur quo Specie.
Sed Specie predicatur immediate immediationi conceptu affirmati: ergo genus sic predi-
catur. Ref. Genus in Specie continetur, non quomodocumque, sed prout actus connotativus per
liquam affectionem. In dicitur alia: tantum perbat, quod genus connotatum predicatur im-
mediate eodem modo, quo Specie. Ubi tamen nihil contra nos, qui agimus de genere in
contracto, sed abstracto et prescindente generaliter a differentia, quale est simpliciter genus.

Concl. 3^a

Genus non potest haberi in omnia Specie, et re-
sponfo requirit plura Specie haberi
possibiles.

Prob. Et si conceptu generis potest predicari de pluribus Specie differentibus, in partem
materialem omnium illi Speciebus communem, necesse est tantum Specie esse possi-
biliti genus non potest sic predicari: ergo in una tantum Specie esse possibile non potest ad-
dari genus. Ref. potest esse nomine generis. Prob. min. quia si solus homo esse possit
in classe animalium, et animal predicatur de solo homine, adeo non potest predi-
cari de pluribus Specie differentibus.

Objic. 1^a Ex his Specie quod nullum animal esse possibile potest hominem, et animal
predicatur de homine incomplete in quid: ergo in illa Specie animal esse genus. Ref. an-
t. In illa Specie animal tam esse potest formale, cui dicitur genus, quam de possibili
rationale, nam nec de facto homo dicitur ad alijs non hominibus per rationalitatem, nec
in casu finito differat ab omni non homine per animalitatem.

Ref. In illa Specie predicatur de homine animal substantivum rationale, et
adjectivum, ergo animal predicatur in quid et rationale in quali: ergo animal esse genus
et rationale differentia. Ubi. an in illa Specie predicatur substantiva grammaticativa,
concl. logice, neg. an. et conseq. Logice adjectiva in sensu logico quod predicatur et differ-
entia, cui in forma alibi adjectiva. Illud vero, cui adjectiva forma predicatur substantiva.
igitur in Specie facta homo tam differat ab omni alio per animalitatem, quam de facto differ per
rationale, animal tam esse differentia, cui forma adjectiva, quam de facto rationale est dif-
ferentia. Sed per unum predicatur adjectiva in sensu logico, utrumque vero substantiva.

Objic. 2^a Homo in illo casu habet eandem essentiam, quam de facto habet: ergo habet
eandem definitionem: ergo utitur eodem generi, eademque differentia. Prob. an. quia minus
e graviora homini non potest efficere et homo minus essentiam. Dist. an. habet eandem
essentiam plurimam, concl. habet eandem essentiam, nisi habet plurimam, neg. an. et dist. in
ergo habet eandem definitionem plurimam, concl. eandem metaphysicam, neg. conseq.

et absolute neg. Nec illi. Manifesta phisica non componitur ex genere et dif-
ferentia; adeoq; ex hoc, quod habeat eandem essentiam, et definitionem phisicam, non de-
quatur, quod retinetur idem genus, et eandem differentiam.

Resp. Essentia phisica est realiter essentia metaphisica: ergo si habeat homo
eandem essentiam phisicam, habeat eandem metaphisicam. Vult aut, essentia phisica et
metaphisica sunt realiter eadem quoad entitatem representatam, cum quoad modum re-
presentandi, neg. an. et coneg. Essentia phisica homini sunt anima et corpus. Ani-
ma prescindendo à modo, quo representatur: Essentia vero metaphisica conflatur ex
iisdem partibus realibus, non quomodocumq; sed prout representantur, vel sunt represen-
tabiles, per duo predicata principalia, quarum unum se habeat per modum subiec-
ti et continui, et indifferenti; alterum per modum formae, et subiectum illud contracturum.
Cum igitur in casu posito predicatum animal per ablationem alterius contracturum de-
bet esse genus, adeoq; mutatur essentia metaphisica, et definitio homini, quamvis essentia
phisica maneat immutata.

Quæ. Utrum genus predicetur et totum, an et pars? Resp. 1° Genus predi-
catur de rationibus superioribus, et totum actuale. Quod. In hac propositione, aliquis
vivens est animal, predicatum animal est respectu subiecti vivens totum metaphi-
sicum, actu contractum, et involvens formaliter, seu partem materiale vivens,
et animatum, seu partem formalem, v.g. animal, predicatur et totum respectu vi-
ventis. Resp. 2° Genus predicatur de specie et totum potentialium. Quod.
Quod genus predicatur, v.g. in hac propositione, homo est animal, predicatum re-
tinet singularitatem: ergo ad nullam speciem contracturum; est autem ad quamvis
contractibile: ergo est totum potentialium respectu singularum specierum sub se con-
tentarum. Resp. 3° Genus de specie predicatur et pars. Quod. Pars est, quæ non
constituit adquare aliquid compositum, sed admittit aliam compositam; sed genus res-
pectu speciei est constitutum in adquarem, requirens differentiam tanquam compositam:
ergo genus est pars respectu speciei.

Nota. Dum genus dicitur predicari et totum, vel et pari, veniunt, quod in
predicatu, et in predicatione sit totum, vel pari, non autem quod predicatur et totum,
vel et pari dupliciter.

Sectio. 3^a De Differentia.

Differentia late dicitur pro omni eo per quod una res differt ab alia, et in hac accep-
tione dividitur in communem, propriam, et propriissimam. Differentia communis est acci-
dentalis, quæ est differentia coloris inter Viriditatem, et Cæruleam. Differentia propria, quæ est

extra essentiam metaphysicam, cum ea tamen realiter identificatus, id est dicitur differentia
accidentali maxima, qualem exhibet in homine. Differentia proximissima est materialis
et essentialis, seu predicatum aliquod essentialis, per quod rei differat ab alijs eius generis. Et
1° dividitur in differentiam generis. Sic animal contrahitur per differentiam naturalem, et dicitur
dicitur adequatam per differentiam rationalem, et irrationalem. 2° Differentia cuius generis contrahitur
speciem; sic rationale cum animali contrahitur hominem, inhiabile et animal contrahitur
equum.

Differentia proximissima dividitur 1° in supremam, qualem dicitur differentia entium in
generis supremum, in subalternam, qualem dicitur differentia generum subalternorum,
et in infimam, seu ultimam, quae dividitur in differentiam speciem contrahentem.

2° Dividitur in limitantem, et extrahentem. Differentia extrahens est quae generi dicitur ad
divinum supremum, sicut in homine rationale elevat animal, ad se realiter principium genera-
tionem non animalium, sed ad divinum supremum, scilicet spirituum. Differentia limitans est
quae maxime suspendit generi quandam totalitatem, per quam ab alijs differat, sicut inhiabile
facit in equo. 3° Dividitur in genericam, specificam, et numericam seu individuantem.

Differentia generica est inter illa, quae non habent commune genus proximam, sicut inter homi-
nem et lapidem. Specifica est inter illa, quae habent idem genus proximam, sed non eandem
differentiam essentialiam. Numerica inter illa, quae continentur in specie, cuius quaedam generis dif-
ferentiam, differunt tamen quaedam predicata individualia, ut Petrus et Paulus.

Differentia affinitiva a compositione, predicabilia de pluribus in quale quid in unum
convenit, sed clarior est dicitur affinitivum potest predicabile de pluribus ut essentia pars forma-
lis. Per particulari predicabile de pluribus differentia convenit cum alijs predicabilibus per
aliquam sed particulari ab illi omnino differat. Differ enim ab specie, quia hoc non predicatur de
part. Sed si tota essentia differat a genere, quia genus predicatur de part. materialibus differat a ge-
nere et accidente, quia hoc non predicatur de essentialibus.

Dicitur 1° Quod differentia potius omnino definitur eadem definitione debet convenire in ratione
differentiarum; Sed hoc non potest fieri: ergo. Maj. par. sub. min. Quia si convenirent non es-
sent differentia: ergo non potest fieri ut differentia conveniant. Diff. maj. Ut pariter definitur debet
convenire in ratione differentiarum. Sed directam resp. hanc conc. debent semper convenire in ra-
tione differentiarum directam, neg. maj. et diff. min. Sed hoc non potest fieri: ut differentia conveniant
in ratione directam, conc. in ratione resp. hanc differentiarum, neg. min. et conseq. Ad prob. resp. Dif-
ferentia eo ipso quod disconveniant in ratione directam differentiarum convenire in ratione resp. hanc dif-
ferentiarum, id est, omnes differentia in hoc conveniunt, quod inter se disconveniant: hoc autem sufficit

si differantur eadem definitione.

Quo 2° Si fiat inuicem homo possibilis, rationale tam eius differentia quam de facto est. Sed in illo casu differentia non per predicabili de pluribus: ergo non est de conage differentia, si per predicabili de pluribus: ergo hoc male ponitur in definitione. Dicitur magis tam eius differentia in acceptione vulgaris, cum tam per differentia logica, quae conage, et. cum. non. dicitur conage: ergo non est de conage differentia in acceptione vulgaris, si per predicabili de pluribus, cum: non est de conage differentia logica, neg. conage, et absolute secundum illas. Alia differentia est de differentia logica, quae non est nisi predicatum factum utrumque omnium ab alia differentia. Sed est predicatum inuicem dependens ad eadem classem predicabilium, adque est per hanc differentia predicabili de multis.

Quo 3° Differentia non requiritur plura speciei: ergo nec plura individua. Quod con. Quia si una species hominem implicaret, homo in illo casu per rationalitatem differat ab omni alio: ergo rationalitas est differentia homini. 1° Itaque, tam ad prob. neg. iterum autem, nam est possibile per. etiam possibilitatem differat formaliter ad impossibile. Mei dicitur, quod per impossibile in illo casu, non per differentia homini, qualem hic requiritur: nam agimus de differentia, quatenus constituitur man. classem. predicabilium, ad quod requiruntur plura differentia generabilia. 2° Omni. aut, et. neg. conage, quia non obstat impossibilitate plurium specierum differentia homini per se predicabili de pluribus, adque nec predicatum inuicem, licet non fuerit proprie differentia.

Quo 4° Quorum differentia infima includat subalternam, vel genus: et. g. Primum rationale aut. inanimabile includat sensitivum, vel animal, vel sensum. De. a. An. ut. Nota 1^a, inanimabile (id est de alij differentia animalis) identificari realiter cum animali, animal cum sensitivo, sensitivum cum manere. De. a. g. quae formaliter includant se inuicem, realiter. Quod iterum questio de inclusione in sensu formali. Quod iterum realiter, primum inanimabile in includat animal et sensitivum in sensu conceptu formali, et nequeat intelligi aut cogitari, si haec differentia ultima, quia in ipso conceptu solentur, et in multis conuenerunt animal, vel sensitivum.

Nota 2^a Questionem prodece de differentia pura, et adiectiuo numero. Sicut autem adiectiuo pro eo solo per quod genus adiectiuo conuenerunt genus ad eadem speciem, et ab omni alia differat. Differentia substantiuo numero imparet non solum illud per quod res differat, sed etiam quam rem, quae differat. Sic inanimabile in sensu manere substantiuo numero imparet adiectiuo numero inanimabile, secundum omnia quae dicit tale principium, et non modo significat predicatum differentiale illius principij. Unde Aristoteli non quod quia differentia substantiuo numero includat genus. Itaque propositum est.

Conclusio

Differentia infima non includit formaliter genus
nec differentias subalternas.

Quod

Prob. 1°. Differentia inferior non est quia differentia, nisi quatenus facit genus differre ab omni alio; sed hoc non facit, nisi proprie in quantum dicit aliquid fluxius quam genus: ergo non est differentia pura, nisi proprie in quantum dicit aliquid fluxius quam genus. **Res. implicat** et includit genus formaliter secundum illud proprie, quod proprie dicit fluxius quam genus: ergo implicat et includit secundum quod est differentia pure includat genus. **Res. par. prob. min.** Quia genus secundum totum quod dicit formaliter et commune omni speciei sub se consistit; ergo speciei consenti non differunt per aliquid, quod est formaliter genus: ergo illud, per quod differunt et aliquid partes genus, seu fluxius quam genus. **Concl.** Illud proprie est differentia, quod ita determinat genus ut differat ab omni alio; sed quod hoc parat, non est formaliter genus; nam genus secundum omnia determinabilia et indivisa: ergo differentia non est formaliter genus.

Prob. 2°. Quia connotata generis sunt fluxibus speciebus communis, non natura. **Res.** differentiarum sunt cuius speciei propriae; ergo connotata generis et differentiarum sunt diversa: ergo differentia non explicatur relative ad connotata generis: ergo non formaliter includit genus. **Prob. 3° ad absurdum.** Nam ex eo quod differentia sit formaliter genus sequitur 1° differentiam esse totam speciem, nam est genus et differentia. 2° Genus inquit dicitur differentiam determinabile, sicut et genus iterum sit inclusum in differentia. 3° Illa est pars distinctio predicatarum essentialium in genus et differentiam, nam dicitur materiam dividitur continetur totum existens. 4° Subordinata sunt compositioni necessitatis, nam compositio ordinata requirit, ut partes inter se distinguantur.

Obje. 1°. Inhibibile includit formaliter sensitiveum: ergo differentia inferior includit subalterna. **Res. an.** quia inhibibile est formaliter principium inhibendum; sed inhibibile est formaliter operatio sensitivea: ergo inhibibile est formaliter principium operationis sensitiveae. **Res. an.** quod principium operationis sensitiveae est formaliter sensitiveum: ergo et inhibibile est formaliter sensitiveum. **Res. an.** id. prob. dicit. mag. inhibibile est principium inhibendum quatenus includit est operatio sensitivea mag. quatenus inhibibile implicat quendam talitatem, quae respectiva est rationi sensitiveae taliter illi esse inhibendum, conc. mag. et dicit. min. Sed inhibibile est formaliter generis et compositio, et simul illa taliter, per quam fit inhibibile, conc. Et proprie operatio sensitivea, mag. et compositio. Inhibibile est quidem formaliter operatio sensitivea. Sed per se aliter indifferens quendam seu talitatem, per quam constituitur in esse tali operationis sensitiveae, et per quam differat ab omni alia operatione sensitivea: et secundum hanc talitatem, quae conceptus effectus, inhibibile non est formaliter operatio sensitivea. Quamvis igitur et animal sit inhibibile conceptus operationis per modum sui principij taliter illam operationem sensitiveam, quae operatio sensitivea, inhibibile tamen non proprie conceptus taliter illi operationi esse sensitiveam, sed illi taliter talitatem per se, per quam fit operatio talis, seu inhibibile. Deinde inhibibile non proprie conceptus effectus, sed qualificationis quendam respectus est per se principij, et per se quidem

talem operationum sensitivam, quam aliam dixerim. Unde negari potest, quod immitibile sit illo modo proximum immitibile.

Resp. 1.^a Immitibile et sensitivum explicamus relatiè ad idem concretum: ergo sunt formaliter idem. Vult. aut. Explicamus relatiè ad idem realiter concretum, conc. ad abstractum formaliter idem, neg. aut. et conseq. Concretum sensitivum est operatio sensitiva, quia talis concretum immitibile, quatenus est sua differentia, non est operatio sensitiva quia talis. Sed talitas quaedam, quae superaddita operationi sensitivae, eam facit esse immitibilem. Hæc autem talitas, per quam operatio sensitiva concretus ad esse immitibilem, quatenus idem identificatur realiter cum ipsa operatione sensitiva, ab ea tantum distinguitur formaliter, quod sufficit ut immitibile formaliter distinguatur à sensitivo.

Resp. 2.^a Non potest explicari, quid sit immitibile, quin in concreto explicetur et relucet sensitivum: ergo immitibile est formaliter sensitivum. Vult. aut. non potest explicari, quid sit immitibile, quin in concreto explicetur ita relucet sensitivum, ut impetetur in recto, neg. quin ita relucet, ut impetetur in obliquo, conc. aut. et neg. conseq. Immitibile explicatur, modo finito principij sensitivi, cui operationibus superaddenda talitatem quandam, per quam fit immitibile. Obi. Sensitivum dicitur tantum in obliquo; eodem modo, quo creatus impetatur in obliquo, quando cogitatur in concreto creatus. Sic itaque non hinc sequitur creaturam esse formaliter creaturam, sic nec sequitur immitibile esse formaliter sensitivum.

Obi. 2.^a Implicat immitibile, quod non sit sensitivum: ergo immitibile includit formaliter sensitivum. Vult. quod. prob. conseq. quia nisi immitibile includatur formaliter sensitivum, non est ut ratio eius non possit dari aliquid immitibile non sensitivum, sicut datur aliquid rationale non sensitivum. Vult. conseq. et prob. Dicit enim immitibile non sit formaliter sensitivum, est tamen formaliter et est suo tempore essentiali modificari sensitivum, de quo essentialiter connectitur cum sensitivo. Et per hoc nec est formaliter sensitivum, nec eius modificatio: Unde non est cur negatur dari aliquid rationale, quod non sit sensitivum.

Obi. 3.^a Rationale, quod est differentia homini inobediens formæ sui animalis: ergo aliquid differentia formaliter inobediens generi. Vult. prob. 1.º quia nisi rationale presit et homini differentia, inobediens formaliter animalis, non facit hominem differre ab Angelis. 2.º quia si rationale non includatur formaliter animalis, cur prædicationem generis communem homini, et Angelis, ad eam rationem sit differentia inferior, quia dividitur in plura genera. 3.º Quia rationale, si sit commune homini, et Angelis, æquale latè patet ad ipsum generi animalis. 4.º Quia si rationale eodem modo conveniat homini, et Angelis, sicut homo differat à bruto per solam rationalitatem, sic differat ad Angelis per eam animalitatem: ergo animalitas tam erit homini differentia, quam rationalitas.

Non dunt, qui his argu-

argumentum moti concedatur, animal rationale non esse secundam hominum definitionem, quoniam
melius definitur, animal rationale - mortale, vel animal - sensitivum - rationale. Ne tamen def
initionem hanc receptam examinetur, dicitur, aliter resp. et

Res. em, admodum quod rationale esset modo significatur de homine et Angelo, ad cuius prin
cipal. resp. sufficit ad rationem differentis, quod differentia addita suo generi, cum eo constituit
speciem ab omni alia diversam. Hoc autem significatur rationale, quoniam non includat animal,
et commune est homini, cum Angelo. Ad 2^m. Sufficit ad differentiam infimam, quod
cum suo genere constituit speciem non diversam in parte speciei, sicut inter se in
ra differentia per se considerata posita diversis dicitur, sicut non possit, et talis differentia est
rationale, quod cum suo genere animal constituit speciem terminatam non diversam in parte
in parte speciei. Ad 3^m. Non est requiritur differentia non agere sicut patet de genere,
tendendo esse ad ea omnia ad quae extenditur genus. Sic, si rationale extenditur ad
omnia, ad quae extenditur animalia, homo non differat ab aliis animalibus per rationalitatem. Qu
deo extendatur differentia ad aliqua, ad quae non extenditur genus, non dicitur conceptus differentia
nam per hoc quod Angeli sunt rationalia, non minus distinguitur homo per rationalitatem
a ceteris animalibus, quam si solum homo esset rationalis. Ad 4^m. Minimo tamen, nei
tion est difficultas concedendi, quod rationale sit genus, et animal differentia homini communi
cum Angeli, et quod eisdem cum brutis comparari genus sit animal, et differentia rationalis.

Section 1^a

De Specie

Specie, prout a Logico recipitur, significat totam rei essentiam, et constans ex genere et
differentia, in sum totalitatem. Sic specie homo coniugit ex genere animal, et differentia
rationale. Quia multa sunt hic de specie inquirenda, sectionem hanc claritati causa
plures dividemus.

Sub-section 1^a

Quid et quatuor sit Speciei?

Specie dividitur in supremam, subalternam, et infimam. Specie suprema est
immediata subiecta generi supremo. Specie subalterna est, quae habet speciem aliquam
proximam, et simul aliquam infimam. talis specie est Divinus; habet enim speciem supream,
quae est substantia, et speciem infimam, quae est animal. Specie infima, quae etiam dicitur
specie atomica, et specialissima est, quae immediate subiecta alicui generi, et tunc immediat
subiecta individui, talis specie est homo.

2^a Dividitur in subiectibilem, et predicabilem. Specie subiectibilis est, quae alicui generi im
mediat subiecta, unde patet omni omni specie esse subiectibile. Specie predicabilis
est, quae de infimis predicatur, et tota essentia: et sic de sui infimis, predicatur de
dividui, predicantur omnes Specie infimae, quae proxime sunt Specie predicabilis. Et aliquid

specie speciei non sunt predicabilia, quia de inferioribus predicantur, non de tota essentia, sed de eorum parti materiali, seu de generi; quemadmodum de omnibus hominibus predicatur animal: Unde speciei exaltationis, que sunt pure substantie, non tam dicitur extensionem, quam ad primam predicabilem clauem spectant.

Speciei predicabilis, de qua hic proprie agitur, definitur a Philosopho, id quod de pluribus et numero differentibus in eo quod quod est predicatum. Hinc definitio quadratam conformi est, sed prefata quia clausis, ista alia, nempe, predicabile de pluribus et tota essentia. De particula predicabile de pluribus speciei conuenit cum alijs predicabilibus, per aliquas speciei particulas ab his omnibus differ. Nam genus et differentia predicantur et partes essentia, non de tota essentia; proprium vero et accident predicantur et essentia.

Sub- Sectio 2.

Utrum ad speciem predicabilem requirantur plura individua?

Arguitur ad speciem predicabilem, quia conceduntur esse omnia, quod non requirantur plura individua ad speciem substantialem: porro enim, quod natura humana non esset numerice multiplicabilis, id est, quod unicuique tantum homo esset possibilis, hoc predicatur homo, eodem modo substantialem alio generi, quod de facto substantialem: ergo in ista hypothese predicatur homo esse speciei substantialem.

Conclusio.

Ista speciem predicabilem requiruntur plura individua saltem possunt.

Prob. Speciei definitur predicabile de pluribus et tota essentia, sed si implicarentur plura individua implicaretur predicabile de pluribus et tota essentia: ergo si implicarentur plura individua, implicaretur speciei predicabile. Maj. con. prob. min. quia si plures homines essent impossibiles, hoc predicatur homo non potest de pluribus predicari; idemque esset de omni predicato speciei.

Concl. Natura singularis Petri non potest fieri diuisibilis sub hoc conceptu immultiplicabili Petrus: sed si plures homines implicarentur, hic conceptus homo, tam esset singularis, et immultiplicabilis: ergo si plures homines implicarentur, hic conceptus homo non potest fieri diuisibilis: ergo non potest fieri predicabile de pluribus, adeoque non esset speciei.

Obie. 1. Si omni tantum homo esset possibilis, natura humana esset quoad se simplicabilis de pluribus: ergo esset diuisibilis et speciei. Neg. con. Nam implicat in extensione et natura, que non est numerice multiplicabilis, seu que non est apta indigne pluribus et apta predicandi pluribus, nam inhære et predicari necessaria conueniunt, et nihil potest inhære, quod non possit predicari, neque e contra.

Prob. Hic conceptus Sol est diuisibilis, quia est conditionale predicabilis de pluribus, id est, quia ex requiruntur, quod dixerunt plures Soli, potest de illis omnibus predicari: Sed in hypothese que natura humana esset immultiplicabilis, hic conceptus homo foret eodem modo conditionale predicabilis de pluribus: ergo in hypothese, que natura humana esset immultiplicabilis, hic conceptus homo foret diuisibilis. Neg. maj. Hic conceptus Sol non ideo est diuisibilis, quia in aliqua

Essentia neq. pluralitate involuat contradictionem, non apparet unde talis effectu implicet. Prob. min. Quia si implicaret plura individua ex suo conceptu intrinseco, nihil posset poni in ista specie, nam conceptus intrinsecus est idem in omnibus: sic si implicarent hominu non posset aliqui homo produci; ergo non peritur ingluantia ex conceptu intrinseco. Sed non potest ex pluralitate; quia cum omni creatura finite eamdem participant de sui productione, non est cur una creatura excludat aliam a participatione similium perfectionum.

Prob. 2. Quia cum potentia Dei sit infinita non est limitata sine gravi aliquo argumento; sed sunt gravissima argumenta, quibus aduersarij concedunt probare possibilitatem creaturæ immultiplicabili, et accedendo impossibilitatem talis creaturæ limitati potentia Dei; ergo non est asserenda talis possibilitas. Illi. par. min. prima pars cordabit ex oblatione objectionum. Prob. par. 2. Quia dicitur, quod Deus non potest producere plura in eo genere, in quo potest aliquid producere, et limitare ipsius potentiam; sed hoc dicitur dum affirmatur possibilitas creaturæ immultiplicabili numerice: ergo.

Obic. 1. Differre tantum numerice est differre materialiter; sed Angeli non possunt differre materialiter; ergo non possunt differre tantum numerice: ergo necessatio differre specie: ergo non possunt esse duo Angeli eiusdem speciei: ergo natura Angelica est numerice immultiplicabili. Prob. maj. Quia, quæ differunt specie, v.g. homo, et equus differunt formaliter, quia habent formas diversas: quæ vero tantum differunt numerice, v.g. Petrus et Paulus differunt materialiter, quia habent materiam distinctam. Prob. min. quia Angeli sunt puri spiritus, et spiritus immaterialis, ad eam non possunt differre per materiam, nec per respectum ad materiam.

Dist. maj. Differre numerice est differre materialiter, seu per differentiam, quæ fundatur in materia diversa, neq. est differre materialiter, seu per differentiam, quæ opponitur distinctioni formali per intellectum, conc. maj. et dist. min. Sed Angeli non possunt differre materialiter, seu per materiam diversam, conc. non possunt differre materialiter per differentiam tantum numericam, seu per differentiam excludentem distinctionem formalem per intellectum, neg. min. et cons. Cum omnibus, quæ inferuntur. Quæ differunt specie, v.g. homo et Leo, dicuntur differre formaliter, quia habent conceptum formalem, seu essentialem diversum: quæ vero differunt solo numero, licet sint eamdem, v.g. et similia distincta, dicuntur differre tantum materialiter, quia habent eundem conceptum formalem. Sani vero patet, quod Angelorum immaterialitas non obstat, quin possint differre materialiter in sensu explicato, id est, per differentiam numericam, excludentem conceptum formalem diversum.

Obic. 2. Angeli, nisi specie differant, non erunt à se invicem distincti: ergo differunt specie. Neg. cons; nam sicut res materiales eiusdem speciei dis-

dicuntur per accidentia materialia, sic spiritus, quantum eisdem speciei, dicuntur
 specuntur per accidentia spiritualia. Quia sola distinctio numerica sufficit et in-
 tu, etiam creatu, modo hic elicitur ad verum eventum intermediare, et intuitiva cognoscenda
 sciat, unum Angelum non esse alium, sed et dicuntur unum id alio.

Sub-sectio. 3^a

De Differentia Specifica.

Quaeritur hic. Quid sit differre specie, seu in quo consistat differentia specifica.
 Prop. Similes illa differre specie, quae differunt secundum formam: illa vero distin-
 qui distinctione pure numerica, quae differunt tantum secundum materiam. Sed contra est
 1°. Petrus et Paulus sunt eisdem speciei, et tamen non magis differunt secundum materiam,
 quam secundum formam, nam sicut anima Petri numerice distinguitur ab anima Pau-
 li, sic materia Petri tantum numerice distinguitur a materia Pauli. Contra 2°. Quia An-
 geli, ut vidimus, parvi differre solo numero, non tamen parvi differre secundum ma-
 teriam. Contra 3°. Quia nulla apparet contradictio, et existeret duo materiae specificae di-
 versae, quae tamen eae sint similium formarum.

Suscepta si Bonaventuram, illa differunt specie, quae differunt in aliquo predicato
 principali. Sed hoc videtur contra se habere, quod si per predicatum principale intelligatur
 predicatum specificum; haec sententia videtur etiam explicare idem per idem; non dif-
 ferre specie, et habere predicatum specificum idem sunt idem. Si vero per predicatum
 principale intelligatur aliquid aliud, hoc ipsum est, quod quaeritur, et quod haec sententia
 non recte explicat.

Suscepta Objectionem specie differunt, quae in iudicio sui prudentis non notabiliter differunt.
 Sed contra est 1°. Quia cum dixerint prudentem iudicem, tunc non potest aliquid acci-
 denti de differentia Specifica. Contra est 2°. Quia hic quaerimus, quoniam si ille differre-
 tia, quam prudentis iudicant, ita notabilem se habere debet, prout differentia speci-
 fica: quod haec sententia non dicit.

Conclusio.

Specie differunt, quae sunt divinitus in aliquo pred. essent.

Prob. Quia quae differunt in aliquo predicato essentiali, divinitus eventum gaudent: ergo non po-
 test de his dicitur aliqui conceptu Universalis explicari totam illorum eventum: ergo necesse
 ad eandem speciem: ergo differunt specie. Ant. per. prob. contr. Et conceptus est dicitur
 tu dicitur esse labor, et sic in materia dicitur significare convenienter, et aequale: ergo
 dicitur aliqui conceptu Universalis convergat, quae illorum eventum explicat, debet esse dicitur
 eventum simile.

Prob. 2°. Quae differunt in aliquo predicato essentiali, supra numerice differunt

ergo sunt specie diverse. Conf. Dignum diciturari specificis quia hancimur fieri et
specificum est, continens omnium specie differentibus non autem hi, qui differunt nu-
mero duntaxat, ut constabit singula procedentia.

Objic. 1.° Albedo et duo, et albedo et tres differunt in predicato essentiali; sed non
specie, sicut Philosophum quippe plus et minus non variant speciem: ergo qui differunt
in predicato essentiali, non semper differunt specie. Dist. maj. Differunt in predicato si n.
ali, si de entitate suscipiatur, et similia, neg. Si ad quantitatem, et numerum gradum, id est,
arithmetice, conc. maj. et dist. min. sed non differunt specie entitative et similia, conc. quan-
titative et arithmetice, neg. min. et conseq. Albedini illi, quoad entitatem ipsam, sunt omnino
similes, et habent eadem predicata essentialia: quod duo autem una intentione, seu quod plus
gradu habeat quam alia, per accidens habet respectu albedini, quatenus est entitas, vel
qualitas. At vero quantitas, seu intentio et duo, et intentio et tres, uti compositio
quantitative et arithmetice, differunt specie, et habent predicata essentialia diversa.

Objic. 2.° Molom, et canis denarius sunt ejusdem specie, quod molom et canis
et tamen differunt in predicato essentiali: ergo tali differentia non debet differre specie.
Neg. ant. Nam si predicata, in quibus differunt illi canis et molom, sunt essentialia, ipsi canis
differunt specie: tamen non pertinet ad Logiam de differentiis, quia sunt illa, que diffe-
runt in predicato essentiali. Unde si advenit, quod molom et canis differre specie, neg. pre-
dicata illa, in quibus differunt esse essentialia.

Objic. 3.° Duo actus quibus dicitur deus differunt eodem Subjectum differunt in pre-
dicato essentiali; sed illi duo actus differunt specie: ergo non semper differunt specie,
qui differunt in predicato essentiali. Dist. maj. Quia essentialia est actus Dei productus a Deo,
et non a Paulo: et essentialia est actus Pauli productus a Paulo, et non a Deo. Prob. min. Quia
ei actus illi differunt specie, quatenus Petrum et Paulum esse specie diversa, et per e
essentialiter ordinatos ad eandem speciem dixerunt.

Neg. maj. Nam actus Dei, et esse actum Pauli, non sunt magis essentialia re-
spectu actuum, quam esse Paulum, et esse Petrum sunt essentialia respectu ipso-
rum principiorum: cum actus Dei non sit de essentia metaphysice Petri, sicut con-
sistit in hoc, quod est esse rationale, et esse Paulum non sit de essentia metaphysi-
ca Pauli; hinc sequitur, quod esse actum Dei, et esse actum Pauli non sint de essentia
metaphysica ipsorum principiorum. Sunt quidem illa predicata necessaria, et essentialia
in actu reali, quod sunt idem significatur cum essentia actuum; non tamen sunt funda-
menti essentialia, quod sunt fundamentum conceptum rei primarium, et essentiam metaphysicam ac-
uum.

Objic. 4.° Actus Dei ergo esse a Deo, et essentia actus Pauli ergo esse a
Paulo

ut eandem imponer respectum, vel ad eandem terminum, vel ad terminos tantum numerice
distincit.

Subsectio 4^a

Utrum eadem species contineri possit sub duobus generibus, non
sub alternatim positum?

Nota 1°. Per se subalternatim posita vocantur illa, quorum unum continetur sub altero:
sicut animal continetur sub genere Vivens, vel quae ambo continentur sub eodem tertio genere,
sicut animal et planta continentur in substantia. Unde questio est, utrum sub duobus
generibus non subalternatim, (v.g. sub amore Dei, et odio peccati), possit ita contineri species ali-
qua, (v.g. contritio, ut habeat omnia praedicata, quae referuntur in utroque genere, id est, in
amorem Dei, et odio peccati). Quod sic, eodem modo sic proponi, utrum diversa praedica-
ta, quorum singula sufficiunt ad constitutionem unius speciei, possint contineri in eadem
textura speciei.

Nota 2°. Quoniam praedicata alia esse possunt, alia negativa, mixta alia. Praedicata pos-
sunt positiva sunt, quae significant perfectionem rerum positam, quales sunt in homine esse
animal, esse rationale &c.^a Negativa sunt, quae significant exclusionem alicuius perfectio-
nis positum, talia sunt in lapide, non-intellectuali, non animal &c.^a Mixta sunt, quorum
solum dicitur negationem alicuius perfectioni, sed, positivam exigentiam non habendi
talem perfectionem, talia in homine sunt praedicata, non-rugibilis, non-inhibilis, &c.^a
Nam in homine, non solum insensitivus negatio rugibilitatis, quia modum est negatio
doctrinae in homine indocto, sed etiam positivam et essentiali exigentiam non habendi rugi-
bilitatem. Hanc exigentiam ponunt aliqui, inter praedicata positiva, alij dicitur tam esse
praedicatum negativum. Et sic de ira, videtur tamen melius loqui, qui eam vocant
praedicatum mixtum, quia de ira participat; est enim exigentia positivam alicuius
negativi.

Concl. 1^a

Non possunt duorum specierum omnia omnino praedicata conj-
ungi in aliqua textura speciei.

Prob. Omnis speciei includit essentialiter praedicata, sibi propria, et essentialiter excludit
omnia praedicata non sua: ergo non possunt duorum specierum omnia praedicata conj-
ungi in aliqua textura speciei. Prob. arg. Est omnis speciei praedicatum proprium et necessa-
rium, cuius hanc speciem, et excludere omnem aliam speciem: sic excludere inhibi-
bitatem est praedicatum homini necessariam: sic non esse doctam est praedicatum nec-
sarium sibi amoris. Prob. conij. Quia insubstantiale alicuius praedicatum identificari
cum illis, quae necessariis excludit.

Concl. Contritioni necessario competere esse amorem Dei, et odium peccati, sed
hoc non potest competere alicuius sibi amoris, et suae odij, nam sicut amor est essentiali-

essentialiter amari et nihil aliud; et futurum ad idem et essentialiter ad idem, et a
 lio nihil: ergo non possunt in eadem specie contineri omnia eadem predicata, quae
 sunt in duobus speciebus distinctis.

Cond. II^a.

Diximus predicata quae positiva, quarum singula sufficiunt ad constitu-
 endam omnem speciem, secundum quod habent positum,
 possunt conjungi in aliqua tertia specie.

Prob. 1°. Ut idem sit talium predicatorum, (e.g. ininhibibilitatis et rugibilitatis, ut
 impossibile, debet inter illa predicata intervenire aliqua oppositio; sed inter predicata, se-
 cundum quod sunt quae positiva, nulla intervenit oppositio: ergo non est impossi-
 bilium predicatorum idem sit: ergo possunt talia predicata, secundum quod sunt positiva,
 convenire in eadem specie. (Arg. par. prob. min. Quia predicata quae sunt quae
 quae positiva, non dicuntur exclusionem, seu negationem alterius; sed omnia predicam-
 enta dicuntur negationem, seu exclusionem alterius, illius scilicet, cui opponantur: ergo
 predicata, quae sunt quae positiva, non sunt opposita.

Prob. 2°. Quia diximus predicata positiva, quarum singula sufficiunt ad constitu-
 endam omnem speciem, de facto conveniunt in eadem specie: ergo possunt esse contenta.
 Correy. par. prob. av. Cuius amorem Dei, seu esse actum persequendum Dei, est predicatum suf-
 ficiens ad constituendam omnem speciem amoris Dei, secundum rationem quod dicitur huius speciei
 quae positivum: et esse actum peccati, seu actum avernandum ^{peccati} Dei, est predicatum suf-
 ficiens ad constituendam omnem speciem odij peccati, secundum rationem quod dicitur huius
 speciei quae positivum. Sed hae duo predicata, videlicet esse amorem Dei, et odium
 peccati per idem situm conjunguntur in actu continentis, qui simul est amor Dei et odium
 peccati: ergo. &c.

Conf. Quia idem contingit quocumque elicitur aliquis actus naturae est duplici mo-
 do; ut quando datur elemosina est merito amoris Dei, et est merito misericordiae
 ergo per rationem: nam illa datio elemosina continet predicata positiva sufficientia ad
 duas species, videlicet ad actum amoris Dei, et ad actum misericordiae.

Obic. 1°. Equum de facto existens non potest fieri Leo: ergo ininhibibile, et rugi-
 bile non possunt per idem situm convenire in eadem specie. Diss. correy. ergo inabi-
 lile et rugibile, quae de facto existunt distincta, non possunt idem situm, nec: ergo non po-
 test exari aliqua tertia specie, in qua idem situm ininhibibile et rugibile secundum
 quod dicuntur positivum, huius correy. Omnia illa, quae de facto existunt distincta, et
 merito excluduntur essentialiter, adeo non possunt realiter idem situm; quia non idem
 significarentur predicata, quarum unum est negationem alterius. Sic, nam ipsum animal
 quod in equo existit realiter, potest esse idem realiter in Leone, et tamen tota perfectio
 poi-

positiva animalu reperiuntur, tam in equo, quam in leone. Quod si igitur tota species
positiva, quae est in inhibiti et negabili, reperiatur idem, idem in aliquo tertio?

Regl. 1.° Super omni, hinc-cetera est impossibili; sed si praedicata hinc, et ceteri
possunt concurrere in eadem Speciem non erit hinc-cetera impossibili: ergo ista praedi-
cata non possunt sic concurrere. Dist. min. si praedicata tum positiva, tum negatiua hinc-
ci, et ceteri possunt sic concurrere, non erit hinc-cetera impossibili, conc. si praedicata
sunt positiva possunt concurrere, non erit hinc impossibili, neg. min. et dist. conseq. ergo si
ta praedicata, tum negatiua, tum positiva non possunt sic concurrere, conc. ergo ista praedi-
cata hinc positiva non possunt concurrere, neg. conseq. Nomine hinc-ceteri, quando dicitur,
in exemplum rei impossibili, intelligitur animal aliquod habere et hinc, et ceteri omnia
omnino praedicata tum positiva, tum negatiua, quod perinde est hinc, et non ceteri-
ceteri, et non hinc; hoc autem si patet est impossibili, propter repugnantiam, quam ha-
bent praedicata negatiua cum positiois, non propter repugnantiam, quam habent praedi-
cata positiva inter se. Unde si excludatur praedicata negatiua, non est ratio cur pra-
dicata hinc positiva non possunt simul concurrere.

Regl. 2.° Inhibiti, et negabile exigunt essentialiter organa diversa, et dispositionem
incompossibili: ergo non possunt coalescere in eadem Speciem. Si dicatur, ut ait quod
non spectat ad Logicam examinari, conc. tertium. Sollem hic contendere non esse distincti-
tes loquendo aliquam implicentiam, et praedicata positiva duarum Specierum coalescere in
enam Speciem. Quod autem hoc aliquando repugnet ei aliqua ratione Speciali, nihil
facit contra nos; nam in exemplum supra assignati, ratio super ostensum est hoc non
repugnare. reuertentur, deniq. ostendi poterit in alijs exemplis fere innumeris, quod no-
bii sufficit.

Objic. 1.° Omnis res distinguitur ab alia re per illud ipsum, per quod constituitur
in suo esse; sed omni res constituitur in suo esse per praedicata positiva: ergo omni res
distinguitur ab alia re per talia praedicata. Sed praedicata illa, per quae distinguuntur duae
Species, non possunt per identitatem coniungi in aliqua tertia Specie: ergo praedicata posi-
tiva duarum Specierum, non possunt coniungi in tertia Specie.

Dist. maj. Omnis res distinguitur et constituitur per idem realiter, conc. per idem
formaliter, neg. maj. et conc. min. dist. conseq. ergo omni res distinguitur realiter per pra-
dicata positiva, conc. formaliter, neg. conseq.; et dist. subiectum; sed praedicata per quae
Species distinguuntur formaliter non possunt identitatem coniungi in tertia Specie, conc.
praedicata, per quae Species distinguuntur realiter, non possunt sic coniungi, et dist. non
possunt identitatem coniungi, secundum totum quod dicunt realiter, et quatenus sunt spe-
ciorum distinctio, conc. secundum totam specificationem positivam, neg. sub. et conseq.

Non omni constituitur in esse per se predicata, quatenus sunt positiva. Distinguitur autem ab alijs rebus, per illa eadem predicata, quatenus sunt negativa. Unde hoc predicata primo modo sumpta possunt conjungi per se idem naturam, cum sinteori aliam naturam predicatam, ad conflandam novam speciem: secundo autem modo accepta non possunt sic conjungi.

Obje. 3.º Differentiis speciebus quia dividant idem genus, sunt oppositæ, sed differentibus oppositæ non possunt identificari: ergo nec differentibus dividentes idem genus, sed differentibus specificis dividunt idem genus: ergo non possunt identificari, nec convenire in eandem speciem. Dist. maj: differentibus speciebus quia dividant idem genus, sunt oppositæ secundum predicata negativa, conc: secundum species positiva, neg. maj. et dist. min: differentibus oppositæ non possunt identificari secundum quod sunt oppositæ, sed secundum predicata negativa, conc: secundum quod non sunt oppositæ, vel secundum predicata speciei positiva, neg. min. et conj. et conc. Subj. neg. nec. ill. Differentibus, quatenus sunt dividuntur generi, se mutuo excludunt per predicata negativa, et sic non obstante possunt se mutuo compatiri, secundum predicata positiva.

Obje. 4.º Juxta Philonophum. c. 3.º cathol. diversorum generum non subalternativa positivorum diversorum speciei differentibus: ergo eadem differentia non potest esse sub duobus generibus non subalternativis positivis.

Resp. Philonophus in loco citato per genera non subalternativa posita intelligit illa, quæ constituantur in diversis predicamentis, qualia sunt animal in predicamento substantiæ, et scientia in predicamento habitus. Sani cetero, quia differentibus dividuntur talia genera, sunt mutuo disparata, non minus est quod requirunt identificari in aliqua tertia specie. Quod tamen hic sit tenui Philonophi colligitur 1.º quia eorum generum non subalternativum positivum quæ adducit Philonophus sunt, animal et scientia. 2.º quia loco citato post tres lineas injungit hoc, subalternativorum cetero nihil prohibet eadem differentias, ubi inveni genera subalternativa positiva, animal respirabile, et animal volabile, quorum unum non est sub alio, sed ante non sub eodem cetero generi animal, unde constat Philonophum, quatenus ad eam rem dicitur, quæ modum loquendi, quod ipsam tamen rem nobiscum sentit.

Obje. 5.º Amor et odium predicantur de actu amicitie et generis: ergo actu amicitie non est species contenta sub his duobus generibus. Dist. an. Quia si amor et odium predicantur et generis, non se habent et generis et differentia: ergo non possunt simul existere, nec constituisse unam speciem. Dist. an: non predicantur et generis completa, et adquam, conc: et generis inadquam, neg. an. et conj. Ad part. dist. an: si predicantur et generis adquam non se habent et generis, Dist. an: si et generis inadquam, neg. an. et conj. Tenui adquam est, quod amorem omnia, quæ non essentialia alteri speciei, et non sunt illi propria: sic respectu equi animal est genus adquam, quia completa sunt omnia, quæ sunt essentialia equo, et illi communia.

communis cum alijs rebus. Penu vero inadeguatum est quod conplexivum aliqua eorum, non tamen illa omnia, quae sunt speciei essentialia, intelligi cum alijs communia: sic respectu homini animal est genus inadeguatum, quia quantum continet animalitatem, quae est essentialis homini, et communis illi cum alijs, non tamen formaliter includit rationalitatem, quae est etiam essentialis et communis homini cum Angelo. Illinc patet, eandem rem non posse includere duo praedicata communia, quantum singula sunt genera adaequata; non apparet autem, cur nequeat habere duo vel plura genera adaequata, quatinus de facto habet homo.

Ad prob. 1. Ad constitutionem speciei creati esse, quod omnia praedicata essentialia simul sumpta differant ab omni alia speciei, quod fieri potest, licet nullam praedicationem in differentia adaequat. 2. Utamque praedicationem est genus et utramque est differentia; sed sub consideratione divina: si actu creationis conferatur cum actu amoris Dei, genus est deum, differentia est amor.

Objic. 8. Non potest idem individuum esse sub duplici speciei: ergo nec eademque cum sub duplici genere. Dist. aut. non potest idem individuum esse sub duplici speciei infra, aut: sub duplici subalterna, neq. exi. et conseq. Patet quia speciei non sub duplici genere, individua sub illa speciei contenta, sunt sub duplici speciei, subalterna. Non potest autem individuum esse sub duplici speciei infra, quia individuum non differit ab speciei, nisi per praedicationem individuale, quod non potest esse constitutum ab eadem speciei.

Subsectio 5.

Expediuntur reliqua ad Speciem.

Quaer. 1. Utrum possibiles sint duo speciei diversa, aequali in perfectione essentiali? Resp. affirmativus. Prob. Quia nulla apparet repugnantia, et sicut duo perfectio- nibus distinctis, et aequaliter estimabili; neq. ulla apparet repugnantia, et hae duo perfectio- nibus aequaliter participantur a creaturis: ergo nulla apparet repugnantia, et sicut duo perfectio- nibus distinctis, et aequali in perfectione essentiali. Sim. coll. ex. vobis. 2. conseq. prob. quia eo ipso, quod duo speciei aequaliter participantur perfectione divina, aequaliter estimabili; aequali erunt illae speciei in perfectione, et tamen erunt diversa.

Conf. Quia quantum omnes perfectiones secundum se spectatae sunt inaequali, seu inaequaliter estimabili, non tamen apparet cuiusvis perfectionis defectus nequeat sufficere per hoc, quod modo perfectiori participantur: sic quantum per se loquendo, potentia intellectus est minus perfecta, quam potentia virtus; non tamen est ratio cur illa perfectiori participantur, nequeat esse tam estimabili, quam hae imperfectiori participantur. Ad si per eandem participantur perfectionem sua compensatio, speciei erunt aequali, et simul distinctae: ergo pariter sic duo speciei distinctae.

Objic.

Objec. 1°. Omne speciei diversae, sequitur quia diversae, inaequaliter distant ab ente, ergo sunt inaequales in perfectione essentiali. 1°. Neg. ant. Quid est evidenter factum in 1° non sibi immixtis, nam ignis, et aqua & q. sunt speciei diversae, et tamen in respectu perfectionis formalis inter se aequaliter distant ab ente: nam inter ignem et ens intercedunt nec participata substantia, corpus, seminum, eodem modo intercedunt ensi aquam et ens. 2°. Umon ant. neg. conseq. Angelus est perfectior brutis, et tamen brutum magis distat ab ente, quam Angelus, accidenti vero imperfectius est brutum, et tamen accidenti minus distat ab ente quam brutum. Perfectione igitur non sunt estimandae secundum maiorem, vel minorem distantiam ab ente, sed eo quod natura perfectiorum, quae potest esse in duobus speciei diversae aequaliter estimabili, siue aequaliter, siue inaequaliter distent ab ente.

Objec. 2°. Speciei diversae sunt, diversae participationes perfectionis divinae; sed haec participationes non possunt esse diversae, quia sint inaequales: ergo neg. Speciei. Neg. par. Nam omni perfectione creata est participatio perfectionis increatae. Prob. min. Participatio perfectionis divinae est accessus ad perfectionem divinam; sed non possunt esse accessus diversi ad eandem entitatem indivisibilem, quin sint accessus inaequales: ergo. Causa. Duo longiorum possunt aequaliter, et diversimode accedere ad longitudinem eisdem rectae lineae; ergo duo creaturae non possunt aequaliter et diversimode accedere ad perfectionem divinam.

Neg. min. ad hunc prob. neg. etiam min. Sicut duo viatores unus ab oriente, alter ab occidente possunt aequaliter, et simul diversimode accedere ad idem terminum spem; quidni et duo creaturae aequaliter, et diversimode accedant ad perfectionem divinam, ita ut una tantum participet de divina perfectione divina, quantum altera participat de alia perfectione. Ad caus. neg. conseq. Commensuratio linearum tantum estimatur secundum unum idem terminum longitudinis, in quo non potest esse aliqua diversitas, quin sint inaequales; quia omnia diversa in longitudine consistit in eadem omnia rursus aliter. At vero gradus sunt participata ex perfectione infinita; unde si una creatura accedat ad unam perfectionem Dei, quantum altera creatura accedat ad aliam perfectionem in quo nulla apparet contradictio, adveniunt duo accessus, et participationes diversae, quia ex hypothesei participantur perfectiones diversae, et simul erunt istae participationes aequales, quia ista participatio aequaliter participat.

Quaest. 1°. Utrum speciei infinita, homo & q. includat totam entitatem sui generis? Resp. Tenet sicut et quodam predicatum universale, considerari potest dupliciter, vel secundum totum, quod dicitur formaliter, vel secundum totum quod dicitur realiter, et obiective: ut q. animal formaliter dicitur principium sentiendi, praeiudicium vero utrum sit hoc vel illud, animal vel multiplex principium; realiter vero et obiective dicitur omne principium sentiendi: hinc ad quod propriam dico, speciem includere formaliter totam entitatem generis totalitate formali, scilicet, rationis; nam quodquod solvere formaliter in hoc conceptu animal includitur in specie homo:

non tamen includit totam eventum generis totaliter obiectiva, nam animal ex parte obiecti dicit totum, quod est realiter animal, adeo dicitur fluxiva, quae non includuntur in hoc conceptu homo.

Quaer. 3.º Verum ratio speciei invenitur tota in singulis individuis?

Res. affirm. Nam singula individua continent genus et differentiam, in quibus solis animalis formatur speciei. Dic. Si ita ratio speciei inhaeret singulis individuis, speciei non requireretur quoniam individua; sed, iuxta non, requiritur: ergo ita ratio speciei non inhaeret singulis individuis. Et ita ratio speciei inhaeret singulis individuis totalitate experientiae, speciei non requireretur fluxiva individua, conc: si inhaeret tota totalitate inventiva, neg. maj. et conc. min. dist. conseq. ergo ratio speciei non inhaeret tota singulis individuis, totalitate experientiae, conc: totalitate inventiva, neg. conseq. Pluralitas individuum ideo tantum requiritur, ut speciei habeatur experientiam necessariam ad universalem, quod cogit essentialiter esse predicabile de pluribus, sed hoc non obstante, potest totum, quod teluce formatum in conceptu speciei, homo etc. inhaere singulis individuis.

Quaer. 4.º Utrum differentia consistat in negativo?

Res. p.º. Aliqua differentia accidentalis sunt pure negativae: sic species albus et alio est ferre a parte albo et quatuor per solam negationem sui caritatem ducuntur graduum albiditatis. Res. 2.º Nulla differentia essentialis et specifica consistit in puro negativo. Nam omni differentia essentialis cogit positivae et essentialiter excludit ab illa speciei, quam constituit omnem aliam differentiam cum illa non identificantur: sic animal immitibile positivae cogit non esse animal immitibile et vagabile: ergo animal immitibile differat ab animalis immitibilibi et vagabili, non mixta per non-vagabilitatem, sed etiam per exigentiam non habendi illa predicatum vagabili.

SECTIO 5.ª

De Proprio et Accid.

Proprium, iuxta Philosophum, dicitur quatuor modis. 1.º Proprium est, quod competit soli, sed non omni: sic esse Philosophum competit soli homini, sed non omni. 2.º Proprium est, quod competit omni, sed non soli: sic omni, sed non soli homo est bipes. 3.º Proprium est, quod competit omni, et soli, sed non semper: sic adu videtur condari omni, et soli homini, sed non semper. 4.º Proprium est, quod competit omni, soli, et semper: sic esse vagabile competit omni, et soli homini, et semper competit.

Quod proprium hoc quarto modo, dicitur stricte et simpliciter proprium, et pertinet ad generalem predicabile. Si sumatur primo intentionaliter, seu secundum quod est in se, definitur potest esse Proprium, et Aristotele, illud quod est extra essentiam, sed ab essentia producit necessario. Numquam secundo intentionaliter, seu secundum modum, quo predicatur, definitur ex Arist. 1. 1. Top. c. 2.º predicabile de pluribus, et non essentialiter contentibiliter. Obi genus est predicabile de pluribus, reliqua autem particularia sunt differentia

differentia nam proprium differt a genere differentia et specie, per hoc quod predicatur
 si non essentiali. Differt autem ab accidente per hoc quod predicatur correspondenti.

Dic. Si proprium predicatur correspondenti ad eventum, idem fiat cum essen-
 tia: ergo non recte dicitur non-essentiale. Dist. an. Idem fiat cum eventum phi-
 sice, et realiter, conc: formaliter, et logice, neg. an. et conseq. Essentia et proprium
 sunt reales eodem terminum entitas, quae considerata relate ad effectum primarium, tunc commu-
 nis, tunc proprium, dicitur essentia: considerata vero ad effectum secundarium, dicitur propri-
 tar: sic homo considerata relate ad sensationes, et mutationes, dicitur animal rationale,
 et in hoc consistit illius essentia: considerata vero relate ad ritum, qui est effectus secundarius,
 dicitur rationale, quod est proprium.

Hyl. Si proprium idem fiat cum realiter cum eventum, non profuit ad eventum: ergo fal-
 sa est prima definitio. Dist. an. non profuit ad eventum realiter, conc: non profuit ad
 essentia formaliter, et iuxta nostrum modum concipiendi, neg. an. et conseq. Quia effectus
 secundarius dependet a primario, et ab his profuit realiter, q. q. admittit, et ritum a cog-
 nitione, ideo principium illorum effectuum, quatenus ordinatur ad effectum secundarium
 concipitur quasi dependens et profuit a se ipso, quatenus est principium effectuum
 principium: sic homo, quatenus est rationale concipitur dependens, et profuit a se ipso,
 quatenus est intellectus: quia prius intelligere, seu cognoscere seipsum, quam per ille
 ritum motus.

Dic. 2. Quod est predicabile de pluribus, non est proprium eorum commune: ergo proprium
 non est predicabile de pluribus. Dist. an. quod est predicabile de pluribus non est proprium
 cui eorum illis pluribus de quibus predicatur, conc: non est proprium hi omnibus, neg. an. et conseq.
 Nam predicatum aliquod dicitur proprium respectu speciei, cui totum et soli continentur: di-
 citur autem predicabile de pluribus, respectu individuum, quae sub illa specie con-
 tinentur. Sic rationale est predicatum proprium speciei humanae, quia continetur omni et soli
 homini: est autem predicabile de pluribus, quia potest affirmari de singulis hominibus.

Accidens late dicitur, pro eo omni, quod est extra essentiam; et sic dividitur in
 metaphysicum, physicum, et logicum. Accidens metaphysicum est, quod non continetur
 in essentia metaphysica, seu in conceptu rei essentiali, cum ea tantum idem fiat realiter,
 ut rationale cum homine. Accidens physicum est, quatenus realiter distinctum a subie-
 cto, illi tamen inherens per unionem physicam: talia accidentia sunt calor, frigus, color, et
 res similes. Accidens logicum est, forma extrinseca tribuens aliquam denominationem
 subiecto, perinde autem est, sicut illa forma inter considerata sit forma physica, quatenus est cog-
 nitione dandi denominationem cogniti, sicut est substantia physica, quatenus est regula dandi denomi-
 nationem cognati.

Accidens nunc potest vel in abstracto, ut albedo, color, &c. vel in concreto, ut albus
 color.

colorum, &c. Quod accidens nunciat in abstracto predicatur de suis inferioribus essentialiter, ut hic color est albedo, ubi albedo predicatur ut species, vel albedo est color, ubi color predicatur ut genu. Unde accidentia sic sumpta pertinent ad aliquid predicabilem per se, videlicet ad genu vel speciem. Accidem in concreto simpliciter, vel simpliciter (non accidenti multo simpliciter) coincidet cum proprio modo dicitur, ut color pertinet ad generum predicabilem (est illud, de quo hic agitur, atq; modo pertinet ad quatuor predicabile).

Accidem prout pertinet ad quatuor predicabile, ut nunciat primo-intentionaliter, definitur a Boetio, quod adesse, vel abesse potest sine subiecti corruptione, et clarior ab eodem, quod convenit subiecto contingentem. Ab alijs vero definitur, quod est essentialiter, neg est cum ea convertible. Secundo-intentionaliter sumptum, definitur predicabile de pluribus ut non-essentiale non-convertibile.

Dic. 1.º. Non est accidens respectu homini, et tamen non potest adesse sine homini corruptione. ego scilicet est prima definitio. Dicitur aut. non est accidens simpliciter, neg. est accidens prout fixitatem, trax. aut. u. neg. conug. Sic definitur sola accidentia generis, non autem est prout simpliciter, non non coincidet in aliquo ad rationem essentia, sed in eo quod tollatur aliquid de creatura. Dic. 2.º. Color est simpliciter necessarium igni, ego non advenit igni contingentem. ego non subicitur secunda definitio. Hic contingenter in illa definitio, ne intelligi debet prout simpliciter, necesse est in illa simpliciter: cum igitur color necessarium necesse est igni, recte dicitur contingentem respectu ignis. Unde. tunc. aut. neg. advenit conug.

Sectio 6.ª

De Individuo

Individuum est nunciatum unius, seu individui: unde individuum est, particulare predicabile concretum sub quarta predicabilem clare, atq; illud quod nunciat aliquid prout pertinet ad proutem dignitatum.

Individuum definitur a Boetio, id, cuius collectio proprietatum est in nullo alio. Proprietates autem, que intelligi sunt forma, figura, locus, situs, nomen, patria, tempus. Hic definitio est tamen deceptiva, non tamen prout individui, quia individui accidentia illa, per quod solentur dicitur et unum individuum ab alio. Veridicior, et melior est definitio, que traditur a Thomae, iuxta quem individuum primo-intentionaliter nunciatum est individuum in se, et distinctum a quolibet alio. Per individuum in se, intelligitur negatio partium, vel partium negatio partium non. Multatum, et talium, ut eorum aliqua adequat totum: sic. Genus est individuum, quia non potest dividi in plura genera; homo vero non est individuum, quia dividit potest in plura homines. Per illos pariter distinctum a quolibet alio, significatur distinctio ratione, quia quod individuum distinguitur ab omni alio individuo.

Individuum secundo-intentionaliter sumptum considerari potest, vel prout subicitur speciei, vel prout est predicabile. Individuum, ut est subicitur definitur, id quod sub spec.

specie infima continentur: ut est predicabile definitur, predicabile de uno tantum. Quia
 conceptus, qui id est intellectus de individuo, est communis dicitur ratio aliqua individui, qui in
 ore communi omnibus individuis, id est, dicitur sit aliqui conceptus individui, ita representant
 singula individua, et in eo relictur formaliter ratio propria individui, non tamen apparet illa
 convenientia, que videtur intendit unum individuum. **Ante resolutionem**

Nota 1^a Individua sumi sive de seipso, vel signati. Signati dicuntur, dum
 representant omnia individua per hunc conceptum communem, individuum, vel per aliam
 similem. Dicitur conceptus dicitur quodammodo individuum indicat respectu unum et si dicitur
 Petrus, Paulus, equus, &c. **Nota 2^a** eorum esse, quod abstracti sunt ab indi-
 viduis plerumque rationum communium, et distinctis; tales enim sunt substantie, sicut animal
 &c. que omni abstractuuntur ab ipis singularibus. Quod igitur dicitur, dicitur abstracti sunt
 ab omnibus individuis, conceptus distincti individui qua tali, talis inquam, conceptus si dicitur
 conceptus omnium individuis, et simul imparet formaliter rationum propriam, et formalem indi-
 vidui?

Conclusio 1^a

Ab individuo ex parte sumpti, et dicitur considerari abstracti non potest ratio individui dicitur
 et communis omnibus individuis.

Prob. Individua ex parte sumpti, et dicitur considerari non individua sicut representantur
 per hunc conceptum Petrus, Paulus, Joannes &c. que sunt distincti inter se per
 differentiam Paulicam &c. Sed conceptus hoc modo representantur individua non sunt om-
 nia communis omnibus individuis, et per: ergo ab individuo ex parte sumpti, et dicitur
 considerari non potest abstracti ratio videtur communi omnibus.

Conf. In individuo ex parte sumpti, et dicitur cognito, sicut in Petro cognito, ab dicitur
 ratio dicitur, clare videtur forma individuali, et primo distinctio dicitur, non sicut abstracti
 non-individui, sed etiam ad omni alio individuo. Sed conceptus distincti communi non potest
 formaliter imparet infirmitatem differentiam, sicut dicitur, et clare cognitur, ergo.

Conclusio 2^a

Dati potest ratio communi individui tum primo, tum secundo
 intencionaliter sumpti, sed reflexe considerari.

Prob. Sic conceptus individuum in se, et dicitur a quolibet alio est propriissime ratio indi-
 dui primo-intencionaliter sumpti, et hoc conceptus predicabile de uno tantum, est propriissime ratio
 individui secundo-intencionaliter sumpti. Sed si hunc conceptus dicitur considerari omnibus indi-
 viduis reflexe considerari: ergo dati potest ratio dicitur communi omnibus individuis, si reflexe con-
 sideratur. **Prob. maj. 1^a** Quia hunc conceptus dicitur videtur ab omni non individuo, et
 explicat aliquid, quod non conceptus individui, nisi quatenus sunt individua. ergo hunc conceptus sunt
 propriissime rationes individui qua tali. **Prob. 2^a** Quia si hunc conceptus non esset propriissime
 rationis individui, et non explicarent conceptum primariam individui qua tali. Et hunc alij

post illum Philonij non esse definitur individuum: sed hoc non est ad inveniendum: ergo.
 Prob. 3.º Quia Diversitas nostri, vel saltem ex quibus multae derivant illa definitione individui.
 ergo quia explicatur conceptus primariorum individui: ergo sunt praecipua varietate individui quae
 talia.

Prob. min. primi syllog. Notionem individui assignat, appropinquat in eodem sensu singula
 individua: ergo conveniunt omnibus. Conceptus autem et per se notionem, terminum omnium. Prob.
 aut. Quia haec ratio individui in se et distinctum a quolibet alio, cuiusque applicatio, solum signi-
 ficat subiectum illud, de quo predicatur, quodcumque sit subiectum, non esse distinctum in genere generis,
 quodcumque aliquo deest eorum, et esse commune, seu distinctum ab omni alio: et sic altera ratio.
 predicabilis de uno tantum videtur imitari predicatum individuum quodcumque sit, affirmati quod de
 uno aliquo, sed non de pluribus. Est omnia individua continentur in his omnibus: ergo illi conceptus in
 ratione nihil representant, quod non reperitur in omnibus individuis: ergo omnia continentur omnibus.

Concl. 1.^a Differentia essentialis, sicut rationale, inextinguibile, rugibile, &c. si nullae appropinquan-
 tur, sicut conceptus eodem conceptu omnino: ergo etiam differentia individualis. An. conclusio videtur
 et colligi potest ex dicto, ubi ostendimus omnem differentiam essentialis convenientem in hoc conceptu reflexivo
 predicabilis de pluribus, et essentia pars formalis. Prob. conclus. 1.^a Quia differentia essentialis, si
 conveniunt diversae, non minus convenienter quam differentia individualis: ergo si differentia essentialis
 convenit non in se, quomodo differentia essentialis conveniunt eodem conceptu omnino, neque
 potest ostendere quomodo differentia individualis convenienter exprimitur. Prob. 2.^a Quia si
 differentia, si res se conveniunt, convenienter in hoc, quod dicitur sumitur, non omnino distinctum, quod
 facit respectu differre: quod predicatur singulari, et essentia pars formalis. De hoc sic individuum.
 cum inveniuntur diversae, non in se, quia intellectu ad eam reflexum, sicut inveniuntur similes
 ad invicem, cui convenienter reflexum: quod ostendit in hoc, quod nunquam individuum sit
 ultimo distinctum subiecti, quod facit subiectum individuum in se, et distinctum a quolibet alio,
 quod sit predicabilis de uno tantum. Deinde sicut intellectu abstracte a differentia essentialis
 hoc respectu convenienter reflexum conceptu omnino, sic potest a parte, respectu eundem convenienter
 reflexum abstracte a differentia individuali, seu ab individuo reflexum conceptu omnino
 totum omnino, per quo individua differant ab omni non individuo, non tamen in se.

Concl. 2.^a Quia individuum sunt explicatur per conceptum assignatum de eodem formaliter per
 Annum. Sed Annum mixta convenienter omnibus inflexionibus: ergo et individuum omnibus individuis.
 Prob. maj. Quia individuum conveniunt eodem modo. Affirmatur individuum in se, et distinctum a quolibet
 alio, et eodem modo sunt predicabilia de uno tantum. Prob. min. quia Annum est suspensum
 omni: ergo potest de quacumque clausura predicabilium: ergo est individuum, sed non mixtum mixta
 mixta convenienter omnibus inflexionibus: ergo etiam Annum.

Dic. Annum speciem convenienter mixta inflexionibus, non autem Annum mixtum, ad
 Annum

o numerum et non speciem continet cum individuo. ergo prout quod continetur
 tam individuo non in se continet inferioribus. Neg. maj. nam que dicitur numerus est
 propria entis, ad eam enim est (et patet et dicitur) dicitur contineri inferioribus, sic dicitur
 quod est eius propria in se etiam continetur.

Comp. 3. Individuum cuiusque applicatur, semper explicatur relati ad eadem for-
 maliter connotata: ergo in se applicatur omnibus inferioribus. Comp. cau. et colligitur eodem
 tu; nam ubi connotata sunt formaliter eadem conceptu et formaliter idem. Sub. igno-
 ran. Quia cuiusque applicatur individuum, explicatur relati ad individuum in se etiam in plura
 individua, et relati ad individuum ab omni alio.

Obj. 1. Ille ratio nuncet in se, que inferioribus applicata significat diversa for-
 maliter; sed ratio individui est talis: ergo non est in se. Neg. pat. prob. min. Quia
 ratio huc individuum in se, et dicitur a quolibet alio, quando affirmatur de Petro significat
 dicitur esse individuum in plura Petro, et que dicitur ab omni non. Petro: quando tamen
 applicatur Paulo significat dicitur esse individuum in plura Paulo, et dicitur ab omni
 non Paulo: ergo illa ratio dicitur applicata significat diversa formaliter.

Neg. min. Ad prob. neg. cau; nam huius in se non recipitur seu reflectitur formaliter super subje-
 tum propositionis, sed connotativus recipitur redem propriam, quod est exemplum primum. Dicitur
 de alio Petrus est individuum in se, et dicitur ab omni alio, dicitur est hic, Petrus est enim habens
 individuum non in se (nam in se Petro, ad in se entis), et dicitur ab omni alio ente: sed patet
 etiam habere hunc connotum, Petrus est enim individuum in plura entia similia, cuius quoniam alii
 quod adque dicitur, et distinctum ab omni alio ente. Sicut dicitur dicitur huius dicitur
 recipitur, nullatenus imponit formaliter dicitur; nam siue ratio individui est explicata
 applicatur Petro, siue Paulo idem prout significatur; significatur enim subjectionem illam
 quod cuiusque est de quo significatur, esse enim non dicitur in plura entia similia, et dicitur
 non ab omni alio ente. Ubi idem semper est connotatum, dicitur aliquid enim includitur et omnia
 alia entia existunt, per se ad inveniunt quodnam in illud dicitur enim, quod includitur vel in
 capite, et quoniam sunt illa alia, per se dicitur.

Obj. 2. Si particula se non semper recipitur, seu reflectitur super subjectionem proprie-
 ut in hac propositione, Caro occidit se, potest inveniunt dicitur dicitur dicitur in
 vel dicitur aliam. Sed hoc est absurdum: ergo particula se semper recipitur subjectionem propo-
 sitionis. Neg. maj. Quia si particula se non recipitur subjectionem, non recipitur recipitur
 ut dicitur, quoniam aliam quoniam dicitur: ergo illa propositio est affirmativa dicitur,
 siue Caro occidit se dicitur, siue aliam quoniam dicitur: ergo est illa propositio
 non potest colligi dicitur dicitur de dicitur: ergo dicitur dicitur illa propositio
 potest dicitur dicitur dicitur se.

Neg. maj

1^a q¹ p¹ Particula se licet non recipiat subiectum, inquit tamen occidit eum. Item si per actionem recipiam, eadem exigit, quod ad ipsum agens, et ad ipsam actionem terminatur. Unde illa propositio Cato occidit se, aequivalere huic, Cato producit actionem occidendam ad ipsum agens terminatam. Ut licet per actionem, perducam actionem, cuiusmodi ad ipsum agens terminatam, non magis respiciet Catenem, quam aliam quovis, quia tamen hic et tunc affirmatur de Cato, dubitari non potest, quin illa actionem illam producat, nec potest dubitari, ad quam actio illa fuerit terminata. Ut prob. neg. arg. quia si Cato aliam aliquam occidit, et non se ipsum, actio illa non fuerit recepta, deus tunc tali, quali affirmatio, unde falsa fuerit illa propositio, Cato occidit se.

2^a Dist. mag. si particula se non recipiat subiectum sub ratione subiecti, conc. sub ratione tali individui, neg. mag. et conc. min. Dist. conq. ergo particula se semper recipiat subiectum sub ratione rationi subiecti, tamen semper recipiat subiectum sub ratione tali individui, neg. conq. Propositio allata sic resolvitur, Cato fuit occidens se, ubi per actionem occidens se semper inquit formaliter actionem occidendam producat ab illo, et terminatam ad illam, qui currit sub, de quo affirmatur hoc per actionem, deus ipsum per actionem recipit, quod si Cato vel alius aliter, de quo affirmatur, eademque tenet verum de quo currit eadem per actionem. Itaque si per actionem modo subiectum recipiatur, et per actionem per actionem, colligi non potest, quoniam Cato vel alius aliter determinatur, deus per actionem illud est terminus communis, et distinctus, deus modo applicabilis cuiusvis subiecto. Quia tamen in hac propositione Cato occidit se, per actionem applicatur soli Cato, unde colligimus, quod licet nunc exprophet per actionem Cato, deus distinctus non per actionem, quod actio per actionem per actionem, et ad ipsum terminatur. Et tamen modo cogitari potest licet per actionem, Petrus est individuum in se, dicitur, quod particula se recipiat, quod nam subiectum, non tamen sub ratione individuali dicitur, sed sub ratione communi subiecti, quod ratio, cum si distinctus non potest capitali recipiatur colligi, quod per actionem hoc, multum in se, non est distinctum.

Concl. h¹ q¹ et omnia habentis dicta. Ergo quod conq. substantia, quod definitur ens per se, si uera omnia conq. distincta, quando igitur dico Petrus est ens per se, Paulus est ens per se, quod est distinctum, utrum particula se, recipiat subiectum dei et recipiat subiectum, utrum illud recipiat sub ratione tali individui, in se communitate per actionem, Petrus est ens per se, si hic Petrus est ens per se Petrum? Si affirmari, sequitur conq. substantia non est conq. distincta, imo et sequitur hoc conq. distincta, ens, animal, homo, aliter, imo non est distincta, nam in his omnibus formaliter includitur conq. substantia, non potest autem conq. distincta includi formaliter in conq. distincta. Quod si concedatur particula se in conq. substantia, non recipiat subiectum, dei tamen non recipiat subiectum sub ratione tali individui, quod idem dicitur de conq. individui avignato?

Obje. 2°

Objic. 2°. Ista particula divinum à quolibet alio, quæ habetur in definitione individui, non applicatur singulis individuis, habent verum suum partem divinum: ergo ratio assignata individui non est in materia. Prob. ant. Quia dum ista particula applicatur Petro, significatur Deum esse divinum à quolibet non-Petro; dum applicatur Paulo, significatur Deum esse divinum à quolibet non-Paulo. Neg. ant. et prob.; nam cuiusvis applicatur ista particula, semper habent eandem rationem, significant enim Subiectum, si quo predicatur, quodcumque sit, esse aliquod divinum ab omnialio. Obi perfectè respondetur, verum Verba vel alia divinum, nec de terminare apparet pernam sunt ista alia, à quibus dividitur. Sic quando dicitur differentiam infinitam esse, per quam aliqua species differat à quolibet alia specie, ista ratio differentie omnino convenit omnibus differentis; quia in illis conceptu non apparet, quoniam in illa specie, quæ differat, aut quædam sunt illi alii species, à quibus differat.

Objic. 3°. Iste conceptus hoc individuum, aliquid individuum, tale individuum, non sunt omnino: ergo hic conceptus individuum, non est omnino. Prob. conseq. Quia sicut individuum est predicabile de singulis individuis, sic ponuntur isti conceptus affirmativi de singulis individuis. Neg. conseq. Prob. prob. Individuum non dicitur proprie esse omnino, quia est predicabile de singulis individuis, sed quia de illis predicatur et semper dicitur significare, quod non conceptus conceptus assignari. Nam hoc est pronomen demonstrativum, et hoc tali constructione, ad quod omnino necesse est indicare aliquid Subiectum determinatum, sed cognitur. Unde prout applicatur ista termini divini Subiecti, semper indicant et significant diversa: individuum omnino cuiusvis applicatur, semper significatur Deum. Denique pronomen aliquid significatur omnino aliquid determinatum, licet indeterminate cognitur; ad quod equivoca applicatur singulariter. Illi addit, quod ad eandem eodem modo probare possunt equivoca, que quocumque conceptum assignabilem, hunc e.g. animal; nam equivoca sunt isti conceptus hoc animal, tale animal, aliquid animal.

Objic. 4°. Individua, quæ talia nullatenus conveniunt: ergo non potest eadem ratio omnino continere omnibus individuis, quatenus sunt individua. Ans. prob. 1° Quia individuum est ratio omnino distinctiva omnium ab alio: ergo individua, quæ talia sunt, non sunt omnino distinctiva: ergo nullatenus conveniunt. Prob. 2° Quia non potest Deum illo modo convenire cum Paulo secundum illud, per quod Deum est formaliter non-Paulus; sed per rationem individua-lem Deum est formaliter non-Paulus: ergo secundum rationem individua-lem non potest Deum illo modo convenire cum Paulo.

1° Eodem modo probatur hunc conceptum, differentia essentialis non esse omnino; nam differentie quæ talia sunt sunt distinctiva, quam individua quæ talia. 2° Diss. ante Individua quæ talia nullatenus conveniunt dicitur, con: reflecte, neg. ant. et conseq. Deum etiam non simpliciter negari, quia individua, quæ talia sunt individua reflecte cognita; sub hoc au-

autem consideratione reflecta perfecte conveniunt, licet directe disconveniunt. Ad prob. res.
 Individua, quae talia, seu reflecte considerata sunt ultimo distincta ab omnibus non individua,
 non autem inter se ipsa et dicitur et determinari cognoscantur singulorum differentia individua-
 tu. Unde in forma. Dist. am. Individuatio directe sumpta est ultimo distinctiva, conc. i. reflecte
 conveniunt, neg. aut. et cony. Quia individua dum considerantur et individua sumuntur reflecte,
 et sic sumpta spectantur conveniunt in ratione individui.

Uel. 1°. Individuum, quia tale non ut ultimo distinctum a nullo individuo ab alio, de-
 beret aliquid predicatum supra-individuale, quod sit ultimo distinctum; sed nullum tale predica-
 tum est assignabile: ergo individuum, quia tale est ultimo distinctum a nullo individuo ab alio.
 Prob. maj. Quia cum certum, cuius individua ultimo distinctum, certum etiam est, quod habeant
 aliquid predicatum, per quod individua ultimo distinctum. Dist. tunc. Quia in omni
 termino predicatum individuale est infimum, ad eum non potest assignari predicatum supra-indi-
 viduale.

Uel. maj. non illa ipsa predicata individualia Petrus, Paulus &c. per se con-
 siderantur in ratione individui; de quibus habet consideratione reflecta non distinguuntur
 unum individuum ab alio, illa ipsa inquam, predicata directe sumpta, sunt ultimo distincti-
 va omnium individui ab alio. Et ideo certum quod directe sumpta sunt ultimo distinctiva a
 nullo individuo ab alio, si reflecte considerantur conveniunt in hoc ipso, quod singula sunt ul-
 timo distinctiva a nullo individuo ab alio; de quibus certum ponitur per hanc conyugam Aristotelis, in-
 dividuum, vel per alios conceptus supra assignatos.

Uel. 2°. Conceptus representant omnia individua secundum quod conveniunt per se ab
 eccitate: ergo non est ratio individui quia talis. An. parat: quia conceptus representantur individua
 secundum quod conveniunt, solum representant formaliter illud quod est in omnibus individua om-
 nium. Sed eccitas non est communis omnibus individua: ergo conceptus representant omnia indivi-
 dua secundum quod conveniunt, non representant formaliter eccitatem: ergo ille conceptus rep-
 resentat ab eccitate. Dist. cony. 1°. Quia eccitas includitur formaliter in individuatione, er-
 go non potest representari ab eccitate, quin representetur ab individuatione. Sed conceptus rep-
 resentat ab individuatione non est ratio individui quia talis: ergo nec exhibet rationem individui
 quia talis.

Uel. cony. Ad prob. dist. am. eccitas includitur formaliter in individuatione directe
 sumpta, conc. reflecte reflecte, neg. aut. et dist. cony. Ergo secundum non potest ab eccitate, quin
 representetur ab individuatione directe considerata, conc. reflecte considerata, neg. cony. Sicut
 rationalitas directe sumpta et hoc particulari differentia, longe diversa ab aliis omnibus dif-
 ferentiis, reflecte sic considerata solum apparet et differentia, non magis hoc, quam alia:
 sic eccitas, seu Deccitas directe cognita, conceptus et hoc forma individuali, de qua in
 forma.

formaliter essentialiter, cognita vero reflecti et confusi sub hoc conceptu indivi-
duum non apparet tunc magis hęc forma individualis, quam alia quęsi formaliter
essentialiter, adeo non includi formaliter essentialiter.

Obj. 3°. Ratio individi signata illud representat ut dictum est omni-
alio: ergo non confusio tunc individuum cum alio: ergo non est ratio Univ. communi
omnibus individuis. Diss. ans: ratio individi signata illud representat ut hoc determinat
tunc dictum ab omni alio, neg: illud representat indifferens ut aliquid distinctum ab omni
alio, conc. ans. et neg. conc. Nam actus, qui relinquit in seipsum, tunc subjectum non
est hoc, sed illud, quia, vel tunc tunc ab omni alio, relinquit etiam in seipsum, qu-
nem sine illa alia, et quibus subjectum tunc distinguitur esse distinctum, adeo talis actus
non distinguitur tunc distinctum suum subjectum ab illo alio determinate.

Obj. 5°. Predicabile de uno tantum non potest esse predicabile de pluribus: ergo non po-
test esse ratio communi omnibus individuis. Diss. ans: predicabile de uno tantum ex
te sumptum, non est predicabile de pluribus, conc. signati sumptum, non est predicabile
de pluribus, neg. ans. et diss. conc. Ego predicabile de uno tantum ex te sumptum, non
est ratio communi omnibus individuis, conc. signati sumptum, neg. conc. Predicabile
de uno tantum ex te sumptum est quodam individuum dictum, E.g. Deus vel Lau-
la, sicut et exprimitur sub ratione proprię, predicabile autem de uno tantum signati
sumptum est hoc, i.e. conceptus Universalis, qui, et descendit Univ. signat omnia et
predicabilia de uno tantum. Rg.

Obj. 2°. Predicabile de uno tantum minus latius patet quam species: sed signati illi
conceptus Univ. predicari de omnibus individuis, latius patet quam species: ergo non potest sic
latius predicari. Diss. maj. Quia species est Essentialiter et predicabile de pluribus: ergo
Essentialiter latius patet, quam predicabile de uno tantum. Diss. min: quia species potest
predicari de omnibus individuis, potest predicari de omni ente: sed quod potest predicari
de omni ente latius patet, quam species: ergo etiam latius patet, quam species quod potest
predicari de omnibus individuis. Diss. maj: predicabile de uno tantum ex te sumptum
tunc minus latius patet quam species, conc. signati sumptum, neg. maj. et subca.
dem distinctione, conc. vel neg. tunc. et conc. Quamvis quodam individuum ex te sumptum
predicabile de uno tantum, adeo minus latius patet, quam species, predicabile tamen de
uno tantum signati sumptum, et respectu omni omni possibili, adeo latius patet quam
illa species determinata.

Obj. 2°. Individuum quod predicabile de pluribus debet esse unum predicabile, sed
hoc non est admittendum: ergo nec quod individuum predicatur de pluribus. Non par-
ter. Philosopherum, qui non admittunt nisi quinque predicabilia. Diss. maj. Quia predicabile

De uno tantum notabiliter differre ab omni alio predicabili: ergo debet sic predicabile distan-
tum ab alijs quinq; predicabilibus. Neg. Neg. majori, quia nomine predicabilium intelli-
guntur mixtaeque quaedam reflexae, quarum singulae res se continent multa mixtaeque
mixtae: iam deo predicabilia de notantur, quamvis sic mixtae, adeoque predicabilia de
flantibus, non tantum res se continent alia mixtaeque, sed dumtaxat singularia: unde non
est aliquid mixtaeque particulariter reddendum ad aliquam clausam quinq; predicabilium:
redduntur autem ad Proprium: nam predicatur de omni ente et non essentialiter contextibile.

Uel. 3. Si Individuum reducatur ad Proprium, non recte definitur predicabile
de uno tantum: ergo vel non reducitur ad Proprium, vel definitio Augustina non est bona.
Dist. an. Quia Proprium definitur predicabile de pluribus et non essentialiter contextibile:
ergo non recte definitur predicabile de uno tantum. Dist. an. si Individuum signa-
re et reflexe sumptum reducatur ad Proprium, Individuum signatum non recte defini-
tur predicabile de uno tantum, Neg. an: Individuum signatum sumptum non recte
sic definitur, conc. an. et neg. conseq. Individua exposita sunt singulae predicabilia de uno
tantum ente, e.g. Leo de solo Leone, Paulus de solo Paulo, quae pariter recte def-
finuntur predicabile de uno tantum. Sed sic sumpta non sunt quantum predica-
bile, nec proprium ente, quia nullum Individuum expositum continet omni et toti ente:
Individuum deo signatum sumptum est proprium ente, nam omne et solum ens, et
Individuum. Sed Individuum signatum sumptum non recte definitur predicabile de uno
tantum, quia Individuum potest de omni ente predicari, Sed recte definitur predica-
bile de pluribus non essentialiter contextibile.

Uel. 4. Quia Individua definiuntur predicabile de uno tantum, continentur re-
flecti et signari: ergo ista definitio est definitio Individui reflecti et signari sumpti. Sed
ex conatu non continetur Individuo reflecti et signari sumpti: ergo non est bona definitio In-
dividui. Dist. an: quia ex supra dictis in prima conclusione, non potest abstracta ratio com-
muni ab Individui expositis sumpti, et directe cogniti: ergo de ab Individui abstracta
ratio communis, adeoque Individua definiuntur, debent sibi reflecti et signari. Dist. an.
ergo definitio Augustina non est definitio Individui signari, et reflecti sumpti redupli-
cative, seu quantum est Individuum signari, et reflecti sumptum, conc. non est definitio
Individui signari et reflecti sumpti specificative, seu Individui, quod signari et reflecti
sumptum, cum definitur, neg. conseq. et dist. sub. Sed ex conatu non continetur Individuo sig-
nari et reflecti sumpti reduplicative, conc. non continetur Individuo signari et reflecti sumpti
specificative, neg. sub. et ill.

Ut bene intelligatur huius solutio observari debet modus, quo procedi intelleximus
in consideratione Individui, et distingui debent diligenter duae reflectiones dicere, quae pro-
sent incedentiae. 1. Ignis per cognitionem dicitur cognoscitur Individua, et respicitur.

singula sub propria ratione individuali, (e.g. Petrus, Paulus, &c.) et isto modo cognita
omnino discernuntur. Unde ab individuis sic cognitis abstracti non potest ratio communis.

2.º Per cognitionem reflexam ita cognoscuntur, ut in ratione imaginata possit convenire
speci convenientiam substantiam in eorum discernentia distincta. et per hanc cognitionem reflexam
abstracturum ille rationi communis, individuorum predicabile de uno tantum &c. & Simil.
lectu reflexam super illam rationi communis, videt quod simpliciter de omni conven-
non-essentiale convenienter, adeo videt, quod spectant ad quatuor predicabilia, et
definiuntur predicabile de pluribus & non-essentiale-convenit.

Ex dicto sequitur, quod prima cognitio sit directa, et non distincta communis individuorum,
item, quod secunda cognitio cognoscatur individua signata et reflexa, adeo ea definiatur signata
et reflexa cognitio specificativa, id est, quod intellectu per ipsum essentium definiendi indi-
vidua, ea sic cognoscatur, ut vix per illam ipsam cognitionem signari, et reflexe cogna-
Texta denique cognitio, quae est secunda-reflexa cognoscatur individua signata et reflexe
cognita duplicativa, id est, ea cognoscitur signari, et reflexe cogna per ipsam cognitionem
secundam.

Objic. 6.º Non datur ratio communis individuorum clare cogniti; sed per conceptum
supra assignatum clare cognoscitur individuum: ergo conceptus supra assignatus non sunt ratio-
nis communis individuorum. Diss. maj. non datur ratio communis individuorum clare cogniti
tunc, con: clare cognitio quidditativa, neg. maj. et diss. min. Sed per conceptum supra assignatum
ratio clare cognoscitur individuum quidditativa, con: clare cognoscitur dicitur neg.
min. et con. Cognitio obiecti quidditativa est illa, quae clare representat quidditatem rei ob-
jectivam obiecti; et talis necessitas est omni actu definitivi. Cognitio dicitur illa, per
quam dicitur unum obiectum ab alio; huiusmodi autem cognitio non potest esse distinctiva.
Hic, quia cognitionis distinctivae requiritur ut obiecta considerentur. Sicut claritas, quae habetur
in conceptibus individuorum assignati non est illa, per quam dicitur unum individuum ab
alio; adeo claritas illa non implet quae minus conceptus assignati vix distincti et distincti-
tu.

Objic. 7.º Unum non distincta continet omnibus individuorum: ergo neg. individuum. Con: per
quia unum et individuum eandem habent definitionem, adeo sunt synonyma. Sub-
stant. Quia hic terminum unum, si adiungatur termino equivoquo, sicut e.g. unum
animal, unus homo, faciet terminum complexum equivoquum: sed terminum distinctum
adiunctus termino equivoquo non faciet terminum: ergo unum non est terminum minus
cu. Objic. par. prob. min. ad induc. Quia hi termini rationales, inimitabile &c.
additi termino distincta animal, faciunt terminum complexum distinctum & om-
nu condunt. Item ostendi potest in alijis modis terminum, quod quae vix assigna-
nabiles: ergo si unum ex distinctum, additum termino distincto faciet distinctum

A
Univoco.
*
equivocum.

Quæst. 1°. Quia perinde potest dici, quod albedo ad dicitur albedini faciat ni-
gradimen: ac quod Individuum ad dicitur Individuo faciat equitatem.

Mag. an. ad prob. c. maj. & dist. min. terminus Individui ^{ad dicitur} Individuo non facit
equitatem, si non limitet ad significandum unum aliquod determinatum, conc.
si sic limitet terminum cui adjungitur, neg. min. et conc. Ad primam prob.
resp. Dissimilitudinem esse, quia si unum licet solitarie sumptum representet
omnia inaequidivisa; quando tamen adiungitur alteri termino, significat eum
in communi. Solummodo unum aliquod determinatum; adeo solitarie appli-
catus dicitur Individuum. E contra vero; termini illi naturali, inimitabili, per
additionem ad terminum animam, non limitantur ad significandum unum indi-
viduum determinatum. Ad sec. prob. resp. Dissimilitudinem esse, quod albedo
sive solitarie sive sive simul eandem habent naturam, & ergo equaliter appo-
nuntur individui: ac vero si unum non eodem modo significat, quando sumitur
solitarie, ac quando adiungitur alteri termino.

Eodem obiecto et solutio applicari potest termino aliquid, non quando su-
mitur solitarie, vel idem significat, quod habens quidditatem, et sic intelligitur
non ut sit res. Ex d^o respectu enim, sed cum synonymum eum idem formaliter quod
est: vel significat dem quod aliquid quod, prout ex pl. ad Aug. et sic eum aliquid
est idem formaliter, ac esse distinctum ab omni alio. In hoc sensu aliquid est respectus en-
tis, et terminus Individui nam significat indefinitè esse distinctum ab omni alio: si tamen ad iun-
gitur alteri termino, sic p. q. aliquis homo, dicitur esse terminus Individui et individuum: quia
tunc est in communi accipitur, non per se in indefinitè, quod requiritur ad individuum, sed pro
alio aliquid determinato in determinate numerando.

Quæst. Utrum datus in individualis proprietas characteristica?

Resp. neg. Quæst. 1°. Proprietas characteristica est, iuxta Thomam, propria pars essentialis,
et indispensabilis exigentia, quæ individua ejusdem speciei exigunt habere in primo instanti sui
existentiæ talia determinata accidentia, vel circumstantia. Sg. produci à tali causa, tali loco,
tali tempore &c. ac non datur in individuo tali exigentia indispensabilis: ergo non datur
proprietas characteristica. Mag. coll. ex not. comm. assignata. prob. min. quia si indi-
vidua exigunt essentialiter accidentia plane diversa, sequeretur Individua ejusdem spe-
ciei habere exigentia plane diversa, quod non solum contendit cum unitate substantiæ.
Quæst. 2°. quid respugnat communi hominum veniri dicere quod Petrus qui habet na-
cium Gallis-olea parentibus Christianis non potest alibi nasci & alio tempore vel
alij parentibus hyrcis, vel pagani. Ergo non datur in Petro exigentia talium
circumstantiarum proprio instanti sui existentis: ergo Petrus non cogit indispensa-
biliter illum axioma collectionem accidentium. Quoniam. Quia omne fidei cogitatur
Sic

esse speciale Dei beneficium, quod non fuerit potius inter Christianos, quam Christianis parentibus suis, potius quam improbis de se ad non esse hoc speciale beneficium non potius aliter nasci: ergo. Prob. 1.º. Quia nulla res potest esse sine illi, quae exigit essentialiter et indigentibus: ergo si Deus potius nasci sine illi circumstantiis accidentibus, etiam sine quibusdam alijs: ergo si Deus non exigit essentialiter causam tantis assignatis, non exigit essentialiter illas alias circumstantias.

Prob. 3.º. Individua non exiguunt ullam determinatam collectionem, nisi aliquo tempore existenti: ergo tunc in primo instanti. Prob. 1.º. Quia inde sequeretur inevitabile falsum Aristotelicum, scilicet sexus immutabilis et necessarius eorum omnium, quae contingunt causam individuo: unde collectio liberarum et prudentia Dei fieret inutilis. Prob. 2.º. Quia diversa individualium, praeterquam solam accedens ad determinandi esse exigentia praesente instanti, requirit talia decidentia pro reliquis instantibus futuris; nam si in aliquo instantibus ponere individua dicentia per accidentia, quae per se contingentes, et sine exigentia essentiali quidam etiam ponere sic dicentia in primo instanti.

Prob. 1.º. Si quod in individuo non exigeret necessitate talem determinationem collectionem accidentium in primo instanti, non esset ratio cui haberet hanc potius collectionem accidentium, quam aliam: ergo exigit hanc determinationem collectionem. Neg. ant. licet nulla sit ratio in parte ipsius individui, est tamen ratio sufficienti voluntati Dei determinandi accidentia, et circumstantias, cum quibus innumeras individuum producat.

Prob. 2.º. Si quod in individuo non exigeret necessitate talem determinationem collectionem accidentium in primo instanti, non esset ratio cui haberet hanc potius collectionem accidentium, quam aliam: ergo exigit hanc determinationem collectionem. Neg. ant. licet nulla sit ratio in parte ipsius individui, est tamen ratio sufficienti voluntati Dei determinandi accidentia, et circumstantias, cum quibus innumeras individuum producat.

Prob. 3.º. Si quod in individuo non exigeret necessitate talem determinationem collectionem accidentium in primo instanti, non esset ratio cui haberet hanc potius collectionem accidentium, quam aliam: ergo exigit hanc determinationem collectionem. Neg. ant. licet nulla sit ratio in parte ipsius individui, est tamen ratio sufficienti voluntati Dei determinandi accidentia, et circumstantias, cum quibus innumeras individuum producat.

Tract. 4. De Predicamentis.

Philosophus in tractatu de predicamentis, seu de categorijs agit 1.º de ante-predicamentis, scilicet de illis, quorum notitia praerogativa ad predicamentorum ordinem et intelligentiam. 2.º agit de ipsius predicamentis, seu de varijs classibus, in quibus entia omnia distribuantur, secundum diversam suam naturam. 3.º agit de post-predicamentis, seu de proprietatibus spectantibus ad res in predicamentis distributas, quales sunt oppositio, similitudo, simultas &c.

Disp. 1. De Ante-Predicamentis. Sectio. 1.º

De Univocis, equivocis, analogis, et denominatis.

Univoca sunt, quorum nomen est idem, et ratio per nomen significata omnino

omnino eadem. Sic equus et Leo prout significantur per nomen animal sunt di-
 versita, nam animal significat principium variationum, et nihil aliud, adeo
 non attingit formaliter differentias, per quas animalia realiter distinguuntur
 inter se. Et sic cognoscitur, scilicet ratio per nomen importata sic eadem for-
 maliter, iurabant regulis sequentes.

1° Respiciendum est, prout quodam cui tale nomen tali rebus importatur, sed
 datur eadem ratio de omnibus. Sic quia quodam cui equus et homo omnia
 animalia, respondetur eadem prout ratione, fideliter, quia dicit principia servato-
 rum: sed de conclude illa omnia prout significantur, per hoc nomen animal sic
 mixto, et rationem importatam esse eadem.

2^a Si ratio importata prout applicatur singulari significati semper explicatur per
 eadem connotata: sicut ratio per ly animal importata applicatur rebus ad
 servationis, cuiusvis ali applicatur: hinc colligas nomen illud variari connotare omnibus
 significati.

3^a Item, si subiecta significata prout omnibus differentijs, per quas intercedit
 connotant, adhuc maxime illud nomen commune: sic equus et lapis prout
 respiciuntur per commune nomen substantia, cognoscuntur esse diversa, quia per
 eadem omnibus differentijs, quae sunt immutabile, non immutabile, sensitivum, insensitivum, ani-
 matum, inanimatum (tamen remanet ratio in equo, quam in lapide, ratio enim per se, pro-
 priam quam rebus dicitur substantia).

4^a Equivoca sunt quoniam nomen est eadem, et ratio per nomen significata est omni-
 no diversa: Sic canis terrenalium, marinum et caelestium prout significantur hoc nomine canis,
 sunt equivoca, quia habent eodem nomen, et ratio formaliter importata per illud nomen est om-
 nino diversa formaliter, nam hoc nomen canis explicat formaliter differentia diversa, fideliter,
 latrabile, aquaticum et lucidum, adeo sic representat illa subiecta, ut affertur eorum diversa.

Dic. 1°. Ille terminus canis prout applicatur cui significati, non ita importat eorum
 differentia, cum significat ea omnia esse eam substantiam, connotat, in quibus connotantur:
 Ego non requiritur, ut ratio per nomen equivocum importata sit omnino diversa. Res: ra-
 tio importata tam connotat omnino diversa, quando differentia infirmit per nomen signifi-
 cati sunt omnino distantes; quales sunt differentia latrabile, aquaticum & lucidum, quae
 importatur per ly canis. Unde conc. ant. neg. conq.

Dic. 2°. Equivoca habent essential diversa. Ego non pariter definiendo deinde differentia.
 Dist. ant. habent essential directe diversa, et reflexive similes, conc. habent eorum modo diversa,
 neg. ant. et conq. quantumcumque discrepant, et directe connotantur secundum quod
 sunt in se, etiam non reflexive connotantur, et secundum modum significandi connotantur in hoc quod
 habent eodem nomen, et quod ratio per nomen importata sit omnino diversa.

Dic. 3°.

Die 3°. *A*grippa et Sicuti, important formaliter pluralitatem. ergo non potest de
 hu. formata conceptu contineri. *A*nt. an. Important pluralitatem istius rationis, quae sit
 notabile, neg: important pluralitatem contineri sub illa ratione, quae sit notabile, im. an.
 et neg. conseq. *A*grippa important collectionem plurium diuinitum talem additum ad
 notam; perinde deo, notum sint una per plura collectiones, ad eam in se conceptu non
 apparet multiplicem, aut singulariter rationis, quae sit notabilis.

*A*grippa a^{li}a sunt a^{li}ca, alia a^{li} conu^lta. *A*grippa a^{li}ca sunt, quae ratione
 idem nomen sine fundamento, id est, sine aliqua convenientia rerum significatarum, in
 qua fundetur illa nomini communicatione. *A*grippa a^{li} conu^lta sunt, in quibus uocatur for-
 mantrum denominationi contrarij, quales sunt Leo sydus, et Leo animal, nam
 sortitur idem nomen proprie adiectum, et ferociam aliquomodo similem in P^{ri}nc.
*A*grippa a^{li} conu^lta sunt, agrippa late dicta, et proprie analogi, quia ratio impo-
 ta non est pluri diuersa.

Analogi sunt, quorum nomen est idem, et ratio per nomen importata partim co-
 dem, partim diuersa; e. g. animal, medicina, et color, prae significatio per
 notam eorum sunt analogi, quia uocari et contineri, ratio deo importata est par-
 tim eadem, quia uidetur in corpore aliquem respectum ad sanitatem, ad eam ex
 aliquam convenientiam in ratione sanis: et tamen partim diuersa, quia in sanum
 applicationem animalis significat sanitatem generalem, applicationem medicinae sanitatem causa-
 tam, applicationem coloris significat sanitatem indicatam: notae analogi, vel analo-
 gice significantes, dicuntur analogi analogantes, ut ex eo per ista nota significans,
 dicuntur analogi analogata: hinc facile colligas, quid sint Omnia Omnicantia, et
 Omnicata, item Equiuoca Equiuocantia, et Equiuocata.

Inter analogi analogata illud dicitur principale, quod deo et formaliter continet ra-
 tionem nomini significatam. Hinc in exemplo ferio animal est analogatum prin-
 cipale, quia in se continet sanitatem. Hoc analogi absolute probata accipi solet pro
 analogato principali: Unde si qui Leonem in seo conceptu dixerit, conuenit lega-
 de animali recogniti, non autem de Stella. Aliquando tamen, quod ex circumstantijs di-
 ber colligi, accipitur hoc analogi absolute probata pro analogato minus principali,
 ut si dicam, Virgo uertitur circa polum mundi. Analogi a^{li}ca sunt attributionis, alia
 proportionis. Sunt analogi attributionis, quando ratio significata respectu deo
 et formaliter in analogato principali, sic uocari respectu in animalis, in alij deo a-
 spectu, non deo et formaliter, sed tantum per respectum quendam ad analogatum prin-
 cipale: sic medicina, et color dicuntur uana, non quia continent sanitatem, sed respectu
 respectu, quam habent ad animal uanum. Analogi proportionis sunt, quando ratio
 per nomen importata respectu formaliter in uno principali analogato, in alij autem non

§. 1. De Univocis, equivocis, analogis, & Denomin.

similitudinem, et metaphorice: sic homo et proterius videtur, nisi ratio intentio
pro propria, et formaliter in solo homine, in quanto autem, nisi pro similitudinem;
pro veluti propter veritates quodammodo indicatur amantem hominum identitatem.

Denominativa, seu denominata dicuntur, quae denominationem accipiunt ab aliis,
sicut homo denominatur iustus a iustitia, Logica a Logica.

Quaeritur. Utrum equivocatio invenitur in mente et in conceptibus universis, an solum in
partibus, et signis exterioribus? Resp. Equivocatio non invenitur formaliter in conceptibus.

Lex. Conceptus omni, qui representat plura obiecta, vel ea representat sub eadem
formalitate, vel sub diversis, sed neutro modo potest esse conceptus equivocus: ergo. Thej.

pat. prob. min. quia si plura representat sub eadem formalitate, ratio importata est
vbiq; eadem, ad eum conceptum si dicitur; si vero representat sub diversis, vel representat
sub pluribus conjunctim; sic q. animal latrabile et aquatile, vel diiunctim,

sic animal latrabile, vel aquatile; sed neutro modo fit conceptus equivocus;
non primo; quia iste conceptus animal latrabile et aquatile, de se non potest
potest predicari; non secundo modo; quia iste conceptus animal latrabile, vel aquati-

le, neutrum significat determinate: ergo neuter conceptus est equivocus; nam ad
equivocationem requiritur, ut determinate significet res diversam, ita ut possit de
singulis deorsum predicari.

Objic. 1. Potest conceptus idem representare plura et diversa: ergo possibile est
conceptus equivocus. Ans. pat. quia intellectus potest simul et explicite cognoscere equum,
leonem, aliam res diversas. Lex. comeg. quia obiectonum, quae representantur, idem
est conceptus, et ratio per conceptum importata est omnino diversa. Thej. comeg. Ita

prob. resp. Id non sufficit, sed praeterea requiritur, ut conceptus sit determinate affirmabilis
de singulis significati deorsum, quemadmodum dicitur equivocus non affirmabilis de
suis significati; et hoc modo intelligi debet equivocorum definitio.

Resp. Et si determinate affirmabilis non exprimitur in definitione equivocorum,
ergo requiritur sine fundamento. Thej. ant. Sufficiente exprimitur per hanc rationem
ratio per nomen significata omnino diversa, necesse est, si canis equivocetur huius
conceptus diiunctim animal latrabile, vel aquatile dum predicatur de singulis sig-

nificati, semper importatur sub diiunctione eadem ratio, ad eum predicatur neutrum.
Dicendum igitur, quod si canis quando affirmatur de animali latrabile, determinate
significat idem animal latrabile, et quando affirmatur de animali aquatile, determina-

te significat idem animal aquatile, idem de alijs equivocis intelligendum.
Objic. 2. Qui profert hanc vocem canis, habet conceptum sui esse hominem:
ergo habet conceptum equivocum. Dist. ans. habet conceptum conceptum unum in hoc
quod conceptus representat eadem obiecta, non: conceptum unum in hoc, quod profert
idem

eodem modo applicari se significari, neg. an. et conij. Equivocatio non con-
 tinet in eo quod representatur vel significatur objecta diversa, nam hoc contingit
 etiam univocis. substantia enim significatur univocè illa ipsa objecta, quæ casus
 significat equivocè. Considerat proinde equivocatio in modo, quo significantur objecta,
 et quo venitur ad applicabili objectis significati, eadem enim fit equivocatio, quæ
 in manu festinando. Coniunctio, quæ aliquæ se determinata, univoc signo exco-
 gualiter significante coniungunt de aliâ se omnino diversa; hinc est, quod ter-
 mi equivoce sint apti ad designandum.

Sectio 2.

De Invocatione entis.

En idem sonat ac aptum existere, et dividitur eni reali (de quo solo hic agitur)
 1° in ens à se, et ens ab aliâ. Ens à se est, quod habet suum esse independens
 omni causâ, et generationem et impetendum, quatuor est solus Deus. Ens ab aliâ est quod
 contingens, et cuius dependentiâ accipit suum esse ab aliquo distincto; et talia entia sunt
 omnia præter Deum, à quo dependent quoad esse et conservari. Dividitur 2° in ens
 per se, et eni in aliâ. Ens per se seu substantia est sui generis existens per se, et in
 inhærentiâ in subiecto. Ens in aliâ seu accidens est quod non potest naturaliter ex-
 ists, nisi inhæreat alicui subiecto; hinc differentis entis proxime sunt species ab aliâ
 præcedenti, et in alia. Quæritur tamen signum generis alicuius ratione communi entis præ-
 cedenti formaliter ab omnibus sui differentijs, seu tali, quæ conveniat univocè Deo
 et creaturis, substantijs, et accidentibus. Hinc resolutionem.

Nota 1^a. Ceterum esse, quod potest eni ita intèrui, ut significare substan-
 tiam principaliter et accidens secundariò; sed ita ut Deum principaliter, et cre-
 aturam secundariò creaturas. In modo accipitur eni ab Aristotele 1. 2. Metaph. text. 6:
 ubi dicit, quod sicut sonum multipliciter significat, sed respectivè ad unam soni-
 tatem; sic ens multipliciter significat, sed respectivè ad unam substantiam. Quæ
 et idem sequitur Angelicus Doctor, 1^a 2ª quæst. 13. art. 3. et alibi. Præter
 modo accipitur eni a Cels. 2° explicantibus illa verba Exodi, Ergo sum qui sum; quæ
 est mihi me ad vos. Obi dicunt ens significare plenitudinem essendi, et circum-
 tum omni perfectioni; in quo verum solus Deus est propriè et simpliciter ens: cre-
 aturæ vero non sunt entia, nisi improprie et analogicè. Ordine dubitari non potest,
 quin eni ex intuitione primariâ et acceptiõne sapientis flexu analogum.

Nota 2^a. Eni prout à Philosophis aliter intelligi, id quod agitur est castitatis, cuius
 non repugnat existere. Quæritur vero Num eni sic intellectum generis prædicari dicitur de
 Deo & creaturis, de Substantiâ et accidente.

Concl.

X 12.

Concl.

Eni propter idem significat, quod agnum existere, est omnino respectu Dei, creaturatum, substantij et accidenti.

Prob. 1.º Conceptus ille agnum existere, cuius applicatur explicatur relati ad idem con-
notationem: ergo cuius applicatur est conceptus univocus: ergo pro est omnino predicari de Deo
de creaturati, de substantia et accidente. Con. par. prob. alii: quia univocata entis quare
non significant agnum existere, non ad huc existendi, non oppositio predicaturam, imple-
mentia excludit. Et ad conceptus hic agnum existere explicatur relati ad huc omnia
connotata: ergo.

Concl. 1.º Quia quærenti, cur Deus sit agnum existere, et cuius creatura sit agnum existere,
et additur eadem ratio, videlicet quia non involvunt contradictionem, nam nihil aliud
requiritur ad hoc, quod res existat, sit agnum existere. Concl. 2.º Quia propter omnia diffe-
rentij entis, videlicet affectare, abolerare, generare, inalterare, ad huc omnia concipiuntur
agnum existere: ergo omnia conveniunt univocè in hoc, quod sint agnum existere.
Prob. om. Quia per hoc, quod abstractatur respectu differentij non tollitur formaliter
non contradicatio entis: ergo non tollitur formaliter quærendo ad existendum: ergo pro-
prium illi differentij manet eni formaliter quærendo existere.

Prob. 2.º Differentia, que relati intercedit inter hominem et equum, non impedit
ut abstractatur aliqua ratio univocè communis homini et equo: ergo differentia realit
inter deum et creaturas, substantiam, et accidentem non impedit univocationem ca-
ei. Sim. par. et dictu et con. prob. con. Quia ^{si univocata proest non, substantia dif-} hominem et equum suo hoc concipiuntur
ferentia realis, inter hominem et equum, ^{et non} animal non cogniti formaliter modo differentij, quibus homo et equus participat rea-
liter hoc predicatur: sic proest intellectu cognoscere deum et creaturas, substantiam et
accidens, sub hoc conceptu agnum existere, a bigeo quod cognoscit formaliter modo dicta-
tor, quibus agnum existere. Concl. Quia nullo conceptu agnum existere, nihil relucet
quod non conveniat Deo, creaturati, substantie et accidenti: ergo conceptus ille est omnino univocus.
Ibi refert, quod appropinquando ad existendum huius comparat dicens modo reali, quia hoc dicitur
casum apparet in nullo conceptu

Prob. 3.º Si res aliqua habeat connotata Deo equare distincta: ad Deum, crea-
turam, substantiam, et accidentem habeat connotata communia realiter distincta ad huius, que
sunt singuli propria: ergo possunt referri ad connotata communia, quia referuntur ad
connotata propria: ergo possunt cognosci per conceptum univocum. Sim. par. prob.
min. Quia predicata huius omnino communia sunt existentiis, et non contradicatio
connotatum autem Deo proprium est negatiocausa, creaturati proprium est causa a qua
procedit: connotatum proprium substantie est negatio substantie que dependet,
connotatum accidenti est subiectum, cui in huc realit. Et huc connotata propria singuli
sunt

sunt de quare distinda ab illorum connotati communibus: ergo.

Obj. 1. Prædic. magnam distantiam quæ est in perfectione hominû, et sup. imaginû, hic conceptu homo non est uniuersu communiu hominû et imaginû; et maior est in perfectione distantia inter Deum et creaturam: ergo nulla datur ratio uniuersu communiu deo et creaturæ. Neg. cau. maj. Non obstante illâ distantia inter hominem et ejus imaginem, homo et imago conveniunt uniuersu in ratione entis: sed e contra ratio eus discordant in ratione hominû est, quia imago non est præcipu sed solum representatiu homo. Jam vero creaturæ quantumcumq; distanti a deo in perfectione, sunt simpliciter et præcipu entia, si eus accipiantur sicq; agto existens.

Ugl. Iuxta S. P. solum deum est ens simpliciter, creaturæ vero tantum sunt ens imaginæ et sic participationem, et que habent de non sic, quam de ente. Neg. Omnia ista existunt in ente S. P. quia et supra notatum, nomine entis intelligantur generalitatem omnium perfectionum, et perfectissimum modum existendi. Aliter tamen non probatur, quod creaturæ non sint præcipu entia, prout ens eodem sonat, ac apertum existere.

Obj. 2. Deus et creaturæ sunt entia diversæ rationi: ergo non potest ab illi abstrahi uniuersa ratio entis. Ans. par. prob. conseq. Quia entia diversæ rationi non parum concordant in ratione entis: et ab his abstrahitur uniuersa ratio entis, debent concordare in ratione entis: ergo talis ratio non potest ab his abstrahi uniuersa. Dist. aut. sunt entia diversæ rationi realiter, et prout sunt in se, tunc: formaliter. Vnde prout sunt in intellectu per hunc conceptum. apertum existens, neg. aut. et conseq. Ad prob. conseq. illa, que sunt diversæ rationi realiter, prout formaliter concordant, modo præcipu tantum differunt: sic homo et equus licet sint realiter animalia diversæ rationi, præcipu tantum differunt, concordant formaliter in ratione animalis, quæni egoius deum et creaturæ licet sint realiter entia diversæ rationi, concordant formaliter in ratione entis.

Ugl. Differentia inter deum et creaturas inuenitur non tantum in alij prædicato, sed etiam in ipso prædicato entis: ergo deum et creaturæ non conveniunt in ratione entis. Con. par. quia ideo animal et medicina non conveniunt uniuersu in ratione entis, quia inter animal et medicinam inuenitur differentia quod hoc ipsum prædicatum. Ugl. aut. Quia cum solum deum inuenitur distat a non-entis, deum magis præcipu in ratione entis, quam quæsi creaturæ: ergo inuenitur differentia inter deum et creaturæ etiam in ratione entis.

Dist. aut. Inuenitur illa differentia in prædicato entis præcipu a differentia non generalitatu, nisi essentialitatu, neg. in prædicato entis non sic præcipu, con. aut. et neg. conseq. Ratio entis, quatenus præcipu significat apertum existere, neg. includit formaliter differentia essentialitatu et specificitatu, quales sunt respectu entis assensu, prout S. P.

neg

nam includit formaliter differentias suae graduales consistens in hoc, quod magis del mi-
 nus participetur eodem significatum: non enim apparet in hoc conceptu aptum existere,
 quomodo vel in qua gradu participetur apud eundem. Ad prob. conseq. 2.
 Istam inaequalitatem realem non impedit Univocationem entis, quia non relucet forma-
 liter in ipso conceptu entis prout a nobis explicatur; et hinc est, quod animal sit conceptus
 univocus licet animalia gradualiter differant in perfectione animalis: non enim intai-
 tur in omnibus servatio equaliter perfecta.

Obij. 3. Nulla ratio entis, quae est in Deo potest esse in creatura: ergo nulla ratio
 entis potest esse communis Deo et creaturae: ergo nec ratio ipsi convenire. Ad ill. an. Nulla
 ratio entis, quae est in Deo potest esse in creatura eadem realiter, conc: formaliter neg. am.
 et dist. conseq. ergo nulla ratio entis est Deo et creaturae communis eadem realiter, conc: for-
 maliter, neg. conseq. et absolute neg. sec. ill. De ratio aliqua sit communis et Univoca suf-
 ficit, quod respectu eadem formaliter in omnibus inflexionibus, sic quia ratio animalis est
 eadem formaliter in omnibus animalibus, ratio animalis est Univoca, quatenus non sit eadem
 realiter in omnibus.

Resp. Ratio entis est formaliter vel ratio entis à se, vel ratio entis non à se, sed
 neutro modo est Univoca: ergo. Prob. maj. quia inter ens à se, et ens non à se non
 datur medium: ergo omne ens est necessarium vel ens à se, vel ens non à se. Prob. min. Quia
 si ratio entis à se non potest esse in creatura; si ratio entis non à se non convenit Deo: ergo quo-
 modum sumatur non potest Univoca convenire Deo et creaturae. Neg. maj. ad prob. resp. non
 datur medium reale inter ens à se, et ens non à se: hoc tamen non obstat, praest. in-
 ter illa dari, et de facto datur medium significatum, nempe ratio entis. Et à nobis explicatur,
 significatur formaliter cum ab a se, cum à non a se, sicut animal significatur forma-
 liter et à rationalitate, et à non rationalitate; non quidem ea excludit formam, sed tamen
 significatur in quantum ea non includit formaliter.

Obij. 4. Ratio Univoca debet uniformiter descendere ad differentias, sed ratio en-
 tis non uniformiter descendit ad differentias: ergo non est Univoca. Maj. pari quia aliter
 non eodem modo conveniret inflexionibus: prob. min. quia ratio entis inaequaliter et diffor-
 miti communicatur Deo, et creaturae, substantis, et accidentis: ergo. Ad ill. maj. Ratio Uni-
 voca debet uniformiter descendere ad differentias, secundum id praesertim, quod dicitur for-
 maliter ratio Univoca, conc: secundum totum quod dicitur realiter, neg. maj. et dist. min.
 vel ratio entis non uniformiter descendit secundum totum, quod dicitur formaliter, neg.
 realiter, conc. min. et neg. conseq. Ratio quidem entis significatur à Deo in gradu infini-
 to, et sine dependentia; à creatura vero in gradu limitato, et cum dependentia. Quia
 tamen hae differentiae seu inaequalitates non relucet in conceptu entis, non sicut et ille
 conceptus non erit uniformiter applicabilis singulis inflexionibus.

Obij. 5.

Objic. 5.º Natio illa non est dicenda mixta, quæ competit aliquibus inferioribus per attributionem solum ad aliud principaliter; sed ratio entis solum competit creaturis per attributionem ad Deum, et accidentibus per attributionem ad substantiam: ergo ratio entis non est mixta. Maj. par. natio est dicta ratio entis, quia non est mixta, quia tantum competit medicinis, et coloris per attributionem ad animal, quod possidet naturam. Prob. min. Quia creaturæ non sunt entia proprie se, sed proprie respectum ad Deum; et accidentia non sunt propria se, sed propria substantiis, sic albedo, q. g. non producitur propter se, sed propter materiam substantiam a hamo.

Res. min. ad prob. dist. an. creaturæ non sunt proprie se, sed proprie Deum, id est, ordinantur ad Deum tanquam ad finem ultimum, tunc: id est, non habent in se rationem formalem unde denominantur entia, sed ita denominantur ab aliquo extrinseco, n. y. an. et cons. Sanum ideo non dicitur applicatur animalis, et medicinis, quia sanitas est ratio formalis, unde denominatur sanus, non reperitur in medicina, sed in solo animali. Sanitas ratio entis reperitur, et ostendimus, et in creatura, et in accidentibus, quæ sanitas non dicitur entia nisi per attributionem ad Deum, vel substantiam.

Objic. 6.º Sicut mixta prædicatur de Deo, et creatura, tunc est genus respectu Dei et creaturæ; sed hoc non potest admitti: ergo est non prædicatur mixta de Deo et creatura; maj. par. prob. min. Quia hinc sequeretur 1.º Deum esse speciem, quod non est impossibile, cum Deus sit numerice immutabilis. 2.º Sequeretur, quod Deus comparatur ex genere, et differentia; hoc autem comparatio repugnat simpliciter dicitur. 3.º Sequitur, quod sit aliqua ratio superior Deo, et magis simplex, quod est simile inconueniens.

Res. min. ad prob. 1.º resp. tantum sequi, quod Deus sit speciem simpliciter, quod non requirit pluralitatem individuum; Deo ergo quod Deus sit numerice immutabilis, non probatur non esse speciem simpliciter. Ad 2.º resp. Sanum sequi, quod Deus comparatur metaphysice, scilicet, juxta nostrum modum anticipandi, quod non est inconveniens, quia nullo modo repugnat omnimode simpliciter physice et reali. Ad 3.º resp. non sequi, quod aliquid reale et simpliciter sit Deo superius, et magis simplex, sed tantum quod aliquid prædicatum. Logicum est superius et magis simplex, quam hoc prædicatum Deus; hoc autem non aliud est, quam dicere, Deum representari posse per aliquam conceptum mixta affirmabilem de Deo et creatura, quod nullo modo est inconveniens.

Sectio 3.ª
De transcendentia entis.

Primum aliquā del conceptu dicitur transcendere omnia illa, de quibus potest affirmari; affirmari autem potest de his omnibus quibuscum realiter idemificatur. Unde cum duplex sit idemitas, realis scilicet et formalis per intellectum, duplex est etiam transcendētia realis, et formalis. Tunc datur transcendētia realis, quando formaliter aliqua includitur in sui inferioribus, seu cum illis realiter idemificatur. De hac transcendētia reali, nulla est controversia; nam certum est eam realiter idemificari cum cuius differentij, cum nihil sit realiter, quod non est realiter ens.

Transcendētia formalis tunc datur, cum ratio superior impletur, cui includitur in conceptu formalis rationum inferiorum, ita ut cognoscatur regular ratio inferior explicitē quin in cognitione illa relictur, et in eodem deniat ratio superior. Dicitur invelto, quia in obliqua sepe veniunt, illa que cum realiter tunc formaliter distinguuntur. sic cognoscitur regular formaliter animal et quidditative, quin cognoscatur et in obliqua veniant servatione. Hinc querere dicitur ens transcendit formaliter sua differentia, est alij debet querere dicitur ita conatur in conceptu formalis suarum differentiarum, ut regular abstracti conceptu differentiarum, in quo ens non relictur, et non cognoscatur formaliter; sicut non potest abstracti conceptu homini prescindens ab animalitate, seu in quo non cognoscatur formaliter animal.

Concl.

Eni non transcendit formaliter sua differentia.

Prob. 1. Differentia entis explicitatur relative ad connotata de quare distincta ē connotata entis; ergo differentia entis distinguuntur formaliter ab ente; ergo non sunt formaliter entis; ergo ens non transcendit formaliter suas differentias. Prob. 2. quia connotata entis explicitatur sunt non opposita significatum, opposita cum chimera; connotatum spiritus est independētia a causa, connotatum spiritus est independētia a subiecto; connotatum malitiam est dependētia a subiecto. Sed omnia hec differentiarum connotata distinguuntur a differentia entis; ergo differentia entis explicitatur relative ad connotata de quare distincta ē connotata entis. Prob. 3. con. quia distinctio formalis habetur per relationem ad connotata distincta; ergo sibi connotata sunt de quare distincta, datur distinctio formalis de quare distincta; ergo inter ens et differentia entis datur distinctio formalis de quare distincta. Prob. 4. con. quia sicut duo non possunt de quare distincta realiter, et realiter idemificari; sic nec possunt formaliter idemificari cum ente, que ab ente distinguuntur formaliter de quare distincta.

Conf. Theo rationale non includit formaliter animal, quia animal et rationale habent connotata de quare distincta; ergo differentia entis, si habeant connotata de quare distincta a connotata de quare distincta non includunt formaliter ens. Prob. 2. concl. Si ens includatur formaliter in sui differentia, differentia vel ens formaliter tantum ens, vel ens cum

et aliquid aliud; si euent tantum eui, non faciunt unum eui differre ab alio, adeo non euent differentiz eui; si vero euent eui et aliquid aliud hoc aliquid aliud, vel non a se, eui tantum, vel euet eui et aliquid aliud. Sic dicitur in infinitum, vel tandem pertinet ad aliquid, quod non euet formaliter eui, sed pura differentia eui u perfecti peruenit ad eui: ergo puræ differentiz eui perfecti perueniunt ad eui, adeo non includunt formaliter eui.

Prob. 3. Quia auctori, peruenit. Sed non sunt formaliter differentiz eui, nisi in quantum faciunt unum eui differre ab alio; sed in quantum hoc faciunt non sunt formaliter eui: ergo in quantum sunt formaliter differentiz non sunt formaliter eui: ergo differentiz eui non sunt formaliter eui. Maj. par. prob. min. Differentiz in quantum conueniunt primo à omnibus inferioribus eui, non faciunt ea differre; ergo in quantum sic conueniunt non sunt differentiz eui; sed in quantum includunt formaliter eui, conueniunt tunc inferioribus eui: ergo in quantum includunt formaliter eui, sic in quantum conueniunt primo, non faciunt unum eui differre ab alio, non sunt formaliter eui.

Cons. 5. Quia nulla eui differentia est formaliter illud, per quod unum eui differat formaliter ab alio: ergo nulla differentia eui est formaliter eui. Cons. 1. Ratio eui prima et communis includit formaliter, quod est formaliter eui; sed non includit formaliter differentia eui: ergo differentiz eui non sunt formaliter eui. Prob. maj. quia ratio eui abstractiua ad omni eui, sic ratio animalu abstractiua ad omni animalu: ergo sicut ratio animalu includit formaliter quicquid est formaliter animalu; sic ratio eui includit formaliter quicquid est formaliter eui. Prob. min. quia si ratio eui includit formaliter differentias non euet ratio prima: ergo ratio eui non includit formaliter differentia eui.

Obij. 5. Peruenit continui formaliter substantiam; ergo peruenit formaliter opponitur impossibili; sed impossibile est formaliter non eui, seu repugnanti eui: ergo peruenit opponitur formaliter non eui, seu repugnanti eui: ergo peruenit est formaliter eui. Res. contra. Substantia composita formaliter est eui tanquam genitrix, et est peruenit tanquam est differentia: unde si substantia opponitur impossibili sufficit, quod eui compositum aliquod partiale, videlicet eui opponitur formaliter impossibili. Nec refert, quod aliud compositum peruenit non eui et peruenit; sic homo opponitur formaliter bruto, seu irrationali, quia partiale brui compositum opponitur realiter rationali, quamvis aliud compositum animal non opponatur.

Res. 1. Peruenit est formaliter possibile: ergo formaliter opponitur impossibili. Prob. au. quia non est formaliter impossibile: ergo est formaliter possibile. Nec au. ad prob. cons. aut. et. con. Nam peruenit formaliter opponitur soli iniquitati, et de per-

et descendente subiecto; quod non potest esse a possibili, cum ab impossibili; nam neutrum horum includit vel excludit formaliter.

Resp. 2° Si per se non

excludat formaliter impossibile, est indifferens ad esse vel non esse impossibile: ergo non est possibile nec impossibile. Sed est possibile: ergo excludit formaliter impossibile. Prob. ant. quia ratio omnis est indifferens ad illa predicata, seu potest esse illa predicata, quae non excludit: ergo si per se non excludit impossibile, est indifferens ad esse impossibile. Prob. con: quia nihil possibile potest fieri impossibile: ergo nihil possibile est indifferens ad esse vel non esse impossibile: ergo si per se non est indifferens ad impossibile.

Dist. ant. Si per se non excludat for-

maliter impossibile et indifferens positivum, conc. positivum, neg. ant. et conseq. Ad Cap. 2° posse vero realiter possibilem esse indifferenter positivum, non autem positivum ad esse vel non esse impossibilem, nam indifferencia positivum con- sistit in hoc, quod obiectum positivum, qd. ita cognoscitur, et in eius con- ceptione formaliter non appareat formaliter qd. possibilitas vel impossibilitas: sic videtur quomodo non est positivum indifferens ad esse vel non esse rationa- le, est tamen positivum indifferens, quia licet haec conceptio videtur positivum cum a rationali, nam ab irrationali. Indifferencia positivum consistit in hoc, quod res sit inanimata, et representetur vel ut anima habens, vel de capite habendi predicatum hoc impossibile; et concedo, quod huiusmodi indifferencia non inveniantur in illa re possibili.

Resp. 3°

Animal est commune homini et bruto, quia ab utroque procedit; ergo si per se procedit a possibili et impossibili est magis commune. Neg. ant. Animal est commune homini et bruto, non quia ab utroque procedit, sed quia procedit utrumque abstrahitur ab utroque; nam animal ratio- nale procedit a possibili, et non videtur, nec tamen est magis commune.

Resp. 4°

Per se est formaliter ens vel non ens, sed non est formaliter non ens: ergo est formaliter ens. Dist. maj. Per se est formaliter realiter, seu formalitate obiectivam vel non ens, conc. ut formaliter intentionaliter, seu formalitate intentionali, neg. maj. et conc. min. Dist. conseq. ergo est formaliter realiter ens, conc. ut formaliter intentionaliter, neg. con. Et omnia est formaliter realiter, seu formalitate obiecti totum illud, quod habet secundum denominationem, et quod non accipit ab aliqua forma distincta: sic animal in homine est realiter rationale; nam homo

et se ipso, nec accipit illam denominationem ab aliqua forma diuina; non tamen est rationale formaliter intentionaliter, quia sub hoc conceptu animal non apparet esse rationale. Sic licet species sit intrinseca, et ad se, adeoq; formaliter realiter aut em, aut non em; non tamen est formaliter intentionaliter aut em, aut non em; nam dicitur intrinseca, quod est, neque cognoscitur ex, neq; sit non em, sed ab aliis propriis ex.

Regl. 1.º: Species est formaliter aliquid: ergo est formaliter em. Prob. ant. quia quicquid accipit speciem concipit aliquid: ergo species est aliquid in conceptu: ergo est formaliter aliquid. Neg. ant. ad prob. dir. ant. qui concipit speciem concipit aliquid obiectiuum, cui habet aliquid pro obiecto concipitur, concipit aliquid formaliter, seu in se, opponitur esse aliquid, neg. ant. et dir. con. ergo species est aliquid in conceptu, sed est realiter aliquid quod concipitur, concipitur. Et aliquid in conceptu, seu concipitur ut aliquid, neg. con. et absolute neg. sec. illar. Quando concipitur animal in homine concipitur obiectiue rationale, adeoq; rationale est realiter illud, quod concipitur, non tamen bene sequitur, quod animal sit formaliter rationale.

Regl. 2.º: Est in substantia aliquid formaliter, quod non est in accidente; sed propter speciem nihil est formaliter in substantia, quod non sit formaliter in accidente: ergo species est formaliter aliquid. Prob. maj. quia in substantia non est formaliter aliquid quod non est in accidente, substantia non differat formaliter ab accidente. Prob. min. quia in se non est formaliter eodem modo in substantia ac in accidente: ergo propter speciem nihil est formaliter in substantia, quod non sit formaliter in accidente.

Neg. maj. ad prob. sub. substantiam non differat formaliter ab accidente propter, quod substantia includat formaliter aliquid, quod non est in accidente; sed per hoc, quod substantia sit aliquid aliter indifferens, cui contrarium quam accidem; nam substantia est em, sed aliquid contrarium per speciem, accidem est aliquid contrarium per inuicem: Unde iam intelligitur quomodo substantia differat ab accidente, seu quomodo sit formaliter aliquid diuina ab accidente, quatenus eius differentia non sit formaliter aliquid.

Regl. 3.º: Substantia est formaliter aliquid quam accidem. Ergo formaliter aliquid aliquid quam accidem. Ergo forma per quam formaliter differat ab accidente est formaliter aliquid aliquid ab accidente, seu forma per quam substantia differat formaliter ab accidente, est em species: ergo species est formaliter aliquid aliquid ab accidente. Con. 1.º em. et neg. sec. con. Ut substantia sit formaliter aliquid quam accidem, sufficit quod substantia formaliter sit aliquid, et intelligat formaliter formam, quatenus est in accidente; haec autem fieri potest, quatenus illa forma, seu differentia, non sit formaliter aliquid, nisi substantia, quatenus est formaliter em, est formaliter aliquid, quatenus autem includit formaliter

deinde illæ differentie habent in se ipsa propria ad quæ dicitur
 et compositi enim: compositi enim aliquam certam temporis differentiam et partem ad eandem
 à quibus omnia pertinent in. Nam cum formaliter totum in se ipsa propria ad eandem
 precipuè modo non à modo, tamen à tempore, in quo se exhibent aut potum existere, ad eam differentiam
 illæ quatuor sunt differentie: scilicet, quatenus sunt differentie, distinguuntur
 materialiter ab eorum.

Objic. 5.° Penultimum est aliqua differentia entis, scilicet inferior: sed ultimum est formali-
 tati enim: ergo aliqua differentia entis est formaliter entis. Maj. par. prob. min. Quia penultimum est
 formaliter entis. Sed ultimum est formaliter entis: ergo et penultimum. Est. maj. con-
 titudum est aliqua differentia entis, si sumatur adjectivè, con. Si sumatur substantivè
 neg. maj. et dist. min. Sed ultimum est formaliter entis, si sumatur substantivè, con.
 adjectivè, neg. min. et dist. conseq. ergo aliqua differentia entis substantivè sumpta est
 formaliter entis, con.: adjectivè, neg. conseq. Ad prob. maj. penultimum adjectivè sum-
 ptum non est formaliter animal, aut principium veniendi; sed talitatem quamdam, quæ
 dicitur sicuti illud compositi ad esse animal, seu principium venationem, facit forma-
 ter sicuti penultimum differre à sicuti non-veniendo: quæ cum non differat per se
 quod est utique commune, illa differentia, sicut est pura differentia, non est formaliter entis, aut
 formaliter animal. Unde neg. maj.

Objic. 6.° Subiectum rationale est formaliter entis: ergo aliqua differentia inferior includit for-
 maliter entis: ergo etiam differentie superiores illud formaliter includunt. Prob. om. quia ratio-
 nale est formaliter principium ratiocinij: sed principium ratiocinij est formaliter entis:
 ergo et rationale. Maj. par. quia rationale desinitur principium ratiocinandi; Prob.
 min. quia dicitur ad actu operari, prærequiritur actu existere, sic ad posse operari, posse
 existere posse existere: ergo quod est formaliter potens operari, est formaliter potens
 existere. Sed quod est formaliter potens existere, est formaliter aptum existere
 entis: ergo quod est formaliter potens operari, est formaliter entis. At qui quod est for-
 maliter principium operationum, est formaliter potens operari: ergo quod est formaliter prin-
 cipium operationum, est formaliter entis.

2.° Con. enim neg. sec. et. Nam ex eo quod differentie inferior includant formaliter entis
 male inferunt ad eorum, quod differentie entis superiores de quibus solus hic agitur, inclu-
 dant formaliter entis. Ratio enim illa quæ adducitur ab adversarij ad probandum, quod ratio-
 nale sit formaliter entis, locum non habet in differentie superioris, quæ non sunt forma-
 ter principium illius operationis. 2.° Objic. aut. ad prob. neg. min. ad huius prob. neg. con.
 Nam ex eo quod posse existere neg. dicitur prærequiritur ad posse operari, non sequitur, quod posse
 existere includatur formaliter in posse operari: imò contrarium videtur est in pluribus operari-
 bus; nam posse cognoscere necessario prærequiritur ad posse velle, et tamen veritas dicitur po-
 tentiam volentem formaliter includere, non esse formaliter potentiam cognoscendam.

Similiter sicut operari necessaria presequitur possibilitatem omnium dispositionum, ita necessarium est operandum; et tamen forma operandi non est formaliter possibilis, sicut illud dispositionum.

3. Reg. aut. ad prob. dist. maj. rationale est formaliter principium rationis magis, eo quod est pura differentia, neg. Si sumatur substantiive et in concreto, conc. maj. et omnium min. Dist. con. ex: ergo rationale est formaliter ens, si sumatur et est pura differentia, neg. Si aliter sumatur, conc. conseq. Rationale substantiive sumptum est formaliter principium operationum rationalium; unde consideratur cum animati in hoc, quod est principium operationum. Discrepent autem in hoc, quod est principium etiam operationum, ac sicuti quatenus est pura differentia, non est formaliter principium operationum, sed quaedam talia, que conjunguntur. De tunc est pure principium, et non modum operationum, ut in sensu operationum rationalium, quam non rationales: illa autem relativa, cum non est principium operationum, non solum hinc colligitur, quod est formaliter ens.

Reg. 2. Animal est formaliter ens: ergo et rationale. An ab omnibus dicitur, et patet, quia nisi animal, est formaliter ens, homo non est formaliter ens. Sed, sicut con. quia rationale eodem modo est principium ratiocinandi, quo animal est principium sentiendi. Ergo. Dist. aut. animal est formaliter ens, si sumatur et genui, conc. Si est differentia, neg. aut. et dist. conseq. ergo rationale est formaliter ens, si sumatur et genui, conc. Si est pura differentia, neg. conseq. Animal et rationale considerari possunt et duo differentia dividenda in unum; et si sic considerentur, non includunt unum, neque aliud, genui superius, et tantum imperatore formaliter illud per quod unum considerandum differat a diverso rationali. In hoc accipitur ut genera, tunc includunt formaliter unum, et genera superiora, ad formaliter includunt ens.

Obje. 6. Per se est formaliter perfectio entis: ergo est formaliter perfectio. ergo et ens. Probatur: quia per se est forma entis, facit substantiam formaliter perfectio, quam est accidens. Ergo per se est formaliter perfectio entis. Res. aut. ad prob. Per se est formaliter indifferens ad substantiam, et est realiter perfectio entis, non tamen formaliter, quia in illo conspectu, per se non apparet unum sit perfectio vel non. Deinde, quatenus admittentur reliqua negari poterit. Ultima conseq. quia perfectio entis tantum invenitur in obliquo; sic enim desinitur modificatio, et complexio entis de. Si autem non magis colligitur perfectio entis est formaliter ens, quam principium operationum est formaliter operationum ipsa. Denique ens aditum entis, non facit substantiam perfectio, quam sit accidens. Ergo si illud, quod aditum entis facit substantiam perfectio, illud non est formaliter ens.

Reg. 3. Per se est formaliter differentia entis: ergo est formaliter aliquid: ergo est formaliter ens. 1. Reg. aut. nam dum directi cognoscitur per se, non apparet unum est differentia vel per aliqua indifferens; sed dum directi cognoscitur per se, apparet formaliter
quid

quod ipse formaliter est: ergo positivus non est formaliter differentia. C.^o con. an. dicitur: ergo positivus est formaliter aliquid reale, vel negativum, ut: est formaliter aliquid reale, neg. coniegi: et absolute neg. recuso illat. Quæro differre positivus non tantum per differentiam realem, sed etiam per differentiam, quarum una sit realis, alia sit negativa: ut in me doctus et indoctus differunt per doctrinam, et negationem doctrinæ: Unde et ex quo positivus, cui differentia entis, seu aliquid factum unum est differre ab alio, non requiritur sit formaliter aliquid reale, sed tantum, quod sit aliquid formaliter, aut reale, aut negativum, adeoque non requiritur, quod sit formaliter ens; quia ens necessarius dicitur aliquid reale, seu aliquid a seipso existens realiter.

Obj. 1.º Absens est formaliter necessarius existendi; sed necessarius existendi est formaliter apta existere: ergo et absens est formaliter apta existere: ergo est formaliter ens. Resp. Absens est formaliter independentia à causâ, et tamen arguitur necessarius existendi, quod est de independentia dicitur, colligitur ejus existentia necessaria. Vel. Saltem necessarium quod est una differentia entis, includit formaliter necessitatem existendi: ergo et aptitudinem existendi: ergo necessarium est formaliter aptum existere, seu ens. Neg. coniegi. Absens existendi est deo, videlicet aptitudinem ad existendum, et negationem aptitudinis ad non existendum: quod nisi primum dicitur, non est differentia entis, nam aptitudo ad existendum est communis omnino. Unde necessarium non est quia differentia entis, nisi quatenus includit formaliter negationem aptitudinis ad non existendum, que negatio licet sit arguitur aptitudo ad existendum, est tamen ratio formaliter diversa ad aptitudinem ad existendum; adeoque non includit formaliter aptitudinem istam, ac proinde non est formaliter ens.

Disput. 2.º

De prædicamentis.

Sectio 1.^a

Quæ sit prædicamentum, et quotuplex.

Prædicamentum est series ordinata prædicatorum, descendens à genere supremo ad individuum, per genera et species intermedia, ut: ens, substantia, vivens, animal, homo, Petrus. Obj. genus supremum est ens, quod, quia commune est omnibus prædicamentis, adeoque non potest distinguere unum ab alio, denominationem accipiunt prædicamenta à genere intermedio. Subiecto entis: Atque homo dicitur esse in prædicamento substantiæ, albedo in prædicamento qualitatis. De. Prædicamenta autem omnia, inde nomen habent, quod clare designant, et exhibent rerum prædicato, tum genericæ, tum specificæ. Unus, et finis prædicamentorum est evitare confusionem illam, que aliquando oritur à rerum multiplicatione, nisi omnia reducantur ad certam quandam clavam, et caput. At hanc rem fieri solent, sunt prædicamenta; nam si omnia distribuuntur ordinatè in unam clavam, statim ac prædicantur.

aliquid facile innoceat ad quam clarem spectet, et qui predicam in esse conuenit. Philo-
sophi et post ipsam, reliqui fecerunt Philosophi constituerunt decem predicamenta, quorum
substantia, quantitas, relatio, qualitas, actio, passio, ubi, quando, situs, et habitus; quae
omnia exprimentur huius rebus.

Arbor sic natus, arboris refrigerat Arbo,

Nuri exstabo, nec tunicaui ero.

Arbor, significat substantiam, scilicet quantitatem, natus relationum, arboris qualitates,
refrigerat actionum, Arbos passionum, Nuri oblationum, seu locum, eras durationum
seu tempus, stabo situm, tunicaui habitum; nec et ero non significant aliquid per-
tinentium, sed ponuntur carminis causa.

Substantia est ens per se, ut homo, equus &c., in cuius bonum sicut in
hunc primarium inuenitur a natura ordinatur reliqua omnia, quae ipsi inessentia et inherunt;
quodlibet accidentis, quae deo dicuntur entia secundaria. Substantia dividitur in primam et
secundam. Substantia prima est ipsa substantia individualis, ut. Petrus, Augustinus &c.
Substantia 2^a est substantia inuenitur, seu aliqua ratio superior, ut homo, vel equus.
Dividitur in completam et incompletam. Substantia completa est aliquid totum et in se
non exigens ad naturam cuius alteri dicitur, ut Leo, homo, Angelus &c. Incompleta sub-
stantia proprie est ens per se, et substantia predicamentalis. Substantia incompleta est ali-
qua pars substantiae completae, ut materia prima, vel forma, corpus, vel anima.

Dividitur 3° in substantiam inuenitur, quae est uolui deus, et in substantiam crea-
tam, quae sunt homo, equus &c. Dividitur 4° in materialem, quae componitur ex materia,
ut homo, equus &c. et immaterialem, quae est corpus, materia, et spiritus.

Quantitas est accidens, quod in suo subiecto est ratio incommensurabilis, et inuentioni
locati. Dividitur 1° in euentivam, quae habet partes succedentes, et tempus, et in forma-
mentem, quae habet partes simul existentes, et lignum. 2° in continuam, et discretam. Quan-
titas discreta constat partibus non in se continuis, et numero, cumulus arenae, &c. Quanti-
tas continua constat partibus in se continuis, et continet sub se tres quantitatum species, scilicet
dimensiones, scilicet longum, latum, et profundum. Solam longitudinem habet linea;
superficie habet longitudinem et latitudinem; corpus deo longitudinem, latitudinem et pro-
funditatem.

Relatio est respectus unius ad aliud, scilicet Patris ad filium, creaturam ad deum,
&c. Qualitas est iuxta Philosophum forma accidentalis, quae quales dicimus, et per
quam respondetur quarenti quali. Sic dicitur: Sic dicitur: Sic dicitur: Sic dicitur:
qualitate; quia quarenti quali sit homo, respondetur, est sandus, sanus, albus &c. Re-
latio est formale determinatum, et hae causa producat hunc effectum: Sic per actionem
determinatur igni A, ad produendum ignem B, qui potius produci ab alia causa. Ratio
est

est formale determinatum effectum, et producatum ab hac causa potius quam ab alia. Motus et passio iuxta sententiam communem distinguuntur tantum ratione et per respectum ad diversum terminum: nam idem motus brachij, seu adhi, quæ denominatur percutientem, et passio rejectu Lauti, quem denominatur percutiunt. Obi scilicet biconio est, formale determinatum ad esse in tali loco, E.g. in foro, in foro &c. Quando seu duratio est formale determinatum ad esse in tali tempore, E.g. hodie, hodie. Sicut est cura parvum dissipatio, per quam res est in loco tali modo, E.g. stat, sedes, incurtatus, extenditur &c. Habitus denique est determinatus, armatus, vel aliter ornatus, talis ad corpus applicatio, et ratione illius dicitur aliqui vestitus, armatus. Denique etiam habitus ad animam spectantes, de quibus supra diximus, et qui adducuntur ad qualitatem.

Quæst. 1°. Quæ conditiones requirantur, et ponatur aliquid in prædicamento?
Res. Communiter assignantur septem conditiones, huiusmodi comprehenduntur:

Vox una et simplex, rebus concinna locandis;

Entia per se esse finita realia tota.

1° requiritur ut vox sit una, seu omnia. 2° ut non sit terminus complexus. 3° ut sit apta ad rem exprimendam modo debito, hoc est, ut sit terminus concinnus vel abstractus, prout res exprimit. Iuxta istas conditiones se tenent et parva. 4° requiritur quatuor reliquis ex parte ipsius rei, quæ ponitur in prædicamento. 1° igitur debet esse ens per se, tale scilicet, quod vel nullam habeat partem, vel eas habeat omnes, non debet autem esse ens per accidens, quale est accensu lapidum, multitudo hominum &c. 2° requiritur et non sit res infinita. Hinc aliqui excludunt Deum à prædicamento, dicitur male; quia per hanc conditionem solum excluduntur objecta indeterminate qualitate significantur per terminum infinitum, E.g. per non-homo, non-equis. 3° debet esse aliquid reale; hinc in prædicamento poni non debent entia rationi, seu fictitia. 4° debet esse ens completum; hinc à prædicamento excluditur materia prima, sicut et forma substantialis, si sumatur terminum.

Quæst. 2°. An recte fuerint constituta decem tantum prædicamenta?
Res. Non dubium quin potuerint constitui plura vel pauciora; hic tamen numerus est retinendus, cum ab Aristotele Philosophorum et antiquitatis tum quia non dicitur ratione congruus, quæ volent adduci pro hac divisione. Et h^o assignatur tantum prædicamentum substantiæ, attribuitur plura accidentibus; quia Philosophia partem tradit substantiæ generalis, fuitque dicitur agere de singulis accidentium speciebus. 2° Decem prædicamentorum numerum colligitur aliquo modo; tot sunt prædicamenta, quot sunt septima rerum genera: et tot sunt suprema eorum genera, quæ sunt modi naturaliter dixerit, quibus res existunt; sed h^o modi sunt decem; nam quod quid est in aliquo individuo, vel illud constituit substantiam, et sic est substantia.

Vel accidentaliter, et sic est accidens. Si accidentaliter consideratur, vel hoc factum
 expectando illius substantiam, et est quantitas; vel illam qualificando, et est qualitas;
 vel illam referendo, et est relatio; vel constituendo illam agentem, et est actus;
 vel patientem, et est passio; vel illam foris in tempore, et est duratio; vel in loco,
 et est habitatio; vel dignitudo illius factum, et est dignitas; vel illam circumscriptendo,
 et est habitus;

His ratione congrue assignantur ab Angel. Drey. Coo, Okamo, et Comm.
 bencardis, qui. c. 2. qu. 1. 2^a, art. 3° his tamen non obstantibus contendunt aliqui dictis
 sicuti hanc et numerum predicamentorum esse meri arbitrarium, imo et conditionis supradite
 certis sane rationibus magis ex parte grati et vni fundamento ex cogitate, et pro quod de-
 sum est fatendum non fieretur aliqua ratio officio affixi. gane pio decanatio predicamen-
 torum numero. Non deuenit tamen, ut didimus ratione congrue, quibus addit mag-
 no auctoritate. Sed de his rati.

Predicamenta quoni sequuntur, vel primo-intentionaliter, et secundum quod sunt in se,
 vel secundo-intentionaliter, et prout continentur predicabilia sive inter se admodum; et in
 hac acceptione sunt sufficienter explicata in Drey. de predicabil. Predicamenta secun-
 do-intentionaliter sumpta sufficiunt, pertinet ad Quinciam, et Metaphysicam.
 Sufficit prout hic diximus breuiter cum de predicamentis in genere, cum de singu-
 lis in particulari, excepta relatione, quam specialiter, futurum explicabimus

Sectio 2^a

Quid, et quotuplex sit relatio?

Obiectum quodvis potest dupliciter considerari, vel secundum constitutionem intrinsecam per
 qua denominatur hęc res, prescindendo ad omni extrinsecam; vel comparatiue ad aliu
 re, ad quod dicit aliquem ordinem aut respectum. Si consideretur primo modo dicitur re
 absoluta; si secundo relatiua: sic Petrus si consideretur et homo, seu proprie secun-
 dum quod est in se, est re absoluta; si autem consideretur et Sares, qui quatuordecim
 pueri filium, est re relatiua: sic etiam albedo, si consideretur secundum quod est in
 se, est absoluta; si comparatur tunc cum alia albedine, cui est similitudo, vel cum nigredine,
 cui est diuersitas, apparet esse relatiua.

Unde relatio est respectu vnus ad aliud, et necessario requiritur hęc tria, videlicet, id
 quod respicit, et dicitur fundamentum; id quod respicitur, et dicitur terminus; et rationem for-
 malium, cui vnus referatur ad aliud, quod dicitur ratio fundandi, sic in relatione facientis alii
 A, ad patientem album, B, fundamentum, seu id quod respicit est passio. B, terminus, seu
 id quod respicitur, est passio, B, ratio autem fundandi: Et si ratio formalis cui vnus facit
 alium respicit et ubi similitudo, et prout albedo.

Relatio sumi potest vel in abstracto, vel in concreto. Sumitur in abstracto,
 quan

quando exprimitur terminus abstracti, quale sunt relatio, similitudo, aequalitas &c. & quia sic terminus est formaliter respectu unius ad aliud, adeo respectum intellectus, fundam. terminum autem et terminum in obliquo. Relatio dicitur in concreto, quando exprimitur terminus concretus, quale sunt relatum, simile, aequale &c. et tunc fundamentum sui haberi respectum ad aliud, venit in recto, ipse vero respectus, seu ratio fundandi, venit in obliquo, per modum formae; terminus etiam venit in obliquo per modum connotati. Un. de facto definitio nem relationis supponit traditam, videlicet respectus unius ad aliud, connotat. Sola relationi in abstracto. Relatio autem in concreto solet defini, id est totum esse (intellige quatenus est relatum) et ad aliud.

Relatio dividitur 1° in realem et rationis. Relatio realis est, quae incedit inter res reals, et distinctas, et datur in dependentia ad intellectus; talis est relatio Petri Pauli ad Paulum, filium. Relatio rationis est, quae habetur per ipsum intellectus, et reperitur inter formaliter rationem tantum distinctas; talis est relatio inter essentiam et proprietatem, quatenus est una et ratio propria. Dividitur 2° in relationem secundum esse, et secundum dici. Relatio secundum esse est vera, et realis relatio iam explicata. Relatio secundum dici, relatio improprie dicta, et respectus pure metaphysicus, inter res reals distinctas; talis est relatio similitudinis inter Angelum, et superum alarum.

Dividitur 3° in mutua, et non mutua; Relatio mutua est, quae datur inter terminos de mutuo respicientes. talis est relatio similitudinis inter duas albedines; nam sicut albedo A, est realsiter simili albedini B, sic viciniam albedo B est realsiter simili albedini A. Relatio non-mutua est, quae datur inter extrema, quae non de mutuo respiciunt; talis est relatio distinctionis reals, et actualis, quam habet res reals existens, ad rem pure possibilem; nam res existens actu distinguitur a re pure possibili. Sed res pure possibilis non est actu aliquid distinctum a re existente. Termini relationum mutuarum, dicuntur correlati, seu correlativi, utriusque sibi indicem fundamentum, et terminum: sic in relatione Patris ad filium, Pater est fundamentum, et filius est terminus, et in relatione filii ad Patrem, filius est fundamentum, et Pater est terminus.

Dividitur 4° in relationem equiparantem, et disparantem. 1^a est, quae reperitur inter duo extrema, quae sunt correlata eisdem denominationi, &c. inter duo ligna et alia. 2^a est, quae reperitur inter correlativa denominationi diversae, &c. inter Dominum et creaturam, Patrem, et filium. Dividitur 5° in relationem transendentem, et proximam. Transendentis est, quando fundamentum ita essentialiter refertur ad unum terminum, et termino non existentis fundamentum nequeat existere, nisi quidem in esse rei, talis est relatio creaturae ad Deum, rationis ad extrema omnia, Obligationis ad rem Obligatam. Un. Nam, ista omnia ita necessario, et essentialiter referuntur ad suos terminos, et nequeant existere in rebus natura nisi actu referantur.

Relatio predicamentalis est quae accidentali fundamento, et tali, ut patet funda-
 mentum manere in esse rei, quamvis non maneat in esse fundamenti, seu rela-
 ti: tali est relatio inter Patrem et filium; nam sublato filio patet Pater super-
 re, ita ut erit homo, quamvis nequeat ita sequi, ut sit Pater. Alij volunt re-
 lationem transcendentem esse, quando tota ratio fundandi identificatur cum fundame-
 to; predicamentalem vero esse, quando ratio fundandi saltem inchoate distinguitur ra-
 tione a fundamento. Et iuxta hanc notionem assignari solet ratio, cui aliquae rela-
 tiones dicuntur transcendentales et alij predicamentales. Relatio enim, cuius tota ratio fun-
 dandi identificatur cum fundamento, semper coincidit cum aliquo alio predicamento: sic
 obicatio est essentialiter sua relatio ad rem obicatum; et duratio est sua relatio ad rem
 in tempore constitutam; item substantia, qualitas, quantitas &c. sunt essentialiter sua
 relatio dependentis a Deo. Et denique omnia predicamenta secum identificant aliquam
 relationem, ad essentialiter et necessario. Unde huiusmodi relatio peragitur et transcendit omnia
 predicamenta, ad quae dicitur transcendentalis. Alij vero relationes, cum sint accidentales et se-
 parabiles a fundamento, non ponuntur in alij predicamento, sed consistunt specie predicamen-
 tum relationis, quae inde dicitur predicamentalis.

Alia aliquam distinctionem facere inter fundamentum remanens et peritum. Remane-
 dicunt ipsam entitatem, quae reperitur, peritum vero essetia aliquam est ratio fundandi iux-
 ta aliam est complexum ex eo quod reperitur, et ratione fundandi iuxta aliam est fundamen-
 tum haberi in eo rationem fundandi.

Sectio 3^a

Utrum detur relatio predicam.
 a parte rei.

Cum relatio transcendentali identificetur, vel saltem essentialiter considerata cum fundamento, dubi-
 tari non potest quin detur realiter, sicut realiter datur quum fundamentum, et quin consistat realiter
 in fundamento. Unde volui inquirere de relatione predicamentali, quando datur
 et in quo consistat. Primum quaerimus in hac Sectione, secundum examinatimus in reliqua
 disputatione.

Conclus.

Relatio predicam datur a parte rei, vere
 proprie formaliter et non mere fundam.

Prob. A parte rei et antecedentes ad omne opus intellectus duo palmi sunt aequales, to-
 tum est major parte, error est non similes, ergo datur a parte rei, vere et formaliter
 et aequalitas, negationis et similitudo: ergo etiam relatio vere, proprie et formaliter. Ans. per.
 Nam nemine cogitante duo palmi habent eandem longitudinem, totum est major parte,

et duo ora se habent eodem modo. Sic etiam prima conseq. quia impossibile est ut res sit cum
 independenti ab intellectu, equale, simile, inæquale &c. quin datur independens ab intellectu, &
 qualitas, similitudo &c. Nam res cum equale, non aliud est, quam res habere equalitatem, et
 sic de ceteris. Prob. 2a conseq. Quia equalitas, inæqualitas, similitudo &c. sunt præi respectu
 unius rei ad aliam, adeoque sunt præi et formaliter relationes.

Conf. 1. Quia unum ad alterum continentium, quod homo et equus sunt ad quæ res tantum
 fundamentaliter divinitus, et quod factu formaliter divinitus per actum intellectus comparationem
 hominum cum equo. Sic eodem jure potest dici, quod homo ad quæ res tantum fundam.
 mentaliter homo, fiat autem formaliter homo per intellectum cognoscens quod si concedantur
 dari a factu divinitudinem, negentur eadem esse formaliter relationes, factus ergo
 nam de se res, et eius nominis relationi fundamentali præi admittet totam quod da-
 xi intelligunt per formalem.

Conf. 2. Quia si una albedo ante quæ mentis non aliter se habet respectu alterius albedi-
 nis, quam se habet respectu nigredinis, non est ratio eius intellectu aliter comparatur unum albe-
 dinem cum alia albedine, quam cum nigredine: ergo non est ratio eorum hęc comparatio factus duæ al-
 bedines simili albedinem vice et nigredinem divinitus, ergo ante quæ mentis una albedo aliter se
 habet ad aliam albedinem, quam eadem albedo ad nigredinem: ergo ante quæ mentis datur respectu
 albedinis ad albedinem, dicitur quod est respectu ad nigredinem: ergo ante quæ mentis datur respectu
 unius ad aliud; sed talis respectus formaliter est relatio: ergo hæc datur formaliter ante quæ intellectus.

Objic. 1. Obi non est fundamentum et terminus non est relatio; sed ante quæ mentis non habet
 tus fundamentum et terminus: ergo non est relatio. May. per. præ. min. quia præi dendo ad intelle-
 tu respectum unum ad aliud, non est prior ratio eorum alium A in fundamentum, et alium B in
 terminus, quam est contrariis; nam factum alium est quoad indifferens, ut sit vel fundamentum
 vel terminus. May. min. ad præ. resp. factum alium esse et fundamentum et terminum; nam
 relatio illa est mutua adeoque est realis in se relatio. Hoc autem non potest esse ab intellectu, sed a
 eorum fundandi, qui respectu A ad B, et unum B ad A; nam albedines indifferens faciunt al-
 bum A esse simile albo B, et in hac relatione alium A est fundamentum, et alium B est
 terminus: et similitudines eorum albedines faciunt alium B simile albo A, et in hac rela-
 tione alium B est fundamentum, et alium A est terminus.

Ejusdem, quod est intellectu aliquando concipitur alium A et simile albo B, et quod
 non dicitur cognoscatur alium B et simile albo A: adeoque est ab intellectu, quod alium A
 potius cognoscatur esse fundamentum, quam B. Sed hinc non sequitur alium A esse præi
 intellectu, quod sit fundamentum.

Objic. 2. Fundamentum ante positionem termini est absolutum: ergo non potest
 la.

absolutum post positivum terminum. *Obi. par.* quia sine termino non datur relatio. *Res. con.* quia terminus secundum se est quia absolutum et ipsum fundamentum. *Obi.* dicitur absolutum non potest habere relationem, sicut dicitur albedini ad albidum non potest habere nigrum. *Res. fundam.* inquit manet absolutum, etiam postquam exiit terminus. *Res. fundam.* cum terminus, sicut dicitur cognita sunt absolute. *Res. con.* ergo si quid dicitur abge ratio, etiam simul cognita erunt absolute. *Res. con.* ad partem neg. min. quia ad dicitur absolutum ad absolutum potest dicitur, videlicet existens ad terminum, quae sola requiritur, ut fundamentum, cui ^{respondet} terminus ut relatum; adeo positio terminus habentur omnia requirita ut fundamentum referatur. Et hinc respondeo ad partem alleram; nam ad dicitur albedini non est conditio requirita ut subiecti fuerit nigrum, imo potius impedit ut subiectum fiat nigrum.

Obi. 3. Relatio formalis omni ad aliud est ipse actu intellectus referenti unum ad aliud: ergo non datur a parte rei relatio formalis. *Res. an.* Nam quamvis relatio per se intelligatur et aliquando sic intelligatur, hic tamen accipitur per respectu formalis unum ad aliud, qui ut proximus datur ante omnem actum intellectum. *Res. 1.* Hinc omnem actum intellectus rei quae est referentia; sed non actu referenti ad aliud: ergo ante quae intellectu non datur actuali relatio, sed capacitas ut se referatur. *Res. con.* Nam quamvis ante quae mentis sit tamen referentia, et non actu referenti per intellectum, hinc tamen referentia, sui comparabilitate proxima omni rei ad aliam, est actuali relatio a parte rei. Hinc non habet una rei sic referenti ad aliam per intellectum nisi ante quae mentis habet unum ad aliam aliquam ad istam aliam rem.

Res. 2. In mixta non sufficit comparabilitate proxima, sed mixta requiritur actuali cognitio: ergo ad relationem non sufficit comparabilitate proxima, sed requiritur actuali comparatio. *Res. con.* Omne debet esse actu unum et multiplex; cum igitur rei non fuerit actu unum nisi per cognitionem actualem, ad mixtum requiritur cognitio actualis. At ratio per relationem tantum significatur quidem respectus habitus expectatum ad esse mixtum; et tunc respectus necessarius habetur quodammodo habetur proxima comparabilitate.

Obi. 4. Quod ad rem rei sine aliqua quae mutatione, non est aliquid reale, sed relatio ad rem rei relati sine aliqua quae mutatione: ergo relatio non est aliquid reale. *Res. con.* videtur patere; quia non potest ad rem aliquid reale, quin illud cui ad rem, mutetur reale. *Res. min.* Quia quando parati de alio hic omni parati alii qui sunt in modo incipiunt esse illi unitate, et sine illa sui mutatione. *Res. maj.* quia potest ut aliqua ad rem nota de denominatione reali sine mutatione dicitur in mixta, si tantum mutetur aliquid expectatum, sicut in exemplo posito, immo parati cognoscit quod rei alii et proxima apud esse simili coniungit parati alio, ad cog. hinc.

de altero partem reliqui omni fieri quoniam mutatio non exprimitur, sed per dictionem alicuius partem Constantinopoli.

Sectio. 4^a

Utrum relatio consistat in modo superaddito.

Questio procedit de relatione predicamentali, et insinuat eadem Thomista, qui se. quuntur. Flosa, Conimbricensis, Durandus, Comen et alij, iuxta quo partem fundame. to, et termino, et ratiōe fundandi, veritas quodam entitativa modalis, qui formaliter refer. fundamentum ad terminum, ad quem partem referatur solum fundamentum, et ter. rici. Unde in hac sententia ratio fundandi non est ratio formalis cui terminus referatur ad alium, sed est ratio formalis, cui originatur ille modus, qui formaliter refertur termino ad alium. Aliqui ex his Autoribus ponunt in quibus fundamentis ut modis distinctis, qui non examini, ad quos referuntur, alij ter modis, qui sunt diversa relationum genera, per que referuntur, alij denique ponunt in quibus fundamentis unum modum, per quem fun. damentum, equalis, coexistens &c. quibus alij terminis. Contra hoc omni est.

Conclus.

Relatio predicament non consistit in aliquo modo su.

peraddito realiter distincto a fundamento ratione fundandi, et ter.

Dub. 1.º. Ratio modus, seu entitativa modalis est prout superflua: ergo non est admittenda. Dub. 2.º. Quia non supponamus illam entitativam excludi duo ligna per se ad huc sibi mutuo congruent: ergo eorum equalitas: ergo ad huc equalitatis. Sed illa equalitas est for. malis relatio unius ligni ad alium: ergo quando excludatur illa entitativa, adhuc dabitur formalis relatio: ergo talis entitativa est prout superflua. Idem argumentum eodem modo repeti potest in quibus alia relatione; nam partem prout dicitur producente, et ter. to producente, et ad huc producente Pauli, quomodo non dicitur illa alia entitativa, dabitur necessario relatio Pauli ad Paulam, et sic de ceteris.

Dub. 2.º. Illa entitativa referuntur ad unum terminum, vel per aliam entitativam, vel per se ipsam: si referuntur per aliam, redditur questio quando referatur hec alia entitativa, et sic pergens in infinitum: si vero referatur unum alia entitativa super. dita, eadem, et eodem modo, iuxta dicitur potest de quibus alio fundamento; ad eam entitativa illa est prout superflua.

Dub. 3.º. Ex aduerso, contra illos, qui contendunt, ter modis de novo accedens que res aliqua adquiri novam relationem. Nam hinc equitur 1.º. quod ad minimum unum folij vel galli producatur una et destituta alia entitativa in singulis rebus per se. non mundum. Sequitur 2.º. quod quando se percurrunt, fiet mutatio realis in omnibus rebus etiam simpliciter; nam singulis admittentur relationem coexistentij. Sequitur 3.º. quod erunt in quibus alia entitativa actu infinita; nam singulis rebus coexistentibus.

habent aliquam relationem ad omnia creatura possibile, quæ sunt plura et plura
sine fine. Negueus 2.º quod quando delectatur paxi hic predicatur relatio simi-
litudinis in omni parte alio, per totum mundum, atq; adeo predicatur nota enti-
tativa in parte Christiano, vel Japonensi: inconspicibile autem est, si quæ nota
et quomodo predicatur.

Quæ 2.º Authoritate Angelici Gregorij c. 8. cap. 7. ubi sic habet, ex
hoc quod habeo talem quantitatem competit mihi, quod sim equalis omnibus,
qui eandem quantitatem habent; et ideo nihil mihi advenit de novo, quando in-
cipio alteri equalis esse per ejus mutationem. Idem apertè dicit Philo-
sophus. tom. 16. et alibi.

Obje. 1.º Oculus fit videns per unionem superadditam et distinctam: ergo ab-
solutam fit relativum per relativum, seu entitativam superadditam. Negari.
Nam ratio est denominatio ininvicem importari aliquam affectionem interueni-
enti, quæ non potest explicari sine mutatione ininvicem; ac ratio relatio predicatur.
tali est denominatio plerumq; explicata, de qua explicari potest per mutationem
quæ equivocatur. Dicit plerumq; quia quædam relatio est spiritus ininvicem; sed
nec tamen quidem requiritur ininvicem, quia semper est aliud aliquid ascribibile per
quod sufficienter explicatur illa relatio.

Obje. 2.º Dicitur Dextera et laeva sine indicatione distincta, Dextera non est forma-
liter in laeva; ergo pariter Dextera palmi sine modo superaddito non exunt illi pal-
mi formaliter, sed solummodo accidentaliter equalis. Dextera antec. neg. conseq.
Dextera et laeva ponuntur ininvicem, quia Dextera est in illo loco, et ideo requiritur in-
dicatio, sine determinatione formali ad esse in illo loco. At sine duo palmi non
ponuntur ininvicem quoniam sine equalis: adeo non indigent modo superaddito, ut de-
terminentur ad equalitatem. Deinde illi duo palmi juxta advectionem sunt in
fundamentaliter relati, et exigant prout modum superadditum equalitatis,
quam in equalitatis: ergo antecedenter ad omnem modum habent duo palmi:
respectum, seu habitudinem ad esse ininvicem, qualem non habent ad aliam rem
suum ininvicem. Sed ille respectus est prout ex formaliter relatio equalitatis: et

3.º Obje. 3.º Si equalitas duxum linearum s. g. non sit aliquid distinctum
ab illis lineis, sequitur duas lineas bifidas esse magis equalis, quam duas lineas se-
dales; sed hoc est absurdum: ergo. 1.º Illa equalitas fundamentalis et exigenda
iuxta advectionem non distinguitur ab ipsi lineis: ergo unguis probat hoc argumentum.

rum

major est equalitas fundamentalis et originaria inter bispedales quam inter pedales
ad eam illa exigent esse magis equalis, vel saltem magis exigent esse equalis, quae non sunt
minui abstracta.

2.º *Mag. imp. mag.* est haec quod linea bispedalis sint majoris, et quod ea-
rum equalitas cum ipsi identitatis, tamen requiritur, quod eorum equalitas in
majori materialiter, et in ratione longitudinis, non autem formaliter, et quod commun.
sunt rationem. Ratio est, quod si major, quando applicatur linei, significat lineam bispe-
dales habere majorem longitudinem, quam pedales, adeoque non imponitur respectum, quam
habent lineae bispedales ad se invicem, sed illum quem habent ad lineas pedales.
At quando si major applicatur equalitati, significat lineam bispedalem habere ma-
jorem convenientiam et concordantiam ad se invicem, quam ad se invicem habent lineae
pedales, adeoque imponitur respectum, quam lineae pedales habent ad se invicem. Omnis si
major prout applicatur ad se invicem dixerit, fuit unum longum dixerunt.

Objic. 1.º Non vultis figura pedales sunt inter se equalis, sed etiam
eorum quantitati sunt equalis; sed eorum equalitas non est equalitas, ergo eo-
rum equalitas non consistit formaliter in eorum quantitate: ergo similiter formaliter in
modo respectivo. Major est eorum, nam duas quantitates pedales si jungerentur si-
bi mutuo congruent. *Respon. min.* Quia sicut albedo non dicitur alba, nisi quanta dicitur
quanta; sed sunt formae distinctae, tribuuntur ista denominationes. Sic neq. dicitur pedes
quod equalitas est equalis, aut quod relatio est relatio: ergo equalitas et relatio sunt
formae distinctae tribuuntur ista denominationes.

Dist. min. equalitas non est equalis in sensu reali, neq. in sensu formali, conc. min. *Poll.*
conseq. ergo equalitas non consistit formaliter intentionaliter in quantitate, conc. formaliter realiter
neg. conseq. Quantitati illa non denominatur equalis per aliquam formam realem distinctam
tamen, sed per suam entitatem, quae sunt prout formaliter realiter sua equalitas, non in-
tenti formaliter intentionaliter, quia equalitas concipitur ex forma denominanti, ipsi quoque quan-
titates equalis concipiuntur ex subiectum denominatum. Unde licet equalitas sit rea-
liter, non tamen est formaliter equalis, nisi habet equalitatem. *Ad min. prob. resp.*
disparitatem esse quod album quantum &c. Unde concursa plurima, quarum subiecta
non tantum formaliter, sed etiam realiter distinguuntur a forma denominante, et
adeoque neque in sensu reali possunt affirmari formae tantum concorsuum de ratione
sui denominati, neq. termini concors de ipsi formae. At in casu prout equalis et
relatio concors concursa Metaphisica, adeoque possunt in sensu reali affirmari de
ipsi termini abstracti equalitas et relatio: sicut animal et homo affirmantur de

Art. 4. Ut Relatio consistat in modo, Superadditio.

termini abstracti, animalium, humanum.

Objic. 5. Relatio predicamentii iuxta Philonem est semper accidens: ergo relatio predicamentii inter duas substantias videtur omnibus alijs accidentibus est accidens: ergo est modus superadditus. Dist. an. est semper accidens, seu denominatione accidentali adveniens. Con. est semper accidens primum, neg. an. et coneg. Quamvis denominatione relatio esse non imparet aliquid distinctum ab eorum, quae referuntur, est tamen accidentalis, quia ponitur extrema ostendere, quae referuntur, neg. aliud sicut Philonem dicitur.

Objic. 6. In nulla denominatione relatio semper id denificatur, cum aliquo alio predicamento; nam vel est substantia, vel qualitas. Et ergo tollitur predicamentum relationis.

Dist. an. semper id denificatur realiter cum alio predicamento, conc. formaliter, neg. an. et coneg. Extra collocantur in alio predicamento, quatenus sunt absoluti, et secundum quod sunt in se: et tunc ad predicamentum relationis non referunt nisi secundum quod sunt ad aliud. Unde predicamentum relationis ratione distinguitur ab omni alio: sicut predicamentum actionis ratione tantum distinguitur a predicamento passionis.

Objic. 7. Pulchritudo relativa distinguitur a pulchritudine absoluta: ex eo, quod sicut haec relatio consistit in aliquo modo superaddito entitati absoluti. Dist. an. Quia quando dicitur pulchritudo unius oculi, p.g. tota facie fit absolute pulchrior, et tamen simul dicitur pulchritudo relativa, quia non amplius manet ista proportio, inter oculum faciem pulchriorem, et alium in se ipse tunc permanens. Resp. Si deus oculo videtur pulchrior, similiter retinet suam pulchritudinem absolutam, amittit relativam, quae consistit in oculorum similitudine: ergo haec pulchritudo relativa consistit in aliquo superaddito, quia iam fecit.

Resp. an. ad prob. neg. etiam. an. nam pulchritudo absoluta totius faciei consistit in proportionem partium, seu in relationem, quam habent ad se invicem iuxta proportionem, hinc absoluta vel diminuta hanc proportionem seu pulchritudinem partium relativam, simul destruitur vel diminuitur pulchritudo totius absoluta. Ad Resp. dist. an. amittit pulchritudinem relativam defectu alterius extremi, seu extremi, con. Defectus modi superadditi, neg. an. et coneg. Quando tollitur extremum pulchritudo absoluta dicitur esse relativa, non quia tollitur aliquis modus, sed quia sufficit auditio respectu illius requiritur, et pulchritudo illa, quae dependet a conditione. Et pulchritudo absoluta respectu sui fiat pulchritudo relativa respectu alterius. Quod dicitur de gustatione, cum per tempus non facit, non ita potest dicitur, et calamo dicitur facit, mea, tamen dicitur libenter expugnat, et sic libit ea vel transcurant, vel non, propterea cum nulla sit definitio, seu determinatio adhaerentem. Itaq. sit.

Tractatus V.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint text visible on the right edge of the page, likely from the adjacent page.]

Tractatus. V.

In Libris de Interpret.

In hoc libro agit Philosophus de Nomine, Verbo, Oracione, Propositione ejus proprietatibus. De haec flexio jam dictum est, solum ultra de Signo, et Veritate hic agamus.

Disput. I^a.

De Signo.

Secundo.

Quid et quomodo sit signum et in quo consistat?

Signum in communi dicitur, id quod potentis cognoscitur, aliquid aliud representat, quia signum licet possit representare se, necessario representat aliquid prae se; atque enim omnia que cognoscimus immediate, cognoscuntur per signum, quod repugnat communi sensui. Vnde dicitur Signum, in formale et instrumentale. Formale est quod non cognitum, facit aliud in cognitionem venire: sic actus intellectus, licet ipse non cognoscatur, representat intellectus objecta ipsa prae se et in genere causae formae, licet faciant objecta percipi. Instrumentale est, quod cognitum adducit aliud in cognitionem; quod sumus signum manifestum signum. Observari etiam debet, quod eodem modo possit esse signum formale respectu unius, et instrumentale respectu alterius: sic cognitio mea de Deo est signum formale respectu mei, et instrumentale respectu Angeli cognoscentis meam cognitionem, et in ipsa Deum.

1° Dividitur Signum instrumentale (de quo solo dicitur deinde agens) in naturale, et ad placitum, et ad consuetudinem. Signum naturale, quod est naturale sua natura committitur cum alio, et illud in cognitionem adducit: sic fumus indicat ignem, propter connexionem naturalem quam habet cum igne. Signum ad placitum, quod est ad placitum, habet connexionem ex hominum institutione alio signum fieri: sic ramus ex se indifferens, significat ex institutione cinum pendibile. Signum ex consuetudine est, quod habet connexionem cum se significatum, et cum significati. Nam mexi, est eo quod volat rem significatam comitari, sic canis praecedens est signum eei subsequenti; Signum naturale, et ad placitum dicitur signum per se, quia illorum significatio intelligitur vel a natura, vel ab institutionibus: signum ex consuetudine dicitur signum per accidens, quia habet significatorem propter institutionem, et mexi cum foxisio.

Nota. Signum naturale, vel etiam signum ad placitum sunt aliquando esse respectu imperitorum mexi signum est consuetudine: sic si quis nihil sciat de canis

naturali inter fumum et ignem, sicut fumo colligitur sic ignem, ex eo quod quodam modo
 solet simul esse fumus et ignis; fumus respectu talis esse mixti signum ex con-
 suetudine. Idemque erit, si quis nihil sciat de institutione circum, ad illam
 voce aliqua, Penitet in cognitionem rei significat, ex eo quod quodam modo frequenter
 observauerit ad prolationem talis verbi fori vel indigesti, non significatam.

3.º Distinguitur in signum practicum, et speculativum. Primum est, quod causam
 suam significat: sic Sacramenta, significant et continent gratiam. Se-
 cundum est quod mixti significat; sicut, Fumus significat, sed non causat
 ignem. 1.º Distinguitur in rememorativum, quod indicat rem peractam; in de-
 monstrativum, quod indicat rem futuram; et in pronosticum, quod indicat rem
 futuram: sic 5.º mens Eucharistia Sacramentum est rememorativum passionis
 Christi Domini; demonstrativum gratia, quae confertur, et pronosticum futuram
 gloriam. 1.º in signum ex quo, et in quo. Signum ex quo non solum
 representat rem significatam, sed etiam indicat eam actu existente: sic lux non so-
 lum in cognitionem adducit Solem, sed etiam ostendit Solem actu existens.
 Signum in quo est, quod mixti in mentem vocat rem significatam: sicut imago
 Petri in mentem vocat Petrum, sed non indicat actualem sui existentiam.

6.º In signum in actu primo, quod quoadu est aspectum significat; et in sig-
 num in actu secundo, quod actu significat. Unde signum in actu secundo
 solum respectu dicitur signum in actu primo actualem perceptionem rei significat.
 Ex dictis colligitur 1.º Signum importare duplicem relationem. Unam, ad per-
 ceptionem cognoscitivam; aliam, ad ipsam rem significatam. Ad potentiam respectus na-
 turalis et aliquid ab ipsa perceptibile, quod commune est omni Subjecto, sed etiam et
 respectu actuali alicuius et se distincti: ad rem significatam respectus tanquam ali-
 quod cum ea connatum. Unde colligitur 2.º Ad signum in actu primo requiritur
 ipsam entitatem materiale signi, eius perceptibilitatem, quae non dicitur inhærens ab ipsa
 signi entitate. Ceterum et per se sicut accidens. Requiritur etiam connexio signi
 cum re significata; quae connexio expressa est in signis naturalibus; hæc connexio
 est realiter sed ipsa entitas signi, vel aliquid realiter ipsi inherens: sicut fumus et
 connexio cum igne; cultus pallidus per pallorem sibi inherens connectitur in ra-
 tione signi cum corpore male affecto. In signis ad placitum ista connexio
 est aliquid extrinsecum, scilicet. Pollicis instituentis signum, nec hæc formaliter
 determinat entitatem signi ad significandum tale Objectum. In signis etiam con-
 suetudine connexio est frequens, nec fortuita simul et conjunctio entitatis signi
 cum re significata.

Denique ad signum et ad rem significatam requiritur Subjectum signifi-
 cum se habere modo requirito.

Colligitur 3.º Denominationem signi esse relativam, huius autem relationi funda-
mentum est ipsa essentia signi; ratio fundandi est connectio signi cum re sig-
nificata, et terminus est obiectum significatum. Unde parit fluxus. Veritas autem
cum de relatione sic exit essentia signi in concreto, vel in abstracto; e.g. in sen-
tentia, quae relationem explicat per connexa, essentia signi in concreto est ipsa essentia
connexa rem significatam; essentia signi in abstracto est ratio fundandi; Uel con-
nectio. Restat legitur de quadruplex, prout in hac connectione consistat signi vis
significativa

Concl.

Vis significativa signi consistit in eius connectione cum ob. significato.

Quaest. Quid significativa est illud, quod determinat intellectum ad percipiendam rem signi-
ficatam ex perceptione ipsius signi; ad connexionem signi cum re significata, intellec-
tum ad hoc determinat: ergo in significativa consistit in illa connectione.

Obij. 1.º Parva animalia percipiunt rem significatam, sed non percipiunt
connectionem signi cum re significata: ergo in significativa non est illa connectio.
Lab. maj. quia tantum auditu suo nomen accipit; item ex voce percipit legem,
tali sua transire; sed per ista signa non ita afficiuntur canis, nisi percipere eum
significativam: ergo illam percipit. Lab. min. quia ista connectio Uel non est
aliquid materiale, adeoque percipibile per potentiam materiale, qualem habent
canes. Deinde cognoscere prout ex connectione, quam habet cum alio, prout
facultatem dicuntur, qualis non est tribuenda beati.

Resp. maj. ad prob. neg. min. Canis ex perceptione signi ducit in cogni-
tionem rei significatae, e modo, quo in memoriam revoctat reliqua pars car-
nis auditu eius initio; quod remittit excitantia spes diuina pp. connectionem,
quam habent cum rebus sensu percipi. Et igitur canis audit suum nomen,
quod cum nominis placere soleat coniungi liberalitas huius generis largientis, ideo
sua excitantia coordinata spes in istius nominis, ac parit, quo determinat ad ac-
tionem: similiter quod canis aliquid audit leporem, et percipit eius odorem, sicut in-
tuitu coniungit spes leporem, et odoris, et deinde obicitantia, sicut excitantia.

Resp. Canis ex odore percipit non solum in cognitionem venit leporem, sed non sicut
leporem transire tali sua, id quod licet nunquam leporem aspexerit: q. d. An Ca-
nis in cognitione leporem ista transire, et solum determinat ab odore, et per
instinctum naturalium ad cuiusmodi ista sua dirigendum, id quod equaliter face-
ret si esset alius odor, quam sit lepus in ista transire.

Obij. 2.º Experientia constat, quod saepe audita voce venimus in cognitione
rei significatae, non cogitantes de solido in soluto; et nemo venit in cognitione
rei significatae, quam cognoscit signi vim significatam: quod si significativa
non sicut in ista solido, et ad eam nec in connectione, quae habet se per solido em.

Dicitur mai: denotat in cognitiōem rei significata, in cogitantes explicitē de volūte instituentis, 2° in cogitantes implicitē, n^o mai, et dicitur min: denotat venit in cognitiōem rei significata, qm cogitatur saltem implicitē n^o rei significatam, 2° qm eam cogitatur explicitē, n^o min, et 2° quicumq; cognoscit rem ex nomine tamq; ex signo, debet necesse cogitatur, q^o dicitur, seu nomen soleat usurari ad indicandam eadem rem, de cog implicitē cognoscit, q^o fuerit volūtas instituentis, ut sic usurari. Unde implicitē cognoscit volūtem instituentis, licet n^o sciat explicitē n^o rei significatam. Et si vere intali volūte: si autem volūte q^o nullo modo cognoscatur ista volūte, per fatore, et sepe contingere, dico, q^o respectu talium volūte n^o si signum ad placitum, et merē signum per accidens; nam illa significatiōem tūm ex materia, et ex eo q^o spēs suam excitat per se rem.

Obj 3°. Manet dū significata, q^o dicitur manet volūte instituentis: si significatiō n^o est talis volūte. Ans: nam usaq; manet eodem modo, scilicet moralit^r in memoria, et usu hōm, donec abrogentur per de suadentem, et per volūtem straxiam: neutra d^r per se erat phy^sica sed post mortem instituitur.

Obj 2°. Dū cognitiō est mixta: q^o significatiōem tam connectit cum signo, qm connectit signum cum significato: q^o sicut signum ē signum rei, sic et se sit signum signi: q^o hō tam exit signum sua imaginis, qm imago ē signum hōm. Omnia aut, et dicit d^r: tam connectit a connectione denominante rem significabilem, 2° denominantem rem significatam, n^o d^r, et qua sequuntur. Volūte instituentis ita tenet in rem significatam, ut faciat eam proximē significabilem; nec refert q^o spēs rei significata excitent aliq^o spēs ipsius signi; sicut aliq^o hō dicitur facit cogitāre de hōe imaginē, et de hōe docet hō; nam hoc merē contingit per accidens et propter intentionem instituentis signum.

Obj 5°. Vno aliq^o in rebus natura, q^o n^o aliquo modo connectit cum aliis re saltem in xao ē similitud; aut dicitur similitud: q^o si ista con nectio sit dū significata, singula res excitat signa oīum rerum. Ans: et n^o d^r. Ad eandem signi n^o sufficit q^o qualicumq; con nectio, et requiritur con nectio per se probili: deinde, quom d^r admittimus, singula res ē signa saltem imperfecta oīum rerum, nullum ē in d^r modum; nam solum seq^r, ea sunt signa in actu 2° respectu illo rerum, quae per se excitant rerum con nectioem, q^o ē dicitur existimur.

Sectio 2^a

De obiecto volūtionis, instituentis signum ad placitum.

Du.

Dubium n̄ ē, q̄n̄ inter instituentis signum ponitur, et soleant inser-
denit̄e multo volio ē; nam qui instituit signum, intendit finem ali-
quē sibi persequam in institutioē signi. Unde p̄p̄ta finem istum signum
instituit. 3° n̄t, ut talis entitas adhibeat a volente significare al. r̄ale:
n̄t tandem, ut exponat, et adhibeat a billo, qui intendit indicare,
n̄t n̄t d̄ndibile 3°.

Conclusio.

Volitio formaliter instituentis signum habet p̄o obiecto usum,
seu positionem entitatis signi p̄o re significata.

Obi: huiusmodi actus, et nullus aliter sufficit ad instituentis signum: q̄-
n̄t instituentis signum ē talis actus, seu ē actus habens p̄o ob̄to usum signi.
Obi: n̄t p̄o: p̄o talens solioem entitatis signi conecata usum re signi-
ficata: q̄ p̄o talens solioem entitatis signi accipit significatam: q̄ talis
solio ē sufficiens ad institutioem signi. Latent sequola; q̄ n̄t significati-
na n̄t nisi ista conecatio, et ad esse signi solio requiritur d̄i significatam.

Obi: n̄t q̄ p̄o: p̄o talis solio ē, non h̄t n̄t amplius indifferens ad quod d̄i signi-
ficandum, ad d̄e exminata ad ex̄t̄e an̄t cognioem h̄t: q̄ sufficiens
conecata cum suo significato. Obi: 2^a p̄o: p̄o: n̄t: si d̄t̄i quā nulla aliter
sufficit, quā un̄t instituentis signum d̄t̄i, seu p̄o p̄o illius signi p̄o
re significata nulla ē ob̄t̄e d̄t̄i talis signi p̄o re significata; sed si n̄t
talis ob̄t̄e, signum n̄t sufficiens instituentis: ergo n̄t n̄t sufficiens in-
stituentis, n̄t p̄o p̄o signi d̄t̄i: ergo p̄o n̄t p̄o p̄o, sed p̄o p̄o p̄o
cum signi n̄t sufficit ad ex̄t̄e instituentis. Prob. maj: quia cum significatio
p̄o ad hoc p̄o illud significatam, et ex̄t̄e indifferens n̄t p̄o p̄o p̄o
d̄t̄i aliquid p̄o p̄o ad talem n̄t significatam, nemo ob̄t̄e p̄o n̄t cum
p̄o p̄o. Prob. min: quia signa d̄t̄i instituentis n̄t ex̄t̄e signi cognioem
p̄o p̄o p̄o signa, et ex̄t̄e n̄t significatam; sed n̄t d̄t̄i p̄o p̄o ob̄t̄e
non p̄o ista cognioem ex̄t̄e signi; nam p̄o n̄t lib̄t̄i cui signa p̄o p̄o d̄t̄i
ad quod d̄i significatam, ad quod n̄t p̄o p̄o signi colligi ad quod signi-
ficandum h̄t et n̄t d̄t̄i: ergo n̄t n̄t talis ob̄t̄e, non ob̄t̄e n̄t p̄o p̄o
instituentis signi, adeoq̄ signa non sunt sufficiens instituentis.

Conf. M̄t̄i assignatus instituentis signum est maxime commutativus: ergo di-
cendum est, quod signa debent sic institui. Prob. an. quia legistat̄i instituentis
signa fieri v̄t̄i n̄t n̄t n̄t signi p̄o re significata: sic q̄. Nolo et p̄o
labians gester crucei rebram; Nolo et Judas quam portet, Tel in p̄o
in d̄t̄i flaram; Nolo et p̄o p̄o exponat h̄t̄e ram̄t̄i s̄t̄i ram̄t̄i. Si
m̄t̄i quando amici inter se instituent signa, seu signa p̄o p̄o, quod commuta-
tiu

tiu

connaturalis est, quam ut mihi dicat, ad rescribendum prout tali nom. ad talen-
tem indicandam tu dixi ad me rescribendum eadem prout.

Objic. 1. Intentio primaria instituentis signum est institutio signum; sed
obiectum instituentis signum, est illud quod primario intenditur ab ipso instituenti: ergo institu-
tio signi est obiectum primarium instituentis signum. Sed institutio signi non est illius (mihi) er-
go mihi signi non est obiectum instituentis signum.

Res. maj. Quomodo institutio primaria signati, esse debet volenti instituenti sig-
num sit in institutione, seu conexio cum re significata; institutio tamen primaria
exercitur, et dicitur instituentis signum est illius mihi, et non sui institutio: nam si ipse
instituit signum est realiter ipsa solutio: ergo si solutio instituentis tantum habet pro ob-
iecto ipsam institutionem, pro obiecto tantum habet se ipsam; quod multi aduocant pro
habitu esse impossibile. 2. quia sicut Superior dicens, volo imperare iugiter,
non imperat proutcum formaliter per dicitur actum, sed mere declarat propositionem
imponendi prout et subditam obligandi; sic legislator dicens, volo institu-
ere signum, non actu illud instituit, sed solum declarat mentem instituentis sig-
num; hanc autem intentionem exequi debet per actum formaliter tendentem
tam in ipsum suum signi non autem in sui institutionem.

Res. 1. Instituit signum, dicit illud, quo proprie fito, fitur signum, sed
proprie fita conexione fitur, seu instituit, signum: ergo instituit signum
proprie dicit illam conexione. Aliter pat. prob. maj. quia frustra dicit aliquid pro
ter illud quo habito, habetur signum. Res. maj. debet instituit signum dicit illud
quo solutio, fitur conexio, ipsa autem conexio est ostendimus, non est illud quo
fitur conexio: sicut amor non est illud, quo solutio, fitur amor. Sicut ignis non
natur amor non debet dicit amorem, sed alteri bonum: sic et fitur conexio non
debet dicit conexione sed signi suum. Ad prob. maj. rug. an. Nam cum
volendo aliquid fitur ab instituenti conexio, instituit non frustra dicit illud aliquid;
frustra autem dicit ipsam conexione, quia licet ea habita habetur signum, ea
meri proprie solutio, nec habetur conexio nec signum.

Res. 2. Qui libere instituit signum dicit illud instituit: ergo habet pro ob-
iecto ipsam institutionem; Dist. an. dicit illud instituit, id est dicit per se ipsam diligenter
volitionem, que non formaliter instituit signum; con: id est dicit per ipsam solutio instit-
uentis signum, dicit illud, id est dicit exercere, libere volendo aliquid, quod dicit est signum
instituit, con: id est dicit signum tendendo in ipsam institutionem, neg. an. et dist. ens. ergo
ergo solutio aliqua pre habet pro obiecto institutionem, transeat; ipsa solutio instituit habet
pro obiecto institutionem, neg. conq. Idem contingit in omni alio libere: sic qui libere amat libere
dicit alteri bonum; sic exercere notatam signum dicit amare.

Res. 3. Si Princeps aliqui haberet hanc volitionem, volo ut ipse sit in patrum sig-
nos

signum vini vendibilis consequenter ad istam resolutionem hederam foret signum: ergo signum foret institui per talem resolutionem. Sed ista solutio pro objecto non dicitur signum, sed ipsum signum: ergo. Dist. ans: in isto casu hederam foret signum formaliter et istum actum, neg: foret signum, quia dicitur presumetur precipitur, con. an. et neg. coneg. Istus ille assignatus vel habet hanc sententiam, solo et hederam adhibetur in signum vini vendibilis, et tunc formaliter precipitur dicitur ad eum institui signum, vel saltem manifeste declarat esse voluntatem Principis et hederam adhibetur et signum; et in quantum declarat hanc voluntatem instituit signum. Unde non tam ille actus quam solutio de qua per istum actum declarata formaliter instituit signum.

Objic. 2. Significatio in actu secundo est finis propter quem precipitur vinum signi: ergo prius intenditur significatio in actu secundo, quam instituitur signum: ergo prius instituitur signum, quam intenditur illius finis. Conc. entim. neg. sec. ill. nam solutio significatio in actu secundo est talis: solo et vinum hederam existenter speciei vini vendibilis, sed huiusmodi solutio non est instituta signi; quia cum non sit liberum impedire, ne vinum hederam, existenter istis speciebus, non debeat actu ille in materia casu obligationis, adeo neminem magis obligat, quam si per talem actum nihil decerneretur: Unde non obstante tali resolutione, nemo obligatur adhibere ad significandum vinum vendibile, atq. adeo ex proprio hederam, quantum exigitur speciei vini, non tamen ostendit vinum esse vendibile.

Respl. Si Princeps haberet istam resolutionem, lex naturae obligaret subditos ad non exponendam hederam, nisi in signum vini vendibilis: ergo non esset cuiuslibet liberum exponere illam ad aliud quodvis indicandum. Resp. obligaret quidem lex naturae, sed non formaliter et istius resolutionis: que ponitur in objectione, sed quia presumetur voluntas Principis mandandi hederam adhiberi in istum, et non in alium finem.

Objic. 3. Potest institui signum nolle illius finem: ergo non instituitur sed solutio finis. Dist. ans. quia potest quis institui signum, et simul precipere, et nemo datur tali signo. Dist. ans. Potest quis finem nolle abolere, seu nolle et non omnino adhibetur, conc. potest nolle, et si adhibetur non adhibetur ad significandam rem, cui applicatur, neg. an. et coneg. neg. aliud vincit probatio. Nam enim potest Legislator precipere et illa qui datur signo instituitur non eo datur ad indicandam rem significatam.

Respl. Potest Legislator nolle, et adhibetur signum ad indicandam rem non significatam: ergo. Dist. ans. Potest princeps quatenus emanat spectandi subditum, vel se et datur signum institui: ergo potest nolle et adhibetur signum ad indicandam rem.

factu. Sed prob. neg. con. Propositionis ista componit predicatum et subiectum, et affirmit unum alteri convenire. Unde si disconvenire, sicut reuera disconvenire brutum et rationale, propositio est falsa. Itaque propositio fuisse con- tinuari ista predicata nullo modo affirmat eorum convenientiam; ad eam non fabri- ficatur per disconvenientiam.

Objic. 2. Hic actus homo futurus si Deus decerneret non creare homines, non haberet obiectum aliquod sibi conforme; sed haberet aliquod ob- iectum; nam per istam apprehensionem intellectus aliquid cognosceret, seu sibi representaret: ergo haberet obiectum sibi difforme: ergo esset ille actus difformis suo obiecto: ergo esset falsus. Reliqua par. prob. maj. quia si obiectum esset confor- me illi actui, debent esse parte obiecti condinari homo et futurus, sicut per i- eum actum condinatur intellectus; sed si Deus decerneret non creare homi- num, non sic condinarentur esse parte obiecti: nam nullus homo esset futurus: ergo.

Conf. Quia neg. homo actu existens, neg. homo future possibilis, neg. tandem ali- quod possibile, aut impossibile esset obiectum conforme illi actui: ergo iste actus non haberet aliquod obiectum sibi conforme.

Dist. maj. in casuposito actus non haberet obiectum conforme, quatenus est apprehensio pura, seu mixta actu representans, neg. quatenus est apprehensio con- tinuari, con. maj. et dist. min. sed haberet aliquod obiectum, quatenus est ap- prehensio pura, et actus representans, con. quatenus est apprehensio continuari, neg. min. ut con. In omni apprehensione completa distingui possunt hec duo, videlicet, quod representat, plura, et quod ea sic representata apprehensio con- tinuat, non quidem affirmando, quod continentur, sed representando et conti- nata: sic efficiens iterum actum homo futurus, quia non habet species dicentes hominum representat indefinite omnes homines; cognoscit enim existentiam, et tempus futurum: et hec tria representat iste actus essentialiter, et immutabiliter, quatenus est apprehensio, seu actu representans; unde ista tria sunt respectu illius apprehensionis obiectum, et quidem immutabile representationis.

Unde colligitur quod actus ille quatenus est representans, seu pura ap- prehensio necessarius conformetur suo obiecto, adeoque quatenus est apprehensio pu- ra, non potest actus ille esse falsus; Nam verum si consideratur actus ille, non mixte et representans hominum existentiam, et tempus futurum; sed etiam et est continuari hec tria, obiectum ipsi correspondens, si quod datur, debet esse aliquid in quo ista tria obiectiva continentur, et hoc obiectum vocari solet objec- tum suppositionis; quia actu ille supponitur seu substituitur pro tali obiecto quod tunc datur, quando aliquis homo est futurus; tunc autem non datur, quando nullus

nullus est futurus. Unde propter rationem in objectione posita, fateri, quod
in suppositione facta apprehensio illa homo futurus non habet objectionem ap-
pensionis sibi conformem; sed non habet objectionem diffamem; nam supponi pro
obiedo non amplius debuit esse, ideo dicitur de subiecto non suffocent. Non
tamen hinc potest inferri, quod sit actu factus; nam nihil affirmari de conti-
nuatione uult. Sed tantum inferatur, quod illa propositio male continet.

regl. Si ille actu homo futurus representetur indefinitè omni homini, et
representabitur homini non futuro, sed sequela est absurda: ergo. Illi. par. quia
inter homines uentur aliqui non futuri, immo in actu positio, nulli sunt futuri.

Prob. min. quia perinde possum dicere, quod hic actu animal rationale re-
presentetur animal irrationale, equum s. o. uel leonem, uel quod iam ego homi-
ni nigri representetur hominem album, quod nemo dixerit. Neg. mag. nam
representare hominem non futurum non est uicè representare hominem, qui non uult
futuri; sed est representare illum hominem, et non futuritatem, eamque apprehensione
conuincere.

2. Dist. maj. Representat hominem qui non uult futuri, seu homi-
ni non futuro specificatiuè, omn: representat hominem non futurum aduocati-
uè, neg. maj. et in eodem sensu neg. min. Ad prob. resp. diuinitatem eius, quod
rationale ita representat hominem, et illi conferat, ut nequeat conferre alij;
ideoque qui esset uicem actu animal rationale habet speciem diuinitatis
minis ad omni alia, ideoque conuenit solum hominem. Deinde imago homi-
ni potest considerari, uel prout representat corpus taliter figuratum, uel
prout conuenit talem figuram corporis cum tali colore; si considerentur prout
primo modo dici potest, quod equatè representet nomen hominem tunc album,
tunc noxum. Et uicè considerentur secundo modo representat solum noxum,
in quo solo conuenit tunc color, et tali figuram.

Conclus. 2.

Veritas in enuntiando reperitur in soli actibus judi-
cativis.

Prob. Veritas in enuntiando conuenit in hoc, quod actu dicat objectionem
commodo se habere quo se habet, et factiua in hoc, quod actu dicat objectionem
se habere aliter quam se habet; sed hoc duo conferant soli actibus judi-
cativis: ergo. Illi. par. prob. min: quia soli actu iudicativi sunt enuntiativis,
ideoque illi soli enuntiant, seu dicunt aliquid de modo, quo se habet
obiectum.

ut brutis. Cognoscere d^r per signum materiam sine reflexione ad cog-
nitionem cognoscere rem significatam ex speciebus, quas excitate signum
cognitum; et hic minus cognoscendi e^t maxime accommodatur naturae bruti;
ad eam signa determinanda ad talium cognoscendi in brutis superflua.

Obj 2°. Ista voces maximas, mixtas, balatas d^r imitantur sonos,
quos significant: q^d habent connexionem naturalem cum rebus signi-
ficatis: q^d signa ad placitum. D^r autem, et dicitur: q^d habent connexionem
naturalem memoriam, q^d proximam, r^o d^r, et absolute r^o nullam em.
Ista voces n^o obtant illa cognitio, et quadam sequentia, ut sic in tunc
q^d, potuerunt absolute institui ad significandum obta plane dicit, ad eam
q^d defacto proximè connectant cum istis obta, et ea significant, q^d re-
mit absolute ad se instituantur: unde est simpliciter, et absolute signa ad pla-
citum.

Obj 3°. Est hoc naturale per voces exprimere suos ceptus: q^d vo-
ces n^o respectu h^o signa naturalia. Ibi autem: q^d commentum in tunc
et requirit, ut possit r^o d^r ceptus sibi multis indicare, q^d fieri inquit
naturalium, q^d per voces. Ibi d^r: q^d ideo suspiria, gemitus d^r. I^o signa
naturalia, q^d hoc naturale exprimere affectiones animi per
ista signa. I^o q^d hoc ex sua natura ad sociabile; q^d debet habere a
natura instrumenta sociabilitatis, qua n^o voces.

Dicit autem: e^t naturale h^o ceptus exprimere per aliquas voces: q^d per has
vella determinate, n^o autem, et n^o quamvis natura tribuere h^o ceptus ad vocis,
et potius loquuntur, videtur intendere, ut ceptus exprimantur per voces,
n^o determinate per quas voces debeant singuli ceptus exprimi. Unde
spectata sola natura, nulla res e^t significata, d^r tunc apta fieri signifi-
cative per institutio e^t humanam; ad eam q^d voces, que n^o significata talium
determinate obiectorum, si signa ad placitum. Unde ad p^o d^r resp^o: sus-
piria d^r. e^t signa naturalia n^o praesente, q^d habent a natura posse significa-
re utrumq^e passionis; t^o q^d determinate a natura ad significandum tales
passiones determinatas, et hinc patet responsio ad s^o.

Obj 2°. Conceptus sunt media requirit ad locum: ergo dicitur significare
rei medianibus conceptibus: ergo significant rei mediane, et conceptus immediati.
Dicit autem: sunt media requirit ad locum: ergo dicitur significare
nificant, neg. aut. et dicit. coneg: ergo significant medianibus conceptibus id est
rei sicut representantur per conceptus loquentis. Sed conceptus loquentis quam
significantur per voces, coneg: id est, voces sicut significantur conceptibus, d^r
y.

Implicatum, et
Vbi ad signum
manu presentem
significatur
retro gradum q^d
per ad hanc
obiect.

ipsa res neg. con. Dum Lexu et Sautu colloquuntur, Lexu p̄m̄
 conijit rei quam ea vocibus exprimit; et Sautu p̄m̄ conijit vocem
 quam cognoscit rei significari. Unde hoc modo conijit tunc media
 requiritur et vocis ad rei significari; hoc tamen non sufficit, ut vocis
 dicantur significare immediate conceptus; quia si Sautu intelligat vocem
 à Petro habitam, non requiritur et cognoscere conceptum formalem L.
 t. xi.

Objic. 5. Lexu quam avenimus propositioni p̄m̄, cognoscit de
 conceptu p̄ferenti: ergo hic conceptus immediatè significatur. Prob. an
 quia motum avenimus et veritatem loquentis, quem judicamus habere con-
 tum sui verbi conformem. Sed p̄m̄ est cognoscere motum, quatenus
 p̄ferri illud assentiri: ergo. Neg. conq. In iudicare p̄m̄ expectatur q̄
 p̄ferentia rei significari, et deinde p̄ferri connexionem naturalem cum
 loquentem, et conceptum cognoscit ipse conceptus; et deniq̄ p̄ferri
 veritatem loquentis, p̄ferri assentiri. Unde: dicit p̄m̄ cognoscitur con-
 ceptus, quam dicitur p̄ferri: non tamen p̄m̄ cognoscitur conceptus,
 quam cognoscitur rei significari.

De Significatione Characterum.
 Concl. 1.

Caracteres ordinarij sunt signa ad placitum.
 Prob. quia in characteribus ordinarijs, signis exhibentis (sunt) et re sig-
 nificari nulla affertur connectio naturalis; deinde, si essent characteres signa
 naturalia, exhiberentur eodem modo à omnibus, et ab omnibus eque intel-
 ligerentur. Deniq̄ quia characteres illi quotidie immutantur, alij de novo
 introduci. Unde characteres ordinarij, quia characteres exceptionis, et
 figuræ mathematicæ, cum similibus rebus significari similibus dicitur habere connexi-
 nem magnam ex parte naturalem. Concl. 2.

Prob. Notæ chemicæ, Arithmetice, Mathematicæ, Algebrae
 factæ et alij similes, significari immediate q̄-

sa rei, vocis p̄m̄ tunc mediate.
 Prob. quia istiusmodi notæ sunt eodem in pluribus linguis plane dicitur: ergo
 si significarent immediate vocem significarent plures vocem p̄m̄ dicitur
 eadem nota, et quidem in linguis plane dicitur: Sed hoc videtur absurdum.
 ergo. Concl. quia notæ illæ p̄ferunt ita indicari, et significari re immo-

immediatè: ergò cum nulla sit ratio in contrarium, dicendum est quòd fuerint ita institutæ, nam frustra sit mediata quòd sine incommodo immediatè, potest fieri.

Conclur. 3a.

Characterum ordinarij significant immediatè Vocem.

Prob. Multi intelligunt Significationem characterum, qui non intelligunt Significationem Vocum. ergò characteres significant valentem illis Vocem immediatè; ergò et omnibus. Prob. an. quia multi sciunt legere characteres, sicut et characteribus formare Vocem, qui tamen per illa non cognoscunt rem significatam. Prob. conseq. quia si res significarentur immediatè, et Voces tantum mediatè, cum tunc non cognoscant rem significatam, non sciunt per characteres venire in cognitionem suam. Prob. 2a conseq. quia videretur eadem omnium ratio quoad Significationem characterum immediatam, et sola disparitas est quòd qui Vocem intelligunt, primò ex characteribus cognoscunt Vocem et deinde ex Vocibus rem; qui vero non intelligunt Vocem cognoscunt ex characteribus Vocem et ibi laborant defectu intelligentiæ suam.

Conf. 1. Quia dum characteribus exprimitur Vocem non significantem, characteres illi significant Vocem, et nullo modo significant res: ergò in alijs casibus significant immediatè Vocem, et res non nisi mediatè; in quantum ipsi Vocem significantem rerum. Conf. 2. Quia Voces characteribus exprimitur, perfecte considerantur Vocibus ore prolatis, quoad ordinem Vocalem et consonantium, et quoad numerum Syllabarum: ergò dicendum est, quòd Singulis litteris et Syllabis characteribus exprimitur, significant totidem litteras et Syllabas ore prolatis, et quòd eorum collectio, significat Vocem integram.

Obic. 1. Insipientibus librum Latinum dicitur Cognitio rerum in reflectione ad Vocem: ergò characteres immediatè manifestant, Voci significantem ipsas res. Resp. an. nam qui ex characteribus aliquid cognoscit potest cognoscere ipsam Vocem; alibi enim ad rerum cognitionem per characteres non requiritur intelligentia, quòd sit ad Vocem tantum in intellectu, idcirco est, quia cum eas intelligamus citò cognoscimus Species rerum ad quas precipue attendimus.

Obic. 2. Quòd notum librum Latinum legere, non ideo censetur illum intelligere; sed talis ex characteribus cognoscit Vocem; ergò Voces non significantur per characteres. Diss. maj. non ideo censetur intelligere Significationem immediatam characterum, nec: non ideo censetur simpliciter intelligere librum, con. maj. et con. mín. nec. conseq. In libro maxime respicitur Genus, Voci Significatio suam. Unde qui hanc non intelligit, non dicitur librum intelligere, licet ex characteribus cognoscatur Vocem, ad quam immediatè significanda institui sunt

caracteres

Objic. 3°. Ut vocis sunt loco conceptum, sic caracterum sunt loco. cum; sed vocis sunt in loco conceptum et non significant immediate conceptum, sed ipsa rei: ergo caracterum sunt in loco vocum et non significant immediate vocem, sed ipsa rei. Neg. maj. Vocis ponitur loco conceptum, et idem sustinet; at caracterum loco vocum, et ea representant de. sic autem cui caracterum debentur sic institui, videntur fuisse hęc; quia ingenti laborum euer et signata caracterum diversis pro singulis rebus dixerit, et singulis rebus circumstantiis, nec minus euer difficile sic recordari caracterum assignatos; contra vero, quia caracterum differentia conuenit ex diversis conformatione partium articulationum, facile erat quamlibet vocem exprimere caracteribus, tribuendo singulis partibus partem caracterum, quorum singulis vocibus significarentur singulas articulationes. Deinde quia conceptus sunt incogniti et ipsi rei manifesti, facilius erat institueri vocem ad significandas res, quam conceptus: at deo vocis sunt notissimi, unde cum vocis significant immediate rei, non est cui instituerentur caracterum ad ipsa rei immediate significandas.

Disput. 2^a
De Veritate.
Sectio 1^a

Quid et quoties sit veritas?

Veritas alia est transcendentalis, alia formalis. Veritas transcendentalis, que etiam dicitur veritas in essendo, et conformitas rei cum idę, seu cum actu divino essentialiter cognoscere rem omnem sicut est in se; dicitur transcendentalis, quia comparatur rebus omnibus, nam quicquid est, etiam ipsum modicum, est veri tale, quale a deo cognoscitur esse; adeoq; est conforme cognitioni diuine. Veritas formalis, si quę sola hic agitur, et quę dicitur veritas in predicando, est conformitas actuum cum rebus obiectis, consistens in hoc, quod actus representet, et enunciet obiectum eodem modo, ut habet, quo re ipsa se habet. Non parit autem obiecto conformari actus, quia obiectum est actui conformis, hoc autem conformitas obiecti cum actu dicitur veritas obiectiua.

Quia falsitas opponitur veritati, ex dicto colligi potest, quod falsitas obiectiua est conformitas obiecti cum actu, falsitas autem formalis, diffinitur actu conformis obiecto. Unde dicitur omni veritas dicit conformitatem inter actum et obiectum, sic omni falsitas dicit aliquam inter illa diffinitatem.

Veritas formalis dividitur 1° in necessariam, infallibilem, et contingentem.

Veritas

Veritas est necessaria, quando obiectum non potest esse aliter habere quam actu dicitur: talis est hoc Veritas, homo est animal rationale; quia cum inter physicum et metaphysicum sui conexio necessaria, non potest physicum dissonare subiecto.

Veritas est infalibilis, quando principium iam determinatur ad veritatem, et licet obiectum secundum se speculationem sibi aliter se habere, actu tamen non potest aliter affirmare obiectum quam obiectum se de se habet: tales sunt omnes cognitiones divinas, et omni actu fidei supernaturali qui licet posse veniant circa obiecta contingencia, non tamen sunt contingentes Veritates quia principium essentialiter determinatur ad non ellicendum talem actum nisi quoad obiectum se habet tali modo. Veritas contingens est quando actu est indifferens ad veritatem vel falsitatem: tamen quia obiectum potest aliter esse quam actu dicitur, tamen quia principium, Dei potentia nullam habet determinationem ad veritatem.

Didicitur 2° in veritatem in representando, et in enuntiando. 1^a est pura representatio rei et est in se sine affirmatione aut negatione. 2^a est conformis propositioni, seu enuntiationi cum suo obiecto. De dictis de veritate facile constare potest, quid sit falsitas necessaria aut contingens, item falsitas in representando, (si sit possibilis) et in enuntiando.

Concl.

Veritas est relatio conformitatis;

falsitas disformitatis inter actum et obiectum.

Quod neg veritas, neg falsitas potest aut conari aut explicari. Sic respectu ad aliud: ergo veritas respectu est relatio: ergo veritas est relatio. Quod autem veritas sit relatio conformitatis, et falsitas relatio disformitatis per se patet.

Inferri. 1°. Quod neg veritas, neg falsitas, consistat in modo superaddito, seu in entitate modalis adstante eorum actu et obiecto; quia supra attentum est, nullam relationem essentialiter debere sic explicari. In inferri 2°. Quod essentia veritatis, et falsitatis formalis identificatur, prout fuerit inveniuntur conventio de relatione, s. g. cum ipso actu ad eorum in convenientia eorum, qui amotam deficiunt, ita tamen ut constant obiectum per modum termini se habentis modo requirit ad conformitatem vel disformitatem. Similiter tota essentia falsitatis veritatis et falsitatis obiectum identificatur cum obiecto constantem et actum.

Concl. 2^a.

Actus naturalis in materia contingente, non essentialiter con-

nectitur cum servare aut falsitate.

Hec conclusio fugax est contra Thomam, qui contendit veritatem et falsitatem.

et salutarum esse intrinsecam a libris, ita ut omni actu peccati sit essentialiter peccatus, et omni actu saluti essentialiter saluus. Unde dicitur actum peccati non potuisse eliciri in his circumstantiis, in quibus si eliceretur esset saluus. ex. g. hic actus Peccati currit, qui supponit Letum carere, est peccatus, non potuit idem eliciri Leto non carente, sed fuit necesse actum esse essentialiter dixerunt.

Prob. 1.º Quia actu hic Letus currit, elicitus Leto carente, sit intrinseci dixerunt ab actu Letus currit, elicitus quando Leto non currit, illa dixerunt respondit debet in existentiam currit in uno casu, et non existentiam currit in alio casu, sed non potest in illis respondit ergo illi actum non sunt necessarii intrinseci dixerunt. Prob. 2.º Quia omnia reliqua potuerunt esse eadem, sicut dicitur, sicut non dicitur currit, nam intellectus est idem et eodem modo dispositus, idem est conceptus Dei, et ipse currit ex illi eodem modo obiective in intellectu. Prob. 3.º min. quia si ponamus Letum currit, et Letum non potest ille currit influere spiritum in actum Leti, qui est, sit Compositus, et nihil scit de currit, ergo non potest existens illud esse efficere, sit actu Leti, sit intrinseci dixerunt ab illo, quem elicivimus Leto non carente, ergo ista dixerunt actum non potest respondit in existentiam, qui non existentiam currit.

Prob. 2.º Intellectus humanus est de se, neq. determinatur ad peccatum, neq. ad salutem, ergo non omnes illius actus sunt intrinseci peccati, aut intrinseci saluti. An. fa. quia si intellectu est natura determinatur ad peccatum, non potest errare, et sit determinatur ad salutem, non potest peccatum dicitur. Prob. 3.º com. quia cum potentia sit quodam se indifferens, nec illum habeat consequentiam essentialiter consequam, aut currit, tate, aut cum salutare, grati dicitur, aliquo ipsius actu esse essentialiter peccati, et sit essentialiter saluti.

Dicitur in Conclusionem actus naturalis in materia contingente, quia actus supernaturalis etiam in materia contingente, connectuntur essentialiter cum obiecto existente, modo requirito ad peccatum, hoc habent a principio influibili, a quo procedunt. Idem videtur dicendum de actibus naturalibus factis ex determinatione principij evidenti, non tamen de illis actibus, qui sunt necessarii peccati, principij ex determinatione extrinseci obiecti, sicut principij per hoc quod obiectum non ponit aliter se habere, nam cum hoc determinatur obiecti sit extrinseci intellectui, neq. influere ponit in eius operationem, nec cognoscatur, non apparet quomodo ista obiecti circumstantia ponit efficere intellectui

entiam essentialiter dicendam.

Ex hoc habetur dicti colligitur veritatem aliquando esse relationum
transcendentalem, aliquando predicamentalem. Transcendentalis est quando habetur
ex parte principij aliquid necessario determinatum ad actum verum eternum.
positio tunc ipsa subsistit; nam tunc conformitas cum obiecto est ita inseparabi-
lis ab actu, seu fundamento, ut ipse actu requirat essentialiter non esse nisi
obiectum esse habeat, sicut dicitur esse habere, unde quoad huiusmodi actum
vera est essentia. *Fluxadi*, dicitur Veritas est relatio predicamentalis,
quando est separabilis ab actu, ita ut hic idem actu, qui producit obiecto
existente, et est verus, potuerit produci obiecto aliter esse habente, et sic ver
falsum.

Obic. 1. Veritas identificatur cum solo actu: ergo solus actu est tota es-
sentia veritatis: ergo cum omni actu sit formaliter verus per veritatem, om-
ni actu exit formaliter verus per suam essentiam: ergo omni actu exit es-
sentialiter verus. *Prob. ant. dist. conseq.*: omni actu exit verus per essentiam
id est, essentia actu connotat terminum cuius finit et realiter ipsa reali veri-
tatis, con: exit essentialiter ipsa veritas, neg. conseq. et ab. *dist. ill.* Quoad actu
connotat terminum existentem modo requirito ad veritatem, ipsa essentia actu es-
tota essentia finit veritatis; sed quia sic connotat terminum et accidentale ac-
tuum non est ipsi essentialiter ut sit actu essentia relationu istius; adeoq actu non est es-
sentialiter verus.

Obic. 2. Actus verus est entitativus perfectior actu falso; sed omni perfec-
tio entitativa actu est actu essentialiter, et ab illo inseparabilis: ergo et veritas est
ita essentialiter et inseparabilis ab actu. *Neg. maj.* actus verus non est entitativus et fini-
tia sed solum moraliter perfectior actu falso; quia tamen actus falsus requi-
rit ignorantiam et fallibilitatem in producendo, et quia ignorantia et fallibilitas sunt im-
perfectio finit intellectui, ideo in iudicio prudentum censetur actus falsus imper-
fectior actu vero, quamvis idem entitativus actu, qui nunc est falsus, potuerit esse
verus.

Obic. 3. Actus verus et falsus differunt specie: ergo differunt intin-
sece. *Prob. ant.* quia veritas et falsitas specie differunt: ergo. *Neg. ant.*
ad prob. neg. conseq. Et ex eo quod veritas et falsitas specie differant non magis
sequitur actus verus et falsus differre specie, quam sequitur hominem album
et nigrum specie differre, quia albedo et nigredo speciei differunt. *Dist. con.*
ant. Quod autem veritas et falsitas differant specie intinsece et entitativus,
patet etiam negari; neg enim differunt nisi extrinsece quoad connotatum quod
aliter

aliter se habet quando actu est verus ac quando est falsus.

Objic. 1°. Hic actu Petrus currit intrinsicum et representat
Petrum currentem: ergo currente Petro et intrinsicum actu representat obiectum
cum sicur est; sed in hoc consistit veritas: ergo veritas est actu intrinsicum.
Dist. con. ergo et intrinsicum actu representat obiectum sicur est, sed repori-
tione quod obiectum existit sicur representat esse con. et intrinsicum ac-
tui ut representat nulla facta hypothesis, neg. con. Si veritas esset intrinsicum
actu, actu existeret essentialiter non esse, nisi quando obiectum se habet co-
modo quo actu dicitur, adeoq. tunc actu non alia requireret conditione. Et tunc
actu verus quam quia requirit, ut sit simpliciter actu. Unde quando cum
esset tunc actu, esset conformis suo obiecto, nulla facta hypothesis extrinsecum, et
accidentali; quod non potest dici de actu assignato, Petrus currit.

Objic. 2°. Idem actu non potest in uno instante representat hoc obiectum,
et in alio instante representat obiectum omnino diversum; sed hoc fieri
si idem actu poterit elici Petro non currente, qui elicitur Petro currente: ergo.
Prob. maj. quia ille actu representat, currente Petro, Petrum currentem, seu
Petrum et cursum Petri, qui existit; et Petro non currente representat Pe-
trum qui non currit, seu Petrum, et cursum, qui non existit; sed hoc sunt obiecta
tam omnino diversa: ergo. Neg. min. ad prob. ad alt. min. Sed hoc sunt obiecta
tam omnino diversa, quod statum qui non representatur per illum actu, con.
quod ipsam entitatem, que representatur, neg. min. et conseq. Actu ille Pe-
trus currit simpliciter representat Petrum ut currentem, seu Petrum et
qui cursum, simulq. affirmat cursum actu condicione Petro, quod autem conste-
bit statu obiecti, seu quod Petrus fiat de currente non currente, et quod cursum
fiat de existente non existente, quamvis sufficiat ad significandum actu, est
tamen actu omnino extrinsecum, et accidentale.

sectio 2^a

Quibus attribuetur quomodo competat Veritas
Concl. 1^a

In apprehensione pura reperitur Veritas, non tamen falsitas.

Prob. 1^a par. Actu ille est verus, qui representat obiectum sicur est; sed quia
apprehensio potest obiectum representat sicur est: ergo pura apprehensio potest
esse actu verus. Prob. par. prob. min. Quia apprehensio representat obiectum
cum est, ut talis sit in representando quale obiectum est in seipso; sed potest esse
talis ut patet: ergo. Prob. 2^a par. Actu ille non potest esse falsus, qui non po-
test esse differentis suo obiecto; sed apprehensio pura non potest esse differentis suo

Obiecto.

obiedo: ergo non potest esse falsa. *Mag. par. prob. min.* Omnis apprehensio est even-
tualiis imago sui obiecti. Sed implicat ut aliqua imago sit difformis suo ob-
iecto: ergo implicat ut aliqua apprehensio sit ita difformis. *Mag. par.* quia ap-
prehensio est pura representatio, deoq. est imago intentionali sui obiecti. *Lab.*
min. quia imago non est imago nisi sui conformis obiecto; et ideo quoniam quod
sit difformis alicui obiecto, non est imago illius, sed alicuius alterius vel impos-
sibili, vel impossibili.

Obij. 1. Nulla est veritas in omni voce solitarie sumpta: ergo neq. in
apprehensione simpliciter. *An.* habetur in *Philosopho*, l. de interpret. c. 1. ubi
dicitur, quod si homo, vel album, non est verum aut falsum, nisi aliquid aliud
addatur. *Lab. coneq.* quia vox, et apprehensio illi correspondet, representant idem:
ergo par est veritatis ratio. *Neg. an.* ad prob. scilicet. Philosophum aperit de veri-
tate in commutando, quod ista est veritas simpliciter et simpliciter dicta, et non repe-
tur nisi in iudicio. Nunquam tamen negat, veritatem in representando compar-
te apprehensionibus, et verbis solitarie sumptis. Quoniam dicitur, et sequitur docet.
l. 3. de An. c. 6. Obiectum habet, sicut ratio circa obiectum est vera, ita et
intellectus. Sed ratio meae obiectum representat, nihil affirmans aut negans:
ergo intellectus, seu actus intellectualis meae obiectum representat, quare est
apprehensio, est etiam veritas.

Obij. 2. Si quis intendens representare hominem, elliciat hanc appren-
sionem equum, erit hęc apprehensio falsa: ergo potest aliqua apprehensio esse fal-
sa. *Lab. an.* quia ista apprehensio non representat hominem, sed est: ergo non est
conformis suo obiecto: ergo est falsa. *Conj.* quia imago falsa ut representat De-
trum, est falsa, si deficiat a representatione, que intenditur: ergo apprehensio est fal-
sa, si deficiat ab huiusmodi representatione; sed in casuposito deficiat: ergo.

Neg. an. ad prob. neg. coneq. vel potius, eius veritas nam licet in casuposito
homo sit obiectum voluntarie intendenti representare hominem, istum tamen
apprehensionem et intellectum cum producentis obiectum est, et vera illud quod
per talem actum representatur, videlicet equum, et non homo. Ad *Conj.* neg. an.
licet imago deficiat a representatione Petri, que intenditur, et tamen vera imago
vel Pauli, vel alterius habentis illa lineamenta, que in imagine exprimuntur. Illi
refert, quod sic intenditur imaginem Petri, nam veritas imaginis non pendet
ab eius institutione, sed a conformitate cum obiecto.

Repl. 1. Falsa imago est vera imago Pauli, et falsa imago Petri: ergo est
aliquando imago falsa. *Lab. an.* quia Petri representat Paulum, et non Petri
representat Petrum: ergo sicut est vera imago Pauli, sic est falsa imago Petri.

Conj.

Conf. Quia talis imago est apta fallere, excitando idem Deum non conformem Deo; sed imago vera non potest fallere: ergo.

Neg. vel. partem antecedenti. Ad prob. neg. conseq. Imago equi non Deum representat. Deum, non tamen potest dici, falsa imago Deum; ut igitur imago sic falsa debet representare aliquid obiectum, et simul non esse conformem illi obiecto, quod est impossibile. Ad Conf. neg. maj. nam illa idem eo precise quod non sit conformis Deo, non est idem Deum, sed alicuius aliter, cui est conformis: unde imago non fallit, nec excitat idem Deum nisi obiecti; potest quidem fieri, ut intellectus fallatur tribuendo hanc idem, seu imaginem alicui obiecto, cuius non est imago, sed hoc deceptio non est tribuenda imaginari, sed illius ignorantia, qui decipitur.

Resp. 2. Quia intendam representare Deum, si eliciter animal innobile exaxer; sed nemo exaxat elicendo eodem Deum: ergo illi actu non est Deum. Dist. maj. talis exaxat, quia non eliciter actum Deum, et non quia non representat obiectum, quod intendit, conc. aliter, neg. maj. et dist. min. Sed nemo exaxat elicendo actum Deum, si mixte intendat actum Deum, conc. si simul intendat aliquid aliud, quod non aequatur, neg. min. et conseq. Falli intendit duo, et representationem Deum, et representationem Deum; exaxat autem quod hoc secundum, quia ibi actu non representat Deum.

Resp. 3. Error et veritas sunt oppositi: ergo non potest intellectu simul elicere actum Deum et exaxat. Dist. ant. Sunt oppositi, si in eodem genere, conc. si in diverso, neg. ant. et conseq. Error in representando opponitur veritati in representando, et error in affirmando veritati in affirmando. At error seu aberratio a fine intento non opponitur veritati; nam qui intendit mentiri, dicitur ex ignorantia Deum, aberrat ab intento, non tamen elicere actum falsum.

Obic. 3. Apprehensio complexa sage coordinat predicata incongruibile; sed hoc sufficit ut apprehensio ista dicatur falsa: ergo. Maj. par nam tales sunt apprehensiones brutorum, rationali equum non innobile. Dist. min; quia iudicium est falsum, si componat predicatum cum subiecto, cui non convenit: ergo apprehensio est falsa, si coordinat predicata disconvenientia, seu impossibilia. Neg. min; nam quando predicata sic coordinata sunt realiter impossibilia, apprehensio complexa representat aliquid impossibile, in quo representantur ista predicata firmiter coordinata; vel saltem, si male coordinat predicata eo modo quo coordinantur in illo obiecto possibili, vel impossibili, non affirmat ea sic coordinari, adeoq non est ex hoc capite falsa.

et esse allatum morbum, nollem curare; et si sic intelligitur, quia hoc conditio
 sub qua in minore affirmamus nollem curare, significatur in maiori, debet in conclusio-
 ne in parte syllogismi conditionalis legi absolute affirmari, nollem curare; Unde
 eadem in premissis non sequitur hęc conclusio; ergo si curarem non curarem: sed
 hęc; ergo nolo curare, seu non curam. Ad Conf. dist. maj. Si curarem
 in suppositione morbi futuri, contraherem morbum, conc. in suppositione non fu-
 tura, neg. maj. Dist. min. Si curarem, et non contraherem morbum, adhi-
 curarem in suppositionem morbi futuri, conc. in suppositione morbi futuri, neg.
 min. et con. Cum eadem in, quod in premissis fiat transitu ad unam suppositionem ad
 aliam, clari sequitur, quod conclusio assignata male ducitur ex istis premissis.

Objic. 2. Si Petrus replicans curat Domum, et non curat Compendium,
 actus hic Petri curat exit conformis et diffamii Subjecto: ergo exit simul ve-
 rus et falsus. Neg. an. Actus ille tamen exit conformis suo Subjecto; nam mu-
 ti affirmat curam, precipiendū vero, utrum curat exit Domus, an Compendium,
 adeoq; non potest amari diffamii Subjecto, quia curat non potest
 Compendium, quia actus ille non affirmat curam hic de terminari gen-
 ita in aliquid Subjectum de terminari tendere.

Objic. 3. Si Petrus sedet et Paulus non sedet hic actus Petri sedet et
 Paulus non sedet, exit conformis et diffamii Subjecto: ergo exit verus et falsus.
 Neg. an. actus ille in casu posito est simpliciter diffamii Subjecto; nam affirmat hinc
 non Petri, et de terminari Pauli simul existit: Unde si alterutra non existit, Subjectum
 aliter se habet, quam actus ille dicit. Nec refert quod Subjectum partiale sit conformi-
 me actui; nam hoc non sufficit ad eius veritatem. Nolent hic Subjecti actus falsi-
 ficantur, sed jam supra ostendimus in Veritate huiusmodi actus esse impossibiles.

Concl. 4.

Omnis actus est, aut verus, aut falsus.

Prob. Omnis actus est verus, cum Subjectum se habet sicut actus dicit, et est falsus
 si Subjectum, non se habet sicut actus dicit; sed necessarium est ut Subjectum, vel se
 habeat, vel non se habeat sicut actus dicit: ergo actus omnium est necessarius vel
 verus vel falsus. Par. maj. prob. min.; quia se habere, et non se habere sicut actus
 dicit sunt contradictoria opposita; adeoq; necesse est ut deus abrenunciet.

Objic. 4. Ut hic actus Petri curat sit necessarius, verus aut falsus, debet
 vel verus vel non curat necessarius existit; sed hoc non potest dici, cum
 terq; existat contingenter: ergo. Neg. maj. ut actus ille sit necessarius aut
 verus aut falsus, sufficit, quod necessarium sit, ut vel existat curat, vel
 non

vel non eorum, neq; requirunt ut alter exiilat necessario, id est, sufficit,
quod alteruter necessario exiilat p[ro]p[ri]e neutro; sed non requirunt ut unus
necessario exiilat p[ro]p[ri]e alio.

Objic. 2° Apprehensio p[ro]p[ri]a est necessario aut vera aut falsa: ergo om-
ni adu[m] est necessario vel verum vel falsum. Prob. an. ex. d. Th. 1^a p. 1^a q. 16
art. 2. ubi sic habet; p[ro]p[ri]e loquendo veritas est in intellectu componente et di-
vidente id est affirmante et negante; non autem in sensu, neq; in intellectu
cognoscente quod quid est, id est apprehendente quidditatem rei. Et de eodem
loquitur Arist. 1° 2. de int. c. 1. et 3. Neg. an. ad prob. 20. p. rari consta-
re ex alijs locis, quod Aristoteles Deceptione et Philobelo tribuant appulsi-
ni p[ro]p[ri]e aliquam veritatem, videlicet veritatem in representatione. Unde in
locis citatis intelligi debent de veritate in enuncian-do, quam fateri solam esse
veritatem stricte et simpliciter dictam, quare autem specialiter tribuatur ac-
tibus iudicativi veritas aut falsitas p[ro]p[ri]e dicta, non sibi in se Authorem
venit, nec vacat hic examinare.

sectio 3^a

Quomodo veritas et falsitas formalis consistat in indivisibili?

Textum est, quod una veritas potest esse realiter et entitative perfectior
alia veritate; nam veritas increata est perfectior omni veritate creata, et ve-
ritas supernaturalis est perfectior, quam veritas naturalis. Textum etiam est,
quod una veritas potest esse magis necessaria, quam alia; idq; vel ex determinatione
sive obiecti, necessario se habentis, sicut adu[m] dico; vel ex determinatione p[ro]p[ri]e; ne-
cessario exigentiu[m] ut adu[m] non aliter enunciet, quam se habet obiectum. So-
lum itaq; quærimus, utrum unum adu[m] possit esse formaliter verum, seu ma-
gis conformari suo obiecto, quam alter: et utrum unum adu[m] possit esse forma-
liter falsius alio, seu magis differre obiecto.

Conc. 1°

Veritas formalis consistit in indivisibili.

Prob. Omnis veritas formalis est adæquata, seu totaliter conformata adu[m] cum
suo obiecto; sed una adæquata conformata non potest major esse alia conformitate
adæquata: ergo una veritas formalis non potest major esse alia veritate forma-
li: ergo omnis veritas formalis consistit in indivisibili. Prob. maj. Quia si actu
vel in minimo deficiat ab omnimoda conformitate cum suo obiecto, non est
actu verum: ergo omnis veritas est omnimoda, seu adæquata conformata in-
ter modum existendi, seu se habendi ex parte obiecti, et modum enuncian-
di.

enunciandi ex parte actus. Let. min. quia conformitas non potest concipi
major, quam quando datur omnimoda, seu quoad omnia omnia, quae illo
modo conveniunt ad actus necessitatem.

Conf. quia veritas formalis est quaedam convenientia, seu similitudo actus cum
obiedo; sed nulla convenientia, seu similitudo potest concipi major tota et omnimoda.
da: ergo nulla veritas formalis potest concipi major illa, quae habet omnimodam con-
venientiam cum obiedo. Ad omnium veritas formalis habet omnimodam convenientiam.
ergo omni veritas formalis est tanta, ut non possit major concipi.

Conc. Quia

Veritas formalis recipit magis et minus.

Prob. Veritas formalis est diffinitiva actus cum obiedo; sed una diffinitiva ac-
tus cum obiedo potest esse major alia: ergo et una veritas formalis. Major est
ipsa ratio veritatis, prob. min. quia diffinitiva est ratio a conformare; id
est unus actus potest magis excedere, seu deficere a conformare cum obiedo, quam
alter actus: ergo unus actus potest habere majorem diffinitivam cum obiedo,
quam habet alter. Major. iterum par. prob. min. quia hic actus mille ho-
mines currunt magis distat a perfecta conformitate, cui plura deudent
ut sit conformis obiedo, si tamen unus currat, quam si currant quingenti.

Conf. et simul explicat disparitas quaedam quest. praesentem, inter veritatem et falsita-
tem. Ut verus sit hic actus homines centum currunt requiritur ut sit col-
lectio centenaria hominum currantium, ita ut si vel unus defuit actus sit falsus,
quia destruitur convenientia, et quasi aequalitas, quae si daretur veritas daretur
bet inter obiectum et actum, seu inter obiectum prout existit a parere,
et idem obiectum prout existit in intellectu. Ad eundem modum quo dupli-
ces deimunt esse aequales per hoc praesentem quod una vel minimè recedat a tenore.
dine alterius: è contra vero sicut si duo sint inaequales sufficit minima differen-
tia, et quo major est haec differentia eo major est inaequalitas; sic ut actus in fal-
sus sufficit minima ejus inconvenientia cum obiedo, et quo major est haec discon-
venientia eo major est falsitas.

Objic. 1. Sic actus homines centum currunt, si mille currant et ve-
rus; et tamen non est omnimodè conformis obiedo: ergo veritas non requirit
omnimodam conformitatem. Res. ant. quia actus ille non affirmat eorum
de mille, sed tantum de centum, adeoque obiectum actus non sunt mille homi-
nu, sed tantummodo centum. Unde per hoc, quod currant mille, actus non
est magis conformis aut diffinitivus suo obiedo; sed est omnimodè conformis,
Conc.

si currant centum sine interitu alij currant, sine non.

Obj. 2. Sic actu aliqui currunt, si currant centum et magis, expressi-
bus titulis ad equari, et quorum singuli per se secunda sufficiunt ad red-
dendum illum actum simpliciter per se. ergo est verior illi actu, si centum
currant quam si unus tantum currat. Prob. com. Quia parvi habent qua-
tuor gradus albedinis et magis albu parvum tantum habent unum gradum,
quia et albu ex pluribus titulis ad equari, seu quia in se habet quatuor gradus, quo-
rum singuli sufficiunt ad efficiendum parvum album.

Omni. ant. neg. conseq. Nam singuli isti currunt sufficientes per ad hunc
sit ad equari conformis vero obiecto, adeoq. omni simul inveniunt efficiere se
sit magis conformis. Unde superior quod actu perficeret per unum, reliquis
unus impertinenter se habent ad ipsam veritatem. Ad prob. conseq. sup. Parvi-
tem non ideo est magis alba, quia albu est ex pluribus titulis, sed quia omnes
ex albedine possunt coalescere in unam albedinem majorem, seu intensiorem, et
proinde apte ad denominandum parvum magis album, quia hoc denominatio
mixta importat pluralitatem graduum in eodem subiecto: et perfectiora non
coalescent in unum perfectiorem majorem, seu aptum denominare propositionem
magis veram, tum quia non sunt formae in propositionem recipit, sed mix-
ta conditione, tum quia actu non ideo est magis conformis intensius et formaliter, quia
et conformis pluralibus: sicut linea pedalis non est magis equalis, nihiatque ex veritate et
materialiter, sed eo quod dantur plures lineae pedales, quibus singuli aequantur.

Obj. 3. Sic actu homines centum currunt, si aliqui currant habent ali-
quam conformitatem cum obiecto, et si plures currant habent majorem conformitatem:
ergo potest esse minus vel magis conformis vero obiecto: ergo potest esse minus vel ma-
gis verum. ergo veritas non consistit in indivisibili. Reliq. tid. pat. prob. ut. conseq.
quia ideo falsitas non consistit in indivisibili, quia una dissimilitudo actu cum obiecto potest
esse major alia. Sed veritas non minus consistit in conformitate, quam falsitas in
dissimilitate: ergo in una conformitate potest esse major alia, quam in una dis-
similitate.

Omni. quoniam enim non enim disputabo, verum actu dici potest aliquo modo con-
formis obiecto, quando est illi dissimilis secundum unum quid. Ita igitur transmissio, neg. conseq.
illar. ad quam prob. neg. magis non enim est sine assignata contraria cui una falsitas
potest esse major alia, nam si potest esse aliqua dissimilitudo, quae non est falsitas, potest
una dissimilitudo esse major alia, aliqua quod una falsitas esse major alia. Quae igitur ratio
est cur una falsitas potest esse major alia falsitas est quia omni dissimilitudo est
falsitas, et una dissimilitudo potest esse major alia. Cum ergo non omni conformitas,

sed solum ad equam conformitatem dicitur. Ex hoc quod aliqua conformitas
est sicut est major conformitate non ad equam, non sequitur quod una
est sicut est major alia.

Obj. 1. Ratio dicitur omnimoda conformitatem sicut requirit ad veritatem,
quam omnimoda difformitatem ad falsitatem. Concl. Veritas definitur conformi-
tas actu cum obiecto: ex hoc omni conformitas actu cum obiecto est veritas. Ita
aut. Falsitas est omnium sicut, quod si veritas institum fuerit ad significandum
non qualemcumque, sed omnimoda conformitatem actu cum suo obiecto. Ita
si actu sit vel minima difformitas obiecto, ad omnimoda contrarium esse simpliciter
non, neque distinetur veritas, nisi sit omnimoda conformitas. Ratio autem est ista, quod
veritas et falsitas, sicut in institum, sicut in hoc, quod veritas sit malum pro
fectio actu, adeoq; bonum; falsitas autem sit malum, adeoq; melius, cum
tunc bonum non est nisi ex integra causa, et malum ex quolibet defectu. Ve-
ritas non datur sine integra, seu ad equam conformitate, falsitas vero habetur
per quamcumque difformitatem.

Ita Concl. neg. com. Conformitas inad equa non est conformitas simpliciter
et absolute dicta, quod intelligitur in illa definitione; nam sicut homo licet simili-
ter equo quatenus est animal, non tamen dici potest absolute simili quo: sic actu
licet secundum quod conformetur suo obiecto, non potest ideo dici simpliciter conformi-
mu; alia enim est simpliciter conformitas, et simul simpliciter difformitas ad
obiecto, quod repugnat.

Obj. 2. Falsitas est omnimoda negatio veritatis. Sed si negatio omnimoda
non potest esse major alia negatione omnimoda: ergo una falsitas non potest
esse major alia. Dist. maj. Falsitas est omnimoda negatio veritatis, id est
cata cum aliquo positivo, conc. est pura negatio veritatis, neg. maj. et dist. min. sed
pura negatio veritatis non potest esse major alia, conc. negatio identificata cum
aliquo positivo, non potest sic esse major, neg. min. et com. Si falsitas esset pura
negatio veritatis, eo faceret quod non daretur veritas, existeret falsitas, adeoq; nullo actu
veritate daretur falsitas, quod est absurdum. Falsitas igitur non contradicitoria, sed comparata
positivo veritatis, et dicit non solum negationem veritatis, sed etiam positivum recurren-
tia veritatis, quod cum potest esse major in uno actu, quam sit in alio, potest una veritas
se magis falso alio. Adde, quod si obiecto si quid evinceret, eodem modo probatur
neg. una distantia potest esse major alia, neg. una curvitas major altera; nam omni
tia est omnimoda negatio contrarietatis, et omni curvitas est omnimoda negatio rectitudinis.

Obj. 3. Sic actu hominu curvitas, tam est falsitas, si curvitas negativum
notem, quam si una tantum curvitas: ergo ex majore difformitate cum obiecto non sequitur quod
actu

actu ut magis falsus. Dicit aut. illa actus tam est falsus si by tam apparetur habentem
 falsitatem con: super ipsam falsitatem habentem, neg. aut. et conseq. Item in casu primo
 tam est falsus, non tamen est tam falsus: sicut paxi habentem magis gradum albedinis cum
 est albus, seu cum habet albedinem, quam paxi habentem magis gradum; non tamen est tam al-
 bus, nec habet tantam albedinem.

Objic. 6. Omnia actus falsus est de quare falsus: ergo omnia actus falsus non potest esse magis fal-
 sus alio. Prob. ant. Quia omnia actus falsus totaliter excludit veritatem. Prob. con: quia idem
 iuris non una veritas non est major alia, quia omnia veritas est ad quare. Ergo si omnia falsitas in
 de quare, nulla falsitas est major alia. Dicit aut. omnia actus falsus est de quare falsus, seu est
 in falsus, et nullam consequenter veritatem, con: est de quare, id est, tam falsus, quam paxi con:
 neg. aut. et con. Paxi habentem magis gradum albedinis est de quare albus in illo sensu, quod exclu-
 dat omnem nigredinem, non tamen in illo, quod habeat tantam albedinem, cuius est casus, nec
 omnia falsitas est de quare excludit veritatem, sed non ad quare excludit totam differentiam, que potest
 interduci inter actum et obiectum. Ad prob. con. resp. veritatem non solum ad quare
 esse, ita ut excludat omnem falsitatem, sed etiam ita ut includat omnimodam consequentiam
 cum obiecto, et sic hanc causam consistit in indivisibili.

Objic. 7. Sic actus Deus non existit, non est magis falsus illo, Petrus non existit:
 ergo nullus actus potest esse magis falsus alio. Prob. ant. Quia magis ille actus est falsus
 magis se non esse obiecti, sicut dicitur, sed non esse obiecti consistit in indivisibili, nam non
 esse obiecti est pura negatio: ergo id per quod falsificamus illi actus, consistit in indivisibili: ergo
 uno non est magis falsus alio. Prob. 2. conseq. Quia cum magis sit necessarius, et aliter solum
 contingenti falsus, tamen est ratio in hoc casu, quanta in quatuor alio, non magis sit magis falsus alio.

Objic. con. Ad prob. neg. ant; nam sicut necessitas Dei omnipotentia non facit hunc ac-
 tum Deus est, formaliter sed solum existit veritatem pluri: ne in casu nostro, necesse
 sunt differentia obiecti reddi proportionem magis veritatem falsam, non tamen magis falsum;
 nam magis falsus petitur est magis differentia, que non potest haberi, quando actus veritatis
 circa obiectum indivisibile, quod est negatio existenti in casu primo. Unde licet
 aliam actus non possit esse magis, minus falsus, non tamen potest hinc inferri de
 actibus tendentibus in obiectum indivisibile; Nam hi possunt esse differentia obiecti secundum
 omnem obiecti partem, et consequenter secundum aliam.

Objic. 8. Licet obiectum sit realiter indivisibile in ratione tamen obiecti est magis quod
 indivisibile: ergo actus communi veritatem circa obiectum realiter indivisibile non potest esse
 magis aut minus falsus. Prob. ant. quia hic actus homines certum currant fuerit
 in omni indivisibilitate, seu in modo omni per modum unius collectionis continentis per
 eum omnem hominem. Prob. con. Quia si omni tantum, vel si fluxu currant est equali-
 ter falsum talem collectionem currant, si non currant omni: Ergo actus horum tantum
 est equaliter falsus. 1. Omnia aut. neg. conseq. Ad huius prob. neg. ant; quia collec-

to, seu numeru certum quo magis difficit a collectione centenaia affirmati-
o acui est magis difformi suo obiecto, eod plura requirit, ut fiat conformi; ad regu
dicitur est magis falsu.

2°. Non contendimus quod quilibet actu ponit esse falsior aliq, sed quod aliqui po-
sit esse falsior vel alio, vel etiam se ipso, si fuerit generatus in alij circumstantia. Un-
de licet demus, quod non solum actu tendente in obiectum indivisibile, sed etiam illi qui
indivisibiliter tendunt in obiectum divisibile, non sint capax majori aut minori falsita-
tis: adhuc subtiliter concludo, si ponit intellectus tendere divisibiliter in obiectum divi-
sibile, id est, si ponit ita affirmari eorum de centum hominibus, ut non principaliter fe-
ratur in collectionem qua talem, sed in singulos diffaxari et independere, a regu-
tu, quem habent ad se indiviam, et membra istius complexi.

Quod autem in intellectu ponit sic tendere prob. 1°: quia eorum non convenit collectioni,
nisi quatenus est predicabili de singulis seorsim: ergo potest ita predicari de illis eorum,
ut affirmatio cadat super singulos seorsim. Prob. 2°: quia licet denominationu quu-
lum competunt toti collectioni qua tali, non possunt divisibiliter predicari, nulla est ratio
dicendi, quod denominationu singuli tribuuntur non possunt sic predicari: imo non fa-
cile intelligitur quando huiusmodi denominationu ponunt aliter predicari.

Regl. 1°. Siue currant quinquaginta, siue sexaginta, hic actu non currunt
centum homines est equaliter veru: ergo ille actu currunt centum homines
est equaliter falsu. Prob. com. quia hic actu est falsu formaliter eod eo quod juron.
contradictoria propositio sit vera; sed propositio illi contradictoria est semper equaliter
vera: ergo ille actu est semper equaliter falsu. Theo. com. ad prob. neg. regl. 1°.
Iu ille falsificatur formaliter per suam difformitatem, non autem per confor-
mitatem eius contradictoria, nec refert quod idem obiectum existat. Quoniam pro-
positionum, aliam falsificat, nam tunc non requirit, quod sicut equaliter existat
nam sic equaliter falsificat etiam, quia licet committat unam ad quatuor confor-
mum obiecto, non tamen facit aliam ad quatuor difformem.

Sectio 14^a

De quid verificentur propositiones negativae.

Quatuor sunt in hac controversia sententiae. 1^a dicit, propositionem negativam veri-
ficari formaliter per affirmativam negationem obiecti, s. g. h. Anti-christu non est an-
te verificatur per quandam entitatem affirmativam quae est formaliter nega-
tio Anti-christi, sic 2^a Comon. disp. 18. loq. Sed contra est 3°. Hec propositio
Anti-christu non existit fuit ab aeterno vera: ergo fuit ab aeterno eiu verificatio
negatio scilicet Anti-christi: Unde in hoc negatio sit entitas affirmativa, vel sit incantus
vel casus. Im non potest dici, quia solum Deu est incantus. Im non potest affirmari, tan-
quam etiam si demus possibilem esse creaturam aeternam, refertur tamen sententia commu-
niter

dicat, quod aliqua creatura fuerit ab aeterno: tunc quia Deum cum libere operetur ad
extra factu non creari vitam negationem, adeoq; potuit fieri, et neg existere Anti-
Christu, neg eius negatio: Unde negatur potuisse fieri, ut neutra eorū huiusmodi,
Anti-Christu, Velut, Anti-Christu non existit. Falsu est, sed hoc est impos-
sibile: ergo.

Contra 2°. Quia multae propositiones negativae habent necessariam connexionem, et neces-
sariam: ergo si verificarentur per negationem finitae, haec negationes essent quaedam existentiae,
non solum negativae, sed necessariae, quod est absurdum.

Secunda Sententia dicit, propositiones negativae verificari per decretum Dei oblen-
ti non existentiam tantum obiectorum. Sed Contra 1°. Illud formaliter verificari pro-
positionem negativam, quod formaliter facit rem negativam non existere; sed decretum
Dei non formaliter facit rem negativam non existere: ergo decretum Dei non formaliter
verificari propositionem negativam: Maj. par. quia propositio negativa est veru, eo factu quod
se negata non existat: Sub. min. quia decretum Dei non formaliter, sed tantum can-
saliter facit rem existere: ergo non formaliter, sed maxime casualiter facit rem non exi-
tere. Contra 2°. Si decretum, seu volitio Dei esset formaliter non esse rem omnium
iuxta positivam, velut ad Deo, colligeretur non esse omnium rem positivam: Sed eo
factu, quod colligeretur eorum non esse, poneretur omnia rem positivae: ergo eo factu,
quod colligeretur Deo, existere omnia rem positivae, quod est manifeste absurdum.

3° Sententia contendit, harum propositionum verificationem esse, aliquam causam
positivam incompatibilem cum re negata: V. g. hae propositiones, non existit intrans, et
verificari formaliter per existentiam intrans, et essentialiter excludenti intrans, et
Sed contra est.

Non semper existit aliquid incompatibile cum re negata: ergo propositio negata non
semper verificatur per existentiam allicuius rei incompatibilis: ergo nunquam Sic verificatur.
Aut. prob. 1°. quia inde sequeretur, quod Deum nunquam poneret aliquid de novo pro-
ducere, quin destrueret aliam rem prius existentem, et incompatibilem cum re producta,
adeoq; impossibili finem prima rem productionis; nam ante primam productionem ni-
hil existeret, quod destrueretur. Sub. 2°. Quia innumerabiles propositiones negativae sunt verae,
quando seculi certum est nihil creatum existere cum illi incompatibilis: sic verum sunt haec pro-
positiones, non datur alius mundus, non existunt duo Soles; et tamen exari dicitur,
aliquam creaturam de facto existentem essentialiter excludere alium mundum aut alium
Solem. Item. par. prob. 2°. cum ordinibus contrariis, non sit ratio cur differenda e-
laquamur de verificatione propositionem negativam, et eodem modo dicendum
sentendum: ergo si aliquae propositiones negativae non verificantur per existentiam incom-
possibile, nullae Sic verificantur.

Contra.

Conclus.

Negatio propositionis verificatur formaliter per se non esse rei negati.
Prob. 1^a. Propositio negativa est conformis obiecto per hoc sequitur, quod obiectum non
existit; sed per illo verificatur formaliter per quod sequitur formaliter et obij-
to conformis. ergo verificatur formaliter per hoc sequitur quod obiectum non existat.
Prob. 2^a. Propositio negativa obiectum existens non est rei: ergo et sic conformis
obiecto tantum requirit non esse rei. Conf. Quam non esse rei facit for-
maliter rem non existens; sed sic per hoc quod non existat se habet formaliter
sicut dicitur actu negativum. ergo sequitur non esse rei facit formaliter et sic se
habet sicut dicitur actu: ergo et sic formale verificatur non esse rei actu.

Prob. 3^a. Propositio negativa non affirmat alicui rei existentiam: ergo non verificatur
formaliter per alicui rei existentiam: ergo verificatur formaliter per se non
non esse rei negati. Prob. ant. quia si aliquid affirmatur, non esse propositionis
re negative, de qua cogit. Quidam si hoc propositio Anti-Christi non
existit affirmatur existentiam negationis ipsius, vel alicui in compositione cum
Anti-Christo non est propositio contradictoria dicitur Anti-Christi existit. Non
propositio contradictoria requirit, ut sequitur affirmetur et negatur idem de eodem.
Prob. 4^a. quia si propositio non affirmat alicui rei existentiam, non potest
per alicui rei existentiam esse formaliter conformis obiecto, seu verificari for-
maliter, sic hoc propositio Levius existit non potest verificari per existentiam
Bauti, quia non affirmat existentiam Bauti.

Conf. Quia quantum dixerunt negationem ipsius, vel aliquid aliud
excludendum rei negati, ista non faciunt formaliter per se non esse, sed
maxime casualiter, vel per medium impedimentum: ergo non formaliter verificatur
re propositionum dicitur rem non esse, seu existentiam rei existentiam. Prob. ant.
quia non meo apparer quomodo non esse rei per formaliter comitari in aliquid
quod propositio existit, quam quomodo albedo facit per formaliter comitari
in nigredine.

Obj. 1^a. Hoc propositio Petri non est dicitur verificatur formaliter
per aliquid positivum videlicet per doctrinam Petri; sed hoc propositio est
positiva: ergo propositio negativa potest verificari formaliter per aliquid po-
sitivum. Dist. min. Et propositio negativa secundum dici con: est negati-
va secundum esse, neg. min. et in eadem sententia conc. vel neg. conseq. Propositio
negativa secundum dici est illa, que licet affirmatur per modum propositionis
negativae est realiter affirmativa, quia negat negationem rei, quod est ipse
rei

rei existentiam affirmari; sic illa. *Terminus est indertu negando negatio-
nem doctrinae re vera affirmari. Terminus esse datum, adeoq. verificari sicut
et alia propositiones affirmatives per rem affirmatam. Definitio negativa u-
tandum est de qua hic agimus, negat rem positivam, et verificari forma-
liter per illam rei non existentiam.*

*Obje. 2. Veritas est indertu ut verum sit factum: ergo re rei verum debet
ab aliquo determinari. Sed verum non est rei non est aliqua: ergo nulla pro-
positio determinatur ad veritatem, seu verificari per non esse rei. Dist. con-
ergo debet determinari et aliqua existente aut phisica aut logica, con: ab
aliquo existente phisica, neg. con. et dist. sub: Sed verum non est rei non est ali-
quid phisicum, conc: non est aliq. logicum, neg. sub. et conieq. Non est rei
quantum non est aliq. phisicum et actu existens realiter; est tamen aliq. d
logicum, id est, habet se eo modo quo requiritur ut possit extrahi ab intellectu,
nec aliud requiritur, ut verificet propositionem negativam.*

*Resp. Quid per nihil verificari, non verificari; sed verum non esse rei est
nihil: ergo quod verificari per verum non esse rei non verificari. Dist. maj. quod
per nihil verificari, non verificari, id est, quod non verificari per aliquid phisicum,
non verificari, neg. quod non verificari vel per aliquid phisicum, vel per ali-
quid logicum non verificari, con. maj. et dist. min. Sed verum non esse, est nihil
phisicum, conc: est nihil logicum, neg. min. et conieq. Verificatio non se habet
per modum, formae denominandi actu verum, sed per modum conditioni requi-
sitae, ut actu sit verum, habetur autem illa conditio eo quod non existat
rei, cuius negatur existentia.*

*Obje. 3. Ut propositio sit actu vera, debet actu dari sibi veritas obiecti-
va; sed propositio negativa est actu vera: ergo datur sibi veritas obiectiva. Obj-
par. nam propositio non potest esse actu conformis obiecto nisi obiectum actu sit con-
formis propositioni. Dar. enim min: quia propositio negativa si actu existat obiecti-
cum negativum, est actu falsa: ergo vel nunquam est actu vera, vel est actu ve-
ra quando obiectum non existit: ergo debet tunc existere aliquid aliud per quod
actu verificari. Dist. maj. Veritas obiectiva debet actu dari logicae vel phisicae, conc:
phisica tantum, neg. maj. et con. min. Dist. con. ergo sibi veritas obiectiva actu
datur logicae, conc: phisicae, neg. conieq. Veritas obiectiva propositioni negativae
non est, ut existens obiectiva, existentia obiecti negati, sed eius non existentia,
quae ut diximus existit logicae.*

*Resp. Existere logicae, non est actu existere: ergo si veritas obiectiva solum datur
logicae, non datur actu. Probantur quia Anti-Chailus jam existit logicae, et tamen non
existit actu. Conf. Quia quantum Anti-Chailus existit logicae est simpliciter ex actu.*

et absolute verum non dicitur Anti-Christum: ergo si dicitur Subjectiva est tunc verum bo-
gici, est simpliciter et absolute verum, non dicitur dicitur Subjectiva. Dist. ant. si dicitur
sit de aliqua denominatione phisica, tunc: si sit de denominatione pure logica, et moralis,
neg. ant. et con. Ad prob. et Conf. sup. dignitatem esse, quia Anti-Christum
sit de denominatione phisica; adeo requiritur existentiam phisicam: at dicitur Subjectiva est
denominatio moralis, seu logica; adeo non requiritur Subjecti existentiam, quando hoc non
affirmatur.

Objic. 1. Negationis ponitur exars, falsitas, videtur, amari, defflexi &c. ergo
sunt aliquid phisicum. Prob. ant. dicitur Deu hanc 2. hanc maxime lucem, et exars
tenebras. 1. tenebras. 2. exars. 3. videtur seu oculi percipimus
tenebras. 4. Deu amat negationem peccati in anima. 5. Deu defflexit animam ab
ipso bono exars, seu negatio alius boni sensibile. Neg. ant. ad 1. prob. resp.
quod Deu dicitur exars tenebras, in quantum exars nubes et papere exars, qui intus
ponit lucem. Ad 2. prob. resp. tenebras illas dici falsitas: quia falsitas exars
seu, qui lucem excludunt. Ad 3. non percipi oculi ipsa tenebras, sed quidam
hic percipitur, probetur intellectui fundamentum dicendi, quod sint tenebras. seu nega-
tio lucis. Ad 4. Deum non amare ipsam negationem peccati, quod non mi-
nus respicitur in sapie quam in anima innocenti, sed ipsam animam, in qua
peccati. Ad 5. defflexi exars boni sensibile, non quia exars
percipitur illa exars, sed quia non percipitur bonum oppositum.

Objic. 5. Negatio rei distinguitur realiter ab ipse, nam significat contradictione.
xii: ergo est aliquid phisicum. Prob. coneg. quia dicitur realiter idem significat cum re
distinguitur: ergo ubi datur dicitur realiter, datur aliquid reale, cum quo idem significat
intra dicitur. Dist. ant. Distinguitur negatio rei ab ipse re positiva, seu tangunt
ent ab ente, neg: negatius, tanquam non ent ab ente, con. ant. et neg. coneg.
Distingui ponitur dicitur esse realiter non aliud; adeo importat esse reale, et phisicum:
at distinguitur negatius, dicitur tantum non esse realiter aliud, quod verum est licet
terminus dicitur non existat phisice. Ad prob. coneg. resp. distinctionem re-
gatiuam esse reale in hoc sensu, quod excludat idem realiter, non autem
in hoc, quod includat aliquid reale.

Objic. Anti-Christum non existens est idem cum Anti-Christo non ex-
tente: ergo si negatio Anti-Christi non sit aliud, quam Anti-Christum
existens, negatio Anti-Christi est idem cum Anti-Christo existente. 1. Neg.
ant. Nam distinguitur negatius, sicut non ent ab ente; eodem modo distinguitur
negatius Anti-Christi existente. 2. Dist. ant. est idem representatius, con. est
idem quod statum, neg. ant. et in eodem sensu con. vel neg. coneg. Sensus
distinguitur est, quod in duo conceptus non Anti-Christum, Anti-Christum

responderet eandem Anti-Chinam, id in dicto statu. Idem responderet et
non existentem, secundum ut existentem: et in priori statu distinguunt nega-
tium a se ipso in secundo statu.

Obij. 6. Antè mundum creditor Deus erat solus, et nunc non est solus:
ergo sublata est illa forma, per quam Deus denominatur solus: sed illa forma
non erat alia, quam negatio finitæ creaturæ: ergo. Con. aut ex neg. totū
vel positū est negationem; nam si Deus denominatur solus, non ipse erat for-
mā distinctā, et finitā, sed solam negabat per medium contrarium quæ-
non esse creaturam, quod cum sublata sit per creaturam positionem, Deus
non amplius est solus.

Sectio. V. ^o

Utrum propositio tranire possit de vero in falsum?

Questio hæc non procedit de propositionibus necessariis seu aut falsis;
certum enim est quod huiusmodi propositiones si semel veræ sint, nequeant per-
tā falsificari, et si falsæ sint, non possunt verificari. Solum igitur inveni pot-
est questio de propositionibus contingentibus seu, et de his queritur, utrum si
semel fuerint veræ, possint pertā esse falsæ, mutato obij. statu, aut
ē contrā. Ex. g. si actu hic Petrus currit elliciat in instante A, Petrus cur-
rent, et continuerit sig. ad instantē B, quando Petrus non currit; queritur
utrum actu illa, qui fuit verus in instante A, falsus sit in instante B.
Unde patet, quod si tenet locū questionis, supponere debemus, aliquam actum
enunciativum posse continuari per plura instantia.

Concl.

Actus enunciativus contingentis seu, si daret per plura instantia,
potest de vero, transire in falsum, et v. ^o

Prob. Hic actu Petrus currit (idemque quæsi actu in materia contingente)
potest transire de vero in falsum, si fuit in instante A, affirmare cursum dari
in instante A, et in instante B affirmare cursum non dari in instante B, id
potest sic affirmare cursum: ergo potest actu transire de vero in falsum. Maj. id.
con. ex prob. quia potest fieri, ut cursum existat in A, et non existat in B: ergo
actu affirmans cursum existere in A est obij. conformis in A, et affirmans
cursum existere in B, est obij. difformis in B: actu ille est verus in A, et
falsus in B: ergo transibit de vero in falsum.

Min. inquit est quæsi diffinita prob. 1. quia actu de petriani, quæsi currit
Petrus currit, et sic affirmat obij. existere tempore presentis; id in instante
A, in instanti B inveni est verum, et in instante B, in instanti C est falsum: ergo inimi-

in instante *A* affirmat eorum existere in *A*, et in instante *B* affirmat existere
 in *B*. Prob. 2°. In instante *D* est eadem ratio, cuius actu significat pro instante
B que fuit in instante *A*, et supponit pro instante *A*: ergo in instante
B actu ille supponit pro instante *D*, non autem pro instante *A*: ergo
 actu ille in dictis instantibus potest significare instantia diversa: ergo in in-
 stance *A* potest affirmare eorum pro instante *A*, et in instante *B* pro in-
 stance *D*. Prob. ant. quia in instante *A* idem significat instantia
 quia tunc presentis est: sed in instante *B* presentis est instanti *D*: ergo in instante *B*
 significat instanti *D*. Prob. 3°. Accidentale est illi actu, quod in instante *A* po-
 tuit significat instanti *A*, quam *B*: ergo potest primo significare instanti
A, et deinde significare instanti *D*. Constat. quia si illud sit accidentale,
 actu non habet connexionem intimam cum uno instante magis quam alio
 alio, ad eorum tamen potest significare unum instanti, quam aliud. Prob. ant. quia
 hypotesis, quod elicium huius actu dicitur currit glori ignorat, quoniam non
 dicitur nihil sciat de uno instante magis, quam de alio; intellectu eodem modo
 ponitur, nisi dicit instanti *A*, nisi instanti *B*: ergo elicium eundem actum in *A*,
 quam elicium in *B*: ergo ponit hic actu, qui de facto significat instanti *A*,
 significare aliquid aliud instanti, vel instanti *B*: ergo non intimam, et essentialiter
 connectitur cum instante *A*: ergo est illi accidentale, quod significat instanti
A potius quam instanti *B*.

Conf. 1° quia si ponamus, quod dicitur expresse factu nocte, et nihil scire de
 hora presentis, dicitur tunc, *sigilo*, est impossibile, quomodo in hoc actu
 dicitur essentialiter connectitur cum illo instante determinato, quod tunc ad instanti
 cum non cognoscatur aliquid instanti in individuo, sed tamen omnia instantia sub varia
 re communi temporis presentis; actu enim non potest connecti cum aliquo instante
 in individuo, sed tamen cum ratione communi temporis presentis: unde si media huius
 citius exigitur dicitur fuitur ejus intellectu eodem modo dicitur, et el-
 cium actu, vel eundem, vel omnino similem: unde sicut illa actu ha-
 buisset pro obiecto aliud instanti, nihil dicitur, quin hic actu ponit facta ha-
 bere pro obiecto etiam aliud instanti.

Conf. 2° auctoritate Aristotele. l. de predic. l. de substantia, eadem autem
 vera. At falsa videtur: veluti si vera sit oratio sedere quendam, eo surgente
 dem falsa erit, idem et in opinione fieri videtur; nam si quisquam opinatur, quomodo
 gnam vedere, si surgat illa falsum nimirum opinatur, quidem illo eandem habet
 opinionem. Accedit etiam auctoritas Ang. Doct. t. p. quest. 11. art. 2. ad 2. ubi
 refert quendam veritatem. Nominalium; quia sequeretur quod propri-
 tio, que semel est vera, tempore vice vera; quod est contra Philosopherum, quid-
 em

quod huc dicitur locutus sedat. Sexta est eadem, et eadem falsa eo surgente.
Dico ergo dicitur. D. quod. 16. art. 8. et q. 1. de ver. art. 6.

Objic. 1.° Petrus de presentia semper significat determinare illud in quo, quod
tunc presentia erat, cum actu primi elicetur. Et hic actu Petrus currit obicitur in instanti.
per quocumque instantia dicit, semper affirmabit eorum omnia in instanti. Et ergo
si extiterit cursum in instanti. Et, actu ille semper erit verus, alibi semper erit
falsus. Prob. ant. quia actu ille Petrus currit. Equivaleat huic Petrus currit nunc,
vel in hoc instanti. Sed hic actu semper significat illud instanti. Et, quod tunc
presentia erat, cum elicetur actu. Ergo. Maj. pat. prob. min. quia hic actu repræ-
sentat instanti. Et sub ratione individuali. Ergo non potest magis representare aliud in-
stanti, quam ipse actu Petrus currit potest representare alium hominem. Ergo semper
significat idem instanti. Et.

Res. ant. ad prob. dist. maj. Equivaleat isti actu, si per ly nunc et in hoc
instanti solum impingitur speciei presentis temporis, per presentis, vel summo, tunc
si impingitur invari aliquid determinatum sub ratione propria et individuali, neg.
maj. et sub eadem dist. conc. vel neg. min. et con. ad prob. neg. ant. videlicet,
quod intellectu semper et necessitate attingat formaliter individualitatem illius invari-
ti, quod tunc presentis est, quando elicitur actu.

Res. Qui videtur Petrus a longe currentem, elicit hunc actu, illud ani-
mal currit, habet actu invari et eventualiter terminatum ad Petrum, per omni alio
individuo, licet speciei non ostendant illud individuum esse Petrum. Ergo potest cognosci
invari. Et sub ratione individuali huius determinare instanti, licet speciei non ostendant
illud esse instanti. Et.

Dist. ant. si vel ipsum obiectum, vel aliquid aliud determinet ad talem actu,
conc. aliter, neg. ant. et con. Intellectu duobus modis cognosci potest. Determinari ad cog-
noscendum hoc vel illud obiectum in individuo. 1.° per speciem clare representantem tale
individuum, ita et illud determinatur ab omni alio. 2.° per influxum huiusmodi media-
tum, vel immediatum ipsi individuo. Sic jura nonnulla, quando videtur Petrus a longe,
quomodo speciei non clare representent Petrum, Petrus tamen mediante illi speciei,
determinat ad visionem intinveo connexam cum Petro, et mediante visione ad
cognitionem similiter connexam. Et dicitur si hęc sententia, quod hęc non inqui-
ro, conc. ant. et neg. con. Item in nostro casu instanti temporis, cum non sint acti-
va, non influunt huiusmodi in cognitionem, adeo negantur determinata per suum in-
fluxum huiusmodi ad cognitionem intinveo connexam cum aliquo instanti particulari.

Objic. 2.° Petrus ille Petrus currit equivaleat huic Petrus currit in instanti. Et
si instanti. Et si presentis, sed hic actu non potest de vero fieri falsus. Ergo neg
illi alibi. Prob. min. quia actu hic non affirmat cursum, nisi sub conditione, quod est.

existat invari. It. Unde si iustificata condicione, suppono instanti A daretur curru
accusille exit semper Petri; alius exit semper salui.

Reg. maj. nam ille actus conditionatus affirmat connexionem condicione
ti cum condicione, quæ connectio si daretur, Petrus est actus ille conditionatus, quæ
vis neq. existat curru, neq. invari. It. et si non daretur illa connectio, salui est ac
tu, quamvis existat et curru et etiam invari. A. Sed hoc sequitur sunt magis
ferri abutud; ergo iste actus Petrus curru non æquivaler conditionate. Unde quæ
vis concedamus, actum illum Petrus curru esse æquivaler conditionalem, quæ
dicatur, quod semper affirmet curru, sub condicione quod existat instanti A.
nam cum non habeatur nisi cognitio confusa temporis presentis, est eadem ratio
dicendi, quod ubi daret invari B, affirmet curru sub condicione, quod existat
invari B. Jam vero, si hoc dicatur, poterit actus ille ene salui in B, quæ
vis Petrus fuerit in A.

Reg. 2.º disting. maj. æquivaler quædam aliquæ, conc. quædam omnia, neq. maj.
et conc. min. neq. conreg. Actus ille Petrus curru, alijs simili, qui non aringit
formaliter rationem individualem sui obiecti, sed tantum rationem specificam, et
feruntur à conditionibus, quatenus hi potius affirmant connexionem dari, sed
non affirmant obiecti sui existentiam, nisi quando datur conditio. Et omnia
actus illi, de quibus agimus absolute affirmant obiecti existentiam, si tamen ex
pendat à condicione existentiæ, quæ affirmatio hinc et nunc cadat super hoc obiecti
cum potius quam aliud, seu quod ratio affirmata competat hinc et nunc huic p
tius obiecti, quam alteri. Sic hic actus homo curru absolute affirmat curru ho
minis; quod autem hinc et nunc ratio illa affirmata competat Petro magis quam
Paulo, et quod actus ille per Petrum significetur, pendet à condicione acti co
existentiæ, videlicet ab hoc, quod actus curru Petrus, et non Paulus. Eodem modo
actus ille Petrus curru, affirmat curru tempore presentis; quod autem tempore p
sentis sit potius instanti A quam B, adeoq. quod affirmatio cadat super A potius
quam B, est aliquid extrinsecum actui, et accidentale: Unde mutato hoc extrinsecum
idest, instante B succedente in locum instanti A, affirmatio illa non amplius ca
dat super A sed super B.

Objec. 3.º Actus non potest mutare suum obiectum: sed si succinive atting
er diversa instantia, mutare suum obiectum: ergo non potest succinive attingere in
stantia diversa: ergo actus hic Petrus curru semper affirmat curru pro prem invari
te.

Dist. maj. non potest mutare obiectum per se, seu obiectum representationis,
conc. non potest mutare obiectum per accidenti, seu obiectum suppositum, neq. maj.
et dist. min. Sed si succinive attingeret diversa instantia, mutaret obiectum suppo
si.

subjectum, con: obiectum representationis, neg. min. et con. Omnia actus de praesenti essentialiter attingit tempus praesens, sub ratione communis temporis praesentis: Unde respectu talis actus obiectum representationis sunt omnia instantanea sicut cognoscuntur per conceptum communem temporis praesentis, et hoc obiectum est identitatis et immutabile. Obiectum vero suppositionis est per accidens et illud est identitatis, cui supponitur via ratio communis de factis congerere, potest autem in via ratio communis hinc et tunc congerere instanti A, et contra instanti B. adeo potest mutari obiectum suppositionis. Eodem modo, quod imago homini recurrens representat aliquid habens talem figuram, talemque colorum dispositionem, Unde representat Petrum, quando Petrus habet ista lineamenta: quod si Petrus mutatur, Paulus adquiret eadem lineamenta, imago manens inextincta immutata erit imago Pauli, et non amplius imago Petri. Sic lex aliqua dicitur omnino aeterna. Compertellanus solvat tributum, obligat, adeo significat obligationem quando Petrus est civis Compertellanus: quod si desinat esse, illa lex manentis immutata non amplius obligat, neque significat Petrum.

Obic. 4. Actus non potest esse obiectum conformis pro toto tempore, et differens pro aliquo tempore importato per copulam: ergo non potest actu examinare de vero in falsum. Ans. par. prob. con. quia si actu sit verum, debet esse obiectum conformis pro toto tempore per copulam importato, et si sit falsum, debet esse differens saltem pro aliquo tempore importato. Dist. ant: non potest esse conformis pro toto tempore importato representativus, et differens pro aliquo tempore, con: non potest esse conformis pro toto tempore importato verificativus, et determinari, et esse sic differens pro aliquo tempore, neg. ant. et conseq.

Tempus importatum representativus est omne invariabile realiter representatum et de pace copula sub ratione temporis praesentis. Et videtur autem ut, quod actu non potest esse conformis obiecto, pro omni invariante, et eodem differens pro aliquo invariante. Similiter vero importatum verificativus, et significativum determinate est illud quod invarianti, quod continetur esse de factis praesentis, fideliter in instanti A, et instanti B, et in instanti C, et invarianti D. Cum igitur sit actu sit verum in A requiratur conformitas pro toto tempore tunc importata determinate, non potest actu verum esse differens pro aliquo tempore tunc importato, adeo non potest esse differens quando est actu Petrus, hoc tamen non videtur, quin potest esse differens pro aliquo invariante in quantum, quando actu ille non est amplius Petrus, sed falsus, et hinc patet responsio ad prob. conseq.

Obic. 5. Actus hic Petrus currit, vel significat tempus praesens determinate, vel indeterminate, sed quidquid dicitur, actu ille non potest examinare de vero

in futurum: ergo. *Maj. par. prob. min.* Si significatur aliquid tempus presentis indeterminante, actu ille sic resolvitur Petrus currit in aliquo instanti presentis. Unde si Petrus currat in illo instante, actu ille est semper verus, alius est semper falsus. Si vero significatur aliquid tempus presentis determinate; vel significatur fluxus instantis, vel momentum tantum: si momentum tantum, actu sic resolvitur Petrus currit in instanti A, adeoque si Petrus currat in instanti A, actu est immutabiliter verus: si non currat in illo instante, actu est immutabiliter falsus. Si determinate significatur fluxus instantis, sic resolvitur Petrus currit in instantibus A, B, C; Unde si currat in omnibus illis instantibus, actu ille est semper verus; si non currat in aliquo instante, est semper falsus.

Omni. maj. et neg. min. ad prob. resp. Significatur omnium instanti determinate sed per accidentem; quia scilicet tale instanti determinatum est actu presentis; quod est actui accidentale: Unde dum adest instanti A, actu sic resolvitur, Petrus currit in instanti A; dum adest instanti B, sic resolvitur, Petrus currit in instanti B, et sic deinceps. Dicitur omnimodo major; quia actu ille Petrus currit est per se tendentia sui intrinseca non significatur instanti temporis presentis, aut determinate, aut indeterminate, sed indefinite, ita ut nec requiratur ad suam veritatem ullam instanti determinatum, nec aliquid instanti indeterminatum. Unde si per impossibile daretur tempus presentis specificum acceptum sine aliquo instante individuo, illud sufficeret ad actu veritatem.

Regl. Propositionio indefinita in materia contingente equivale particulari: ergo si impotenter instanti indefinite, impotenter instanti aliqua indeterminate ita est illi presentis indefinito Petrus currit tempore presentis equivaleat huic particulari Petrus currit aliquo tempore presentis. Dicitur autem equivaleat quoad obiectum respectuatum, conc. quoad modum respectuatum, seu tendendi in eorum obiectum, nec. ant. et con. Terminus quidem est particularis aliquando respectu omnia individua, et quoad hoc continetur cum termino indefinito; differat autem in hoc, quod est tendentia intrinseca nec significatur tempus aliquando presentis; sequitur vero terminus sui obiecti vel hunc est, vel forea est presentis. At vero terminus indefinitus tempus presentis, sicut continetur in actu illo Petrus currit semper significatur tempus actu presentis.

Objic. 6. Fieri potest, ut ellicienti hunc actum, Petrus currit, cognoscat in individuo instanti illo, quod tunc adest; sed si hoc fiat, non poterit actu ille terminari de vero in futurum: ergo. *Prob. min.* quia si intellectus illud cognoscat in individuo, actu ille essentialiter representabit illud instanti determinatum, nec poterit representari alio instante. Sic ut ipse actu Petrus currit non potest representari alium hominem: ergo si actu sic elliciat in instanti A, semper erit talis Petrus currit in instanti A.

Omnia enim Non hic contendimus, quod omni actu, sed quod aliqui in materia
 contingenti possit transire de seculo in seculum, et e converso. Unde ad Conclu.
 noni deinde sufficit, quod possit aliquando committi ratio communi tempore pre-
 senti, non cognita formaliter, sed ratione individuali, hoc autem de se contingere al-
 terius est dicti, et videtur eundem ab experientia; vix enim elicimus actum de se-
 senti, quando non dicitur cognoscimus naturam individuali, quod ratio adit; tunc passim.
 tale est, quod ratio, aut nunquam aliter cognoscimus instantia presentia, quam sub ra-
 tione communi tempore presentia; nam ratio aut nunquam habemus speciem, vel
 propriam, vel aliam ipsorum instantium sufficientes ad dicendum unum invariabi-
 lium ab alio. Si enim haberentur tales speciem diceremus prout invariabi ab alio,
 hanc reflexionem super actum suum, scilicet quodnam sit illud invariabi deinde
 quo elicitur eum actum: tunc reflexionem super hunc actum dicitur currit, sic illu-
 actum formaliter representat dicitur, et in illo actu dicitur dicitur ab omni non
 dicitur. Dicitur omnino tunc, quia in ipso multo, actu ille dicitur currit in invariabi
 A, si continueret sic ad invariabi B, quando dicitur non currit, et non salus; tunc
 hic actu Adamus peccat in initio mundi, tunc elicitur, et non salus; quia
 non peccat, sed peccat in initio mundi.

Obic. 7. Si media hora ante Christi natiuitatem elicitur fuerit hic ac-
 tus fidei diuine, Christo natus, et fuerit continuus per horam, in secunda
 media hora fuerit salus usque nos; sed absurdum est dicere, quod actu fidei di-
 vine fuerit salus. ergo.

Dist. maj: si actu illo maxime impoierit auctorem futurum revelationi diuine de
 natiuitate Christi, precipiendo a tempore, quo erat natus, neg. maj: si hic natus
 est significat cum tempore, et in alij propositionibus, neg. Neg. maj, videlicet, quod
 ille actu fidei diuine sic intellectu potestur continuari per natiuitatem Christi; quia
 reflexione maxime dicitur, non potest principium supernaturali concurrere vel ad
 productionem, vel ad conseruationem actus. Deinde dici potest cum Aug. M. 22.
 q. 1. art. 3 ad 3. talem actum esse supernaturali, quod substantiam intellectus affir-
 mati, que fuerit reuelata; non autem quod circumstantiarum temporis, que non
 cognoscitur ex reuelatione, sed ex coniectura humana. Unde tali actu sic conti-
 nuari, fuerit quidem salus, non quatenus funderet a principio supernaturali, id que-
 renus prout dicitur in coniectura fallibili.

Obic. 8. Si vera natura dicitur, potestur idem actu simul esse verus
 et salus; sed hic reproratur. ergo. Dist. maj. Quia si ponamus dicitur Compatibili
 Redemem dicere, ego sedo hic; et eundem cum suo actu hinc autem ponit dicitur, hi-
 num Redemem, in hac expositione actu ille exiit verus Compatibili, ubi dicitur Redemem,

et simul falsus. Nam sibi non sedet; ex' simul, unquam, nexu et falsus, si ly
 hic Compositely significat Compositellam, et Romz significat Romanam; sed si v.
 ra sit nota Sententia, ita significabit: et qd. Lat. maj. prob. min; quia sicut ly
 nunc in vni non significat ab individuo inuicem temporii, et semper significat inuicem,
 quod nunc adest, sic dicitur, quod ly hic significat ab individuo inuicem loci, et sem-
 per significat locum loquendi; nam obicere est modus non magis cogno-
 scibili deexaminari, quam vbi dicitur.

1° Qm. maj. neg. min; nam sicut non repugnat, eundem Deum in
 vniuerso lat. circumstantiis personam simul Deum, et non idem: sic non apparet in
 eodem deo vniuerso circumstantiarum non sufficit per actu vbi simul confirmari, et of-
 formari obicere, adeo simul nexu et falsus. 2° Neg. maj. ad prob. neg. min.
 et eju. prob. nam si ly hic potest ita accipi, vt significat ab hoc vel illo loco
 deexaminari, et tunc significat aliquam obicere circumstantiam Deo loquen-
 ti, tunc actu ille ex' verus, quia Deum vbi Compositely, sic significabitur per
 hoc, quod non sedet Romz: sicut hic actu homo currit significat. per cursum
 Deum, non autem significat per non cursum Pauli. Si vero ita accipitur, vt signi-
 ficat vniuersum locum deexaminari, ex' simpliciter falsus, et nullo modo verus; quod
 verum non vbi in vniuerso loco. Si deniq. ita accipitur, vt tantum significat vni-
 uersum locum deexaminari, tunc si significat Compositellam, ex' ille actu verus, et tuncum v.
 nus; si vero significat Romanam, ex' tantum falsus.

Disput. 3^a.

De veritate Propositionum de
 futuro contingenti.

Secund. 1^a.

Explicatur Status Quest.

Futureum dicitur, quod nunc non est, sed foret ex' si produceretur a causa necessaria;
 idem a causa, vel per naturam suam, vel aliter ita deexaminari ad effectum produ-
 ctionem, vt non foret effectum non foret; dicitur futurum necessarium: hoc modo fu-
 tura est lumen clarissimum; quippe que produceretur a Sole, et in natura sua deexaminari ad
 cauendam lucem, et non foret eam non cauere. Futureum contingens hic inel-
 legitur, quod produceretur a causa libera; idem a causa, que foret omnino ad agendum
 presequenti, et indifferens ad actionem et non actionem; ita vt foret eam foret, et
 simul foret eam non foret; hoc modo futurum est peccatum. An. Clariss. et om.

omnes actu liberi, qui inquam procedunt, sicut boni erunt mali.

Deinde alia sunt absolute, alia sunt conditionali futura. Absoluta futura est, quod nunc non existit, sed postea existit. Conditionale futurum est, quod nunc non existit, nisi inquam existit, existet tamen, si contingerit conditio, quae nunc non est. Sic praesentia futuri. Ita. Exiit nunquam exiit, adeo non est absolute futurum: est tamen conditionale futurum; quia si tunc tunc tu ageret poenitentiam, et Deus ipse conferret aliquas gratias speciales, quas tamen nunquam conferret: eodem modo futurum esset poenitentia, quam egisset Tizij et Victorii, si apud illos pararetur Arim in illa miracula, quae apud sedem est paratus.

Quae in hac Dissert. Praemissa propositione de futuris contingenti, sicut absolute, sicut conditionali; et o. Praemissa et propositione. Perro etiam praecabit. Perro si intererit conditioni non peccaret etiam; sicut aut de determinate veris, aut de determinate falsis.

In Sententia, in qua videtur fuisse Aristoteles l. 1. de interpret. c. 8. et per ipsum alij agnoscunt illas propositiones, esse aut veras, aut falsas, non tamen de determinate veras, aut de determinate falsas. Unde actu dicunt, huiusmodi propositionum esse. Vel veras, vel falsas, et veras, sed tantum in suppositione confusa: ad eandem modum, quo verus est actu affirmari, vel negativum de verum, vel negativum esse necessarium ad videndum. Haec sententia nimis praecipue huius fundamentis. Primum est, quod eventus contingens ante quam existat, sit equaliter ad utrumque partem. Et dicitur Arist. id est, indifferens ad esse, et ad non esse, sicut seu ad fore, non seu ad non fore. Coniungitur propositioni veram pendet ab statu obiecti, quod est huiusmodi esse indeterminatum, et quasi pendulum inter veritatem, et non veritatem. Suppositio est indeterminata, et pendula inter veritatem et falsitatem; ita ut veritatem excludat, veritatem tamen includat realiter. Secundum fundamentum est, quod si negaretur de determinate futura, quae sit necessitudo futura; sed futura contingencia non sunt necessitudo futura: ergo.

In Sententia agnoscunt propositionem de futuro contingenti esse, et ab eterno fuisse de determinate veras, vel de determinate falsas, sed tantum praesigno contingencia de certum dicitur. Hoc ut melius intelligatur sciendum est, Deum nihil de certum in tempore, quod non de certum ab eterno, ac prae omnia dei decreta certum esse, sicut certum est ipsius essentia. Quia tamen Deus quicquid operatur de certum libere de certum, idem invariabile certum ratio natura dividitur in tria signa; in quorum primo consistit Deus ad certum ad decretandum, et non decretandum, et si potius non consistit ad alterum sed de determinate: in secundo signo consistit de determinate, et libere decretum talem effectum: in tertio signo consistit de certum de determinate, unde, de certum praesigno dicitur Deum tale quid decretum. In hoc tertio

signo conatur huius sententia fatuosa, propositionum de futuro esse determinari deum
ad eam cum deca de Dei sint & exto; conatur eas fuisse ab eterna deca, ut per auctorem
me determinate deca pro paxi ad decaem, seu in signo antecedente decaem; quia
antecedenti ad decaem, omni non sunt determinari futuro; nam sicut haec dicitur
Dei decaem huius fatuosa, per quam formaliter determinatur propositionum de futuro.

3^a Sententia conatur, propositionum de futuro contingens, tunc absolute, tunc condi-
tionate, seu determinate deca, vel determinate falsa, eam determinari formaliter, non per de-
caem Dei, sed per eternitatem sui pro tempore per copulam imperans, et falsitatem for-
maliter per eum non eternitatem. Nam sententiam tenet Suarez, Caramel, Salm,
Haber, Valencia, alij communiter. Quoniam diximus, quod vide apud
S. p. h. b. c. l. ubi (et alij) dicitur circa pro hac sententia plurimum magni nominis
Auctores.

Nota 1°. Certum est quod omni, quod nihil unquam contigerit, aut contigere
poterit, nisi ea Dei dispositione, adeo nullam propositionem verificari posse, sine aliquo dei
decreto, quod vel dicitur, vel dicitur in talibus circumstantiis. Ad peccata requiritur de-
cretum permittitum, ad actus bonos decretum predestinatum, seu decretum, quod Deus po-
nitur, seu absolute decretum actus boni permissionem. Ad absolute futurum, requiritur de-
cretum absolute existentem; ad conditionate futurum non requiritur. Si decretum existens ab-
solute, sed sufficit, quod existens, existens tunc conditionate; ut q. de deca pro hoc pro-
posito. Tunc quidem conatur, si certum ipsi predicantur, non requiritur si Deus actu de-
cretum diximus condecentem; sed sufficit, quod illam decretum, si certum illi predi-
cavitur. Unde non hic queri debet, prout ad veritatem propositionum de futuro, re-
quiritur aliquid decretum; sed prout decretum illud sit formale verificationem
suum propositionum.

Nota 2°. Non hic queri, prout propositionum de futuro sint vera quod non, ut scilicet
est si nos sciamus eas esse vera, sed prout sint vera quod se id est, prout sint con-
formis cuius obiectum, quod fieri potest tamen nobis non introitur illa conformis.
Sic iuxta omni hae propositionum de futuro, iam sicut in Indio, est quod se decretum
nate vera, vel determinate falsa, licet non ignoramus prout si vera vel falsa.

Nota 3°. Duplicem esse causationem: causalem & formalem. Futurum causale est de-
terminatio ad existendum, quam res habet in individuo, vel quam habebunt. Deum
quam habent, vel habebunt, nam si aliquid in futurum sufficit, quod eius causa pro-
ter sit, et quod determinatur a se vel aliunde ad talem sui finem. Sic de deca.
Certum peccatum est futurum effectum, quod peccata existunt solam. Nam An-
ti, et illa se libere determinatur ad peccatum. Aliqui tamen ad futurum causalem
causalem requirunt determinationem presentem, seu de facto existentem alicuius causae,
ratione cuius hoc causae dicitur nunc determinatur ad producendum talem effectum, in

aliquo instante potestatis: sic quia motu calaxae ita nunc disponitur, ut in casu
causarum Eclypsim, hoc Eclypsus dicitur determinare futura a determinatione casuali;
quia tali cause habet esse determinationem ad Eclypsim tali tempore casualiam.

Sic etiam juxta Thomam, qui decretum Dei prodestinatio, et gratiam, quae propter illud
decretum habent intrinsecam connexionem cum effectu prodestinatio, omnes eventus fu-
turi habent in decreto Dei determinationem causalem; quod operantur prout sit, et pro
modo admittendum Quo loco examinabimus.

Fortassis formam non est aliud, quam ipsa res futura, seu quae determinatio
formata ad eveniendum, quam naturam habet, sed forma habet pro aliquo instan-
te sequenti. Hae determinationes non distinguuntur ab ipsa entitate rei futurae, Deo non exi-
sit accidentia, quando res est futura. Quae res dicitur, utrum existeret legem, et sufficien-
ter ad verificandam propositionem affirmantem, quod tali res sit futura.

Occasionem huic controversiae dedit difficultas conciliandi libertatem cum veritate
propositionum de futuro. Hinc enim factum est, ut aliqui de antiquis Philosopher, cum
viderent nullam posse dari medium inter propositionem veritatem et falsitatem, dimittere
tali propositionum fuisse ab eterno vel determinate vera, vel falsa. Qui tamen, non ob-
servabant distinctionem inter veritatem determinatam, et necessariam, existimebant quod
per omnia, etiam actu humanos non liberare, sed necessitate, et facta regi. Alii vero
opposito libertatem admittentes, negabant futurorum veritatem, Deo determinabant in-
fallibilem futurorum praedictionem, quia namque judicabant esse liberam aequaliter ini-
miam. Quia vero Fidei axioma est dari in Deo praedictionem futurorum, eamque non offe-
nde libertati creatae; hinc Theologi, et Philosophi Christi, via aliqua fuit conge-
randa, quae dilucide ostenderet infallibilem Dei praedictionem, infructibilem praedictionem,
et absolute certam in omnium creaturarum actione dominium, posse admitti in per-
fecta earumdem libertate.

Verum hunc, qui olim Peripateticis multis, et etiam nunc nonnullis horum videtur om-
nino indissolubili, dissolvi posse, existimant nonnulli Peripatetici, et quae Theologi doctrina-
rii, admittendo in Deo scientiam conditionalitatem, seu scientiam mediam, quae Deum
antevidens ad sua decreta videtur, quod quilibet circumferret, si foret in tali
bus circumstantiis, ex. g. Antecedens ad decretum, quod Deus decrevit absolute prae se
Lentum ad Apertianum, videtur, quod si tali modo, in talibus circumstantiis, et per selem gra-
tiam praevidetur, seipsum assentiret prout: videtur etiam alio, prout dicitur, a talibus cir-
cumstantiis, quae si adhiberentur, praevidetur Lentum non consentire. Consequenter ad
hanc praedictionem, ex nullo in Deo merito, sed ex sua misericordia decrevit dare
gratiam, quam praevidetur prae se se redderetur, efficacem. Unde quia illa scientia Dei
conditionalitatem, et infallibilem decretum Dei (solum) Sane. Lentum consentire prae selem

scilicet

370.

Quod. Existencia rei est judicium determinativum formale ad existendum: ergo quod existit nunc, existit formaliter per se existentiam, quam nunc habet; ergo quod quod est existens, est existens formaliter per existentiam, quam nunc non habet, sed potest habere; at qui futurus formaliter habet esse illud quod quod est existens formaliter existens, seu futura: ergo futurus formaliter, est formaliter existens, quam nunc non habet sed potest habere.

Concl. Quia iuxta S. Thom. 1. 2. c. 66. quidquid in quocumque parte temporis est, coexistit ab eterno quasi presentem eidem, et in respectu alterius partii temporis in presentem, est futurum: ergo in toto S. Thom. quidquid est presentem in quocumque parte temporis, si est respectu ad illam dicitur presentem, ita respectu ad aliam partem temporis dicitur esse vel compositus, dicitur futurum, vel presentem: ergo futurus, existens, et presentem formaliter sunt eadem realiter forma, quae per respectum ad instantia dicitur dicitur in denominatione.

Concl. II.

Omne futurum est, et ab eterno fuit futurum formaliter per futurationem sibi intrinsicam, sui formaliter.

Quod. 1. *Augustinus.* Ang. Thag. qui sepe admittit futurationem formalem, eamque clare distinguit a futuratione casuali. Sic quod 1. de ster. art. 10. ad 7. Dicendum (Augustinus) quod aliquid potest dici futurum, non solum eo hoc quod in erit, sed quia in est ordinatum in causis, ut sit sic futurum. Obi dicitur exprimitur namque futurationem, id est, causalem, quae habetur in causis, et formalem, quae consistit in hoc quod per se est. Deinde in 11. q. 111. art. 6. ad 2. sic habet. Dicendum quod divina providentia respicit futura secundum duas, videlicet secundum quod sunt in se ipsis, inquantum videlicet sicut ordinem causarum ad effectum, et quantum contingentia futura, prout sunt in se, ipsi ut determinari ad primum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quia possunt aliter evenire. Obi dicitur dicitur ad futura contingentia esse futura, seu habere futurationem in se ipsis, quae est futurationem formaliter, ad hanc esse mentem S. Thomae contra S. Thom. 1. 2. c. 19. ubi et ipse admittit futurationem futurationem.

Quod. 2. Quia quidquid existit, existit formaliter per existentiam, quam habet sibi intrinsicam: ergo quidquid est existens, est existens formaliter per existentiam, quam nunc non habet, sed potest habere formaliter sibi intrinsicam; et qui hoc existens est per presentem formaliter futurus intrinsicam, seu formaliter: ergo quidquid est existens, est existens formaliter per futurationem sibi intrinsicam.

Quod. 3. Quia non potest consistere futurus casualis et intrinsicam, nisi admittatur futurationem formaliter intrinsicam: ergo hoc est admittendum. Concl. par. prob. ex. Futurus casualis, ad

ita dicitur p[ro]p[ri]e p[er] hoc, quod respicit effectum esse p[re]cedendum, et effectum esse for-
maliter futurum, seu habere futuritionem formalem & intrinsecam: ergo futuritia
causalit[er] ita dicitur p[ro]p[ri]e p[er] hoc quod respicit effectum habentem futuritionem formalem
et intrinsecam: ergo non potest explicari futuritia causalit[er], nisi ad mirram futuritia for-
malit[er].

Prob. 2.º Omne p[re]teritum est formaliter p[re]teritum p[er] suam p[re]teritionem
formalem & intrinsecam: ergo omne futurum est formaliter futurum, p[er] suam futuritio-
nem formalem & intrinsecam. Ant. cas. & par. quia evidens est p[re]teritum suum forma-
liter p[er] suam existentiam, et nunc non esse formaliter p[er] suam existentiam; id p[re]ter-
itum formalit[er] nihil aliud importat p[er] suam existentiam, quod fuit formalit[er]; & nunc
non est: ergo. Prob. 1.º contr[ari]o: quia quomodocumq[ue] comparantur p[re]teritum & futurum,
sunt quoad hoc p[ro]p[ri]e similia, nam neutrum dicit aliquid de p[re]terito, sed magis dicit
aliquid p[ro] inveni sibi existentiam; p[ro] inveni p[re]teritum & futurum: p[re]teritum dicit
determinationem, quod fuit, futurum dicit determinationem quod erit; sed verbi est
eadem ratio formalit[er], quam habet sui existentia ad existendum, et p[ro] omni ratione legan-
ti sibi p[re]teritum formalit[er]. Deinde p[re]teritum & futurum sunt eodem modo de-
terminata, nam p[re]teritum solum excludit indifferenciam ad fuisse, et non fuisse ex h[uius]
p[ar]te, quod ex fuisse, futurum autem excludit indifferenciam ad fore et non fore
ex h[uius] p[ar]te, quod ex non fuisse. Denique sic impossibile est futurum contingere non
esse futurum, itaq[ue] autem impossibile est tantum contingere, illa ad suppositionem, quod
ex fuisse; hoc ad suppositionem, quod non fuisse.

Conc. III.

Omne futurum est, et ab eterno fuit determinate
futurum, p[er] futuritionem formalem. ~.

Prob. 1.º Ca. Ang. Mag. sup. cit. h[uius] dicit, quod contingentia futura, prout sunt in se
sua sunt determinata ad futurum. ergo agnoscit. Sed futura contingentia esse de-
terminatae future prout sunt in seipsis, seu p[er] futuritionem intrinsecam & formalem.

Concl. Quia Ang. Mag. p[ro]p[ri]e dicit futura contingentia a Deo cognosci infallibiliter in
seipsis, scilicet p[er] futuritionem intrinsecam & formalem & non p[er] se cognosci infallibiliter
in suis causis, sed non forent magis infallibiliter cognosci in seipsis, quam in suis causis,
si non essent determinate future: ergo. Prob. 2.º Quia rem essentialem determinate
determinatione formalit[er], seu determinationem rei in se, non est aliud quam eam habere
in se formalit[er] determinatum, sed esse ^{formale} futurum: ergo rem esse contingentem determina-
te determinatione formalit[er], seu determinationem rei in se, non est aliud, quam eam esse
habentem in se formale determinatum ad esse futurum, quam ad non esse: ergo.

ergo eo precipue quod si in opinione, et certitudine determinare, determinatione for-
mali, seu determinatione rei in se: ergo eo precipue quod si futuro, et futuro de-
terminare per futuritionem formalem.

Prob. 3. Futura necessaria habent futuritionem formalem determinatam.
ergo et futura contingente. An. prob. Quia quod predictum est, quod quan-
do est futura affirmativa verum: ergo obiectum affirmativum est eo modo, quo actu dicitur;
sed obiectum affirmativum est formale futuritione Caeli per: ergo datur determinate fu-
turitione formali Caeli per. Prob. 4. cont. Quia quod contingenter, tam conti-
nentur determinate, determinatione rei in se, quam existunt necessitate: ergo futura con-
tingentia, tamen futura sunt determinate determinatione rei in se, id est, non mi-
nus habeant futuritionem formalem determinatam, quam quod contingenter sunt
verba.

Prob. 2. Peccatum Anni Christi, et est, et ad gratiam fuit determinatum per
futuritionem formalem: ergo idem dici debet de omni futuro. Prob. 1. et 2. quod
illud peccatum sit futurum determinate, seu potius futurum, quam non futurum,
clare intelligitur ex re ipsa loci S. Augustini, ubi dicitur predictum Anni Christi
si peccatum; non autem apparet numero ille predictio sit vera et infalibi-
lis, nisi peccatum illud sit potius futurum, quam non futurum. Quod vero non sit fu-
turum determinate per futuritionem causalem desumptam a deo ad quod con-
spiciunt ad negandum statim ostendimus; et quod futurum illa casuali non dume-
tur eo ipso solvantur Anni Christi, prob. Eo quod quod voluntas sit quod se indi-
ferentem de peccatum et non peccatum, sic contemnit cum deo, nec cum alio, in eo ni-
lo indifferenti, non erit libera, adeoque non peccat. Hinc igitur si peccatum illud sit deter-
minate futurum per suam futuritionem formalem. Prob. 3. 4. cont. Quia pecca-
tum illud non est minus contingens, nec magis habet determinationem positivam exis-
tentem quam quod sit effectus libere ponendus: ergo omni effectu contingenter
futurum, est eo modo futurum determinate determinatione formali et intrinseca.

Concl. IV.

Est impossibile, ut aliquis effectus sit realiter pro
lo instante in statu medio, inter futuritionem
determinatam, et determinatam non futu-
rionem; vel est impossibile sit sit
futurus, vel non futurus so-
lum determinate.

Dicitur realiter, quia certum est, quod intellectu nostro predicendum potest cognoscere
futuritionem, ita et non apparet statim sit determinata, et indeterminata. Item,
quod

quod possit ita cognoscere obiectum, ut in actu non relucet futurum, aut non futu-
ro. Unde conclusio non procedit de medio pyrronico, seu quod habetur per
actum sequentem, sed de medio obiectivo. Dicimus igitur, obiectum aliquod non
posse haberi ita suspensum inter esse et non esse, ut nec sit futurum de terminari,
nec de terminari non futurum. Nunc statum suspensionis tribuimus de terminari non
inter futurum contingentibus, saltem a Mathematico a dei de terminari quod, ut co-
num flexis solent, ad determinantur ad esse futurum.

Prob. 1.º. dicitur exemplum in disputatio deum esse futurum. Et impossi-
bile sit esse negatur de terminari, nec de terminari non existat disputatio deum
igitur impossibile sit et hoc negi futura esse de terminari, nec non sit futura de ter-
minari existat disputatio. Atque prob. 1.º. Quia existere, et non existere sunt
contradictoria; sed inter contradictoria non datur medium reale; necessarium enim
est sit alterorum existat de terminari: ergo necessarium est sit esse existat vel non
existat disputatio deum. Prob. 2.º. Quia existere, et existere de terminari sunt
idem, sed necessarium est sit disputatio existat vel non existat: ergo necessarium
est sit existat, vel non existat de terminari. Prob. 3.º. Existere et non existere,
non sunt magis contradictoria, quam esse futurum, et non esse futurum: ergo
sicut non potest dari medium inter existere et non existere; sic nec dari potest
inter esse futurum et non esse futurum. Deinde esse futurum et non esse futurum
de terminari, sit iam probatum, sunt idem: sed sit impossibile sit esse, nec sit fu-
tura, nec non sit futura de terminari.

Dicitur. Natura conditionis non exigit partem affirmantem magis quam negan-
tem: ergo non exigit magis futurum, quam non futurum: ergo, si non exi-
git alteram inde terminari: ergo et natura conditionis non requirit rem esse, aut
de terminari futuram, aut de terminari non futuram. Resp. Conditionis natura non
quidem exigit partem partem per alia; necesse tamen exigit sit deus alteram partem
de terminari; et nisi hoc dicitur, numquam intendere ad terminari, ut nequeat dari
medium reale, inter esse, et non esse, et inter quod contradictoria. Deinde omni co-
ditionis natura, talis est, ut unum membrum sit per negare alterum mem-
brum: unde illud ipsum, quod requiritur sufficit sit deus illud membrum conditionis, ut
sufficit sit non deus, et id membrum, et est contrarium: et tunc est, quod non potest
dari membrum inter illa contradictoria.

Prob. 1.º. Ideo non datur medium inter existere et non existere, quia necesse est sit
deus, vel non deus de terminari ad existendum, et non est necesse sit deus de-
terminari, vel non deus de terminari ad esse futurum: ergo futura non sunt partem un-
quam quam non futura. Maj. par. prob. 1.º. Quia ea per quod, quod aliquid sit futurum con-
tingens, necessarium est sit nulla tendit de terminari ad esse futurum: ergo. Cont. maj. neg.

neg. min. et prob. Nam illa ipse determinatio, quam tu proca habebis ad eue, vel non eue determinari, non tam determinat, ad eue vel non eue futuram determinari; et sicut est impossibile, ut tu careat determinatione ad existendum, quia hoc ipse habet determinationem ad non existendum, sic impossibile est, ut habeat determinationem, non ad eue futuram, quia eo ipso habet determinationem ad eue non futuram.

Prob. 2. Impossibile est statum medium inter eue presentem, et non eue presentem determinare: ergo non datur status medium inter futuram et non futuram determinare. *Ans. conc. et mixto, quia est summa naturae rationum, prob. conc.* Quia inter futurum et presentem hoc tantum est differentia, quod futurum connotat tempus posterum, presentem vero connotat tempus praesens, quoad reliqua perfecte conveniunt. Nam si eue determinata sui existentia rem determinat presentem, pro omni tempore consequenti; sic eadem sui existentia rem determinat futuram pro omni tempore antecedenti. 1. Sicut presentem est tale eue, eo presentem, quod futurum et nunc non est, sic futurum est tale eue, eo presentem quod eue, et nunc non est. 2. Sicut futurum potest (ut statim dicemus) potestare antecedenti eue non futurum; sic presentem potest potestare antecedenti non futurum. 3. Sicut presentem determinata tantum requirit necessitatem consequentem, sic futurum determinata tantum requirit necessitatem antecedentem, sic futurum determinata non aliam probat necessitatem. 4. Sicut nec futurum, ita nec presentem nullam habet determinationem de functione causali, et formali actu existentem. 5. Primum, quod dicitur de decreto Dei, et non a causis determinari. Denique perfecta est convenientia, quoad omnino, et clarius constabit eae dicendi.

Prob. 3. Et speculativi de futuro conditionari, est evidenter, quod si dixerat deus tali gratia, *Prob. illi vel consentire determinate, vel determinate non consentire;* sed si consentire determinate, convenit, quia hoc ipso habet functionem conditionatam determinatam, et non consentire non convenit, habet functionem conditionatam determinatam: ergo necesse est, ut consentire, vel non consentire sit determinate futurum conditionate: sed non convenit esse determinate futurum, est convenit non esse determinate futurum: ergo necesse est, ut consentire, vel non consentire futurum, vel determinate non futurum conditionate. *Prob. mix.* quia evidenter est, quod si daretur gratia talis, *Prob. pro nullo invariabili tempore suspensus in illo statu impossibile inter duo contradictoria, inter convenire, scilicet, et non convenire;* sed eo presentem quod non ita haberet convenire, vel non consentire, determinate: ergo.

Concl. V.

Ad futuritionem formalem conditionatam, non requiritur aliquod Dei decretum actu existens.

Prob. Si requiratur decretum actu existens, vel requiritur in genere causae formae.

formali, vel in genere causę efficientis; sed neutrum quod dicitur ergo non requiritur tale decretum. *Obj.* Videtur autem, quod decretum non potest requiri, nisi sit factum futurum; hoc autem non potest probari nisi in genere causę formalis, vel efficientis. *Prob. min. 1^a parti.* quia causa formalis rei conditio nati fuerat, et formaliter illud, per quod esset formaliter rei, si poneretur conditio; e.g. conversio Anni-Christi, si daretur tale auxilium; sed si tale auxilium daretur, conversio Anni-Christi, si non esset formaliter per decretum Dei, sed per suam convenientiam. Ergo causa formalis conversionis conditionis Anni-Christi non est formaliter decretum Dei, sed convenientia, quam haberet, si poneretur talis conditio. *Prob. 2^a parti min.* fideliter quod non requiritur decretum actu essentem in genere causę efficientis; quia conditionata futurum conditionis Anni-Christi non ponit aliquid in ream nati, neque requirit, et illud conversio, aut nati conversio, aut nunquam sit absolute existens; sed tamen quod esset existens, si poneretur talis conditio: ergo non requiritur et existens, aut nunquam sit existens causa illius conversionis; sed sufficit quod esset causa, si poneretur conditio: ergo, et rei sit conditio nati futurum, non requiritur in genere causę efficientis decretum actu essentem, aut nunquam absolute existens, sed sufficit quod esset decretum, si poneretur conditio.

Conf. Quia licet impossibile sit ut esset alius mundus, nisi decreto Dei, ad hoc tamen ut alius mundus esset conversus, si Deus id decerneret, non requiritur decretum, quia Deus decernat creare alium mundum: ergo est conditio Anni-Christi esse peccata, causa quo daretur talis gratia non requiritur actu decretum, quia Deus decernat dare illam gratiam, et convertere Anni-Christum.

Concl. 6.

Omnis futuritio formalis determinata Absoluta, est consequens ad Dei decretum æternum, et ab illo dependens; non ita tamen, ut si posset esse decretum non æternum, illud sufficeret ad futuritionem ab æternò.

Prob. 1ª parti. Quia omnis effectus est natura generis, seu consequens ad suam causam completam: ergo factus est dari causam completam, quam dari effectum: ergo factus est futuram esse causam completam, quam esse effectum futurum; sed decretum Dei præparati concursus est aliquid complementum causę: ergo factus est dari, vel saltem futurum esse decretum, quam futurum esse effectum: ergo effectus futurus, et futuritio formalis est consequens ad Dei decretum.

Prob. 2^a parti. Quia ut effectus sit a causa non requiritur per se cogitatio alla de re, et effectus, quam ut esset simul tempore cum effectus: ergo ut effectus sit futurus, sufficit

quod causa sui futura in illo instanti, quod effectus est futurus: sic et peccatum sui futurum, non reputatur et voluntas acti committit, sed sufficit quod sit futura: ergo ut effectus quilibet sui futurus, non requiritur per se, Deo spasse effectus, ut decretum Dei fuerit ab eterno, sed sufficit, si decretum sit futurum pro illo instanti, pro quo effectus est futurus. Reliqua videmus patere, prob. hęcultima illarū; quia effectus non minus pendet a causa proxima, quam a decreto; nec potest magis esse futurum, si voluntas peccatrice, quam potest esse sine decreto Dei: ergo si effectus non requirit peccatorem realem causę proxime, nec potest magis peccatorem realem deum.

Concl. 7.

Non omnia futura contingentia habent in decretis Dei futuritionem causalem determinatā.

Prob. Decreta non habent in decretis Dei futuritionem causalem determinatam: ergo nec omnia futura contingentia. Prob. aut. quia decreta Dei circa peccatum sunt maxime permittiva; sed in decretis merè permittivis non habetur futuritio causalis determinata: ergo. Prob. maj. Quia sit indiguum dicitur, quod Deus potius debeat peccatum, et quod suo decreto determinet hominem ad peccandum. Prob. maj. quia permittive non est determinata, sed merè non licet determinari: ergo decretum permittivum non est futuritio causalis determinata, seu causalis determinata ad esse futurum.

Dic. Dicitur semper quidam malitiam actus peccaminosi, positivam tamen et deo effectivo determinatam ad actus peccaminosi entitatem, quod sufficit et Dei decretum dicatur causalis determinatio peccati ad esse futurum. Sed contra. Entitas et malitia actus peccaminosi vel sunt inevitabiliter connexę, vel non; si 1°; implicat determinatio ad entitatem peccati, que non sit determinatio ad illius malitiam; si 2° secundum, potest entitas peccati esse, quin existat ejus malitia: ergo potest determinari entitas ad futuritionem, quia determinatur futuritio malitię: ergo determinatio ad entitatem non est causalis determinatio ad malitiam: ergo non est futuritio causalis peccati.

Concl. 8.

Si per futuritionem causalem intelligatur causa nunc existens, et determinans effectum ad esse futurum, determinatione antecedente omnem effectus futuritionem; nulla datur futuritio causalis effectuum contingentium futurorum.

Prob. Effectus contingentium non solum liberi decretis a Deo, sed etiam liberi

liberi ponitur à creaturâ: sed effectus habens futuritionem causalem, qualis dicitur
 simul non potest liberi poni à creaturâ: ergo effectus contingens non habet rationem
 futuritionem causalem. *Obj. et cetera, et de Filii. Dicitur. etc.* Effectus non ponitur
 liberi, quin ponatur à creaturâ parente omnimodu rationem effectum; sed
 effectus, qui ponitur à creaturâ etiam determinata ad patris non effectus non
 ponitur à creaturâ parente omnimodu illum effectum. ergo ratio effectus non ponitur
 liberi.

SECTIO III.

Solvuntur Obiecta.

Objecta sunt præcipua quæ opposita sunt contra determinatam futuritionem ef-
 fecuum contingentium, ponuntur à libertate, quæ à decretis nostri concipiuntur
 taxativum determinatam non posse maxime conciliari. Et ut præmissa ad hæc
 tractationem melius intelligatur.

Nota 1. Cum nihil creaturæ possit coartari sine decreto Dei, sequitur, quod illa,
 quæ decrevit Deus non servare habeam non futuritionem absolutam, eamque de-
 terminatam: idem quod dicitur, si quis sine, de quibuslibet decrevit. *1.* sequitur illa
 quæ sunt absolute libera, non esse futura, nisi dependenti à decreto tanquam à
 conditione indispensabili requiritur; non tamen dependere à decreto tanquam
 à determinatione antecedente ad eum futurum: nam si supra prædicimus, futurum
 contingentia nullam habent determinationem antecedentem omnem illam deter-
 minationem; unde huiusmodi contingentia vel habent futuritionem determinationem, vel
 trahendo à decreto Dei, tanquam à causâ determinatæ, vel nullam habent futuritionem
 determinationem.

Nota 2. Dupliciter considerari posse contingentiam, scilicet essentialiter, et intrinsece,
 contingens intrinsece opponitur necessitati absolute, essentialiter determinatæ, et
 essentialiter est omni calamitas, consistens in hoc, quod creaturæ possit existere, et
 non existeret. Contingentia extrinsece, et quam habent effectus in rebus causis
 indifferensibus ad futurum; et hæc contingentia non opponitur necessitati spiritus, quam
 habent effectus necessary in rebus, vel ex natura sua, vel aliunde ad futurum determi-
 natum. Item dicitur, quæ præcipua sunt, quæ sunt contingens respectu causa, et necessitatis
 respectu alterius, sic quædam verba liberi amodo ignem dicitur. Flamma producta est an-
 tingen respectu ignis, est autem necessitatis respectu ignis; sic dicitur omni effectus nec-
 sarij sunt contingens respectu Dei, quæ liberi prædicuntur.

Nota 3. Determinationem etiam esse causalem, aliam formalem. determinatam
 nam causalem est, quæ retinet eam parte actus primi, sed causam proximam, et completam.

potenti operari, et aliter causae differentiam eam determinando ad unum. Determinatio
 formalis est ipsa natura formalis, per quam subjecto conuenit sua contra rationi per po-
 tentiam quam alia; sic passus per essendum determinatur ad esse aliter passus, quam non
 aliter; et homo per essentiam determinatur ad existere potentiam suam non existere.
 Est autem haec determinatio compositibili cum rei exigentia intrinseca et essentiali; nam
 sicut actuali non existentia non excludit possibilitatem existendi; sic actuali existentia,
 seu determinatio formalis ad existendum contingenter et compositibili cum possibilitate
 existendi, et cum possibilitate non existendi; in duplici namque hac possibilitate consistit con-
 tingentia.

Nota 2^a. Necessitas aliam esse antecedentem, et simpliciter dictam, aliam se-
 cundo consequentem. Necessitas antecedens est illa, quae respicitur in ipsa causa, quae ita deter-
 minat unum, ut excludat potentiam oppositum; et haec necessitas opponitur libertati.
 Necessitas consequens, quae non est propria et absolute necessitas, sed necessitas est supposito-
 ne, et secundum dici non est aliter, quam impossibilitas, ut aliquid non sit conse-
 quenter ad suppositionem, quod rei sit; seu est impossibilitas ut re aliqua simul exis-
 tat et non existat, nam rem posse non existere in sensu composito, seu existens, est
 simul posse existere, et simul non existere. Unde patet, quod haec necessitas non excludat
 libertatem, sed magis excludat potentiam eam mixtam simul procedi contradictionem.

Obij. 1°. Determinatio et necessitas, non idem: ergo quod est futurum determinatum, et
 futurum necessarium; id est futurum contingens non sunt futurum necessarium: ergo. Et patet.
 Item: quia determinatio et necessitas non est aliter, quam sublatio differentiae: ergo. 2°. Eodem
 modo patet, quod quicquid existat determinatum, id est, quicquid omnino existat, existat
 necessarium, adeoque nihil existat contingenter et libere.

Ad 1° Obij. Nam licet omnis determinatio importet aliquam necessitatem, po-
 test tamen esse determinatio inaequivaletens, quia in necessitate simpliciter dicta. Nota.
 Item namque simpliciter dicta est contradictoria, et coincidet cum determinatione causali,
 colligit differentiam causae cum determinatione, ut nequeat non operari. Determinatio autem
 formalis non est necessaria, nisi necessitate consequenti, et est suppositio sine ergo. dum de-
 termino disputat, si erit aliquid in solentate. Item in motu illam ad disputandum,
 et nequeat non disputare, eius illa determinatio causalis, et necessitas antecedens est mu-
 tuam libertatem, qualem non potest consequere effectum contingenter futurum. Quod si om-
 nia ea parte causae sint indifferencia, et potentia libera determinatur ad disputan-
 dum, tunc habebitur ejus determinatio formalis, quae est ipsa solentate libere dispu-
 tandi: quia consequens ad hoc, quod disputatio sit, non potest non esse. Quod hic
 dicimus de disputatione cum existente, applicari potest cuiusvis effectui futuro con-
 tingenter; nam futura contingens non habent aliam necessitatem, nisi consequen-
 tem, nec aliam determinationem praeter formalem, quae est ipsa effectus contenta po-
 tentia.

potest danda; unde omni effectu contingam existat, est eodem modo futurus, ac
est cum actu existit.

Regl. 1.º Futurum determinatum si dicitur est prior existentia determinata
ergo imperata determinationem antecedentem, sed determinatione antecedenti inferri
necesse est antecedentem. Deob. au. quia prior est rem esse futuram, quam actu
existere: ergo futurum prior est quam existentia. Regl. au. Nam futurum est
existentia non realiter idem, sed enim ipsa res, que prior comparatur cum instanti
quo existit est sua existentia, prior comparatur cum instantibus per se entibus, et non
futurum. Ad prob. dist. au. est prior logice, et per determinationem existentiam,
que peritur a proximate reali, quibus instanti, pro quo et dicitur futurum, conc. est prior
phitica, seu determinatur prior per aliquid phitice preexistere, neg. au. D. coneg. Quia
tempus pro quo res est futura, est realiter prior tempore pro quo dicitur existens, idem
ipsa res comparari cum tempore futuri, et logice prior et ipsa, prior comparatur cum
tempore potentia. Non tamen hinc sequitur rem futuram esse aliquid phitice, aut
phitice existere antecedenti de rei existentiam.

Regl. 2.º Quod existit determinate tractatur necessario, et tamen suspitionem, quod exi-
tat, nihil potest impedire sua existentiam: ergo quod est formaliter futurum determinatum, et
ita futurum necessario, et tamen hac suspitione non potest impediri sui futurum:
ergo futurum liberum, cui contingit, non potest esse determinate futurum. Dist.
au. si sensus sit, quod effectu existentie non potest conjungi cum sui non existentia,
conc. si sensus sit, quod effectu existentie excludat potentiam ad oppositum, seu potentiam impe-
diendi istum effectum, neg. au. et sub ead. dist. con. Sed neg. coneg. cum sub. et ant.
neg. ob. III. Sicut Deum actu peccat, habet potentiam non peccandi, non
tamen habet conjungendi peccatum cum non peccato: sic dum peccato facit peccatum
sive determinate futurum, habet potentiam non peccandi et sic efficiendi, et non
peccatum non sive determinate futurum: adeo futurum determinate futurum peccandi
modo, quo impedit potentiam peccandi, eodem impedit potentiam non peccandi, scilicet
pediendi futurum peccati.

Regl. 3.º Deum Ant. Christi est nunc futurum: sed Ant. Christi non habet
nunc potentiam, qua impediat sic peccatum suum et futurum: ergo non habet poten-
tiam efficiendi et peccatum non sive futurum. Om. maj. et dist. min. Sed non
habet potentiam nunc existentem, conc. non habet potentiam nunc futuram, neg. au.
et coneg. Sicut peccatum nondum existens est nunc futurum, sic potentia illud impe-
diendi, licet nunc non existat est futura.

Regl. 4.º Quando Ant. Christi actu peccat, peccatum est futurum sive
peccatum, nam peccatum non est aliquid futurum: ergo Ant. Christi non potest im-
pedire sui peccati futurum. Deob. con. Quia ad peccatum nulla datur po-
ten-

potentia: ergo futurum non potest preterita impedire. 1° Neg. aut. nam forma-
 lii futurum peccati, non distinguitur realiter ab ipsa essentia, quod hoc ipso quod
 ponatur realiter dicitur esse futura. Unde futurum non esse preteritum non est aliud,
 quam preterita esse illa invariantia, pro qua peccatum dicebatur futurum?

2° Num. aut. d. neg. con. Nam eo factum quod Anri. Chrius fecit non
 potuit foret impediri, nisi Num. peccatum nunquam fuerit futurum. Unde ad prob. di-
 con. ed. preteritum non datur potentia, si preteritum pendat à posteritum, neg. ali-
 rei, con. aut. d. neg. con. Sed dist. con. ergo futurum preterita non potest impediri,
 faciendo se futurum fuisse, & non futurum preterito, con. faciendo se nunquam futu-
 rum, neg. con. Sicut Adamus, licet nunc non habeat potentiam efficiendi, & nunc
 peccatum non sit preteritum, libere tamen peccavit, quia poterat abstinendo à pec-
 cato effici, si nunc peccatum nunquam fuerit futurum. Sic Anri. Chrius, licet
 nunc non habeat potentiam physicam existendi, per quam impediat, ne nunc
 peccatum sit futurum, libere tamen peccavit, quia poterat abstinendo à pec-
 cato effici, si nunc peccatum nunquam fuerit futurum. Et sicut ad impedendum
 ne Adamus peccatum sit nunc preteritum, non requiritur libertas nunc existendi,
 sed libertas libera, quam Adamus habuit dum peccavit, sic ad impedendum
 ne Anri. Chrius peccatum sit nunc futurum, non requiritur libertas nunc existendi,
 sed libertas libera, quam poterat habere dum peccavit. Denique sicut pre-
 terito peccati sit Adamus libera per libertatem olim exercitam, & non est necessaria
 nunc contingens ad peccatum futurum: sic futurum peccati sit Anri. Chrius libera
 per libertatem posse exercendam, & non est necessaria nunc contingens ad peccatum
 futurum.

Quamobrem un. Adversarij nostri contendunt de determinata futurum non
 libere liberari, sic signfici potest libertatem eo modo non fore cum infallibili dei
 providentia. Et certe argumenta omnia que adducuntur contra nos, equaliter im-
 pugnant providentiam divinam, et possunt omnia ita responderi, ut ad adequati-
 onem debeant solvi. Nec sufficit dicere, quod Deus non accipit determinationibus
 objecto, ac si quod ipsa scientia sit intrinseca determinata ad libertatem, nam hoc
 non obstat, imponitur illi, ut Deus cognoscat determinari futurum, quod non
 est determinatio futurum, adeo quod quod impugnat futurum determinatum,
 similiter impugnat dei providentiam; hoc si magis emittitur.

Obiect. Dei providentia non potest conciliari cum libertate: ergo nec determinata
 nec essentiam futurum. An. prob. Omnis Providentia Dei est gratuita & infal-
 libilis: ergo antecedit omnem effectum contingentem, & cum eo connectitur necessitate,
 ergo in se necessitate necessitate antecedente omnem effectum futurum. ergo tota li-
 bertatem. An. aut. ad prob. con. aut. d. dist. con. ergo antecedit effectum conting.

tempore, & cum eo connectitur necessitate consequenti, tunc antecedit
effectum naturae, & cum eo connectitur necessitate antecedenti; neg. con.
& absolute neg. reliqua quoque inferuntur.

Scientia Dei licet sit granae et necessaria, entitativa (non enim dicitur
tunc ab ipso Deo) et tamen terminative indifferens quoad se, id est, non exi-
gat terminari ad functionem magis, quam ad non functionem. Quod autem
hic dicitur terminari ad rem futuram potius quam ad non futuram, procedit
tunc ab ipsa functione praesupposita, & habentis se, non per modum determinati-
onis sed per modum quae conditioni praesuppositae ad haec, ut res cognoscatur futura. per
tunc etiam procedit ex perfectione intellectus divini, qui ex sua natura determinatur
& cognoscendum omne verum; adeoque cognoscens rem futuram, ex suppositione quae
sit futura.

Scientia Dei non de cogit liberari. 1° quia est mixta speculativa, qualis est
ratio Dei inveniuntur. Beatum currem; ad eam non influunt in effectum, nec faciunt effectum
exi functionem; ideo tunc contemplantur effectum, ut est futurum ex determinatione causae
liberae. 2° quia licet antecedat tempore, est tamen posteriori natura; ipsa praesuppo-
nit effectum liberi futurum, in eodem modo futurum ac tamen praesupponitur a Deo,
et hinc est quod dicuntur. S. H. peccare non ideo esse futura, quia sunt a Deo
praescripta; sed ideo esse futura quia sunt antecedentia futura.

Depl. 1°. Scientia Dei impedibiliter infert effectum: exi facti effectum in
omnibus necessarium. Prob. ant. Quia Scientia Dei cum sit infalibilis, infal-
biliter conuenit cum effectu. Sed suppositione quod effectus aliud sit futurum,
conue. antecedentis ad illam suppositionem ergo ant. Et con. Scientia Dei non
cognoscit effectum nisi consequentem ad suppositionem, quod effectus aliud sit
beatus esse futurum; adeoque infalibiliter infert, dicitur, quod connectio infal-
tiliter cum effectu, non infert effectum, si ad illum praesupponitur aliud futurum.
Deinde licet homo non possit impedire et dicere impedire, si deus scit
futurum esse, quod est futurum, potest tamen non a peccato facere per effectum
nunc quod futurum probatur. ad eam ad deum nunquam exierit Deum esse fut.
nunc.

Depl. 2°. Non potest homo falsificare scientiam Dei, sed homo qui peccat
nunc peccatum, si potest non peccare, potest falsificare scientiam Dei: ergo homo qui
praesupponit peccatum non potest non peccare: ergo non peccat dicitur. Nam per prob.
nunc qui non peccare est falsificare Dei scientiam de peccato futuro: ergo si
non peccare est peccare falsificare scientiam Dei. Conue. mag. neg. quin. d. prob.
neg. con. nam ad falsificandam Dei scientiam de peccato futuro non sufficit
non peccare, sed magis requiritur, ut cum peccato componatur praesuppositio Dei d.

peccare. hoc autem posse nullo modo requirere d. libertatem Dni; nec potest a
Dno fieri; quia si Dnus, si potest, abstinere a peccato Dni nunquam ha-
buerit suspensionem de peccato, sed habuisset suspensionem in futurum de non pecca-
to.

Obj. 3. Stante Dei suspensiva de peccato, Dnus, si est liber, potest non
peccare: ergo, xpci somnum suspensive quod non peccet, sed id non peccet stante Dei
suspensiva de peccato illam suspensionem. ergo si est liber potest saluificari de
suspensionem. Dist. au. potest non peccare, ita de alia fuit Dei suspensiva, con-
tra idem fuit; neg. au. Dist. au. ergo somnum suspensive quod non peccet
stante Dei suspensiva de peccato, neg. mutata Dei suspensiva, con. conseq. Dist. con-
sub. au. Dist. ill. suspensive Dnum non peccare stante Dei suspensiva de peccato,
potest est de suspensive, peccatum non peccare stante suspensiva quod peccet.
Verum quidem est, quod stante hac suspensiva de stante suspensiva de de peccato,
Dnus utitur potentiam non peccandi non tamen videtur potentiam peccandi stante
illa suspensiva, et stante Dei suspensiva de peccato, hoc enim sicut videtur poten-
tiam compendi peccatum cum non peccato quod est impossibile, adeo non requi-
ritur ad libertatem.

Obj. 4. Si peccatum est d. terminare futurum, frustra d. hinc medietas
d. illud p. vandum, d. impediendum: sed conueniens est saluum. ergo factum est
antecedens. Neg. res. maj. quia si aliquid sit futurum d. terminare, id est est
futurum, quia non d. hinc medietas ad illud impediendum. d. hinc d. hinc de
sua media requiritur d. hinc sit non sit futurum, vel aliquam. fuit futurum.

Obj. 5. Si peccatum est d. terminare futurum, sed hoc habet a re
ipso, vel a sua causa: sed neutrum dici potest: ergo. Maj. p. p. d. m. d. v.
quod id non habet a re ipso: quia dicitur non potest tibi dare d.
v. ita, nec potest tibi dare p. hinc futurum. Dist. id non habet a causa; quia causa
disponitur mandum d. d. terminare ad peccatum. Con. maj. Dist. m. d.
ad prob. au. p. Peccatum id habet formaliter per essentiam d. termina-
m. quia p. v. accipit a sua causa, ad id id habet casualiter a sua
causa, id est, a d. terminare peccatum. Dist. res. quod d. terminare nondum
de d. terminare; nam de peccatum est d. terminare futurum, sufficit quod
voluntate de d. terminare.

Obj. 6. Contingens non includit in suo conceptu d. terminacionem ad esse
aut non esse: ergo d. terminacionem inter se d. non esse d. terminacionem: ergo non
d. terminare est, nec d. terminare non est futurum. Dist. au. contingens non
includit in suo conceptu formaliter d. terminacionem, con: in suo conceptu d.
icinus, neg. au. Dist. conseq. ergo d. terminacionem inter se d.
non

non esse conc. dicit medium reale, neg. conc. Quamvis ille conceptus commu-
niter procedat formaliter à determinatione ad unum utriusque, non tamen
sequitur, quod obiectum contingens possit esse suo alio in statu reali in statu
indeterminato, et quod suspensum in rei esse et non esse: sic quamvis animal
in suo conceptu formali, neg. includat rationale, neg. irrationale, non tamen
hinc sequitur possibile esse animal, quod medium sit inter rationale, et ir-
rationale.

Depl. Omnia prærequirunt ad peccatum sunt indifferentia: ergo non infertur de
determinate aut peccatum, aut non peccatum, sed alterutrum indeterminate.
ergo sic indeterminate est alterutrum futurum: ergo datur statu me-
dium inter futuritatem, et non futuritatem determinatam. V. Dicitur ar-
gumentum aliquod efficiat potest dari medium, non solum inter futurio-
nem, et non futuritatem, sed etiam inter eas illam, et non existentiam
nominatam prout indifferens, quod sequitur ad omnem effectum contin-
gentem, non exigit effectum existentiam, sed non existentiam, sed alter-
utrum indeterminate.

V. Coni. aut. et dist. conc. ergo infertur alterutrum indeterminate,
si in ly indeterminate, appellar supra ly inferunt, conc. si appellar ip-
sam rem ablatam, neg. con. et quæ sequatur. Sicut materia prima (de
potest dici) appert indeterminate formalis non tamen forma indeter-
minata; sic actu prout indifferens, vel foris ipsa natura contradictionis
indeterminate inferre peccatum potendum, aut non potendum, non ra-
tioni inferre peccatum potendum indeterminate: quia peccatum sic factum
est impossibile. Imò si uterque loquendo, ista parit uela indeterminate,
non appellar ipsum esse rei in se, quod non potest esse nisi determinatum;
sed tantum appellar alicuius principii exigentiam, connectionem,
aut connexionem ad aliud, et indicat modum, quo unum respicit, et inveni
in aliud.

SECTION IV.

Per quid verificentur formaliter propositiones de
futuro?

Concl. 1.

Nulla propositio de futuro verificatur formaliter per
aliquid actu existens. ~ ~.

Prob. Omnis propositio est formaliter vera si significaverit cum effectu,
et sit in tempore sui obiectum futurum; et propositio de futuro nihil affirmat
aut

obiectum terminatum non est, nisi obiectum essentia per tempore per copulam
 imperato: ergo. Prob. maj. Illud solum est existens formaliter quod fa-
 cit formaliter obiectum terminatum. Et habet, sicut convenit ab actu
 sed quidquid facit formaliter obiectum terminatum se habet, sicut emen-
 tiatur ab actu. Et ipsum obiectum terminatum actu: ergo solum obiectum ter-
 minatum actu est huius formaliter existens. *Supra* dicitur per min. D. min.
 nam actu affirmat tamen illud per quod obiectum terminatum actu con-
 forme.

Dicitur. V. *Supra* per se. *Secundo* dicitur ab eo quod redit ad se. *Secundo* est dicitur
 tunc etiam; sed hic secunda per se affirmat aliquid de seipso: ergo et illa per se
 ergo illud existens formaliter est aliquid actu existens. *Secundo* maj. et ne
 min. nam est disjunctivum non aliud affirmat de se significat, quam est dicitur
 tatarui, adeoq. non imperat aliquid de seipso. *Secundo* est per quod copula est in
 verbum de seipso nam significatio de copula semper accommodatur ad naturam
 et exigentiam dicitur: sicut cum predicatur illud dicitur, solum imperat
 aliquid de seipso, copula est eodem modo significat tempus futurum.

Dicitur. D. *Secundo* est per se significat per se quod obiectum denomi-
 nari futurum; sed obiectum ita denominatur per aliquid actu existens: ergo.
 Prob. min. 1. quia obiectum accipit ut futurum a seculo dei aemuliter exis-
 tente. Et quia esse futurum est essentialiter ab actu quod possibiliter, quod quidem exis-
 tere non potest nisi per dei aeternam potentiam. 2. quia est denominatur per
 Dicitur. min. sed obiectum ita denominatur per aliquid actu existens, casualiter,
 essentialiter formaliter, neq. min. 2. et ad. Dicitur. *Secundo* vel neg. con. sic aliquid
 cum propositionibus; nam solum obtinent decretum dei requiri esse facte ergo;
 adeoq. causam existens obiectum non formaliter, sed efficienter. 3a autem
 propositio pro nobis facit: nam ipsi Thomae per Aug. De quib. admittunt
 duplicem possibilitatem, scilicet intrinsecam et extrinsecam, quae est ignota intrin-
 secam in se contradictionem, et per hanc ad denominatur, et est formaliter
 possibilis: etiam extrinsecam et causalem, quae est ipsa dei potentia, et productiva rerum,
 et per hanc denominatur res possibilis casualiter seu in causa. Quidam etiam
 dicitur de functione ratiocinandi et habere duplicem functionem: intrinsecam
 et formalem, per quam existens formaliter terminatur a functione, etiam extrin-
 secam et causalem, per quam existens casualiter.

Dicitur. 1. *Secundo* est per se formaliter in esse facte, per quod dicitur
 tunc a non futura, seu a quae possibile; sed res futura distinguitur a quae pos-
 sibile per hoc quod est decretivae in causa ad seipsum convenientiam: ergo.
 Prob. maj. per se continetur formaliter in esse facte, per quod intrinsecam distinguitur

obiectum terminatum
 ne de seipso et de
 causa dei.

à sacri Inexpugnab; prima cum hâc; nisi futuram egeram. Minus; se
cundo, cum hâc, si Deus prim motu miraculose conuincat.

SECTO V.

Vtrum pro positiones de futuro contingenti, si se ab-
soluto si se conditionato, sint determinate vera,
aut determinate falsa?

Accedimus nunc ad Questionis inira propositio resolutionem, que facili deducitur ex
principij hacenus stabiliti; nam cum incedimus de examinatione futurum,
per uiam functionem formalem, omnem propositio nem deam de futuro prefixam
formaliter per uiam obiecti existentiam futuram. clari sequitur, quod omni propositio
prexa de futuro sit de examinatione prexa, et omni propositio falsa de futuro sit de exami-
nate falsa. Deinde, quia per probationem est impossibile esse, ut aliquid obiectum, ut qui
illo instanti reali, in statu nudo, inueni esse futurum de examinatione, et non esse futurum
de examinatione; sequitur, ut omnimodis impossibile, ut propositio de futuro sit pro ple
instanti reali in statu nudo inueni de examinationem prexatam, et de examinationem falsam.
rem. Deum per hec omnia clari deducuntur, et alterum probentur, ut

Concl. 1.

Omnis propositio de futuro absoluto, est deter-
minata vera, siel determ. falsa.

Prob. 1. Hec propositio Deus erit curus hora prima est nunc prexa de futuro
de examinatione; ergo totum propositio de futuro absolute est vera prexa de futuro
de examinatione. Consequenter negari; quia cum illa propositio peruenit in motum
concreta est libera, eadem est ratio de ista propositio ac de quavis alia. Prob.
2. Quia futuri negari, si erit hora 1. Deus neg. carat de examinatione, neq. non carat
de examinatione; sed si carat de examinatione propositio illa est nunc de examinatione vera,
et si non carat de examinatione, propositio est nunc de examinatione falsa: ergo.

Prob. 2. Omnis propositio nomina de futuro, siel idem affirmat quod aliqui
actu distinx. siel affirmat oppositionem; si affirmat idem est de examinatione vera,
si affirmat oppositionem est de examinatione falsa: ergo. Prob. 3. Quia de omni de futuro
cognacibili habet Deus actu de examinatione prexa, quibus affirmat, siel negat cognacibili
obijeci functionem: ergo necessarium est, ut omni propositio nomina de futuro, aut

Etiam idem, cui oppositum illi quod affirmat actu divinus. Prob. min. Quia est inaccessibile quomodo fieri possit, si eis duobus actu deorum enunciantur du opposita, sicut dicitur de terminare sexus, quam aliter sit de terminare falsum.

Ubi dicitur, quod actu divinus non de terminat ad penitentem ab ipso effecto, sed eis inaccessibile Dei perfectione; nam hoc non obstante actu divinus per modum conditionis necessario requiritur, ut obsequium ut nec actu dicitur, nec intelligi possit, quomodo actu dicitur nec penitus de terminare, nisi obsequium de terminare confos. mentis actu. sed ubi dicitur de terminare confos. mentis actu dicitur, manifestum est, quod ut de terminare confos. mentis actu enunciantur idem, et de terminare differ. entis actu enunciantur. Apponitur: ergo si actu divinus sit sexus, amittat. ut idem enunciantur est de terminare sexus, et omni actu enunciantur oppositum est de terminare falsum.

Prob. 3.º. Proximo de penitentia est de terminare sexus actu falsa: ergo de pen. penitenti de futuro. An. pas. de. con. conseq. prob. 1.º. vi. d. Th. q. 1. de ter. 2.º. ad 6. sibi dicit. quod eadem est ratio de penitenti propter, et futurum. Prob. 2.º. quia ut penitentia non magis nunc est, quam de futuro: ergo sicut de terminare, ut obsequium existentiæ que sunt sufficit de penitentem de terminare, sic etiam ad eandem sufficit obsequium existentiæ que de terminare erit.

Conclusio 11.ª

Omnis propositio de futuro conditionato est determinate vera vel falsa.

Conclusio hæc prob. se habet; nam si poneretur conditio, si daretur talis gratia, effectus vel sequeret de terminare, vel de terminare non sequeret. Si primum; actu sub conditione affirmati existentiæ effectus est de terminare sexus, si secundum; et de terminare falsum: ergo. Unde dicitur dicitur ag. non (ut iam faceretur ad deum) cum omnia futura conditionata, tum non future conditionata, adeoq. omni propositio nove circa futura conditionata, vel affirm. mad idem quod actu divinus, sic q. est de terminare sexus, vel affirmati oppositum, sic q. est de terminare falsum.

Concl. III.ª

Propositiones de futuro non verificantur formaliter per decretum Dei.

Prob. Propositiones de futuro verificantur formaliter, non per aliquod actu existentiæ sed per obsequium existentiæ futuram, id decretum Dei est aliquid extra existentiæ, et non est obsequium existentiæ futuræ. ergo. Concl. Quia decretum Dei non

determinat propositiones de futuro ad esse per se, nisi in quantum determinat
 ipse subiecta ad esse futura; sed hec non determinat formaliter, imò nec om-
 nia determinat casualiter: ergo non formaliter determinat propositiones de futuro
 ad esse per se: ergo non significatur formaliter per decretum Dei. *Mag. Ar-
 gar. prob. min.* Quia ut supra ostendimus futura per suam futuritatem in-
 insecam determinantur formaliter ad esse futura; decretum vero Dei in-
 casualiter, imò nec casualiter quidem determinat per se.

Conclusio IV.

**Propositio de futuro conditionato est determinate affir-
 mans veritatem, vel falsitatem, independentèr
 ab omni decreto absolute existente.**

Prob. Ut subiectum aliquod sit determinate futurum, vel determinate non
 futurum sub conditione, non requiritur decretum actu existens, ut supra po-
 uimus, sed sufficit decretum, quod existens, si ponatur conditio: ergo ut
 propositio enuntians aliquid futurum sub conditione, sit determinate conformis vel
 determinate difformis suo subiecto, non requiritur decretum actu existens. Idem
 proinde sic determinate conformis, et determinate vera; et sic determinate di-
 formis est determinate falsa: ergo per propositionem de futuro conditionato sub
 conditione vera, vel determinate falsa, non requiritur decretum actu, et absolute
 existens: ergo independentèr ab ipso propositionem de futuro conditionato est de-
 terminate vera, aut determinate falsa.

Concl. V.

**Nulla propositio de futuro absoluto est determi-
 nate vera, vel falsa, nisi dependentèr ab ali-
 quo decreto, quod absolute existat, et existat
 ab eterno.**

Prob. Omnis effectus dependet à sua causa et ab his omnibus, quæ requiruntur
 eo paritèr causis, ut in complete perenni operari: sed inter alia quæ requiruntur, est
 decretum Dei per se paritèr concurrens Dei, nisi quod impossibile est per placen-
 tiam operari. Deinde quod si aliquid sint futura, aliquid non futura presentèr, vel
 caliter à decretis Dei solent, et illa producuntur, aliquid præcèratiunguntur in his
 quæ possibiliter denique requirunt decretum quod actu existat, et existat ab æter-
 ni, quia in Deo non foret eius decretum, quod ab ipso non habuit.

Concl. VI.

138

Ut propositio de futuro intelligatur actu vera non est
necessarium pro intelligatur decretum Dei actu existentem.

Sensus Conclusionis non est, quod per se de terminata propositione de futuro pres-
cinda ab actuali existentia decreti; ita ut propositio eius equaliter vera, quomodolibet de-
cretum non existens tunc, sed eius potest futurum.

Prob. 1.º Si decretum Dei positum non existens, sufficeret ad hoc, ut subiectum
fuerit ab eterno de terminata futurum: ergo sufficeret pro propositione dicant illud
futurum fuerit ab eterno vera: ergo pro propositione intelligatur ab eterno vera non est nec-
essarium pro intelligatur decretum ab eterno existentem. Huius supra probatum est, conseq-
uar. ad dictum; quia cum sensus hoc positus de futuro presciscitur formaliter, per sui
subiecti futuram existentiam, eo spectante quod de terminata intelligatur actu ab eterno futurum,
intelligatur propositio esse vera.

Hinc etiam conuenit, quod illa generalis decreti, non requiratur formaliter ratione su-
raditionis subiecti, sed per se actu, que haberentur equaliter per decretum facta in
tempore, id ratione immutabili existenti, ut deum nihil decretum in tempore, quod
cum delectatur ab eterno.

Concl. VII.

Propositiones de futuro sunt determinate vere, aut falsae forma-
liter, abstrahendo à decretis Dei.

Prob. Propositio omni est determinate vera aut falsa formaliter abstrahendo
de actu, quod nec est formaliter presciscitur, nec formale falsificans pro-
positionis. Et quod ab ea distinguitur, quia eo presciscitur quod habetur presciscitur
formale, quomodolibet habetur propositio est determinate vera; et
ei presciscitur quod deum falsificans formale propositio est determinate falsa:
decretum autem Dei, ut patet eo dicto, non est presciscitur, alioquin propositio
nuda secura, que (ut iam est probatum) presciscitur solum per differentiam futu-
ram temporis per consuetam imperatoriam.

Concl. Hinc propositio de futuro disputabilis, nihil ennuuntiat de modo, quo habetur
disputatio deum: ergo quando cum habetur disputatio sine libere, nisi necessario, si-
ue per decretum, siu sine decreto, illa propositio est determinate vera per hoc pro-
cino quod habetur disputatio deum. Si non habetur tunc disputatio quid quod
aliud habetur, illa propositio est determinate falsa: ergo illius propositio deum pro-

etc.

procedit ad modum quo haberi potest in futuro. Quia ergo procedit ad
causa sine qua non potest fieri ista dispositio.

Et dicitur in textu 1.º Quod si supponamus invari aliquid reale, realiter en-
ic omnemodi decernum, et fingamus in illo invari formari propositionem de
futuro contingente: propositio ille erit invari invari decernum vera vel falsa
dependere a decreto Dei potendo, sed non potendo inquiri invari; nam in
invari supponitur deum non suspender omni decernum, sed decernum per rem gene-
dam, vel non potendam, quod sufficit. prout in instanti prout, ut vel decernum
futuro, vel decernum non futuro, de eo non sufficit per propositio de futuro futuro
decernum vera vel falsa.

In textu 2.º Quod si ratione nostra dividimus invari preteriti in flare signo,
in quibus primo non conceperit deum aliquid decernum, sed decernum in quibus
signo: Et si intelligatur dicitur propositio de futuro formata, in hoc primo signo
erit hec propositio decernum vera vel falsa suo prout ad decernum dei actu
tem; nam eo prout quod deum esse decernum aliquid obiectum in re
quibus signo, vel obiectum illud decernum, ut in prout signo futurum, vel nega-
tum decernum: ad eorum propositio enuntians aliquid de ipso obiecto futurum,
vel in illo prout signo decernum vera vel falsa.

In textu 3.º Quod si per illud 1.º signo omnino procedamus ab omni decernum
tem existens, tum futuro, obiectum in illo propositio statu non erit formaliter
futura, sed propositio indifferens ad prout. Unde propositio de tali obiecto
futuro, non erit in illo propositio statu decernum vera vel falsa sed
prout indifferens formaliter de prout. In hoc sensu conati potest, quod
propositio de futuro non sit decernum vera vel falsa propositio ad
decernum Dei.

Obic. 1.º Auctoritate Phil. 1.º de inveni. c. 2. ubi postquam dicitur
propositio de presenti, et de futuro contingenti, esse decernum verum
falsum, id est prout negat de propositio de futuro, in quibus (inquit) fieri ne-
cessitate est alteram sex diebus contradictorijs, esse decernum. Non tamen hanc
vel illam distinctionem.

Resp. Transmittit, quod Phil. ubi sit in hac quest. nobis contrarium, non tamen
videtur inquiri quod concordat cum decernum, invari dicens, propositio de futuro
esse decernum vera et prout, sed consequenter ad decernum; nam in
invari prout decernum, que ista distinctionem, ante et post decernum. Quod
vanum prout Phil. ubi res. Et sic dicitur haberi, quod decernum formaliter ad decernum
A.

sumum, non sibi contingenti effectus, & tamen sufficit ad formaliter
verificandos profectus de sumo.

Objic. 2. l. 1. q. 1. de univers. sect. 13. ex seq. iudicabit. Animo
vel dicitur quod licet e o de actu illis prognosticibus (concordantibus de futuris
contingenti) abeantur sit vera; non tamen hęc rei illa de veritate. Resp. dicitur
q. ut supra ostendimus, clari admittit duplicem futuritionem, ex agnoscit
quod futura sint in se de veritate, & quod possint in se cognosci per futurum
id est infallibilitati, non obstande illorum contingentiā; hoc autem sufficit ad dandi
possit in deo certitudinem modicam, cuius precipue causa hęc quæstio inveniatur. Quod
autem nobis certitudinem erit. Ad idem in hac quæstione præce logica, non mul-
tūm iuratur ad certitudinem, quando nobis facit certitudinem quod certitudinem præ-
dictam

Objic. 3. contra 6. Conc. Anne decernum Dei non potest evenire illud in
fieri futurum, potius quam non futurum: ergo. Dist. an. non potest evenire supponi
futurum ante decernum vel eorundem, vel futurum, conc. ante decernum et non exiti-
ter, neg. an. d. con.

Objic. 4. pro priori d. decernum Dei nihil est quod faciat illud decernum esse fu-
turum, potius quam non futurum: ergo. Neg. con. decernum præ illo priori;
non existit prius futurum potius quam non futurum per aliquid nisi existens; id
per ipsum decernum quod in signa sequenti exit potius quam non exit.

Objic. 5. si pro priori ad decernum esse decernum Dei decernat futurum,
Deo pro priori ad suum decernum videtur quod sit ipse decernens; sed sequitur est falsum.
ergo. Objic. par. pot. min. quia Deo antecedeni ad suum decernum prædico quod
sit ipse decernens, non potest officium decernere; ergo non habet decernens

Objic. 6. at n. min. ad præd. neg. vel dist. an. si decerneret officium, in
ipso eadem fuerit præcientia, falsificatio nam præcientiam, conc. si decerneret offi-
cium, ita ut fuerit præcientia dicitur, neg. an. d. con. Sicut supra ostendimus
infallibilem Dei præcientiam, quæ præcedit omnes creaturarum actiones, sive condi-
tionate, sive absolute certitudinem, non officium libertatis creaturæ, sic eodem modo o-
stendi potest scientiam Dei infallibilem, quæ præcedit ad sua decreta prædico, quod
ipse decerneret absolute, & quod erit decretum, in his vel illis circumstantiis nul-
la modo officium libertatis dicitur; nam hęc scientia est mexi speculativa, & con-
sequenti ad talia dei decreta, vel absolute vel conditionate futura.

Objic. 7. Anne decernum Dei nihil erit decernat futurum: ergo sine
illo nulla propositio erit decernat vera aut falsa: ergo nulla talis est, ab ha-
bitudo a decernum Dei. Dist. an. Anni erit decernat futurum, id est quia erit
con.

conditio requiritur ad facere causam, con: quia est formale conditionem futuram
in esse futuri, neg. con. d. sub cad. dist. con. vel neg. con. d. ab. con. la.
Oio hoc quod decretum Dei sit conditio requiritur ad facere causam, (si aliquis
effectus sit determinari futurum, aut non futurum, sequitur quidem, quod nullus
propositio de futuro, potest esse determinari vera aut falsa, sine aliquo die de
certo; non tamen sequitur quod decretum Dei sit aut significativum formale
aut conditionem intrinsecum precitari; ad id nihil sequitur contra nostram con-
clusionem.

Objic. 6.º Si propositiones de futuro mixte affirmant aut negent deter-
minationem, quam effectus futuri acie habent in sui causis, non eorum de determi-
nate per se aut falsis pro priori de decretum acie existens; sed mixte affirmant aut
negant istam de determinationem in causa: ex q. 2. ab. q. 1. Quia pro priori de
decretum nullus effectus contingens habet in sua causa actuali de determinationem ad
esse futurum, vel ad non esse futurum: ex q. 1. propositionis affirmans vel negans
istam de determinationem, vel futuritatem causalem, non est determinari vera
vel falsa. Ex. 1. min. ex Arist. l. 1. de gener. aut corr. c. 10. ubi dicitur, quod
si Socrates habeat propositionem ambulandi, ista propositio, Socrates est am-
bulaturus in terra, quando nunguam ambulat, sed non erit vera, si affirma-
ret aliud propter determinationem causalem ipsius ambulationis: ex q. in eodem
textum ista propositio mixte affirmat determinationem causalem. Ex. 2. l. 1. c. 10.
q. 12. de per. ait. ubi sic habet, cum dicitur hoc est futurum, designatur oratio,
quia est in causa, d. in causa illius rei ad productionem sui.

1.º Illi q. 1. nam si aliqua propositio, ut q. 2. Anti. dicitur et
securatur mixte affirmet determinationem in causa, est illa propositio acie de
existens de determinatione falsa, quando potest decretum sit de determinatione vera. Ex. 1. q. 1.
mix. d. 1.º quia si propositio de futuro mixte enunciaret determinationem
aut existens causae propositio non esset de futuro sed de presenti; nam ista pro-
positio Anti. dicitur existens, et securatur in hanc, Anti. dicitur acie habet in sua
causa determinationem ad esse futurum, quod est propositio de presenti. Ex. 2.º quia
si hys Anti. dicitur existens affirmat determinationem causalem ad esse futurum,
ita Anti. dicitur non existens, affirmat determinationem causalem ad non esse fu-
turum.

Quia illae propositiones non opponerentur contrariè, sed ad unumquemque contra-
dictione. Ita prob. mix. resp. quod Aristoteles, et S. Thomas, quando in
suis scriptis ista copiantur propositiones copulatae per futurum, tamen
agnoscunt alia propositiones, quae propter unum de futuro, quales sunt istae, veritas.

Socrati ambulabit: affirmaret obiecti futuritionem, non in causâ, sed in se,
 Sine Aristotele curari docet, quod si Verum sit dicere, (Socrati ambula-
 bit), oportet aliquando Verum esse, (Socrates ambulabit); quia si-
 delicit ista propositio (Socrates ambulabit) affirmat exis-
 tentiam, non quam habet Socrates, in sua causâ; sed quâ
 potestâ habebit in se; idcirco dicendum est de omni pro-
 positione, quæ vere est propositio de futuro. Quod
 dicitur, utraque alia propositione, quæ in se non est
 applicato potius sunt propositiones de presenti
 quam de futuro, nec esse determinatè
 Veras, nec esse determinatè falsas,
 (quandiu est hoc futurum) nihil exin
 ut contra nos. Et hæc de
 Veritate, et de Logica Uni-
 versali, Peritanti indagantia
 dilia. Sinij omnia

**AD MAIOREM DEI
 GLORIAM.**

futura
 m. lla
 liguri
 nullas
 Di. d.
 rmal
 con
 deser.
 exami
 t au
 rei ad
 n ad
 g au
 tras
 per
 h. m.
 ma
 scrib
 e. p.
 orâ
 u. t.
 ci. d.
 p. d.
 nem
 a. pro.
 in. su
 g. p. a.
 u. cum
 u. p. t.
 contra
 p. in
 u. in
 u. in
 u. in
 u. in

Handwritten notes on the left side of the page, including the word "Spiritus" and other illegible cursive text.

Handwritten text at the top center, possibly a title or reference, including the letter "D".

Vertical handwritten text written along the side of the ship's hull, possibly describing its parts or providing a legend.

Handwritten text at the top right, including the words "Spiritus", "Spiritus", and "Spiritus".

Handwritten text below the ship, possibly a label or a section header, including the word "Spiritus".

Handwritten text at the bottom right, possibly a signature or a note, including the word "Spiritus".

... la lona
... m. p. lona

M. p. n.

Cy me loz uerit, m. p. n. q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.
... q. u. e. s. t. i. f. a. c. i. t. l. i. g. u. a. b. i. e. p. p. o. n. s. a. t. i. g. u. a. b. i. e. q. u. e. t. i. n. d. i. c. t. u. m. l. o. n. a.

Cy me loz uerit, m. p. n.

[Large decorative flourish or signature]

[Decorative flourish]

Orator

nos ingratos in ibi cum in

